

# New Testament

Wameȳ Language

## Wamey - Bible - New Testament

Matiye	3
Marék	73
Lik	117
San	191
Vantiyehn Vëfayik	245
Rom	314
1 Korent	343
2 Korent	372
Galasi	390
Efes	400
Filip	410
Kolos	417
1 Tesalonik	424
2 Tesalonik	430
1 Timote	434
2 Timote	442
Tit	448
Filemon	452
Kayëte sojë vë-ebëre	454
Kayëte mba Sak	474
1 Piyer	481
2 Piyer	489
1 San	494
2 San	501
3 San	502
Yuđ	503
Wapuyala	505

# Wameŷ - Bible - New Testament

## Matiye

### Matiye 1

#### Vacérakélo Yesu

<sup>1</sup> Wélin wamac vacérakélo YesuKéris ale hnagiko hnénk ahnaŵ ale ūacikoDavid, do David, umë dën̄k, hnë hnénk acérakélo fu Abérahama hna nagiko.

<sup>2</sup> Abérahama yeho rëm Isak ſa. Isak yeho rëm Sakob|Sakob ſa. Sakob yeho rëm Yuða gë vëheryu.

<sup>3</sup> Yuða yeho rëm vëhni Peres gë Sera, hnëm hni ſa Tamar yeho. Peres yeho rëm Heséron ſa. Heséron yeho rëm Ram ſa.

<sup>4</sup> Ram yeho rëm Aminadab ſa. Aminadab yeho rëm Nason. Nason yeho rëm Salëma.

<sup>5</sup> Salëma yeho rëm Bos, hnëmu ſa Rahab yeho. Bos yeho rëm Obed, hnëmu ſa Rit yeho. Obed yeho rëm Yese

<sup>6</sup> ale yeho rëm ahnaŵ ale ūaciko David ſa. David yeho rëm Salomo ſa, hnëmu ſa Uri ryënkwëkawo ñëla.

<sup>7</sup> Salomo yeho rëm Robowam ſa. Robowam yeho rëm Abiya ſa. Abiya yeho rëm Asa.

<sup>8</sup> Asa yeho rëm Yosafat ſa. Yosafat yeho rëm Yoram ſa. Yoram yeho rëm Osiyas ſa.

<sup>9</sup> Osiyas yeho rëm Yotam ſa. Yotam yeho rëm Akas ſa. Akas yeho rëm Esekiyas ſa.

<sup>10</sup> Esekiyas yeho rëm Manase ſa. Manase yeho rëm Amon ſa. Amon yeho rëm Yosiyas ſa.

<sup>11</sup> Yosiyas yeho rëm Yekoniya gë vëheryu va wati nte pëlayiniho njoyini vëvë IsërayelBabilon hna.

<sup>12</sup> Ante ndëcëk watac ɳa, Yekoniya yeho rëm Salatiyel. Salatiyel yeho rëm Sorobabel ſa.

<sup>13</sup> Sorobabel yeho rëm Abihud ſa. Abihud yeho rëm Eliyakim. Eliyakim yeho rëm Asor.

<sup>14</sup> Asor yeho rëm Sadok. Sadok yeho rëm Akim. Akim yeho rëm Eliwud.

<sup>15</sup> Eliwud yeho rëm Eliyasar. Eliyasar yeho rëm Matan. Matan yeho rëm Sakob|Sakob.

<sup>16</sup> Sakob yeho rëm Yosef, asanu Mari|Mari, hnëm Yesu ale ūacëde Këris, Arëhnayik a.

<sup>17</sup> Umë fop kore vacérakëlo pëhw gë wahnah yeho pëgw hnë mba Abëraham hna hafo David, pëhw gë wahnah mba David hna hafo nte njoyiniho vëvë Isërayel Babilon hna, do pëhw gë wahnah hnë iyo tac hafo mba Arëhnayik hna.

### Hnagi Yesu Këris Arëhnayik a

<sup>18</sup> Wëlin itëfëta sojé hnagi Yesu Këris. Hnëmu ÿa, Mari|Mari, Yosefhwëhnëkawo; bare ñelahnënda ÿa, gë fanka lyir Ipacah ña ndonkëko.

<sup>19</sup> Yosef ale hwëhnëkawo ÿa, asan asatah yeho bare ñadilohna cëfëhna ÿehna bulunda hna; awa më pëhnak tava hara yëtayina.

<sup>20</sup> Wati nte nahadëho watac ña, mëleka Ahwëhn a më karyëtahnëka hnë hudakery do ntehna: «Yosef, fatah fante hnagik hnë hnënk David, ntë ntaki aÿela Mari, yëtëry gë fanka lyir Ipacah fa ndonkëk.

<sup>21</sup> Facan nagëd. Yesu ūacëduha, kabi umë fehëtëdëhëhni bulunda lëwu ÿa hnë wameh wadëw hni hna.»

<sup>22</sup> Ÿinë fop nked ntiyahñ wanës Ahwëhn wante nësehnëkawokila|Kila Esayi ña:

<sup>23</sup> «Fandag fante wok yëtëna vësan va ndonkëd do facan nagëd. Emaniyel macëde, umë fëhnëtanëd: Wënu ña gë fuhné nkentik.»

<sup>24</sup> Yosef, ga négak, më ntik ile ntehnëkawo mëleka Ahwëhn ÿa: ñelëka asëvalu Mari.

<sup>25</sup> Bare vëvankëlohna ipad g'umë afo naga aju do Yosef, Yesu macëkawo.

## Matiye 2

### Vëyët wahol

<sup>1</sup> Yesu nkol Betëlem nagiko hnë nkal Yude hna, wati nte nkeho Erod|Erodahna ña. Ga nagik, vëyët wahol matëniho cape pëhna lav, njini hafo Yerusalem.

<sup>2</sup> Ga tékëni hnam më tégëni: «Ne nkeha ahna ūwasëwif|Sëwif, ale hnagik takahn ÿa? Nubun kol nte rufahnëd nagik ña ga matik gë cape pëhna lav, do njijëbun sëmbëfuna.»

<sup>3</sup> Erod ahna ña ga njëtak, umë pëmpëhnahnëkawo dus do gë vëvë Yerusalem va fop.

<sup>4</sup> Më macehnékéhni fop vësankaf vësëna wasadëha va gëvëharan|Aharan sariya sariya va do tèyéhni: «Ne ntehnék Vikerëh va nagëde Aréhnayik a?»

<sup>5</sup> Më ntékwaniha: «Betëlem, hnë nkal Yude hna nagëde. Wëlin ile kerékkila|Kilaÿa:

<sup>6</sup> «“Do wëjë Betëlem, antë ntiyahni gelihna nkol nte ñak mbak nafa bë Yude.” Kwéhnaru nafa kabi hnë wëjë cahnid asankaf ale yed had ahery bulunda mën ÿa, Isérayel|Isérayel.»

<sup>7</sup> Awa Erod më macehnékéhni yémeyém fo vëyët wahol va tèyéhni pëyaniha bi iÿéhne wati cahnik ikol iña.

<sup>8</sup> Tac payéhni gë Betëlem, ntehnéhni: «Yiryin aréyalu wapacék soje fatah fa; do ge nurunëha, yijen ayétendanuno soje ami fëna yiwu sëmbëntijiwa.»

<sup>9</sup> Vëyët va népaniho fop wanës ahnañ ūa, tac njilehnëni. Awa mbok nulehnëni kol nte sahniko gë cape pëhna lav ña. Ndénkwéhnékéhniwo do ga tækëk le nke fatah hna, teryalehn.

<sup>10</sup> Vëyët va, ga nuni kol iña teryak, pëbëlehnëhni uhnatah sankaf.

<sup>11</sup> Më ténkëni tere hna do tèkaténiha fatah fa gë hnëmu, Mari|Mari. Awa më ndékwéhnëni soje cëmbëniha fatah fa; tac më pidëtëni wakufa wadëw hni ña do njëdëniha sanu, idud|Idud iña, do gë datikola hambah le ūacik mir.

<sup>12</sup> Tac, ūenu ña më pëyakéhni hnë hudakery antë mbokani gë vëhni Erod; awa më teféni nkañ kañary soje mëncëni gë ÿal hni.

### Igary gë Esipët

<sup>13</sup> Ga mëncëni vëyët va, mëleka Ahwéhn a më tuféhnaka Yosef hnë hudakery do ntehna: «Matéry, nuféryehna fatah fi gë hnëmu do garyéryin hnë nkal Esipët hna. Nëwéryin hnam hafo ge ntehnëmi avokaju kabi Erod|Erod njijëd njékélehna fatah fi soje ndañehna.»

<sup>14</sup> Awa Yosef më matëk hnë umëd tac dënk, nufa fatah fa gë hnëmu, do nkaryëni Esipët.

<sup>15</sup> Hnam ñëwéniho hafo cëm Erod. Umë ntiyako nkehahn wante nésehnékawo Ahwéhn ūenu ña hnë ūeskila|Kila hna: «Macëbuha fatah mën fa soje cahn Esipët hna.»

### Idañ vutah vumb Betëlem

<sup>16</sup> Ante njëtëko Erod|Erod vëyët va tokaniha, ntavékawo dus, më ntehnék ndañini fop vutah vucan va, Betëlem hna do gë vankol vante hwérékawo va fop, fop vucan vunte hwéhnak wabéhn waki va hafo gëd; wabéhn vutah ña, gë wati le pacënëhnénihawo Erod vëyët wahol va soje icahn ikol ña canjëniho.

<sup>17</sup> Awa ntiyako wante nésékokila|Kila le ūaciko Seremi ÿa:

<sup>18</sup> «Kopa wëryëde hn'ankol Rama hna, wako do gë iyahna cancaf: Rasel hwëyëdëhëhni vutah vuntëwu va; ñwëyëd mbosëvosehni, kabi cëmëni.»

<sup>19</sup> Ga cëmëk Erod, mëleka Ahwëhn a më tufëhnaka Yosef hnë hudakery, Esipët hna.

<sup>20</sup> Do ntehna: «Matëry nufëryehna fatah fa gë hnëmu do avokawu g'inkallsërayel|Isërayel, kabi vële yékëlehñëdëho ndaÑehnëniha fatah fa cëmëni.»

<sup>21</sup> Awa Yosef më matëk, nufa fatah fa gë hnëmu do mbokani g'inkal Isërayel.

<sup>22</sup> Bare Yosef njëtako ale ñacik Arëselawos hnufëko ucankaf rëmu Erod ja Yuðe hna, awa më ntakëka soje mboka hnam. Ahwëhn a më mbok nësëhnëka hnë hudakery, do njilehn hnë resiyo vë Galile hna.

<sup>23</sup> Ntëd hn'ankol nte ñacik Nasaret. Koyëna nkeho ntiyahñ wanës kila ña: «Avë Nasaret macëde.»

## Matiye 3

### Ikarañ vahnë iba San Ayary a

<sup>1</sup> Hnë yamani rac, cahnëko San Ayary a|San hnë wula Yuðe hna do karanjëdëhëhniwo vahnë va.

<sup>2</sup> Ntehnëdëhëhniwo: «Gwëcëtaryin vankeya va:InaÑ Wënu|InaÑ Wënu ña ña têhajëk!»

<sup>3</sup> Soje San ña nësëdëhokila|Kila le ñaciko Esayi ña ante ntehnëko: «Ahnë ryekad wula hna: “Pëhwëtëryin nkaÑ Ahwëhn a, dinëndina vankaÑ vacatah ñus!”»

<sup>4</sup> San viÿi vile liyik gë wëñahn yonkomb ntiyadëho do ryil uyand ñëbadëho; vampul gë wadëj tokëdëho.

<sup>5</sup> Vahnë vëvë Yerusalem va gë vëvë Yuðe va fop do gë vëvë resiyo le kakëni vë tefary sën Yurëdan hna fop, njidëniho ñalu hna.

<sup>6</sup> Putadëniho wameh wante ntini ña tase vahnë fop do San njaryëdëhëhniwo sën hna.

<sup>7</sup> San nukowafarise|Farise gëwasaduse|Saduse wayabah njijëdëniho ñalu hna soje njaryëhni; awa më ntehnëkëhni: «Wuhñë, merun had walën wayapah! Mo lehnëku yarya ñi fo kod pehëtu ntavah cancaf Wëñ nte yejëk ñi?»

<sup>8</sup> Diryindën viÿe viférën. Koyëna tufahnëdun paryi nkwëcëtarun vankeya va!

<sup>9</sup> Ant'ahnahandu: “Rëm sankaf fu ña, Abërahám ye”, had watac gwërenked afehëtahniwu. Pëyadëmu: Wëñu ña kod dënk nti waÿi wéraka vutah Abërahám!

<sup>10</sup> Rasëhn ūa pëhwëtak ḥos vatëh va vënkahnh hna: Atëh nte-wo-nne wok dëwëdina wadëwel wapérén ḥa ḥosëde do ntabi gë hwëdëh.

<sup>11</sup> «Ami, gë ūenka njaryëdëmu soje tufahnahni nkwcetarun vankeya hun va. Ale rëfidëho ūa, umë lëbëko: catëla dënk faryëtahnëwa wapary ḥa. Umë, g'lyir Ipacah do gë hwëdëh njaryëdëhu.

<sup>12</sup> Ibëryeŵ iña mënkwék paryahn soje pitëndëlehnhahn wanjëc ḥa gë vaparyel va. Ndank wanjëc ḥa ndank ntëwu hna, bare vaparyel va pëdëd hnë hwëdëh hunte wok diphedina muk.»

### Yary Yesu ūa

<sup>13</sup> Awa Yesu matiko Galile hna nji Yurëdan vëhni San|San hna, soje njaryi.

<sup>14</sup> Bare San ḥwëyëdëho, ntehn: «ami rëfëka ayaryo, bare wëjë yijëk hnë ūal mën soje yaryi!»

<sup>15</sup> Yesu më ntëkwaka: «Mawëry nke koyëna ūi wati, kabi koyëna ntiyad fop ile tëyëk Ŵënu ḥa.» Awa San më mawëk.

<sup>16</sup> Yesu njaryënde tuŋ, mëyëtak ūenka hna. Hnë wati rac dënk, ambin ḥa pidëtalehn do nulehn lyir Ŵënu ḥa ga cëlëndajëd hnë umë; gë fah mëntëlëniho.

<sup>17</sup> Tac kopa vë g'ambin nkwyryëlehni ga ntehnëd: «Ayi Ajë mën ale ūahnëbu dus a ye; g'umë nënjëko dus.»

## Matiye 4

### Sintani njékëhnahnëdëha Yesu

<sup>1</sup> Ga ndëcëk watac lyir Ipacah iña më njoka Yesu gë wula soje Sintani|Sintaniji njékëhnahnna menehna.

<sup>2</sup> Hnam, Yesu cuñëko g'anent gë g'umëd hafo wafac wafëhw wahnah (40). Awa tac më njoka inte dus.

<sup>3</sup> Wati rac Sintani, awenehn a, më tëhaka do ntehn: «GeAju Ŵën|Aju Ŵën ūa yeru dehnëryehna waŷi wëraka mbaca mburu.»

<sup>4</sup> Yesu më ntëkwaka: «Vikerëh Ŵën va pëyahnëk: “Ahnë gena roka fo valëdëha, bare mbalëdëha fëna gë fop wanës wante pëyahnëd Ŵënu ḥa.”»

<sup>5</sup> Awa Sintani më njoka Yerusalem, naŵ cëvah hna, tindëka cëmët Cery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna

<sup>6</sup> do ntehna: «Ge Aju Ŵën ūa yeru, dëdary gëd; gena bi Vikerëh va pëyahnëk: ““Ŵënu ḥa ntehnëdëhëhni wamëleka wadëwu ḥa njakënihi kehahnënihi ant'aŵëw itaka”?»

<sup>7</sup> Yesu më ntëkwaka: «Vikerëh va pëyahnëk fëna: “Nt'ayékëhnahnna Ahwëhn a Ŵën hu ḥa.”»

<sup>8</sup> Sintani më mbok njoka kat Yesu hn'ikun yihnah dús, tufëka fop wahnaŵ wavë duniña wi gë hnapul lëwū per,

<sup>9</sup> do ntehna: «Njedadëmi ūinë fop ge ndékwéhnëru haryëñwk mën soje asëmbo.»

<sup>10</sup> Awa Yesu më ntehnëka: «Daŵëtarye Sintani|Sintani ! Vikerëh va më lehnëk kat: “Dëkwéhnëhnëryehna Ahwëhn a Wënu ña; umë fo rëfëka aryokuñjhëna.” »

<sup>11</sup> Awa Sintani tavëlehna taŋ Yesu do nji. Awa wamëleka njilehnini vëhni Yesu hna do pabënihawo.

### Ipëgw doku Yesu

<sup>12</sup> Ga mbiÿék toyé Yesu njétako San|San Ayary a cëdik, awa më njik hnë Galile hna.

<sup>13</sup> Nasaret hna ndëcëtako, nji ntëd Kaperënaŷum, nkol nte yeho ðarël lant vë Galile hna, hn'inkal Sabilon do gë Nefëtali hna.

<sup>14</sup> Koyëna ntiyako wanëskila|Kila Esayi ña ante ntehnëko:

<sup>15</sup> «Wuhne vëvë inkal Sabilon gë Nefëtali, tëfary lant Galile ña gë cape ñëntaw sën Yurëdan ka, wuhne vëvë Galile, inkal nte njabahnëni vële wok vëyena wasëwif!

<sup>16</sup> Wuhne vële ye hn'umëhwëry hna nudun humpen cancaf! Wuhne vële lëdëk hnë mëhwëry icëm hna, humpen ha penëdëhu!»

<sup>17</sup> Kobëri tac, Yesu pëgwëko karanjëndëhni vahnë va ntehnëndëhni: «Gwëcëtaryin vankeya va:Naŵ Wënu|Inaŵ Wënu ña ña têhajék.»

### Imac vërëfal vëryenkwyenkw

<sup>18</sup> Yesu lant sankaf le wacik Galile ña tëfaryëdëho, ante nukëhniwo vësan vëhi vële yeho vëfëla wuwis: Simo, nte wacëdeho Piyer, do gë aheryu Andëre. Waryey'ntonjëdëniho lant hna pëlahnënhëhni wuwis.

<sup>19</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Tëfino do ntidëmu vëfëla vahnë.»

<sup>20</sup> Tavëlehnenëni taŋ waryey' wa tefélehndëniha.

<sup>21</sup> Ante mbok njik ñawët toyé ña më mbok nukëhni kat vahnë vëhi, Sak|Sakg'aheryu San|San ; viju Sebede yeho. Kulu lëw hni hna nkeniho gë rëm hni, waryey' wale pëlandeni wuwis wa pëhwëtëdëniho. Yesu më macëkëhni tefélehnenëha.

<sup>22</sup> Tavëlehnenëni taŋ kulu ña do gë rëm hni tefélehndëniha.

<sup>23</sup> Yesu njasëlendëho Galile hna fop, karanjëdëhëhniwo vahnë vavacyr vacaliña|Cery Caliña Wasëwif wasëwif, Wanës Wakasék|Wanës Wakasék

Wënawabë Naš ambin ḥa pëyahndëho do njérénédéhëhniwo vahnë va fop wates wadëw hni ḥa gë warey walëw hni ū.

<sup>24</sup> Itëfëta soje lëwu ūa nkwyryëdeho hn'inkal Siri hna fop do njinenéhniñehëhniwo fop vële resëko wates wanëmpëlah ma hwëhnako wadënah wanëmpëlah: vële pëlanaho wayine, vële ntidëho hayo do gë vële reyëko, do njérénédéhëhniwo.

<sup>25</sup> Kore sankaf rëfélendëhawo; Galile matidëniho gë resiyo Wahnaš Pëhw gëYerusalem gë Yude do gë resiyo le ye gë cape ñëntaw sën Yurëdan.

## Matiye 5

### Uhnëfak paryi ū

<sup>1</sup> Ga nukëhni Yesu kore ūa, më kayëk hn'ikuñ ntaña do vahnë va më njijëni darël lëwu.

<sup>2</sup> Awa pëgwëlehn karanjëndëhni aki:

<sup>3</sup> «Mbetani, vële yavëték mbalëkëhni uryema Wën kabi Inaš ambin ḥa vëhni hwëhnëk!

<sup>4</sup> Mbetani vële yahnad va, kabi Wënu ḥa mbosëvosehnédéhëhni

<sup>5</sup> Mbetani vële vanad va, kabi Wënu njëdadëhëhni nkal iña fop!

<sup>6</sup> Mbetani vële njok inte gë ūenka soje usatah ūa, kabi Wënu ḥa pihnëndanédéhëhni!

<sup>7</sup> Mbetani vële kaÿéhnahnëd gë vëýënta hni va, kabi Wënu ḥa kaÿéhnahnëdëha gë vëhni!

<sup>8</sup> Mbetani vële pacëk vintawary va, kabi nudëniha Wënu ḥa!

<sup>9</sup> Mbetani vële ryemadëhëhni vahnë va nuýani ýam ūa, kabi Wënu ḥa vërahu rëkëd macëndëhni!

<sup>10</sup> Mbetani vële liđe këm fo va kabi ile saték ntidëni; Inaš ambin ḥa vëhni hwëhnëk!

<sup>11</sup> Mbetarun ūuhnë nte njewëderun, mbërehnëderun, ntehnëderun sifa wanës wameh-wo va kabi ami hwëtahnërun.

<sup>12</sup> Tisëryiñu, natëryiñu, kabi icos cancaf hnapëdëhu ambin hna. Dënkwtaryin, koyëna mbërehninihowakila|Kilawab kobëri ḥa fëna.»

### Waŋiry gë humpen

<sup>13</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Wuhne ye waŋiry duniya ḥa. Bare ge waŋiry ḥa gona ḥañ, hak kode mbokaryi ḥañëni? Gona kwëhna nafa; ntonëde glipër, do vahnë va njasahnëdëni.

<sup>14</sup> «Wuhne ye humpen duniya ha. Inaš nte vëryik ýan hn'ikuñ ḥa kodena cowi.

<sup>15</sup> Pëdëdena lampu do cōwi sëñ, bare kanjëde yañ pëtënëhnahnëhni vële ye cery va.

<sup>16</sup> Koyëna tefëka pëtënd humpen hun ha hnë vahnë hna, nuhahnëni iférën le lidun ūa do cëmbahnëniha Rëm hun le ye g'ambin ūa.»

### Nafa sariya

<sup>17</sup> Yesu më mbok ntehnék kat: «Antë ntihadnu itékwehnsariya|Sariya Moyis do g'ile keréniwakila|Kila ña yijëbu. Yijëla soje rëkwehnu, bare soje fadënu yijëbu.

<sup>18</sup> Toña ūa fëyadëmu: gante-wo mbiÿék ambin ñi g'inkal iñi, ñoñ ñaÿëtëdëna sariya hna, la fakerëh fante ūak vak. Nkod hafo hale padëd fop.

<sup>19</sup> Soje umë ye, ale ūaÿëtëk facariya fante ūak vak hnë wanji do karañëhni vëÿëntaw va ntintini koyëna ūa, ahnë arac yed ale ūak vak ūa hnë Nañ ambin hna. Bare ale ña wäähnëk do karañëhni vëÿëntaw va, naÿëd Nañ ambin hna.

<sup>20</sup> Toña ūa fëyadëmu: ge icat dëw hun iña dëbëna mbavëharan|Aharan sariya sariya vi do gëwafarise|Farise ñi, kodiluhna arënku Nañ ambin hna.»

### Karañ soje ntawah

<sup>21</sup> Yesu më mbok ntehnék kat: «Njëtarun ntehniniho vacërakëlo fu va: “Nt'aryawa ahnë wakwëhn ampér; ahnë ale-wo-le ryañëka aÿëntaw a, tefëka njoyi karyënkwa ahitiñ hna.”

<sup>22</sup> Bare ami ntehnëdëmu: ge ahnë ntavëka g'aÿëntaw ūa, tefëka njoyi haryënkwa ahitiñ hna; ale lehnëka aÿëntaw ūa: “Fufafu yeru!” tefëka kitinjMbara Vëhitij|Mbara Vëhitij hna; ale lehnëka: “Ahnënkwa yeru!” ahnë arac tefëka ntabi hnë hwëdëh janáma hna.

<sup>23</sup> «Ge awa ñadu ayëdahna Ñënu ñahn'ile cënaðe sadëha hna, do hnam aryënkwtat aÿënta hu ūa kwëhnak ile lavëka gë wëjë,

<sup>24</sup> tavëry ile ūakëndu ayëdahn ūa hn'ile cënaðe sadëha hna, ayi ten asanjëndaniñu g'aÿënta hu arac; tac g'avokaj asëna sadëha hu ūa.

<sup>25</sup> Ge hn'ile akitinjëderun hna nkuron ayindu g'ale rakëlëku ūa, diry fere ñap asanjëndanu g'umë hnë wati le worun hn'ankañ ūa. Ge gena umë, kod pëlayehnëhi hnë ahitiñ hna, do ahitiñ a njëdahnëdëhi gë vësankaf do vëhni cëdëdënihi gë kaso.

<sup>26</sup> Toña ūa fëyadëmi: cahnëdila hnam muk, hara cosahnëlihna dalasi le wonanëruha ūa!

### Karañ soje vësëval vësan vëhawary

<sup>27</sup> «Njëtarun fëna ntehniko: “Nt'ayëkëlehna asëval ahañwary.”

<sup>28</sup> Bare ami ntehnëdëmu: asan ale-wo-le yëkëka asëval ale nkok ñëlëna ūa hafo naха soje ndakëni, arac ndakëni g'asëval arac ntañwary dëwù hna.

<sup>29</sup> Awa age nkér hu ḥa ūad̄ ntiyehni ūweh, dokëtary alon ḥawēt: ntihëtaīi iñē ryampo fecek mbahn hu hna g'ile ntabik mbahn hu ḥa fop hnē hwēdēh janáma.

<sup>30</sup> Do ge soje vák hu rēhw ūa ūad̄ ntiyehni ūweh, dëpëtary alon ḥawēt: ntihëtaīi iñē ryampo fecek mbahn hu hna g'ile ntabik mbahn hu ḥa fop hnē hwēdēh janáma.

<sup>31</sup> «Njëtarun ntehniko fëna: “Ale vambëka asëvalu ūa tëfëka njëdahna kayëte nte rufahnëd̄ mbambik.”

<sup>32</sup> Bare ami ntehnëdëmu: asan ale-wo-le vambëka asëvalu ūa, hara pëlalehnëlihna g'asan ahaŵary, arac liyendëha ile mbañék ŵënu ḥa ge mbok ñeli; do ale ūelëka asëval ale mbambék asan ahaŵary ntik ndakëntal nte ye had asëval ale nkok ñélëna ndakëdëni.

### Karaṇ soje idëk

<sup>33</sup> «Njëtarun fëna ntehniniho vacérakélo fu va: “Nt'arav ile lëkëru haryënkaw Ahwëhn hna, bare diry le lëkëru ali ūa.”

<sup>34</sup> Bare ami, ntehnëdëmu: nt'alëku muk! Nt'alëkahnu ambin ḥa, kabi hnam nke laña ŵënu ḥa.

<sup>35</sup> Nt'alëkahnu nkal iñi, kabi umë ye sëba wapary ŵënu ḥa. Nt'alëkahnu Yerusalem, kabi inaŵ ahnaŵ asankaf a ye.

<sup>36</sup> Nt'alëkahnu dën̄k vankaf hu vi, kabi kodila ayerëna ma avahnëna wëla imul dampo dëŵ hu ḥa.

<sup>37</sup> Ge ha ye, dehnëryin, “Ha” ge hali ye, dehnëryin “Hali”. Dëk nte-wo-nte wënërun ḥa gë Sintani matid.

### Karaṇ soje igwëcag

<sup>38</sup> «Njëtarun ntehniko: “Ge inkér lokëteruha ahnë, inkér lokëtëgëderu do ge beñ wubëruha ahnë beñ wubëgëderu.”

<sup>39</sup> Bare ami ntehnëdëmu nt'awëcaguna ale liku ūweh a. Ge ahnë foryëki uham rēhw ūa, yëdaryehna porëgi rahahn ūa fëna.

<sup>40</sup> Ge ahnë ūad̄ njoyi hnë kitija tebahni facud̄ fatoy' fa, taveryëryehna njoryary cancaf ḥa fëna.

<sup>41</sup> Ge ahnë forosinjëdëhi ayas kilometër ryampo, yasëryin g'umë soje wakilometër waki.

<sup>42</sup> Yëdaryehna ale ūuntaki iñē ūa, do ant'aŵanja ale rëyëki inav.

### Karaṇ soje iñahn vëÿew fu

<sup>43</sup> «Njëtarun ntehniko: “Dahnëryehna aŷënta hu ūa, do ūewëryehna ale wok ñahnëlihna ūa.”

<sup>44</sup> Bare ami, ntehnëdëmu: ḥahnëryinëhni vële ſewëku va do muntanëryinëhni vële lidëhu këm fo va.

<sup>45</sup> Ge koyëna ntidun, tufahnëdun vutah Rëm hun le ye g'ambin va yerun. Umë canëhnidëhëhni ulav lëwu ūa, vahnë vëwen va do gë vëférën va do tëvëhnëndëhni vahnë vësatah va gë vële wok vësatëna per.

<sup>46</sup> Ge vële ḥahnëku fo ḥahnërun, soje ye hnapëdun icos Ŵën, ide-wo-de? Wëla vëyeŵik va ntidëni koyëna!

<sup>47</sup> Ge vëýënta hun fo yaŷëdun, iférën dëcët bi lirun koyëna? Wëla vële wok vëyetëlahna Ŵën va ntidëni koyëna.

<sup>48</sup> Awa kwëhnaryin inahn padah gante kwëhnak Rëmun le ye g'ambin ki!»

## Matiye 6

### Karaŋ soje iyëd vëhaŷëhnah

<sup>1</sup> «Ant'alindu tase vahnë ile têyëk sariya Ŵënu ḥa, soje ahamahnahniwu; ge koyëna ntidun, nuŷadiluhna icos Rëmun le ye g'ambin ūa.

<sup>2</sup> Awa ge njëdëdunëhëhni vëhaŷëhnah va iñë, nt'aliwu ahamahnahniwu, gante nkeni vële rufëhnad le-wo-le: ntidëni koyëna soje cëmbahnëndeni. Toña ūa fëyadëmu: vëhni atëk nuŷani icos dëw hni ḥa.

<sup>3</sup> Bare ge vák rëhw hu ūa njëdadëhëhni vëhaŷëhnah va iñë, vák rahahn hu ūa tefëlahna njët,

<sup>4</sup> nkohahn soŵik ile lidu ūa. Ge koyëna ntidu, Ŵënu ḥa, Rëmuh ūa, hnud ile lidu wandëm ḥa do cosëdëhi.»

### Karaŋ soje sifa iyëfa Ŵën

<sup>5</sup> «Ge njëfadunëha Ŵënu ḥa, ant'arëfëtalahnënduni vahnë vële ḥahnëk tufëhna vi: vëhni, nëjahnëkëhni iyëfa wënkahnvacalina|Cery Calina Wasëwif hna do hnë le-wo-le rëkëde nundeni. Toña ūa fëyadëmu: vëhni ték nuŷani icos dëw hni ḥa.

<sup>6</sup> Bare wëjë, ge ñadu ayëfahna Ŵënu ḥa, tënökëry cery hu hna, afid rënka ūa do ayëfahna Rëmuh le ye ūëwa soŵak dënk hna; do Rëmuh le hnud le lidu le coŵaru ūa, cosëdëhi.

<sup>7</sup> «Ge njëfadun nt'arëfëtalahnënduni vële wok vëyetëlahna Ŵën vi, vëyaŵenkah vi vële njehëk kwëlëkwël wanës wante wok kwëhnahna nafa: ntihadnëkëhni Ŵënu ḥa maŵëndëhëhni ge njabëneni wanës ḥa.

<sup>8</sup> Nt'arëfëtalahnënduni. Ŵënu ḥa, Rëm hun ūa ték njët le valëku ūa, ani g'arëyahnënduna ūa.

<sup>9</sup> Wëlin gante tefëka ayëfandu ka: «“Rëm fu le ye g'ambin, Arabi vahnë va fop njavëtëni Ŵën Hupacah yero.

<sup>10</sup> Arabi naŵ hu ḥa n̄ij. Arabi ale-wo-le ūa n̄ti nk̄al li ile ūadu ūa gante ntide hn'ambin ki.

<sup>11</sup> Yēdēryifu fac-wo-fac le rokēdēfun.

<sup>12</sup> Tavēndifu ile lēntēbun ūa gante tavēhnēbunēhēhni, fuhnē fēna, vēle lēntahnēkēfu ki.

<sup>13</sup> Do nt'aravēfu yēkēhnahnifu, bare ḥa wētēndifuna Aŵenehna. [Wējē hwēhnēk ucankaf ūja gē fanka fa do gē icēmb iñā kwēlēkwēl. Amina.]”

<sup>14</sup> «Ha, toña ye, ge tavēntunēhēhni vēyēnta hun va wameh wante ntinihu ḥa, Rēmun le ye g'ambin ūa fēna tavēndēhu.

<sup>15</sup> Bare ge tavēndilunihna vēyēnta hun va, Rēmun fēna tavēndiluhna wameh wante lirun ḥa.»

### Karaṇ soṇe sun

<sup>16</sup> «Ge cuṇēdun, ant'aŷañēnu wayēka ūa had gante ntidēni vēle hnaŷēnad ki: mbacēdēni wayēka ūa soṇe vahnē va fop njētahnēni cuṇēni. Toña ūa fēyadēmu: vēhni tēk nuŷani icos dēw hni ḥa.

<sup>17</sup> Bare wējē, ge cuṇēru, gwēñary do asirēta nkaf ḥa,

<sup>18</sup> soṇe ntē njētēni vahnē va cuṇēru. Rēmuh le wok nuđena ūi umē nuđ le lidu wandēm ḥi do cosēdēhi.»

### Hnapul ambin hna

<sup>19</sup> «Nt'avarēpu hnapul hnē iŷi duniŷa, le pērēkanēdēni vamaŷ gē le rokēd waryēhwēra, ma le kodēni nteni vēle va.

<sup>20</sup> Bare barēparyin hnapul ambin hna, le nkoni wayena vamaŷ ma le rokēd waryēhwēra soṇe pērēkanahnēni, do hn'ile nkoni wayena vēle ntehahnēni.

<sup>21</sup> Yētēryin le nke hnapul hun hna, nked iñā hun iñā kwēlēkwēl.»

### Humpen imbahn

<sup>22</sup> «Vinkēr va ye lampu mbahn ḥa. Ge nuđu wapacēk mbahn hu ḥa fop kwēhnad humpen.

<sup>23</sup> Bare ge vinkēr va pērēnalihna, mbahn hu ḥa fop hn'umēhwēry nked. Awa ge humpen nte rēfakēha nke hnē wējē ḥa mēhwēry mbacak, mēhwēry tac mbahnēd dūs!

### Ŵēn ma koryi

<sup>24</sup> «Ahnē kodina njohalēhni vahnē vēhi gē ntawary dēwū ḥa fop: caṇēdēni g'aryampo do ḥahnēdēha; ñeñēdēha aŷēntaŵ a do njafa. Kodiluhna ayohaluna Ŵēnu ḥa do ayohalu fēna koryi ndampo fo.»

### Ikwētahn Ŵēn

<sup>25</sup> «Panjare umë lehnandëmu: nt'ahnahandu ile rokëdun ma vile liyadun. Gena bi uwám yabék gë roka do mbahn inji yabék fëna gë viyi vi?

<sup>26</sup> Yëkëryinéhni wusëry ñi: wahnadëdina, wavarëpëdina fëna, waryanëdina iroka hnë vandank, bare Rëmun le ye g'ambin ÿi ndavëdëhëhni. Kas ñuhnë vële lëbékëhni nafa wusëry ñi dinëhnëdiluhna bi ntëbini vëhni dus?

<sup>27</sup> Ge ahnë hnë ñuhnë nahad uryënah lëwu ña kod bi koyëna nkwen iyary wafac walëwu ña?

<sup>28</sup> «Do ye hnahanfuna fëna soje viyi vile liyadun? Yëkëryin gante pëhnëd wapëtel wabë fëk ki: dokunjëdina, bahnëdina wafand.

<sup>29</sup> Bare la ahnañ a Salomo, g'uvetak lëwu ña fop, nuýalohna viyi viwamah had ufëtel ryampo gë watac ki.

<sup>30</sup> Ñënu ña koyëna cudëdëha idël nte ye dol ani do acahn ntonji gë hwëdëh. Ge umë toña ye, kas ñuhnë cudëdëhu ntëbi dël inji! Kwëtahn hun inja yabëna!

<sup>31</sup> Awa ntë nkehahnahnu alehnëndu: “Ye rokëden, ye seden, ye liyaden?”

<sup>32</sup> Vële wok vëyetélahna Ñën va vërad kwëlékwël soje virac fop. Bare ñuhnë, Rëm hun le ye g'ambin ÿa njëtek mbalëku virac fop.

<sup>33</sup> Awa, bëraryin iyékélehNañ Ñënu|Inañ Ñënu ña ña ten do gë ile satahnëka ÿa, tac njëdadëhu fëna le valëku ÿa fop.

<sup>34</sup> Antë nkehahnahnu soje acahn: acahn ÿa nkehahnahndëha g'umë dënk. Ambér nte yijëd fac-wo-fac ña gwër nke soje fac ÿa.»

## Matiye 7

### Nt'ahitiñéhni vëÿënta hu va

<sup>1</sup> Yesu më ntehnëk kat: «Nt'ahitiñu nkeya vëÿënta hu va soje Ñënu ña antë kitiju ñuhnë fëna.

<sup>2</sup> Yëtëryin dus, Ñënu ña kitijëdëhu gante kitijëdunëhëhni vëÿënta hun ka, g'añëña nte ÿanjëhnahnëdunëhëhni vahnë ña ñanjëhnahnëgëdëhu Ñënu ña.

<sup>3</sup> «Soje ye yékëdu ivëd le ye hnë inkér aÿënta hu hna, do hara kamahnëlihna bërëh bële yehi hnë inkér hu hna?

<sup>4</sup> Hak kodu alehna aÿënta hu ÿa: “Napërye lihëti ivëd le yehi nkér hu ÿi” hara bërëh yehi inkér hu hna?

<sup>5</sup> Wëjë, ale ntiyahñëk catëru alëbëhni vëÿëntaw, dihëtary ten bërëh bële yehi inkér hu ÿi tac nuđu dus alihëtahna aÿënta hu ÿi ivëd le yeha nkér dëwu ÿi.

<sup>6</sup> «Nt'ayëdawuni ile sëvak ÿa wabe, kabi ge njëdarunëhëhni cahëtanëhnëdënihu ñarënihu; nt'aloju wanjere hun wakwëhn nafa had sanikona ña haryënk wampëhëmpëh hna, kabi ge ntonjëntunëhëhni nkëñëdëni do nihëd.»

### Siyab soŋe wayëfa

<sup>7</sup> Yesu më mbok ntehnék kat: «Tëyëryindën njëdaderun, yëkëlehnëryindën nuđun, bankëryindën rënka ſa pidëtënderun.

<sup>8</sup> Paryi pëyadëmu, ale-wo-le rëyëka njëdađe, ale yëkëlehnëka nuđ do pidëtëhnëde rënka ſa ale vankëd a.

<sup>9</sup> Nke bi hnë ūuhnë ahnë ale yëdadëha fatahu itaka ge mburu tëyëka,

<sup>10</sup> ma lën ge igis tëyëka?

<sup>11</sup> Mama mehantun, bare viÿe vëférën yëdadunéhëhni vutah hun va. Do kas Rëmun le ye g'ambin ſi njëdadéhëhni viÿe vëférën vële rëyëdëha va!

<sup>12</sup> «Fop ile ſadun ntinéhnënihu vahnë ſa, dinéhnëryinéhni ūuhnë fëna: irac ye ile karađedsariya|Sariya Moyis ſa gë vëkayëtewakila|Kila ḥa.»

### Vankaw̄ vaki va

<sup>13</sup> «Tënkëryin rënka suyah hna. Vëyabah rënka yankah hna tënkëdëni do nkaŵ nkwickah ḥa tefédëni bare g'ibëv njiryeryëd.

<sup>14</sup> Rënka suyah ſa g'ankaŵ ntakah tëfi ḥa g'uwm usér njiryeryëd; vële hnud va vëyabëna.»

### Wakila vëwër

<sup>15</sup> Yesu më mbok ntehnék kat: «Keharyinéhnivële wok wayena wakila paryi|Kila. Njijëdëni hnë ūuhnë ntiyajëdëni had wape, bare bambery lëw hni waÿin wayapah ye.

<sup>16</sup> Njavëtëdunéhëhni ge nurun ile ntidëni ſa. Gena biwaresen wa kwëcëdena hnë wadëmpëhn do wanuÿ ḥa fëna kwëcëdena hnë dël imeh.

<sup>17</sup> Atëh përën wadëwel wapërën ntëwëd do atëh meh wadëwel wameh ntëwëd.

<sup>18</sup> Atëh përën kodina ntëw wadëwel wameh, atëh meh fëna kodina ntëw wadëwel wapërën.

<sup>19</sup> Atëh nte-wo-nte wođ dëwëna wadëwel wapërën ḥa, ḥosëde ntabi gë hwëdëh.

<sup>20</sup> Ha, koyëna dënk njavëtëdunéhëhni wakila vëwër ḥa ge nurun ile ntidëni ſa.»

### Vërëfal paryi va

<sup>21</sup> Yesu më mbok ntehnék kat: «Lakënde vahnë va macëndëniho: “Ahwëhn, Ahwëhn” gena soŋe umë rënkëndahnëdëhëhni Naŵ ambin hna; vële liđ le ñad Rëm mën le ye g'ambin va fo rënkëd.

<sup>22</sup> Hnë fac le kitijëdëha Ŵën duniÿa hna vëyabah ntehnëdëniho: “Ahwëhn, Ahwëhn, gena bi toña, g'uñac hu wa pëyahnëdëfunëho wanës Ŵënu ḥa;

g'uŵac hu ūa ntadëfunéhëhniwowayíne|Yineña; g'uŵac hu ūa ntidëfuného vifëmpëhnahnah viyabah?"

<sup>23</sup> Awa ntehnëdëfuhëhni: "Kobëri yëtéluhna! Daŵetaryino, ūuhnë vële wok dìdiluhna le ñad Rëm mën a!"»

### Vacyry vaki

<sup>24</sup> Yesu më mbok ntehnék kat: «Ale-wo-le wëryék wanës wante hnësëdëfu takahn ñi do nti watac arac aritah ye: nke had ale vëryék cery ntëwu gë sima.

<sup>25</sup> Rëv ūa tëvëk, wasën ūa macëk, sël sankaf ūa cëlëk, bare këfëna cery tac, kabi gë sima mbëryik.

<sup>26</sup> Bare ale wëryék wanës wante hnësëdëfu takan ñi do dil watac, arac ahnënkwhah ye: nke had ale vëryék cery ntëwu g'inkal fo.

<sup>27</sup> Rëv ūa tëvëk, wasën ūa macëk, sël sankaf ūa cëlëk këfëlehn cery tac do nih fop.»

### Ucankaf Yesu

<sup>28</sup> Ga puhnak Yesu wante nësëdëho ña, vahnë va fop pëmpëhnahnëkëhniwo gante karañëdëhëhniwo ka.

<sup>29</sup> Gelohna gevëharan|Aharan sariya sariya vëlëw hni ka, bare g'ucankaf karañëdëhëhniwo.

## Matiye 8

### Yesu ahwëhn ambiý njérënëd

<sup>1</sup> Ante cëlëdëho Yesu kuŋ hna kore sankaf rëfëlehnëdëhawo.

<sup>2</sup> Awa asan ahwëhnambiý tëhalehn a, ndëkwëhn karyënkw lëwu do ntehna: «Ahwëhn, ge ñadu, kodu ayërëno, afacënëlehno.»

<sup>3</sup> Yesu më njelék vák ūa ñaka do ntehna: «Ñadëfu: Pacëry!» Taŋ njérëlehn.

<sup>4</sup> Tac Yesu më ntehnëka: «Nëpary dús: nt'afëyahna ūin la aryampo, bare yiry njëki asëna wasadëha ūa, do canëry sadëha le kerëko Moyis canënde ūa. Koyëna vahnë va fop njëtëdëni pacëru.»

### Yesu aryokuŋehn kapiten njérënëd

<sup>5</sup> Wati nte tënkedëho Yesu Kaperënaŷum ña, Kapiten vë Rom rëhakawo soje muntahna ndemahna.

<sup>6</sup> Më lehnëkawo: «Ahwëhn, aryokuŋ mën a ndakék tere hna, kodina mat, mbërak dús.»

<sup>7</sup> Yesu më ntëkwaka: «Njidëfu yërënëŵa.»

<sup>8</sup> Kapiten ūa më ntehnëk: «Ahwëhn, catëla soje arënkahnh tere mën hna. La ki fo nësëru njérëd.»

<sup>9</sup> Ami dënк, vèle lëbëko ucankaf a ūwāndëbu do kwëhnabuhëhni wasodadë wale ūwāndëho fëna. Ge ntehnëbuha aryampo nji, njid. Ge ntehnëbuha aÿentaw njij, njijed. Do ge ntehnëbuha aramp mën a fëna nti iñë, ntid.»

<sup>10</sup> Yesu ga nkwyék wanës watac, pëmpéhnahnékawo më ntehnékëhni vèle rëfëlehndëhawo va: «Toña ūa fëyadëmu: nulëwahna hnë bulunda vëvëlsérayel|Isérayel hna ale njabëk ikwëtahn g'aÿi ki.

<sup>11</sup> Paryi pëyadëmu: vahnë vëyabah matidëni vacape hna fop, ntañalandëni gë Abëraham gë Isak do gëSakob|Sakob Nañ ambin hna soje ambënt ña.

<sup>12</sup> Bare vèle rëfëkawo nkentini Nañ va canëdeni g'ipér le mbahnëk hna, hnam rëkëd kondëni do cemëlehnandëni wabeñ ña.»

<sup>13</sup> Tac Yesu më ntehnëka kapiten ūa: «Bokary gë ūal hu! Arabi Wënu ña ntinëhni ile hwëtahnëru ūi!» Do aryokuñëhn kapiten ūa njérëko hnë watì rac dënк.

### Yesu vëres vëyabah njérënëd

<sup>14</sup> Tac Yesu njiko terePiyer hna më tëkatëka hnëmu asëvalu Piyer ga ndakëk; mbahn iña njakëkawo.

<sup>15</sup> Umë ñakëka vák ūa do yak mbahn ūa tavëlehna tañ. Asëval a matëlehñ njobala.

<sup>16</sup> Ante nëkak ña, njonëhnijikëhniwo Yesu kore sankaf vahnë vèle pélaniwayine|Yine. Gë wanës wadëwu ña fo ntadëhëhniwo wayine ña do njérënëdëhëhniwo fëna vëres va fop.

<sup>17</sup> Koyëna ntiyako wanëskila|Kila le ūaciko Esayi ūa: «Nufëk ile horotehnëdëhëfu ūa; ndibëk wates wadëw fu ña.»

### Vèle ūad tefélehñendëniha Yesu

<sup>18</sup> Ante nukëhniwo Yesu fop kore le hwërëka ūa më ntehnékëhni vëréfal vëlëwu va ntëmpëtani gë cape ñëntaw lant ka.

<sup>19</sup> Hnë watì racAharañ sariya|Aharañ sariya aryampo më tëhaka do ntehna: «Aharañ, tefélehñendëmi hn'ile-wo-le njidu hna.»

<sup>20</sup> Yesu më ntëkwaka: «Vuntadañ va kwëhnani wahatëh wale njinëgandëni do wusëry ūa wahof; bare Ajë Ahn'a kwëhnana ūewa le njinëgad.»

<sup>21</sup> Ahañary kat aracarëfal|Arëfal Yesu yeho, më ntehnëgëka: «Ahwëhn, yëdërye yiwu ten hnapu hafo Apa cëm tac do gë yiju rëfëlehñendi.»

<sup>22</sup> Yesu më ntëkwaka: «Tëfe do tavëryihni vësëm va mbañënihëhni vësëm vëlëw hni va.»

### Yesu sël teryëd

<sup>23</sup> Tac Yesu më kayëk kulu sankaf hna dovëréfal|Arëfal vëlëwu va më kayëntini.

<sup>24</sup> Taŋ sël sankaf matëlehn lant hna, cëlënd hafo wavonkëlo ūenka ḥa ñand tëmp kulu ūa. Wati rac Yesu wakwëd ndakëko.

<sup>25</sup> Awa vërefal va më têhaniha négötëniha ndekatëndëni: «Ahwëhn, pehëtëryifu! Cëm iŋa yeyinék!»

<sup>26</sup> Më ntëkwakëhni: «Soŋe ye ntakëku? Gante mbak kwëtahn hun ka!» Matëlehn, ḥañëna sël ūa gë wavonkëlo ūenka ḥa, tëryalehn fop nkelehn yamah sankaf.

<sup>27</sup> Vëhni fop pëmpëhnahnëkëhniwo më ntehnëdëni: «Mo ga ye awa aŷi asan? La sël ūa gë ūenka ḥa maŵëhnëdëniha!»

### **Yesu njérënëdëhëhni vësan vëhwëhn wayine**

<sup>28</sup> Ante tëkëko Yesu hnë nkal vëvë Gadara hna, gë cape ñëntaw lant ḥa, vësan vëhi vële pëlaniho wayine më cahnini wayag hna njijëndëni pankëlëni. Dayëniho dus, soŋe rac ahnë dëkëdilohna mbok tëf nkaw tac.

<sup>29</sup> Pëgwëlehnëni ndekandëni: «Ajë ŵen|Aju ŵen, ye ye yëbëlan fu? Ahorotehnëfu bi yijëru ani gë tëkahnënd wati kitij ḥa?»

<sup>30</sup> Hara kore vampëhëmpëh ryavëdëho ḥaŵët toyé.

<sup>31</sup> Awawayine|Yine ḥa më muntaniha Yesu aki: «Ge ñadu alafu, cañëtëryifu hnë vanji vampëhëmpëh!»

<sup>32</sup> Më ntehnëkëhni: «Yiryin!» Më cahnënihëhni vësan vëhi va njini tënökënihëhni vampëhëmpëh va. Taŋ kore vampëhëmpëh na fop pëtalehnëhni vambën kuŋ hna njini ntëbani lant hna do cëmëlehnëni fop.

<sup>33</sup> Vëhery vampëhëmpëh va njilehnëni g'igary fo g'ankol do gë le kwëtëdeni vampëhëmpëh hna pëyahnini fop le nuni ūa do g'ile yehëhni vësan vële pëlaniho wayine va.

<sup>34</sup> Vahnë vëvë nkol va fop cahnëniho njini pankëlëni gë Yesu. Kobëri ga nuniha këlaniha cahn resiyo lëw hni hna.

## **Matiye 9**

### **Yesu ale ye vorovoro njérënëd**

<sup>1</sup> Ga matëk hnam Yesu më kayëk kulu sankaf hna do ntëmpëta nji g'inkol ntëwu.

<sup>2</sup> Ga tëkëk hnam vahnë më njinenëhniniha asan ale ye vorovoro hnë yala ndakëko. Yesu ga nuk ikwëtahn nte kwëhnani soŋe lëwu vële yojékawo va, më ntehnëka aresa: «Duñënary, fatah mën! Tavëhnëmi wameh hu ḥa!»

<sup>3</sup> Awavëharan|Aharan sariya sariya vëryampo më nahadëni: «Aŷi asan ŵenu ḥa njewëd!»

<sup>4</sup> Yesu njëtëko le nahadëni ūa, më ntehnëkëhni: «Soje ye hwëhnarun vinj vinahan vimeh?

<sup>5</sup> Lehnuwa ayi asan: "Wameh hu ja tavëhnëmi", ma: "Matëry do yasëry" ryampo bi ūak hnënjëk nesi hnë wanji?

<sup>6</sup> Awa ñadëfu ayetu: Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë kwëhnak fanka nkal li tavëhna ahnë wameh.» Tac më ntehnëka asan ale yeho vorovoro ūa: «Matëry, nufëry yala hu ūa aŵënc gë ūal hu!»

<sup>7</sup> Asan a matëlehn nuf yala lëwu ūa do mënc gë ūalu.

<sup>8</sup> Kore ūa ga nuni watac, pëmpëhnahnëkëhniwo do cëmbëdëniha wo Ŵënu ja soje le njëdakëhni vahnë va iyi sifa ŵëka.

### Matiye nked arëfal Yesu

<sup>9</sup> Yesu matëko hnam njind do nuhna asan ale ūacik Matiye hnë biro le cosahnëde ūatëtanke hna ntañako. Më ntehnëka: «Tëfe!» Matiye matëlehn do tefëlehnënda.

<sup>10</sup> Tac, Yesu gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va roka tokëlandëniho tere Matiye hna gë vëref ūatëtanke vëyabah do gë vëwëh vëhaŵary.

<sup>11</sup> Wafarise|Farisewa ga nuni watac më ntehnënihëhni vërefal Yesu va: «Soje ye tokëntëde aharañ hun ayi gë vëref ūatëtanke vi do gë vëwëh vi?»

<sup>12</sup> Yesu nkwëryëkëhniwo më ntehnëk: «Vëres va valëkëhni g'ayérën, gena vële wok vëresëna.

<sup>13</sup> Yiriyin aŷëñjau ile pëhnëtanëd wanji wanës Ŵën: "Ipérëna ja fecehnëko, gena sadëha wusaŵ." Yëtëryin vëwen yijëbu ūacu, gena vësatah.»

### Yesu gë sunj ūa

<sup>14</sup> Awavërëfal|Arëfal San|San Ayary a më tëhaniha Yesu do tëyëniha: «Fuhnë gëwafarise|Farise wi njehëkëfu cuñ iña, awa soje ye vërefal hu vi vësunjëdina?»

<sup>15</sup> Më ntëkwakëhni: «Naharun bi vële fayehnik ambënt va kodëni kwëhnani uyiŵëhnah wati le nkelahnëni g'ale ūelëd a? Kodina nke watac! Bare wati yejëk ntihëtëndeniha ale ūelëd a; awa wati rac vërefal mën va rëkëd cuñjëntëndeni.

<sup>16</sup> «Ahnë kadëdina ankwëy pand kasëk, nte wok kwëyana ten, hn'ipand cër; ge gena umë, ankwëy pand kasëk iña, ge ndagik, kwëyad do citëd pand cër iña do hatëh ha njankëd dus.

<sup>17</sup> Taŵëdena fëna uñen kasëk hnë waryëpët wasër ; ge gena umë waryëpët wa tënked, përekad do uñen uja ndehëtad. Bare uñen kasëk ja hnë waryëpët wëhasëk taŵëde do koyëna ñoñ përekadina.»

### Iyérën ares do g'ibëhnëndan aryag asankaf

<sup>18</sup> Wati nte nësëndëhëhniwo Yesu wanji ḥa, asankaf wasëwif rëkiko, ndëkwëhn haryënkw lëwu do ntehna: «Aryag mën a cëmëk tamëki; bare yij aÿaka do matëd.»

<sup>19</sup> Yesu më matëni gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va do tefélehñëniha asankaf arac.

<sup>20</sup> Awa ga njidëni, asëval ale resëko njidëho sat kobëri hnë wabëhn pëhw gë waki, rëhakawo Yesu kamëhni do ñak wacëmët cuð ntëwu ḥa

<sup>21</sup> kabi ntehnadëho: «Lakënde viyi vilëwu vi fo ūyakakëndëbu, njérakëndëbu.»

<sup>22</sup> Ante ñakëk ḥa Yesu më cahëtak do ntehna: «Yawëñary, aryag mën! Ikwëtahn hu ḥa njérënëki.» Do hnë wati rac dënq asëval a njérëko.

<sup>23</sup> Tac Yesu tékëko hnë tere asankaf wasëwif hna. Ga nukëhni vële yëwëd ge ahnë cëmëk va do gë vële yahnadëho va,

<sup>24</sup> më ntehnék: «Cahnëryin hnani, fandag fi cëmëna, wakwëd fo ndakék.» Bare njafanëdënihawo.

<sup>25</sup> Ga canënihëhni kore ūa g'ipér, Yesu ténkëko cery hna, pëlahna fandag fa vák ūa do matëlehn.

<sup>26</sup> Wëkasék watac campëko resiyo hna fop.

#### **Yesu vumëp vuki njérënëd**

<sup>27</sup> Hnë wati nte matëko Yesu hnam njind ḥa, vumëp vuki rëfélendëhawo ndekatëndëni: «Hey! Ajë David|Aju David, kaÿehnahnhëryiÿi gë fuhnë!»

<sup>28</sup> Ga tékëk tere hna, vumëp va më tëhaniha do më tëyëkëhni: «Ntiyahñëku bi kodëfu liwu ile rëyëdun ūa?» Më ntëkwaniha: «Ha, Aharañ.»

<sup>29</sup> Awa më ñakëkëhni vinkér va do ntehn: «Arabi Wënu ḥa maŵeryahnu ile ūadun ūa kabi kwëtahnërunëho!»

<sup>30</sup> Do vinkér vidëw hni va kolëko nund. Tac më ḥañënahnhëkëhni ntehnëhni: «Nëparyin dus, la aryampo tefélahna njëta wanji.»

<sup>31</sup> Bare njiniho nësëndëni soje Yesu ūa hnë resiyo rac hna fop.

#### **Yesu njérënëdëha kumim**

<sup>32</sup> Wati le cahnëdëniho vumëp ḥa, Yesu njonëhnijikawo kumim kabi yine fëlakawo.

<sup>33</sup> Yesu canënda tuñyine|Yine ūa, kumim rac pëgwëlehn nësënd. Kore ūa fop pëmpëhnahnëkëhniwo dus do nësëndëni: «Kobëri nulëfuhna ūi sifa iñëlsërayel|Isërayel li!»

<sup>34</sup> Barewafarise|Farise ūa ntehnëdëniho: «Asankaf wayine ḥa yëdadëha aÿi asan fanka canahnëndëhni wanji wayine!»

#### **Yesu kaÿehnahnhëka gë kore ūa**

<sup>35</sup> Hnë wati rac Yesu njidëho wahnañ gë vankol hna fop; karanjëdëhëhniwo vahnë vavacery vacaliña|Cery Caliña Wasëwif vantëw hni hna, pëyahnëdëhoWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën Nañ ña do njérënëdëhëhniwo fop vëres gë vëreyah va.

<sup>36</sup> Kaÿehnahnëkawo dus gë wakore wade nudëho ña: mbëraniho do cilëtaniho; nkeniho had wape wante wok wahwëhnana ale heryëdëhëhni.

<sup>37</sup> Awa më ntëhnëkëhnivërëfal|Arëfal vëlëwu va: «Barëp roka yabah yehëhna, bare vëryokun va vëyabëna.

<sup>38</sup> Awa muntaryina ahwëhn kaÿ a nkwenihni vëhañary.»

## Matiye 10

### Doku pëhw gë vëhi ÿa

<sup>1</sup> Ga puk watac Yesu macëkëhniwovërëfal|Arëfal pëhw gë vëhi vëlëwu va do njëdahni imëk ntandënihëhniwayine|Yine do njérënëndënihëhni fop vëres va gë vëreyah va.

<sup>2</sup> Wëlin wamac wadëw hni ña: aryenkwyeryenk a umë ye Simo, nte ñwacëdePiyer g'aheryu Andëre gë viju Sebede,Sak|Sak gëSan|San

<sup>3</sup> gë Filip gë Barëtelemi gë Toma gë Matiye arëf ÿatëtanke ÿa gëSak|Sak ajë Alëfe gë Tade;

<sup>4</sup> gë Simo Ahahnëndak a gë Yuda Isékariyot ale yed aroka Yesu ÿa.

### Ipay pëhw gë vëhi ña

<sup>5</sup> Tac, Yesu payëkëhni doku vësan pëhw gë vëhi va, gë ÿi siyab: «Keharyin waresiyo wale ntëdahnëni vële wok vëyena wasëwif va do nt'arënku la inaw dampoSamari hna,

<sup>6</sup> bare yiryin gë cape bulundalsërayel|Isërayel vëhni vële ye had vupe vunte sëvëk.

<sup>7</sup> Nkañ hna, pëyahënëhni vahnë va Nañ ambin ña tëhajëk,

<sup>8</sup> yërenëryinëhni vëres va gë vëhwëhnambi per, matëndëryinëhni vësëm va, daryinëhniwayine|Yine ña. Kifo nuýarun dañéluhna, ñuhnë fëna yëdahnëryin ki fo.

<sup>9</sup> Nt'ayoyawu la uýec koryi ryampo;

<sup>10</sup> nt'ayowu kufa soje uyas ña; la acud akañary ma wapary wakañary, la ryoko, kabi aryokun a njëdade le valëdëha ÿa.

<sup>11</sup> «Ge tëkërun hn'inañ ma hn'ankol, yëkëlehñeryin bi mo fëhwëtak soje kacañu do ñëwëryin ÿalu hna fo hafo añatu hnam.

<sup>12</sup> Ge tënkerun hnë tere dehnëryin: “Arabi ýam ÿa nke gë ñuhnë.”

<sup>13</sup> Ge vële lëdëk hnë tere rac va kacanihu, arabi dëwara hun ḥa cël ūal hni hna, ge gwër nuŷani nke. Ge gena umë, arabi idëwara hun ḥa mboka gë ūyalun.

<sup>14</sup> Ge, hnë tere ma nkol hna fop, ḥwëŷik kacadeluhna ma nëpayiluhna, kérënaryin hnam do bankaryin ivëd wapary hun ḥa.

<sup>15</sup> Toña ūa fëyadëmu: hnë fac kitu hna, vële lëdëk Sodom gë Gomor va vëyapënanañdena dñus gë vëvë iñi nkol ki.

<sup>16</sup> «Nëparyin! Payëdëmu had wape wante wok wayëtëna ūayah fagant waŷin. Awa titënaryin do ahnënu.

<sup>17</sup> Keharyinéhni vahnë va kabi kitinjëdënihu do ntampëdëniuvacalina|Cery Calina Wasëwif vantëw hni hna.

<sup>18</sup> Njiryeryëderun haryënk hñë waguverëner hna gë vëhnañ hna soje lémén, wasede mën yedun haryënk lëw hni, vëhni gë wabulunda wadëw hni ḥa.

<sup>19</sup> Ge njiryeryirun vakitiña hna antë nkehahnahnu soje le hnësëduñ ma gante tefëka ahnësu: wanës wante rëfëka ahnësu ḥa njëdadëhu Ŵënu ḥa watrac.

<sup>20</sup> Ha, gena ŵuhñë rëkëd ahnësëndu, bare lyir Rëmun ḥa rëkëd nësënd hnë ŵuhñë.

<sup>21</sup> «Hñë watrac, vële vankëk rëm gë hnëm njëdahnélëdëni soje ndañini; warëm ña koyëna ntidënihëhni vutah vuntëw hni va do vutah va ñewëdënihëhni vële hnagékëhni va do ndañehnëdënihëhni.

<sup>22</sup> Vahnë va fop ñewëdënihu soje lémén. Bare ale yañenad hafo pu ūa, Ŵënu ḥa pehëtëdëha.

<sup>23</sup> Ge këm fo ntiderun hn'inañ, garyeryin hn'ikañwary. Toña ūa fëyadëmu: nkodun afëyahñëndu wanës Ŵënu ḥa hnë wahnañ wavë Isërayel hna fop hafoAje Ahn'a|Aje Ahnë bokaj.

<sup>24</sup> «Fakarañ fante lëbëka aharañ alëwù gena do aryokuñ ale lëbëka ale ndokuñéhnëd gena.

<sup>25</sup> Cañëk ge fakarañ fa nke had aharañ alëwù ūa do aryokuñ a nke had ale ndokuñénd a. Ge asankaf tere ūaBelësebul macëde, awa vëvë tere lëwù va fëna koyëna macëdeni!»

#### Ale rëfëka ntakëlëntëndehna

<sup>26</sup> «Gante-wo nke ka, ntë ntaku gë vahnë va. Fop le soñik ūa coñëtëde, do fop le ye sëvah ūa njëtëde.

<sup>27</sup> Ile hnësëhnëdëmu g'umëd ūa, tefëtaryin ge pacëk; ile ūakëñakënderun ūa, dekaryin ūan.

<sup>28</sup> Antë ntakuni vële ryaŵëd imbahn bare hara wahodîna ndawëni ntawary ña; dakeryiwuna Ŵënu ña umë ale hod ntab mbahn iña g'intaŵary iña per janáma hna.

<sup>29</sup> Gena bi nkafëdeni vuñer vuki gë uŷec koryi ryampo? Bare la fëndampo hnë vutac yojedîna nkal li hara Ŵënu ña Rëm hun ÿa yëtëna.

<sup>30</sup> Ge ŵuhnë ye, la mul bë vankaf hun ñi ndékwëk.

<sup>31</sup> Awa ntë ntaku: ŵuhnë lëbekëhni nafa ÿa kore vuñer vuyabah!

<sup>32</sup> «Ale-wo-le hnësek bulunda hna ami hwëhnëka, nesëdëfu ami fëna haryënk Rëm mën le ye g'ambin ÿa ami hwëhnëka aÿi;

<sup>33</sup> bare ale-wo-le hnësek bulunda hna kwëhnélëwahna, nesëdëfu ami fëna haryënk Rëm mën le ye g'ambin ÿa kwëhnélëwahna.»

### Gena yam bare uŵët

<sup>34</sup> «Ant'ahnahawu yam yiryeryibu duniÿa li: gena rac, uŵët ye.

<sup>35</sup> Wasanjedîna ajë gë rëmu, aryag gë hnëmu, asëval gë hnëm asanu;

<sup>36</sup> do vëyeñ ahnë va, vëvë tere lëwu va dënkle yed.

<sup>37</sup> «Awa ale ÿahnëka rëmu ma hnëmu hafo lëbiwu ami, ahnë arac gena gwër nke arëfal mën; ale ÿahnëka aju ma aryagu hafo lëbiwu, ahnë arac gena gwër soje lëmën ÿa.

<sup>38</sup> Ale wok mañana tefendo hafo paki cëm hnakerewa|Kérëwagenä gwër nke arëfal mën.

<sup>39</sup> Ale ÿad ÿi duniÿa ÿi cëmëd, bare ale wok kwëtahnëna nëf ÿi duniÿa, soje lëmën ÿa, nkoryaryëd ntawary dëwu ña hafo arayen hna.»

### Icos

<sup>40</sup> «Ale-wo-le hacaku ÿa kacako; ale-wo-le hacako ÿa kacaka ale fayiko ÿa.

<sup>41</sup> Ale-wo-le hacakakila|Kila Ŵën kabi kila ye, nuÿad icos nte kwëtëhnik kila ÿa; do ale hacaka asatah a kabi asatah ye, nuÿad icos nte kwëtëhnik asatah ña.

<sup>42</sup> Toña ÿa fëyadëmu: ale yëdaka la ŵënka wayamah fo ale ÿak vak hnëvërefal|Arëfal mën hna kabi arëfal mën ye nuÿad icos dëwu ña.»

## Matiye 11

### Vëfayik San Ayary a

<sup>1</sup> Ante puhnako Yesu siyabvërëfal|Arëfal pëhw gë vëhi vëlëwu ña, njiko soje karanjëhni vahnë va do nesëhnëhni wanës Ŵënu ña vankol vambë hnam hna.

<sup>2</sup> San|San Ayary a, nte woko le cëdiko hna, nkwyryëko le ntidëhoKëris ÿa. Awa më payékëhni vëryampo hnë vërëfal vëlëwu hna

<sup>3</sup> tēyēryina Yesu: «Arēhnayik ale ūad nija bi yero ma ahaŵary rēfēkēfu hnāpēfu?»

<sup>4</sup> Yesu mē ntēkwakēhni: «Yiryin afēyawuna San ile wēryēdun do g'ile hnudun ūa:

<sup>5</sup> vumēp va nudēni, vēle radēd va gona tadēndēni, vēhwēhnambiū va yēr ja njērēnēdeni, vēryēnēkah va nkwyērēdēni, vēsēm va bēhn ja mbēhnēndanēdeni doWanēs Wakasék|Wanēs Wakasék Ÿēn ja pēyadēni vēhaŷēhnah va.

<sup>6</sup> Mbetak ale wod tavēna ikwētahn dēmēn ja!»

<sup>7</sup> Ante njini vērfal San ja, Yesu mē nēsēndēhēhni kore ūa soje San ntehnēnd: «Ye yirunēho ayēkiwu wula hna? Ale wok kwēhnana nafa had idēl bē tēfary sēn nte ñēnkēlend sēl bi?

<sup>8</sup> Awa ye yirunēho ayēkiwu? Ale sudak viŷi viwamah bi? Vēle sudad viŷi viwamah va vacery vēhnaŵ hna nkeni.

<sup>9</sup> Awa, ye lē yirunēho ayēkiwu?Kila|Kila bi? Ha, ntehnēdēmu ntēbik dēnk kila.

<sup>10</sup> Soje San nēsēd Vikerēh va ante ntehnēko Ÿēnu ja: “Cañētēryidēfuhā afaymēn a haryēnkw hu pēhwētēhni nkaŵ ja.”

<sup>11</sup> Toña ūa fēyadēmu: kobēri nagina ale lēbēka San Ayary a|San ; bare ale ūak mbak nafa Naŵ ambin hna umē lēbēka San.

<sup>12</sup> Kobēri wati nte pēyahnēdēho San wanēs Ÿēnu ja hafo gaki, ale-wo-le ntid fere fop tēnkahn Inaŵ Ambin hna; vēle varikanjēk va fo hamēnad soje tēnkēni.

<sup>13</sup> Wakila ja fop pēyahnēni Naŵ Ÿēnu ja.Sariya|Sariya Moyis ūa fēna pēyahnēk. Tac San fēna pēyahnēko.

<sup>14</sup> Do ge ñadun aŵaŵu, San ye Eli, asan ale ntehnēniho wakila mbokajēd ja.

<sup>15</sup> Nēparyin dus, ge kwēhnarun vanēf awēryahnu!»

<sup>16</sup> Yesu mē mbok ntehnēk: «Mo hodēfu wēntēndēlehñēwēhni vēyi vahnē? Vutah vunte lañak le nēhēdēni mēntēlēni, vundampo ndekahnatēndēnihēhni vuñēntaŵ va:

<sup>17</sup> “Njēwēhnirun hnēŵ sampace, gaŵēluhnā sampace! Njēwēhnirun hnēŵ wakwēy, gaŵēluhnā wakwēy!”

<sup>18</sup> San njijēko, tokēdilohna roka fērēn, cedilohna uñen do vahnē va cañahnēlēliwohna, ntehnēdēniho soje umē: “Yine|Yine fēlaka!”

<sup>19</sup> Tac Ajē Ahn'a njijēk, tokēd, ced do ntehnēdēniho soje umē: “Yēkēryina aŷi asan, roka gē use ñen fo nahad, do lawo vērēf ūatētanke ye do gē vēwen!” Bare vēle rēfēk uyēt va njavētēdēni Ÿēnu ja catēk.»

## Vankol vante ūēyēk vēhwētahnēdina

<sup>20</sup> Awa Yesu pēgwēlehn ḥañēnahnēndēhni vahnē vēvē vankol vante ñako ntihahn vifēmpēhnahnah viyabah vilēwu va, kabi hnam vēwēcētēlohma vankeya vantēw hni va. Mē ntehnēk:

<sup>21</sup> «Meku ūuhnē vēvē nkol mbē Korasin gē mbē Betēsayida vi! Ÿal hun hna ntik Ÿēnu ḥa viŷē vifēmpēhnahnah va gena Tir gē Sidon. Ge hnam ntikēnd viŷē virac, vēvē hnam vi mbiŷēk ga nkwēcētakēndēni vankeya vantēw hni va. Cudakēndēni viŷi icēm do nēvakēndēni ibēhn vimbahn hna tufēhnahnēni gante njīwēhnēni ka soje ile ntidēniho kobéri ḥa.

<sup>22</sup> Soje umē fēyadēmu, fac kiti hna vēvē Tir gē Sidon vēyapēnanēhnēdena dūs gē ūuhnē ki.

<sup>23</sup> Ÿuhne vēvē Kaperēnaŷum ntiyahnenku bi njihnenderun hafo ambin hn'ani? Gedīna koyēna. Noyēderun hafo janāma hna. Ge vifēmpēhnahnah vile liyik Ÿal hun va Sodom ntikēnde, naŵ tac nkokēnd hafo dol.

<sup>24</sup> Soje umē fēyadēmu, fac kiti hna vahnē vēvē Sodom va vēyapēnanēhnēdena gē ūuhnē ki.»

### Iyinēga paryi ḥa

<sup>25</sup> Wati rac, Yesu ntehnēko: «Apa, Ahwēhn ambin g'inkal, camehnēmi gante njētēndanēruhēhni vēle ye had vutah ile soŵēntuhēhni vēhwēhn hakili g'uyēt.

<sup>26</sup> Ha, Apa, ntiru koyēna kabi irac Ÿadu.»

<sup>27</sup> Yesu mē mbok ntehnēk: «Rēm mēn Ÿa njēdako fop. Ahnē yētēlohma ami, Aj'a, ge gena Rēm mēn Ÿa. Ahnē yētēlahna Rēm mēn Ÿa ge gena ami, Aju Ÿa do vahnē vēle rēhnabu rufēwēhni Rēm mēn va.»

<sup>28</sup> «Yijēn Ÿal mēn hna ūuhnē fop vēle ntēnēk idib vi do njēdadēmu ntaŵēla ḥa.

<sup>29</sup> Nuferyin sug lēmēn Ÿa yanēndu, koyēna nuŷadun yam Ÿa soje walaŵary hun hna dēnk. Dakēla yentiwu do ntaŵary iŋa pacēko.

<sup>30</sup> Sug le lehnēmu ahnufu Ÿi dakēna ndibi do idib nte yēdadēmu ḥa dēnēna.»

## Matiye 12

### Yesu gē fac ntaŵēla

<sup>1</sup> Ga mbiŷēk toyē, Yesu gēvērēfal|Arēfal vēlēwu va hnē wēhaŷ vantimp ndēcētadēnihofac ntaŵēla|Fac ntaŵēla. Vērēfal va inte yokēhniwo; pēgwēlehnēni nkubēndēni vantimp va do cemēndēni.

<sup>2</sup> Wafarise|Farisewēryampo, ga nuni watac, mē ntehnēniha Yesu: «Yēkēry, vērēfal hu va ile nkok maŵēryana sariya fu hnē fac ntaŵēla hna ntidēni!»

<sup>3</sup> Yesu më ntékwakéhni: «Karanjéluhna bi ile ntikoDavid umë dënk gë vëréfélentawu va hnë fac ryampo nte njokéhniwo inte ḥa?

<sup>4</sup> Ténkéko cery Ŵën hna, nuf mburu nte kwétéhniko Ŵënu ḥa, do tokëni umë gë vëréfélentawu; hara, sariya fu ūa maŵeryanéléhniwohna tokëni: vësëna wasadéha fo maŵeryanéko.

<sup>5</sup> Ma karanjéluhna bi ile keréko Moyis ūa: la hnë fac ntaŵela hna, vësëna wasadéha ndokuñedénihoCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna? Koyëna vëlénenédilohnnasariya|Sariya ntaŵela ḥa, bare ahnë dehnéléhniwohna menëni?

<sup>6</sup> Awa, paryi pëyadëmu: nkehéhna hnani ile lëbék Cery Ŵën Cankaf ḥji!

<sup>7</sup> Gena bi Ŵënu ḥa lehnék Vikeréh hna: “Ipérëna ḥa fecehnéko, gena sadéha wusaŵ?” Ge paryi njétakëndun ile pëhnëtanëd ūa, kitijakëndilunihna vèle wok vë̄wenëna.

<sup>8</sup> Yëtëryin,Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë umë ye Ahwëhn fac ntaŵela ḥa.»

### Iyérën ale cémék vák

<sup>9</sup> Yesu matéko hnam nji hnëcaliña|Cery Caliña Wasëwif ntëw hni hna.

<sup>10</sup> Nkeho hnam asan ale céméko vák. Wafarise ūa ñadéniho nuýani ile pëyahnédéni menék Yesu pélahni; soje rac më teyëniha: «Sariya fu ūa maŵeryak bi njérëni ahnë hnëfac ntaŵela|Fac ntaŵela ?»

<sup>11</sup> Yesu më ntékwakéhni: «Ge aryampo hnë ūuhné, kwéhnaka ife ryampo fo do ife rac ntëba hnë hatéh hatéwah hnë fac ntaŵela hna, yidina bi ntabétehn?

<sup>12</sup> Do, ahnë yabélahna bi dus nafa ntëbi ife? Awa, sariya fu ūa maŵeryak ntinéhni ahnë iférën hnë fac ntaŵela hna.»

<sup>13</sup> Awa Yesu më ntehnéka asan a: «Yeli vák hu ūi.» Umë njelék do mbokalehna férën fo gë ūentaŵ ka.

<sup>14</sup> Tac,wafarise|Farise ūa cahnélehnëni nësëlini bi hak ntidéni ndaŵehnahnëniha Yesu.

### Aryokun ale téhnak Ŵën

<sup>15</sup> Awa, Yesu, ga njétak ile ñadéniho ntini wafarise ūa, më kérénak hnam do kore sankaf rëfëlehñékaŵo. Njérénékéhniŵo vëres va fop,

<sup>16</sup> bare ḥañénahñékéhniwo ntehnéhni antë pëyahnëni bi mo ye.

<sup>17</sup> Koyëna nkeho ntiyahn wanës wante nëséko Ŵënu ḥa hnë ūeskila|Kila le ūaciko Esayi ūa:

<sup>18</sup> «Wéliho aryokunéhn mën ale rëhnabu ūa, ale ūadëfu dus. Umë fëbënédëfu iýir mën ḥa do pëyadéhëhni wayamani ḥa gante ntidëfu ka catahnëni.

<sup>19</sup> Conkëntëdena g'ahnë, dekadina, nësëdina soje tuféhnahn.

<sup>20</sup> Pakacëdina hn'ile fëgwëk wubëd; dipehnëdina lampu le wok pëtëdina ñus. Koyëna rëkëd ntind hafo urumpak ña pu;

<sup>21</sup> do wabulunda ñi fop umë tamahnëdëni.»

### Yesu gë Belësebul

<sup>22</sup> Fac ryampo, Yesu njonëhnijikawo asan ale wëpëko do wok kodina nës kabi yïne fëlakawo. Yesu njérënëkawo asan arac, hafo nund do nësënd.

<sup>23</sup> Kore ña pëmpëhnahnëkëhniwo do fop ntehnëdëniho: «Aÿi gena biAjë David|Aju Davidale hnapëdëho ña?»

<sup>24</sup> Wafarise|Farise ña ga nkwyeryëni, më ntehnëni: «Aÿi asan ntadëhëhniwayïne|Yine ña, kabiBelësebul asankaf wayïne ña yëdadëha fanka ntadëndahnëhni!»

<sup>25</sup> Bare Yesu njëtëko nahana dëw hni ña, awa më ntehnëkëhni: «Ge vële vankëk inaÑ mëtëdëni vëhni fo, naÑ tac campëd, do ge vële vankëk ankol ma tere fëna mëtëdëni, ankol tac ma tere rac campëd.

<sup>26</sup> Do geSintani|Sintani ntad le kwëhnëk umë ña dënk, umë fo wëtëryad; awa ucankaf ntëwu ña hak kod nko kahn?

<sup>27</sup> Ntehnërun ntadëfuhëhni wayïne ña kabi Belësebul yëdako imëk iña; vërefal hun vi lë, mo yëdakëhni imëk ntahahnëndënihëhni? Tufahnëdëni vëhni dënk kwëhnaluhna toña!

<sup>28</sup> Bare ge g'lyir Ŵënu ña ntadëfuhëhni wayïne ñi, umë tufahnëdInaÑ Ŵënu|InaÑ Ŵënu ña ña tëkik ÿal hun hna.

<sup>29</sup> «Ahnë kodina tënku hnë tere asan ahwëhn fanka do nuf hnapul lëwu ña, ge ñabëlahna ten asan arac; bare ge ñabëka kod nuf le-wo-le tere lëwu hna.

<sup>30</sup> «Ale wok gentina gë ami ña aÿeÑ mën ye; do ale wok ðemadilohna varëpëwëhni vahnë va campehnëdëhëhni.

<sup>31</sup> Soje umë ye pëyadëmu: vahnë va kode tavëhnini soje wameh-wo do soje wayeÑ wante njeñëniha Ŵënu ña; bare ale yewëk lyir Ipacah iña tavëhnëdena.

<sup>32</sup> Do fëna, ale-wo-le hnësëd wanës wameh soje mën,Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë, kode tavëhni; bare ge ahnë nësëk wanës wameh soje lyir Ipacah iña tavëhnëdena hnë ñuniÿa vë gaki ÿi gë vë le yejëk per.»

### Atëh g'ile ntëwëd

<sup>33</sup> «Atëh përen wadëwel wapëren ntëwëd do atëh meh wadëwel wameh ntëwëd. Atëh ña wadëwel wante ntëwëk ña njavëtahnëde.

<sup>34</sup> Ŵuhné wafarise ñi, njapërun had walën! Hak kodun ahnësëndu viÿë vifëren do hara merun? Ŵës ña ile fëbëk ntañary ña nësëd.

<sup>35</sup> Ahnë aférën a viÿë viférën vile fëbëka ntaŵary dë̄wu va canëd; ahnë āweh a viÿë vīweh vile fëbëka ntaŵary dë̄wu va canëd.

<sup>36</sup> Pëyadëmu: fac kiti hna, vahnë va njavëtëdëni tase Ŵënu ña fop wanës wakwëhn nafa këm wante nësëdëniho ña.

<sup>37</sup> Yëtëry, gë wanës wante hnësëru ña kitijëdëhi Ŵënu ña do pëyahnëd ge menëru ma menëlighna.»

### Itëy dahëse

<sup>38</sup> Awavëharaj|Aharaŋ sariya sariya väryampo do gëwafarise|Farise wäryampo më ntehnëniha Yesu: «Aharaŋ, ñadëfun alinëhnëfu hnufu dahëse fëmpëhnahnah.»

<sup>39</sup> Yesu më ntëkwakëhni gë anji nësa: «Vahnë vële ye vëweh do wok vëhahnëndana soje Ŵën vi, dahëse tëyëdëni, bare sifa dahëse le yehawokila|Kila le ŵaciko Yonas ÿi fo nuÿadëni.

<sup>40</sup> Ndampo fo nke gante ndakëko Yonas wafac warar hn'idonk igis cancaf ki, koyëna ndakëd Ajë Ahn'a fëna wafac warar bambery nkal hna tac mbëhnëd.

<sup>41</sup> Fac kitij hna vëvë Niniv va nkentëdeni gë vëvë gaki vi, do tufahnëdëni vahnë vëvë gaki vi ntëntëni. Vëvë Niniv va vëhni nkwëcëtani vankeya va ante nkwëryëniho wanës Yonas ña do nkehëhna hnani ale lëbëka Yonas bare ŵuhnë gwëcëtaluhna vankeya va.

<sup>42</sup> Do fëna, fac le kitijëdëhëhni Ŵënu ña vahnë va, asëval ale hnañëko hn'inkal Saba nkentëde gë vahnë vëvë gaki vi, do tufahnëd vahnë vëvë gaki vi ntëntëni. Umë le tëkwik nkal hna matik njij nëpa usery Salomo ūa do nkehëhna hnani ale lëbëka Salomo bare nëpadilunahna!

### Iboka yine

<sup>43</sup> «Geyine|Yine ntayik hnë ahnë, le nkeho cery ntë̄wu hna, njid njasëlehnënd wëwac wahankah hna njékëlehnënd hn'ile ñëwëd. Ge nuÿana, ntehnad:

<sup>44</sup> “Mbokadëfu cery mën hn'ile matibù hna.” Awa njid tékata asan a had cery nte facik, fëhwëtik hafo njiv.

<sup>45</sup> Taŋ njid njojëhniwayine|Yine ntaŵu mbëd gë waki wante lëbëka wayap, njijëni ñëwëni hnam. Tac horot ahnë arac ÿa ntëbëde gë kobëri ka. Do koyëna fëna nked soje vahnë vëweh vëvë dol vi.»

### Hnëmu gë vëheryu Yesu

<sup>46</sup> Nkoko nësëhnëndëhni kore ÿa, ante tékiniho hnëmu gë vëheryu ña. G'ipér ñëwëniho do ñadëniho nësëhnëniha.

<sup>47</sup> Ahnë më ntehnëka Yesu: «Nëpary, hnëmu gë vëhery hu pér hna ñëwëni do ñadëni nësëhnënihi.»

<sup>48</sup> Yesu më ntékwaka ahnë arac: «Mo ye hnëm mën ūa do gë vëhery mën va?»

<sup>49</sup> Tac më tufakéhni kore le yeho hnam ūa do ntehn: «Yëkëryin, hnëm mën ūa gë vëhery mën va ani nkeni.

<sup>50</sup> Vële lid le ñad Ŵën le ye g'ambin ūa vëhni ye vëhery mën va gë hnëm mën ūa.»

## Matiye 13

### Uhnës uryindaryindan soje ahnađ uhnëda

<sup>1</sup> Fac rac, Yesu cahnëko tere hna njì ntaña tëfary lant hna soje karaŋ vahnë.

<sup>2</sup> Kore sankaf varëpélëko caharab lëwu, hafo kay hnë kulu do ntaña. Kore ūa tëfary lant hna kahnëniho.

<sup>3</sup> Viyabah nësëndëhëhniwo gë wahnës wadindaryindan ntehnëndëhni: «Fac ryampo asan yiko hnë kaŷ dëwu hna ipahn uhnëda.

<sup>4</sup> Ga pahnëđ, waŋec wëdampo nkaw hna njoko: wusëry më njini kohnëni fop.

<sup>5</sup> Wëdampo nkal kwëhn wéraka njoko le nkok yâbëna inkal. Waŋec ḥa pëhnëlehn tanj kabi nkal iŋa têwëlohna.

<sup>6</sup> Ulav ūa ga njakék pëdëlehn wayor ḥa: kankëlehn kabi kwéhnalohna vénkahn.

<sup>7</sup> Waŋec wëdampo wadëmpéhn njoko. Wadëmpéhn ḥa naŷëko ndawëlehn hnëda ūa.

<sup>8</sup> Bare waŋec wëdampo nkal pérën hna njoko do nkeho hnë watac wade lëwëko: wëdampo waŋec keme (100) ntéwëko, wañëntaw ḥa waféhw mbëđ gë ryaŵ (60) do wakaŵary kat waféhw warar (30).»

<sup>9</sup> Yesu më nkwenék: «Nëparyin dús, ge kwéhnarun vanëf awëryahnu!»

### Soje ye nësëđ Yesu gë wahnës wadindaryindan

<sup>10</sup> Awavérëfall|Arëfal va têhalehnëniha Yesu do têyëniha: «Soje ye hnësënduhëhni gë wahnës wadindaryindan?»

<sup>11</sup> Më ntékwakéhni: «Ŵuhné njëdayirun ayetu viyé vivé Naŵ ambin hna le soŵak, bare vëhni vëyëdayina.

<sup>12</sup> Ale wëryék wapacék a nkwenëhnëđe uyët ūa, do kobëđëha; bare ale wok gwëryëna ūa tebëđe la ile njëtek ūa.

<sup>13</sup> Wëlin soje ile hnëséhnandëbuhëhni gë wahnës wadindaryindan: Njékëđeni hara vëhnudina do nkwenyëđeni hara vëyëtédina.

<sup>14</sup> Koyëna ile nësëko Ŵënu ḥa hnë wës kila Esayi ūa ntiyat hñë vëhni: «Nkwenyëđun dús, bare yëtëđiluhna; njékëđun dús, bare nudiluhna.

<sup>15</sup> Ijî bulunda kambënëni vankaf va soje antë nkwëryëdëni; ciñani vanëf va do ndëmëni, soje vanëf vantëw hni va antë nkwëryënd do antë vinkér vidëw hni va nund, wahakili walëw hni ña antë njëtënd; më nkonì vëwëcëtadina vankeya vantëw hni va soje yérénahnëwëhni.”

<sup>16</sup> Mbetarun ñuhnë kabi vinkér hun va nud do vanëf hun va nkwëryëd!

<sup>17</sup> Paryi pëyadëmu:wakila|Kila wayabah gë vësatah vëhañary vëyabah va ñadëniho nuni do nkwëryëni ile hnudun do wëryëdun ñi, bare vëhnulohna do vëwëryëlohma fëna.»

### Gabahn uhnës uryindaryindan ahnad uhnëda

<sup>18</sup> Yesu më mbok ntehn: «Awa ñuhnë, nëparyin ile pëhnëtanëk uwi hnës uryindaryindan ahnad uhnëda ña.

<sup>19</sup> Vële wëryëd ga nësëde soje nañ do vëyëtëna bi ye nësëd, had tëfary nkañ nkeni le njod uhnëda hna: Sintani njijëd teba fop ile fahnik walañary walëw hni ña.

<sup>20</sup> Vëryampo had nkal kwëhn wëraka nkeni le njod uhnëda hna: nkwëryëndëni wanës ña tuñ mañëdëni tañ g'uhnatah.

<sup>21</sup> Bare vërvëdina kwëhna vënkahne hnë vëhni, ikwëtahn dëw hni ña bëyëdina. Awa ge ryëñah ña tékëhnikëhni ma ge mbërehnini soje wanës Ñënu ña, tavëdëni tañ kwëtahn dëw hni ña.

<sup>22</sup> Vëhañary kat had hn'ile nke wadëmpëhn nkeni: nkwëryëdëni wanës ña, bare nahen iñi duniña ña do gë wëbal soje hnapul ña ndawëd wanës ña, do ñoñ yojëdina iférén hnë vëhni.

<sup>23</sup> Bare vëryampo had inkal pérén nkeni: nkwëryëdëni wanës ña do njëtëdëni ile pëhnëtanëd ña; watac yojëk iférén hnë vëhni had vatëh vante lëwëko vëndampo keme (100), vañëntaw wafëhw mbëd gë ryañ (60) do vakañary kat wafëhw warar (30).»

### Uhnës uryindaryindan soje idël meh

<sup>24</sup> Yesu nësëhnëkëhniwo uhnës uryindaryindan hañary: «Nañ ambin ña gë ñin mëntëlëni: ahnë hnadëko uhnëda férén kañ dëwu hna.

<sup>25</sup> Umëd ndampo, wati nte ndakëniho vahnë fop ña, ale ñeñëka ahwëhn kañ tac a më njijëk nad idël meh hn'ikañ tac, njilehn.

<sup>26</sup> Ga pëhnëk uhnëda ña do ntëw, dël meh ina fëna cahnëntiko.

<sup>27</sup> «Vëryokuñ ahwëhn kañ va njilehnëni ntehnëniha: “Ahwëhn, gena bi uhnëda férén hnadëruho kañ hu hna? Awa ne matik idël meh inji?”

<sup>28</sup> «Më ntëkwakëhni: “Añew mën lik rac.” «Vëryokuñ va më tëyëniha: “Awa, ñadu bi yifu lihëtëfu dël meh inji?”

<sup>29</sup> «Më ntëkwakëhni: “Hali, ge ntihëtëdun dakëna ayécaryu uhnëda ña.

<sup>30</sup> Tavëryin, naÿelahnëni hafo uhác hna. Hnë wati rac, ntehnëdëfuhëhni vëhác va ntihëtëni ten dël meh ñi do ñabëni wavap wavap soje pëdi, tac ndanëni roka ÿa ndank mën hna.”»

### **Uhnës uryindaryindan uÿec mutarëd**

<sup>31</sup> Yesu nësëhnëkëhniwo uhnës uryindaryindan haŵary kat: «Naŵ ambin ña g'uÿec atëh mutarëd mëntëlëni, ule nufék ahnë pahnëk hnë sarëdïŋ lëwu hna.

<sup>32</sup> Uÿec rac ÿak vak wañec hna fop; bare ge pëhnëk, urac ÿak hnaÿek vatëh vamb sarëdïŋ hna fop: naÿed hafo gwér kofahnëni wusëry ña hnë wahni walëwu hna.»

### **Uhnës uryindaryindan levir**

<sup>33</sup> Yesu nësëhnëkëhniwo uhnës uryindaryindan haŵary: «Naŵ ambin ña mëntëlëni gëlevir|Levir le nufék asëval nëgw gë upih yabah, tac cis fop.»

### **Soje ye nësëd Yesu gë wahnës wadindaryindan**

<sup>34</sup> Yesu gë wahnës wadindaryindan nësëndëhëhniwo kore ÿa watac fop; nësëndilëhniwo hna hara wahnës wadindaryindan gentina.

<sup>35</sup> Koyëna ntiyako wanës wante nësëkokila|Kila ÿa: «Gë wahnës wadindaryindan rëkëdëfu hnësëndu, do pëyahnëdëfu viÿë vile sovik kobëri ante ntiyiko duniÿa ña.»

### **Gabahn uhnës uryindaryindan dël meh**

<sup>36</sup> Awa Yesu tavëkëhniwo kore ÿa nji gë tere. Vërëfal|Arëfal vëlëwu va më têhaniha do têyëniha: «Gabëryifu uhnës uryindaryindan idël meh mbë kaÿ ñi.»

<sup>37</sup> Yesu më ntëkwakëhni aki: «Ale hnadëd uhnëda férën ña,Ajë Ahn'a|Ajë Ahnëyeho;

<sup>38</sup> kaÿ iña duniÿa ÿi ye; uhnëda férën ña vële yeNaŵ Wënu|Inaŵ Wënu ña va ye; dël meh iña vëhni ye vële kwëhnëk Sintani va;

<sup>39</sup> aÿeŵ ale hnadëd dël meh iñaSintani|Sintani ye; uhác ña, wapuya duniÿa ña ye; do vëhác va wamëleka ña ye.

<sup>40</sup> «Gante ntihëtëde idël meh do ntabi hnë hwëdëh ki, koyëna ntideni vëwen va wapuya duniÿa hna.

<sup>41</sup> Ajë Ahn'a payidëhëhni wamëleka wadëwu ña, ntihëtëdënihëhni Naŵ dëwu hna fop vële sanëkëhni vëÿënta hni hn'ikwëtahn va do gë fop vële wok vëwañëhnëdilahna Wënu ña,

<sup>42</sup> do ntabëdënihëhni hnë hwëdëh hucankaf janáma hna; hnam rëkëd kondëni do cemëlehñandëni wabeñ ña.

<sup>43</sup> Bare, vësatuh va rëkëdëni pëtëndëni had lepera hnë Naŵ Rëm lëw hni hna. Nëparyin dûs, ge kwëhnarun vanëf awëryahnu!»

### **Uhnës uryindaryindan sovik**

<sup>44</sup> Yesu më mbok ntehn: «Naŵ ambin ḥa gë hnapul le sōwik hn'ikaŷ mëntélensi. Ge ahnë nuk hnapul rac cōwëd g'ahaŵary. Natëdëha hafo njî nkwañ fop ile kwéhnak ūa do mbokaj ntaŵ kaŷ tac.

<sup>45</sup> «Do fëna Naŵ ambin ḥa gë sanikona wamah le yékélehñed awaf mëntélensi.

<sup>46</sup> Ge nuk uryampo ule hwéhnak nafa ntëbi sanu, njid nkwañ fop le kwéhnak ūa do mbokaj ntaŵ sanikona rac.»

### **Uhnës uryindaryindan waryey/wale pélahnëdeni wuwis**

<sup>47</sup> Yesu më mbok ntehn: «Naŵ ambin ḥa gë ūin mëntélensi fëna: waryeyët lojëde hnë lant do fëladéhëhni sifa wuwis-wo.

<sup>48</sup> Ge pëbëni wuwis ūa vëfëla va ndodëni gë vambëj lant, tac ntañani tahnënihëhni: wuférën ūa hnë kankel kwëtëdënihëhni do ntonjënihëhni wule wok wahwéhnana nafa ūa.

<sup>49</sup> Koyëna nked wapuya duniŷa ḥa: wamëleka ḥa njijëdëni pitëndëlehñenihëhni vëwen va gë vësatah va.

<sup>50</sup> Vëwen va hnë hwëdëh hucankaf janáma hna ntonjëdënihëhni; hnam rëkëd kondëni do cemëlehnandëni wabeň ḥa.»

### **Uhnës uryindaryindan hasék gë sér**

<sup>51</sup> Yesu tëyekëhniwo: «Nkwëryerun bi wanji fop?» Më ntékwanîha: «Ha».

<sup>52</sup> Awa më ntehnëkëhni: «Koyëna nked geaharaŋ sariya|Aharaŋ sariya nke fëna arëfal Naŵ ambin ḥa. Ahnë arac mëntélensi g'ahwëhn hnapul ale hnufid hnë hnapul lëwu hna vihasék gë visér.»

### **Vëvë Nasaret va vëhwëtahnëlahna Yesu**

<sup>53</sup> Ga puñnak Yesu nanta waŷi wahnës wadindaryindan ūa, më njik

<sup>54</sup> hnë naŵ nte naŷahnëko hna. Pëgwëlehn karanjëndëhnicaliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif mbë hnam hna do fop vële yeho hnam va pëmpëhnahnëkëhniwo dus. Ntehnëdëniho: «Ne nufik uwi uyët? Hak kolahnëk ntind viŷë vifëmpëhnahnah?

<sup>55</sup> Gena bi umë ye fatah afak vacery ūa? Gena bi Mari|Mari ye hnëmu ūa? Sak|Sak gë Yosef gë Simo do gë Yuđ gena bi vëhni ye vëheryu va?

<sup>56</sup> Do vëheryu vësëval va gena bi fop ūal fu li nkeni? Ne nufik awa ūin fop?»

<sup>57</sup> Do rac ūemaŷehnëkëhniwo soje kwëtahnëniha. Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Kila|Kila ntënënik gante-wo-gante bare gena hn'ile nagik hna do kas tere lëwu hna.»

<sup>58</sup> Awa Yesu toyé fo ntiko hnam vifëmpëhnahnah va kabi vëhwëtahnëlawohna.

## **Matiye 14**

## Icäm San Ayary a

- <sup>1</sup> Hnë yamani rac, Erod|Erod, nte hnaŵéko Galile ña, nkwëryéko ga néséde soje Yesu ÿa.
- <sup>2</sup> Më ntehnékéhni vëryokuŋ vëlëwu va: «San Ayary a|San ye: mbéhnik! Soje umë kwéhnahnék fanka ntihahnënd viÿë vifëmpéhnahnah.»
- <sup>3</sup> Erod néséko koyëna kabi umë lehnéko pëlayi San, ñabi, cëdî do ndaŵehna. Wëlin iteféta icäm San Ayary a: Erod cëdehnahnékawo soje Erodiyad asëvalu Filip, aheryu ÿa.
- <sup>4</sup> Ntiko koyëna kabi ñélékawo gë Erodiyad do San ntehnédéhawo: «Sariya ÿa maŵeryana aÿëla asëval ahery hu ÿa!»
- <sup>5</sup> Erod ñadëho ndaŵehna San, bare nkehahnahnékawo gë bulunda ÿa, kabi vëhni fopkila|Kila ntinihawo San.
- <sup>6</sup> Koyëna nkeho hafo fac le nagahniko Erod ÿa mbok tükik, aryagu Erodiyad nkaŵédého haryenkwa vële fayehniko hna. Erod nënjkawo dus
- <sup>7</sup> hafo ntékéhna ntehn njëdadëha fop le têyëdëha ÿa.
- <sup>8</sup> Gë siyab hnëmu ha më ntehnëka: «Yëdarye ankaf San Ayary a hnë fëda mpan!»
- <sup>9</sup> Ahnaŵ a Erod njamélehñ; bare soje idék dëwu tase vëfay vëlëwu ña, më ntehnék njëdayi le têyëk ÿa.
- <sup>10</sup> Payehnëlehn ntépëtiji nkaf San ña kaso hna.
- <sup>11</sup> Më yojik ifëda hna njëdayi fandag fa, do umë njëdahna hnëmu.
- <sup>12</sup> Tac,vérëfal|Arëfal San va më njini nufëni ñas iña mbañëni; tac njilehnëni pëyaniha Yesu ile liyak ÿa.

## Yesu vësan wawuli mbëd ndavëd

- <sup>13</sup> Yesu ga nkwëryék waŋi wakasék, më matëni hnam gevérëfal|Arëfal vëlëwu va, kayëni kulu hna, njini minéhni fo le njirék. Bare vahnë va njëtaniho, awa më cahnëni vankol vantëw hni hna tëfëlehnëniha gë wapary ña fo.
- <sup>14</sup> Ga cëlék Yesu kulu hna, nutëhni kore sankaf rac, kaŷéhnahnékawo dus gë vahnë vérac do pëgwëlehn njérénendéhni vële resëko va.
- <sup>15</sup> G'anëka gavérëfal|Arëfal vëlëwu va më tëhaniha ntehnëniha: «Mëdék do hnani fëk fo ye. Koyaryihni vëyi vahnë njini vankol hna ntëwani ile tokëdëni!»
- <sup>16</sup> Më ntékwakéhni: «Lakënde vëyina: yëdaryinéhni ūuhné dënkle tokëdëni ÿa!»
- <sup>17</sup> Më ntehnëniha: «Bare vamburu mbëd g'uwis wuhi fo hwéhnabun.»
- <sup>18</sup> Më ntehnékéhni: «Yinenéhnino».

<sup>19</sup> Tac, ntehnëhni kore ūa ntañani dël hna do nuf vamburu mbëd va gë wuwiš wuhi ūa, kañék g'ambin do camehna Ŵënu ña soñe ūi rokëtok. Nkubëlehnëk vamburu va njëdahni vërefal vëlëwú va, do vëhni cahëlehnënihëhni kore ūa.

<sup>20</sup> Ale-wo-le tokëko hafo pihn. Vërefal va vëkankel pëhw gë vaki vapëbah mbarëpëniho vankubel vante tesëniho va.

<sup>21</sup> Vële rokëko va tükëniho vësan wawuli mbëd (5,000), hara vësëval va gë vutah va vëryékwaryina.

### **Yesu lant hna njasëd**

<sup>22</sup> Paco, Yesu kayëndëlehnëhnivërefal|Arëfal va kulu hna ndënkwëhnëhëniha gë cape ñëntaw lant ka, wati nte koyadëhëhniwo umë dënk kore ña.

<sup>23</sup> Ga koyakëhni, më kayëk hn'ikuŋ soñe yëfa. Ga nëkak, minu fo nkeho hnam.

<sup>24</sup> Hnë mpëd atac, kulu ūa tëko ñawëta vambën va do wavonkëlo wënka ña pankëlëdëniho kabi, gante matid, sël pabëniho.

<sup>25</sup> Ga nkëhnëk pac, Yesu gë vërefal vëlëwú njidëho njasëhatënd wënka hna.

<sup>26</sup> Ante nuniha ga njasid wënka hna, ntakëkëhniwo dus do ndekadëniho: «Ahnënkwël ye!»

<sup>27</sup> Yesu më nésëhnëkëhni taŋ: «Yaŵëñaryin! Ami Yesu ye! Antë ntaku!»

<sup>28</sup> Awa, Piyer më tebak wanës ña do ntehna: «Ahwëhn, ge paryi wëjë ye, dehnërye yiryiŵu wënka li.»

<sup>29</sup> Yesu më ntehnëka: «Yij!» Piyer cëlëlehn kulu hna pëgw njasënd yañ wënka hna njind gë vëhni Yesu.

<sup>30</sup> Bare ga kamahnëk sël ūa njaŵëk, më ntakëka, pëgwëlehn nkëyand wënka hna do ndekak: «Ahwëhn, pehëtërye!»

<sup>31</sup> Taŋ, Yesu njelëlehn vák ūa, pëlahna do ntehna: «Wëjë, mbaki ikwëtahn! Soñe ye wajëlehnaru?»

<sup>32</sup> Tac, kayëlehnëni vëhni vëhi tak kulu hna do sël ūa tëryalehn.

<sup>33</sup> Awa vërefal va fop ndëkwëhnëlehnëni haryënk Yesu do ntehnëniha: «Paryi nke Ajë Ŵënu ña yeru!»

### **Yesu njérënëdëhëhni vëres Senesaret hna**

<sup>34</sup> Tëkëlehnëni hnë vambën lant vamb nkal Senesaret hna. Ga ntëmpëtani lant ūa Yesu gë vërefal vëlëwú va, tënkkëlehnëni hn'inkal bë resiyo Senesaret hna.

<sup>35</sup> Vahnë vëvë hnam va njavëtënhawo Yesu do pëyahñëniho gante-wo-gante tükik ūal hni hna, do njonehnijikëhniwo vëres va fop.

<sup>36</sup> Këladënihawo tavëhni ñakëhni wëla wacëmët cuđ cankaf ntëwu ḥa fo do fop vële ūakëko va njëreniho.

## Matiye 15

### Yesu gë wënamu wasëwif ūa

<sup>1</sup> Fac ryanko,wafarise|Farise gëvëharan|Aharan sariya sariya  
ŵatikoYerusalem njini tëyëniha Yesu:

<sup>2</sup> «Soje yevërëfal|Arëfal hu vi nkoni vëlënënëdina wënamu wante taveryënihëfu vacérakëlo fu ḥi? Vëhni vëjuhnadina wëbák ḥa tokahnëndëni gante nke namu fu ka.»

<sup>3</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Wuhnë lë, soje ye worun dënënéluhna vakwëda Wënu va, bare wënamu hun dënk lidun?

<sup>4</sup> Wënu ḥa dehnëna bi: “Dënënëryihni vëhni rëmuh gë hnëmuh”, do fëna “Ale lehnëka rëmu ma hnëmu wameh a tefëka ndaŵi” ?

<sup>5</sup> Bare wuhnë, ntehnëdunéhëhni vahnë va ahnë kod ntehnëhni vële hnagëka va: “Ile rëfëkawo yëdaŵu ryemahnu ūa sadëha le pehnëhnik Wënu ñaruŋëbu.”

<sup>6</sup> Awa ge aki nke vahnë va gona mbalëhni ntënenënihëhni vële hnagékëhni va. Koyëna ntihëtëdun wanës Wënu ḥa soje namu lëw hun ū!

<sup>7</sup> Wuhnë vëwër! Kila Esayi toña kwëhnako ante nësehnëkawo Wënu ḥa soje lëw hun ḥa aki:

<sup>8</sup> «“Iŷi bulunda gë wanës ḥi fo ntënenëdëniho, bare wasakahn walëw hni hna ñaŵëtaniho.

<sup>9</sup> Icëmb dëw hni ḥa, kwëhnana nafa kabi gena wanës mën ḥa karanjëdënihëhni vahnë va bare wënamu wadëw hni fo ye.”»

### Ile ronkënëdëha ahnë

<sup>10</sup> Tac Yesu më ntehnëkëhni kore ūa fop: «Nëparyin do gwëryëryin ūin:

<sup>11</sup> Gena ile rënkëd hnë wës ahnë ūa ronkënëdëha, bare ile sahnid wës lëwu ūa, umë ye ile ronkënëdëha ahn'a.»

<sup>12</sup> Awavërëfall|Arëfal va më tëhaniha Yesu tëyëniha: «Njëtëru biwafarise|Farisewa ntavëkëhni gë wëjë soje wanës wante hnësëru ḥi?»

<sup>13</sup> Umë ntëkwakëhni: «Atëh nte-wo-nte nkok pëlëna Rëm mën le ye g'ambin ūi nkëcëde.

<sup>14</sup> Tavëryinëhni: vumëp vunte hahëd vumëpëntahni ye! Do ge mëp kahëdëha mëp ñëntaw, njodëni vëhni vëhi tak hnë hatëh.»

<sup>15</sup> AwaPiyer më ntehnëka Yesu: «Gabëryifu bi ye pëhnëtanëk wanji wanës soje ronk.»

<sup>16</sup> Yesu më ntëkwak: «Wuhné fëna, gwëryëdiluhna bi ha gaki?»

<sup>17</sup> Yëtéluhna bi le-wo-le rënkek wës ahnë ÿa ndëcëd idonk dëwu hna tac cahnëd mbahn dëwu hna?

<sup>18</sup> Bare ile sahnik wës ÿa ntañary hna matik, do rac ronkënëdëha ahn'a.

<sup>19</sup> Bambery ntañary ahnë hna matid vinahan vimeh vinte liyehnëdëhëhni ndawëndënihëhni vahnë, njékëlehnëndënihëhni vësëval vëhawary, do ntindëni ndakëntal nte mbañek Wën, ntehnëndëni, mérëndëni, do nësëndëni wameh vëýënta hni.

<sup>20</sup> Wëlin ile ronkënëdëha ahnë ÿa! Bare itok hara ñuhnalihna wëbák gante nke namu ka, umë tonkënëdilahna ahnë.»

### **Asëval ale wok gena sëwif hwëtahnëka Yesu**

<sup>21</sup> Tac, Yesu më matëk hnam nji hnë vankol vante ye caharab Tir gë Sidon hna.

<sup>22</sup> Hnë wati rac, asëval ale lëdëko hnë resiyo rac më njijëk darël lëwu. Arac bulunda vèle wacëde Kanan hna kwëhnaryiko. Pëgwëlehn ndekand: «AhwëhnAju David|Aju David, kaÿéhnahnëryiÿi g'ami! Aryag mën a yine fëlaka do mbérak dús!»

<sup>23</sup> Bare Yesu la ñoñ dëkwalawohna. Awavërëfal|Arëfal vëlëwu va më têhaniha ntehnëniha: «Daryehna aÿi asëval! Njankëdëhëfu tefélehnnatëndëfu.»

<sup>24</sup> Yesu më ntëkwaka asëval a: «Wënu ña soje vëvëlsërayel|Isërayel fo payiko, vèle ye had wape wante sëvëk.»

<sup>25</sup> Bare asëval a têhakawo ndëkwëhn haryënkw lëwu do ntehn: «Ahwëhn, demarye!»

<sup>26</sup> Yesu më ntëkwaka: «Yivëna nufi roka vutah va këfëhnini vumbe vi.»

<sup>27</sup> Asëval a më ntëkwaka: «Ahwëhn, toña hwëhnaru. Bare vumbe va ile yod toka roka vèle hwëhnëkëhni hna tokëdëni.»

<sup>28</sup> Awa Yesu më ntëkwaka: «Kwëtahnëhu ña njabëk! Wënu ña ntid ile ÿadu ÿa.» Do aryagu njérëlehn wati rac dën.

### **Yesu njérënëdëhëhni vëres vëyabah**

<sup>29</sup> Tac, Yesu matëko hnam nji tefary lant Galile hna. Umë kayëk hn'ikuñ do ntaña.

<sup>30</sup> Wakore wayabah më njijëni ÿalu hna. Më njojënihëhni vèle radëd, vumëp, vëreyah, wakumim, gë vëres vëhawary vëyabah. Haryënkw Yesu kwëtëdënihëhniwo, do njérënëdëhëhniwo.

<sup>31</sup> Vahnë va pëmpëhnahnékéhniwo ante nunihéhniwo wakumim ḥa ga nésédéni, vëreyah va njéréniniho, vèle radéf va njasédéniho g'aférén do vumëp va nudéniho g'aférén. Do pëgwélehñeni cëmbéndéniha Ŵenlsérayel|Isérayel ū.

### **Yesu ndavédféhñi vahnë vëyabah vèle wok vëyena waséwif**

<sup>32</sup> Tac Yesu macékéhniwovéréfal|Aréfal vélëwu va ntehnéhni: «Kaŷéhnahnékowéhni vëyi vahnë. Wélin wafac warar yelahnébun do ñoñ vëhwéhnana ile tokédéni. Ñada hoyawéhni g'inte fo soñe antë njohéni g'ankaw.»

<sup>33</sup> Véréfal va më tégéniha: «Hnë iyi fëk, ne kodéfun hnuýafu ile ryavahnéfuni hafo pihnéni kore gë iyi ki?»

<sup>34</sup> Yesu më tégékhni: «Vamburu vajéhw hwéhnarun?» Umë ntékwani: «Mbëd gë vaki, do gë vunkis.»

<sup>35</sup> Awa, më ntehnékhni vahnë va ntañani nkal hna.

<sup>36</sup> Tac më nufék vamburu mbëd gë vaki va, camehnéka Ŵenu ḥa, nkubélehnék do njédañi véréfal vélëwu va, cahélehnénihéhni vahnë va fop.

<sup>37</sup> Ale-wo-le tokéko hafo pihn. Véréfal va mbarépéniho vékankel vapébah mbëd gë vaki vankubel vante woko va.

<sup>38</sup> Vèle rokéko va vësan wawuli wahnah yeho, hara vëryékwaryina vëséval va gë vutah va.

<sup>39</sup> Ga koyakéhni kore ū, Yesu kayéko kulu hna njind gë resiyo Magadan.

## **Matiye 16**

### **Itégéhñi**

<sup>1</sup> Ga mbiyék toyé,wafarise|Farise gëwasaduse|Saduse têhanihaŵo Yesu soñe têndéhnéniha urénd. Tégénihawo ntinéhnéhni dahëse le rufahnéf paryi nke Ŵenu ḥa fayika.

<sup>2</sup> Bare Yesu më ntékwakéhni aki: [«Ge ambin ḥa mbénték g'anéka ga, ntehnédu: “Acahn tèvédina.”

<sup>3</sup> Do ge ambin ḥa mbénték kobéri fo g'acahnéféd ga, ntehnédu: “Tèvéd dol.” Kodun ayëtu ile liyad ū ge njékérung ambin ḥa, bare kodiluhna ayëtu vile liyad hnë iyi watí ū, bi ye pëhnétanéd!]

<sup>4</sup> Vahnë vëvë gaki vi, vèle ye vëwéh do wok vëhahnéndana soñe Ŵen vi, dahëse tégédeni, bare sifa dahëse ile yehawo kila le ŵaciko Yonas fo nuýadéni.» Tac Yesu më tavékéhni nji.

### **Levir wafarise gë wasaduse**

<sup>5</sup> Awa Yesu kayëniho gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va kulu hna, soje ndanëni gë cape ñëntaw lant ka. Ante njidëniho ña vërëfal va më kamahnëni wayoyana ile tokëdëni.

<sup>6</sup> Watirac, Yesu më ntehnékëhni: «Diryin wajira! Keharyinlevir|Levirwafarise|Farise ña do gëwasaduse|Saduse ña.»

<sup>7</sup> Vërëfal va pëgwëlehnëni nësëlëndëni: «Kabi yojilënëhna vamburu më nësëd aki.»

<sup>8</sup> Yesu njëtëko wante nësëlëdëni ña, awa më ntehnékëhni: «Wuhné, mbaku kwëtahn iña! Soje ye liyahñéku pañare vamburu vante ryënkirun nësëndëmu!

<sup>9</sup> Gwëryéluhna ha gaki? Dënkwëtadiluhna bi vamburu mbëd vante cehélehniniho vësan wawuli mbëd va do gë fop vëkankel vankubel vante varëpéruného va?

<sup>10</sup> Do dënkwëtadiluhna bi vamburu mbëd gë vaki vante cehélehniniho vësan wawuli wahnah va do fop vëkankel vankubel vante varëpéruného va?

<sup>11</sup> Hak nkorus gwëryantuhna nësëndiluhna soje vamburu ante ntehnakëndëmu ahehawu levir wafarise ña do gë wasaduse ña?»

<sup>12</sup> Awa vërëfal va nkwersëlehnëni nësëndilëhniwohna soje levir le lihande mburu, bare ile karanjëdëni wafarise do gë wasaduse ntehnëdëhëhniwo kehani.

### Piyer pëyahndë Yesu ye Arëhnayik a

<sup>13</sup> Tac Yesu njiko hnë resiyo Sesare Filip hna. Më tégékëhnivërëfal|Arëfalvëlëwu va: «Vahné va, mo ntehnëni yebu, ami Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë ?»

<sup>14</sup> Më ntëkwani: «Vëryampo, vëhni lehnëd San Ayary a|San yero, vëhañary Eli yero, do vëhañary kat, Seremi yero makila|Kila hañary.»

<sup>15</sup> Yesu më mbok tégékëhni: «Wuhné lë, mo lehnërun yebu?»

<sup>16</sup> SimoPiyer më ntëkwaka: «Arëhnayik a yero, Ajë Wën|Aju Wën paryi ÿa.»

<sup>17</sup> Awa Yesu më ntehnëka: «Nëfaki, Simo aju San ; gena ahnë yëtëndanëki iyi toña, bare Rëm mën ile ye g'ambin ÿa ye.

<sup>18</sup> Awa, ami, ntehnëdëmi, Piyer (ile fëhnëtanëk “taka”) yero, do hn'itaka tac mbëryëdëfu cery sali mën ña. La icëm iña kodina njawëna haryënkhu.

<sup>19</sup> Njëdadëmi visëdëta Inaw ambin ña: le-wo-le vañëdu nkál li mbañëde ambin hna; le-wo-le ñawëryadu nkál li mañëryade ambin hna.»

<sup>20</sup> Tac Yesu më ñañënahñékëhni vërëfal vëlëwu va antë pëyaniha ahnë umë ye Arëhnayik a.

### Yesu soñe icëm dë̄wu ḥa nësëd

<sup>21</sup> Tëk pëgw wati rac, Yesu pëgwëlehn nësëhnëndëhni wapacëkvërëfal|Arëfälvëlëwu va ntehnënd: «Afo yiwu gëYerusalem. Hnam, vicër va gë vësankaf vësëna wasadëha va do gëvëharan|Aharañ sariya sariya va korotehnëdëniho dús hafo ndawehnëniho do, fac rarëna hna, mbëhnëdëfu.»

<sup>22</sup> AwaPiyer më canaryëka do pëgwëlehna niranda: «Hali, Ahwëhn, Wënu ḥa keryëdëhi! Watac gedilihna muk!»

<sup>23</sup> Bare Yesu më cahëtak do ntehna Piyer: «Dañtarye,Sintani|Sintani ! Memaÿenduho! Nahadila had Wënu ḥa bare had vahnë.»

<sup>24</sup> Tac Yesu më ntehnékëhni vërëfal vëlëwu va: «Ge ahnë ñad tefélehnëndo, ntë nko nahand soñe lëwu dën, afo ndibkérëwa|Kérëwa lëwu ÿa tefatëndo.

<sup>25</sup> Ale ÿad ÿi duniÿa ÿi cëmëd, bare ale wok kwëtahnëna nëf ÿi duniÿa, soñe lëmën ÿa, nkoryaryëd ntañwary dë̄wu ḥa hafo arayen hna.

<sup>26</sup> Ye hnëfadëha ahnë ge nuÿak duniÿa ÿi fop tac cëvehn ntañwary dë̄wu ḥa? Ye kod njëdahn mbësahni ntañwary dë̄wu ḥa?

<sup>27</sup> Ha ntehnëdëmu,Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë njijëd gë wamëleka wadëwu ḥa hnëicëmb|Icëmb Rëmu hna. Awa ale-wo-le ile ntidëho ÿa mbësade.

<sup>28</sup> Toña ÿa fëyadëmu: Vëryampo hnë vële ye hnani vi vësémëdina hara vëhnulahna Ajë Ahn'a ga njijëd had ahnañ.»

### Matiye 17

#### Ibaca Yesu ḥa

<sup>1</sup> Ga ndëcëk wafac mbëd gë ryañ, Yesu më njokëhni vëhniPiyer gëSak|SakgëSan|San, aheryu Sak, do njiryeryëhni hn'ikun yihnah le nkeniho vëhni fo.

<sup>2</sup> Hnam Yesu më mbacik tase lëñ hni; yëka lëwu ÿa pëtëdëho had ulav do viÿi vilëwu va njerëko had humpen.

<sup>3</sup> Tañvërëfal|Arëfal vërar va nulehnënihëhni vëhni Moyis gë Eli ga nësélëdëni gë Yesu.

<sup>4</sup> Awa Piyer më ntehnëka Yesu: «Ahwëhn, njivëk nkeyin hnani. Ge ñadu, ntidëfu wasank watar: ryampo wëjë, Moyis ryampo, Eli ryampo.»

<sup>5</sup> Nkoko nësënd tëket anjar ntancah cankëhni, do kopa wëryiko ñar hna: «Aÿi Ajë mën ye ale ÿahnëbu dús; g'umë natëdëho. Umë rëfëka ahnëpawu!»

<sup>6</sup> Vëréfal va ga nkwëryëni kopa rac, ntakékëhniwo dús ndëkwëhnëlehnëni wayëka ña nkal li.

<sup>7</sup> Awa Yesu më têhakëhni, ñakëhni do ntehnëhni: «Matëryin! Antë ntaku.»

<sup>8</sup> Awa më matëndani bare vëhnulawohna ahnë ge gena Yesu fo.

<sup>9</sup> Ante cëlidëniho kuŋ ḥa Yesu më ntehnékëhni: «Nt'afëyawuna ahnë ile hnurun yi hafoAjë Ahn'a|Ajë Ahnë mbëhni vësäm hna.»

<sup>10</sup> Tac vërfal va më tøyëniha Yesu: «Soje ye ntehnëdënivëharan|Aharan sariyasariya vi, afo Eli njij ten?»

<sup>11</sup> Umë ntëkwakëhni: «Afo Eli njij ten soje mbokary caŋ fop.

<sup>12</sup> Bare ami pëyadëmu: Eli tëko njij, bare vahnë va vëyavëtélawohna. Awa umë ntiniha gante ñadëni ka. Koyëna korotehnëdëniha vahnë vërac Ajë Ahn'a fëna.»

<sup>13</sup> Awa vërfal va njëtelehnëni sojeSan Ayary a|San nësëndëhëhniwo.

#### **Yesu njérënëdëha fatah**

<sup>14</sup> Ante tékëniho hn'ile nkeni kore hna, asan rëhakawo Yesu ndëkwëhn haryënkw lë̄wu

<sup>15</sup> do ntehna: «Aharaŋ, kaŷëhnänäryīyi g'ajë mën aŷi. Hayo fëlaka do njod kwëlëkwël hnë hwëdëh ma hnë ŷënka.

<sup>16</sup> Njiryeryëbuhavërfal|Arëfal hu hna bare vëwëkëna njérënëniha.»

<sup>17</sup> Yesu më ntëkwak: «Wuhnë, vahnë vëhwëhn kwëtahn këm do vërumpak yerun! Hafo guve teféko nko ñëwëlahnin gë wuhnë? Afo guve teféko voku ryuñënanëhnu? Yinenëhninoña fatah fi ani.»

<sup>18</sup> Më njojëniha. Awa Yesu më ḥañënahñëkayine|Yine ŷa do yine rac cahnëlehna fatah fa, do fatah fa njërelehn taŋ.

<sup>19</sup> Tac vërfal va, më cahëtaryëniha Yesu do tøyëniha: «Soje ye wobun mëkëlëfunahna lafuna iyi yine?»

<sup>20</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Kabi ikwëtahn hun iŋa mbak dus. Toňa ŷa fëyadëmu: ge lakënde ikwëtahn inte vak had uŷec mutarëd fo hwëhnakëndun, ntehnakëndun iŋi kuŋ: “Pakëtary aŷi hnani”, do pakëtakënd. Ñoñ tesakëndiluhna.

[<sup>21</sup> Bare g'imunta do g'icuŋ fo kode ntayi yi sifa yine.]»

#### **Yesu mbok pëyahnënd icëm do g'ibëhn dë̄wu ḥa**

<sup>22</sup> Fac ryampo, ante nkenihovërfal|Arëfal va fop Galile hna gë Yesu, më ntehnékëhni: «Ajë Ahn'a njëdahnëdëniha vahnë va.

<sup>23</sup> Vërac ndawehnëdëniha; bare, fac rarëna hna, mbëhnëd.» Vërfal va, ga nkwyryëni watac, pëbëlehnëni yiwëhnah sankaf.

#### **Cosahn ŷatëtanke Cery Wën Cankaf**

<sup>24</sup> Ante tēkēniho Yesu gëvéréfal|Aréfal vëlëwū Kaperënaŷum ḥa, vèle rebadého ūatétanke Cery Ŵen Cankaf va tēhanihawoPiyer do ntehnéniha: «Aharan hun aŷi cosahnëdina bi ūatétanke Cery Ŵen Cankaf hna?»

<sup>25</sup> Piyer mē ntékwak: «Cosahnëd». Wati nte tēnkédého Piyer tere ḥa, Yesu ryénkwéko teba wanës ḥa ntehn: «Ye hnaharu, Simo? Mo rëfëka coséhni vëhnaŵ vëvë duniŷa vi ūatétanke ūa? Vëvë watere wadëw hni va bi ma vëýëntaŵ va ye?»

<sup>26</sup> Piyer mē ntékwak: «Vëýëntaŵ va ye.» Yesu mē ntehnëka: «Awa vëvë watere vëhnaŵ va vësosahnëdina.

<sup>27</sup> Bare, ñadiléfuhna lavéndanëfuni vahnë va. Awa, yiryeyi lant hna, aloj doli ūa, igis dënkwëryenk nte féladu ḥa yavëndéryehna ūës ūa: tēkatédu uýec koryi le yed gwér cosahnahni ūatétanke mën ūa gë lëw hu per; yoj asosahn.»

## Matiye 18

### Mo lëbékéhni vëýëntaŵ va

<sup>1</sup> Wati rac,véréfal|Aréfal va tēhanihawo Yesu tēyéniha: «Mo lëbékéhni nafa vëýëntaŵ va Naŵ ambin hna?»

<sup>2</sup> Yesu mē macëka fatah fatoy, kwëta fagant lëw hni

<sup>3</sup> do ntehn: «Toña ūa fëyadëmu: ge gwëcëtaluhna ayewu had vutah, tēnkédiluhna muk Naŵ ambin hna.

<sup>4</sup> Ale ūak njabék nafa Naŵ ambin hna umë ye ale vanad soje nke had fanji fatah.

<sup>5</sup> Ale hacaka la fatah fëndampo gë fanji ki soje lëmën ūa, kacako ami dënk.»

### Vile liyendéhëhni vahnë wameh

<sup>6</sup> Yesu mē mbok ntehnék: «Age ahnë ravëtehnëka ikwëtahn ija wëla fatoy fëndampo hnë vunte hwëtahnëko vi, pecek soje lëwu ūa ñabi béraka do ntoni hnë igu lant.

<sup>7</sup> Meka ūi duniŷa le ravëtehnëdëhëhni vahnë ikwëtahn ija! Nked kwëlëkwël vile rëkëd tavëtehnëndëhëhni ikwëtahn ija, bare ale lik watac ūa ūeh sankaf hnápëdëha!

<sup>8</sup> Awa ge vák hu ma fary hu ravëtendëhi ikwëtahn ija, dëpëtary; pecek arënk duniŷa le wok pudina hna gë vák ryampo ma gë fary ryampo g'ile woryaryëru waki tak do alabi gë janáma, hnë hwëdëh hunte wok dípëdina muk.

<sup>9</sup> Do ge inkér hu ḥa ravëtendëhi ikwëtahn ija, dokëtary; pecek arënk duniŷa le wok pudina hna g'inkér dämpo g'ile woryaryëru viki tak do alabi gë janáma.»

### Uhnës uryindaryindan soje fape fante sëvëko nute

<sup>10</sup> Yesu më mbok ntehn: «Keharyin ayafajuna la fëndampo hnë vuñi vutoy; ha, paryi pëyadëmu, wamëleka wadëw hni ña haryënk Rëm mën le ye g'ambin hna nkeni kwëlëkwël.

[<sup>11</sup> Yëtëryin, Ajë Ahn'a njijék pehëtëhni vële sëvëko va.]

<sup>12</sup> «Ye hnahanđun hnë wañi: ahnë kwëhnakëhni wape keme do ryampo hnë watac cëvat. Tavëdilëhnhina bi wañëntaw ūa fop le keryëdëhëhni hna njihahn njëkëlehna ile sëvëk ūa?

<sup>13</sup> Ge nujëka, paryi pëyadëmu natëdëha g'ife rac ntëbini wafëhw imbëd gë wahnah g'imbëd gë wahnah (99) wañëntaw wante woko wasëvëna ūa.

<sup>14</sup> Ndampo fo nke, Rëmun le ye g'ambin ūi ñadina la fëndampo hnë vuñi cëv.»

### Ge aÿënta hu ntëntahnëki

<sup>15</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Ge aÿënta hu ntëntahnëki, macëryehna ayewu ūuhnë vëhi fo afëyahna ile ntiki ūa. Ge nëpaki, pehëteruha aÿënta hu.

<sup>16</sup> Bare, ge ñwëýek nëpadilinhna, yoryehna ahnë aryampo ma vëhi alihahn gante nësek Vikerëh ka: “Gë vahnë vëhi ma vërar kitinjëde le yelëku ūa.”

<sup>17</sup> Ge ñwëýek nëpadilëhnhina vëhni fëna, pëyahnëry mbara vële hwëtahnëka va; do ge ñwëýek nëpadina mbara tac, pëlaryina had arëf ýatëtanke do gë vahnë vëhawary vële wok vëhwëtahnëna.

### Ibañëhn g'imawëryan

<sup>18</sup> «Toña ūa fëyadëmu: le-wo-le vañëđun nkal li mbañëde ambín hna; le-wo-le ūawëryadun nkal li mañëryade ambín hna.

<sup>19</sup> «Pëyadëmu fëna, ge vëhi hnë ūuhnë nkal li mañalëni tëyëni le-wo-le ūa hn'imunta, Rëm mën le ye g'ambin ūi ntinëhnëdëhëhni.

<sup>20</sup> Paryi nke, hn'ile mbarëni vahnë vëhi ma vërar soñe ūac mën, fagant lëw hni nkedëfu.»

### Uhnës uryindaryindan soñe aryokuñ ale wok tavëndina

<sup>21</sup> AwaPiyer më tëhaka Yesu do tëya: «Ahwëhn, wahwënta wayëhw rëfëka ravëhnëwa aÿënta mën a ge tavëdina dëntahn mën iña? Hafo wahwënta mbëd gë wahi bi?»

<sup>22</sup> Yesu ntëkwakawo: «Hali, dehnëdila hafo wahwënta mbëd gë wahi, bare hafo ntëbi dënk wahwënta wafëhw mbëd gë wahi wahwënta mbëd gë wahi (70x7)

<sup>23</sup> Awa, wëli uhnës uryindaryindan soñe Inaŵ ambín ña: Fac ryampo ahnaŵ fëhnako tëyëhni vëryokuñ vëlëwu va koryi le navehnëkëhniwo.

<sup>24</sup> Umë ndënkwëk tëyëka asan ale wonanëkawo koryi yabah dus.

<sup>25</sup> Asan arac kwëhnalohna ile mbësahnand koryi rac; awa ahnaŵ a më ntehnék nkawfini g'asëvalu gë vutahu do g'ile kwëhnak ſa fop, cosahnahn koyëna nav iña.

<sup>26</sup> «Awa asan a më ndëkwëhnék haryénkw ahnaŵ a, këlahna do ntehna: "Duñenanëhnërye, cosëdëmi fop!"

<sup>27</sup> Ahnaŵ a më kaÿehnahnëka: më tavëhnëka nav iña do tava nji.

<sup>28</sup> «Bare ga cahnék asan arac, pankëlélehnëni ale ndokuñélahnëdëniho do wonanékawo koryi toyé. Paco pélaka nahëka do ntehna: "Cosërye le wonanëruho ſa!"

<sup>29</sup> «Ale ndokuñéländëni ſa më njok haryénkw lëwu do këlahna aki: "Duñenanëhnërye, cosëdëmi!"

<sup>30</sup> «Bare aÿëntaw a më ñwëýék; më cëdehnëka hafo mbësahna nav iña.

<sup>31</sup> Vëryokuñ vëýëntaw va, ga nuni ile ryécëtak ſa, njiwëhnahnëkëhniwo dus më njini pëyaniha ahnaŵ a fop.

<sup>32</sup> «Awa arac më macehnëka asan a do ntehna: "Wëjë! Aryokuñ ayapah yeru! Tavëhnëmi nav iña fop kabi këlaruho ravëhni.

<sup>33</sup> Tëfakilahna bi, wëjë fëna, kaÿehnahnina aryokuñënta hu ſi, gante kaÿehnahnëko gë wëjë ki?"

<sup>34</sup> Ahnaŵ a ntavëkawo dus awa më njëdahnëka aryokuñ a ntind doku forosima hafo cosa nav iña fop.»

<sup>35</sup> Do Yesu më nkwënék: «Koyëna ntidëha Rëm mën le ye g'ambin ſi ale-wole wok tavëndilahna aÿëntawu ſa g'intaŵary fop.»

## Matiye 19

### Ikaraŋ soje pitël g'asëval

<sup>1</sup> Ga puhnak Yesu wante nësëdëho ḥa, më matëk Galile hna nji cape ndampo mbë Yuđe nte yeho gë cape ñëntaw sën Yurëdan ḥa.

<sup>2</sup> Kore sankaf rëfélendëhawo do njérënëdëhëhniwo vëres vëlëw hni va.

<sup>3</sup> Awawafarise|Farise wëryampo më têhaniha, më tëyëniha soje tëndëhnëniha urënd: «Sariya fu ſa maŵëryanëka bi asan mbamba asëvalu soje toňa le-wo-le ſa?»

<sup>4</sup> Më ntëkwak: «Yëtéluhna bi ile nësék Vikerëh ſa? "Wapëgwa hna, ale lik fop ſa ntikëhni asan g'asëval",

<sup>5</sup> tac më ntehnék: "Soje umë ye asan a tavëdëhëhni rëmu gë hnëmu nkeni g'asëvalu fo, do vëhni vëhi tak aryampo fo nkedëni."

<sup>6</sup> Koyëna, vëwona vëhi bare ahnë aryampo fo ye. Awa ahnë antë pitëndëlehn ile mbarëpëlehnëk Ÿën.»

<sup>7</sup> Wafarise ūa më tëyëniha: «Awa soje ye ntehnëk Moyis sariya hna, ge asan a mbambëka asëvalu ūa, kerëhna kayëte nte rufahnëd mbambëka?»

<sup>8</sup> Yesu më ntëkwak: «Moyis maŵeryanëku avambënduni vësëval hun kabi vankaf va kambëku. Bare wapëgwa hna gelohna koyëna.

<sup>9</sup> Pëyadëmu: ge asan mbambëka hara pëlalentëhnihna g'asan ahaŵary, do ñëla asëval ahaŵary, asan arac ntik le mbañëk Ÿënu ña.»

<sup>10</sup> Vérëfal|Arëfal vëlëwu va më ntehnëniha: «Ge aki nke yëbëlan asan g'asëval, ant'avëra aÿel fecek.»

<sup>11</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Vësan va fop vëwëkëdina maŵeni wañi wanës, vële njëdad Ÿën fere va fo Ÿëkëd.

<sup>12</sup> Vëyi viyabah ūemaŷendëhëhni vësan va ñëlëni: soje vëryampo, kobëri nte nagini ña nke; vëhaŵary, vëhni vahnë va likëhni; do vëryampo ñwëŷëdëni soje ntihahnëndëni doku Inaŵ ambin ña ye. Arabi ale hođ maŵ inji karaj maŵ!»

### Yesu ndëwadëhëhni vutah va

<sup>13</sup> Fac ryampo vahnë yinenëhnikawo Yesu vutah soje tindëhni wëbák ña do ndëwahni, barevérëfal|Arëfal va niranihëhniwo.

<sup>14</sup> Awa Yesu më ntehnëk: «Tavëryinëhni vutah va njijëni ÿal mën hna, nt'aŵemaŷehnuni! Vële ye had vëhni va hwëhnëk Naŵ ambin ña.»

<sup>15</sup> Awa më tindëkëhni wëbák ña tac njilehn.

### Ajar mbetak

<sup>16</sup> Awa jar rëhakawo Yesu do tëya: «Aharañ, ye rëfëko liwu fërën rënkahnu uwám usér hna?»

<sup>17</sup> Yesu më ntëkwaka: «Ye rëyëduho soje ile férénak? Ahnë aryampo fo ye aférën a. Ge ñadu arënku uwám usér hna maŵehnëry vakwëda Ÿënu ña.»

<sup>18</sup> Jar ña më tëyëk: «Varjëhne?» Yesu më ntëkwaka: «Nt'aryaŵa ahnë; nt'ayékëlehna asëval ahaŵary; nt'ale; nt'aye sede wamér;

<sup>19</sup> dënënëryihni vëhni rëmuh gë hnëmuh; ñahnëryehna aÿënta hu ÿa had wëjë dënk.»

<sup>20</sup> Jar ña më ntehnëka: «Maŵehnëbu vanji vakwëda fop. Ye rëfëko voku liwu kat?»

<sup>21</sup> Yesu më ntehnëka: «Ge ñadu aye afadah haryënk Ÿën hna, yiry awaf ile hwëhnaru ÿa do ayëdahni koryi ÿa vëhaŷëhnah va; koyëna nuŷadu hnäpul yabah ambin hna. Tac yij arëfëlehnëndo.»

<sup>22</sup> Bare jar ḥa, ga nkweryék watac, njiko ayamah fo kabi hnapul yabah kwéhnako.

<sup>23</sup> Awa Yesu më ntehnékéhnivéréfal|Aréfal vélêwu va: «Toña ūa feyademu: ntakék avetak ténk Nañ Ambin hna.

<sup>24</sup> Ha, paryi peyademu: iténk yonkomb hnë hatéh sirehn ūak hnëjék g'iténk avetaklnañ Wën|Inañ Wënu ḥa hna.»

<sup>25</sup> Véréfal va, ga nkweryéni wanji wanës, pëmpéhnahnékéhniwo dus më ntehnédéni: «Mo ye awa ale hode pehëti ūa?»

<sup>26</sup> Yesu më njékékéhni do ntehnéhni: «Vahnë va vëhodina pehétahni, bare Wënu ḥa kod nti fop.»

<sup>27</sup> AwaPiyer më ntehnéka: «Népary, fuhné tavëbun fop soje aréféléhnahnénde. Awa ye hnuýadéfun, fuhné?»

<sup>28</sup> Yesu më ntehnékéhni: «Toña ūa feyademu: geAjé Ahn'a|Ajé Ahnë ntañak hnë tinki sémbik lëwu hna duniýa hasék hna, wuhné pëhw gë vëhi vèle rëféléhnikoño vi fëna, ntañadun hnë watinki vësankaf soje ahitiñuni wahnénk pëhw gë wahi wavëlsérayell|Isérayel wi.

<sup>29</sup> Do fop vële ravëd soje mën watere wadëw hni ma vicér hni, vëhery hni, warém hni, wahném hni, vërah hni, wëhaÿ walëw hni, nuýadéni ntébi wahwënta keme do nuýadéni sah duniýa le wok pudina ūa.

<sup>30</sup> Bare vëyabah hnë vële ye gaki vëryéenkwyeryéenkvi, vërekwa yed do vëyabah hnë vële ye gaki vërekwa vi vëryéenkwyeryéenkvi yed.»

## Matiye 20

### Uhnës uryindaryindan soje vëryokuñ hn'ikaÿ

<sup>1</sup> Yesu më mbok ntehnék: «Awa, wëli ile mëntëndëlendeni Nañ ambin ḥa: Fac ryampo, ahwéhn kaÿ a sahnéko kobéri fo g'acahnéfëd ga soje njékélehnhanni vëryokuñ kaÿ waresen lëwu.

<sup>2</sup> Umë mañaléni gë vëryokuñ va coséhni soje doku fac ryampo, tac cañëtëlehnhanni njini ndokujini kaÿ a.

<sup>3</sup> «Hnë wëwati mbëd gë wahnah hna, më mbok cahnék do mbok nuhni vëhañary ÿëwa hna hara ñoñ vëlidilohna.

<sup>4</sup> Më ntehnékéhni: “Yiryin wuhné fëna aryokuñéntiwu kaÿ mën hna do cosëdëmu icos cañah.”

<sup>5</sup> Njilehnéni. «Më mbok cahnék kat lav a nkaf hna, tac hnë wëwati warar g'anent hna, do mbok nti koyëna fo.

<sup>6</sup> Hnë wëwati mbëd g'anëka hna kat më mbok cahnëk do mbok tèkatëhni vahnë vëhawary kat ga ñënjëwëni ÿëwa hna. Më tèyékëhni: "Soje ye ÿëwëdun hnani fac ſa fop ñoñ dokuŋjëdiluhna?"

<sup>7</sup> «Më ntëkwaniha: "Kabi ahnë nufëlëfuhna ryokuŋjëhnëfuna." «Më ntehnëkëhni: "Awa yíryin ūuhnë fëna aryokuŋjëntijiwu kaÿ mën hna."

<sup>8</sup> «G'anëka ga, ahwëhn kaÿ iña më ntehnëka asankaf vëryokuŋ vëlëwu va: "Macëryihni vële ryokuŋjëhnëko vi asosëhni. Vële rëkwahnik vi ryënkwëhnahnëdu do tèkwahnëni vëryënkwëryënkvi."

<sup>9</sup> «Vële fëgwëko doku hnë wëwati mbëd g'anëka ga më njijëni cosini ale-wo-le soje doku fac ſa.

<sup>10</sup> Ga tèkëk icos vële ryënkwëko nufini doku va, ntiyahnekëhniwo cosëdeni ntëbini vërekwa vi; bare vëhni fëna ale-wo-le soje doku fac ſa fo cosiko.

<sup>11</sup> Ga tebani, mëhnadëniho

<sup>12</sup> ntehnëndëni: "Vëyi vëryokuŋ rëkwahnik. Soje watì ryampo fo ndokuŋjeni; asosaryëlehñëhni gante cosëruhëfu, fuhñë vële ryuñënak ambër hn'ulav fac ſa fop ka!"

<sup>13</sup> «Bare ahwëhn kaÿ iña më ntëkwaka aryampo hnë vëhni: "Lawo, ñoñ dëntantihna. Maŵalakena bi sosi soje doku fac ſa?

<sup>14</sup> Nufëry cos hu ña do ayi. Ami nënjëk sosëwëhni vële rëkwahnik vi gante cosëmi ki.

<sup>15</sup> Koda bi liwu gante ñadëfu ka hnapul mën ſa? Ma kabi kwëhnabu anëf sone rac bi ſeñaryëruho?"»

<sup>16</sup> Do Yesu më nkwenëk: «Koyëna vërekwa vi yed vëryënkwëryënk, do vëryënkwëryënkvi yed vërekwa va.»

### Yesu, rarëna ſa pëyahnëd icëm dëwu ña g'iibëhn iña

<sup>17</sup> Yesu Yerusalem njidëho. Më canaryëkëhniwovërfal|Arëfal pëhw gë vëhi va do ntehnëhni njasatëndëni:

<sup>18</sup> «Nëparyin, gë Yerusalem njiden, Ajë Ahn'a njëdadeniha vësankaf vësëna wasadëha va do gëvëharan|Aharan sariya sariya va do vëhni nkwyëlëdëni soje ndaŵehnëniha

<sup>19</sup> do njëdadeniha vële wok vëyena wasëwif. Vërac njafanjëdëniha, ntampëdëniha tac pakëdëniha hnë kërëwa. Do hnë fac rarëna hna, mbëhnëd vësëm hna.»

### Itëy hnëm hni vëhni Sak gë San

<sup>20</sup> Awa asëvalu Sebede gë viju vëhi va tëhanihawo Yesu; asëval a më ndëkwëhnëk soje tëya Yesu ndemahna.

<sup>21</sup> Yesu më tēyēka: «Ye ūadū?» Më ntēkwaka: «Mawëryanëryihni vijë mën vëhi vi ntañani nañ ucankaf hu hna aryampo g'irëhw hu, aÿëntañ a g'irahahn hu.»

<sup>22</sup> Yesu më ntehnékéhni: «Yëtéluhna ile rëyëdun ūa. Kodun bi asewu ankëlëwa tëmpah horot nte ūadëfu sewu ña?» Më ntékwanîha: «Kodëfun.»

<sup>23</sup> Yesu më ntehnékéhni: «Ha, cedun nkëlëwa mën ña. Bare gena ami fëhnad soje ale lañad g'irëhw mën ma g'irahahn mën, Rëm mën ūa fëhnad. Vële pëhwëtëhnëk va njëdad.»

<sup>24</sup> Vërefal pëhw vëyëntañ va, ga nkwëryëni watac, ntavékéhniwo gë viju Sebede vëhi vërac.

<sup>25</sup> Awa Yesu më macékéhni vëhni fop do ntehnéhni: «Njëtërun vële ye vësankaf duniña vi ndëcëtëni ucankaf ntëñ hni ña, do vëryëndah va tufahnëdëni fanka falëñ hni fa.

<sup>26</sup> Bare tëfëlahna nke koyëna yëbëlan hun. Ale-wo-le ūad nañ hnë ūuhnë ūa, tëfëka nke aryokunjëhn hun,

<sup>27</sup> do ale-wo-le ūad nke aryenkwyeryenkwa, tëfëka nke aramp hun.

<sup>28</sup> Ndampo fo nke soje Ajë Ahn'a: yijëna soje ndokunjëhni, bare had aryokunjëhn vahnë njijëk do njëdahn ntañary dëñu ña pehëtahnëhni vahnë vëyabah.»

### Yesu njërenëdëhëhni vumëp vuki

<sup>29</sup> Yesu, ante cahnëdëniho gë vërefal vëlëñu Seriko ña, kore sankaf rëfëlehnëdëhawo.

<sup>30</sup> Vumëp vuki lañako tëfary nkañ hna, më nkwëryëni Yesu ryëcëd. Awa pëgwëlehnëni ndekandëni: «Aharañ,Aju David|Aju David, kaÿëhnahnëryiñi gë fuhñë!»

<sup>31</sup> Kore ūa niradënihëhniwo ndemëhnani, bare tac nkwënëniho wađeka ña: «Aharañ, Aju David, kaÿëhnahnëryiñi gë fuhñë!»

<sup>32</sup> Yesu më kahnëk, macékéhni do tëyëhni: «Ye ūadun linëhnu?»

<sup>33</sup> Më ntékwanîha: «Aharañ, hnundëfu ūadëfun.»

<sup>34</sup> Më kaÿëhnahnëka gë vëhni do më ñakékéhni vinkér va; tañ mbokalehn nundëni, do tëfëlehnëndëniha.

## Matiye 21

### Yesu tënkëd Yerusalem hna

<sup>1</sup> Ante tëhaniho Yesu gëvërefal|Arëfal vëlëñu Yerusalem ña, tëkëniho ankol Betëfase hna, hn'ikuñ nte ūacik Oliviye|Oliviye. Awa më payëkéhni vërefal vëhi haryënkw ntehnëhni:

- <sup>2</sup> «Yiryin hn'ankol nte ye haryenkun hun nj. Tëkatëlehnëdunëha fali fasëval ga pokik, do fatah fantëwu fa g'umë nkedëni. Pëtinëhni ayonëhniwunoñöhni.
- <sup>3</sup> Ge ahnë ntehnëku iñë dëkwaryina: “Ahwëhn a valëka.” Tavëderun ayojuni.»
- <sup>4</sup> Umë nked padahn wanës wante nësëkokila|Kila ña:
- <sup>5</sup> «Dehnëryinëhni nañ Siyo ña: Yëkëryina ahnañ hun a gë ÿal hun njijëd hara nañenajëdina, hnë fali fasëval kayik, hnë fapali.»
- <sup>6</sup> Awa vërfal va njiniho do ntini fop ile ntehnëkëhniwo Yesu ÿa.
- <sup>7</sup> Umë njojëniha fali fa gë fapali fa, tindënihëhni vacud vantëw hni va, tac Yesu kayfa.
- <sup>8</sup> Vahnë vëyabah ntanëdëniho vacud vantëw hni va nkañ hna njitënd; vëryampo warund ntanëdëni nkañ hna.
- <sup>9</sup> Vële ryënkwaryëkawo do vële rëfëdëhawo va ndekadëniho: «Osana!Aju David|Aju David, demaryifu! Arabi Ahwëhn a Ñënu ña njëda ale yijëd g'uñac lëwu ña! Cëmbëderu Ñën hunte sëpëk fop!»
- <sup>10</sup> Yesu ga tënkek Yerusalem hna, bulunda ÿa fop ñënkanaho. Tëyëdëniho: «Mo ga ye aÿi asan?»
- <sup>11</sup> Vële rëfëdëhawo Yesu va më ntëkwani: «Kila le ñacik Yesu ÿa ye vë nkol mbë Nasaret, mbë resiyo Galile hna.»

### Ida Vëwaf Cery Ñën Cankaf

- <sup>12</sup> Yesu tënkekko seleleCery Ñën Cankaf|Cery Ñën Cankaf hna do ntahni fop vële wafëdëho do lañëdëho hnam va; këfëko watabali vëwëcët koryi do gë watinki vëwaf wëfah va.
- <sup>13</sup> Tac më ntehnëkëhni: «Vikerëh Ñën va më lehnëk: “Acery mën ña, Cery iyëfa macëde”, bare ñuhnë soña vële lirun! »
- <sup>14</sup> Wati rac, vumëp gë vële radëd rëhakawo Yesu Cery hna do njérënëkëhniwo.
- <sup>15</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va do gëvëharan|Aharañ sariyasariya va, ga nuni viyë vifëmpëhnahnah vile ntiko Yesu va, do ga nunihëhniwo fëna vutah va ndekadëniho Cery Ñën hna: «Osana, cëmbiruAju David|Aju David!» më ntavëkëhni dus.
- <sup>16</sup> Awa më ntehnëniha Yesu: «Nkwëryëdu bi ile nësëdëni ÿa?» Më ntëkwakëhni: «Ha. Kobëri karanjëluhna bi wanji wanës Vikerëh hna: “Ntiru hafo la vutah vutoy va gë vumbava va cëmbëndënihi.”»
- <sup>17</sup> Tac Yesu tavëlehnëhni cahn nkol hna nji Betani le ndakëko hna.

### Atëh nte wok dëwëna

<sup>18</sup> Awa, ga pacék g'acahnëfëd ga, hara Yesu gë Inaŵ mbokajëdëho, më njoka inte.

<sup>19</sup> Më nuk atëh nte ūacik nuŷ tefary nkaŵ hna; më têhak bare yaryef fo têkatëko. Awa më ntehnëka têh ña: «Bokëdila alëw̄ muk!» Taŋ têh ña kankëlehn fop.

<sup>20</sup> Vérëfal|Arëfal Yesu va, ga nuni watac, pëmpëhnahnëkëhniwo. Më têyëniha: «Hak kankahnëk anj'atëh taŋ aki?»

<sup>21</sup> Më ntëkwakëhni: «Toña ūa fëyadëmu: ge kwëhnarun kwëtahn do ge gwajëlehnadiluhna, kodun aliwu ile libuha atëh ñi. Kodun dën̄k alehnuna iñi kuñ: “Matëry ani, ayi alëba wov hna”, do rac ntiyad.

<sup>22</sup> Ge kwëhnarun kwëtahn iñi nuŷadun le-wo-le rëyërun hn'iýëfa hna.»

### **Itëy soje fanka Yesu**

<sup>23</sup> Tac Yesu tënökéko seleleCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna pëgwëlehn karanjëndëhni vahnë va; vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër bulunda wasëwif va më têhaniha têyëniha: «Gë injëhne fanka ntidu vëÿin? Mo lehnëki alind?»

<sup>24</sup> Më ntëkwakëhni: «Ami fëna têyëdëmu iñë ryampo. Dëkwaryino, tac, pëyadëmu fanka fale lihahnëdëfu vëÿin va.

<sup>25</sup> Mo fayikawoSan|San njaryënd? Ŵënu ña bi ma vahnë va yeho?» Pëgwëniho nkwajëlëdëni vëhni fo ntehnëndëni: «Ge ntëkwayinëk: “Ŵënu ña fayikawo”, têyëdëhëfu bi soje ye woyinëk kwëtahnilënahna?

<sup>26</sup> Bare ge ntehninëk: “Vahnë va fayikawo”, tefëka ntakëfu gë kore ūi, kabi vëhni fop kwëtahnëniho Sankila|Kila yeho.»

<sup>27</sup> Awa më ntëkwaniha Yesu: «Yëtélëfuhna.» Awa, më ntehnëkëhni: «Pëyadiluhna, ami fëna, gë fanka fale lihahnëdëfu vëÿin va.»

### **Uhnës uryindaryindan soje rëm hwëhn vutah vucan vuki**

<sup>28</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Ye hnahanun gë wanji? Nkeho asan ale hwëhnakëhniwo vutah vucan vuki. Më têyëka fandënkwëryënk fa ntehna: “Ajë mën, yírye dol aryokuñi kaŷ hna.”

<sup>29</sup> «Më ntëkwaka: “Hali, ñada yiwu.” Bare, ga mbiýëk toyë, nkwëcëtëko nahana dëwu ña do nji g'ikaŷ.

<sup>30</sup> «Rëm ūa më mbok têyëka koyëna fo aju aŷëntaŵ a. Arac më ntëkwak: “Awa, apa, njidëfu”, bare yílohma.

<sup>31</sup> «Awa têyëdëmu: Mo lik hnë vëÿi ile ñad rëm hni ūa?» Më ntëkwaniha: «Aryënkwëryënk aŷi ye.» Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Toña ūa fëyadëmu: vëref yatëtanke va gë vësëval vële wafëd vankaf vantëw̄ hni va vëhni ryënkwëndëhu hnëlnaŵ Ŵën|Inaŵ Ŵënu ña hna.

<sup>32</sup> Ntehnëdëmu waŋi kabiSan|San Ayary a njijëko tufu nkaw̄ catah ḥa do kwëtahnélunahna; bare vëref ſyatetanke va gë vëſéval vële wafëd vankaf vantëw hni va kwëtahnënhawo. Do la gante nurun watac ka gwëcëteluhna vankeya hun va ahwëtahnahnuna.»

### Uhnës uryindaryindan soŋe vëyam vëyapah

<sup>33</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Nëparyin uhnës uryindaryindan haŵary: Nkeho asan ale félëko kaŷ waresen. Më keceyék do nkab hatëh ɻwëýehnahnënde waresen ūa do pël ide nte rëkëde njaŵahnënde kaŷ iŋa. Tac, më kwëtehnahnëkëhni kaŷ iŋa vëyam njilehn uyas.

<sup>34</sup> Wati nte mbarëpëde uhnëda ḥa, më payékëhni vëryokuŋ vëlëwu va vëyam hna soŋe njëdaniha sah lëwu ſa.

<sup>35</sup> «Awa vëyam va më pélanihëhni vëryokuŋ ahwëhn kaŷ va, ndafëniha aryampo, aýëntaŵ a ndawëniha, ararëna ſa ntutëniha gë wéraka.

<sup>36</sup> Ahwëhn kaŷ iŋa më mbok payékëhni vëhaŵary ntëbini vële ryënkëko njini va, bare vëyam va koyëna fo mboko ntinhëhni.

<sup>37</sup> Awa më payëka aju ſa dënk ntehna: “Kwëhnadëni untënah g'ajë mën aýi!”

<sup>38</sup> «Bare vëyam va, ga nuniha ajë ahwëhn kaŷ iŋa, më ntehnélëni: “Wëliho ale lëwëd a! Yinëfu, ndawina, tac kaŷ iŋi fuhnë hwëhnëden!”

<sup>39</sup> Awa umë pélaniha, canëniha kaŷ hna ndawëlehnëniha.»

<sup>40</sup> Tac Yesu më têyékëhni: «Ge ahwëhn kaŷ iŋa mbokajék, hak ntidëhëhni vëyi vëyam?»

<sup>41</sup> Më ntëkwaniha: «Ndawehnëdëhëhni idaŵ meh vëyi vëyam vëyapah do njëdahni kaŷ iŋa vëhaŵary vële rëkëd njëdandëniha sah lëwu ſa hnë wati lewo-le mbarëpëdëni hna.»

<sup>42</sup> Tac Yesu më ntehnëkëhni: «Kobëri karanjëluhnna bi ile nësek Vikerëh vi? «Itaka inte cañëtaniho vëvëry vacery va vacak ye tame inte mbëryahnëk Ŧënu ḥa cery ntëwu ḥa fop. Ahwëhn a lik umë do nkwamëk dus njëki!»

<sup>43</sup> Tac më nkwënëk: «Soŋe rac pëyadëmu:Naŵ Ŧënu|Inaŵ Ŧënu ḥa ḥa tebëderun, njëdayini bulunda le linëndëha doku férén.

[<sup>44</sup> Ale-wo-le yod hn'iŋi taka ſa nihëd tan; bare ge taka ni ahnë njohahnëk, ɻwëýehnëdëha nke ivëd fo.]»

<sup>45</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va gëwafarise|Farise ūa nkwëryëniho wahnës wadindaryindan Yesu ūa do njëtëniho vëhni ntehnëd.

<sup>46</sup> Awa më njëkëlehnadëni fere pélahnëniha, bare ntakékëhniwo gë kore ſa kabikila|Kila ntinhawo.

## Matiye 22

## Uhnës uryindaryindan soñe roka iñël

- <sup>1</sup> Yesu gë wahnës wadindaryindan mboko nësëhnëndëhni vële hnëpadëhawo va ntehnatënd:
- <sup>2</sup> «Wëlin ile mëntëlëni Inaŵ ambin ḥa: Ahnaŵ Asankaf nëgehnëko roka iñël aju.
- <sup>3</sup> Më ntehnékëhni väryokuŋ vëlëwü va njini macinihëhni vële fayehnik roka va, bare väŷadilohna njijëni.
- <sup>4</sup> «Më mbok payékëhni kat väryokuŋ vëhaŵary njini ntehnënihëhni vële fayehnik va: “Wëli ile ntehnëk Ahnaŵ a: ‘Tame roka ūa puhnayik, vacët mën wuhniryah ūa ryaŵik. Yijëni roka iñël ūa. Fop puhnayik!’”
- <sup>5</sup> «Bare vële fayehniko va vëhnëpalëhniwohna vëfayik va; njilehnëni wëbal wadëw hni, väryampo kaŷ dëw hni, vëhaŵary igwaf dëw hni.
- <sup>6</sup> Väŷëntaŵ va më pëlanihëhni väryokuŋ Ahnaŵ a ntinihëhni këm fo do ndaŵënihëhni.
- <sup>7</sup> Awa Ahnaŵ a më ntavëka dus; më payékëhni wasodade walëwü ūa njini ndaŵënihëhni väŷi väryaw vahnë do pëdëni nkol dëw hni ḥa.
- <sup>8</sup> Tac më ntehnékëhni väryokuŋ vëlëwü va: “Roka iñël ḥa puhnayik, bare vële fayehnik va tefelëhnihna tokëni.
- <sup>9</sup> Awa yíryin gë vankaŵ awaciwuni vële funkélëdun va fop njijëni roka ūa.”
- <sup>10</sup> Väryokuŋ va më njini gë vankaŵ macinihëhni fop vële pankélëdëniho va, vëli ūeh gë vëli férén per; koyëna acery nte rokande roka iñël ḥa pëbëlehnëni vahnë va.
- <sup>11</sup> «Ahnaŵ a, ga tënkek njékëhni vële yijék roka va, nuka asan ale wok diyana viŷi ambënt.
- <sup>12</sup> Më têyëka: “Lawo, soñe ye rënkiru ani viŷi ambënt këm?” Bare asan a ñoñ kodilohna ntékwa.
- <sup>13</sup> «Awa Ahnaŵ a më ntehnékëhni väryokuŋ vëlëwü va: “Ñabëryina wëbák ni gë wapary ni do alojuna g'ipér, gë umëhwëry. Hnam rëkëd kond do cemëlehnand wabeñ ni.”»
- <sup>14</sup> Yesu më nkwenek: «Vëyabah macini, bare väyabëna vële rëhnayik va.»

### Soñe icosahn ýatëtanke

- <sup>15</sup> Ga mbiŷék toyewafarise|Farise wëryampo njilehnëni mbarëlëni nësëlëni gante ntidëni pëlahnëniha Yesu gë wanës wadëwü ḥa dën.
- <sup>16</sup> Më payënihëhnivérëfal|Arëfal vëlëw hni väryampo do gë väryaw vële nkeniho gëErod|Erod va njini ntehnëniha Yesu: «Aharaŋ, njëtëbun catëru.

Toña ye karanjëduhöhni vahnë va nkaŵ Ũënu ḥa; dakélihna gë le nahadëni vëýëntaw do dëbëndëlehnëdilihöhnihna vahnë va.

<sup>17</sup> Awa pëýaryifu ile hnaharu: sariya fu ūa maŵeryak bi ma maŵeryana cosi ūatëtanke ūa asankaf a, Sesar ?»

<sup>18</sup> Bare Yesu njëtëko nahan meh dëw hni ḥa, më ntehnékëhni: «Wuhné, vëroka vahnë, soje ye rëndënduného urënd?

<sup>19</sup> Tufëryino koryi le sosande ūatëtanke ūa.» Më tufëniha uŷec koryi.

<sup>20</sup> Më tëyékëhni: «Yëka mo g'uŵac mo liyik koryi li?»

<sup>21</sup> Më ntëkwani: «Cesar ye.» Më ntehnékëhni: «Awa cosëryina Sesar ile kwëhnék ūa, do Ũënu ḥa fëna ile kwëhnék ūa.»

<sup>22</sup> Ga nkwëryëni iŋi dëkwa, pëmpëhnahnëlehnëkëhniwo. Tac tavëlehnëniha Yesu njilehnëni.

### Soje ibéhn vësém

<sup>23</sup> Hnë fac rac fo, wasaduse | Saduse wëryampo rëhakawo Yesu. (Vëhni hnësëdëho vësém va vëvëhnëdina.) Më ntehnëniha:

<sup>24</sup> «Aharaŋ, gena bi Moyis nësëko: “Ge asan ūelék, do cëm hara tavëna vutah, aheryu ntëwëdëha asëval a soje nagëhnahna acëru vutah.”

<sup>25</sup> Awa ūal fu hna nkeniho vësan mbëd gë vëhi vële vankék rëm gë hnëm. Aryënkwëryënk a ūeléko do cëm hara tavëna vutah do tavarya koyëna asëvalu ūa aheryu.

<sup>26</sup> Ahigëna ūa fëna koyëna nkehawo, tac ararëna ūa do gë fop mbëd gë vëhi va.

<sup>27</sup> Ga puni vëhni fop, asëval a fëna cëmëgëlehn.

<sup>28</sup> Awa, ge vësém va mbëhnëni, mo yed asan aïi asëval hnë vëýi vësan mbëd gë vëhi vi, kabi vëhni fop ūelénihawo?»

<sup>29</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Wuhné mpaŷëmpaŷadëhu kabi yëtéluhna Vikerëh va gë fanka Ũënu ḥa.

<sup>30</sup> Ge vësém va mbëhnëni, vësan va gë vësëval va vëvokëdina ūelélëni, bare had wamëleka nkédëni ambin hna.

<sup>31</sup> Kobéri karanjëluhnna bi, ile ntehnëku Ũën soje ibéhn vësém ḥa? Umë lehnék:

<sup>32</sup> «Wën Abërahám ḥa yebu gë Ũën Isak do gë Ũën Sakob | Sakob.» Yesu më nkwënenék: «Wënu ḥa, gena Ũën vësém, Ũën vële wok vësëmëna ye.»

<sup>33</sup> Vële hnëpadëhawo va fop pëmpëhnahnëkëhniwo gë sifa karëja nte karanjëdëhöhniwo ḥa.

### Akwëða ante ſak yaþëka nafa

- <sup>34</sup> Ante kamahnënihowafarise|Farise ña Yesu  
ndënökëhniwasaduse|Saduseña, mbarëniho.
- <sup>35</sup> Aharañ sariya|Sariya aryampo hnë vëhni ñadëho tëndëhna urënd; awa më  
tëhaka do tëýa:
- <sup>36</sup> «Aharañ, anjëhne kwëða ſak hnëfaksariya|Sariya hna fop?»
- <sup>37</sup> Yesu më ntëkwaka: «“Dahnëryehna Ahwëhn a Ñën hu ña gë sakahn hu  
fop, g'intaŵary hu ña fop, gë hakili hu ña fop.”
- <sup>38</sup> Añi ye ante hnaÿék do ſak yaþëka nafa ña.
- <sup>39</sup> Do wëli kigëna ña, ante këñélahnëni gë ndënkwëryënkwa: “Dahnëryehna  
aÿënta hu ña had wëjë dënk.”
- <sup>40</sup> Sariya Moyis ña fop gë wade karanjëdënhëhniwo vahnëwakila|Kila ña fop  
hnë vanji vakwëða vaki nke.»

### Arëhnayik a gë David

- <sup>41</sup> Wafarise|Farise ña ga mbarëni, Yesu më tëyëkëhni:
- <sup>42</sup> «Ye hnaharun soñe Arëhnayik a? Aju mo ye?» Më ntëkwaniha:  
«AjuDavid ye.»
- <sup>43</sup> Më tëyëkëhni: «Awa soñe ye David, ante nësehnëkawo Iyir Ipacah iña,  
macëkawo “Ahwëhn” ntehn:
- <sup>44</sup> «“Ahwëhn a Ñënu ña umë lehnëkawo Ahwëhn mën a: yij alaña g'irëhw  
mën, hafo hale këfëdëfuhëhni vële ÿewëki va haryënkwa hu.”
- <sup>45</sup> «Ge David “Ahwëhn” macëka, awa hak kod Arëhnayik nke aju David?»
- <sup>46</sup> Awa wafarise warac, wëla aryampo hnë vëhni kolëlohna ntëkwahna iñë do,  
tëk pëgw hnë fac rac, ahnë bokëlohna ndëk tëýa iñë.

## Matiye 23

### Soñe vëharañ sariya va gë wafarise ña

- <sup>1</sup> Awa Yesu më ntehnëkëhni kore ña fop gëvërfal|Arëfal vëlëwu va:
- <sup>2</sup> «Vëharan|Aharañ sariya sariya Moyis va gëwafarise|Farise ña ye vëyabahn  
sariya va.
- <sup>3</sup> Awa tëfëka aðaðëhnuni do aliu ile ntehnëdënihu ña fop; bare ant'alindu ile  
ntidëni ña, kabì vëlidina ile nësëhnëdënihu ña.
- <sup>4</sup> Waryib walënah, walakah ndibi mbarëpëdëni, do ndibëndëdënhëhni vahnë  
va; bare vëhni dënk ñoñ vëlidina ndemahnënhëhni.

<sup>5</sup> «Ile ntidëni ūa fop, nuhahnënihëhni vahnë va ntidëni. Yëkëryin gante naŷek ka Wanës Ŵën wante ñëbadëni wayëka hna gë wahnil hna! Yëkëryin fëna gante njaryék ka ūaŵar yale rëfëde wacëmët viŷi vilëŵ hni soje tuféhnahnëndëni kahnëndani soje Ŵënu ña!

<sup>6</sup> Ñadëni daña hnë wëlaña walënah hna hn'ile tokëde roka sankaf hna do ñadëni fëna wëlaña wale rëkëde nuhahnëndenivacalina|Cery Calina Wasëwif hna;

<sup>7</sup> Ñadëni nkaŷëndeni g'untënah waŷëwa bulunda hna do macëndeni “Aharan Asankaf”.

<sup>8</sup> «Bare ŵuhñë, ant'aliwu aŵacëndewu “Aharan Asankaf”, kabi hnënk yerun ŵuhñë fop do Aharan Asankaf aryampo fo hwëhnarun.

<sup>9</sup> Ant'aŵacuna ahnë hnë ŵuhñë “Apa”, kabi aryampo fo ye Rëmun ūa, umë ye g'ambin.

<sup>10</sup> Ant'aliwu fëna aŵacëndewu “Aharan”, kabi Aharan aryampo fo hwëhnarun, umë ye Arëhnayik a.

<sup>11</sup> Ale ūak hnaŷek hnë ŵuhñë ūa rëfëka nke aryokuñëhn hun a.

<sup>12</sup> Ale hnaŷënakä mbanëde, bare ale vanaka naŷënëde.»

<sup>13</sup> Tac Yesu më ntehnëkëhni vëharañ sariya va gë wafarise ūa: «Meku ŵuhñë, vëroka vahnë! Pidëntunëhëhni rënka Naŵ ambin ña vahnë va; tënkediluhna ŵuhñë do tavëdilunëhnhna tënkekni vële ūad va.

<sup>14</sup> [Meku ŵuhñë, vëharañ sariya vi gë wafarise ūi, vëroka vahnë! Nufëndunëhëhni vësëval vële cëmaryék vësan va, vësay, ile kwëhnani ūa fop do fëna njëfadun iyëfa yaryah ntehnani catërun. Soje umë ye ŵuhñë hitijënde kiti le ūak yapék ūa!]

<sup>15</sup> «Meku ŵuhñë, vëharañ sariya vi gë wafarise ūi, vëroka vahnë! Njasëlehnëduñ gante-wo-gante nkal li gë walant li ahnuŷahnënduna aryampo ale hwëtahnëku, do ge nuŷarunëha ntidunëha tëfa tënkk gë janáma hafo ntëbu ŵuhñë wahwënta wahi.

<sup>16</sup> «Meku ŵuhñë, vumëp vunte hahëd vahnë! Ntehnëduñ: “Ge ahnë ntëkahnëkCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf ña, umë gena ñoñ; bare ge sanu vë Cery Ŵën Cankaf ūi ntëkahnëk, tëfëka nti ile ntehnëk ūa.”

<sup>17</sup> Nënkwërun do mëpërun! Sanu ūi gë Cery Ŵën Cankaf nte sëvëndanëk sanu ñji, ye ūak yabëka nafa ūa?

<sup>18</sup> Ntehnëduñ fëna: “Ge ntëkahnëk mahëhnuhn'ile cënade sadëha hna, umë gena tana; bare ge ile sënahnik ūa ntëkahnëk, tëfëka nti ile ntëkëk ūa.”

<sup>19</sup> Vumëp yerun! Ye ūak nëfak: sadëha ūa ma hn'ile cënayik sadëha hna ile sëvëndanëdëha ūa?

<sup>20</sup> Yëtëryin iÿin: ale lëkahnëk hn'ile cënade sadëha hna, ntëkahnëk fop vile ye hnam va.

<sup>21</sup> Ale lëkahnëk Cery Ŵën Cankaf ña, ntëkahnëk Cery Ŵën Cankaf ña gë Ŵënu ña per.

<sup>22</sup> Ale lëkahnëk ambin ña, ntëkahnëk tinki Ŵënu ña gë Ŵënu ña per.

<sup>23</sup> «Meku ŵuhnë, vëharañsariya|Sariya vi gë wafarise ſi, vëroka vahnë! Njëdadunëha Ŵënu ña ſënya hwëhn pëhw-wo ile varëpérunt ſa, hafo gë ſifa yaryef yale-wo-yale rokëde ſa fop, bare maŵëndiluhna ile ſak hnëfak sariya hna, gante nke usatah gë kaŷëhnahn do g'ikwëtahn ña. Umë ye ile rëfakéha aliwu ſa, hara dënkwëluhna fëna yëdahn ſënya hwëhn pëhw-wo ile varëpëdu ſa.

<sup>24</sup> Vumëp vunte hahëd vahnë! Tarëdun ile sedun ſa alihëtahnuna fanku, bare kohnëdunëha yonkomb!

<sup>25</sup> «Meku ŵuhnë, vëharañ sariya vi gë wafarise ſi, vëroka vahnë! Për hna vahnë vëférén yerun bare bambery, ule fëbëku g'iña idëb vahnë. Ile lidun ſa nke had ahnë ale facënëd hamëhni fo nkélëwa ña gë humpan uña do nko tonk bambery ſa.

<sup>26</sup> Farise ŵëpah! Pacënëryin bambery ankélëwa ña tac për iña fëna pacëd.

<sup>27</sup> «Meku ŵuhnë, vëharañ sariya vi gë wafarise ſi, vëroka vahnë! Gë wayag wale yereník liyak had nkwamëk për iña mëntélérunt, bare bambery ſa waŷec vësém fëbëk do gë ſifa viyëlah-wo.

<sup>28</sup> Koyëna nkehu ŵuhnë fëna për iña, tufëhnadun catérunt, bare bambery ſa vëroka vahnë yerun do dënënéluhna sariya ſa.

<sup>29</sup> «Meku ŵuhnë, vëharañ sariya vi gë wafarise ſi, vëroka vahnë! Mbëryëndunëhëhniwakila|Kila ña wayag walëwëri ūa, gwamënëndunëhëhni vële saték va wayag walëwë hni ūa,

<sup>30</sup> do ntehnëdun: “Ge watí vacérakëlo hu ſa yentahnëkëndebunëho demakëndilëfunihna ndaŵënihëhni wakila ña.”

<sup>31</sup> Koyëna, njavëtérunt ŵuhnë dënkt vutah vële ryaŵëkëhni wakila ña yerun.

<sup>32</sup> Awa tëfëryin soje afuhnawu ile pëgwëniho warëmun ſa!

<sup>33</sup> «Walën yerun, pëbëku wanto ña, hak ñadun ahehawu hara dabiluhna gë janáma fac kiti hna?

<sup>34</sup> Soje umë pëyadëmu, cañëtëhniđëmuni wakila do vëyet do gë vëharañ paryi. Ndaŵëdunëhëhni vëryampo, vëýëntaw va afakuni hnë wakëréwa, do ntampëdunëhëhni vëhawary kat vacaliña hun hna do rëkëdun arëfëlehnënduni hnë wahnaŵ hna fop.

<sup>35</sup> Koyëna ūuhnë cosëd Ŵënu ḥa sojë ile ndawini vahnë vële wok vëlinas weh va ték pëgw idaw Abel hna hafo vëhni Sakari hna, aju Barasi, ale ryaŵerun yebëlan ūywa sëvah hna g'ile cënade sadëha ña.

<sup>36</sup> Toña ña fëyadëmu: Ŵënu ḥa piniyedéhëhni vahnë vëvë dol va sojë wanji fop!»

### Yesu gë Yerusalem

<sup>37</sup> Yesu më mbok ntehnëhni: «Wuhne vëvë Yerusalem vi, ūuhnë vële ryaŵedéhëhniwakila|Kila, ndawedunéhëhni gë wéraka vële payéhnikuni Ŵënu va! Gante ñadëfuhodus varëpu darël mën had cale nte varëpékëhni vutahu hnë vampaŵ vantëwu, bare maŵeluhna!

<sup>38</sup> Awa wëli, Ŵënu ḥa tavëd cery hun ña.

<sup>39</sup> Ha, pëyadëmu bokëdiluhna ahnuwuno hafo watì nte ntehnëdun: “Arabi Ahwëhn a Ŵënu ḥa njëda ale yijëd g'uŵac lëwu ŷa!”»

## Matiye 24

### Yesu inih Cery Ŵën Cankaf ḥa pëyahnëd

<sup>1</sup> Yesu cahnëkoCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna do, ante njidëho ña,vérëfal|Arëfal vëlëwu va më têhaniha sojë tufahnëniha vacery vante yeho caharab selele Cery Ŵën Cankaf hna.

<sup>2</sup> Awa Yesu më ntehnékëhni: «Nurun ijin fop? Toña ña fëyadëmu: Ia itaka dampo godina tinda hnani hn'iñëntaw; fop nihëde.»

### Ile yed tékahnind wapuya duniÿa

<sup>3</sup> Ga ndëcëk watac, Yesu hn'ikun Oliviye|Oliviye hna njiko ntañako.Vérëfal|Arëfal vëlëwu va më têhaniha do têyëniha: «Guve ntiyad wanji, do ile yed dahëse iboka hu ña do gë wapuya duniÿa ña?»

<sup>4</sup> Më ntëkwakëhni: «Kwëtëryin hakili, ant'aravu arokayiwu!

<sup>5</sup> Vahnë vëyabah njijëdëni mëcani uŵac mën ña do ntehnëndëni: “Arëhnayik a yebu!” do tokadënihëhni vahnë vëyabah.

<sup>6</sup> Nkwëryëdun ga mëtëde darël hun do gë wakasëk sojë wamët wabë ñawët ña. Antë ntaku: watac afo ntiya, bare gedina ten wapuya iyi duniÿa.

<sup>7</sup> Bulunda rëkëd mëtëndëni gë bulunda ūyentaw, do ahnaŵ pëgwëdëha ahnaŵ aŷentaw; nked ñënka nkal hnë waresiyo wayabah, do g'inte ña.

<sup>8</sup> Nked had lav donk hnag ryënkwëryënk.

<sup>9</sup> «Hnë watì rac, vahnë va mbërehnëdënihu do ndawedënihu. Wabulunda ña fop ñeŵedënihu sojë lëmën.

<sup>10</sup> Vëyabah tavëdëni kwëtahn iña; rëkëd tokalëndëni do ñeŵelëdëni.

<sup>11</sup> Wakila vëwér|Kila vëyabah sahnéd do tokadénihöhni vahnë vëyabah.

<sup>12</sup> Wameh ḥa campéd hafo iña vahnë vëyabah godina.

<sup>13</sup> Bare ale yaŵénad hafo pu ū, Ŵënu ḥa pehétédéha.

<sup>14</sup> Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën Naŵ iji pëyahndé duniýa li fop, wabulunda ḥa fop nkwéryédéni. Tac tékid wapuya duniýa ḥa.»

### Ambér cankaf

<sup>15</sup> Yesu më mbok ntehnék: «Fac ū tékid hn'ile nudun ūyéwa sëvah hna le ūacéde “Iñé hayah dëcët ū” le nësëdëhokila|Kila le ūaciko Daniyel ū. Arabi ale haraŋéda nkwéry dús waŋi!

<sup>16</sup> Awa vële yed Yuđe va tefédéha nkaryéni gë wahuŋ:

<sup>17</sup> ale yed ūaŋ cery ntëwu ḥa, tefélahna celi njij nuf viyé vilëwu va bambery ani gë nkaryahnénd;

<sup>18</sup> do ale ye hn'ikaŷ ḥa tefélahna mënc gë ūalu soŋe njoj cuđ cankaf ntëwu ḥa.

<sup>19</sup> Mekéhni vësëval vëryonkah va gë vële yëwëndëdëhöhni vutah vuntëw hni va hnë wafac warac!

<sup>20</sup> Yëfaryina Ŵënu ḥa soŋe ant'ayaryu hnë wafac wale tèvéd gë fanka ma hnëfac ntaŵela|Fac ntaŵela hna!

<sup>21</sup> Hnë wati rac njabéd dús ambér ḥa, ntëbi vante yeho kobéri nte pëgwéko duniýa hafo gaki ḥi, do bokédina nke muk sifa mbér tac.

<sup>22</sup> Ge Ŵënu ḥa pëhnakëndilohna ūaŷet waŷi wafac, ahnë gokëndina. Bare ūaŷetédo soŋe vahnë vële tèhnak va.

<sup>23</sup> Awa ge ahnë ntehnéku: “Yëkëryina, Arëhnayik a ani nke!” ma: “Hnani nke!” nt'aŵawu,

<sup>24</sup> kabi vële wok vëyena vërëhnayik paryi gë wakila paryi sahnéd. Téked ntindéni vifëmpëhnahnah visankaf gë wëdahëse wacankaf tokahnënhöhni vahnë va, hafo tokaryenihöhni la vële tèhnak Ŵën va, ge kokënd nke.

<sup>25</sup> Nëparyin! Pëyamu kobéri fo.

<sup>26</sup> «Awa ge ntehnirun: “Yëkëryin, Arëhnayik a wula hna nke!” nt'ayiwu. Ma ge ntehnirun: “Yëkëryin, hnani coŵak!” nt'aŵawu.

<sup>27</sup> ItékAjë Ahn'a|Ajë Ahnë nked had mbilëbilék ambin hn'ani penëlehn duniýa ūi fop.

<sup>28</sup> Hnë le nke ibél hna, hnam mbarëpélédéni wahuy ūa.»

### Iboka Ajë Ahn'a

<sup>29</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Ge ndëcëk wafac ambër atac, ulav ūa kuyëd tanj, tac lepera ūa bokëdina ntanc, wahol ūa njojëd do fanka favë g'ambin fa ñënkad.

<sup>30</sup> «Awa, dahëse Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë cahnëd ambin hna; bulunda vahnë vëvë nkal vi fop njahnadëni, nudëniha Ajë Ahn'a ga tëkid vëjar hna mati g'ambin gë fanka do gëicëmb|lcëmb cancaf.

<sup>31</sup> Lënkw sankaf ūa ntënkwëde do payëdëhëhni wamëleka wadëwu ña hnë vacape vanah vambë nkal vi, mbarëpidënihëhni vële têhnak va.»

### Mëntëndëlehn g'atëh anuŷ

<sup>32</sup> «Gwëryëryin ile karanjëd anuŷ ñi: ge tëk nëp tuŋ njëtëdun watì hasëk ūa têhajëk.

<sup>33</sup> Ndampo fo nke, ge nurun vëÿin fop, yëtëryin watì iboka Ajë Ahn'a têhajëk, bëyëdina ntイヤd.

<sup>34</sup> Toña ūa fëyadëmu: ūi yamani dëcëdina hara diyana vëÿin fop.

<sup>35</sup> Ambin ñi g'inkal inji ndëcëd, bare wanës mën ñi dëcëdina muk.»

### Ahnë yëtëna watì wapuya duniÿa ūa

<sup>36</sup> «Ahnë yëtëna bi guve tëkid fac ma watì le ntイヤd vëÿin ūa, la wamëleka wab g'ambin ñi gë Aj'a dënk vëyëtëna; Rëm ūa fo yëtëk.

<sup>37</sup> Fac ile njihahnid Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë nked had gë yamani rëm fu sankaf, Nowe, ka.

<sup>38</sup> Watì rac, tëkahnindo uŵac sankaf ūa, vahnë va tokëdëniho do cedëniho, ñëlélëdëniho do njëdahnëdënihëhniwo vëryag hni va ñëlini, hafo fac le ténkahnnëko Nowe hnë sisikulu hna;

<sup>39</sup> ñoñ vëyëtalohna hafo uŵac sankaf ūa tëki do njokëhniwo vëhni fop. Vahnë va koyëna mbokëd ntindëni ante njijëd Ajë Ahn'a.

<sup>40</sup> Watì rac, vësan vëhi yed kaŷ hna: njodëha aryampo do tava aŷëntaw a.

<sup>41</sup> Vësëval vëhi rëkëd ndawëndëni ryëwa: njodëha aryampo do tava aŷëntaw a.

<sup>42</sup> «Awa nt'ahnamawu, kabi yëtëluhnà bi iÿëhne fac njijëd Ahwëhn hun a.

<sup>43</sup> Yëtëryin dus waŋi: ge ahwëhn tere ūa njëtakënd watì le njijëd g'umëd ga ale ūa, ðakakëndina wakwëd do tavakëndilahna tënëk tere lëwu hna.

<sup>44</sup> Soŋe umë ye, pëhwëtaryin ūuhnë fëna, kabi Ajë Ahn'a tëkid hnë watì le worun nahaluhna.»

### Aryokuŋ ale hahnëndak g'ale wok kahnëndana

<sup>45</sup> Yesu më mbok ntehnék: «Mo ga ye aryokun ale hahnëndak do riték a? Umë ye ale hwétehnahnikéhni väryokuñéntawu va fop ntehni: “Yëdaryindéhni väryokuñénta hu vi roka ſa hnë wati le rëfëka hna.”

<sup>46</sup> Nëfaka aïi aryokun ge ahwëhn tere ſa mëncik do tékata ga ntid doku lëwü ſa!

<sup>47</sup> Toña ſa fëyadëmu: ahwëhn tere ſa kwëtehnahnëdëha hnapul lëwü ſa fop.

<sup>48</sup> Bare ge aryokun a旇eh ye, ntehnad ahwëhn tere ſa mëncenkajëdina,

<sup>49</sup> do pëgwëlehn ndafëndëhni väryokuñéntawu va do tokëlahnëndëni, celahnëndëni gë väryëw!

<sup>50</sup> Awa ahwëhn tere ſa mëncid hnë fac le nkok yëkadilahna aryokun arac, hnë wati le nkok yëtëna;

<sup>51</sup> ndafëdëha daf ntavah gante ntidëni vële hnësëd ile nkoni walidina ſa, hn'ile kode do cemëlehnade wabeñ hna.»

## Matiye 25

### Uhnës uryindaryindan soje väryag pëhw

<sup>1</sup> Yesu më mbok ntehn: «Awa Ina旇 ambin ḥa g'iÿi uhnës uryindaryindan mëntëlëdëni: väryag pëhw nufëni walampu walëw hni cahnëni kacahnëniha ale ſyélëd.

<sup>2</sup> Hnë vërac, imbëd nënkwëniho do imbëd titëni.

<sup>3</sup> Vëhnënk wah va njoniho walampu walëw hni ūa, bare vëfehnalohna wagu ḥa.

<sup>4</sup> Bare vëritah va njoyaniho walampu gë wasëleku wagu ḥa pehnani.

<sup>5</sup> Awa ale ſyélëd a ndëcajëdëhawo; väryag va më njokëhni wakwëd ndakëlehnëni.

<sup>6</sup> «Ante ndëcak ḥa, më wëryik wadeka: “He ūuhnë! Ale ſyélëd a nkejëk! Cahnëryin ahacawuna!”

<sup>7</sup> «Awa väryag pëhw va négalehnëni pëgwëni pëhwëtëndëni walampu walëw hni ūa.

<sup>8</sup> Vëhnënk wah va më tëyënihëhni vëritah va: “Yëdëryinëfu wagu hun ſi, kabi walampu walëw fu ūi dípiña nke!”

<sup>9</sup> «Vëritah va më ntëkwanihëhni: “Hali, kabi gedilëfuhna gwër fuhné fop. Yiryin alëwaju gë väwaf.”

<sup>10</sup> «Awa, vëhnënk wah va njilehnëni ntëwajëni wagu ḥa. Hnë wati rac tékiko ale ſyélëd a. Imbëd vële fëhwëtako va tënkkëntëlehnini g'umë cery nte ñeland hna cëdëlehni rënka ſa.

<sup>11</sup> «Ga mbiÿék, väryag väÿëntaw̄ va tēkiniho do ndekandëni: “Ahwëhn, Ahwëhn, pidëtëndifu!”

<sup>12</sup> «Bare ahwëhn a më ntëkwakëhni: “Toña ÿa fëyadëmu, yëtéluhna.”»

<sup>13</sup> Yesu, më nkwënëk: «Awa kwëtëryin hakili, kabi yëtéluhna fac ÿa gë watì le mbokahnid Ajë Ahn'a.»

### Uhnës uryindaryindan soñe väryokuŋ värar

<sup>14</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Inaw̄ Wënu ña g'iÿi uhnës uryindaryindan mëntëlëni kat: asan ñad̄ nji uyas do macëdëhëhni väryokuŋ vëlëwu va, kwëtehnahnëhni hnapul lëwu ÿa.

<sup>15</sup> Aryampo wanjëc sanu wakeme mbëd njëdakawo, aÿëntaw̄ a wakeme waki, ararëna ÿa keme, ale-wo-le ile mëkëd ndokuñahn ÿa. Tac njilehn g'uyas.

<sup>16</sup> Aryokun̄ ale yëdayiko wanjëc sanu wakeme mbëd ÿa njilehn tan nkwafahnënd igwaf koryi rac do nuÿa wanjëc sanu wakeme mbëd wakaŵary.

<sup>17</sup> Ale yëdayiko wanjëc wakeme waki ÿa fëna koyëna ntiko do nuÿa wanjëc wakeme waki wakaŵary.

<sup>18</sup> Bare ale yëdayiko wanjëc keme ÿa, njiko nkab mbañ hnam koryi rac.

<sup>19</sup> «Ga mbiÿék, ale ndokuñëhnëdëniho väÿi väryokuŋ a mënciko, më tëyekëhni pëyaniha soñe koryi le kwëtehnahnëkëhniwo ÿa.

<sup>20</sup> Ale yëdayiko wanjëc sanu wakeme mbëd ÿa, më têhajëk do tufahn wanjëc wakeme mbëd wañëntaw̄ ña ntehn: “Ahwëhn tere wanjëc wakeme mbëd yëdaruhöwo. Nuÿabu wanjëc wakeme mbëd wakaŵary: wëli.”

<sup>21</sup> «Arac më ntehnëka: “Njivék, aryokun̄ aférén do ale facënak yeru. Pacënaru hnë viÿë viroy hna, soñe umë kwëtehnandëmi viyabah va. Yij cehëli hnatah mën ña!”

<sup>22</sup> «Tac aryokun̄ ale yëdayiko wanjëc wakeme waki ÿa têhagiko do ntehn: “Ahwëhn tere, wanjëc wakeme waki yëdaruhöwo. Nuÿabu wakeme waki wañëntaw̄: wëli.”

<sup>23</sup> «Arac më ntehnëka: “Aryokun̄ aférén do ale facënak yeru. Pacënaru hnë viÿë viroy hna, soñe umë kwëtehnandëmi viyabah va. Yij cehëli hnatah mën ña!”

<sup>24</sup> «Rëkwa ÿa, aryokun̄ ale yëdayiko wanjëc keme ÿa më têhagik do ntehn: “Ahwëhn tere, njëtëbuho asan ayapah yeru: kácëdu hn'ile nkoru nadëlihna, mbarëpëdu hn'ile nkoru pahnëlihna ñoñ.

<sup>25</sup> Ntakëkoñ gë wëjë, më yibu vañu koryi hu ÿa. Wëli ile hwëhnëru ÿa.”

<sup>26</sup> «Arac më ntëkwaka: “Aryokun̄ aÿeh yeru do këmaru! Njëtëruho kacëdëfu hn'ile nkobu nadëla, mbarëpëdëfu hn'ile nkobu pahnëla ñoñ?

<sup>27</sup> Awa tefékawo ahwët koryi mën ūa hnë bank. Ge mëncibu kokëndebeu wénéhniw ge mbidëfu.” Tac më ntehnékëhni vële nkeniho va:

<sup>28</sup> “Tebëryina wañec sanu keme nj do ayëdawuna ale hwëhnak wañec wëli ūi.

<sup>29</sup> Koyëna nke, ale wëryék wapacék a nkwénéhnëde uyët ûa, do kobëdëha; bare ale wok gwëryëna ūa, tebëde la ile njëtek ūa.

<sup>30</sup> Ge aŷi fufafu ye, dojëryina g'ipér hn'umëhwëry hna, hn'ile kode do cemëlehnađe wabeñ hna.”»

### Ikitiŋ tékwa

<sup>31</sup> Yesu më mbok ntehnék: «GeAjë Ahn'a|Ajë Ahnë njijék had ahnaŵ hnëicëmb|lcëmb dëŵu hna gë wamëleka ña fop, ntañad hnë tinki Naŵ dëŵu hna.

<sup>32</sup> Fop wabulunda wabë nkal nj mbarëpélëdëni haryënkw lëŵu do pitëndëlendëhëhni vahnë va gante pitëndëlendëhëhni ahery wape g'uhnankal ki;

<sup>33</sup> G'irëhw lëŵu kwëtëdëhëhni vësatah va, vëwen va g'irahahn.

<sup>34</sup> «Awa ahnaŵ a ntehnëdëhëhni vële yed g'irëhw lëŵu va: “Yijën, ūuhnë vële ndëwanék Rëm mën vi! Kwëhnëryin Naŵ nte pëhwëtëhnëkuno kobëri ante ntidëho duniÿa ña!

<sup>35</sup> Ndëwanirun kabi njokowo inte ña do njëdarunëhoŵo roku; njokowo ūenka ña do njëdarunëhoŵo siyaŵ; ahneh yebuho do kacarunëhowo ūal hun hna;

<sup>36</sup> ñas fo yebuho do cudërunëhoŵo; tesëbuho do pabërunëhoŵo; cëdibuh do njijëdunëho ayëkiŵuno.”

<sup>37</sup> «Awa vësatah va tøyëdëniha: “Ahwëhn, guve nuyiruho ga njoki inte do ayëdayi arok, ma ga njoki ūenka do ayëdayi asiya?

<sup>38</sup> Guve nuyiruho ga nkeru ahneh do ahacayi watere fu hna, ma ga nkeru ñas fo do asudî?

<sup>39</sup> Guve nuyiruho ga tesëru, ma ga cëdiru, do yiryibun ayëkiji?”

<sup>40</sup> «Ahnaŵ a ntékwadëhëhni: “Toña ūa fëyfadëmu: ante-wo-në ntinëhnërunëha aŷënta mën wëla ale ūak vak ūa, ami linëhnërun.”

<sup>41</sup> «Tac ahnaŵ a ntehnëdëhëhni vële yedëha g'irahahn va: “Daŵëtaryino, ūuhnë vële ndëwanék ŵen ūeh vi! Yiriyin gë hwëdëh hunte wok dëpëdina muk, hunte pëdëhnikSintani|Sintani gë wamëleka wadëŵu ña!

<sup>42</sup> Njokowo inte ña do yëdalunohna roku; njokowo ūenka ña do yëdalunohna siyaŵ;

<sup>43</sup> ahneh yebuho do kacalunoŵohna; ñas fo yebuho do cudëlunoŵohna; tesëbuho do cëdibuh do pabëlunoŵohna.”

<sup>44</sup> «Awa vëhni fëna tëyëdëniha ahnaŵ a: “Ahwëhn, guve nuyiruho ga njoki inte, njoki ūenka, nkeruho ahneh, nkeruho ñas fo, tesëruho, ma cëdiruho do nkoyiruho demayilihna?”

<sup>45</sup> «Ahnaŵ a ntëkwadëhëhni: “Toña ūa fëyadëmu: ante-wo-nte nkorunëho dinëhnélunahna aÿënta mën wëla ale ūak vak a, dinëhnélunohna ami fëna.”

<sup>46</sup> «Koyëna njidun gë horot le wok pudina hara vësatah va gë duniÿa le wok pudina njidëni.»

## Matiye 26

### Ipëhwëta soje idaw Yesu

<sup>1</sup> Ante puhnako Yesu karañvërëfal|Arëfal vëlëwu va waŋi fop ña, më ntehnékëhni:

<sup>2</sup> «Njëtërun wafac wahi wojëk nkehahn ambëntPak|Pak ña. Wati rac, Ajë Ahn'a njëdahnëde soje paki hnë kërëwa.»

<sup>3</sup> Awa vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër bulunda wasëwif va, tere Kayif asankaf vësëna wasadëha hna mbarëniho;

<sup>4</sup> më maῶalëni pëlanîha Yesu yêm-yêm fo do ndaƿehnëniha.

<sup>5</sup> Më ntehnëni: «Kodelënëhna ntiyin watac hnë wati ambënt hna, ge gena umë bulunda ūa dakëna ñaňänani.»

### Asëval rurëdëha Yesu datikola

<sup>6</sup> Yesu Betani nkeho, tere Simo ale hwëhnakombiylambiý ña.

<sup>7</sup> Asëval më tëhaka gë sëleku datikola hambah ntaŵi: umë turëka datikola rac Yesu nkaf li wati nte ntañaniho hn'ile tokëde roka hna.

<sup>8</sup> Vërëfal|Arëfal va ga nuni watac, ntavëkëhniwo më ntehnëni: «Soje ye përëkanëk iÿi datikola?

<sup>9</sup> Kokënde nkwafi gë koryi yabah njëdayini koryi ūa vëhaŷëhnah va!»

<sup>10</sup> Yesu njëtëko koyëna nësëdëni më ntehnékëhni: «Soje ye ryëñanërunëha aÿi asëval? Ile ntinëhnëko iÿi njivëk.

<sup>11</sup> Nkelandun kwëlëkwël vëhaŷëhnah va; bare ami, gelandelënëhna kwëlëkwël.

<sup>12</sup> Turëk iÿi datikola mbahn mën li pëhwëtanëhnahno ibañ iña.

<sup>13</sup> Toña ūa fëyadëmu: hn'ile-wo-le pëyahnëdeWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk ŵën ña duniÿa li fop, tefëtade ile ntik asëval aÿi fëna do ndënkwëtade.»

### Yuða njëdahnëdëha Yesu

<sup>14</sup> Awa aryampo vërefal Pëhw gë Vëhi, ale waciko Yuða Isékariyot, njiko vësankaf vësëna wasadëha hna

<sup>15</sup> do ntehnëhni: «Ye sosëdunëho ge njëdamuna Yesu?» Awa vërac më ndëkwëni wanjëc wafëhw warar koryi.

<sup>16</sup> Tëk pëgw wat i rac Yuða pëgwëlehn njëkëlehnand fere fale rëfëka njëdahnëhni Yesu fa.

### **Yesu nëgehnëd roka Pak ſa**

<sup>17</sup> Hnë fac ryënkwëryënk ambëntmburu kwëhn levir këm|Mburu kwëhn levir këm hna,vërefal|Arëfal va tÿyënihawo Yesu: «Ne ñadu yifu afëhwëtanëhni rokaPak|Pak ſa?»

<sup>18</sup> Awa Yesu më ntëkwakëhni: «Yiryin nañ hna hnë vëhni ahod alehnuna: “Ahwëhn a më lehnëk: Wati mën ſa tëkëk; ſal hu hna ntidëfunPak|Pak ſa gë vërefal mën va.”»

<sup>19</sup> Vërefal va më ntini ile ntehnëkëhniwo Yesu ſa do pëhwëtani soje roka ſa.

### **Yesu pëyahnëd tokadë**

<sup>20</sup> Ga nëkak, Yesu gë vërefal Pëhw gë Vëhi va ntañaniho.

<sup>21</sup> Wati nte tokëdëniho ña, Yesu më ntehnëkëhni: «Toña ſa fëyadëmu: aryampo hnë ūuhnë tokadëho.»

<sup>22</sup> Vërefal va njamëlehnëni pëgwëlehnëni ntehnëndëniha aryampo aryampo: «Ahwëhn, ami bi ye?»

<sup>23</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Ale labëlandëbun mburu nëhëta ſa, umë rokadëho.

<sup>24</sup> Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë cëmëd, gante nësëk Vikerëh soje lëwu ka; bare horot sankaf nuýad ale rokadëha Ajë Ahn'a! Antë mbërayi nagi fecekëndëho asan arac!»

<sup>25</sup> Yuða, ale rokadëha ſa, më tebak wanës ña do tÿfa Yesu: «Aharan Asankaf, ami bi ye?» Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësëk.»

### **Roka Ahwëhn a**

<sup>26</sup> Wati roka hna, Yesu nufëko mburu ña do, ga camehnëka Ŵënu ña, më nkubëlehnëk njëdahnivërefal|Arëfal vëlëwu va, ntehnëhni: «Nufëryin aroku iÿin, mbahn mën iÿa ye.»

<sup>27</sup> Tac mbok nuf nkélëwa uñen waresen ña do, ga mbok camehna Ŵënu ña, më mbok njëdakëhni ntehnëhni: «Ceryin, ūuhnë fop,

<sup>28</sup> kabi uji ñen sat mën ye, sat mën ile ſabahnik kwëtëla gë Ŵënu ña do ryehëtik soje vahnë vëyabah tavëhnahnini wameh ña.

<sup>29</sup> Pëyadëmu: tëk pëgw gaki, bokëda sewu uñenwaresen|Atëh resen hafo hale ceden uñen kasëk mbë Nañ Rëm mën hna.»

<sup>30</sup> Njëwëlehnëni wahnëw ambënt ña. Tac njilehnëni hn'ikuñ nte wacikOliviye|Oliviye hna.

### Yesu pëyahnëd Piyer njahëtađëha

<sup>31</sup> Awa Yesu më ntehnékëhnivérëfal|Arëfal vëlëwu va: «Hnë unjë mëd dënktavëdunëho ūuhnë fop, had gante kerik ka: «“Ndaŵëdëfuha aheryëherya ūa, do wape ña campëdëni.” »

<sup>32</sup> Yesu më nkwenëk: «Bare ge mbëhnëbu, njidëfu hnapëhëndu Galile hna.»

<sup>33</sup> Piyer më tebak wanës ña ntehna: «Lakënde ntehni vëýëntaw vi fop tavënihi, ami tavëdila muk.»

<sup>34</sup> Yesu më ntëkwaka: «Toña ūa fëyadëmi: hnë unjë mëd dënkt, ani gëtarahñënd cale ña, ntehnëdu wahwënta warar yëtëlihohna.»

<sup>35</sup> Piyer më ntehnëka: «Dehnëda muk yëtëlihna, wëla ntehni tëfëka cëmëlahni gë wëjë.» Dovërëfal|Arëfal vëýëntaw va fop koyëna nësëniho.

### Yesu Setësemane hna njëfad

<sup>36</sup> Awa Yesu gevérëfal|Arëfal vëlëwu va më tükëni ile macik Setësemane hna do më ntehnékëhni: «Dañaryin ani yiwu yefaju hnani.»

<sup>37</sup> Tac më njokëhni vëhniPiyer gë viju vëhi Sebede. Pëgwëlehn njëtand ikaŷëhnahn g'ufëmpëhnahnah ūa.

<sup>38</sup> Awa më ntehnékëhni: «Ntaŵary mën inja pëbëka yiŵëhnah sankaf dus hafo yewu had ale sëmëk. Nëwëryin ani do duñënaryin ant'aryaku wakwëd.»

<sup>39</sup> Tac më njik ñawët toyé, njok nkal li kobalehn do njëfa aki: «Apa, ge kod nke ñawëtënde antë tükëhne iÿi horot. Bare ant'ali ile ūadëfu ami, diry ile ūadu wëjë ūa.»

<sup>40</sup> Më mbokajëk ile nkeni vërfal vërar hna do tëkatëhni ga ndakëni wakwëd. Më ntehnëka Piyer: «Mëkëlihna aryuñëna wëla watì ryampo fo hara dakëlihna?

<sup>41</sup> Nt'aryaku wakwëd, njëfaryin soje gante kodun ayaŵënahn ge njékëhnahnëderun. Paryi nke, ahnë ñad ntind yivah yabah, bare mbahn inja kwëhnana fanka.»

<sup>42</sup> Më mbok ñawëtak higëna ūa do mbok njëfa aki: «Apa, ge iÿi horot kodena ntihëti hara gelohna, arabi iña hu ña ntiyal!»

<sup>43</sup> Më mbok mbokajëk kat gë vërfal vëlëwu mbok tëkatëlehnëhni ga ndakëni wakwëd. Vëhodilohna mbok ñesëni.

<sup>44</sup> Yesu më tavëkëhni, ñawëtak do mbok njëfa rarëna ūa tëfëtatënd wanës watac fo.

<sup>45</sup> Tac më mbok mbokajëk darël vëlëwu hna ntehnëhni: «Nkorun aryaku do ayinëgandu? Yëkëryin, watì ūa tükëk do Ajë Ahn'a njëdadeniha vëwen va.

**46 Matëryin, njiyin! Yëkëryina, ale yëdahnëdëho ūa tëhajëdëho.»**

### **Ipëla Yesu ḥa**

**47** Yesu nkoko nësënd ante tëkiko Yuđa ḥa, aryampo yeho hnëvërëfal|ArëfalPëhw gë Vëhi vëlëwū hna. Kore vahnë vële wënkëko wasëlame do gë waryoko nkejëniho. Vësankaf vësëna wasadëha gë vicër bulunda wasëwif ūa fayfkëhniwo.

**48** Yuđa, ale yëdadëhëhni Yesu ūa, nkabékëhniwo kore rac ile ntid ūa ntehn: «Asan ale vucëdëfu ūa, umë ye Yesu ḥa. Pélaryina.»

**49** Yuđa tëhalehna tanj Yesu ntehna: «Aharañ, nkaÿëmi!» Tac mbucëlehna.

**50** Yesu më ntëkwaka: «Lawo, ile yijëru ali ūa diry ñap.» Awa vëÿëntaŵ va nëñélëhnëlehnëniha Yesu pélaniha.

**51** Aryampo hnë vële nkelahnëniho Yesu va, më ndorik sëlame lëwū ūa, taŵëka aryokuñasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a ntëpëtëlehna nëf ḥa.

**52** Awa Yesu më ntehnëka: «Bokaryëry afëhw sëlame hu ÿi uval lëwū hna, kabi vële hnufad sëlame va fop, gë sëlame ndawëdeni.

**53** Yëtëlihna bi kokëndëbu ūac ūa Apa njij ndemaŵo do tanj njëdanahnekëndëhowëhni wakore pëhw gë waki wamëleka ḥa?

**54** Bare ge koyëna nkekënd, hak nkehahnakënd le nësek vikerëh ūa? Më lehnëk iÿin koyëna tefëka nke.»

**55** Tac Yesu më ntehnëkëhni kore ūa: «Gë wasëlame do gë waryoko bi tefakëha ayinëhniwuno, afëlawuno had bandi yebu? Fac-wo-fac ntañadëfuhوCery Wën Cankaf|Cery Wën Cankaf hna soje harañjëndëwëhni vahnë va, bare pélalunoŵohna.

**56** Bare wanji fop tëkik soje ntiyahñ wanës Vikerëhwakila|Kila ḥa.» Awavërëfal|Arëfal va tavëlehnëniha nkaryëni.

### **Yesu haryënkw kitin a cancaf hna**

**57** Vële fëlakawo Yesu va njolehnëniha vëhni Kayif,asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf hna, hn'ile mbarënihovëharan|Aharañ sariyasariya do gë vicër hna.

**58** Piyer tefelendëhawo Yesu ḥaŵët, hafo selele tere asëna wasadëha hna. Tënkëko selele tere hna do ntañanti gë vëyëka va njëkahn bi hak pud.

**59** Vësankaf vësëna wasadëha va gëMbara Vëhitin|Mbara Vëhitin va fop njëkëlehnëdëniho fere, wëla nke wamër, soje ndawehnahnëniha Yesu.

**60** Bare vëhnuŷalohna, mama mërahnënihawo vahnë vëyabah. Bare vahnë vëhi yijëko

<sup>61</sup> do ntehnëni: «Ayi asan më lehnëk: "Kodëfu hnihu Cery Wën Cankaf nj do vokaryu väryu hnë wafac warar."»

<sup>62</sup> Asëna wasadëha asankaf a më matëk do tÿýa Yesu: «Dëkwadila bi ile ntehnëdënihi väýi vahnë ýi?»

<sup>63</sup> Bare Yesu ndemëhnako. Awa asëna wasadëha asankaf a më ntehnëka: «Teyëdëmi alëkëhnëfu g'uŵac Wën paryi ýa, bi Arëhnayik a yeru, Aju Wënu|Aju Wën ña?»

<sup>64</sup> Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësëk. Bare pëyadëmu ūuhnë fop ték pëgw do nudunëha Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë ntañad g'irëhw Wën Hwëhn Fanka Fop; do nudunëha fëna ga njijëd vëjar vamb g'ambin hna.»

<sup>65</sup> Awa asëna wasadëha asankaf a më citëk viýi vilëwu va do ntehn: «Njeñëka Wënu ña! Gona mbalëfu wasede! Nkwëryërun gante njëñëka Wën ka.

<sup>66</sup> Ye hnahanun?» Umë ntëkwaniha: «Menëk, tefëka ndawi.»

<sup>67</sup> Awa më têpahnëniha yëka li do nkwëyëniha. Vëryampo poryëdënihawo

<sup>68</sup> ntehnatëndëniha: «Yëtëry, wëjë Arëhnayik a, pëyaryifu bi mo ryafëki!»

### Piyer ntehnëd yëtélahna Yesu

<sup>69</sup> Hnë wati rac Piyer pér hna ntañako selele hna. Asëval aryokuŋ më tëhaka ntehna: «Wëjë fëna, gë Yesu nkentiruho, asan avë Galile ýa.»

<sup>70</sup> Bare njahëtako tase vahnë fop ntehn: «Yëtëla bi ye ýadu ahnës.»

<sup>71</sup> Tac njilehn gë cape rënka selele. Aryokuŋ aÿëntaw asëval më mbok nuka do ntehnëhni vële yeho hnam va: «Ayi gë Yesu mbë Nasaret nkentiko.»

<sup>72</sup> Piyer më mbok njahëtak ntehn: «Lëk, yëtélëwahna ayi asan.»

<sup>73</sup> Ga mbiýëk toyé, vële yeho hnam va më tëhaniha Piyer ntehnëniha: «Paryi nke, wëjë fëna gë väýi nkentiruho: nësa hu nj rufarëd le nkejëru hna.»

<sup>74</sup> Awa Piyer pëgwëlehn ntëkënd: «Arabi Wënu ña kwëdo age mérëdëfu! Lëk yëtélëwahna ayi asan!» Wati rac dënk, tarëlehn cale ña,

<sup>75</sup> Piyer ndënkwëtalehn ile ntehnëkawo Yesu ýa: «Tarahñënd cale ña, ntehnëdu wahwënta warar yëtëlihohna.» Awa cahnëlehn kond ñus.

## Matiye 27

### Yesu njode vëhni Pilat

<sup>1</sup> Kobëri fo g'acahnëfëd ga, fop vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër bulunda wasëwif va pëhnaniho ndampo fo ndaŵehnëniha Yesu.

<sup>2</sup> Më ñabehnëniha, njonih, njëdaniha Pilat|Pilat, guverëner ýa.

### Icëm Yuða

<sup>3</sup> Yuða, ale rokakawo Yesu ſa, nuko nkwyerieleni ſoje ndawehnениha Yesu. Awa curako dus ile ntik ſa, tac mëncenanélehñi vëſankaf vëſena wasadëha va gë vicér va wanëc wafëhw warar koryi ſa.

<sup>4</sup> Më ntehnékëhni: «Ntibu iweh ſoje ile yëdahnëbuha ndawi ale wok dina ñoñ!» Bare më ntékwaniha: «Gena wadëw fu, wadëw hu fo ye!»

<sup>5</sup> Yuða më ntonjék koryi ſa Cery Wën Cankaf|Cery Wën Cankaf hna canélehñ; tac më njik këŋak ſoje ndëwa.

<sup>6</sup> Vëſankaf vëſena va më mbarëpëni koryi ſa do ntehnëni: «Sariya fu ſa maŵeryana kwëtëlehñini iyi koryi gë hnapul Cery Wënu ña, kabi sat laŵahnik.»

<sup>7</sup> Ga maŵalëni, më ntaŵahnëni koryi rac kaŷ aŷahan ña ſoje ntini wayag vëhneh.

<sup>8</sup> ſoje rac macahnëde kaŷ tac «Kaŷ wasat» hafo iyi watí.

<sup>9</sup> Koyëna ntiyako wanëskila|Kila ile ūaciko Seremi ſa: «Më nufëni wanëc wafëhw warar koryi ſa —koryi ile maŵalëniho vëvëlsërayel|Isërayel cosahnëni ſoje lëwu—

<sup>10</sup> canëni ntaŵahnëni kaŷ aŷahan ña, gante ntehnékawo Ahwëhn ka.»

### Pilat tëyëdëha Yesu

<sup>11</sup> Yesu haryënk guverëner hna kahnék. Arac tëyëdëha: «Ahnaŵwasëwif|Sëwif ſa bi yeru?» Yesu më ntékwaka: «Wëjë hnësëk.»

<sup>12</sup> Tac vëſankaf vëſena wasadëha va gë vicér va, ante nësëdëniho ile ntik ſa, Yesu ñoñ dëkwalohna.

<sup>13</sup> AwaPilat|Pilat më ntehnëka: «Gwëryëdila bi wante ntehnëdënihi ñi fop?»

<sup>14</sup> Bare Yesu la ñoñ dëkwalawohna, afo guverëner ſa pëmpëhnahna dus.

### Pilat njëdahnëdëha Yesu ſoje pakı hnë këréwa

<sup>15</sup> Hn'ambënt Pak-wo, guverëner ſa njehëkawo tava aramp aryampo, ale ñadëni bulunda ſa.

<sup>16</sup> Hara watí rac, ale ūaciko [Yesu] Barabas sëdiko hnam.

<sup>17</sup> AwaPilat|Pilat më tëyëkëhni bulunda le varëlëko hnam ſa: «Mo ſadun ravëhnuna: Yesu Barabas bi ma Yesu nte ūacëde Arëhnayik a?»

<sup>18</sup> Pilat njëtëko dus g'iñeŵary njëdayikawo Yesu.

<sup>19</sup> Watí nte nkeho Pilat kitija hna, asëvalu më payehnik aki: «Nt'ayentahni wëba aïi asan ale wok ñoñ dina ſi, kabi hnë uji mëd korotakëbu hnë hudakery ſoje lëwu ſa.»

<sup>20</sup> Bare vësankaf vësëna wasadëha va gë vicér va më cënkwënihëhni kore ūa tëyëni tavi Barabas do Yesu ndaŵi.

<sup>21</sup> Guverëner ūa më mbok tebak wanës ña soje tëyëhni: «Mo ūadun hnë vëyi vëhi ravëhnuna?» Më ntëkwani: «Barabas ūadëfun.»

<sup>22</sup> Pilat më tëyëkëhni: «Awa hak ntidëfuhu Yesu nte ūacëde Arëhnayik a?» Më ntëkwani vëhni fop: «Pakehnëryena hnë kërëwa!»

<sup>23</sup> Pilat më mbok tëyëkëhni: «Iŷëhne ūeh ntk?» Bare pëgwëlehnëni mbok ndekandëni gë fanka: «Pakehnëryena hnë kërëwa!»

<sup>24</sup> Pilat ga nuk ñoñ mëkëdina, bare ñaňëna ña nkwenadëho, më nufëk ūenka, ñuhna tase vahnë fop do ntehn: «Gena ami yed ankaf icëm aÿi asan! Wadëw hun ye!»

<sup>25</sup> Kore ūa fop më ntëkwani: «Arabi wameh soje cëm dëwu ña nkefu fuhnë gë yutah vuntëw fu val!»

<sup>26</sup> Awa Pilat më tavëka Barabas do ntampehna Yesu tac njëdahnëlehna paki hnë kërëwa.

### Wasodade ūa njafanjëndëniha Yesu

<sup>27</sup> Wasodade Pilat ūa më njoniha Yesu vëhni guverëner hna do wasodade ūa fop kwërëniha.

<sup>28</sup> Më cudëtëniha viÿi vilëwu va do cudëniha acud cancaf mbëntah.

<sup>29</sup> Tac më mbahnëhnëniha apënkw kwëhn wadëmpëhn, pënkwëlehnëniha do mënkwëndëniha fandoko vák rëhw hna. Tac ndëkwëhnëndëni haryënkw lëwu njafanjëndëniha ntehnëndëniha: «Nkaÿiru, AhnaŵWasëwif|Sëwif !»

<sup>30</sup> Do tëpahnëndëniha do nufëni fandoko fa ntankahnëndëniha.

<sup>31</sup> Ante puhnani yafañ dëwu ña, më cudëtëniha cud mbëntah ña, mbokaryëniha viÿi vilëwu va do njoniha soje pakëniha hnë kërëwa.

### Yesu, pakëde hnë kërëwa

<sup>32</sup> Ante cahnëdëniho naŵ hna, më pankëlëni g'asan avë Siren ale ūaciko Simo; wasodade ūa më porosinjëniha ndibkëréwa|Këréwa Yesu ūa.

<sup>33</sup> Më tékëni hn'ile macik Golëgota hna, umë fëhnëtanëd «Hëloyoy».

<sup>34</sup> Hnam, më njëdaniha Yesu uñen ñaňah; ga njékëk maŵëlohma ce.

<sup>35</sup> Pakëlehnëniha kërëwa do njélëniho wanjël njétahnëni bi mo hwëhnëd viÿi vilëwu va.

<sup>36</sup> Tac ntaňalehnëni hnam njékandëniha.

<sup>37</sup> Më pakëni yafañ nkaf ntëwu hna vikerëh vinte fëyahnëd soje ile pakahnik ūa: «Aÿi Yesu ye, ahnaŵwasëwif|Sëwif ūa.»

<sup>38</sup> Awa wabandi waki pakëlehniniho gë Yesu, aryampo g'irëhw do aÿëntaw a g'irahahn.

<sup>39</sup> Vèle ryecëdëho cape tac va nkëlénkéladëniho do njewëndëniha Yesu.

<sup>40</sup> Ntehnëdënihawo: «Wëjë ale lehnëko kodu ahnih Cery Ŵën Cankaf ña do avokary avëry hnë wafac warar, pehëtary wëjë dënk, geAjë Ŵënu|Aju Ŵën ña yeru, cëlery kérëwa hna!»

<sup>41</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va fëna gevëharaj|Aharañ sariya sariya va do gë vicér va njafanjëdënihawo ntehnëndëniha:

<sup>42</sup> «Pehëtékéhni vahnë vëhañary, bare kodina pehëta umë dënk! Ge paryi ahnañlsërayell|lsërayel ÿa ye arabi céli tame kérëwa hna tac kwëtahnëdëfunëha.

<sup>43</sup> Ŵënu ña kwëtahnëk do pëyahñëk: “Ami ye Ajë Ŵënu ña.” Awa yëkënëfu, ge Ŵënu ña ñadëha, pehëta tame!»

<sup>44</sup> Wabandi wante pakëlehniniho ña, vëhni fëna koyëna njewëdënihawo.

### Icém Yesu

<sup>45</sup> Lav a nkaf hna nkeho, mëhwëryëlehn fop nkal ña hafo hnë wëwati warar g'anent ga.

<sup>46</sup> Darël hnë wëwati warar hna, Yesu ndekako gë fanka: «Eli, Eli, lëma sabakëtani?» Umë fëhnëtanëd: «Ŵën mën, Ŵën mën, soje ye ravëruho?»

<sup>47</sup> Vëryampo hnë vèle yeho hnam va nkwyeryënihawo më ndekani ntehnëni: «Eli macëd!»

<sup>48</sup> Aryampo hnë vëhni nkaryëlehn nuf ankweý koy hn'uñen ñaňah. Tac, cob hn'usëmët ryoko do njelëhna Yesu soje ce.

<sup>49</sup> Bare vëýëntaw va më ntehnëni: «Napëryin, nudën ge Eli njijëd pehëta!»

<sup>50</sup> Yesu më mbok ndekak gë fanka cëmëlehn.

<sup>51</sup> Watî rac, ipand dëndah nte fokiko bamberyCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf ña citako fagant pëgw yañ afo gëd. Nkal iña ñenkalehn, wëraka ña nihëko fagant,

<sup>52</sup> wayag ña pidëtalehn do vèle hwëtahnëk vëyabah njënëniho.

<sup>53</sup> Ga mbëhnëk Yesu cahnëlehnëni wayag hna do tënökëni Yerusalem hna, hn'inañ cëvah hna; hnam vahnë vëyabah nunihëhniwo.

<sup>54</sup> Asankaf wasodade wavë Rom ña gë wasodade wale yëkadëhawo Yesu ÿa per, nuniho gante ñenkak nkal ka do g'ile liyako ÿa fop; awa ntakëlehnëhi dus, ntehnëlehnëni: «Paryi nke, aÿi Ajë Ŵën ÿa yeho!»

**55** Vësëval vëyabah yentiko hnam do yëkëdëhawo ñaŵët: kobëri Galile tefélehniñihawo Yesu ndokuñëhnëndëniha.

**56** Hnë vëhni, nkentiniho hnam: Mari|Mari mbë Magëdala gë Mari hnëmuSak|Sak gëYosef, do gë hnëm hni viju Sebede.

### Ikwët Yesu hn'iŷag

**57** Ante nëkako ña, asan avetak avë inaŵ Arimasi tëkiko.Yosef maciko do arëfal Yesu yeho, umë fëna.

**58** Njiko tëyāPilat|Pilat iñas Yesu ña. Awa Pilat më ntehnëkëhni vahnë va njëdaniha.

**59** Arac më nufëk përyëka g'iyarëh kasëk

**60** do nji ndëna hn'iŷag dëwu nte nkabehnëko hn'itaka. Tac më këryinjetëk taka konah pidahn rënka ūa njilehn.

**61** Mari|Mari mbë Magëdala gë Mari ñëntaŵ ña hnam nkentiniho; haryënkwyag hna ntañaniho.

### Vëyëka yag

**62** Ga pacëk, hnë fac le rëfëka ile fëhwëtahnëde ntaŵëla ña, vësankaf vësëna wasadëha va gëwafarise|Farise ūa njiniho ndampo fo vëhniPilat|Pilat hna

**63** do ntehnëniha: «Ahwëhn nkal, ndënkwëtabun, ale rokadëhëhniwo vahn'aïi më lehnëko, ante nkoko cëmëna ña: "Hnë wafac warar mbëhnëdëfu."

**64** Awa, maŵeryin ahwëtehnahnu iyag iñi hafo hnë wafac warar hna. Ge gena umë,vérëfal|Arëfal vëlëwu va njijëdëni nteni ñas iña tac pëyahnëni bulunda hna: "Mbëhnëk vësëm hna." Wati rac, wamër watékwa ñi lëbëdëha wadënkwëryënkwyag iña.»

**65** Pilat më ntehnëkëhni: «Wëlihëhni wasodade ūa sonje njëkandëhni. Yiriyin do diriyin njëkande yag iña gante cañahnëku ka.»

**66** Njilehnëni njëkandëni yag iña: më mbëryëni taka nte fidahniko rënka ña kahnëndëlehnënihëhni vëyëka va.

## Matiye 28

### Ibëhn Yesu

**1** Ante ndëcëkfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla ña, gë dimasi ūa wakëwak fo,Mari|Mari mbë Magëdala gë Mari ñëntaŵ ña njiniho njëkini yag iña.

**2** Nkal iña ñënklehn taŋ gë fanka: mëleka Ahwëhn a cëlëlehni g'ambin, njij këryinjet taka cancaf iña cape ndampo ntañalehn yañ.

**3** Had ambin wilëbilëk nkeho do cud cancaf jah ñus cudako.

**4** Vëyëka va ntakëkëhniwo mbalëndëni ki fo; had vësëm nkeniho.

<sup>5</sup> Mëleka ūa më ntehnékéhni vësëval va: «Antë ntaku, njëtëbu Yesu yékélendun, ale fakiko kérëwa hna.

<sup>6</sup> Gena hnani, Wënu ña mbéhnëndanëka gante nésëko ka. Yijen ayëku hn'ile kwëtiko hna.

<sup>7</sup> Yirin ñap afeyawunivérëfal|Arëfal vëlëwu va: “Mbéhnëndanik, tame njid napéhëndu Galile hna; hnam nudunëha.” Umë ýakëndëbu fëyawu.»

<sup>8</sup> Matélehñeni ñap yag hna ga ntakah do g'uhnatah sankaf, nkaryëni pëyanihëhni vérëfal Yesu va wakasék watac.

<sup>9</sup> Yesu njilehn pankélensi do ntehnéhni: «Nkaýemu!» Téhalehnëniha, pélaniha wapary ñi cëmbatëndëniha.

<sup>10</sup> Awa Yesu më ntehnékéhni: «Antë ntaku. Yirin afeyawuni vëýënta mën va njini Galile hna: hnam nudëniho.»

### Itëfëta vëyëka iyag va

<sup>11</sup> Watí nte njidëniho ña, wasodade wëryampo wale yékadëho yag ña mbokajéniho nañ hna pëyanihëhni vësankaf vësëna wasadëha va fop ile liyak ūa.

<sup>12</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va më mbarëni gë vicér va: ga nkwyéryélëni më njéðanihëhni wasodade ña koryi yabah

<sup>13</sup> do ntehnénihëhni: «Pëyahnédun,vérëfal|Arëfal vëlëwu va yijék g'umëd ga, hnë watí nte ndakérunëho wakwëd ña, nteni iñas iña.

<sup>14</sup> Do ge guverëner ūa njëtak njëtëbun gante nësëndëbunëha ka do ntidëfun fere hara ñoñ diluhna.»

<sup>15</sup> Wasodade ña më tebani koryi ūa do ntini gante nkabini ka. Koyëna, campëko wanji wanëswasëwif|Sëwif hna, hafo hnë fac vë dol ūa.

### Yesu tuféhnadëhëhni vérëfal vëlëwu va

<sup>16</sup> Vérëfal|Arëfal pëhw g'aryañ va njilehnëni gë Galile, hn'ikuñ nte nkabékéhniwo Yesu hna.

<sup>17</sup> Ante nunihawo ña, cëmbënihawo; bare vëryampo hnë vëhni nkwyajélehnađëniho.

<sup>18</sup> Yesu téhakéhniwo do ntehnéhni: «Ucankaf ña fop njëdayibù ambin hna do gë nkal li.

<sup>19</sup> Awa yirin hnë vahnë vëvë nkal vi fop do aliwuni vérëfal mën; yaryëryinëhni g'uñac Rëm, g'Ajë do g'lyir Ipacah iña,

<sup>20</sup> do karanjëryinëhni mañéhnëni fop ile lehnëmu ūa. Do yëtëryin: gë wuhné nkentëdebu fac-wo-fac hafo wapuya duniya hna.»



## Marék

### Marék 1

#### Ikaraŋ San Ayary

<sup>1</sup> Ani pëgwék Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën wante hnësëd soje YesuKëris,Ajë Ÿënu|Aju Ÿën ña.

<sup>2</sup> Aki pëgwék gante nësëd hnë kayëtekila|KilaEsayi hna: «Ÿënu ña më lehnëk soje Aréhnayik a: “Cañëtëryidëfuhu afay mën a haryënkw hu pëhwëtëhni nkaŵ ña.”

<sup>3</sup> Nëparyin! Asan ryekad wula hna, më lehnëd: pëhwëtëryin nkaŵ Ahwëhn a, dinëndina vankaŵ vacatah dus!»

<sup>4</sup> Awa, koyënaSan|San Ayary a njiko wula hna ðarël sën Yurëdan hna; njaryëdëhëhniwo vahnë va ntéhnatëndëhni: «Gwëcëtaryin vankeya va do ayaryiwu; Ÿënu ña tavëhnahnu wameh hun ña.»

<sup>5</sup> Vële lëdëk resiyo vë Yude va do gë vëvë inaw Yerusalem va fop njidëniho vëhni San hna; putadëniho tase bulunda hna wameh wante ntini ña do San njaryëdëhëhniwo hnë sën Yurëdan hna.

<sup>6</sup> Umë viyi vile liyik gë wëñahn yonkomb ntiyadëho do ryil uyand ñëbadëho sah hna; vampul tokëdëho do gë wadëj.

<sup>7</sup> Pëyadëhëhniwo kore ÿa: «Ale rëfidëho ÿa umë lëbëko; catëla dënk fëtahnu viÿëba wapary wadëwu ña.

<sup>8</sup> Ami, hnë Ÿënka njaryëdëmu, bare umë, g'lyir Ipacah Ÿënu ña njaryëdëhu.»

#### Yary ÿa g'iÿekëhnahn menehn Yesu ña

<sup>9</sup> Hara, hnë wati rac, Yesu Nasaret matiko, ankol ambë resiyo Galile hna doSan|San njaryëkawo sën hna.

<sup>10</sup> Ante mëyëtadëho Yesu Ÿënka ña, nuko taŋ ambin ña ga pidëtad do lyir Ipacah iña cëlëlehni hnë umë; gë fah mëntëlëniho.

<sup>11</sup> Tac kopa vë g'ambin nkwyryëlehni ga ntéhnëd: «Ajë mën ale ÿadëfu dus a yero; gë wëjë nënjëko dus.»

<sup>12</sup> Ga ndëcëk watac, lyir iña më cañëtëka tan Yesu wula hna.

<sup>13</sup> Wafac wafëhw wahnah ñëwëko wula hna, do njëkëhnahnëkawoSintani|Sintani menehna hnam. Gë wulaŵ ña nkelahnëniho do wamëleka ña pabënihawo.

#### Vërifal vëryënkwëryënkw Yesu va

<sup>14</sup> Ante pëlayikoSan|San ña, Yesu njiko Galile. Karanjëdëhëhniwo vahnë vaWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën Ÿënu ña.

<sup>15</sup> Ntehnëdëho: «Wati ūa tékëk, Naŵ Wënu|Inaŵ Wënu ūa ūa têhajëk; gwëcëtaryin vankeya hun va do kwëtahnëryin Wanës Wakasëk ūa!»

<sup>16</sup> Fac ryampo, Yesu tefary lant sankaf Galile hna njasëdëho ante nukëhniwo vëfëla wuwis vëhi ūa, Simo g'aheryu Andëre. Waryeyët ntonjëdëniho lant hna pélahnënihëhni wuwis.

<sup>17</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Tëfino do ntidëmu vëfëla vahnë.»

<sup>18</sup> Tavélehnëni taŋ waryey waheheya ūvis ūa tefélehnëndëniha.

<sup>19</sup> Yesu më mbok njik ūawët toyë do më mbok nukëhni kat vëhniSak|Sakg'aheryuSan|San, viju Sebede vële yeho kulu lëw hni hna. Waryey walëw hni ūa pëhwëtëdëniho.

<sup>20</sup> Nundëhni tuŋ macëlehnëhni; tavélehnëniha rëm hni, Sebede, kulu hna gë vëryokuŋ va, do tefélehnëniha Yesu.

### Asan ale nkeni gë yine

<sup>21</sup> Yesu gë vërfal vëlëwu va njiniho naŵ Kaperënaŷum hna. Fac ntawëla|Fac ntaŵëla wasëwif hna, Yesu ténkëkocaliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif hna do pëgw karanjëndëhni vahnë va.

<sup>22</sup> Vële hnëpadëhawo va pëmpëhnahnëkëhniwo gante karanjëdëhëhniwo ka, kabi gelohna gante karanjëdënhëhnivëharan|Aharaŋ sariyasariya ka; umë, g'ucankaf karanjëdëhëhniwo.

<sup>23</sup> Hnë watı rac dënк asan ale pélakoyine|Yine ténkëko caliŋa ntëw hni hna do ndekako:

<sup>24</sup> «Ye ye yëbëlan fu, Yesu mbë Nasaret? Aférëkanëfu bi yijëru? Njëtëbu dus ale yeru ūa: Afacah ale payïk ŵën ūa yeru!»

<sup>25</sup> Yesu më ūañenahnëka yine ūa ntehna: «Demëhnary do cahnëryehna ayi asan!»

<sup>26</sup> Yine ūa më ūenkëka asan a gë fanka do më cahnëka ndekatënd dus.

<sup>27</sup> Vahnë va fop pëmpëhnahnëkëhniwo dus do teyélëndëniho: «Ye ga ye inji karaŋ kasëk nte yëdahnik g'ucankaf ūi? Ayi asan wëla wayine ūa ntehnëdëhëhni ntini iñë do maŵëndëniha!»

<sup>28</sup> Awa, pëgwiko taŋ nësënde soŋe Yesu ūa resiyo Galile hna fop.

### Yesu njérënëdëhëhni vëres vëyabah

<sup>29</sup> Ante cahnënihocaliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif hna Yesu njiniho gë Simo gë Andëre tere lëw hni hna doSak|Sak gëSan|San fëna njintiniho.

<sup>30</sup> Hara, hnëmu asëvalu Simo ndakëko, kabi mbahn inji njakëkawo; ga tékëk Yesu, më pëyaniha soŋe lëwu ūa.

<sup>31</sup> Yesu më tēhaka, pēlaka vák ūi, matëndëlehna. Yak mbahn ūa tavëlehna do pëgwëlehn nähëtëhnëndëhni.

<sup>32</sup> G'anëka ga, ga njok lav a, vahnë va njinenëhni dëni hawo Yesu vële resëko va fop do gë vële pëlani ho wayine.

<sup>33</sup> Vahnë vëvë naŵ va fop haryënkw rënka tere hna mbarëpélëni ho.

<sup>34</sup> Yesu njérënëkëhni wo vëyabah vële resëko sifa wates wanëmpélah do ntakëhni wo fénawayine|Yine wayabah. Tavélëhniwohna wayine ña nësëni, kabi vëhni njétëni ho bi mo nke.

### Yesu nkwayëtadëho Galile hna

<sup>35</sup> Wakëwak fo, Yesu matëko cahn naŵ hna, nji ñëŵ hn'ile njirëk, do hnam njëfadëho.

<sup>36</sup> Simo gë vërëfélëntaŵu njilehnëni njékëlehniniha;

<sup>37</sup> ga nuniha, më ntehnëniha: «Vahnë va fop njékëlehnëdënihi.»

<sup>38</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Yinëfu sëñ hawary, hnë vankol vamb ðarël vi. Tëfëko fëyahnu hnam fëna Wanës Wakasëk ña, kabi soje umë yijëbu.»

<sup>39</sup> Do njilehnëni hnë Galile hna fop; pëyadëhëhni wo Wanës Wakasëk ñavacaliña|Cery Caliña Wasëwif vamb resiyo va do ntadëhëhniwo wayine|Yine ña.

### Yesu njérënëdëha ahwëhn mbiý

<sup>40</sup> Ahwëhnmbiý|ambiý ña më njijëk haryënkw Yesu ndëkwëhnëk do muntahna ntehnä: «Ge ñadu, kodu ayérëno, afacënëlehno.»

<sup>41</sup> Yesu më kaÿéhnahnëka g'umë; më njelëk vák ūa, ñaka do ntehnä: «Ñadëfu: Pacëry!»

<sup>42</sup> Taŋ, ambiý ña tavëlehna do pacënëlehni.

<sup>43</sup> Awa, Yesu më ñañenahnëka, cañëta, ntehnä:

<sup>44</sup> «Nëparý dus, ant'afëyahna ahnë waŋi; yiry njëki asëna wasadëha ūa, do canëry sadëha le kerëk Moyis ntinde ūa. Koyëna vahnë va fop njétëdëni pacëru.»

<sup>45</sup> Asan a njiko, bare pëgwëko pëyahnd ile-wo-le hna ile yeha ūa. Soje rac Yesu kodilohna mbok tënku wahnaŵ hna gante ñadu ka; hnë wëwac wayirah hna ñëwëdëho. Do vahnë va njijëdëniho ūalu hna matindëni gante-wo-gante.

## Marëk 2

### Yesu asan ale ye vorovoro njérënëd

<sup>1</sup> Ga ndëcëk wafac, Yesu më mbok njik Kaperënaŷum, do njétayiko tere hna nke.

<sup>2</sup> Kore vahnë varëpëlëko hnam, hafo golohna igwac wëla pér hna rënka tere hna. Yesu Wanës Wakasék ña pëyadëhëhniwo.

<sup>3</sup> Vësan tékélehnini, njonëhniniha Yesu ale ye vorovoro ndibini vësan vëhnah.

<sup>4</sup> Bare wahodilohna tufëniha Yesu, vahnë va pëbëniho. Awa më kayëni tjetëtëni ile rejahnik cery ña bay hn'ile nkeho Yesu hna; më cëlëndëniha ale yeho vorovoro ryakëko uway hna hatëh hante ntiniho hna.

<sup>5</sup> Ga nuk Yesu kwëtahn vëyi vësan ña, më ntehnëka ale ye vorovoro ÿa: «Ajë mën, wameh hu ña tavëhniru.»

<sup>6</sup> Awavëharan|Aharan sariya sariya vëryampo, vële lañako hnam va, nahadëniho:

<sup>7</sup> «Soje ye nèsëd aïi asan aki? Wënu ña njeñëd! Mo hođ tavëhn wameh? Wënu ña fo hođ!»

<sup>8</sup> Yesu njëtëko taŋ itoňaŋ dëw hni ña, më ntehnékëhni: «Soje ye hnahanadun aki?

<sup>9</sup> Ge ntehnëbu: “Wameh hu ña tavëhniru”, ma ge ntehnëbu, “Matëry, ahnuf uway hu ūa, ayas?” ryampo bi ÿak hnëjëk nesi hnë wanji?

<sup>10</sup> Bare ñadëfu ayetu: Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë kwëhnak fanka tavëhna ahnë wameh duniÿa li.» Awa Yesu më ntehnëka ale ye vorovoro ÿa:

<sup>11</sup> «Ami ntehnëdëmi, matëry, nufëry uway hu ūa aŵënc!»

<sup>12</sup> Matëlehn taŋ, nuf uway lëwu ūa, cahnëlehn tase vahnë va fop. Soje umë, pëmpëhnahnékëhniwo dus; umë cëmbëdëniha Wënu ña ntehnëndëni: «Kobëri nulëfuhna g'iÿin ki!»

### Yesu macëdëha Levi

<sup>13</sup> Yesu gë tefary lant sankaf Galile ka mboko nji. Vahnë vëyabah yihahnidëhawo do karanjëdëhëhniwo.

<sup>14</sup> Ga ndëcëd, më nuka Levi, aju Alëfe, ga ntañak biro hn'ile cosahnëde ÿatëtanke hna. Yesu më ntehnëka: «Tëfe!» Levi matëlehn, tëfa.

<sup>15</sup> Tac Yesu tokëko roka tere Levi hna. Vërëf ÿatëtanke vëyabah gë vëwen tokëlandëniho do gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va, kabi njabëniho sifa vahnë vërac hnë vële rëfalëdëhawo hna.

<sup>16</sup> Vëharan|Aharan sariya sariya vële yentiko gëwafarise|Farise va nunihawo Yesu ga tokëlandëni gë vëyi vahnë fop, më tëyënihëhni vërëfal vëlëwu va: «Soje ye tokëlahnëdëni gë vërëf ÿatëtanke do gë vëwen vi?»

<sup>17</sup> Yesu nkwyërekëhniwo, më ntehnékëhni: «Vële wok vëresëna va balélëhnhina g'ayérén, vëres va valékëhni. Yijëla ūacëwëhni vële satëk, bare vëwen yijëbu ūacu.»

### Yesu nësëd soje sun ſa

<sup>18</sup> Fac ryampo, vërefal San|San Ayary va gëwafarise|Farise wä cuñjeniho. Awa vahnë më njijëni tëyëniha Yesu: «Soje ye cuñjëdëni vërefal San Ayary vi gë wafarise wî, do vërefal hu vi vësuñjëdina?»

<sup>19</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Ntiyahnenku bi vëfay iñël va kodëni cuñjeni watì nte nkelahnëni g'ale ſylëd a? Kodina nke koyëna! Wahodina cuñjeni ge g'ale ſylëd a nkolahnëni.

<sup>20</sup> Bare watì yejék ile nufëhnandenihà ale ſylëd a; fac rac cuñjëdëni.

<sup>21</sup> «Ahnë kadëdina ankwëy pand kasëk, nte wok kwëyana ten, hn'ipand cér; ge gena më, ankwëy pand kasëk ina, ge ndagik, kwëyad do citëd pand cér ina do hatëh ha njankëd dus.

<sup>22</sup> Ahnë taŵëdina fëna uñen kasëk hnë waryëpët wasër; ge gena umë, uñen uña tënkenëd waryëpët wâ: uñen uña ndehëtad, waryëpët wâ fëna përekad. Uñen kasëk uña hnë waryëpët wëhasëk taŵëde!»

### Yesu ye Ahwëhn fac ntaŵëla ña

<sup>23</sup> Hnëfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla ndampo, Yesu wëhaÿ ndëcëtadëniho gevërefal|Arëfal vëlëwu va. Ga njasëdëni, vërefal vëlëwu va pëgwëlehnëni nkubëndëni vantimp va do cemëndëni.

<sup>24</sup> Wafarise|Farise wale yeho hnam wâ, më tëyëniha Yesu: «Yëkëry, soje ye ntidëni vërefal hu vi ile nkok maŵeryana sariya fu ſa ntiyi hnë fac ntaŵëla hna?»

<sup>25</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Kobëri karanjeluhna bi ile ntikoDavid hnë fac ryampo ante mbalékëhniwo do inte yokëhniwo, umë dënk gë vërefélentawu va?

<sup>26</sup> Tënkëko cery Ŵën hna do tok mburu nte kwëtëhniko Ŵënu ña. Abiyatar yehoasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a watì rac. Sariya fu ſa vësëna wasadëha va fo maŵeryanëko tokëni vamburu vatac, bare David nufëko do njëdahni fëna vërefélentawu va.»

<sup>27</sup> Yesu më mbok ntéhnékëhni kat: «Ntaŵëla ña soje ahn'a liyik; ahn'a diyina soje ntaŵëla.

<sup>28</sup> Soje umë, Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë dënk ye Ahwëhn wëla fac ntaŵëla ña.»

## Marëk 3

### Yesu ahnë njérënëd hnë fac ntaŵëla

<sup>1</sup> Fac ryampo, Yesu mboko ténkcaliña|Cery Caliña Wasëwif hna. Asan ale cémëko vák yeho hnam.

<sup>2</sup> Wafarise wâ njékëdëniha wô dus Yesu bi njérënëdëha hnëfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla hna, kabi ñadëniho nuýani ile pëyahnëdëni menék pélahni.

<sup>3</sup> Yesu më ntehnëka asan ale cämëko vák ū: «Matëry, ahahn fagant.»

<sup>4</sup> Tac më tēyékéhni: «Ye ntehnëk sariya fu ū: Ntiyi uférën hnë fac ntañëla hna ma uñeh? Afehëta ahnë icëm ma aryañwa?» Waÿadilohna ntékwanî.

<sup>5</sup> Yesu njékékéhniwo vëhni fop ga ntavah do njiñehnahnëkawo fëna kabi ñwëýëni vëhwëtahnëdina. Awa më ntehnëka asan a: «Yeli vák hu ū:» Njelélehn do vák ū: mbokalehna férën fo.

<sup>6</sup> Wafarise|Farise ña cahnëlehnëni caliña hna njini mbarëni gë wëlawo ahnañ ña Erod|Erod soñe nésélëni bi hak kodëni ndañehnahnëniha Yesu.

### Kore yabah yihahniðëha Yesu

<sup>7</sup> Yesu gëvërëfal|Arëfal vëlëñu va njiniho gë cape lant Galile ka do kore sankaf rëfëlehnëkañ. Vahnë vërac Galile gë Yude matiniho,

<sup>8</sup> do gëYerusalem, gë resiñjo Idumeya, gë resiñjo ile ye gë cape ñëntaw Yurëdan ka do gë caharab Tir gë Sidon. Wakore watac vëhni Yesu njijëniho, kabi njétaniho ile ntid ū:

<sup>9</sup> Awa Yesu më tēyékéhni vërefal vëlëñu va njonëhniniha kulu kayñnam kabi kore ū: peñelëdëniho caharab lëñu:

<sup>10</sup> njérénékéhniwo vahnë vëyabah, awa vëres va fop cëñelëdëniho soñe ñakëniha vëhni fëna.

<sup>11</sup> Do ge vële pélaniwayine|Yine va nunihawo, ndëkwëhnëdëni haryënk w lëñu do ndekandëni: «Ajë Ñënu|Aju Ñënya yero!»

<sup>12</sup> Bare Yesu ñañenahnëdëhëhniwo ntehnëndëhni ntë pëyahnëni bi mo nke.

### Yesu tëhnadëhëhni Pëhw gë Vëhi va

<sup>13</sup> Yesu kayëko hn'ikuñ, macékéhni vële tëhnako njijëni le nkeho hna do njiniho.

<sup>14</sup> Koyëna tahnékéhniwo Pëhw gë Vëhi va [do macëhnivëfayik|Afayik] soñe tefëlëndëni g'umë do payëndëhni pëyahnëndëni Wanës Wakasëk ña,

<sup>15</sup> do g'imëk ntandënihëhniwayine|Yine ña.

<sup>16</sup> Wëlihëhni Pëhw gë Vëhi va: Simo nte macëko YesuPiyer ;

<sup>17</sup> gëSak|Sak, g'aheryuSan|San, vëhni vëhi tak viju Sebede yeho. Yesu Bowanerëges macékéhniwo. Umë fëhnëtanëd «vësan vële mëntëlëni g'ufarat»;

<sup>18</sup> Andëre, gë Filip, gë Barëtelemi, gë Matiye, gë Toma, gëSak|Sak aju Alëfe, gë Tade, gë Simo ale hahnëndak soñe nkal dëñ hni ña Kanan,

<sup>19</sup> do gë Yuda Isékariyot, ale yed aroka Yesu ū.

### Yesu, vëvë tere lëñu va ū: nufëniha

<sup>20</sup> Tac Yesu më mbokak gë tere. Umë gë vërfal vëlëwu va wahodilohna tokëni roka ūa kabi hnam fëna vahnë vëyabah varëlëko.

<sup>21</sup> Vëvë tere lëwu va, ga njétani watac, kahnëtalehnëni soje nji nufiniha, kabi ntehnëdëniho: «Cenaka!»

### Yesu gë Belësebul

<sup>22</sup> Vëharan|Aharañ sariya sariya vële ūatikoYerusalem va ntehnëdëniho: «Asankafyine|Yine le ūacikBelësebul ūa félaka!» do kat: «Iŷi yine yëdadëha fanka canahnëndëhi wanji wayine!»

<sup>23</sup> Awa Yesu më macékëhni nësëhnëkëhni g'iŋi mëntëndëlehn: «Sintani|Sintanihak kod cëna umë dën?»

<sup>24</sup> Ge vële vankëk inaŵ mëtëdëni vëhni fo, naŵ tac godina kahn;

<sup>25</sup> do ge vële vankëk tere mëtëdëni vëhni fo tere rac godina kahn.

<sup>26</sup> Awa ge Sintani mëtëryad umë fo, ge ucankaf ntëwu ña gona mbank, godina nko kahn, tëkwëd.

<sup>27</sup> Ahnë kodina tënki hnë tere asan ahwëhn fanka do nuf hnapul lëwu ūa, ge ñabëlahna ten asan ahwëhn fanka arac; ge ñabëka, kod nuf le-wo-le ūa tere lëwu hna.

<sup>28</sup> Toña ūa fëyadëmu: vahnë va, kode tavëhnini wameh wadëw hni ña fop gë wayew wante njewëdëniha Ŵënu ña fop.

<sup>29</sup> Bare ale yewëdëha lyir Ipacah iňa tavëhnëdena muk, uwi ūeh dihëtëdena.»

<sup>30</sup> Yesu nësëhnëkëhniwo koyëna kabi vëhni lehnëdëho: «Gëyine|Yine nkeni.»

### Hnëmu Yesu gë vëheryu

<sup>31</sup> Hnëmu Yesu gë vëheryu tëkëlehnini; ñëwëni pér hna do payëniha ahnë macehna.

<sup>32</sup> Vahnë vëyabah lañako caharab Yesu, më ntehnik: «Nëpary, hnëmuh gë vëhery hu pér hna nkeni, macëdënihi.»

<sup>33</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Mo ye hnëm mën ūa do gë vëhery mën va?»

<sup>34</sup> Tac më njékëkëhni vële lañako caharab lëwu va do ntehn: «Yëkëryin, hnëm mën ūa gë vëhery mën va ani nkeni.

<sup>35</sup> Vële lid ile ñad Ŵënu ña vëhni ye hnëm mën ūa gë vëhery mën va.»

## Marëk 4

### Uhnës uryindaryindan soje ahnad uhnëda ūa

<sup>1</sup> Yesu mboko pëgw karanjëndëhni tefary lant Galile hna. Kayëko hnë kulu ile yeho lant hna, ntaña kabi kore sankaf varëpëlëko caharab lëwu. Darël wënka hna ñëwëniho

<sup>2</sup> do Yesu gë wahnës wadindaryindan karanjëdëhëhniwo viÿe viyabah; hn'ikaranj dëwu hna ntehnëdëhëhniwo:

<sup>3</sup> «Nëparyin! Fac ryampo asan yiko ipahn uhnëda kaÿ dëwu hna.

<sup>4</sup> Wati nte pahnëdëho wanjëc ña, wëdampo nkaÿ hna njoko: wusëry ûa më njijëni kohnëni.

<sup>5</sup> Wëdampo wéraka njoko ile nkok yabëna nkal. Wanjëc ña pëhnëlehn tañ kabi nkal iña têwëlohma.

<sup>6</sup> Ulav ûa, ga njakëk, më kankënëk wayor ña, kabi vénkahn va yabëlawohna.

<sup>7</sup> Wanjëc wëdampo hnë wadëmpëhn njoko. Wadëmpëhn ña më naÿek do ndaû uhnëda ûa, ñoñ dëwëlohma.

<sup>8</sup> Bare wanjëc wëdampo nkal pérën hna njoko; pëhnëko, naÿ do ntëw: wëdampo wanjëc wafëhw warar (30), wakaÿary wafëhw imbëd g'iryaw (60), do wakaÿary kat keme (100).»

<sup>9</sup> Yesu më mbok ntehnëkëhni: «Nëparyin ñus, ge kwéhnarun vanëf awëryahnu!»

#### **Soñe ye nësëd Yesu gë wahnës wadindaryindan**

<sup>10</sup> Vèle rëfëlehnëdëhawo kwëlëkwël va do gë vëfayik pëhw gë vëhi va, ga nkeni vëhni fo gë Yesu, më tëyëniha soñe wahnës wadindaryindan ûa.

<sup>11</sup> Më ntëkwakëhni: «Nuÿarun wuhne uyët ile soñiko, hnësëd soñeNañ Ïwënu|Inañ Ïwënu ña ña, bare vëýëntaw vi had uhnës uryindaryindan fo nkwëryëdëni,

<sup>12</sup> do koyëna: «“Kod njékëni ñus, bare hara wahnudina paryi, kod nkwëryëni ñus bare hara ñoñ wayëtëna paryi, ge gena umë mbokajakëndëni gë Ïwënu do Ïwënu ña tavëhnakëndëhëhni wameh wadëw hni ña!” »

#### **Yesu uhnës uryindaryindan ahnañ uhnëda ûa nkabahnëd**

<sup>13</sup> Tac Yesu më ntehnëkëhni: «Yëtéluhna ile ye uwi uhnës uryindaryindan? Awa hak kodun ayëtu wahnës wadindaryindan waÿëntaw ûa fop?

<sup>14</sup> Ayam a wanës Ïwënu ña pahnëd.

<sup>15</sup> Vëryampo had nkaÿ nkeni le njod wanës hna: ge ték nkwëryëni, Sintani|Sintani tékid tebëhni wanës wante fahnik hnë vëhni ña.

<sup>16</sup> Vëryampo had nkal kwëhn wéraka nkeni: nkwëryëdëni wanës ña do g'uhnatah mawadëni.

<sup>17</sup> Bare waravëdina kwëhna vénkahn hnë vëhni, toyë fo kwëtahnëdëni. Ge ryëñah ûa tékëhnikëhni ma ge mbërehnini soñe wanës Ïwënu ña, tavëdëni tañ kwëtahn iña.

<sup>18</sup> Vëryampo kat nkeni had uhnëda ule yod wadëmpëhn, umë ye vële wëryëd wanës,

<sup>19</sup> bare wëbal ūi duniya ña, ibora hnapul ña, do g'iña ile-wo-le ña tënkedéhëhni, ndawëdëni wanës ña do ñoñ dëwëdina.

<sup>20</sup> Bare vëryampo, hn'inkal pérén hna tebadëni wanës ña: nkwyëdëni wanës ña, kwëtahnëdëni do nkeni had ile lëwëd, wëdampo wafëhw warar (30), wañëntaw wafëhw mbëd gë ryañ (60), do wakawary kat keme (100).»

### **Uhnës uryindaryindan lampu**

<sup>21</sup> Tac Yesu më mbok ntehnékëhni: «Ahnë pëdëd bi lampu tac kob g'ancëhn ma kuyët hn'ipad? Gena bi kañëde yañ?»

<sup>22</sup> Ile soñik ūa fop tufahnëde, do ile soñiko hn'umëhwëry ña fop njode humpen hna.

<sup>23</sup> Nëparyin dus, ge kwëhnarun vanëf awëryahnu!»

<sup>24</sup> Yesu më mbok ntehnékëhni kat: «Kwëtahnëryin nëf ile wëryëdun ūa! Wënu ña ñañjëndëhu g'añëja nte ÿajahnëdun wuhne dënk ña do nkwenëdëhu kat.

<sup>25</sup> Kabi ale hwëhnak ūa nkwenënde; bare ale wok kwëhnana ūa tebëde wëla toyë ile liyahñeka ték nuýa ūa.»

### **Uhnës uryindaryindan uÿec ule fëhnëd umë fo**

<sup>26</sup> Yesu më mbok ntehnék kat: «Wëlin g'ile mëntélénilnañ Wënu|Inañ Wënu ña ña: asan fahnëd uhnëda kañ dëwu hna,

<sup>27</sup> tac fac-wo-fac ndakënd g'umëd ga, matënd g'acahnëfëd ga. Wañec ña pëhnëd do naý hara yëtëna g'ante pëhnahnëk hafo naý ka.

<sup>28</sup> Nkal iña, umë dënk fëhnëndanëd uhnëda ña: wayor ña ten, tac uyat ña, do tékwahn idaf wañec ña.

<sup>29</sup> Puhnand tuñ wañec ña daf ña, asan a pëgwëlehn ndokuñënd g'ikáca dëwu ña, kabi wati uhác ña rëkëk.»

### **Uhnës uryindaryindan uÿec mutarëd**

<sup>30</sup> Yesu më mbok ntehnékëhni kat: «Ye hodën mëntëndëlehniñlnañ Wënu|Inañ Wënu ña ña? Gë iÿehne uhnës uryindaryindan kodën nkabahnin?»

<sup>31</sup> G'uÿec atëh mutarëd mëntélëni; ge pahnik, uÿec rac ye ule ūak vak ña wabë duniya li fop,

<sup>32</sup> bare ge nadik naýed hafo ntëb wanëda wante ye sarëdiñ ña fop. Cantëd wahni wahnaýah hafo wusëry ña kodëni kofëndëni cën dëwu hna.»

<sup>33</sup> Koyëna karanjëdëhëhniwo Yesu g'iÿi sifa wahnës wadindaryindan; gante kodëni nkwyëreni ka nésëhnëdëhëhniwo.

<sup>34</sup> Nësëhnëdilëhniwohna hara gena gë uhnës uryindaryindan; bare ante nkeniho gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va fo, wahnës wadindaryindan ña fop nkabékëhniwo.

### Yesu teryed sël sankaf

<sup>35</sup> Hnë fac rac ga nökak, Yesu më ntehnékëhni vërfal vëlëwu va: «Danëtanëfu gë cape ñëntaw lant hadi.»

<sup>36</sup> Më koyanihëhni kore ÿa; vërfal va më njoniha Yesu hnë kulu le nkehahnëko hna. (Awa, kabi Yesu hnë kulu téko nke, më koyanihëhni kore ÿa do pëgwëni ndanëtandëni.) Wakulu wakawary tefeléniho.

<sup>37</sup> Tac sël sankaf pëgwëlehn cëlend dus, wavonkëlo wënka ja njohandëho kulu ÿa, hafo pëgw tëmpënd hnam wënka ja.

<sup>38</sup> Yesu hawëhni kulu hna ndakëko wakwëd. Awa vërfal vëlëwu va më négëtëniha ndekatëndëni: «Aharan, cëm ija yeyinék: kwëtahnëlihëfuhna bi néf?»

<sup>39</sup> Yesu, négalehn, jañenahna sël ÿa do ntehna lant ÿa: «Nëwëry yam! Demëhnary!» Sël ÿa teryalehn do njamëlehn fop.

<sup>40</sup> Tac Yesu më ntehnékëhni: «Soje ye ntakëku aki? Soje ye worun kwéhnaluhna kwëtahn?»

<sup>41</sup> Bare vërfal va ntakékëhniwo dus, më ntehnélëni: «Mo ga ye awa aïyi asan? Wëla sël ÿa gë wavonkëlo wënka ja maŵëhnëdëniha!»

## Marék 5

### Yesu asan ale pélani wayine njérënëd

<sup>1</sup> Tékélehnëni gë cape ñëntaw lant Galile ka, hn'inkal bulunda Gerasen hna.

<sup>2</sup> Ga cëlëk Yesu kulu hna, asan cahnëlehni wayag hna, njijënd pankëlëni. Asan aracyine|Yine félakawo

<sup>3</sup> do wayag hna ntëdëko. Ahnë kodilohna mbok ñaba, wëla gë vankënca;

<sup>4</sup> ñabëdeho kwëlëkwël wapary ja gë wame waryëhwëra do wëbák ja gë vankënca, bare nkubëdëho waryëhwëra ña do mbékëtëdëho vankënca va. Ahnë mëkëdilawohna terya.

<sup>5</sup> Ndekadëho wayag hna do gë wahuñ wale yeho tefary lant hna g'umëd gë g'anent hara teryédina, do cërehnadëho gë wéraka ña.

<sup>6</sup> Më nuka Yesu jaŵët; awa më nkaryék nji ndékwëhn haryénkw lëwu,

<sup>7</sup> do ndeka gë fanka: «Ye ye yëbëlan fu, Yesu, Ajë Ŵën|Aju Ŵën Hunte Sëpëk Fop? Këlami g'uŵac Ŵënu ja antë aliwo uŵeh!»

<sup>8</sup> Asan a nësëko rac kabi Yesu téko ntehna yine ÿa: «Cahnëryehna aïyi asan!»

<sup>9</sup> Tac më tēyēka: «Hak maciru?» Yine ūa më ntēkwaka: «Wac mën wā “Njabēbun” ye, kabi vēyabah yebun.»

<sup>10</sup> Do më kēlaka antē canēhni nkal hna.

<sup>11</sup> Kore sankaf vampēhēmpēh ryavēdēho hnam, dārēl kuŋ hna.

<sup>12</sup> Wayne ḥa më kēlaniha Yesu ntehnēni: «Cañētēryifu rēnkēfuni vanjí vampēhēmpēh!»

<sup>13</sup> Yesu më maŵeryanēkēhni. Awa wayne ḥa cahnēlehnēniha asan a do njini tēnkēnihēhni vampēhēmpēh va. Hara kore vatac nkēhnēko tēkēni wawuli wahi (2,000) vampēhēmpēh. Nēñelēhnēni vampamb kuŋ hna njini ntēbani lant hna do cēmēlehnēni fop.

<sup>14</sup> Vēsan vēle heryēdēhēhniwo vampēhēmpēh va, nkaryēlehnēni nji pēyahnēni watac naŵ hna do gē wēhaŷ hna. Vahnē va njilehnini njēkēni ile liyak ūa.

<sup>15</sup> Tēkēlehnini hn'ile nkeho Yesu hna do nuniha asan ale pēlaniho kore wayne ūa: ntañako, ntiyako viŷi do hakili ūa mbokakawo fērēn fo. Ntakēlehnēhni.

<sup>16</sup> Vēle yantiko fop va më tēfētanēnihēhni ile yeha asan ale pēlaniho wayne ūa gē kore vampēhēmpēh ūa.

<sup>17</sup> Awa, pēgwēlehnēni kēlandēniha Yesu cahn resiŷo lēw hni hna.

<sup>18</sup> Wati nte kayēdēho Yesu kulu ḥa asan ale yērēnik a më tēyēka maŵeryana tēfēlēnti g'umē.

<sup>19</sup> Bare Yesu maŵeryanēlawohna, më lehnēkawo: «Bokary gē bulunda hu, do afeyahn fop ifērēn ile ntinēhnēki Ahwēhn a kabi kaŷēhnahnēka gē wējē.»

<sup>20</sup> Awa asan a njilehn pēgw pēyahnēnd hnē Wahnaŵ Pēhw hna fop ile ntinēhnēkawo Yesu ūa; do fop vēle wēryēdēhawo va pēbēkēhniwo fēmpēhnahnah ūa.

### Aryagu Yayērus g'asēval ale ūakēd viŷi Yesu va

<sup>21</sup> Yesu mbokako gē kulu ūa gē cape ñēntaŵ lant ka. Ga tēkēk hnam, kore sankaf varēpēlēko caharab lēwu; ante nkeho tēfary wēnka ḥa,

<sup>22</sup> tēkēlehni asankaf caliŋa ale waciko Yayērus. Mē nuka Yesu, ndēkwēhnēlehn haryēnkw lēwu

<sup>23</sup> do kēlahna dūs ntehna: «Kēlami, fandag mēn fa cēm iŋa nke. Yij arinda wēbāk nji afehētahna!»

<sup>24</sup> Yesu njilehnēni g'umē. Kore sankaf lapēhnakawo do peñēdēnihawo vacape va fop.

<sup>25</sup> Hara asēval yentiko hnam ale njidēho sat kobēri hnē wabēhn pēhw gē waki.

<sup>26</sup> Njiko hnë väyehn väyabah, yehna ḥa mbërehnëkawo dūs, fop canëko koryi lëwu ū, bare ñoñ demalawohna; nuko nkwenanda res ū.

<sup>27</sup> Nkwëryëko ga nësëde soje Yesu ū. Awa më njijëk kamëhni lëwu kore hna ñak cud Yesu ḥa.

<sup>28</sup> Ntehnadëho: «Wëla cud ntëwu ḥa fo ūyakakëndëbu njérakëndëbu.»

<sup>29</sup> Ga ñakëk, sat ū teryalehna taŋ do njëtalehn njérék res lëwu ū.

<sup>30</sup> Wati rac dën̄k, Yesu njëtalehn fanka sahnëka. Më cahëtak gë kore tøyëhni: «Mo ūyakëk cud mën ḥa?»

<sup>31</sup> Vérëfal|Arëfal vëlëwu va më ntëkwaniha: «Nuru kore ū ūyakakëndëbu gante wo-gante, do arëyënd: mo ūyakëko?»

<sup>32</sup> Bare Yesu njékékëhniwo caharab lëwu, nuhahna ale lik watac a.

<sup>33</sup> Asëval a mbalëdëho ntakah ḥa kabi njëtëko ile yehawo ū; awa më njijëk ndëkwëhn haryenkwa Yesu do pëyahna toña ū fop.

<sup>34</sup> Yesu më ntehnëka: «Aryag mën, kwëtahn hu ḥa njërenëki. Yiryeyi gë yam do ures hu ū bokanidilhna.»

<sup>35</sup> Koyëna nkoko nësënd Yesu têketëni vëfayik matini gë tere Yayërus do ntehnëniha: «Aryag hu gona. Bokawo avërehna Aharaŋ a.»

<sup>36</sup> Bare Yesu kwëtahnëlohma nëf wanës wadëw hni ḥa më ntehnëka Yayërus: «Antë ntaki, kwëtahnëry tuŋ.»

<sup>37</sup> Maŵëryanélawohna ahnë ntapëhnahna gë tere Yayërus ge genaPiyer, doSak|Sak g'aheryuSan|San.

<sup>38</sup> Tékëlehñëni tere hna, Yesu nkwyëryëko wëñaw wayabah, väryampo kodëniho, väýëntaw va ndekadëniho.

<sup>39</sup> Më ténkëk tere hna do ntehnëhni: «Soje ye ūawërun aki? Fandag fi cëmëna, wakwëd fo ndakëk.»

<sup>40</sup> Bare njafanjëdënhawo. Awa më canékëhni vëhni fop, nkoni rëmu fandag fa gë hnëmu do gë vërfal vërar vëlëwu va do ténkëni cery nte nkehahnëko fandag hna.

<sup>41</sup> Më pélaka vák ū do ntehna: «Talita Kum!» (Umë fëhnëtanëd: «Ntehnëdëmi: Fandag, matëry!»)

<sup>42</sup> Fandag fa matëlehn taŋ, pëgwëlehn njasënd (kabi wabëhn 12 kwëhnako). Wati nte nuniho cëmëna ḥa, pëmpëhnahnëkëhniwo dūs.

<sup>43</sup> Bare Yesu më ḥañënahnnëkëhni ntehnëhni antë pëyaniha ahnë; tac më ntehnëkëhni: «Yëdaryina ile tokëd.»

## Marék 6

## Vahnë vëvë Nasaret va vëhwëtahnëdilahna Yesu

- <sup>1</sup> Yesu matëko hnam nji hn'ankol nte naÿahnëko hna; vërëfal|Arëfal vëlëwu va ntapëhnanihawo.
- <sup>2</sup> Hnëfac ntañëla|Fac ntañëla hna pëgwëlehn karañëndëhnicaliña|Cery Caliña Wasëwif hna; vahnë vëyabah hnëpadëhawo do pëmpëhnahnëkëhniwo dus. Ntehnëdëniho: «Ne ñënjak ijin? Ye ga ye yasery ule kwëhnak ūi, do hak kolahnëk ntind uwi fëmpëhnahnah?
- <sup>3</sup> Gena bi umë ye ali vacery va, ajuMari|Mari, acëruSak|Sak, Yose, Yud, do gë Simo? Vëheryu vësëval va vëlëdëntina bi ani gë fuhnë?» Vëlënënëlaŵohna.
- <sup>4</sup> Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Kila|Kila ntënënik gante-wo-gante, bare gena nkol nte naÿahnëk hna, hnënk lëwu ſa vëlënënëdilahna, gë vëvë tere lëwu va per.»
- <sup>5</sup> Yesu kolëlohma nti hnam wëla fëmpëhnahnah ryampo, ge gena vëres vëryampo fo tindëko wëbák ña do njérënëhni.
- <sup>6</sup> Do pëmpëhnahnëkawo kabi vahnë vëvë nkol tac vi vëhwëtahnëna.

### Yesu payëkëhniwo vëfayik pëhw gë vëhi va vëhi vëhi

Tac Yesu njiko karañëndëhni vankol vamb caharab hna fop.

- <sup>7</sup> Më macëkëhni Pëhw gë Vëhi va payëkëhni vëhi vëhi. Njëdakëhniwo fanka g'ucankaf ntandënihëhniwayine|Yine ña
- <sup>8</sup> do ntehnëkëhniwo aki: «Ant'ayoyawu ñoñ ge njidun, ge gena ryoko ryampo; ant'ayoyawu ile rokëdun, kufa, koryi wakufa hun hna.
- <sup>9</sup> Përyaryin wapary, bare ant'ayoyawu acud kaŵary.»
- <sup>10</sup> Më mbok ntehnëkëhni kat: «Ge tékërun hn'inaŵ, ñëwëryin hnë tere ile hacanderun hna fo hafo hale matëdun hnam.
- <sup>11</sup> Ge vahnë vëvë naŵ va ñwëyëni vëhcadiluhna ma vëhnëpadiluhna, cahnëryin hnam do avankatëndu ivëd vë wapary hun ſa: umë njëtëdëni vëlina férën do Ŵënu ña nënjalahna gë vëhni.»
- <sup>12</sup> Pëhw gë Vëhi va më njini karañëndënihëhni vahnë va soje nkwcëtani vankeya vantëw hni va.
- <sup>13</sup> Ntadënihëhniwayine|Yine wayabah do njérënëdënihëhniwo vëres vëyabah turatëndënihëhni wagu ña vankaf hna.

### Icém San Ayary a

- <sup>14</sup> Ahnaŵ aErod|Erod Antipas nkwyryëko ga nësëde soje Yesu ſa, kabi ūac lëwu ūa campëko gante-wo-gante. Vëryampo ntehnëdëniho: «San|San Ayary a vëhnik! Soje umë kwëhnahnëk fanka ntihahnëd viyë vifëmpëhnahnah.»

<sup>15</sup> Vëhaŵary ntehnëdëniho: «Kila|Kila Eli ye.» Vëhaŵary kat ntehnëdëniho: «Kila le ſwëntélék gë wabë kobéri ḥa ye.»

<sup>16</sup> Erod, ga nkwyryék wante rëfëtadého ḥa fop, më ntehnak: «San Ayary a ye! Ntëpëtehnëbuha nkaf ḥa bare mbëhnik!»

<sup>17</sup> Erod pëlayehnëkawo San, ñabi, do cëdëlehni soje Erodiyad. Erod ñëlékawo mama nkehahnëko asëval aheryu Filip

<sup>18</sup> do San ntehnëdëhawo Erod: «Sariya ūa maŵeryana aŷela asëval ahery hu ūa!»

<sup>19</sup> Soje rac Erodiyad ntavékawo dus gë San do ñadëho ndaŵehna, bare kodilohna

<sup>20</sup> kabi Erod ntakékawo g'umë; njëtëko asan asatah do asëvah ye do keryëdëhawo. Ge nëpadëhawo, nëjandëhawo igwëry wanës wadëwu ḥa bare yëtëlohma ile ntid.

<sup>21</sup> Bare hnë fac le ntihandëho ambënt fac ile nagahniko ūa, Erodiyad nuŷako fere faférén ndaŵehnahna San. Fac rac Erod ambënt cancaf ntiko, payehnëkëhniwo vësankaf vëvë ucankaf ntëwu ḥa, vësankaf wasodade ūa, do gë vëvë karyënk Galile va.

<sup>22</sup> Aryagu Erodiyad tënkekého hn'ile nkenaho hna do nkaŵehnëhni; Erod gë vële macehnëko va per nëjekëhniwo gë fandag fa. Awa Erod më ntehnëka fandag fa: «Tëyërye ile-wo-le ūa, njëdadëmi.»

<sup>23</sup> Njiko dënk hafo ntékëhna aki: «Lék njëdadëmi lakënde ntehni cape ndampo inaŵ mën iji rëyëruho.»

<sup>24</sup> Fandag fa më cahnék nji tëyehna hnëmu: «Ye rëfëko rëyù?» Hnëmu më ntékwaka: «Nkaf San Ayary a.»

<sup>25</sup> Fandag fa ntëfëlehn mboka gante nkeni ahnaŵ gë vële macehnëko ka ntehna: «Ñadëfu ayëdaŵo tameki nkaf San Ayary a|San hn'ifëda mpan!»

<sup>26</sup> Ahnaŵ a njamëlehnëko; bare kodilohna ɻwëŷeryana, kabi ntékëko tase vële macehnëko va.

<sup>27</sup> Payëlehna taŋ sodade lëwu ryampo ntehna: «Yoj nkaf San Ayary a.» Sodade ūa njilehn kaso hna ntëpëtehna San nkaf ḥa.

<sup>28</sup> Tac njoj hn'ifëda njëdahna fandag fa, do fatac njëdaga hnëmu.

<sup>29</sup> Vërfal|Arëfal San va, ante njëtani watac ḥa, më njini nufëni ñas iŋa kwëtëni hn'iýag.

### Yesu ndavëdëhëhni vësan wawuli mbëd (5,000)

<sup>30</sup> Vëfayik|Afayik va, ga mbokajëni vëhni Yesu hna, më pëyaniha fop ile ntijëniho do karañinihëhniwo vahnë va.

<sup>31</sup> Yesu më ntehnékéhni: «Njijën, njiyin hn'ile njirék soje ayinégawu toyé.» Kabi njabéniho vahnë vèle yijédého do yidého va; Yesu gë véréfal vélëwu va wëla roka vëhodilohna tokëni.

<sup>32</sup> Awa më njini gë kulu hn'ile njirék hna.

<sup>33</sup> Bare vahnë veyabah nunihéhniwo ga njidéni do njétériho gante njidéni ka; më maténi vankol hna fop, nkaryéni gë wapary fo hafo ndénkwéhnénihëhni vëhni Yesu gë véréfal vélëwu va hnë ÿëwa le njihandéniho hna.

<sup>34</sup> Ante cëléko Yesu kulu hna do nutéhni kore sankaf vahnë vérac, kaÿéhnahnékawo dus gë vahnë vérac, kabi had kore wape wante wok wahwéhnana ahekery mëntélériho. Pëgwélehn karañéndéhni viÿe viyabah.

<sup>35</sup> G'anéka gavéréfal|Aréfal va më têhaniha Yesu ntehnéniha: «Ték mëd do hnani fëk fo ye.

<sup>36</sup> Koyaryihni vëÿi vahnë njini gë vankol vante ye caharab vi ntéwajéni ile tokëdéni.»

<sup>37</sup> Yesu më ntékwakéhni: «Yéðaryinéhni ūuhné dënklek ile tokëdéni ÿa!» Më têyéniha: «Ñadu bi yifu sanëfu koryi yabah laŵahnifu vamburu yéðafuni tokëni?»

<sup>38</sup> Yesu më têyékéhni: «Vamburu vajéhw hwéhnarun? Yiryin ayéku.» Umë njékéni do ntehnéniha: «Vamburu mbëd g'uvis wuhi.»

<sup>39</sup> Awa Yesu më ntehnékéhni dañéndéryinéhni vahnë va kore kore.

<sup>40</sup> Vahnë va më ntañani keme keme do gë waféhw imbëd, waféhw imbëd.

<sup>41</sup> Tac Yesu më nufék vamburu mbëd va g'uvis wuhi ūa, kañék g'ambin do camehna Ŵënu ña soje iÿi rokëtok. Më nkubélehnék vamburu va njédañni véréfal va cahélehnénihëhni vahnë va do cahélehnénihëhni fëna wuwis wuhi ūa vëhni fop.

<sup>42</sup> Ale-wo-le tokéko hafo pihn.

<sup>43</sup> Véréfal va njonihó vankubel vamburu va g'uvis wule teséniho ūa pëb vëkankel pëhw gë vaki.

<sup>44</sup> Hnë vèle rokéko hna vësan wawuli mbëd (5,000) yeho.

### Yesu yañ ūenka hna njasëd

<sup>45</sup> Tac Yesu kayéndélehnéhni véréfal|Aréfal vélëwu va kulu hna ndénkwahéhniha gë cape ñëntaw lant mbë ankol Betësayida ña. Hnë watí rac koyadéhëhniwo bulunda ÿa umë dënklek.

<sup>46</sup> Ante koyakéhniwo ña, Yesu njiko hn'ikun soje njëfa.

<sup>47</sup> Ga nëkak, kulu ÿa fagant lant hna nkeho, do Yesu umë fo woko nkal hna.

<sup>48</sup> Më nuk vërëfal vëlëwu va mbëraniho yíryery kulu ña dús, kabi sël ūa pankélédéniho; awa g'ankéhn fac ña, më njid gante nkeni njaséhatënd yáñ wénka hna, do ñadého ndécéhni.

<sup>49</sup> Ante nunihawo ga njasid yáñ wénka hna, ntiyahnékéhniwo ahnénkwël ye do më ndekadéni.

<sup>50</sup> Véhni fop nudénihawo do ntakékéhniwo. Bare watí rac tañ, Yesu më lehnékéhniwo: «Yaŵénaryin! Ami Yesu ye; antë ntaku!»

<sup>51</sup> Tac kayélehn kulu hna, darél lëw hni, do sël ūa teryalehn. Vérëfal va pëmpéhnahnélehnéhni dús,

<sup>52</sup> kabi ñoñ vewéryélohma ile ryécétako ante cahélehnéko Yesu vamburu va: wahakili waléw hni wa kodilohna njët rac, ntébékéhniwo.

### **Yesu njérénédéhëhni vahnë va Senesaret hna**

<sup>53</sup> Ga ntémpétani lant ūa Yesu gë vërëfal vëlëwu va, ténkélehnéni hn'inkal bë resiyo Senesaret hna.

<sup>54</sup> Kulu hna célédeñiho, njavëtaténiha tañ va Yesu.

<sup>55</sup> Vahnë va nkaryiniho nkal hna fop do njinenéhniñdénihawo vëres hnë wayala, le-wo-le nkwéryéniho nke hna.

<sup>56</sup> Hn'ile-wo-le njidého Yesu hna, wahnañ hna ma vankol hna, vahnë va njonéhnédénihañ vëres vëlëw hni va kwëtendénihëhni waŷëwa bulunda hna do këladénihañ tavéhni ñakéhni wëla wacémët cuñ cancaf ntëwú ña fo; fop vële ýakéko va njéréniho.

## **Marék 7**

### **Namu vacérakëlo**

<sup>1</sup> Wafarise|Farise gevëharaj|Aharaj sariya sariya  
vëryampoYerusalemmatiniho njijéni kwéréniha Yesu.

<sup>2</sup> Kamahnénihovérëfal|Arëfal vëryampo Yesu va gë wëbák wante wok pacëna tokëdéniho roka ūa, (më lehnëde waŷuhnana gante maŵeryak namu ka).

<sup>3</sup> Kabi wafarise ña gevëharaj|Sëwif waŷëntaw ña fop nténénéniho wënamu wante taveryénihëniñ vacérakëlo va: vërokëdilohna hara waŷuhnana wëbák ña hafo pacëhni

<sup>4</sup> do ge matiniho gë saha, vërokëdina hara vëfacënana ten. Nténénéniho dús fëna wënamu wakawary, gante teféka ndagi vanéhëta, wapotí, do gë vaseyá ka [do gë wafad ña].

<sup>5</sup> Awa wafarise ña gë vëharaj sariya va më tégéniha Yesu: «Soje ye nkoni vërëfal hu vi vëlénénédina wënamu vacérakëlo fu va, tokëdëni gë wëbák wante wok pacëna?»

<sup>6</sup> Yesu më ntékwakéhni: «Vahnë vèle hnësëd ile nkoni vëlidina yerun! Kila Esayi toña kwéhnako ante nësehnékawo Ÿënu ña soñe lëw hun ÿa. Aki keréko: «“Wënu ña më lehnék: ‘Iyi bulunda gë wanës ñi fo ntënënëdëniho, bare wasakahn walëw hni hna ñawëtaniho.

<sup>7</sup> Icëmb nte cëmbëdëniho ña kwéhnana nafa, kabi ile karanjëdënihëhni vahnë ÿa, gena ikarañ mën, bare ile karanjëni vahnë fo ye.’ ”

<sup>8</sup> Tavërun vakwëda Ÿënu va alënënahnu wënamu wante kahnëndëni vahnë.»

<sup>9</sup> Tac më nkwënëk: «Kolërun dús aravu vakwëda Ÿënu va ahahnëndahnu namu lëw hun dënk!

<sup>10</sup> Wëlin ile ſadëfu hnësu ÿa: Moyis më lehnéko: “Dënënëryihni vëhni rëmuh gë hnëmuh”, do fëna, “Ale lehnëka rëmu ma hnëmu wameh a tefëka ndawi.”

<sup>11</sup> Bare Ÿuhné, karanjëdunëhëhni vahnë va: ge ahnë ntehnëka rëmu ma hnëmu: “Ile-wo-le wëkakëndëbu yëdayi ÿa ‘korëban’ ye.” Umë fëhnëtanëd: “Ile fehnik ntinëhnahni Ÿen sadëha.”

<sup>12</sup> Koyëna tavëtentunëhëhni ntini ile ntehnëk sariya Ÿënu ña, alënëna rëmuh gë hnëmuh;

<sup>13</sup> ntihëtëdun ile karanjëd wanës Ÿënu ÿa gë namu le haranjëdunëhëhni ÿi. Do ntidun viÿe vihaŵary viyabah vile Ÿëntëlëk gë virac ki.»

### Viÿe vile lidëha ahnë ale wok pacëna

<sup>14</sup> Tac Yesu më mbok macékéhni kore ÿa do ntehnëhni: «Nëparyino Ÿuhné fop, do awëryu:

<sup>15</sup> iñë le tokëd ahnë kodina tonkëna haryënkw Ÿen hna. Bare ile hod tonkëna ÿa, umë ye ile sahnëd hnë umë ÿa.

<sup>16</sup> [Nëparyin dús ge kwéhnarun vanëf awëryahnu!]»

<sup>17</sup> Ante tavëkéhniwo kore ténk tere ña, vërefal|Arëfal vëlëwu va tëyënihawo bi ye pëhnëtanëd wanës wadëwu ñi.

<sup>18</sup> Awa më ntékwakéhni: «Wuhné fëna, gwëryëdiluhna bi? Gwëryëdiluhna bi fop ile tokëd ahnë kodina tonkëna haryënkw Ÿen hna

<sup>19</sup> kabi umë ténkëdina ntawary dëwu hna, donk dëwu hna ténkëd tac cahnëd mbahn dëwu hna?» (Gë wañi wanës pëyahnëdëho Yesu kode toki ile-wo-le ÿa.)

<sup>20</sup> Umë mbok ntehnëk: «Ile sahnëd hnë ahnë ÿa umë ronkënëdëha.

<sup>21</sup> Kabi bambery ntawary ahnë hna matid vinahan vimeh vinte liyehnëdëhëhni vahnë ndakëndëni hara vëyélélëna, ule, uryaw ahnë.

<sup>22</sup> Njëkëlehnëdëni ndakëntal meh vësan ma vësëval vële ÿëlëk do ÿëlik, iña le nkok kwëhnëna, njapënand, tokand vahnë, kwëhna nkeya meh, iñeñary, ntehnëndëhni wameh vëÿëntaŵ, naÿënand, do nënkw.

<sup>23</sup> Viÿë viÿeh fop bambery ahnë hna cahnid do umë ronkënëdëha.»

### Ikwëtahn asëval ale wok gena sëwif

<sup>24</sup> Yesu matëko hnam nji resiÿo Tir hna. Tënkëko le ñadëho ñëw hna do ñadilohna njëti hnam nke, bare kodilohna coŵa.

<sup>25</sup> Asëval ale hwëhnakawo fandag fante pëlakoyíne|Yine wëryëko ga nësëde soje Yesu, njilehni taŋ hn'ile nkeho hna ndëkwëhn haryënkw lëwu.

<sup>26</sup> Asëval arac gelohna sëwif, hnë Fenisi mbë Siri hna nagiko. Muntadëhawo Yesu ntanayíne|Yine ÿa aryagu hna.

<sup>27</sup> Yesu më ntehnëka: «Tavëryihni tokëni ten vutah vi hafo pihnëni, kabi yivëna nufi roka vutah ÿa këfëhnini vumbe vi.»

<sup>28</sup> Asëval a më ntëkwaka: «Bare, Aharan, la vumbe vi tokëdëni ile këfëdëni vutah ÿa.»

<sup>29</sup> Awa Yesu më ntehnëka: «Ha, toña hwëhnaru. Soje inji dëkwa, kodu aŵënc gë ÿal hu: yine ÿa cahnëka aryag hu.»

<sup>30</sup> Mëncëlehn nji tékata aryagu ga ndakëk hn'ipad: yine ÿa cahnëkawo.

### Yesu kumim njérënëd

<sup>31</sup> Tac Yesu matëlehn resiÿo Tir hna, tëf Sidon mboka gë cape lant Galile, tëfëlehn hnë resiÿo Wahnaŵ Pëhw hna.

<sup>32</sup> Më njinenëhnijika asan kumim soje tinda wëbák ña.

<sup>33</sup> Awa Yesu më pitaryëka umë fo, ñawëtarya kore ÿa; më ndënëka watufa ña aryëñenkaha vanëf hna do cëkëna vák ÿa gë wato ñakahna ryëw ÿa.

<sup>34</sup> Tac më kanjëk g'ambin, njënëk bë sankaf do ntehna asan a: «Efata», umë fëhnëtanëd: «Pidëtary!»

<sup>35</sup> Pidëtalehna asan a vanëf va, ryëw ÿa fëna pëtalehna do pëgwëlehn catënënd wanës ña.

<sup>36</sup> Yesu ntehnëkëhniwo antë pëyahnëni; bare ante-wo-në mbañëhnëdëhëhniwo ña, vahnë va atac rëkëdëniho campehnëndëni g'ahawary wanës ña.

<sup>37</sup> Vahnë va pëmpëhnahnëkëhniwo dëcët; ntehnëdëniho: «Ille ntid ÿa fop cañëk dûs! Vëryëñenkah va dënk nkwëryëndanëdëhëhni do nësëndanëdëhëhni vële wok vëhodina nësëni val!»

## Marëk 8

### Yesu vahnë wawuli wahnah ndavëd

- <sup>1</sup> Hnë wati rac kore yabah voko mbarëpëlëni, do ñoñ golohna ile tokëdëni. Yesu më macëkëhnivërëfal|Arëfal vëlëwu va ntehnëhni:
- <sup>2</sup> «Kaÿehnahnëkoÿöhni vëÿi vahnë, kabi wëli wafac warar yelahnëbun do ñoñ vëworyaryëna ile tokëdëni.
- <sup>3</sup> Ge koyabuhëhni mëncëni hara ñoñ vërokëna, mbërahëdëni nkaÿ hna, kabi vëyabah hnë vëhni ñaÿët matini.»
- <sup>4</sup> Vërëfal vëlëwu va më ntëkwaniha: «Ne kodën nuÿanëhninëhni ile tokëdëni hafo pihnëni, hnë ÿi fëk?»
- <sup>5</sup> Yesu më tëyëkëhni: «Vamburu vajëhw hwëhnarun?» Më ntëkwaniha: «Mbëd gë vaki.»
- <sup>6</sup> Awa më ntehnëkëhni kore ÿa ntañani nkal hna. Tac më nufëk vamburu mbëd gë vaki va, camehnëka Wënu ña, nkubëlehnëk njëdahni vërëfal vëlëwu va do vëhni, cahëlehnënihëhni vahnë va fop.
- <sup>7</sup> Kwëhnanihëhni fëna li vunkis toyë. Yesu camehnëka Wënu ña soñe vutac do ntehnëhni vërëfal vëlëwu va cahëlehnaryënihëhni.
- <sup>8</sup> Ale-wo-le tokëko afo pihn. Vërëfal va njonih vankubel vante tesëniho va vëkankel mbëd gë vaki vapëbah.
- <sup>9</sup> Hara vële rokëko va tékëniho wawuli wahnah. Tac Yesu më koyakëhni mëncëni,
- <sup>10</sup> kayëlehn tañ kulu hna njini gë vërëfal vëlëwu va resiÿo Dalëmanuta hna.

### Wafarise ūa dahëse fëmpëhnahnah tëyëdëni

- <sup>11</sup> Wafarise|Farise tékëlehnëni do pëgwëni nkwajëlëndëni gë Yesu kabi menehnëniha njékëhnahnëdëniho. Umë tëyëniha tufahn gë dahëse fëmpëhnahnah g'ambin matik.
- <sup>12</sup> Yesu më njënëk bë sankaf do ntehn: «Soñe ye tëyëdëni vahnë vëvë gaki vi dahëse ile fëmpëhnahnëk? Toña ÿa fëyadëmu: wëla dahëse ryampo wayëdadena!»
- <sup>13</sup> Tac tavëlehnëhni do kay'kulu hna nji gë cape ñëntaÿ mbë lant ña.

### Levir wafarise ūa do gë va Erod

- <sup>14</sup> Vërëfal va ndënkwëniho njonih vamburu, ndampo fo kwëhnaniho kulu hna.
- <sup>15</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Diryin wajira! Keharyinlevir|Levir wafarise|Farise ūa do gë vaErod|Erod ÿa.»
- <sup>16</sup> Vërëfal va pëgwëlehnëni nkwajëlëndëni vëhni fo kabi ntiyahnekëhniwo ile nkoni vëhwëhnana vamburu ÿa ntehnëdëhëhniwo koyëna Yesu.

<sup>17</sup> Yesu njëtëko ile nkwajëlëdëni ūa, më ntéhnékëhni: «Soje ye wajëlëdu kabi kwëhnaluhna vamburu? Nudiluhna bi ten? Gwëryëdiluhna bi ten? Ndëpaku bi wahakili ūi?

<sup>18</sup> Kwëhnarun vinkér, nudiluhna bi? Kwëhnarun vanëf, gwëryëdiluhna bi? Dënkwëtadiluhna bi

<sup>19</sup> ante nkubëlehnëbuho vamburu mbëd soje vahnë wawuli mbëd ña vatesel vante yorunëho va, vëkankel vajëhw fëbëko?» Më ntékwaniha: «Pëhw gë vaki».

<sup>20</sup> Mboko tëyëhni: «Do nte nkubëlehnëbuho vamburu mbëd gë vaki soje vahnë wawuli wahnah ña, vatesel vante yorunëho va, vëkankel vajëhw fëbëko?» Më ntékwaní: «Mbëd gë vaki.»

<sup>21</sup> Awa Yesu më mbok ntéhnékëhni: «Do ha gaki gwëryëdiluhna?»

#### **Yesu njërenëdëha mëp Betësayida hna**

<sup>22</sup> Yesu gë vérëfal vëlëwu va tékëniho Betësayida hna; hnam, më njonëhnijika mëp do këlayi ñaka.

<sup>23</sup> Yesu më pélaka mëp uña vák ūi kaha cahnarya nkol hna. Tac më tèpahnëka vinkér va, tinda wëbák ña do tëya: «Kodu bi ahnu iñë?»

<sup>24</sup> Mëp uña më matëndëk nkaf ña, njëk, do ntéhn: «Vahnë hnudëfu, had vatëh nudëfuhëhni, bare njasëdëni.»

<sup>25</sup> Yesu më tindëka wëbák ña kat mëp uña vinkér hna; arac më ñesék ñus: njëreniko, nudëho wapacék ile-wo-le ūa.

<sup>26</sup> Awa Yesu më koyaka mënc gë ūalu do ntéhna: «Antë arënk tameki nkol hna.»

#### **Piyer pëyahnëd Yesu ye Arëhnayik a**

<sup>27</sup> Tac Yesu gëvérëfal|Arëfal vëlëwu va njilehnëni gë vankol vante rëhak Sesare Filip hna. Nkaŵ hna Yesu më tëyëkëhni: «Vahnë va, mo ntéhnëni yebu?»

<sup>28</sup> Më ntékwaniha: «Vëryampo, vëhni lehnëdSan Ayary a|San yero, vëhaŵary Eli yero, do vëhaŵary kat, aryampowakila|Kila hna yero.»

<sup>29</sup> Yesu më mbok tëyëkëhni: «Wuhne lë, mo lehnërun yebu?» Piyer më ntékwaka: «Wëjë,Këris, Arëhnayik a yero.»

<sup>30</sup> Awa, Yesu më ñañenahnëkëhni antë pëyaniha ahnë.

#### **Yesu icëm g'ibëhn dëwu ña pëyahnëd**

<sup>31</sup> Tac Yesu pëgwëlehn karanjëndëhni aki vérëfal vëlëwu va: «Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë afo korot ñus; vicér bulunda va gë vësankaf vësëna wasadëha va do gëvëharan|Aharañ sariya sariya va ñwëyëdëniha; ndawehnëniha do fac rarëna hna mbëhnëd.»

<sup>32</sup> Watac wapacék pëyadéhëhniwo. AwaPiyer më canaryëka pëgwëlehn niranda.

<sup>33</sup> Yesu më cahëtak, njëkëkëhnivérëfal|Arëfal vëlëwu va fop do ɳañënahnna Piyer ntehna: «Daŵëtarye,Sintani|Sintani, kabi nahadila had Ŵënu ɳa, bare had vahnë.»

<sup>34</sup> Tac Yesu më macékëhni kore ūa gë vërfal vëlëwu va ntehnëhni: «Ge ahnë ūad tefélehñendo, antë nko nahand soje lëwu dënk, afo ndibkérëwa|Kérëwalëwu ūa tefatëndo.

<sup>35</sup> Ale ūad iyi duniya cëmëd, bare ale wok kwétahnëna nëf iyi duniya nkoryaryëd ntaŵary dëwu ɳa, soje lëmën do gëWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ɳa, ntaŵary dëwu ɳa nkod hafo arayen hna.

<sup>36</sup> Ye nëfadëha ahn'a ge umë hwëhnék duniya ūi fop, tac cëvehn ntaŵary dëwu ɳa?

<sup>37</sup> Ye kod njëdahn mbësahni ntaŵary dëwu ɳa?

<sup>38</sup> Ge ahnë cëfëhnëka g'ami do gë wanës mën ɳa haryënkw vahnë vëvë dol vi, vële wok vësatëna do wok vawétahnélahna Ŵën vi, awa Ajë Ahn'a fëna cëfëhnëdëha g'umë, ge njijék hn'idanc Rëm hna do gë wamëleka wapacah ɳa.»

## Marék 9

<sup>1</sup> Yesu më mbok ntehnékëhni: «Toña ūa fëyadëmu; vëryampo hnë vële ye hnani vi vësémëdina hara vëhnunaNaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ɳa ɳa ga njijék gë fanka.»

### Ibaca Yesu ɳa

<sup>2</sup> Ga ndécëk wafac mbëd gë ryaŵ, Yesu më njokëhni vëhniPiyer,Sak|Sak do gëSan|San do njiryeryëhni hn'ikuŋ yihnah hn'ile nkeniho vëhni fo. Yesu më mbacik tase lëŵ hni;

<sup>3</sup> viŷi vilëwu va njerëko dus had humpen, hnë duniya li ahnë gena ale hod njerën iñë koyëna.

<sup>4</sup> Vërfal vërar va nulehnënihëhni tanj Eli gë Moyis ga nësëlëdëni gë Yesu.

<sup>5</sup> Awa Piyer më ntehnëka Yesu: «Aharaŋ, njivék nkeyin ani. Ntidëfun wasank watar: ryampo wëjë, Moyis ryampo, Eli ryampo.»

<sup>6</sup> Yëtëlohna ile nësëd, kabi umë gë vërfelëntawu va ntakékëhniwo dëcët.

<sup>7</sup> Ajar njilehni cankëhni g'icën dëwu ɳa, do nkwëryëlehnëni kopa ɳar hna ntehn: «Aŷi Ajë mën ye ale ūahnëbu dus. Umë rëfëka ahnëpawu!»

<sup>8</sup> Vërfal va njékëlehnëni tanj caharab lëŵ hni, bare golohna nundëniha ahnë, Yesu fo wontiko gë vëhni.

<sup>9</sup> Ante cēlidēniho kun ḥa, Yesu mē ntehnēkēhni antē pēyāniha ahnē ile nuni ḥa hafoAjē Ahn'a|Ajē Ahnē mbēhn hnē vēsēm hna.

<sup>10</sup> Maŵēniho wanēs watac, bare tēyēlēdēniho: «Ye pēhnētanēd “ibēhn hnē vēsēm”?»

<sup>11</sup> Tac mē tēyēniha Yesu: «Sojē ye ntehnēdēnivēharan|Aharaŋ sariya sariya vi, Eli yijēd ten?»

<sup>12</sup> Umē ntēkwakēhni: «Eli rēfēka njij ten mbokahn caŋ fop. Bare, ge toňa ye, sojē ye pēyahnēd Vikerēh va fēna Ajē Ahn'a korotēd dus do ntide g'iñew?»

<sup>13</sup> Bare ami pēyadēmu: Eli tēko njij, do vahnē va ntinihawo gante ñadēni ka, gante pēyahnēk vikerēh sojē lēwu ka.»

### Yesu njérēnēdēha fatah fante pēlak yīne

<sup>14</sup> Ga tēkēni hn'ile nkenihovrēfal|Arēfal vēyēntaw hna, nunihēhniwo kore yabah dus ga kwērēnihēhni dovēharan|Aharaŋ sariya sariya va conkēdēniho.

<sup>15</sup> Vahnē va nundēniha tuŋ Yesu, pēmpēhnahnēlehnēhni, nkaryēlehnēni nkaŷēniha.

<sup>16</sup> Yesu mē tēyēkēhni: «Ye sonkēdun gē vēyi?»

<sup>17</sup> Asan aryampo kore hna mē ntēkwaka: «Aharaŋ, njinenēhnimina ajē mēn a, kabiýine|Yine fēlaka, umē ūemaŷendēha kodīna nēs.

<sup>18</sup> Iŷi yīne kēfēdēha hn'ile-wo-le hna, iguhnuhn rēkēd cahnēnda ūēs li, cemēlehnand wabeň ḥi, do mbahn iŋi kankēdēha. Tēyēbuhēhni vērēfal hu vi ntaniha iŷi yīne, bare vēwēkēlahna.»

<sup>19</sup> Yesu mē ntehnēkēhni: «Vahnē vēhwēhn kwētahn kēm yerun! Hafo guve tēfēko ñēwēlahnin do ryuñēnanēhnu? Yinenēhninoŵa fatah fi.»

<sup>20</sup> Awa mē njinenēhnijika. Yīne ūa nunda tuŋ Yesu, mē ñēnkēka fatah fa gē fanka; fatac njolehn kēryinētand do guhnuhn iŋa cahnidēhawo ūēs hna.

<sup>21</sup> Yesu mē tēyēka rēm fatah fa: «Kobēri guve pēgwēka?» Mē ntēkwak: «Kobēri nte nkoko fatoy fo ḥa pēgwēkawo.

<sup>22</sup> Watī ryaŵ yīne ūa cañētēdēhawo hnē hwēdēh ma hnē ūēnka sojē ndaŵa. Kaŷēhnandiŷi gē fuhnē ayij aryemafu, ge kodu!»

<sup>23</sup> Yesu mē ntēkwaka: «Ge kodēfu? Fop kod nke sojē ale hwētahnēka.»

<sup>24</sup> Rēm fatah fa ndekalehn taŋ: «Kwētahnēbu, bare demarye, kabi kwētahn iŋa nkojēko!»

<sup>25</sup> Yesu nuko kore ūa nkaryidēniho ūal hni hna. Mē ḥañēnahnēkayine|Yine ūa ntehna: «Yīne ile ūemaŷehnēd vahnē nēsēni do nkwyryēni, ntehnēdēmi: cahnēryehna fanj fatah do nt'avoka vokanehna muk!»

<sup>26</sup> Yine ſa më ndekak do ñenka fatah fa gë fanka, cahnëlehna taŋ. Fatah fa njamëlehn had cämék, do vahnë väyabah ntehnëdëniho: «Cämék.»

<sup>27</sup> Bare Yesu më pélaka vák ſa, matëndëka fatah fa do fatah fa kahnëlehn.

<sup>28</sup> Ante tënköko Yesu tere hna, nketëni gë vérëfal vëlëwu va fo, më tÿyëniha: «Soŋe ye wobun mëkëlfunahna lafuna iyi yine?»

<sup>29</sup> Yesu më ntëkwakéhni: «G'iye fa fo kode ntayini iyi sifa wayine.»

### **Yesu icém g'ibéhn dëwu ḥa mbok pëyahnd kat**

<sup>30</sup> Më matëni hnam tefeni Galile. Yesu ñadilohna njeti hn'ile nkeho hna.

<sup>31</sup> Vérëfal|Arëfal vëlëwu va karanjëdëho aki: «Ajë Ahn'a njëdadeniha vahnë va, vérac ndaðehnëdëniha; do ge ntk wafac warar mbéhnëd vësem hna.»

<sup>32</sup> Bare vérëfal va väytelohna bi ye pëhnëtanëk wanës watac do ntakékhniwo soŋe tÿyëniha.

### **Mo lëbékéhni väyëntaw**

<sup>33</sup> Tékëlehnëni Kaperënaŷum hna. Ante tënköho tere hna, Yesu më tÿyékéhni vérëfal vëlëwu va: «Ye wajëlekëndun nkaŵ hna?»

<sup>34</sup> Bare vëlëkwalohna, kabi nkaŵ hna nkajëliniho njétahnëni bi mo lëbékéhni väyëntaw va.

<sup>35</sup> Awa Yesu më ntañak, macékéhni Pëhw gë Vëhi va do ntehnëhni: «Ge ahnë ñad nke aryenkwyeryenk, tefeka nke arékwa vahnë fop do aryokuñéhn vahnë fop.»

<sup>36</sup> Tac më nufëka fatah fatoy kahnëndëka fagant lëw hni; muryaka do ntehnëhni:

<sup>37</sup> «Ale hacaka g'uŵac mën ña fatah gë faŋi ki, kacako ami dënk; do ale hacako ſa, gena ami fo kacak, bare kacaka fëna ale fayiko ſa.»

### **Ale wok ñewëlohma ſa ndemadého**

<sup>38</sup> San|San më ntehnëka Yesu: «Aharaŋ, nubunëhawo asan ale ladéhëhniwowayine|Yine g'uŵac lëw hu ña, do ñadëfunëho ravëtehnëfuna, kabi gentina gë fuhné.»

<sup>39</sup> Bare Yesu më ntëkwaka: «Nt'aravëtehnuna, kabi ahnë kodina nti dahëse fëmpéhnahnah g'uŵac mën ña tac nës taŋ wameh mën.

<sup>40</sup> Ale wok ñewélëfuhna ſa ndemadéhëfu.

<sup>41</sup> Do ale yëdadëhu asiyawu ñenka kabi Arëhnayik a hwëhnëku, toña ſa fëyadëmu: nuŷad cos dëwu ḥa.»

### **Vële liyendëhëhni vahnë wameh**

<sup>42</sup> «Bare ge ahnë ravëtehnëka kwëtahn iña wëla fatoy fëndampo hnë vunte hwëtahnëko vi, pecek bëraka gëb li tac ntabi hnë wov.

<sup>43</sup> Ge vák hu ū liyehnëdëhi uñeh, dëpëtary; pecek arënk duniÿa le wok pudina hna g'ivák iryampo g'ile woryaryëru waki tak do alabi gë janáma, hnë hwëdëh hunte wok dípëdina.

<sup>44</sup> [Hnam, “vancëhn vante rokëd mbahn va wasëmëdina do hwëdëh ha dípëdina muk.”]

<sup>45</sup> Ge fary hu ū liyehnëdëhi uñeh, dëpëtary; pecek arënk duniÿa le wok pudina hna g'ifary ryampo g'ile woryaryëru waki tak do alabi gë janáma.

<sup>46</sup> [Hnam, “vancëhn vante rokëd mbahn va wasëmëdina do hwëdëh ha dípëdina muk.”]

<sup>47</sup> Do ge inkér hu ña liyehnëdëhi uñeh, dokëtary; pecek arënk Nañ Wëñ|Inañ Wënu ña hna g'inkér dampo g'ile woryaryëru viki tak do alabi gë janáma.

<sup>48</sup> Hnam, «“vancëhn vante rokëd mbahn va wasëmëdina do hwëdëh ha dípëdina muk.”

<sup>49</sup> Kabi, ale-wo-le hwëdëh pihëde gante pihëde wanjiry hnë roka ki.

<sup>50</sup> «Wanjiry ña iñë férén ye; bare ge gona ñañ, hak kode mbokaryi ñañëni? Kwéhnaryin wanjiry hnë wuhnë dënk do ayewu yam gë vëýënta hun va.»

## Marék 10

### Yesu soje iñël do g'iñëmba ña nësëd

<sup>1</sup> Yesu matëko hnam nji hn'inkal Yuñe hna, nte ye gë cape ñëntaw Yurëdan ka. Kore vahnë va më mbok mbarëleni kat ñarël lëwu do pëgwëlehn karanjëndëhni, gante njehëka ka.

<sup>2</sup> Wafarise|Farise wëryampo më têhaniha soje tëndëhnëniha urënd. Tëyënihawo: «Sariya fu ū mañëryanëka bi asan mbamba asëval alëwu?»

<sup>3</sup> Yesu më ntëkwakëhni g'inji tëy: «Ye ntëhnëkuno Moyis alindu?»

<sup>4</sup> Më ntëhnëni: «Moyis mañëryanëka asan a ker kayëte nte rufahnëd mbambëka asëval alëwu ū.»

<sup>5</sup> Awa Yesu më ntëhnëkëhni: «Moyis kerëhnëku aña kwëda kabi vankaf va kambëku.

<sup>6</sup> Vikerëh va më lehnëk, wapëgwa hna, ante ntiko Ñëñ fop ña: “Ntikëhni asan g'asëval.”

<sup>7</sup> “Soje umë ye, asan a tavëdëhëhni rëmu gë hnëmu nkeni g'asëvalu fo,

<sup>8</sup> do vëhni vëhi tak aryampo fo nkedëni.” Koyëna, vëwona vëhi bare ahnë aryampo fo ye.

<sup>9</sup> Awa ahnë antë pitëndëlehn ile mbarëpëlehnëk Ÿën ſa.»

<sup>10</sup> Ga mbokani gë tere, vërefal|Arëfal va më tëyëniha Yesu ſoje watac.

<sup>11</sup> Më ntëkwakëhni: «Ge ahnë mbambëka asëvalu do ñëla ahaŵary, ntit ille mbañëk Ÿënu ña,

<sup>12</sup> do age Asëval a tavëka asanu ñëla asan ahaŵary ntit ille mbañëk Ÿënu ña.»

### Yesu ndëwadëhëhni vutah va

<sup>13</sup> Vahnë yinenëhnikawo Yesu vutah ſoje tindëhni wëbák wadëwu ña ndëwahni, barevërëfal|Arëfal vëlëwu va niranihëhniwo.

<sup>14</sup> Yesu, ga nuk watac, më ntavëka do ntehnëhni vërefal va: «Tavëryinëhni vutah va njijëni ſal mën hna! Ant'aŵemaŷehnuni, kabiNaŵ Ÿënu|Inaŵ Ÿënu ña ña vële ye had vëhni va hwëhnëk.

<sup>15</sup> Toña ſa fëyadëmu: ale wok maŵelahnna Ÿënu ña had gante maŵehnëdëhëhni fatah rëmu gë hnëmu ka tënkedina muk Naŵ Ÿën hna.»

<sup>16</sup> Tac, më muryakëhni vutah va, tindëhni wëbák wadëwu ña ale-wo-le ndëwanëhni.

### Asan avetak gë Yesu

<sup>17</sup> Watı nte ñadëho nji Yesu ña, asan më nkaryëk ndënkwëhn do tëyfa: «Aharaŋ aférën, ye rëfëko liwu rënkahnu uwám usér hna?»

<sup>18</sup> Yesu më ntëkwaka: «Soje ye ſacëduho aférën? Ahnë aférën gena ge gena Ÿënu ña fo.

<sup>19</sup> Njëtëru bi vakwëda va: “Ant'aryaŵa ahnë; ant'ayékëlehna asëval ahaŵary; ant'ale; ant'aye sede wamér; ant'avorahna ahnë ahnufahn ile kwëhnak ſa; dënënëryihni vëhni rëmuh gë hnëmuh.”»

<sup>20</sup> Asan a më ntëkwaka: «Aharaŋ, vanji vakwëda fop maŵehnëbu kobëri utah mën hna.»

<sup>21</sup> Yesu më njëkëka g'injahn do ntehnna: «Iñë ryampo wojëki: yiryeyi awaf fop ile hwëhnaru ſa do ayëdahni koryi ſa vëhaŷëhnah va, koyëna nuŷadu hnnapul yabah ambin hna. Tac yij arëfëlehnëndo ami fo.»

<sup>22</sup> Asan a, ga nkwyryëk watac, mbacëlehn yëka ſa do njilehn ayamah fo kabi hnnapul yabah kwëhnako.

<sup>23</sup> Yesu më njëkëkëhnivërefal|Arëfal vëlëwu vële hwërekawo va do ntehn: «Ntakëk vëvetak tënkeniNaŵ Ÿën|Inaŵ Ÿënu ña hna!»

<sup>24</sup> Vërefal va pëmpëhnahnëkëhniwo gë wanës watac, bare Yesu më mbok ntehnëkëhni kat: «Wëlawo mën, ntakëk düs tënken Naŵ Ÿën hna!

**25** Itënк yonkomb hnë hatëh sirehn, ſak hnënjëk g'itënк avetak Inaw Ŧën hna.»

**26** Vérëfal va pëmpëhnahnéköhniwo g'ahaŵary, do tÿélëdëniho: «Mo ye awa ale hode pehëti ſa?»

**27** Yesu më njékéköhni do ntehnëhni: «Vahnë va vëhodina, bare Ŧënu ña kod, kabi Ŧënu ña kod nti fop.»

**28** AwaPiyer më ntehnëka: «Nëpary, fuhnë tavëbun fop soje arëfëlehnahnënde.»

**29** Yesu më ntëkwaka: «Toña ſa fëyadëmu: ge ahnë tavëk fop soje lëmën gë soje Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŧën ña tere lëwù ſa, ma vëheryu, vicëru, hnëmu, rëmu, vërahu, wëhaŷ walëwù,

**30** awa ahnë arac nuŷad wahwënta keme ntëbi ile kwëhnako hnë iyi duniŷa: watere, vëhery, vicér, wahnëm, warëm, vutah do gë wëhaŷ, gë horot fëna; nuŷad duniŷa ile wok pudina wati le yejék yi.

**31** Bare vahnë vëyabah hnë vële ye gaki vëryënkwëryënkvi vërekwa yed, do vële ye gaki vërekwa vi yed vëryënkwëryënkwi.»

### **Yesu rarëna ſa pëyahnëd icëm g'ibëhn dëwù ña**

**32** Yesu ndënkwaryéköhniwo vérëfal vëlëwù va njindëni Yerusalem. Vérëfal va pëmpëhnahnéköhniwo, do vële lapëhnadëhëhniwo va ntakéköhniwo. Yesu më mbok canaryéköhni vérëfal Pëhw gë Vëhi vëlëwù va pëgwëlehn nësëhnëndëhni, ile ſad nkehna hara bëýëna ſa.

**33** Më lehnéköhniwo: «Nëparyin, gë Yerusalem njidën, ile njëdadëniha Ajë Ahn'a vësankaf vësëna wasadëha va gevëharan|Aharañ sariya sariya va. Cëdendëniha soje ndawi do njëdahnëdëniha hnë vële wok vëyena wasëwif.

**34** Vérac njafanjëdëniha, tëpandëniha, ntampehnëdëniha do ndaâwehnëniha. Ge ntit wafac warar mbëhnëd vësëm hna.»

### **Itëy vutah Sebede va**

**35** Awa,Sak|Sak gëSan|San, viju Sebede, më njijëni vëhni Yesu hna, tÿëniha: «Aharañ, ñadëfun alinëhnëfu ile rëyëderu ſa.»

**36** Yesu më tÿëköhni: «Ye ſadun linëhnu?»

**37** Më ntëkwaniha: «Maŵëryanëryifu yefu ðarël hu ante nkedu hn'inaŵ le naŵëdu hna, aryampo g'irëhw aŷëntaw a g'irahahn.»

**38** Yesu më ntëkwaköhni: «Yëtéluhna ile rëyëdun yi. Kodun bi asewu nkëlëwà tëmpah horot le ſadëfu sewu yi, ma ayaryiwu yary horot ile ſadëbu yaryiwu yi?»

**39** Më ntëkwaniha: «Kodëfun.» Yesu më ntehnéköhni: «Ha, cedun nkëlëwà nte ſadëfu sewu ñi do njaryëderun yary ile ſadëbu yaryiwu yi.

<sup>40</sup> Bare gena ami rēhnad ale rēfēka ntaña g'irēhw mēn ma g'irahahn mēn; waÿi waÿēwa, vēle pēhwētēhnēk Ÿēn va hwēhnēk.»

<sup>41</sup> Vērfal pēhw vēÿëntaÿ va, ga nkwyryëni watac, ntavékéhniwo gē viju Sebede.

<sup>42</sup> Awa Yesu mē macékéhni vēhni fop ntehnëhni: «Njëtërun, vēle hnude had vësankaf duniÿa vi, ndëcëtëni ucankaf ntëw hni ña, do vëryëndah va tufahnëdëni fanka falëw hni fa.

<sup>43</sup> Bare gedina koyëna yëbëlan hun. Ale-wo-le ÿad naÿ hnë Ÿuhñë ÿa, têfëka nke aryokunjhëhn hun,

<sup>44</sup> do ge ahnë ñad nke aryenkwyryënkw hnë Ÿuhñë, têfëka nke aramp vahnë fop.

<sup>45</sup> Kabi Ajë Ahn'a yijëna umë dënк soje ndokunjëhni, bare had aryokunjëhn vahnë njijëk do njëdahn ntawary dëwu ña pehëtahnëhni vahnë vëyabah.»

### Yesu njérënëdëha mëp uña Barëtime

<sup>46</sup> Yesu gevérëfal|Arëfal vëlëwu va têkëlehñëni Seriko hna. Tac, ante cahnëdëniho naÿ hna gë kore sankaf, mëp, nte Ÿacik Barëtemi, aju Timawus, lañako têfary nkaÿ hna muntand.

<sup>47</sup> Ga nkwyryëk Yesu mbë Nasaret ryëcëd, pëgwëlehn ndekand: «Yesu,Aju David|Aju David, kaÿehnahnëryiÿi g'ami!»

<sup>48</sup> Vëyabah niradënihawo ndemëhna, bare umë nkwenëko deka ña: «Aju David kaÿehnahnëryiÿi g'ami!»

<sup>49</sup> Yesu kahnëlehn do ntehn: «Macëryina.» Macëlehnëniha mëp uña ntehnëniha: «Yaÿënary, matëry, macëdëhi.»

<sup>50</sup> Awa mëp uña ntonjëlehn cuđ cankaf ntëwu ña, ntoja kahn do nji gante nke Yesu.

<sup>51</sup> Yesu më têyëka: «Ye ÿadu linëhnu?» Mëp uña më ntëkwaka: «Ahwëhn, voka hnundu ÿadëfu.»

<sup>52</sup> Yesu më ntehnëka: «Yiryeyi, kwëtahn hu ña njérënëki.» Taŋ mbokalehn nund, têfëlehñëlehna Yesu nkaÿ hna.

## Marëk 11

### Yesu tënkëd Yerusalem hna

<sup>1</sup> Ante njidëniho Yesu gevérëfal|Arëfal vëlëwu Yerusalem ña têkëniho kuŋ nte Ÿacik Oliviye|Oliviye, ðarël vankol Betëfase gë Betani hna. Yesu më payëkéhni vërëfal vëhi haryënkw ntehnëhni:

<sup>2</sup> «Yiryin hn'ankol nte ye haryënkw hun ñi. Ge têkërun tuŋ, têkatëdunëha fapali ga pokik, fante woyik kayïna ten, pëtina, ayojuna.

<sup>3</sup> Ge ahnë tēyēku: “Soje ye lidun rac”, dehneryina: “Ahwēhn a valēka, bare mbokaryidēha hara bēyēna.”»

<sup>4</sup> Awa njilehnëni tēkatëniha fapali pēr hna, nkaŵ hna, ga pokik hnë rēnka tere. Pētēlehnniniha.

<sup>5</sup> Vēryampo hnë vēle yeho hnam va mē tēyēnihēhni: «Ye lidun aki? Soje ye fētērunēha fanjī fapali?»

<sup>6</sup> Mē ntēkwanihēhni ile ntehnékēhniwo Yesu ūya, do tavēlehnnini njini.

<sup>7</sup> Njonēhnëniha fapali fa Yesu; tindëniha vacud vantëw hni va fapali fa, tac Yesu kayā.

<sup>8</sup> Vahnë vēyabah ntanëdëniho vacud vantëw hni va nkaŵ hna njitënd do vēryampo, yaryef yale nkubiniho fēk ūya ntanëndënihawo.

<sup>9</sup> Vēle tēfēlēniho va fop ndekadēniho: «Osana! Ŵēn, demaryifu! Arabi Ŵēnu ḥa njēda ale yijēd g'uŵac Ahwēhn a!

<sup>10</sup> Arabi Ŵēnu ḥa njēda naŵ nte yejēk ḥi, naŵDavid rēm fu ūya! Demaryifu, Ŵēn Hunte Sēpēk Fop! Osana!»

<sup>11</sup> Yesu tēkēko Yerusalem hna do nji seleleCery Ŵēn Cankaf|Cery Ŵēn Cankafhna. Ga njēkēk hn'ile-wo-le hna toyé caharab lēŵu, njilehnëni Betani gē Pēhw gē Vēhi va, kabi tēko mēd.

### Anuŷ nte wok dēŵēna

<sup>12</sup> Ga pacēk, wati nte cahnëdëniho Betani ḥa, Yesu inte yokawo.

<sup>13</sup> Mē nuk ḥawēt anuŷ nte hnēpēko, njilehn njēk bi tēkatēd ga ntēŵēk; bare ga tēkēk yaryef fo tēkatēko, kabi tēkēlohma ten wati nte ntēŵahnēd wanuŷ ḥa.

<sup>14</sup> Awa Yesu mē ntehnēk anuŷ ḥa: «Bokēdila alēw muk!» Vērēfal|Arēfal vēlēŵu va nkwyēyēniho wanēs watac.

### Yesu Cery Ŵēn Cankaf hna

<sup>15</sup> Awa tēkēlehnnēniYerusalem hna. Yesu tēnkēko seleleCery Ŵēn Cankaf|Cery Ŵēn Cankaf hna pēgwēlehñ nstandēhni vēle wafēdēho do laŵēdēho va; kēfēko watabali vēwēcēt koryi do gē watinki vēwaf wēfah va,

<sup>16</sup> do wēla aryampo tavēlawohna njo ñoñ Cery Ŵēn Cankaf hna.

<sup>17</sup> Tac mē karanjēkēhni aki: «Gena bi vikerēh hna Ŵēnu ḥa mē lehnēk: «“Cery mēn ḥa, Cery iyēfa soje bulunda fop macēde” ?» Do nkwyēko: «Bare ŵuhnē soŵa vēle lirun!»

<sup>18</sup> Vēsankaf vēsēna wasadēha va gēvēharan|Aharañ sariya sariya va njētaniho watac do njēkēlehñadēniho fere ndaŵehnahnhēniha Yesu; bare ntakēkēhniwo g'umē kabi kore ūya fop nējahnēkēhniwo gante karanjēdēhēhniwo ka.

**19** Ga nökak Yesu gë vërëfal vëlëwū va cahnëniho naŵ hna.

### **Yesu gë anuŷ kankah**

**20** Ga pacëk kobëri fo, ante ndëcëdëniho nkaŵ ḥa, nuniho anuŷ ḥa kankëko fop hafo vénkahn hna.

**21** Piyer më ndënkwëtak ile liyako ūa më ntehnëka Yesu: «Aharaŋ, yëkëry anuŷ nte ryewanëruho antë mbok tok ahnë muk ḥa, kankék fop.»

**22** Awa Yesu më ntehnëkëhni vërëfal vëlëwū va: «Kwëtahnëryina Ŵënu ḥa!

**23** Toña ūa fëyadëmu, ge ahnë ntehnëka inji kunj: “Matëry ani ayi alëba wov hna”, ge gwajëlehnađina ntawary dëwū hna, bare kwëtahn ile nësëd ūa ntiyad, awa watac ntiyaryëdëha.

**24** Soje umë, lehnandëmu; ge muntadun soje arëyū iñë, kwëtahnëryin paryi nuýadun do irac njëfaderun.

**25** Ge muntadun, hara ahnë lavékuna, tavéhnëryina, do tavéhnahnu Rëmun ile ye g'ambin ūi fëna ile ŵenërun ūa.

**26** [Bare ge tavéhnëdilunëhnhna vëýëntaw va, Rëmun ile ye g'ambin ūi fëna tavéhnëdiluhna wameh hun ḥa.]

### **Ne matik fanka Yesu fa**

**27** Yesu gë vërëfal vëlëwū va mboko mbokani gë Yerusalem. Wati nte njasëlehnëdëho Yesu seleleCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, vësankaf vësëna wasadëha va, vëharan|Aharaŋ sariya sariya va gë vicér va më têhaniha.

**28** Tëyëniha: «Gë fanka iýëhne ntidu vëýin? Mo lehnëki alind?»

**29** Yesu më ntëkwakëhni: «Iñë ryampo fo rëyëdëmu; ge ntëkwarunëho, awa pëyadëmu fanka fale lihahnëdëfu vëýin va.

**30** Mo fayikawoSan|San njaryënd? Ŵënu ḥa bi ye ma vahnë va ye? Dëkwaryino.»

**31** Pëgwëlehnëni nkajelëndëni vëhni fo ntehnëndëni: «Ge ntëkwayinëk: “Ŵënu ḥa fayikawo”, tëyëdëhëfu bi soje ye woyinëk kwëtahnilënahna?»

**32** Bare ge ntëkwayinëk: “Vahnë va fayikawo...”» Ntakëkëhniwo gë kore ūa, kabi vahnë va fop nahaniho Sankila|Kila paryi yeho.

**33** Awa më ntëkwaniha Yesu: «Yëtélëfuhna.» Yesu më ntehnëkëhni: «Ami fëna pëyadiluhna sifa fanka fale lihahnëdëfu vëýin va.»

## **Marék 12**

### **Uhnës uryindaryindan soje vëyam vëyaphah**

<sup>1</sup> Tac Yesu pëgwëlehn nësëhnëndëhni gë wahnës wadindaryindan: «Nkeho asan ale fëlëko kaŷ waresen, do kece, tac mbëry ile rëkëde ñwëŷehnahnënde waresen ūa do pël ide nte rëkëde njaŵahnënde kaŷ iŋa. Tac, kwëtehnahnëkëhni vëyam njilehn uyas.

<sup>2</sup> Wati barëp hna, më payëka aryokuŋ a alë̄wu aryampo nji vëyam hna njëdajëniha sah lë̄wu ūa hn'ile mbarëpëni hna.

<sup>3</sup> Bare vëyam va më pëlaniha aryokuŋ a, ndafëniha, ntalehnëniha wëbák fo.

<sup>4</sup> Awa ahwëhn kaŷ a më payëka aryokuŋ ahaŵary; arac më ndafëniha nkaf hna do njeŵëniha.

<sup>5</sup> Ahwëhn kaŷ a më mbok payëka kat ahaŵary; arac, më ndawëniha. Do koyëna ntinihëhniwo vëhaŵary vëyabah: ndafënihëhni vëryampo, vëyëntaw va ndawënihëhni.

<sup>6</sup> «Ahwëhn kaŷ a asan aryampo fo nkoryaryëko: aju ale ñad dus a yeho. Më payëka aju rëkwa ūa gë vëyam kabi ntehnëko: “Ntënënëdëniha ajë mën aŷi.”

<sup>7</sup> «Bare vëyam va më ntehnélëni: “Wëliho ale lë̄wëd al! Yinëfu, ndawina, tac fuhnë hwëhnëden kaŷ iŋi!”

<sup>8</sup> Më pëlaniha aju ahwëhn kaŷ iŋa, ndawëniha do canëniha kaŷ hna.»

<sup>9</sup> Awa Yesu më têyékëhni: «Hak ntidëhëhni ahwëhn kaŷ iŋi? Njijëd umë dënk ndawëhni vëyam vi do kwëtehnahnëhni vëyam vëhaŵary.

<sup>10</sup> Karanjéluhna bi wanji wanës Ŵën? «“Itaka inte cañëtaniho vëvëry vacery ḥa vacak ye tame inte mbëryahnëk Ŵënu ḥa cery ntë̄wu ḥa fop.

<sup>11</sup> Ahwëhn a lik umë do nkwamëk dus njeki!” »

<sup>12</sup> Vësankaf wasëwif va njékëlehnađëniho fere pëlahnëniha Yesu, kabi wanji wanës vëhni ntehnëdëho. Bare ntakékëhniwo gë kore ūa; awa më tavëniha njilehnëni.

### Ŷatatanke Sesar

<sup>13</sup> Wafarise|Farise wëryampo gë wëlawoErod|Erod ūa fayiko vëhni Yesu hna nji pëlajëniha gë wanës wadë̄wu ḥa dënk.

<sup>14</sup> Më njijëni ntehnëniha: «Aharaŋ, njëtëbun toňa ūa hnësëdu; kwëtahnëlihna nëf ile nke ahnë do dënënëdila ahnë kabi aryëndah ye, bare njasa nte ñad Ŵënu ḥa haraŋëduhëhni. Pëyaryifu, sariya fu ūa maŵëryak bi ma maŵëryana cosi ūatetanke ūa asankaf a,Sesar ? Tëfékëfu bi sosëfuna?»

<sup>15</sup> Bare Yesu njëtëko coŵëni ile nahani paryi ūa; më ntehnëkëhni: «Soje ye rëndëndunëho urënd? Yonëhnino uŷec koryi, ñadëfu hnuŵu.»

<sup>16</sup> Më njëdaniha. Awa, Yesu më têyékëhni: «Yëka mo g'uŵac mo liyik koryi li?» Më ntékwanîha: «Sesar ye.»

<sup>17</sup> Më ntehnékéhni: «Bësaryina Sesar ile kwéhnék ſa do Ŧënu ña ile kwéhnék ſa.» Idékwa dë̄wu ña pëmpëhnahnékéhniwo dñus.

### Itëy ſoje ibëhn vësäm ña

<sup>18</sup> Wasaduse|Saduse njilehnini vëhni Yesu hna. (Vëhni lehnëdëho vësäm va vëvëhnëdina.) Më tÿfëniha aki:

<sup>19</sup> «Aharaŋ, Moyis njédakéfu aŋ'akwëda: “Ge asan ſélék, do cëm hara tavëna vutah, aheryu ntëwëdëha asëval a ſoje nagëhnahna acëru vutah.”

<sup>20</sup> Awa, nkeho hwënta ryampo, vësan mbëd gë vëhi vële vankëko rëm gë hnëm. Aryënkwëryënkw a ñëlëko do cëm hara tavëna vutah.

<sup>21</sup> Ahigëna ſa ñëlégékawo asëval arac, do cëmëg hara tavëna vutah umë fëna. Koyëna nkehawo ararëna ſa fëna,

<sup>22</sup> do mbëd gë vëhi va fop ñëlënihawo asëval a rac do cëmëni hara vëravëhna vutah. Ga puni vëhni fop, asëval a fëna cëmëgëlehñ.

<sup>23</sup> Hnë wati bëhn hna, ge matëni vësäm va, mo hwëhnëdëha awa asëval aÿ? Kabi mbëd gë vëhi vi fop ñëlënihawo!»

<sup>24</sup> Yesu më ntëkwakéhni: «Mpaŷëmpaŷadëhu, do njëterun bi ſoje ye ye? Kabi yëtéluhna vikerëh va do yëtéluhna fëna fanka Ŧënu ña.

<sup>25</sup> Ge vësäm va mbëhnëni, vësan va gë vësëval va vëvokëdina ñëlëlëni, had wamëleka wab g'ambin ki nkedëni.

<sup>26</sup> Bare ſoje vële vëhnëd va, kobéri karanjéluhna bi kayëte nte kerék Moyis nte hnësëd ſoje fatëh fante ſagëdëho fa? Ŧënu ña më lehnëkawo Moyis: “Wën Abërahám ña yebu, Wën Isak, do gë WënSakob|Sakob.” »

<sup>27</sup> Yesu më nkwënëk: «Wën ña Wën vële wok vësëmëna ye, gena Wën vësäm; mpaŷëmpaŷaku dñus.»

### Akwëda Wën nte ſak hnëfak

<sup>28</sup> Aharaŋ sariya|Aharaŋ sariya wëryékéhniwo ga nkwajélëdëni. Njëtëko toña ſa ntëkwakéhniwo Yesu wasaduse ūa; më tëhaka do tëya: «Añëhne kwëda Wën ſak hnëfak?»

<sup>29</sup> Yesu më ntëkwaka: «Wëli akwëda nte ſak hnëfak ña: “Nëpary, Isérayel|Isérayel, Ahwëhn a Wën fu, umë fo ye Ahwëhn.

<sup>30</sup> Dahnëryehna Ahwëhn a Wën hu ña gë sakahn hu fop, g'intawary hu ña fop, gë hakili ſa fop, do gë fanka hu fa fop.”

<sup>31</sup> Do wëli kigëna ña: “Dahnëryehna had wëjë dënk.” Gena vakwëda vante ſak hnëfak lëbëka vanji.»

<sup>32</sup> Awa aharaŋ sariya ſa më ntehnëka Yesu: «Njivék dñus, Aharaŋ. Ille lëkwaru ſa toña ye: Ahwëhn a fo ye Ŧënu ña, Ŧënu hukawary gena, ge gena umë.

<sup>33</sup> Awa ale-wo-le tēfēka ḥahna Ŵēnu ḥa gē sakahn lē̄wu fop, gē hakili lē̄wu fop, do gē fanka falē̄wu fop; do tēfēka ḥahna aŷēntawū ū had umē dēn̄k. Umē njivēk dūs ntēbi sifa wasadēha wale-wo-le canēhnēde Ŵēnu ḥa do gē ū̄saw ule ndaŵēhnēdēhēhni ū̄.

<sup>34</sup> Yesu njētēko gē hakili ntēkwako; awa mē ntehnēka: «DaŵētalihnaNaŵ Ŵēnu|Inaŵ Ŵēnu ḥa ḥa.» Ga ndēcēk watac ahnē dēkēlohma mbok tēya iñē.

### Arēhnayik a gē David

<sup>35</sup> Yesu karanjēdēhēhniwo vahnē vaCery Ŵēn Cankaf|Cery Ŵēn Cankaf hna mē tēyēk iñi tēy: «Hak kod ntehnēnivēharan|Aharañ sariya sariya vi Arēhnayik aAju David|Aju David ye?»

<sup>36</sup> Kabi David umē dēn̄k lehnēko ante pēbēkawo lyir Ipacah iñā: «“Ahwēhn a Ŵēnu ḥa mē lehnēka Ahwēhn mēn a: Yij alaña g'irēhw mēn, hafo hale kēfēdēfuhēhni vēle ū̄ewēki va haryēnkhu.”

<sup>37</sup> David umē dēn̄k “Ahwēhn” macēdēha: awa hak kod nke Arēhnayik a fēna aju David?»

### Wanira soje vēharañ sariya

Kore yabah hnēpadēhawo Yesu g'uhnatah.

<sup>38</sup> Wēlin ile karanjēdēhēhniwo ū̄: «Keharyinēhnivēharan|Aharañ sariya sariya vi, vēhni vēle nējahnēk gwērētalehn gē vacud vajaryah do ū̄ad nkaŷēndeni g'untēnah waŷēwa bulunda hna;

<sup>39</sup> tēhnadēni wēlañā wale rēkēde nuhahnēndenivacaliña|Cery Caliña Wasēwif hna do gē wēlañā vahnē vēlēnah hn'ile tokēde roka sankaf hna.

<sup>40</sup> Fop tebēdēnihēhni vēsēval vēle cēmaryēk vēsan va ile kwēhnani ū̄, do tanj njēfadēni iyēfa yaryah kamahnahnini. Gē wayap kitinjēdeni ntēbini vahnē vēyēntaw vi fop.»

### Uyēdahn ule canēk asēval ale cēmaryēk asan

<sup>41</sup> Yesu dārēl hn'ile kwētēde uyēdahn vē Cery Ŵēn Cankaf hna ntañako, do njēkēdēho bi hak kwētēdēni vahnē va koryi ū̄. Vēvetak vēyabah koryi yabah kwētēdēniho.

<sup>42</sup> Asēval ahaŷēhnah ale cēmaryēk asan mē tēkik do kwēt vunjēc vuki vunte wok yābēlahna nafa.

<sup>43</sup> Awa Yesu mē macēkēhnivērefal|Arēfal vēlēwu va do ntehnēhni: «Toña ū̄ fēyadēmu, aŷi asēval ahaŷēhnah, uyēdahn lē̄wu ule kwētēk ū̄ yābēk ntēbi va vēyēntaw ū̄ fop.

<sup>44</sup> Kabi vēyēntaw vi fop koryi ule wok balēlēhnihna kwētēni; bare umē, hn'uhaŷēhnah lē̄wu hna, njēdahnēk le kwēhnak ū̄ fop, ile rēfakēha kwēta soje lē̄wu ū̄ dēn̄k.»

## Marëk 13

### Yesu ipérékan Cery Ŵën Cankaf ḥa pëyahndé

<sup>1</sup> Ante cahnédého YesuCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf ḥa, aryampovéréfal|Aréfal vélêwu hna më ntéhnéka: «Aharaŋ, yékery! Wéraka wasankaf ŷa nkwamék ka! Acery ḥa naŷék dús!»

<sup>2</sup> Yesu më ntékwaka: «Gena nudu bi vaŋi vacery vacankaf? Wëla itaka ðampo godina tinda hn'iñéntaw; fop nihéde.»

### Ambér g'uryéñah

<sup>3</sup> Yesu hn'ikuŋOliviye|Oliviye hna ntañako, pabat gëAcery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf.Piyer, gëSak|Sak, gëSan|San, do gë Andëre fo nkeniho, më tégéniha:

<sup>4</sup> «Pëýaryifu bi guve ntiyad watac do ye yed dahëse le rufahnéd ante ntiyahndé vëýin fop ḥa.»

<sup>5</sup> Awa Yesu pëgwélehn ntéhnéndéhni: «Kwëtëryin hakili, ant'aravu arokayiwu!

<sup>6</sup> Vahnë vëyabah njijédéni mécani uŵac mën ŷa do ntéhnéndéni vëréhnayik ye! Tokadénihëhni vahnë vëyabah.

<sup>7</sup> Ge nkwéryédun ga néséde soŋe wamét nkal ðarél hun do gë wakasék soŋe wamét wabë ḥa, antë ntaku; watac afo ntiya, bare gedina ten wapuya ūi duniýa ḥa.

<sup>8</sup> Bulunda rékéd mëtendéni gë bulunda ýéntaw, do ahnaŵ pëgwédëha ahnaŵ aýéntaw; nked iñénda nkal hnë waresiyo wayabah, do g'inte ḥa. Nked had lav idonk hnag ryénkwéryéenk.

<sup>9</sup> «Bare ŷuhné, diryin wajira! Kabi vahnë va njiryeryédénihuMbara Véhitij|Mbara Véhitij hna; ndaféderunvacaliŋa|Cery Caliŋa Waséwif hna. Njiryeryéderun haryéenk hnë waguveréner hna gë vëhnaŵ hna soŋe lémén, wasede mën yedun haryéenk lëw hni.

<sup>10</sup> AfoWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ḥa pëýayini wabulunda ḥa fop ten.

<sup>11</sup> Age pëlayirun soŋe ayiryeryiwu vakitiŋa hna, antë nkehahnahnu ile rëfëka ahnësu; néseryin wanës wante njédadéhu Ŵën watı rac ḥa, kabi gedina ŷuhné rékéd ahnëséndu bare lyir Ipacah iŋa rékéd nésénd.

<sup>12</sup> «Véle vankék rëm gë hnëm njédañnléddéni soŋe ndawini, do warëm ŷa fëna koyëna ntidénihëhni vutah vuntëw hni va; vutah va ñewéndénihëhni vële hnagékëhni va do ndawehnédénihëhni.

<sup>13</sup> Vahnë va fop ñewéndénihu soŋe lémén. Bare ale yaŵenad hafo pu ūa, Ŵënu ḥa pehétédëha.»

### Iñé hayah dëcët

<sup>14</sup> «Ge nuđun ile ūacëde “Iñë hayah dëcët ū ”, hn’ile nkok tefelahnna nke hna (arabi ale haranëda nkwëry wañi!), awa vële yed Yude va tefedëha nkaryëni gë wahuñ;

<sup>15</sup> ale yed ūaŋ cery ntëwu hna, ge cëlik, tefelahnna tënk soñe nuf iñë bambery;

<sup>16</sup> do ale ye hn’ikař hna tefelahnna mënc gë ūalu soñe njoj cuđ cankaf ntëwu ña.

<sup>17</sup> Mekëhni vësëval vëryonkah va gë vële yëwëndëdëhëhni vutah vuntëw hni va hnë wafac warac!

<sup>18</sup> Muntaryina ūenu ña antë teki hnë wafac wale tèvëd gë fanka hna!

<sup>19</sup> Kabi hnë wafac warac, mbér ña njabëd dus ntëbi vambér vante yedëho kobëri wapëgwa duniya vi, ante ntiko ūen fop ña, hafo gaki, do bokëdina nke sifa rac muk.

<sup>20</sup> Ge ñaŷëtakëndina Ahwëhn a ūenu ña waŷi wafac ahnë gokëndina, bare ñaŷëtëk soñe vahnë vële tèhnak pehëtëni va.

<sup>21</sup> Awa ge ahnë ntehnëku: “Yëkëryina, ale tèhnak ūen ū ani nke, Arëhnayik a!” ma: “Yëkëryina, hnani nke!” nt’ahwëtahnu.

<sup>22</sup> Kabi, vërëhnayik gëwakila vële wok wayena paryi|Kila cahnëdëni; rëkëd ntindëni vifëmpëhnahnah gë wëdahëse tokahnënihëhni vële tèhnak ūen va ge kokënd nke.

<sup>23</sup> Awa ūuhnë, diryin wajira! Pëyamu fop kobëri fo.»

### Ajë Ahn'a njijëd

<sup>24</sup> «Tac, ge ndëcëk wafac ambér warac, “lav ūa kuyëd, lepera ūa bokëdina ntanc,

<sup>25</sup> wahol ūa njojëd, do wëfanka wale ye g’ambin ūa ñenkad.”

<sup>26</sup> «Awa nudeAjë Ahn'a|Ajë Ahnë, ga tèkid vëjar hna, gë fanka do gëicëmb|lcëmb cankaf.

<sup>27</sup> Payëdëhëhni wamëleka wadëwu ña mbarëpinihëhni vële tèhnak va vacape vanah vamb nkal vi.»

### Ile karanëd anuŷ

<sup>28</sup> «Nkwëryërin le karanëd anuŷ ñi: ge tèk nëp tuŋ njëtëdun watì hasëk ūa tèhajëk.

<sup>29</sup> Ndampo fo nke, ge nurun vëŷin fop ga tèkid, watì ūa tèhajëk, ntiyad.

<sup>30</sup> Toña ūa fëyadëmu: vahnë vëvë gaki vi vësëmëdina fop hara diyana vëŷin fop.

<sup>31</sup> Ambin ñi g’inkal inji godina, bare wanës mën ñi nkod kwëlëkwël.»

### Ūenu ña fo yëtëk watì nte mbokajëd Yesu

<sup>32</sup> «Ahnë yëtëna bi guve tëkid fac ma wati le ntiyad vëÿin ſa, wëla wamëleka wab g'ambin ñi gë Aj'a dënk; Rëm ſa fo yëtëk.

<sup>33</sup> Diryin wajira! Nt'ahnamawu, kabi yëtéluhna bi guve tëkid wati ſa.

<sup>34</sup> Nked had asan yik uyas: ge maték tere hna, taveryëdëhëhni fop vëryokunj vëlëwu va, njëdadëha ale-wo-le doku minu ile rëkëd ndokunjënd do ntehna ayëka rënka ſa nt'ahnama.

<sup>35</sup> Awa nt'ahnamawu, kabi yëtéluhna bi guve mëncid Ahwëhn tere ſa: mpëd g'anëka ga nked, ma gandëcak ga, ma tara cale ña, ma g'acahnëfëd ga.

<sup>36</sup> Antë mënci hnë wati le worun nahaluhna do nijj tëkatu ga namarun.

<sup>37</sup> Ille hnësëhnëdëmu ani ſi, hnësëhnëdëfuhëhni vahnë va fop: ant'ahnamawu!»

## Marëk 14

### Icëm do g'ibëhn Yesu ña Vësankaf va njëkëlehñëdëni pëlaniha Yesu

<sup>1</sup> Awa wafac wahi wojëko nkehahn ambëntPak|Pak ña do g'ambënt nte rokandemburu kwëhn levir këm|Mburu kwëhn levir këm ña. Vësankaf vësëna wasadëha va gevëharan|Aharañ sariya sariya va njëkëlendëniho tokaniha Yesu pëlaniha hara bulunda ſa wayëtëna, ndaWehnëniha.

<sup>2</sup> Ntehnëlëdëniho: «Kodelënëhna ntiyin watac hnë wati ambënt hna, ge gena më bulunda ſa dakëna ñañänani.»

### Asëval rurëdëha Yesu datikola

<sup>3</sup> Yesu Betani nkeho, tere Simo ale hwëhnakombiý|ambiý ña. Wati nte tokëdëniho roka ña, asëval tënklehni gë sëleku datikola hambah ntañi le lihahnik narëd paryi. Më podëtëk do tura Yesu nkaf hna.

<sup>4</sup> Awa vëryampo hnë vële yentiko hnam va më ntavëkëhni dus, pëgwëlehnëni nësëlehnandëni vëhni fo: «Soñe ye përëkanék iyi datikola?»

<sup>5</sup> Kokënde nkwafi gë koryi yabah dus tac njëdini koryi ſa vëhaÿëhnah val!» Awa më ñañänahnëniha asëval a.

<sup>6</sup> Bare Yesu më ntehnëkëhni: «Tavëryina ÿam. Soñe ye ryëñanërunëha? Ille ntinëhnëko ſi njivëk.

<sup>7</sup> Nkelahnëdun kwëlëkwël vëhaÿëhnah va do wati-wo-wati ſadun ſa kodun alinëhnuni ifërén; bare ami, gelahnëdelënëhna kwëlëkwël.

<sup>8</sup> Ntk ille mëkëk ſa: kobëri fo turëko datikola ſa mbahn li pëhwëtanëhnahno ibañ ina.

<sup>9</sup> Toña ūya fēyadēmu: hn'ile-wo-le pēyahnēde Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ña duniña li fop, tēfētade fēna ile ntik aŷi asēval do ndēnkwētade.»

### Yuða pēhnak njēdahna Yesu

<sup>10</sup> Awa Yuða Isékariyot, aryampo vērēfal Pēhw gē Vēhi hna, njiko nēsēlini gē vēsankaf vēsēna wasadēha va gante tēfēka njēdahni Yesu ka.

<sup>11</sup> Vēhni, nēnjekēhniwo dus ante nkwyryēniho watac ña, mē ntehnēniha cosēdēniha koryi. Yuða pēgwēlehn njēkēlehnand fere fale rēfēka njēdahnhēni Yesu fa.

### Yesu pēhwētaŷehnēd roka Pak

<sup>12</sup> Fac ryēnkwyryēnk ambēntmburu kwēhn levir kēm|Mburu kwēhn levir kēmhna, hnē fac ile ndawahnēdeni vupe sojē rokaPak|Pak ūya,vērēfal|Arēfal va mē tēyēniha Yesu: «Ne ñadu yifu afēhwētanēhni roka Pak ūya?»

<sup>13</sup> Mē payēkēhni vēhi ntehnēhni: «Yiryin nañ hna, nudunēha asan ale ryibēk unkwahn wēnka. Tēfēlehnēryina.

<sup>14</sup> Hn'ile tēnkēd hna, dehnēryina ahwēhn tere ūya: “Aharan a tēyēdēhi: ‘Ne nke acery ante rokandēbun roka Pak ūya gē vērēfal mēn va?’”

<sup>15</sup> Tufēdēhu cery cancaf ūyan etas hna nte fēhwētik g'ile valēdēhu ūya fop. Hnam pēhwētadun sojē roka ūya.»

<sup>16</sup> Vērēfal va njilehnēni g'inañ; tēkatēni fop gante ntehnēkēhniwo Yesu ka, pēhwētani sojē roka ūya.

<sup>17</sup> G'anēka ga Yesu gē Pēhw gē Vēhi va tēkēlehnēni.

<sup>18</sup> Wati nte tokēdēniho roka tabali hna, Yesu mē ntehnēkēhni: «Toña ūya fēyadēmu: aryampo hnē wuhne, ale rokēlandēbun, tokadēho.»

<sup>19</sup> Vērēfal va fop njamēlehnēni, pēgwēlehnēni tēyēndēniha aryampo aryampo: «Ami bi ye?»

<sup>20</sup> Yesu mē ntēkwakēhni: «Aryampo ye hnē wuhne Pēhw gē Vēhi vi, ale labēlandēbun mburu ña hnēhēt li.

<sup>21</sup> Ajē Ahn'a|Ajē Ahnē cēmēd, gante nēsēk vikerēh sojē lēwū ka; bare horot sankaf nuŷad ale rokadēha Ajē Ahn'a! Antē mbērayi nagi feceko asan arac!»

### Roka Ahwēhn a

<sup>22</sup> Wati roka hna Yesu mē nufēk mburu ña, do mē nkubēlehnēk njēdahni vērēfal vēlēwū va, ntehnēhni: «Tokēryin, mbahn mēn iñā ye.»

<sup>23</sup> Mē mbok nufēk nkēlēwā uñen waresen ña, camehna Wēnu ña, do njēdahni ceni vēhni fop.

<sup>24</sup> Yesu më ntehnékéhni: «Sat mën le ſyabahnik kwëtëla gë Ÿënu ja ye do ryehétik ſoje vahnë vëyabah.

<sup>25</sup> Toña ſya fëyadëmu: bokëda ſewu muk uñenwareſen|Atëh resen hafo fac le sahandëbu ñen kaſekNaš Ÿënu|Inaš Ÿënu ja hna.»

<sup>26</sup> Njëwëlehnëni wahnëw ambënt ja tac njilehnëni hn'ikuŋ nte ſwacikOliviye|Oliviye ja.

#### **Yesu pëyahnëd Piyer njahëtađëha yëtëlahna**

<sup>27</sup> Yesu më ntehnékéhni vërefal vëlëwu va: «Wuhne fop tavëdunëho kabi karanjëde vikerëh hna: «“Ndawëdëfuha aheryëherya, do wape ja campëdëni.” »

<sup>28</sup> Yesu më nkwenëk: «Bare ge mbéhnëbu, njidëfu hnapëhëndu Galile hna.»

<sup>29</sup> Piyer më ntehnëka: «Lakënde tavënihi vëyëntaw vi fop, ami tavëdila.»

<sup>30</sup> Awa Yesu më ntëkwaka: «Toña ſya fëyadëmi: dol, hnë uji mëd dënk, ani gë tarahnënd cale ja wahwënta wahi, njahëtau wahwënta warar yëtëlihohna.»

<sup>31</sup> Bare Piyer më njawënëko g'ahaŵary wanës wadëwu ja ntehn: «Yahëtada muk, wëla ntehni tefëka sëmëntiwu gë wëjë.» Vërefal vëyëntaw va fop koyëna nësëniho.

#### **Yesu Setësemane hna njëfad**

<sup>32</sup> Yesu gevërefal|Arëfal vëlëwu va tækélehnëni hn'ile macik Setësemane, më ntehnékéhni: «Dañaryin ani hafo yiwu ūuntaju.»

<sup>33</sup> Tac më njokéhniPiyer, gëSak|Sak, do gëSan|San. Pëgwëlehn njëtand yiŵéhnah g'ufëmpéhnahnah ūa.

<sup>34</sup> Më ntehnékéhni: «Ntaŵary mën ija pëbëka yiŵéhnah sankaf dus hafo yewu had ale sëmëk; ñëwëryin ani do duñënaryin ant aryaku wakwëd.»

<sup>35</sup> Yesu më njik ñawët toyë, njok nkal li kobalehn do njëfa aki arabi Ÿënu ja ñawëtëhna, ge kođ nke, iïji watì horot.

<sup>36</sup> Ntehnëdëho: «Apa, Rëm mën, kođu ali ile-wo-le ſya; ñawëtënde antë tækéhne iïji horot. Bare ant'ali ile ſyadëfu ami, diry ile ſyadu wëjë ſya.»

<sup>37</sup> Tac më mbokajék hnë vërefal vërar hna do nji tækéhni ga ndakëni wakwëd. Më ntehnëka Piyer: «Simo, ndakëru? Mëkëlihna aryuñëna wëla watì ryampo fo hara ðakëlihna?»

<sup>38</sup> Ant'ahnamaŵu do njëfaryin ſoje gante kođun ayaŵénahnu ge njëkéhnahnëderun. Ahnë ñad ntind yivah yabah, bare mbahn ija kwëhnana fanka.»

<sup>39</sup> Umë mbok ñawëtak mbok njëfa gante ndënkwakëh njëfa ka.

<sup>40</sup> Tac më mbok mbokajék vërëfal hna do mbok tēkatéhni ga ndakéni wakwëd; wahodilohna mbok ḥeséni. Do wayëtëlohná ile ntékwadëniha.

<sup>41</sup> Ante mbokajék rarëna ḥa, më ntehnékéhni: «Nkorun aryaku do njinëgadun? Puk! Wati ḥa tékék. Yékéryin, Ajë Ahn'a njédadéniha vë̄wen va.

<sup>42</sup> Matëryin, njiyin! Yékéryina, ale yëdahnédého ḥa tēhajédého!»

### Ipëla Yesu

<sup>43</sup> Yesu nkoko nésénd ante tékiko taŋ Yuda ḥa, aryampo hnë Pëhw gë Vëhi hna. Gë kore vële yoko viŵëta, wasélame gë waryoko nkeniho. Vësankaf vëséna wasadëha va fayikéhniwo gëvëharan|Aharaŋ sariya sariya va do gë vicér va.

<sup>44</sup> Yuda, ale yëdahnédéhawo Yesu ḥa, nkabékéhniwo kore rac dahëse ile ntid ḥa: «Asan ale vucédëfu ḥa, umë ye. Pëlaryina, ayowuna, do ayékanduna dus.»

<sup>45</sup> Yuda tēkind tuŋ, tēhalehna Yesu do nkaŷa: «Aharaŋ!» Tac mbucëlehna.

<sup>46</sup> Awa vële nkejéniho va nënéléhnélehnéniha Yesu pëlaniha.

<sup>47</sup> Aryampo hnë vële nkeniho gë Yesu va më pëhwëtëk sélame lëwu ḥa, do taňa aryokuŋaséna wasadëha asankaf|Aséna Wasadëha Asankaf a ntépëtëlehna nëf ḥa.

<sup>48</sup> Yesu më tēyékéhni: «Gë wasélame do gë waryoko bi tēfakéha ayinéhniwuno afélawuno had bandi yebu?

<sup>49</sup> Fac-wo-fac nkelandeného do karanjédëfuhéhniwo vahnë vaCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, pëlalunoŵohna. Bare ntiyad nkehahn ile nésék vikeréh va.»

<sup>50</sup> Awa vërëfal va fop tavélehnéniha nkaryéni.

<sup>51</sup> Jar rëfélendéhawo Yesu, pand fo kurako. Njawériko pëlayi,

<sup>52</sup> bare tavéko pand iŋa nkaryélehn ḥas fo.

### Yesu Mbara Vëhitin hna

<sup>53</sup> Më njonihna Yesu gë tereaséna wasadëha asankaf|Aséna Wasadëha Asankafa. Hnam mbaréléniho fop vësankaf vëséna wasadëha va, vicér va do gëvëharan|Aharaŋ sariya sariya va.

<sup>54</sup> Piyer ḥawët tēfédéhawo Yesu, ténkélehn selele tere aséna wasadëha asankaf hna. Hnam, gë vëyéka va ntañantiko njerantédeho hwëdëh hna.

<sup>55</sup> Vësankaf vëséna va gë vëhitin vëvëMbara Vëhitin|Mbara Vëhitin va fop njékélehnédéniho cedeya meh nte ndaŵehnahnédéniha Yesu, bare vëhnuŷalohna.

<sup>56</sup> Vahnë vëyabah mërahnédënihawo, bare wanës wadëw hni ḥa nëmpélëko.

<sup>57</sup> Awa väryampo më matëni mërahnëniha aki:

<sup>58</sup> «Nkwëryëbunëhawo ga nësëd: “Nihëdëfu ḥa Cery Ŵën Cankaf nte mbëryëni vahnë ḥi, do vokaryu väryu kaŵary hnë wafac warar ante wod gena doku vahnë.”»

<sup>59</sup> Bare wëla hnë watac, wanës wadëw hni ḥa næmpëlëko.

<sup>60</sup> Awa asëna wasadëha asankaf a më matëk tÿfa Yesu: «Dëkwadila bi ile ntehnëdënihi vëyi vahnë?»

<sup>61</sup> Yesu ñoñ dëkwadilohna. Asëna wasadëha asankaf a më mbok tÿfëka: «Arëhnayik a bi yeru, Ajë Ŵën hunte sëmbëdëfun hi?»

<sup>62</sup> Yesu më ntëkwaka: «Umë yebu, ūuhnë fop nuđunëha Ajë Ahn'a|Ajë Ahnëntañad g'irëhw Ŵën Hwëhn Fanka Fop; nuđunëha fëna ga njijëd vëjar vamb g'ambin hna.»

<sup>63</sup> Awa asëna wasadëha asankaf a më citëk viyi vilëwu va do ntehn: «Gona mbalëfu gë wasede!»

<sup>64</sup> Nkwëryerun wayëw wante njewik Ŵënu ḥa. Hak ntehnërun?» Vëhni fop ntehnëlehnëni menëk, tefëka ndaži.

<sup>65</sup> Vëryampo hnë vëhni pëgwëlehnëni têpahnëndëniha Yesu, cankëniha yëka ſi nkwyatëndëniha do ntehnëndëniha: «Yëtëry, kabi kila yeru, pëyaryifu bi mo ryafëki!» Vëyëka va nufëlehnëniha Yesu poryëndëniha.

### Piyer njahëtadëha Yesu

<sup>66</sup> Piyer gëd selele hna nkoko ante tékiko asëval aryokun avaasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a.

<sup>67</sup> Nukawo Piyer ga njerantëde, më njekëka dus, do ntehna: «Wëjë fëna gë Yesu nkentiruho, asan avë Nasaret aÿi.»

<sup>68</sup> Bare Piyer nambehnakawo Yesu ntehn: «Yëtëla bi ye ſadu ahnës, gwëryëda.» Tac më matëk selele hna nji rënka hna do icale tarëlehn.

<sup>69</sup> Bare aryokun a më mbok nuka do mbok ntehna tase vële yeho hnam va: «Aÿi asan, aryampo hnë vëhni ye!»

<sup>70</sup> Piyer mboko nambehnahna kat. Ga mbiÿek toyë, vële yeho hnam va më ntehnëniha Piyer: «Paryi nke, aryampo hnë vëhni yeru, kabi wëjë fëna avë resiyo Galile yeru.»

<sup>71</sup> Awa Piyer ndekalehn: «Arabi Ŵënu ḥa ntiwo ūeh ge mërëdëfu! Lëk, yëtélëwahna asan ale lehnëdun aÿi.»

<sup>72</sup> Wati rac dënk, cale ḥa tarëlehn higëna ſa, Piyer ndenkwtalehn ile ntehnëkawo Yesu ſa: «Tarahñënd cale ḥa wahwënta wahi, njahëtadëho wahwënta warar yëtélöhohna.» Awa pëgwëlehn kond dus.

## Marék 15

### Yesu vëhni Pilat guveréner vë Rom hna

<sup>1</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va, gë vicér va, gëvëharan|Aharañ sariyasariya va, do gë vëvëMbara Vëhitin|Mbara Vëhitin va fop, mbarëniho kobëri fo g'acahnëfëd ga soñe nkajélèni. Më ñabehnëniha Yesu, njiryeryëniha njédanihaPilat|Pilat.

<sup>2</sup> Arac më tèyëka: «Ahnaŵwasëwif|Sëwif ūa bi yeru?» Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësék.»

<sup>3</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va viýë viyabah mërahnëdënihawo.

<sup>4</sup> Awa Pilat më mbok tèyëka: «Ñoñ dëkwañila bi? Nkwëryëdu wante pëyahnëdëni soñe lëw hu ña!»

<sup>5</sup> Bare Yesu ñoñ golohna ntëkwand, hafo Pilat pëmpëhnahna.

<sup>6</sup> Hn'ambënt Pak-wo, Pilat tavëdëhawo aramp aryampo, ale tèyëni bulunda ÿa.

<sup>7</sup> Hara asan, ale ūacik Barabas, sëdaryiko kaso hna gë vële ryaŵëkawo ahn'a ante ñaňenaniho soñe nkwëcëtini vësankaf ña.

<sup>8</sup> Kore ÿa njilehnëni vëhni Pilat hna do pëgwëni vëhni fop tèyëndëniha ile rëk maŵëryanëdëhëhni hn'ambënt Pak hna.

<sup>9</sup> Pilat më ntëkwakëhni: «Ñadun bi ravëhnuna ahnaŵ wasëwif aÿi?»

<sup>10</sup> Kabi Pilat njëtëko dus, g'iñeŵary njinenëhninihawo Yesu vësankaf vësëna wasadëha vi.

<sup>11</sup> Bare vësankaf vësëna va peñëdënihëhniwo kore ÿa ntehnëni: «Tavëndifuna Barabas.»

<sup>12</sup> Pilat më mbok tèyëkëhni kat kore ÿa: «Ye ÿadun liwuŵa ale ūacëdun Ahnaŵ Wasëwif aÿi?»

<sup>13</sup> Më ntëkwaniha ndekatëndëni: «Pakëryehna hnë kërëwa!»

<sup>14</sup> Pilat më tèyëkëhni: «Awa iÿéhne ūeh ntik?» Bare mboko ndekani dus g'ahaŵary: «Pakëryehna hnë kërëwa!»

<sup>15</sup> Pilat ñadëho nëjehnëhni bulunda ÿa, më tavëka Barabas; ga ntampëniha Yesu, më njëdakëhni wasodade ūa pakëniha hnë kërëwa.

### Wasodade ūa njafanjëdëniha Yesu

<sup>16</sup> Wasodade ūa më njoniha Yesu bambery tere guveréner hna, do macënihëhni wasodade ntahni ūa fop.

<sup>17</sup> Cudëniha cud mbëntah, do mbahnëni apénkw wadëmpëhn, pënkwëlehnëniha.

<sup>18</sup> Tac pëgwëlehnëni njafanjëndëniha ntehnëndëniha: «Nkaŷiru, AhnaŵWasëwif|Sëwif !»

<sup>19</sup> Ntankëdënihawo, tëpahnëndëniha do ndëkwëhnëndëni haryënk w lë̄wu.

<sup>20</sup> Ante puhnani yafaŋ dë̄wu ḥa, më cudëtëniha cud mbëntah ḥa, mbokaryëniha vīyi vilë̄wu va do njonih soje pakëniha hnë kérëwa.

### Yesu pakëde hnë kérëwa

<sup>21</sup> Hara asan, ale ūacik Simo, avë Siren, ūëncidëho kaŷ. Rëm hni vëhni Alekësandér do gë Rufus yeho. Cape tac ndëcëdëho do wasodade ūa më porosinjëniha ndibkérëwa|Kérëwa Yesu ūa.

<sup>22</sup> Më njiryeryëniha Yesu hn'ile macik Golëgota; umë fëhnëtanëd «Kunj Hëloyoy».

<sup>23</sup> Nadëniho njëdaniha uñen nte hnaŵëlehnik gë datikola ile ūacik mir, bare Yesu më ḥwëyék.

<sup>24</sup> Tac pakëlehnëniha hnë kérëwa do pitëndëlehnëniho vīyi vilë̄wu va do njélëniho wanjël njëtahnëni bi mo hwëhnëd.

<sup>25</sup> Cahnëfëd fo woko ante pakënihawo ḥa.

<sup>26</sup> Aki keriko do pakiko yar lë̄wu njëtahnënde soje ile ndaŵahnik ūa: «AhnaŵWasëwif|Sëwif ūa».

<sup>27</sup> Wabandi waki fëna pakaryiniho hnam ðarël Yesu, aryampo g'irëhw, aŷëntaw a g'irahahn.

<sup>28</sup> [Koyëna ntìyako Vikerëh vinte fëyahñëko: «Had vë̄wen va ntiryaryiko.»]

<sup>29</sup> Vële ryëcëd va nkélënkéladëniho njëwatëndëniha, ntehnëndëni: «Hey! Wëjë ale lehnëko kodu ahnih Cery ŵën Cankaf ḥa do avokary avëry hnë wafac warar,

<sup>30</sup> pehëtary wëjë dën̄k, cëli kérëwa hna!»

<sup>31</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va fëna gevëharan|Aharaŋ sariya sariya va njafanjëdënihawo ntehnélëndëni: «Pehëtékëhni vahnë vëhaŵary bare kodina pehëta umë dën̄k!

<sup>32</sup> Arabi Arëhnayik a, ahnaŵlsërayel|lsërayel a, cël tameki kérëwa hna! Ge nubun rac, awa kwëtahnëdëfunëha.» Vële pakëlehniniho gë Yesu va fëna njëwëdënihawo.

### Icëm Yesu ḥa

<sup>33</sup> Lav a nkaf li nkeho, kuyëlehn nkal hna fop hafo hnë wëwati warar g'anent hna.

<sup>34</sup> Watí rarëna hna Yesu më ndekak gë fanka: «Eloyi, Eloyi, lëma sabakëtani?» Umë fëhnëtanëd: «ŵën mën, ŵën mën, soje ye ravëruho?»

<sup>35</sup> Vëryampo hnë vële yeho hnam va, ga nkwëryëni, më ntehnëni: «Nëparyin, Eli macëd!»

<sup>36</sup> Aryampo hnë vëhni më nkaryék koy ankwëy hn'uñen ñañah do cob hnë ryoko, tac njelëhnëlehna Yesu soñe ce do ntehnëhni vële nkeni va: «Napëryin, nuñen ge Eli njijëd cëlënda kërëwa li!»

<sup>37</sup> Tac Yesu më ndekak gë fanka cëmëlehn.

<sup>38</sup> Ipan dëndah, inte fokiko haryënkw ÿëwa le ÿak sëvakCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, citako fagant pëgw yañ hafo gëd.

<sup>39</sup> Kapiten vë Rom, le hahnëko haryënkw Yesu ÿä, nuko gante cëmëko ka më ntehnëk: «Paryi nke, aÿi asanAjé Ŵën|Aju Ŵën yeho!»

<sup>40</sup> Vësëval vëryampo yeho hnam, vëhni fënali ñawët njekëdënihawo. Hnë vërac, nkentiniho vëhniMari|Mari mbë Magëdala, gë Salome, gë Mari hnëmuSak|Sak toyé do gë Yose.

<sup>41</sup> Tëfëlehnëdënihawo Yesu ante nkeniho Galile ña do ndokuñëhnëdënihawo. Nkentiniho fëna hnam vësëval vëyabah vëhaŵary vële njijëniho gë YesuYerusalem hna.

### Yesu kwëtëde hn'iyag

<sup>42-43</sup> G'anëka ga,Yosef mbë Arimasi tékiko. Umë ahitij yentiko ale lënënik Mbara Kitija hna, do itékNañ Ŵënu|Inañ Ŵënu ña ña napëntëdëho umë fëna. Fac pëhwëta ntañëla ña yeho, bëyëdilohna fac ntañëla ña pëgwëdëho. Soñe rac ndékahnëko Yosef nji tëyaPilat|Pilat iñas Yesu ña.

<sup>44</sup> Pilat pëmpëhnahnëkawo ante njétako Yesu ték cëm ña. Më macehnëka kapiten ÿä tëya bi paryi nke.

<sup>45</sup> Ga pëyahnek, kapiten ÿä, paryi nke, Pilat më mañëryanëka Yosef nuf ñas ñja.

<sup>46</sup> Yosef më ntañëk yarëh, cëlëndëk ñas ñja kërëwa hna, përyëk hnë yarëh do ndën hn'iyag nte yabiko hn'ikuñ. Tac këryinjët béraka pidahn rënka yag ñja.

<sup>47</sup> Mari|Mari mbë Magëdala gë Mari hnëmu Yose njekëdëniho bi ne ndënëde ñas Yesu ña.

## Marëk 16

### Ibëhn Yesu

<sup>1</sup> Ga ndëcëkofac ntañëla|Fac ntañëla ña,Mari|Mari mbë Magëdala, gë Salome, gë Mari hnëmuSak|Sak më ntañëni datikola soñe nji ntini ñas Yesu ña.

<sup>2</sup> Gë dimasi ÿä kobëri fo, ante pëhnëk lav ña, njilehnëni yag hna.

<sup>3</sup> Ntehnélédéniho vëhni fo: «Mo yid këryinjetéhnëfu taka nte fidahnik rënka yag nj?»

<sup>4</sup> Bare ante tékéniho ña nuniho taka cancaf iña këryinjetiko cape ndampo.

<sup>5</sup> Awa ténkélehnëni yag hna do më nuniha ajar ga ntañak hnam g'iréhw; viyi vile yeréko had ambin wilébilék ntiyako. Vëséval va më pëmpéhnahnékéhni,

<sup>6</sup> bare jar ña më ntehnékéhni: «Antë pëmpéhnahnu; Yesu mbë Nasaret yékélehnëdun, ale fakiko ÿa; Wënu ña mbéhnëndanëka, gena hnani. Yékeryin, wëli hn'ile kwétiko hna.

<sup>7</sup> Tame yiryin afeyawunaPiyergëvérëfal|Arëfal vëýëntaŵ va: “Njid napéhëndu Galile hna; hnam nudunëha, gante ntehnékuno ka.”»

<sup>8</sup> Awa vëséval va cahnélehnëni g'igary fo ñawëtani yag iña, kabi mbalédnihon takah ña. Do ñoñ wafeyalawohna ahnë, kabi ntakékéhniwo.

### **Yesu tuféhnadëha Mari mbë Magëdala**

<sup>9</sup> [Ga mbéhnék, kobéri fo g'acahnëfëd ga gë dimasi ÿa, Yesu vëhniMari|Marimbë Magëdala hna tuféhnako ten, ale ntanéhnékowayine]Yine mbëd gë waki ña.

<sup>10</sup> Umë njik pëyakéhni vële nkeniho gë Yesu va. Hara vahnë vërac njëwéhnëniho do kodéniho.

<sup>11</sup> Bare ga nkwyeryëniha ga nësëd: «Yesu mbéhnék, nubuhal!» vëhwëtahnélawohna.

### **Yesu tuféhnad hnë vëréfal vëhi**

<sup>12</sup> Tac, vëréfal vëhi yidého gë vunkol vutoy. Yesu më mbok tuféhnak g'ankeya nte nkok yavëtëdena ten.

<sup>13</sup> Vëréfal vëhi va më mbokani pëyanihëhni vëýëntaŵ va, bare vëhni fëna vëhwëtahnélëhniwohna.

### **Yesu tuféhnad hnë vëréfal pëhw g'aryaŵ hna**

<sup>14</sup> Tac, ga ndécék watac fop, Yesu më mbok tuféhnak kat vëréfal pëhw g'aryaŵ hna wati ante tokédéniho roka ña; ñañenahnékéhniwo soñe ile nkoni vëhwëtahnëna ÿa do g'ikamb vankaf vantëw hni ña, kabi vëwawéhnëliwohna vële hnukawo ga mbéhnék va.

<sup>15</sup> Më ntehnékéhni: «Yiryin duniÿa li fop afeyawuni vahnë vaWanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ña.

<sup>16</sup> Ale-wo-le hwëtahnëd do njaryi ÿa pehëtëde; bare ale wod kwëtahnëna ÿa cëdëde.

<sup>17</sup> Wëlin dahëse ile njavëtahnëdeni vële hwëtahnék va: ntadënihëhniwayine]Yine ña g'uŵac mën ūa; nësëdëni vanësa wakaŵary;

<sup>18</sup> ge pëladënihëhni walën ma ge cedëni wanto wante ryaŵëd ñoñ didilëhnhihna; tindëdënihëhni wëbák ña vëres va do vërac njérëdëni.»

### Yesu mbokađ ðarël Ŵën hna

<sup>19</sup> Ante nësëhnëdëhëhniwo koyëna ña, Ahwëhn a Yesu nufiko nkal li njoyi g'ambin do ntaña g'irëhw Ŵën.

<sup>20</sup> Vërëfal va campëlehnëni gante-wo-gante soje pëyahnëni Wanës Wakasëk ña. Ahwëhn a ndemadëhëhniwo hnë doku rac gë wëdahëse wapëmpëhnahnah wante ntidëniho ña do tufahnëdëho wanës ña toña ye.]

## Lik

### Lik 1

#### Pidēta wanës pañare Yesu

- <sup>1</sup> Aŷenta mën Alénah Tewofil, vahnë väyabah njékélehñeni njétensi do kerëni ile ye toña ūa fop hn'ile ryécetako fagant fu ūa.
- <sup>2</sup> Kobëri wapëgwa hna vële yeho wasede wañi fop va hwétehnahniko pëyahnëni wanës Wënu ña do awa vëhni fëyakëfu fop ile liyako ūa.
- <sup>3</sup> Soje umë ye, Alénah Tewofil, ante njékélehñebu wapacék ami fëna, cañahnëko herëhni wañi fop ile liyako kobëri wapëgwa hna hafo hn'ile puko hna,
- <sup>4</sup> aholahn ahwëtahn karañ inte haranjuhu ña.

#### Ipëyahñ hnagi San Aŷary a

- <sup>5</sup> Wati ante nkehoErod|Erod ahnañ Yude ña, nkeho hnam asëna wasadëha ale ūaciko Sakari. Hnë kore vësëna väva Abiya hna kwëhnaryiko. Asëvalu, Elisabet maciko. Umë fëna hnënk asëna asankaf ale ūacikoAron|Aron hna kwëhnaryiko.
- <sup>6</sup> Catëniho vëhni vëhi tak haryënk Wëen hna, maŵëhnëniho sariya ūa gë fop ile teyëk Ahwëhn a.
- <sup>7</sup> Vëhwëhnalawohna fatah, kabi Elisabet nagëdilohna do tëko ntafëni vëhni vëhi tak.
- <sup>8</sup> Fac ryampo, Sakari doku vësëna wasadëha ūa ntidëho Cery Wëen Cankaf hna, kabi agwën kore lëwu ūa yeho.
- <sup>9</sup> Ntiniho gante nke namu vësëna wasadëha ka soje tëhnahni ahnë do tëhnayiko Sakari ténkÿëwa sëvah|Cery Wëen CankafAhwëhn hna nji pëddud iña|ldud iña.
- <sup>10</sup> Wati nte pëdëdedud|ldud iña iña, fop bulunda ūa g'ipér njëfadëniho.
- <sup>11</sup> Mëleka Ahwëhn a cahnahnikawo Sakari: gë farëhwhn'ile cënade sadëhahn'ile pëdëde dud iña ñëwëko.
- <sup>12</sup> Sakari ga nuka, ntadëlehna ntañary iña do ntaka dus.
- <sup>13</sup> Bare mëleka ūa më ntehnëka: «Antë ntaki, Sakari; Wënu ña nkwëryëk wayëfa hu ūa. Elisabet, asëval hu, nagëhnëdëhina fatah facan fante ūacëduSan|San.
- <sup>14</sup> Natëdëhi dus soje lëwu ūa; njabëdëni fëna vële natëntëde va kabi nagik.
- <sup>15</sup> Aryokunjëhn Ahwëhn asankaf yed. Cedina muk ile ryëwënëd. Kobëri donk hnëmu hna pëbëdëha lyir Ipacah iña.

<sup>16</sup> Mbokaryidéhëhni vutahlsérayelllsérayel va Ahwëhn hna Ÿën hudëw hni ha.

<sup>17</sup> Umë ryéñkwéhnidéha Ahwëhn a. Gë lyir inte yéñkawo fanka kila Eli fa njijéd soje konjélehnëhni warém ña gë vutah vuntëw hni va do vële wok vélénénédilahna Ÿën va mbokaryini kwéhnani hakili satah. Karanjédéhëhni bulunda le fëhwëtaš iték Ahwëhn a.»

<sup>18</sup> Awa Sakari më tégëka mëleka ña: «Hak njétédëfu wanji toña ye? Ntafëbu do asëval mën aïi fëna ntafëk!»

<sup>19</sup> Mëleka ña më ntékwaka: «Ami, Gabériyel yebu, ale hahnéd haryéñkw Ÿën hna soje ryokuñéhnëndëwa; payiko yiju yonéhniyi wanjwanës wakasék|Wanës Wakasék Ÿën wapérën.

<sup>20</sup> Ile hnësëbu ñi ntiyad ge wati ña tékëk. Bare mañélihna; soje rac kodila avok ahnës hafo hale ntiyad watac.» Mëleka ña koyëna néséhnékawo Sakari.

<sup>21</sup> Hnë wati rac, kore ña napëdënihaño Sakari do pëmpéhnahnékéhniwo, kabi mbiýéhëdëho bambery ñéwa sëvah hna.

<sup>22</sup> Ga cahnik, kodilohna néséhnëhni do vahnë va njétëniho iñë le ñatik gë Ÿën nuk ñéwa sëvah hna. Ték pëgw fac rac, kodilohna mbok nës, aki fo ndékwanédéhëhniwo.

<sup>23</sup> Tac ga puk wafac wale rëfëkawo Sakari ndokun hnë Cery Ÿën Cankaf hna, më mëncék gë ñalu.

<sup>24</sup> Ga ndëcék watac fop, Elisabet, asëvalu ndonkëko do hnë wadepera mbëd cahnédilohna tere hna. Ntehnadëho:

<sup>25</sup> «Wëlin ile ntinéhnëko Ahwëhn a! Mañék ntihëto ile sëfëhnédëhowo tase vahnë fop ña.»

### Ipëyahñ hnagi Yesu ña

<sup>26</sup> Hn'ulepera hwëhn mbëd gë ryañ hn'idonk Elisabet hna, Ÿënu ña payëkawo mëleka Gabériyel gë resiyo vë Galile, hn'ankol nte ñacëde Nasaret hna,

<sup>27</sup> hn'aryag ale woko yëtëna vësan; Mari|Mari maciko. Asan ale ñacëde Yosefhwëhnékawo do yentiko hnë hnënk AhnañDavid.

<sup>28</sup> Mëleka ña ténkëko ñalu hna do ntehna: «Natëryiyi Mari! Ahwëhn a ñad ntinéhni iñë férën, gë wëjë nkerun.»

<sup>29</sup> Mari pëmpéhnahnékawo dus wanës mëleka ñi; më tégëk bi ye pëhnëtanék iïji simpañi.

<sup>30</sup> Awa mëleka ña më ntehnëka: «Antë ntaki Mari, kabi Ÿënu ña ñadëhi.

<sup>31</sup> Ndonkëdu do ahnaga facan fante ñacëdu Yesu.

<sup>32</sup> Ale hwëhnak nafa yed do rëkëde macënde Ajë Ÿën Hunt Sëpëk Fop. Ahwëhn a Ÿënu ña ntidëha ahnañ asankaf gante ntokawo David rëmu sankaf ka,

<sup>33</sup> do umë yed ahnañ vutah Isérayel va kwëlëkwël, ucankaf ntëwu ña pudina.»

<sup>34</sup> Mari më ntëyëka mëleka ÿa: «Hak lë kod nke watac, kabi yëtëla vësan?»

<sup>35</sup> Mëleka ÿa më ntëkwaka: «Iyir Ipacah iña njijëd hnë wëjë do fanka Ÿën Hunt Sëpëk Fop ña cankëdëhi had icën. Soje rac macahnëde fatah fapakah fante hnagëdu fa, Ajë Ÿën|Aju Ÿën.

<sup>36</sup> Elisabet mbaÿëhu, umë fëna, facan nagëd mama ntafahnëk; umë ale lehnëdëho nagëdina ÿa, lepera hwëhn mbëd gë ryañ wa nkehahnëk.

<sup>37</sup> Yëtëry, ñoñ gena ile nkok kodina nti Ÿënu ña.»

<sup>38</sup> Awa Mari më ntehnëk: «Aryokuñëhn Ahwëhn a yebu; arabi fop nkewo gante nësëru ki.» Awa mëleka ÿa njilehn.

### Mari vëhni Elisabet

<sup>39</sup> Hnë wafac warac, Mari pëhwëtalehn g'uÿankahnah nji hn'ankol nte ye hnë wahanj hnë resiyo Yuđe hna.

<sup>40</sup> Ante tëkëko hnam ña, tënökëko tere Sakari hna do nkaÿa Elisabet.

<sup>41</sup> Wati nte nkwyryëko arac simpaÿi Mari ha, fatah fa ñënkokawo hn'idonk hna gë fanka. Wati rac dën, Elisabet pëbëlehna iyir Ipacah iña

<sup>42</sup> do ndeka gë fanka: «Ÿënu ña ntinëhnëki viÿë viférén ntëbini vësëval va fop do ntinëhnëka fëna fatah fante hnagëdu fa!

<sup>43</sup> Mo ga yebu ami, nehahnidëho hnemu Ahwëhn mën aki?

<sup>44</sup> Ante nkwyryëbu simpaÿi hu ha, fatah fa ñënkok uhnatah donk mën hna.

<sup>45</sup> Mbetaru kabi kwëtahnëruha Ahwëhn a ntid ile pëyaki ÿa!»

### Hnëw Mari ÿa

<sup>46</sup> AwaMari|Mari më ntehnëk: «Ntaÿary mën iña fop naÿenëdëha Ahwëhn a,

<sup>47</sup> sakahn mën ha pëbëka uhnatah soje Ÿënu ña, afehët mën a;

<sup>48</sup> kabi ndenkwtako, ami ale wok kwëhnala nafa ÿi. Tëk pëgw gaki, vahnë vëvë duniÿa vi fop rëkëd macëndëniho ale ñad Ÿën,

<sup>49</sup> kabi Ÿënu ña, Ayañah a, ntinëhnëko viÿë vifëmpëhnahnah visankaf. Ÿac lëwu ña ÿak lënënik ñus.

<sup>50</sup> Kaÿehnandëha gë vanjeh vayabah vante lënënenëdëha gë antakah va.

<sup>51</sup> Ntok doku sankaf gë fanka vák lëwu ÿa: Campehnëkëhni vële hnaÿenad va.

<sup>52</sup> Këfëkëhni vësankaf va ucankaf ntëw hni hna, do matëndëdëhëhni vële vanad va.

- <sup>53</sup> Njëdakëhni vetak sankaf vële njoko inte va, do ntahni vëvetak va wëbák fo.
- <sup>54</sup> Njijék ndemahni bulundalsërayel|Isërayel ſa, vëryokuŋ vëlëwu va: dënkwëna tufa Abërahám gë vutah vuntëwu va, kaÿehnahn dëwu ḥa
- <sup>55</sup> kwëlékwël, gante ntehnékëhniwo vacërakëlo fu ka.»
- <sup>56</sup> Mari koyëna puhnako hnëw lëwu ſa. Umë vëhni Elisabet hna ñëwëko ile rëkëk wadepera watar, tac mëncëk gë ſalu.

### Hnagi San ſa

- <sup>57</sup> Wati nte nagand Elisabet ḥa tëkëko, më nagëka facan.
- <sup>58</sup> Koyëna vësaryëntawu gë hnënk lëwu ſa njëtaniho Ahwëhn a kaÿehnahnëka dús g'umë, awa më natëntikëhni vëhni fëna.
- <sup>59</sup> Hnë fac hwëhn mbëd gë warar hna, më njijëni ſonjekácehnëniha|Háci fatah fa gante nkeho namu lëw hni ka; Sakari ñadëniho macëniha vahnë va, ūac rëmu ḫwa.
- <sup>60</sup> Hnëmu më ntehnék: «Hali, San|San macëde.»
- <sup>61</sup> Vahnë va më ntehnëniha: «Bare, kwëhnalihahna la aryampo hnënk hu hna ale ūacik koyëna!»
- <sup>62</sup> Awa më ndékwanëniha rëm ſa tëyëniha bi hak ñad maci fatah fantëwu fa.
- <sup>63</sup> Sakari më tëyëk iñë ile herande do umë kerék: «Ūac lëwu ſa San ye.» Vëhni fop pëmpëhnahnëlehnëhni.
- <sup>64</sup> Tanj Sakari kolëlehn mbok nësënd, pëgwëlehn ndekand, cëmbënda ūenu ḥa.
- <sup>65</sup> Awa vësaryëntawu va fop pëmpëhnahnëkëhniwo, do fop hn'ankol nte ye hnë wahuŋ hnë resiyo Yude hna tëfëtadego watac.
- <sup>66</sup> Fop vële wëryëko ga tëfëtadë watac va nahadëniho do tëyadëniho: «Awa ye ga nked fanji fatah?» Nuniho fanka Ahwëhn fa g'umë nkeniho.

### Hnëw Sakari

- <sup>67</sup> Hnë wati rac, Sakari, rëmu fatah fa, pëbëkawo lyir Ipacah iña, pëgwëlehn nësënd wanës ūen ntehnënd:
- <sup>68</sup> «Arabi Ahwëhn a ūen bulunda vëvëlsërayel|Isërayel va cëmbi, kabi njijëk pabëhni bulunda lëwu ſa do pëhwëtëk fop ſoje pehëtëhni:
- <sup>69</sup> Canëhnikëfuna Afehët ahwëhn fanka, hnë hnënk David aryokuŋ alëwu hna,
- <sup>70</sup> wakila|Kila ḥa mbiyëk ga pëyahnenëniho watac,
- <sup>71</sup> më lehnëko pehëtëdëhëfu hnë vële ſad ntinihëfu wameh va do gë hn'imëk vële ſeñekëfu va fop.

<sup>72</sup> Koyëna tufahnék dol kaÿéhnahn nte kwéhnako soje vacérakélo fu ña do dënkwëna kwétëla nte ntiko gë vëhni ña.

<sup>73</sup> Ha, ntik ile ntékéhnékawo rëm fu ÿa Abéraham:

<sup>74</sup> ñaŵétédéhëfu hnë vële ſyewékëfu hna kolahnin ndokuñéhnëndena ntakah këm,

<sup>75</sup> nkehahnin vahnë vële ſyahñëka do catin haryénkw lëwu hnë wafac duniÿa lëw fu hna fop.»

<sup>76</sup> «Do wëjë, fatah mën, kila Ÿwén Hunte Sëpék Fop yedu: ndenkwéhnëduha Ahwëhn a aféhwëtëhnëhënda nkaw ña.

<sup>77</sup> Do koyëna njétëndanëduhëhni bulunda lëwu ÿa njijëd pehëtëhni g'itavëhn wameh wadëw hni ña.

<sup>78</sup> Toña ye, Ÿwenu ña Ahwëhn fu ÿa kaÿéhnahnëdëha dús: Nke had lav ule fëhnid do penifu g'ambin,

<sup>79</sup> soje penahnëhni vële ye hnë umëhwëry do gë hnë icën icëm hna, yasaryahnëfu hn'ankaw ÿam hna.» Sakari koyëna puhnako wanës wadëwu ña.

<sup>80</sup> Fatah fa naÿëdëho do hakili lëwu ÿa nkwënadëho. Hnë wula ntëdëko hafo hale pëgwëko doku lëwu ÿa hnë bulunda vahnë vëvë Isérayel hna.

## Lik 2

### Hnagi Yesu ÿa

<sup>1</sup> Hnë watí rac, Sesar Ogis, Ahwëhn Nkal a, ntehnëko kerini vahnë vëvë nkal va fop.

<sup>2</sup> Vaker vatac yeho vandënkwyeryënkva do watí rac Kiriniyus yeho guverëner vë Siri ÿa.

<sup>3</sup> Vahnë va fop njidëniho keraryini, ale-wo-ale nkol ntëwu hna.

<sup>4</sup> AwaYosef, umë fëna, matëko nkol Nasaret nte ye hnë resiyo Galile hna, soje nji hn'ankol Betëlem nte ye hnë resiyo Yude hna, hn'ile nagiko ahnaw aDavid, kabi hnënk David hna nkentiko.

<sup>5</sup> NjokawoMari|Mari, ale kwéhnëko ÿa, keraryijini njidëniho, do Mari g'idonk nkeho.

<sup>6</sup> Watí nte nkeniho Betëlem ña, fac hnag ÿa tékëlehni.

<sup>7</sup> Më nagëka facan, fatah fandënkwyeryënkwa fantëwu fa yeho. Më përyëka gë yarëh do ntana hn'ile kwétëndeni wusañ uryav hna, kabi vëhnuýalohna igwac cery vëhneh hna.

### Mëleka ÿa gë vëhery wape va

<sup>8</sup> Hnë resiyo rac dënk, nkeniho vëhery wape vële ryakëdëho gë wëhaÿ soje njëkandënihëni wape wadëw hni ña.

<sup>9</sup> Mëleka Ahwëhn a më karyëtahnikëhni tanj doicëmb|lcëmb Ahwëhn a kwërëlehnëhni gë humpen hucankaf. Vëhery wape va më ntakékëhni dus.

<sup>10</sup> Awa mëleka ſa më ntehnékëhni: «Antë ntaku!Wanës wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën wapérén yinenëhnidëmu wante hnatëdëhëhni fop bulunda ſi.

<sup>11</sup> Hn'unji mëd, hn'ankolDavid hna, nagëhnirunëha Afehët; Arëhnayik a ye, Ahwëhn a.

<sup>12</sup> Do wëli dahëse ile yavëtahnëdunëha ſa: tëkatëdunëha fatah ga përyik g'iyarëh do ntani hn'ile kwëtëndeni wusaŵ uryav hna.»

<sup>13</sup> Ga nësek watac, kore wamëleka wakaŵary wante ſatik g'ambin karyëtajëniho fëna tanj, cëmbëndëniha Ÿënu ña ntehnëndëni:

<sup>14</sup> «Cëmbënëfuna Ÿën Hunte Sëpëk Fop, do vële ñad va arabi nuýani ýam ýa duniya li!»

### Vëhery wape va Betëlem hna

<sup>15</sup> Ante mbokani wamëleka g'ambin ña, vëhery wape va më ntehnëlëni: «Awa yinëfu tameki hafo Betëlem hna: afo nuyin ile liyak hnam ſa, ile njëtëndanëkëfu Ahwëhn aïj.»

<sup>16</sup> Njilehnëni ñap tëkatënihaMari|Mari gëYosef, do gë fatah fatoy fa ga ndakëk hn'ile kwëtëndeni wusaŵ ryav hna.

<sup>17</sup> Ga nuniha, më tefëtani ile ntehnékëhniwo mëleka ſa soje fanji fatah fatoy fa.

<sup>18</sup> Fop vële wëryékëhniwo vëhery wape va pëmpëhnahnëkëhniwo gë wanës wante nësëdëniho ña.

<sup>19</sup> Bare ge Mari ye, wanji fop hakili hna kwëtadëho do nahadëho.

<sup>20</sup> Tac vëhery wape va mbokalehnëni gë wëhaÿ naýënëhatëndëniha Ÿënu ña do cëmbëndëniha soje ile nkwersëni do nuni ſa fop; fop gante nësëhnëkëhniwo mëleka ka nkeho.

### Iceh Yesu Cery Ÿën Cankaf hna

<sup>21</sup> Ante nuýako fatah fa wafac mbëd gë warar ña, fac ilekácahnëde|Haci ſa yeho; hnë fac rac maciko Yesu, wac ile nkabahnëko mëleka hara hnëmu donkëna ten ſa.

<sup>22</sup> Watì ile rëfëkawo ntini Mari gë Yosef sadëha pacëna ña rëkiko, gante ntehnëksariya|Sariya Moyis ka. Awa më njiniYerusalem Cery Ÿën Cankaf hna do njonihä fatah fa cebihna Ahwëhn a,

<sup>23</sup> kabi keriko fëna sariya Ahwëhn hna: «Facan fandënkwersënk fante wo hnagik fa Ahwëhn a sahëdeha.»

<sup>24</sup> Tëfëkawo fëna canëni sadëha le täyëk sariya Ahwëhn a: «Walagi wahi ma vupah vuki.»

### Ipankël gë Simeŷo

<sup>25</sup> Yerusalem hna nkeho asan ale ūaciko Simeŷo. Asan arac catëko do ntënénédëhawo Ÿënu ña do napédëhawo ale rëfëkawo njij pehëtëhni vëvëlsërayel|Isërayel va. Iyîr Ipacah iña g'umë nkeniho

<sup>26</sup> do njëtëndanëkawo cëmëdina hara nulahna Arëhnayik ale payid Ahwëhn a Ÿënu ña.

<sup>27</sup> Awa Simeŷo, Iyîr Ipacah iña hnësëndëhawo, njikoCery Ÿën Cankaf|Cery Ÿën Cankaf hna. Wati rac dënk vële hnagëka Yesu va njiryejënihawo soje ntini ile täyëksariya|Sariyasoje lëwu ſa.

<sup>28</sup> Simeŷo, ga nuka, njakëkawo do camehna Ÿënu ña ntehn:

<sup>29</sup> «Tame, Ahwëhn, ntiru ile hnësënhëruhoño ſa: Awa kodu arava aryokuñéhn hu ſa cëm yam.

<sup>30</sup> Nubuha gë vinkér mën vi dënk afehët ale fayîru ſa,

<sup>31</sup> umë ye ale fëhwëtëru soje wabulunda ſa fop:

<sup>32</sup> humpen hunte lid ayëti wahnënk duniÿa li fop ye do umë yedicëmb|Icëmbvëvë Isërayel, bulunda hu ſa.»

<sup>33</sup> Vële hnagëka Yesu va pëmpëhnahnëkëhniwo gë wanës wante nësëdëho Simeŷo soje lëwu ña.

<sup>34</sup> Simeŷo ndëwakëhniwo tac ntehnaMari|Mari, hnëmu Yesu: «Ÿënu ña têhnaka fatah hu fi, këfahnëhni vëyabah do matëndëni vëryampo hnë Isërayel hna. Dahëse Ÿën yed, bare vahnë va ñwëýëhnëdëniha.

<sup>35</sup> Koyëna njëtëde vinahan vicowak hnë vahnë vëyabah. Do wëjë, Mari, horot ſa cëhëdëhi ntaŵary iji had sélame.»

### Ipankël gë Ana

<sup>36</sup> Nkeho fënakila|Kila asëval; Ana maciko. Rëmu Fanuwel maciko do hnë hnënk Aser hna nkentiko. Ana ntafëko dus. Wabëhn mbëd gë waki ntilahnëniho g'asan ale ſyllekawo hn'undag ntëwu hna tac asanu cëmëko.

<sup>37</sup> Asan këm fo nkoko hafo nuña wabëhn wafëhw imbëd gë warar gë wahnah (84). CahnëdilohnaCery Ÿën Cankaf|Cery Ÿën Cankaf hna do ntiÿadëho sali Ÿënu ña g'umëd gë g'anent: cujëdëho do njëfadëho.

<sup>38</sup> Hnë watì rac dënk têhantikëhniwo do pëgwëlehn camehnënda Ÿënu ña. Do nësëndëhëhniwo soje fatah fa fop vële hnapëdëho ipehYerusalem va.

### Imënc gë Nasaret ña

<sup>39</sup> Vële hnagëka Yesu va, ga puhnani idi ile tëyëksariya|Sariya Ahwëhn a, më mëncëni gë Galile nkol ntëŵ hni hna, Nasaret.

<sup>40</sup> Yesu naŷëdëho do njaŵëdëho, usery lëŵu ſa nkwënadëho do Wënu ña tufahnëdëho iňa dëŵu ña.

### Yesu Cery Ŧën Cankaf hna

<sup>41</sup> Bëhn-wo-bëhn vële hnagëka Yesu va njidëniho Yerusalem soje ambëntPak|Pak ña.

<sup>42</sup> Ante nuŷako Yesu wabëhn pëhw gë waki ña, më njoryaryëniha gante nke namu ambënt tac ka.

<sup>43</sup> Ante puk ambënt ña, mëncëdëniho, bare Yesu Yerusalem hna nkoko do rëmu gë hnëmu vëytëlohma.

<sup>44</sup> Ntiyahnekëhniwo gë vërfal hni nkentiko do fac ſa fop njasëniho. Awa pëgwëlehnëni njékëlehnëndëniha hnë wahnënk walëŵ hni hna do gë wëlawo walëŵ hni hna,

<sup>45</sup> bare vëhnulawohna. Mbokalehnëni gë Yerusalem nkotëni njékëlehnëhëndëniha.

<sup>46</sup> Hnë fac rarëna hna, më nuniha Cery Ŧën Cankaf|Cery Ŧën Cankaf hna. Fagant vëharan sariya hna ntañako, nëpadëhëhniwo do tëyëdëhëhniwo.

<sup>47</sup> Fop vële wëryëdëhawo va pëmpëhnahnëkëhniwo gante kwëhnako hakili ka do wante ntëkwadëho ña.

<sup>48</sup> Vëhni, rëmu gë hnëmu, ante nuniha ña, pëmpëhnahnëkëhniwo dus. Hnëmu më ntehnëka: «Ajë mën, soje ye liruhëfu aki? Rëmuh g'ami ndënakëbun dus ayékëlehnatënde.»

<sup>49</sup> Më ntëkwakëhni: «Soje ye ga yékëlehnëdunëho? Yëtéluhna bi tefëko yewu cery Rëm mën hna ?»

<sup>50</sup> Bare vëytëlohma ile ntehnëdëhëhniwo ſa.

<sup>51</sup> Yesu mëncëntëlehni gë Nasaret do nkoko ntënënëndëhni. Wante liyak ñi fop, hnëmu hakili hna kwëtako.

<sup>52</sup> Awa Yesu hakili ſa nkwënadëhawo, naŷëdëho do nkeya ntëŵu ña nëñahnëkawo Wënu ña gë vahnë va.

## Lik 3

### Ikaraŋ San Ayary

<sup>1</sup> Awa hnë bëhn le nuŷahnëko Tiber wabëhn pëhw g'imbëd (15) ga nkehahnëko Ahnaŵ fop vankal vante kwëhnëko Rom va, PosPilat|Pilat yeho guverëner vë Yuđe ſa, Erod|Erod hnaŵëko hnë resiyo Galile hna do aheryu,

ale ūaciko Filip ūa, umë hnaŵendiko hnë resiyo Iture hna gë Térakonitis hna, Lisaniyas yeho guveréner vë Abilen ūa,

<sup>2</sup> do Anas gë Kayif yeho vësankaf vësëna wasadëha va. Hnë watì rac nuŷakoSan|San, aju Sakari, wanës ŵënu ña wula hna.

<sup>3</sup> Tac ndapëko inkal bë sën sankaf Yurëdan hna fop ntehnatëndëhni vahnë va: «Gwëcëtaryin vankeya va, ayaryiwu do ŵënu ña tavëndëhu wameh hun ña.»

<sup>4</sup> Koyëna ntiyako ile kerékokila|Kila ile ūaciko Esayi ūa kayëte ntëwu hna: «Nëparyin! Asan ryekad wula hna, më lehnëd: “Pëhwëtëryin nkaŵ Ahwëhn a, dinëndina vankaŵ vacatah dus!

<sup>5</sup> Vankëd va gë wahuŋ ūa fop këñëndëlehnëde; vankaŵ vatumpak va catënëde, vankaŵ vapërekak va fop pëhwëtëde.

<sup>6</sup> Do vahnë va fop nudëni ipoh inte ūatik hnë ŵën.” »

<sup>7</sup> Kore vahnë yijëko vëhni San hna soje njaryëhni. Ntehnëdëhëhniwo: «Wuhnë, merun had walën wayapah! Mo lehnëku yaryi ūi fo kod pehëtu ntavah cancaf ŵën nte yejëk ñi.

<sup>8</sup> Atëh pérén wadëwel wapérén ntëwëd; diryindën viŷë viférén arufahnahnu nkwcëtarun vankeya va! Ant'ahnahandu: “Rëm sankaf fu ūa, Abërahám ye”, had watac nkwrënked afehëtahniwu. Pëyadëmu: ŵënu ña kod dënk nti waŷi wéraka vutah Abërahám!

<sup>9</sup> Rasëhn ūa pëhwëtak ños vatëh va kobëri vénkahnhna: Atëh nte-wo-nte wok dëwëdina wadëwel wapérén ña ñosëde do ntabi gë hwëdëh.»

<sup>10</sup> Vahnë va têyëdënihawo: «Ye rëfékëfu lifu?»

<sup>11</sup> Më ntëkwakëhni: «Ale hwëhnak vacud vaki tefëka njëda ndampo ale wok kwëhnana do ale hwëhnak rokëtok tefëka cehahn.»

<sup>12</sup> Vérëf yatëtanke fëna njijëniho njaryaryini. Më têyëniha: «Aharaŋ, fuhnë lë, ye rëfékëfu lifu?»

<sup>13</sup> Më ntëkwakëhni: «Ant'asosehnuni vahnë va ntëbi ile lehnirun arëyuni ūa.»

<sup>14</sup> Wasodade fëna têyëntinbihawo: «Fuhnë lë, ye rëfékëfu lifu?» Më ntëkwakëhni: «Ant'ahnufu koryi ahnë gë fanka ma gë wamërahn, bare cosë hun iña nkewu gwér.»

<sup>15</sup> Bulunda ūa napëdënihawo Arëhnayik a: ale-wo-le têyadëho bi San ye?

<sup>16</sup> Awa San më ntehnékëhni vëhni fop: «Ami, gë ūenka njaryëdëmu; bare ale yejëk a umë lëbëko: catëla dënk fëtahnu viŷëba wapary wadëwu ña. Umë, g'lyir Ipacah do gë hwëdëh njaryëdëhu.

<sup>17</sup> Vák hna mënkwék bëryeŵ iŋa pitëndëlehnhahn wanjëc ḥa gë vaparyel va. Ndanëd wanjëc ḥa ndank ntë̄wu hna, bare vaparyel va pëdëd hnë hwëdëh hunte wok dípëdina muk.»

<sup>18</sup> San nkabëdëhëhniwo bulunda ūya wayabah wakaŵary do pëyadëhëhniwo Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ḥa.

<sup>19</sup> Hnë wati rac, San nirakawo fëna Erod ale hnaŵëko Galile ūya, kabi Erod asëval acëru ūya ñëlëko —Erodiyad maciko— do kabi ntiko fëna viwëh viyabah vihaŵary.

<sup>20</sup> Tac Erod mboko nti ūeh haŵary kat: cëdehnëkawo San.

### Yary Yesu ūya

<sup>21</sup> San, ga njaryékëhni vahnë va fop, njaryékawo Yesu fëna. Tac, wati nte njëfadëho Yesu ḥa, ambin ḥa pidëtako,

<sup>22</sup> Iyir Ipacah iŋa cëlëlehni hnë umë; gë fah mëntëlëniho. Tac kopa vë g'ambin nkwëryëlehni ga ntehnëd: «Ajë mën ale ūadëfu dus a yeru; gë wëjë nëjëko dus.»

### Vacërakëlo Yesu va

<sup>23</sup> Yesu mpëd tükëkawo wabëhn wafëhw warar (30) ante pëgwëko doku lë̄wu ḥa. Vahnë va fatah Yosef ntinihawo, ale nagëko Heli ūya,

<sup>24</sup> Heli nte nagëko Matat, Matat nte nagëko Levi, Levi nte nagëko Melëki, Melëki nte nagëko Yanayi, Yanayi nte nagëko Yosef,

<sup>25</sup> Yosef nte nagëko Matatiyas, Matatiyas nte nagëko Amos, Amos nte nagëko Nawum, Nawum nte nagëko Hesëli, Hesëli nte nagëko Nagayi,

<sup>26</sup> Nagayi nte nagëko Mat, Mat nte nagëko Matatiyas, Matatiyas nte nagëko Semeyin, Semeyin nte nagëko Yosek, Yosek nte nagëko Yoda,

<sup>27</sup> Yoda nte nagëko Yowanan, Yowanan nte nagëko Resa, Resa nte nagëko Sorobabel, Sorobabel nte nagëko Salatiyel, Salatiyel nte nagëko Neri,

<sup>28</sup> Neri nte nagëko Melëki, Melëki nte nagëko Adi, Adi nte nagëko Kosam, Kosam nte nagëko Elëmadam, Elëmadam nte nagëko Er,

<sup>29</sup> Er nte nagëko Yesu, Yesu nte nagëko Eliyeser, Eliyeser nte nagëko Yorim, Yorim nte nagëko Matat, Matat nte nagëko Levi,

<sup>30</sup> Levi nte nagëko Simeyo, Simeyo nte nagëko Yuða, Yuða nte nagëko Yosef, Yosef nte nagëko Yonam, Yonam nte nagëko Eliyakim,

<sup>31</sup> Eliyakim nte nagëko Meleya, Meleya nte nagëko Mena, Mena nte nagëko Matata, Matata nte nagëko Natan, Natan nte nagëko David,

<sup>32</sup> David nte nagëko Yese, Yese nte nagëko Yobed, Yobed nte nagëko Bos, Bos nte nagëko Sala, Sala nte nagëko Nason,

<sup>33</sup> Nason nte nagëko Aminadab, Aminadab nte nagëko Adëmin, Adëmin nte nagëko Arëni, Arëni nte nagëko Hesëron, Hesëron nte nagëko Peres, Peres nte nagëko Yuða,

<sup>34</sup> Yuða nte nagëko Sakob|Sakob, Sakob nte nagëko Isak, Isak nte nagëko Abërahám, Abërahám nte nagëko Tara, Tara nte nagëko Nakor,

<sup>35</sup> Nakor nte nagëko Seruk, Seruk nte nagëko Ragawo, Ragawo nte nagëko Falek, Falek nte nagëko Eber, Eber nte nagëko Sala,

<sup>36</sup> Sala nte nagëko Kayënam, Kayënam nte nagëko Arafakad, Arafakad nte nagëko Sem, Sem nte nagëko Nowe, Nowe nte nagëko Lamek,

<sup>37</sup> Lamek nte nagëko Matusala, Matusala nte nagëko Enok, Enok nte nagëko Yarët, Yarët nte nagëko Malëlel, Malëlel nte nagëko Kayënam,

<sup>38</sup> Kayënam nte nagëko Enos, Enos nte nagëko Set, Set nte nagëko Adam, ajë Ŵënu ña.

## Lik 4

### Iyékéhnahn Yesu

<sup>1</sup> Yesu g'lyir Ipacah pëbah mbokajëdëho gë sën, le ūacik Yurëdan ka, njolehna Yir iña wula hna.

<sup>2</sup> Hnam njékéhnahnëdëhawoSintani|Sintani menehna. Ñoñ tokëdilohna hnë wafëhw wahnah. Ga ndëcëk, umë njoka inte dës.

<sup>3</sup> Awa, Sintani më ntéhnëka: «Ge paryiAjë Ŵën|Aju Ŵën yero, dehnëryehna iñi taka mbaca mburu.»

<sup>4</sup> Yesu më ntékwaka: «Vikerëh Ŵën va pëyahnëk, “Ahnë gena roka fo valëdëha ñëwahn duniÿa li.” »

<sup>5</sup> Tac Sintani më mbok njoka hn'ile ñak njihnek, tufëka fop wahnañ wavë duniÿa wi hwënta ryampo fo.

<sup>6</sup> Tac ntéhnëka: «Njëdadëmi fop ucankaf gë hnapul gëicëmb|Icëmb waÿi wahnañ fop. Iÿin fop nuÿabu do kodëfu yëdawä ale ÿadëfu.

<sup>7</sup> Age ndëkwëhnëru haryënk mën soñe asëmbo, fop wëjë hwëhnëd.»

<sup>8</sup> Yesu më ntékwaka: «Vikerëh va pëyahnëk: “Dëkwëhnëhnëryehna Ahwëhn a Ŵënu ña do umë fo rëfëka aryokuñëhnënd.” »

<sup>9</sup> Tac Sintani më njokaYerusalem, tindëka cëmëtCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna do ntéhnëka: «Age Ajë Ŵënu ña yero, dëdary gëd,

<sup>10</sup> kabi Vikerëh va pëyahnëk: «“Ŵënu ña ntéhnëdëhëhni wamëleka wadëwü ña keryëndënihi.”

<sup>11</sup> «Tac: “Njakëndënihi wëbák wadëwü hni hna kehahnënihi ant'aŵëw taka.” »

<sup>12</sup> Yesu më ntékwaka: «Vikerëh va pëyahnëk: “Ant'ayékéhnahna Ahwëhn a Ÿën hu ḥa.” »

<sup>13</sup> Sintani, ga puhnak yékéhnahn menehna Yesu ḥa fop, ḥawetalehna hafo nkaŵ kaŵary.

### Yesu Galile pëgwëd doku lëwu ū

<sup>14</sup> Yesu mbokako Galile. Iyir Ipacah iha njëdadëhawo fanka ntihahn fop ile ntidëho ū. Koyëna Ÿac lëwu Ÿa campëko vankol hna fop.

<sup>15</sup> Karanjëdëhëhniwo vahnë vavacaliña|Cery Caliña Wasëwif wasëwif hna do vahnë va fop cëkwaryëdënihawo.

### Yesu pëyahnëd Wanës Wakasëk ḥa

<sup>16</sup> Fac ryampo, Yesu më njik nkol nte Ÿaciko Nasaret hn'ile kwëdiko hna. Fac ntaŵëla|Fac ntaŵëla wasëwif hna, më tënkekcaliña|Cery Caliña Wasëwif hna gante njehëka ka. Matëko karañ Vikerëh va.

<sup>17</sup> Umë njëdayik kayëte nte kerékokila|Kila le Ÿaciko Esayi. Pidëtëk do tëkat hn'ile kerik:

<sup>18</sup> «Iyir Ahwëhn a hnë ami nke, umë rëhnako, soje yonéhnëwëhni vëhaÿéhnah va Wanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën ḥa; payiko fëyawëhni vëramp va tavëdeni, vumëp va nudëni, vële vërehnik va nkedëni afaya lëw hni,

<sup>19</sup> pëyadëmu bëhn le pehëtahnëdëhëhni Ahwëhn a bulunda lëwu ū tëkik.»

<sup>20</sup> Ga puhnak karañ iha, Yesu më pidëk Vikerëh va mbësahna ale hwëtëda do ntaña. Fop vële yeho caliña va ntanjënihawo.

<sup>21</sup> Pëgwëlehn ntehnëndëhni: «Dol vikerëh vinte haranëbu vi ntiyak wati le hnëpadunëho ū dënk.»

<sup>22</sup> Vahnë va fop nësëdëniho wanës wapérén Yesu do pëmpéhnahnëkëhniwo dëus wanës wabënak wade nësëdëho ḥa do ntehnëdëniho: «Bare aÿi gena bi ajuYosef ?»

<sup>23</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Pacahnëko ndënkwëtehnëdunëho ile nësëdëni vëyabah: “Ayérén, yérénary wëjë dënk.” Ntehnëdunëho fëna: “Njëtabun fop ile liru Kaperënaûum ū. Diry gë rac ki ani fëna hnë nkol ntëw hu li dënk kabi ani naûeru.”»

<sup>24</sup> Tac më nkwenëk: «Toña ū fëyadëmu: wëla kila ryampo dënënëdena nkol nte naûahnëk.

<sup>25</sup> Paryi pëyadëmu, yamani kila le Ÿaciko Eli ū, njabëniho vësëval vële cëmaryëko vësanlsërayel|lsërayel hna. Wati rac nkoko gona tëvënd hnë wabëhn watar gë fagant bëhn do inte cancaf yeho nkal hna fop.

<sup>26</sup> Bare Ŵënu ḥa payēlawohna Eli wëla hnë aryampo hnë vësëval wasëwif vërac, bare hnë aryampo fo payēkawo ale lëdëko Sarëpëta hnë nkol cancaf mbë Sidon hna.

<sup>27</sup> Nkeniho, yamani kila Elise ūa fëna vëhwëhnvambiŷ|ambiŷ vëyabah Isërayel hna. Bare wëla aryampo hnë vërac hna yérénilohna ge gena avë Siri ale ūaciko Naman ūa. »

<sup>28</sup> Ga nkwyeryëni watac, vële yeho caliŋa va pëbëlehnékëhniwo ntavah.

<sup>29</sup> Matëlehnëni canëniha nkol hna njoniha ūa vampamb kuŋ nte vëryahniko nkol ḥa soje cañëtëniha njo gëd.

<sup>30</sup> Bare Yesu më ndëcëk fagant lëw hni nji nkaŵ ntëŵu.

### Yesu asan ahwëhn yine njérënëd

<sup>31</sup> Yesu cëlëndako Kaperënaŷum, nkol mbë Galile. Vahnë karanjëdëhofac ntaŵëla|Fac ntaŵëla hna

<sup>32</sup> do pëmpëhnahnékëhniwo gante karanjëdëhëhniwo ka, kabi g'ucankaf nësëdëho.

<sup>33</sup> Caliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif hna nkeho ale pëlakoyine|Yine ūeh. Umë ndekak gë fanka ntehn:

<sup>34</sup> «Yesu vë Nasaret, ye ye yëbëlan fu? Afërëkanëfu bi yijëru? Njëtëbu ðus bi mo yeru: Afacah ale payik Ŵënu ḥa yeru!»

<sup>35</sup> Yesu më ḥañënahnhëka ntehna: «Demëhnary do cahnëryehna aŷi asan.» Awa, yine ūa këfëlehna asan a tase vahnë fop, cahnëlehna hara dilahna ūeh.

<sup>36</sup> Vële hnuko umë va fop ḥayëkëhniwo do ntehnélëndëni: «Iŷëhne sifa wanës ye ye wanji?» Ntehnëdëhëhni wayine ḥa g'ucankaf do gë fanka: «Cahnëryehna!» do cahnëd.

<sup>37</sup> Koyëna ūac Yesu ūa campëko caharab vankol hna fop.

### Yesu vëres vëyabah njérënëd

<sup>38</sup> Tac Yesu cahnëkocaliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif hna nji tere asan ale ūaciko Simo. Awa hnëmu asëvalu Simo tesëko, mbahn iŋi njakëkawo ðus. Umë muntaniha Yesu ndemahna.

<sup>39</sup> Më njik cëpëka ḥañënahna res ūa do res ūa cahnëlehna. Wati rac dënk matëlehn asëval a pëgw nëhëtëhnëndëni.

<sup>40</sup> Wati le njodëho lav ūa, fop vële hwëhnakëhniwo vëres, sifa wates wanëmpëlah, njinenëhnijikëhniwo Yesu, tindëdëhëhniwo wëbák wadëŵu ḥa vëhni fop soje njérënahnhëni do njérëniho.

<sup>41</sup> Wayine|Yine fëna sahnëdëhëhniwo väyabah ndekatëndëni: «Ajë Ÿën|Aju Ÿën yero». Bare Yesu ḥañenahnëdëhëhniwo soje ndemëhnani kabi njëtëniho vëhni umë ye Arëhnayik a.

### Yesu karanjëdëhëhni vacaliña wasëwif hna

<sup>42</sup> Wakëwak fo Yesu cahnëko nji hn'ile njirëk. Kore ūa njékëlehnëdënihawo. Ga nuniha ḥadëniho nkonti gë vëhni, antë nji tavëhni.

<sup>43</sup> Bare Yesu më ntehnëkëhni: «Vankol vañëntaw hna fëna tefëko fëyahnu Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën Nañ Wënu|Inañ Wënu ḥa nja; soje umë payiko.»

<sup>44</sup> Pëyadëhëhniwo fënavacaliña|Cery Caliña Wasëwif vamb vankol wasëwif hna.

## Lik 5

### Vërefal väryenkwyeryenkwa Yesu

<sup>1</sup> Fac ryampo, Yesu kahnëko vambamb lant sankaf Senesaret hna do peñelëdëniho kore ūa caharab lëwu soje nëpani wanës Ÿënu ḥa.

<sup>2</sup> Umë nuk wakulu waki tefary hna. Vëfëla wuwis va cëlëniho ndagëndëni waryey>wale pëlahnëdeni uwis.

<sup>3</sup> Kayëlehn hnë kulu ryampo le kwëhnëko Simo, më teyëka ḥawëta vambëj va toyë. Yesu ntañalehn kulu hna pëgw karanjëndëhni kore ūa.

<sup>4</sup> Ga puhanak wanës ḥa, më ntehnëka Simo: «Njiryeryery kulu ūi hn'ile ñak tewëk Ÿënka ḥi toyë. Tac wëjë gë vërefal hu vi alabu waryey wi afëlahnuni wuwis.»

<sup>5</sup> Simo më ntëkwaka: «Asankaf, ga mbér nkwayankëtalehnëkëfu, ñoñ pëlalëfuhna. Bare, kabi ntehnëruho labu, ntabëdëfu.»

<sup>6</sup> Ntabëlehñeni, pëlaninhëhni wuwis wuyabah hafo waryey wa pëgw mbékëtand.

<sup>7</sup> Më njelanihëhni vërefal hni vëvë kulu ūentañ va njijëni ndemanihëhni. Vëhni më njijëni do pëbënëniho wakulu waki tak wuwis wa hafo ñand tëmpani.

<sup>8</sup> SimoPiyer, ga nuk watac, umë ndëkwëhnëk karyenkwa Yesu do ntehna: «Ahwëhn, ḥawëtarye kabi asan awen yebu.»

<sup>9</sup> Simo gë vële nkeniho va, fop pëmpëhnahnëkëhniwo do ntakëni, kabi pëlaninhëhniwo wuwis uyabah urac.

<sup>10</sup> Koyëna nkehëhniwo fënaSak|Sak gëSan|San, viju Sebede vële mbankëniho doku Simo va. Yesu më ntehnëka Simo: «Antë ntaki. Tëk pëgw ūi wati vahnë rëkëdu afëland.»

<sup>11</sup> Mbokaryëlehnëni wakulu ḥa vambëŋ hna, tavëlehnëni fop tefélehnëndëniha.

### Yesu ahwéhn ambiý njérënëd

<sup>12</sup> Ante nkeho Yesu hn'ankol ndanko, njijéko asan ale yehombiý|ambiý fo. Arac, ga nuka Yesu, më ndékwéhnék karyénkw lëwu yéka ūi nkal li do muntahna ntehna: «Ahwéhn, ge ḥadu kodu ayérëno, afacënëlehno.»

<sup>13</sup> Yesu më njelék vák ūa ñaka do ntékwhahna: «Ñadëfu: Pacëry!» Wati rac dënk mbiý dëwu ḥa ntavëka.

<sup>14</sup> Yesu më ntehnëka: «Antë afeyahna ahnë wanji, bare yíry njëki asëna wasadëha ūa do canëry sadëha soñe yérën hu ḥa ile keréko Moyis ntinde ūa. Koyëna vahnë va njétëdëni pacëru.»

<sup>15</sup> Mama ntehnékawo asan a antë pëyahn, ūac lëwu ūa campëdëho g'ahaŵary, bulunda varëpélédëho nkwëryëndëniha do njérënëndeni wates wadëw hni.

<sup>16</sup> Bare Yesu umë pitadëho hn'ile njihnek njëfand.

### Yesu ahwéhn vorovoro njérënëd

<sup>17</sup> Fac ryampo, Yesu karanjédëhëhniwo vahnë.Wafarise|Farise gë vëharaj sariya Moyis va lañantiko hnam. Fop vunkol vumb Galile, Yuđe do g'inaŵYerusalemmatiniho. Fanka Ŵën fa gë Yesu nkeho, njérënahnëhi vëres.

<sup>18</sup> Tac vësan rëkiko vële ryibika hnë ūala ares ale yeho vorovoro. Ñadëniho ndënëniha, kwëtëniha haryénkw Yesu

<sup>19</sup> bare vëhnuŷalohna fere; vahnë va pëbëniho. Awa umë kayëni ūa cery hna ntihëtëni vile rëjahnik va, do cëlëndëniha gë ūala per tase vahnë fop haryénkw Yesu.

<sup>20</sup> Ga nuk Yesu kwëtahn dëw hni ḥa më ntehnëka ares a: «Lawo, wameh hu ḥa tavëhniru.»

<sup>21</sup> Vëharaj|Aharaj sariya sariya Moyis va gë wafarise ūa më nahadëni ntehnëndëni: «Mo ga dënk ye aŷi asan ale yeŵëdëha Ŵënu ḥa? Mo hod tavëhn wameh ḥa? Ŵënu ḥa fo hod!»

<sup>22</sup> Bare Yesu njétëko vinahan vidëw hni va, më ntehnékëhni: «Soñe ye hnihadun koyëna?

<sup>23</sup> Ge ntehnëbu: “Wameh hu ḥa tavëhniru”, ma ge ntehnëbu, “Matëry do ūasëry?” ryampo bi ūak hnënjék nesi hnë wanji?

<sup>24</sup> Bare ñadëfu ayetuAjë Ahn'a|Ajë Ahnë kwëhnak fanka tavëhn wameh duniya li.» Awa më ntehnëka ares a: «Ami ntehnëdëmi, matëry, ahnuf ūala hu ūi, aŵënc gë ūal hu.»

<sup>25</sup> Matëlehn taŋ asan a tase vahnë fop, nuf yala le ndakahnakéh ſa, mënc cëmbëhatënda Ŧënu ḥa.

<sup>26</sup> Kore ſa fop pëmpëhnahnékéhniwo më cëmbëdëniha Ŧënu ḥa. Ntakéhni do nësëlëndëni: «Nubun dol viyé vile nkok nahadina ahnë.»

### Yesu macëdëha Levi tëfa

<sup>27</sup> Ga ndëcëk rac, Yesu cahnëko më nuka arëf ſyatëtanke, ale ūaciko Levi, laña lëwu hna. Yesu më ntehnëka: «Tëfe!»

<sup>28</sup> Levi matëlehn, tav fop, tëfëlehna.

<sup>29</sup> Tac Levi më ntëvaka lëv sankaf tere lëwu hna. Vëref ſyatëtanke vëyabah gë vëhaŵary ntañalahnëniho rok roka ſa.

<sup>30</sup> Wafarise|Farise ūa gëvëharan|Aharan sariya sariya va mëhnadëniho soje rac. Më ntehnëdënihéhnivërfal|Arëfal Yesu va: «Soje ye rokëlahnëdun, selahnëdun gë vëref ſyatëtanke do gë vëwen vi?»

<sup>31</sup> Yesu më ntëkwakéhni: «Vële wok vëresëna va balëlhnhna g'ayérën; vëres va mbalék.

<sup>32</sup> Yijëla ūacëwëhni vësatah; mac vëwen yijëbu soje nkwëcétahnëni vankeya vantëw hni va.»

### Yesu soje suŋ nësëd

<sup>33</sup> Tacwafarise|Farise ūa ntehnënihawo Yesu: «Vërfal|Arëfal San|San Ayary a gë vëlëw fu va cuŋëdëni kwëlëkwël do njëfadëni, bare vërfal hu vi vëhni tokëdëni do cedëni kwëlëkwël.»

<sup>34</sup> Yesu më ntëkwakéhni: «Kodena cuŋëndanini vëfay iñel va antë tokëni wati nte nkelahnëni g'ale ſyllek a;

<sup>35</sup> wati yejëk ile nufëhnahnëdeniha ale ſyllek a: wafac warac cuŋëdëni vërfal mën va.»

<sup>36</sup> Tac Yesu më mëntëndëlehnëk: «Ahnë citëdina cud kasék pëhwëtahn cud cér. Ge gena umë përëkanëd kasék ḥa do citel ḥa tefelandina g'icér ḥa.

<sup>37</sup> Ahnë taŵëdina ñen kasék ḥa hnë waryëpët wasér ; ge gena umë, ñen kasék ḥa përëkanëd waryëpët wale wok gona talënd ūa; ñen ḥa tënkenëd do waryëpët ūa përëkad.

<sup>38</sup> Bare tefëka tawi ñen kasék hnë waryëpët wahasék.

<sup>39</sup> Ale sek uñen ucér ñadina kasék. Ntehnëd ucér uji gwërenkeha.»

## Lik 6

### Yesu ye Ahwëhn fac ntaŵëla

<sup>1</sup> Hnëfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla hna Yesu gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va ndëcëtadëniho wëhaŷ wale lafëk vantimp. Vérëfal va pëgwëlehnëni nkubëndëni vantimp va, ɻwëýehnëni wëbák wadëw hni hna, cemëni wanjëc ña.

<sup>2</sup> Wafarise|Farise wëryampo wale yeho hnam ūa më ntéhnënihëhni: «Soje ye lidun le nkok maŵeryana sariya fu ūa ntìyi hnë fac ntaŵëla hna?»

<sup>3</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Karanjéluhna bi ile ntikoDavid fac ryampo ante njokëhniwo inte, umë gë vërefélentawu va?

<sup>4</sup> Gena bi tënköko cery Ŵën hna, nuf mburu ante kwëtëhniko Ŵënu ña, tok do njëdahni vërefélentawu va? Hara sariya fu ūa, vësëna wasadëha fo maŵeryanëko tokëni.»

<sup>5</sup> Yesu mboko nkwin kat: «Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë umë ye ahwëhn fac ntaŵëla ūa.»

#### Yesu ale cëmëk vák njérënëd

<sup>6</sup> Fac ntaŵëla|Fac ntaŵëla kawary, Yesu tënkökalinjaj|Cery Calinja Wasëwifhna karanjëndëhni vahnë va. Nkeho hnam asan ale cëmëko vák rëhw ūi.

<sup>7</sup> Vëharanj|Aharañ sariya sariya va gëwafarise|Farise ūa njékëdënhawo Yesu bi njérënëdëha ahnë hnë fac ntaŵëla hna nuýahnëni ile pëyahnëdëni menëk pëlahni.

<sup>8</sup> Bare njëtëko vinahan vidëw hni va. Më ntéhnëka asan ale cëmëko vák ūa: «Matëry, ahahn fagant.» Asan a matëlehn kahn.

<sup>9</sup> Tac Yesu më ntéhnëkëhni: «Tëyëdëmu: Ye ntéhnëk sariya fu ūa? Ntiyi uférën fac ntaŵëla ma uñeh? Afehëta ahnë icëm ma aryawa?»

<sup>10</sup> Më njékëkëhni fop tac ntéhna asan a: «Yeli vák hu ūi.» Më njelëk do vák ūa mbokalehna férën fo.

<sup>11</sup> Awa vëharanj sariya va gë wafarise ūa ntavëkëhniwo dus soje rac. Më nkwanjëldëni bi hak tefëka ntiniha Yesu.

#### Yesu tëhnadëhëhni vëfayik pëhw gë vëhi

<sup>12</sup> Watí rac Yesu kayëko hn'ikun njëfahna Ŵënu ña; mëd uña fop njëfako.

<sup>13</sup> Ga pacëk, më macëkëhnivérëfal|Arëfal vëlëwu va tëhnakëhni pëhw gë vëhi do macëhnivëfayik|Afayik.

<sup>14</sup> Vëhni ye: Simo, ale macëkoPiyer, g'aheryu Andëre, ale nkeni rëm gë hnëm; Sak|Sak gëSan|San ; Filip gë Barëtelemi;

<sup>15</sup> Matiye gë Toma; Sak|Sak aju Alëfe gë Simo nte ūacëdeho Ahahnëndak a;

<sup>16</sup> Yuða ajuSak|Sakgë Yuða Isékariyot, ale yed aroka Yesu ūa.

## Yesu karaŋjëdëhëhni do njérënëdëhëhni vahnë

<sup>17</sup> Yesu më cëlini kuŋ hna gëvërëfal|Arëfal vëlëwū va do tëryani hnë igwac inte këñélahnëk nkal iŋa. Nkeniho hnam kore sankaf vërfal vëlëwū. Nkentiniho fëna hnam vahnë vëyabah vëhawary: vahnë vëvë vankolYerusalem gë vankol Yuđe hna fop, gë wahnañ wavë tëfary wov ūa, Tir gë Sidon.

<sup>18</sup> Nëpaniha njijëniho do njérënëhni wates wadëw hni. Njérënëkëhniwo fëna vële pëlanihowayine|Yine.

<sup>19</sup> Vahnë va fop ñadëniho ñakëniha, kabi fanka sahnëdëhawo njérënëdëhëhniwo fop.

### Uyivah ma u̇weh

<sup>20</sup> Yesu njékëhniwovërfal|Arëfal vëlëwū va do ntehn: Mbetarun ūuhnë vële haŷëhnëk kabilnañ Ŵënu|Inañ Ŵënu ja ja ūuhnë hwëhnëk!

<sup>21</sup> Mbetarun ūuhnë vële njok inte gaki vi, kabi fac yejëk pihnëdun dus. Mbetarun vële hođ gaki vi kabi fac yejëk ndasëdun.

<sup>22</sup> Mbetarun ge vahnë va ñewënihu, ge ntadënihu, njeŵëdënihu, ntehnëdënihu merun kabi kwëtahnërunëhaAjë Ahn'a|Ajë Ahnë.

<sup>23</sup> Natëryiñu ge vahnë va aki ntidënihu kabi icos sankaf hnapëdëhu ambin hna. Vacërakëlo hni va fëna aki ntidënihëhniwowakila|Kila Ŵënu ja.

<sup>24</sup> Meku ūuhnë vële vetak vi kabi rëkërun ahnuŷawu hnënjah hun ūa.

<sup>25</sup> Meku ūuhnë vële fihnëk gaki vi kabi inte ja njodëhu. Meku ūuhnë vële ryasëd gaki vi kabi uyiŵëhnah hna nkedun do kodun.

<sup>26</sup> Meku ūuhnë ge vahnë va fop wapëren hun nësëdëni, kabi vacërakëlo hni va fëna aki ntidënihëhniwo vëwërvële ūecadëho wakila va|Kila.

### Iña vële ſeñkëfu

<sup>27</sup> Yesu mbok nës kat: «Ŵuhnë vële wëryëdëho vi, lehnëdëfu: ηahnëryinëhni vële wok vëÿadiluhna va, dinëhnëryinëhni ufëren vële ſeñkëfu va.

<sup>28</sup> Dëwanëhnëryinëhni ufëren vële ryëwanëhnëdëhu u̇weh va do ayëfanëhnënduni vële lidëhu u̇weh va.

<sup>29</sup> Ge ahnë njeŵëki tavëryehna mbok njeŵi hara gwëcagëlihahna; ge ahnë tebëki cuđ cancaf ja tavëryehna njoryary fatoy'fa fëna.

<sup>30</sup> Yëdaryehna ale-wo-le ūuntaki iñë, do ge ahnë nufëhnëki iñë ile hwëhnëru, ant'aryëñana.

<sup>31</sup> Dinëhnëryinëhni vahnë va ile ūadun ntinëhnënihu ūa.

<sup>32</sup> «Ge vële ūahnëku fo ūahnërun mo sëkwaryëdëhu? Wëla vëwen va ηahnënihëhni vële ūahnëkëhni va.

<sup>33</sup> Fëna ge vële linëhnëdëhu fëren fo linëhnëdun fëren, mo sëkwaryëdëhu? Vëwen va fëna ntidëni koyëna.

<sup>34</sup> Ge navehnëdunëhëhni vële liyahñéku mbësadënhu va fo, soje ye hnapëdun icékmary? Vëwen va fëna navehnëdënhëhni vëwen ntahni soje mbësanhëhni ile navehnënihëhni ÿa fo.

<sup>35</sup> Bare ant'aliwu koyëna. Dahnëryinëhni vële ſeñewéku va, dinëhnëryinëhni férén do ahnavehnëndu hara nahaluhna avësayiñu. Koyëna cos hun ña njabëd do tufahnëdun vutah Wën Hunte Sëpék Fop yerun. Pérénak umë dënk gë vahnë vële wok vësamehnëdina muk va.

<sup>36</sup> Yabëryiñu ipérëna gante njabëka Rëmun pérën aki.

### **Ant'ahitiñuni vëýënta hun**

<sup>37</sup> «Ant'ahitiñu nkeya aÿënta hun do kitinjëdeluhna wuhnë fëna; ant'ahoyawuna aÿënta hun do koyadeluhna wuhnë fëna; tavëhnëryinëhni vëýënta hun va do tavëhnëderun wuhnë fëna.

<sup>38</sup> Yëdahnëryin do njëdëderun wuhnë fëna; taŵëhnëderun ñanjëh nte soryik do ñenkëlehni ndehëtand ki fo; ga ñëja ante ſanjëhnahnëdunëhëhni vahnë ña ñanjëhnahnëderun wuhnë dënk.»

<sup>39</sup> Yesu mboko mëntëndëlehnëhni: «Umëp kodina kaha mëp ntañu hara vëyona hnë hatëh vëhni vëhi tak.

<sup>40</sup> Fakarañ|Arëfal fante lëbëka aharañ alëñu gena; bare fakarañ fante harañëk hafo puhna had aharañ alëñu nked.

<sup>41</sup> «Soje ye yëkëdu ivëd le ye inkér aÿënta hu do hara kamantihna bërëh bële yehi nkér hu hna?

<sup>42</sup> Wëjë, ale wok nudila bërëh bële yehi nkér hu hna, hak kodu alehna aÿënta hu ÿa: “Aÿënta mën, napërye lihëti ivëd le yehi nkér li”? Wëjë, ale ntiyahñëk catëru alëbëhni vëýëntaw, dihëtary ten bërëh bële yehi nkér hu hna tac nudu dus alihëtahn ivëd le ye nkér aÿënta hu ÿi.

### **Atëh g'ile ntëwëd**

<sup>43</sup> «Atëh pérën dëwëdina viñeh, atëh meh fëna dëwëdina viférën.

<sup>44</sup> Atëh-wo-tëh njavëtëtëde gë vantëwel vantëwu va: kwëcëdena wanuÿ hnë idël imeh, kwëcëdena fénawaresen hnë wadëmpëhn.

<sup>45</sup> Ahnë aférën iférën nësëd kabi umë fëbëka ntañwary dëñwu hna; ahnë añeh uñeh nësëd kabi umë fëbëka ntañwary dëñwu hna. Kabi wës ale-wo-le ile fëbëk ntañwary dëñwu ÿa nësëd.

### **Vacery vaki**

<sup>46</sup> «Soje ye wacëdunëho: “Ahwëhn, Ahwëhn”, do didiluhna ile lehnëdëmu ÿa?

<sup>47</sup> Ale-wo-le yijëk ÿal mën a do nëpa wanës mën ña nti ile hnësëdëfu ÿa,

<sup>48</sup> had ale väryök cery njawah nke: nkabëd hafo tewen dus tac pëgwëlehn bëry ina. Ge tükik uwac wënka sën ja përëkanëdilahna, kabi bëry yawah mbëryik.

<sup>49</sup> Bare ale-wo-le hnëpad wanës mën ja do didina ile hnësëdëfu ÿa had ale väryök cery nte wok njawëna nke. Ga macëk wënka sën ja hafo cery tac njod taŋ: përëkalehn fop.»

## Lik 7

### Yesu njérénëdëha aryokunjëhn asankaf wasodade wavë Rom

<sup>1</sup> Ga puhnak Yesu ile ñadëho nës ÿa fop tase bulunda hna, më njik nkol nte wacik Kaperënaŷum.

<sup>2</sup> Nkeho hnam kapiten wasodade wavë Rom ale hwëhnakawo aryokunj ale ñadëho dus. Aryokunj arac tesëko hafo ñand cëm.

<sup>3</sup> Kapiten ÿa nkwyryëko wëba Yesu ja, më payékëhni vicérwasëwif|Sëwifnjini tøyëniha njij njérëna ares alëwu ÿi.

<sup>4</sup> Vicér va, ga tükëni darel Yesu, më muntadëniha ndemahni ntehnatëndëniha: «Aÿi asan tefëka aryemahna!

<sup>5</sup> Dahnékëhni bulunda fu ÿa do umë väryehnëkcery calinja|Cery Calinja Wasëwif fu ñji.»

<sup>6</sup> Yesu më tefélëni gë vëhni. Ga nkéhnék tükëni tere hna, Kapiten ÿa më payékëhni wëlawowu ntehnëniha Yesu: «Ahwëhn, ant'avërehnaj, tefélohma arënkt tere mën hna.

<sup>7</sup> Soje umë wobu maŵehnëla fëna hacaryi ÿi ami dënkt. Wëla ki fo nèsëru aryokunj mën aÿi njérëd.

<sup>8</sup> Ami dënkt, vële lëbëko ucankaf va wawëhnëdëfu do kwëhnabuhëhni wasodade wale wawëhnëdëho fëna. Njëtëbu rac kabi ge ntehnëbuha aryampo: “Yiryey!” njid; ge ntehnëbuha aÿëntaw: “Yij!” njijëd; do ge ntehnëbuha aryokunj mën a: “Diry aki!” ntid. Awa wëjë, aki fo nèsëdu!»

<sup>9</sup> Yesu, ga nkwyryëk watac, më pëmpëhnahnëka gë kapiten ÿa. Më cahëtak gë kore le rëfëdëhawo ÿa, ntehnëhni: «Paryi pëyadëmu: kobëri nula iÿi sifa kwëtahn wëla hnë aryampo wasëwif hna.»

<sup>10</sup> Vële payiko kapiten va, ga mbokani gë tere, tëkatënihawo aryokunj a njérëk.

### Yesu matëndëdëha aju asëval ale cëmaryëk asan

<sup>11</sup> Yesu më mbok njik nkol nte wacik Nayin dovërfal|Arëfal vëlëwu va gë vahnë väyabah vëhaŵary tefélëdëniho.

<sup>12</sup> Wati nte tēkēdēho nkol ḥa njiryeryēdēho asäm ibañ: facan fatac fo kwēhnako hnemu. Asëval, ale cëmaryék asan, hnagëkawo. Vahnë vëyabah vëvë nkol va tēfélëniho.

<sup>13</sup> Yesu, ga nuka asëval arac, më kaŷéhnahnëka dus g'umë, më ntehnëka: «Bok aho!»

<sup>14</sup> Yesu më tēhak ñak pad nte njohahnik asäm a; vële yoka va kahnëlehnëni. Më ntehnëka asäm a: «Jar, ntehnëdëmi, matëry!»

<sup>15</sup> Asäm a matëlehn ntaña, pëgw nësënd. Tac Yesu më mbësaka hnemu.

<sup>16</sup> Vahnë va fop ntakékëhniwo; umë cëmbëdëniha Ŵënu ḥa ntehnatëndëni: «Kila|Kila sankaf rëkik ūal fu li! Ŵënu ḥa njijék ndemahni bulunda lëwu ūa.»

<sup>17</sup> Hnë nkal Yude hna fop gë wayal waŷëntaŵ wavë caharab ūa nësëdëho ile ntiko Yesu ūa.

### Vëfay San Ayary a

<sup>18</sup> Vérëfal|Arëfal San|San va më tēfétanëniha fop ile ryëcëtako ūa

<sup>19</sup> do San më macékëhni vëhi hnë vëhni. Payékëhni g'Ahwëhn tëyëniha: «Arëhnayik Ŵën ale yijëd ūa bi yeru ma ahaŵary hnápëdëfun?»

<sup>20</sup> Ga tékëni vëhni Yesu hna, më ntehnëniha: «San Ayary a|San fayikëfu arëyi: “Arëhnayik ale yijëd ūa bi yeru ma ahaŵary hnápëdëfun?”»

<sup>21</sup> Wati rac dënk, Yesu njérënëdëhëhniwo vëres vëyabah wates wadëw hni do ntandëhniwayine|Yine, mëpëtëndëhni vumëp vëyabah.

<sup>22</sup> Tac më ntëkwakëhni vëfay San va: «Yirin afeyawuna San ile hnurun do wëryerun ūa: vumëp va nudëni, vëreyah va njasëdëni, vëhwëhnmbiý|ambiý va njérënini, vëryënjënkah va nkwyryëdëni, vësëm va mbëhnëni, Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ḥa pëyadéni vëhaŷëhnah va.

<sup>23</sup> Nëfaka ale wod tavëna ikwëtahn dëmën ḥa!»

<sup>24</sup> Ga mbokani vëfay va, Yesu më nësëndëhëhni kore ūa soje San ntehnënd: «Ye yirunëho ayëkiwu wula hna? Ale wok kwëhnana nafa had idël mbë tefary sën nte ñenkélend sël bi?

<sup>25</sup> Awa, ye yirunëho ayëkiwu? Ale sudak viyi viwamah bi? Vële sudad viwamah va do njabék hnápul, cery naŵ asankaf hna nkeni.

<sup>26</sup> Awa,kila|Kila bi yirunëho ayëkiwu? Ha, ntehnëdëmu ntëbik dënk kila.

<sup>27</sup> Kabi soje San nësëd Vikerëh va ante ntehnëko Ŵënu ḥa: «Cañëtëryidëfuha afay mën a haryënkhu pëhwëtëhni nkaŵ ḥa.»

<sup>28</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Pëyadëmu, kobëri nagina ale lëbëka San. Bare ha gaki ale ūak mbak nafaNaŵ Ŵën|Inaŵ Ŵënu ḥa hna lëbëka.»

<sup>29</sup> Bulunda ūa fop gë vëref ūatëtanke va nëpadënihawo San do maŵëniho njaryëhni kabi njavëtëniho ŵënu ña caték.

<sup>30</sup> Barewafarise|Farise ūa gevëharaj sariya|Sariya va ñwëyëniho ile ñadëho ŵën ntini ūa: ñwëyëniho vëwëcëtëdina vankeya vantëw hni va do ñwëyëniho fëna yaryëdilëhnihna San.

<sup>31</sup> Yesu më nkwënëk: «Mo hodëfu ŵëntëndëlehnëwëhni vëyi vahnë?»

<sup>32</sup> Vutah vunte lañak hn'ile nähedëni mëntëlëni, vundampo ndekahnatëndënihëhni vuñëntaŵ va: «“Njëwëhnirun hnëw sampace, gaŵeluhna sampace! Njëwëhnirun hnëw wakwëy, gaŵeluhna wakwëy!”

<sup>33</sup> «Nësëdëfu koyëna kabi San njijëko, tokëdilohna roka férén, cedilohna uñen, ntehnëdunëho: “Yine|Yine félaka!”

<sup>34</sup> Tac Ajë Ahn'a njijëk, tokëd, ced do ntehnërun: “Yëkëryina aÿi asan; use gë rok roka fo nahad, lawo vëref ūatëtanke ye do gë vëwen!”

<sup>35</sup> Bare vële rëfëk uyët va njavëtëdëni ŵënu ña caték.»

### Yesu hnë tere Simo farise hna

<sup>36</sup> Farise|Farise ryampo ūacékawo Yesu nji tokëni roka tere lëwu hna. Yesu njik ūalu hna do ntañako roka ūa.

<sup>37</sup> Ankol tac asëval yeho ale yavëtiko liko wameh wayabah. Ante njëtako Yesu tere farise hna tokëntëdëho roka umë njojëk sëleku datikola hambah ntañi.

<sup>38</sup> Njijëk ñëw kamëhni wapary Yesu; kond cëkënatënda wapary Yesu ña gë wankwën wadëwu ña; tac pëhwëcëka g'imul dëwu ña, mbucëdëha wapary ña do tura datikola ūa.

<sup>39</sup> Ale ūacékawo Yesu roka ūa, ga nuk watac, nahako: «Geparyikila|Kilayekënd aÿi asan njëtakënd, bi mo ye aÿi asëval ale ūakëdëha do ile nke ūa: asëval ale yavëtiko liko wameh wayabah ye.»

<sup>40</sup> Awa Yesu ntehnëlehna farise ūa: «Simo, iñë ūadëmi lehni.» Simo më ntëkwaka: «Aharaŋ, nësëry.»

<sup>41</sup> Awa, Yesu më ntehnëka: «Vësan vëhi yeho vële wonanëkawo koryi ale hnavehnand. Aryampo wawuli mbëd nkonanëkaño. Aÿënta ūa wakeme mbëd.»

<sup>42</sup> Bare vëhnuŷalohna ile mbësadëniha. Më tavëhnëkëhni vëhni vëhi tak nav iña. Aÿëhne ūahnëdëha dus vëyi vahnë vëhi vële ravëhnik vi?»

<sup>43</sup> Simo më ntëkwak: «Ntiyahñëko, ale ravëhnik koryi yabah, aÿi ye.» Yesu më ntehnëka: «Toña hwëhnaru.»

<sup>44</sup> Tac më cahëtak g'asëval do ntehna Simo: «Nuruha aïj asëval? Tënkëbu tere hu hna yëdalihohna wënka wuyétahnu wapary ñj; bare umë nkuyëtëko gë wankwën wadëwü ña do pëhwëco g'imul dëwü ña.

<sup>45</sup> Kacalihohna avuco; bare kobëri ga tënkahnekëbu umë teryëna buc wapary mën.

<sup>46</sup> Ñoñ turëlihohna nkaf li; bare umë turëko datikola hambahë ntawí wapary li.

<sup>47</sup> Soñe umë pëyadëmi: wameh wayabah wante ntiko ña ntavéhnik. Bare ale ravéhnik toyé fo, toyé fo tufahnëd iña ña.»

<sup>48</sup> Awa, Yesu më ntehnëka asëval a: «Wameh hu ña tavéhniru.»

<sup>49</sup> Vële tokëlahnëdëniho Yesu va më nahadëni: «Mo ga ye aïj asan ndékënak dënk tavéhn wameh?»

<sup>50</sup> Tac, Yesu më ntehnëka asëval a: «Kwëtahn hu ña pehëtëki, arabi ayi yám!»

## Lik 8

### Vële lapéhnađéhawo Yesu

<sup>1</sup> Ga mbiýek toyé Yesu njidëho wahnañ hna gë vankol hna. Pëyahnëdëho gante-wo-gante Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ña Wënu ña hnañëk. Gë pëhw gë vëhi va nkeniho.

<sup>2</sup> Nkentiniho fénali vësëval vële lanéhnikéhniwowayine|Yine do njérënini wates wadëwü hni:Mari|Mari nte waciko Mari avë nkol Magëdala (ale lanéhnikéhniwo wayine mbëd gë waki);

<sup>3</sup> aryampo, Sanë maciko (Asanu, Susa maciko; umë yeho asankaf vëryokun vëvë tereErod|Erod va); aÿëntaw a, Susan maciko, do gë vësëval viyabah vëhawary vële yëdahnëdëho hnäpul lëwü hni ndemahnëniha Yesu gë vërefal vëlëwü.

### Uhnës uryindaryindan ayam ale fahnëd uhnëda

<sup>4</sup> Kore yabah yijédëho vëhni Yesu hna, matindëni vankol hna fop. Më nantanéhnëkéhni uñi uhnës uryindaryindan:

<sup>5</sup> «Ayam yeho. Ayam arac njiko ipahn uhnëda kaÿ dëwü hna. Wati le pahnëdëho ÿa wanjëc wëdampo fagant nkañ hna njoko. Nkëñiko do wusëry ña kohnëniho fop.

<sup>6</sup> Wëdampo, nkal kwëhn wéraka njoko. Ante pëhnëko ña kankélehñëko kabi wéraka yeho gëd, cëkëlohna ñus.

<sup>7</sup> Wëdampo, fagant wadëmpëhn njoko do gë wadëmpëhn ña pëhnélahnëniho. Umë ryawëkawo.

<sup>8</sup> Wëdampo, nkal pérën hna njoko. Wanjëc ḥa pëhnëlehn ule-wo-le, ntëwëko dús.» Tac Yesu më nkwënëk gë fanka: «Nëparyin dús, ge kwéhnarun vanëf awéryahnu!»

### Soje ile nèsëd Yesu gë uhnës uryindaryindan

<sup>9</sup> Vérëfal|Arëfal va më tèyëniha Yesu bi ye nèsëd?

<sup>10</sup> Më ntëkwakéhni: «Maŵeryanirun ayëtu visoŵikInaŵ Ŵën|Inaŵ Wënu ḥa va, bare vëýentaw̄ vi wahnës wadindaryindan ūi fo nkwëryëdëni. «“Kod njékëni hara vëhnudina, kod nkwëryëni, bare hara vëytëna ile hnësik.”

### Yesu nkabahnëd uhnës uryindaryindan ūa

<sup>11</sup> «Wëlin ile nèsëd uŵi uhnës uryindaryindan ūa: Uhnëda ūa, umë ye wanës Wënu ḥa.

<sup>12</sup> Vëryampo, had fagant nkaŵ nkeni hn'ile njod wanjëc: nkwëryëdëni, bare Sintani|Sintani njijëd tebhëni wanës ḥa walaŵary walëw hni hna soje antë kwëtahnëni do pehëtini.

<sup>13</sup> Vëryampo, had nkal kwëhn wéraka nkeni: nkwëryëdëni wanës ḥa do g'uhnatah mawadëni. Bare vëhwëtadina hafo mbiŷ kabî vëravëdina wanës ḥa kwéhna vénkahn walaŵary walëw hni hna. Ge wadëñah ḥa tékik tavëdëni.

<sup>14</sup> Uhnëda ule yod wadëmpéhn hna, umë ye vële wëryëd wanës do ravëhëd g'ankaw̄ tefahnëni wëbal wadëw hni, uvetak do hnëñah ntaw̄ary iŷi duniŷa. Umë dëwëdina.

<sup>15</sup> Uhnëda ule yod nkal pérën ḥa umë ye vële hnëpad wanës do hwëtad ntaw̄ary pacah, nte hamënad kwélékwl hafo ntëw dús.»

### Uhnës uryindaryindan soje lampu

<sup>16</sup> Yesu nkwënëko: «Ahnë pëdëdina lampu tac kob ma kuyët hn'ipad. Ge pëdik karjëde ūa pëtënhahnëhni vële rënkid va.

<sup>17</sup> Ile-wo-le soŵik ūa nuđe, ile-wo-le soŵik ūa njëtëde do kwëtëde humpen hna.

<sup>18</sup> Pëcëtaryin dús gante nëpadun wanës ki! Kabî ale hwëhnak ūa nkwënënde, bare ale wok kwéhnana ūa tebëde wëla toyé ile liyahñëka ték nuŷa ūa.»

### Hnëmu Yesu gë vëheryu

<sup>19</sup> Hnëmu Yesu gë vëheryu njijëniho njékëniha, bare vëholëlohma têhaniha kabi vahnë va njabëniho.

<sup>20</sup> Më pëyayik Yesu: «Hnëmu gë vëhery hu, pér hna nkeni. Nadëni nunihi.»

<sup>21</sup> Bare Yesu më ntëkwakéhni: «Vële wëryëd wanës Wënu va do lid ile tèyek ūa vëhni ye hnëm mën ūa gë vëhery mën va.»

### Yesu tèryëd sël sankaf

<sup>22</sup> Fac ryampo, Yesu gövéréfal|Aréfal vélêwu va kayëniho hnë kulu sankaf do ntehnëhni: «Danëtanëfu gë cape ñëntaw lant hadi.» Njilehnëni.

<sup>23</sup> Ga njidëni, Yesu ndakëko wakwëd. Pëgwëlehn cëlend sël hwëhn fanka hafo ñenkëd lant ÿa. Wënka ña tëmpëlehn kulu hna hafo ñand nkëyá.

<sup>24</sup> Véréfal va tähalehnëniha Yesu négétëniha ntehnëni: «Aharan, Aharan, cëm iña yeyinék!» Yesu négalehn, ñañenahna wënka ña gë sël ÿa do gë wavonkëlo wënka ña. Sël ÿa teryalehn, njamëlehn fop.

<sup>25</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Ne nke ikwétahn hun ña?» Vëhni ntakëkëhniwo, pëmpëhnahnëkëhniwo, ntehnélëndëni: «Mo ye awa aïi asan? Wëla sël ÿa gë wënka ña ntehnëdëhëhni ile ñad ntini do maŵëhnëdëniha!»

#### **Yesu njérénédëha asan ale nkeni gë wayine**

<sup>26</sup> Yesu gë véréfal vélêwu va tékëlehnëni nkal bulunda Gerasen hna, nte ye cape ñëntaw lant pabëleni gë Galile.

<sup>27</sup> Yesu, ga cëlëk kulu hna, Asan avë nañ tac yijédëho pankëlëni. Asan arac gëwayine|Yine nkeniho. Mbiÿelahnëniho diyadilohna viÿi do dëdëlohnha hnë tere, bare hnë wayag ntëdëko.

<sup>28</sup> Ga nuka Yesu, umë ndekak ndékwëhnëlehn karyënkw lëwu ntehn: «Ye ye yëbelan fu Yesu,Ajë Wën|Aju Wën Hunte Sëpëk Fop? Muntami, nt'aliwo ñeh!»

<sup>29</sup> Asan a nësek watac kabi Yesu ntehnëkawoyine|Yine ÿa cahna. Yine rac pëladëhawo kwëlëkwël asan arac; ñabëdeho wëbák ñi gë wapary ñi gë vankënca antë ñji, bare mbékëtëdëho viÿëba va do yine ÿa yodëhawo gante njirëk.

<sup>30</sup> Yesu më tëyëka: «Hak maciru?» Yine ÿa më ntëkwaka: «Wac mën ña “Njabëbun” ye.» Nësëko koyëna kabi wayine wayabah félakawo asan arac.

<sup>31</sup> Wayine watac muntadënihawo Yesu antë cañëtëhni ga nkëd hatëh hatëwah.

<sup>32</sup> Awa, kore sankaf vampëhëmpëh ryavëdëho hnam vambamb kuñ hna. Wayine ña më muntaniha Yesu maŵëryanëhni tënkenihëhni vampëhëmpëh vatac. Më maŵëryanëkëhni.

<sup>33</sup> Wayine ña cahnëlehnëniha asan a njini tënkenihëhni vampëhëmpëh va cëpëtalehnëni kuñ hna njini ntëbani lant hna cëmëlehnëni fop.

<sup>34</sup> Vëhery vampëhëmpëh va, ga nuni ile ryëcëtako ÿa, ntakëlehnëhni më nkaryëni pëyahnnini watac gë vankol do gë wëhaÿ.

<sup>35</sup> Vahnë va njijëniho njékëni ile ryëcëtak ÿa. Ga tékini ñarël Yesu më tékateniha asan ale cahnëni wayine ña: haryënkw Yesu ntañako, ntiyako viÿë do hakili ÿa mbokakawo férën fo. Ntakëlehnëhni tañ.

<sup>36</sup> Vële hnuko ile ryëcëtako ſa fop më pëyanihëhni vëýëntaw va gante njérénik asan ka.

<sup>37</sup> Tac vëvë vankol va fop më ntehnëniha Yesu cahn nkol ntëw hni hna, kabi ntakékëhni dus. Yesu më kayék kulu hna ñand nji.

<sup>38</sup> Ale cahnëniho wayine ña më muntaka tava tefélenti gë vëhni bare Yesu më payëka ntehna:

<sup>39</sup> «Bokary gë ſal hu do afeyahn fop ile ntinéhnëki Wënu ña.» Awa asan a njilehn do pëyahn nañ hna fop ile ntinéhnëkawo Yesu ſa.

### **Aryagu Yayerus g'asëval ale ſakéed viyi Yesu**

<sup>40</sup> Ga mbokak Yesu gë cape ñëntaw mbë lant ña, vahnë va fop napëdënihawo, do ga tækik kacanihawo.

<sup>41</sup> Wati rac tækiko asan ale waciko Yayerus. Asankafcalinja|Cery Calinja Wasewif ſa yeho. Ndëkwéhnëko karyenkawo Yesu do këlahna nji ſalu.

<sup>42</sup> Fatah facëval fëndampo fo kwéhnako, wabéhn pëhw gë waki kwéhnako. Teséko dus hafo ñand cëm. Wati nte njidëho Yesu ña kore ſa peñelëdëniho caharab lëwu.

<sup>43</sup> Nkeho hnam asëval ale njidëho sat kobéri hnë wabéhn pëhw gë waki. Canëko fop ile kwéhnako ſa vëyehn hna, bare wëla aryampo kolëlohma njérëna.

<sup>44</sup> Umë tähaka Yesu kaméhni, ñak sémët cuñ ntëwu ña. Tëryalehna tañ yi sat ña.

<sup>45</sup> Yesu më tÿék: «Mo ſakéko?» Njahëtalehnëni fop, Piyer më ntehnëka: «Aharañ, fop ñakédënihi. Kore ſa kwérënihi do peñelëdëni vacape va fop.»

<sup>46</sup> Bare Yesu më ntehnëk: «Ahnë ſakéko wakwéhn ampér njérah, kabi njëtabu fanka sahnëko.»

<sup>47</sup> Asëval a, ga njëtek kodina cowä, më njijék mbalatënd ndëkwéhn karyenkawo Yesu. Më pëyahnëk tase vahnë fop soñe ile ñakahnëka ſa do gante njérëk tañ ka.

<sup>48</sup> Yesu më ntehnëka: «Aryag mën, kwétahn hu ña njérënëki. Arabi ayi gë ýam.»

<sup>49</sup> Wati nte nésedëho Yesu watac ña, ahnë rëkiko mati gë tere asankaf calinja ſa ntehna: «Yayerus, aryag hu cëmék. Bokawo avérehna Aharañ a.»

<sup>50</sup> Yesu, ga nkwyryék, më ntehnëka Yayerus: «Antë ntaki, kwétahnëry tuñ, do njérëd.»

<sup>51</sup> Ga tækëni tere hna Yesu, Piyer, San|San, gëSak|Sak, do rému gë hnëmu fandag fa fo mañéko ténkëni.

<sup>52</sup> Vahnë va fop kodëniho njahnandëni soje fandag fa. Awa, Yesu më ntehnëk: «Mboka howu, cëmëna, wakwëd fo ndakëk.»

<sup>53</sup> Bare njafanjëdënihawo, kabi njëtëniho cëmëk.

<sup>54</sup> Yesu më pëlaka fandag fa vák ū do maca: «Fandag, matëry!»

<sup>55</sup> Njënëlehn tanj matëlehn. Yesu më ntehnëkëhni rëmu gë hnëmu: «Yëdaryina ile tokëd.»

<sup>56</sup> Pëmpëhnahnëkëhniwo dus vëhni. Bare Yesu më ntehnëkëhni antë pëyahnëni watac.

## Lik 9

### Yesu payëdëhëhni vërëfal pëhw gë vëhi va

<sup>1</sup> Yesu mbarëkëhniwo vërëfal pëhw gë vëhi va njëdakëhni fanka g'ucankaf idawayine|Yine fop do g'iyrén vëres.

<sup>2</sup> Tac payëkëhni pëyahnëni Wënu ña hnawëk do njérénëndënihëhni vëres.

<sup>3</sup> Më ntehnëkëhni: «Ge njidun ant'ayowu ñoñ: ryoko, kufa, rokëtok, koryi, do ant'ayowu viyi vile hnëmpëtahnëdu.

<sup>4</sup> Ge tükërun hnë tere, ñëwëryin hnam fo hafo hale ndëcalëdu nkol kaŵary.

<sup>5</sup> Ge dëvayiluhna hnë nkol tac, dëcalëryin avankatëndu ivëd wapary hun ña. Umë njëtëdëni vëlinahna férën do Wënu ña nënëlahna gë vëhni.»

<sup>6</sup> Vërëfal va njilehnëni, tefëni nkol g'ankol, pëyahnëni Wanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Wënja do njérénëndënihëhni vëres gante-wo-gante.

### Erod tëyad bi mo ye Yesu

<sup>7</sup> Wati rac,Erod|Erod, asankaf avë Galile ûa, ga nkwyëk wanës wante ryëcëtad ña fop, yëtëlohma ile nahad, kabi vëryampo ntehnëdëniho: «San|SanAyary a vëhnik.»

<sup>8</sup> Vëhaŵary ntehnëdëniho: «Eli vokajëk.» Vëhaŵary kat ntehnëdëniho: «Aryampowakila|Kila wabë kobëri ña vëhnik.»

<sup>9</sup> Erod nahadëho watac, më ntehnëk: «Bare San ami dën këpëtehnëka nkaf ña. Mo ye asan ale lid iyi sifa viyë viférën vile hnësëde vi?» do njékélendëho nuhna Yesu, njëtélensi.

### Yesu ndavëdëhëhni vësan wawuli mbëd

<sup>10</sup> Vëfayik|Afayik va mbokajëniho do pëyaniha Yesu ile ntijëni ûa fop. Më njokëhni, gë cape nkol nte wacik Betësayida. Vëhni fo yeho hnam.

<sup>11</sup> Bare vahnë va njëtaniho hn'ile nkeni hna më tefalëlehñënhëhni. Yesu kacakëhniwo nësëhnëndëhni soje ucankafNaŵ Wënu|Inaŵ Wënu ña ña do njérénëdëhëhniwo vële ûadëho va.

<sup>12</sup> G'anëka ga vërëfal pëhw gë vëhi va më têhaniha Yesu ntehnëniha: «Koyaryihni kore ūi njini gë vankol vamb caharab hëdi kodëni njëkëlehnani ile tokëdëni gë hn'ile ndakëdëni kabi hnë fëk nkeyinëk.»

<sup>13</sup> Bare Yesu më ntëkwakëhni: «Yëdaryinëhni ūuhnë dënkle tokëdëni ūa!» Më ntëkwani: «Vamburu mbëd fo hwëhnabun g'uvis wuhi. Afo ge njibun laŵëhnifuni ūi kore fop?»

<sup>14</sup> Mpëd wawuli mbëd nkeniho hnam vësan va. Yesu më ntehnëkëhnivérëfal|Arëfal va: «Dehnëryinëhni ntañani kore kore, wafëhw imbëd (50), wafëhw imbëd (50).»

<sup>15</sup> Vërëfal va maŵëlehnëni ntañëndënihëhni vahnë va fop.

<sup>16</sup> Yesu më nufëk vamburu mbëd va g'uvis wuhi ūa. Kañëk g'ambin, camehna ŵënu ña soje iyi rokëtok. Tac, nkubëlehnëk do njëdahni vërëfal va, cahëlehnënihëhni bulunda ūa.

<sup>17</sup> Ale-wo-le tokëko hafo pihn; tac vëkankel pëhw gë vaki mbarëpëniho vamburu vante woko va g'uvis ūa.

### Piyer pëyahnëd Yesu ye arëhnayik a

<sup>18</sup> Fac ryampo Yesu cahët njëfadëho. Vërëfal|Arëfal vëlëwu va hnam nkentiniho. Më teyëkëhni: «Vahnë va, mo ntehnëni yebu?»

<sup>19</sup> Më ntëkwani: «Vëryampo, vëhni lehnëd San Ayary a|San yeru, vëhaŵary Eli yeru, do vëhaŵary kat,kila|Kila vë kobëri ile vëhnik vësëm hna yeru.»

<sup>20</sup> Yesu më mbok teyëkëhni: «Wuhne lë mo lehnërun yebu?» Piyer më ntëkwaka: «Këris ūa yeru, Arëhnayik ŵën ña.»

<sup>21</sup> Yesu më ñañënahnnëkëhni ntehnëhni: «Ant'afëyawuna ñoñ ahnë.»

<sup>22</sup> Më nkwenëk: «Ajë Ahn'a afo korot dus; vicër va gë vësankaf vësëna wasadëha va do gëvëharan|Aharañ sariya sariya va ñwëýëdëniha. Ndaŵehnëniha, do fac rarëna hna mbëhnëd vësëm hna.»

### Hak tefëde Yesu?

<sup>23</sup> Tac Yesu më ntehnëkëhni fop: «Ge ahnë ñad tefëlehnëndo antë nko nahand soje lëwu dënkle, afo ndibkérëwa|Kérëwa lëwu ūa fac-wo-fac tefatëndo.

<sup>24</sup> Ale ūad iyi duniya ūi cëmëd, bare ale wok kwëtahnëna nëf iyi duniya, soje lëmën ūa, nkoryaryëd ntaŵary dëwu ña hafo arayen hna.

<sup>25</sup> Ye nëfadëha ahnë ge nuýak duniya ūi fop tac cëvehn ntaŵary dëwu ña?

<sup>26</sup> Ge ahnë cëfëhnëka g'ami, gë wanës mën ña, awa Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë fëna cëfëhnëdëha g'ahnë arac, ge mbokajëk g'idanc dëwu ña fop gë hn'idanc Rëm hna do g'idanc wamëleka wadëwu hna.

<sup>27</sup> Toña fëyadëmu: Vëryampo hnë vële ye hnani vi vësämëdina hara vëhnuhnahnaNaŵ Wënu|Inaŵ Wënu ḥa ḥa.»

### Piyer gë San do gë Sak nudëniha Yesu g'idanc Wënu ḥa

<sup>28</sup> Wafac mbëd ge wahi ryëcëko ga nësék watac, Yesu kayëdëho hn'ikuŋ soje njëfa. Umë njokëhni vëhniPiyer, gëSan|San do gëSak|Sak.

<sup>29</sup> Wati ante njëfadëho Yesu ḥa, yëka lëwü ūa mbaciko, do viŷi vilëwü va njerëko had ambin wilëbilëk.

<sup>30</sup> Vësan vëhi nësëlëdëniho g'umë. Wakila wabë kobëri ḥa yeho, Moyis gë Eli.

<sup>31</sup> Idanc Wënu ḥa penëkëhniwo. Gë Yesu nësëlëdëniho gante puhnad doku lëwü ūa cëmahnëndYerusalem hna.

<sup>32</sup> Piyer gë vërefélëntawu wakwëd yokëhniwo dus. Ga tisékëhni, nuniho idanc Yesu ḥa do gë vësan vëhi vële nkeniho va.

<sup>33</sup> Wati ante ñadëniho pitëlëni Yesu gë vësan vërac va, Piyer më ntehnëka: «Aharaŋ, njivëk nkeyin hnani. Ntidëfun wasank watar: ryampo wëjë, Moyis ryampo, Eli ryampo.» Bare Piyer aki fo nësarëdëho. Yëtëlohma ile nësëd.

<sup>34</sup> Wati ante nësëdëho Piyer koyëna ḥa, anjar njilehni cankëhni. Ante tënkedëniho ḥar ḥa vërefal Yesu va ntakëkëhniwo dus,

<sup>35</sup> do nkwyëlehnëni kopa ḥar hna ntehn: «Aŷi Ajë mën ye ale ūahnenbu dus; umë rëhnabu. Umë rëfëka ahnëpawu!»

<sup>36</sup> Wanës ḥa, ga tëryak, Yesu fo woko nunde. Vërefal va ndemëhnaniho do, hnë wafac warac, ahnë vëfëyálawohna ile nuniho ūa.

### Yesu njérënëdëha fatah fante pëlak yine

<sup>37</sup> Ga pacëk cëlëniho kuŋ hna do kore sankaf hacakawo Yesu.

<sup>38</sup> Kore hna, asan ryekadëho: «Aharaŋ, këلامي, yërënëryehna ajë mën aŷi; umë fo hwëhnabu!

<sup>39</sup> Kwëlkwël,yine|Yine fëladëha do ndekayehnëdëha taŋ, ñenkëdëha gë fanka, iguhnuhn rëkëd cahnënda wës li. Mbërendëha dus do tavënkadilahna.

<sup>40</sup> Tëyëbuhëhnivërefal|Arëfal hu va ntaniha iŷi yine, bare vëwëkëlahna.»

<sup>41</sup> Yesu më ntehnëk: «Wuhnë vahnë vëhwëhn kwëtahn këm do vërumpak yerun! Hafo guve tefëko ñëwëlahnnin do ryuñënanëhnu?» Tac më ntehnëka asan arac: «Yinenëhninowa ajë hu ani!»

<sup>42</sup> Wati ante tëhajëdëho fatah ḥa,yine|Yine ūa këfëkawo ñenkëlehñ gë fanka. Bare Yesu ḥañënahñekawo yine ūa, njërelehñ fatah fa do mbësahna rëmu.

<sup>43</sup> Vahnë va fop pëmpëhnahnëkëhniwo. Ntehnëdëniho: «Paryi nke Wënu ḥa naŷëk!»

### Yesu pëyahnëd cëm dë̄wu ña

Ante nkoniho nësëndëni ile ntidëho Yesu ūa fop, më ntehnékëhnivérëfal|Arëfalvélëwu va:

**44** «Nëparyin dús aryéñkwétahnëndu ile ūadëmu lehnu ūi. Ajë Ahn'a njédadeniha vahnë va do ntidëniha gante ñadëni ka.»

**45** Bare vérëfal va vëytélohma ile nësëdëho ūa, pacënëhnëliwohna, vëhnulohna ile nësëdëho. Vëryékëlohma fëna tèyëniha: «Ye ūadu ahnës?»

### Mo ye ale ñak njabëk nafa

**46** Vérëfal va nkwajélëdëniho njétahnëni bi mo lëbékëhni vëýëntaw va?

**47** Yesu njétëko nahen dëw hni ña. Umë macëka fatah kahnëndëka darël lëwu

**48** do më ntehnékëhni: «Ale hacaka fatah gë fanji ki soje lëmën, kacako ami dënëk; do ale hacako kacaka fëna ale fayiko ūa. Koyëna ale ñak mbak nafa hnë wuhne ūa, umë ye ale lëbëku dús ūa.»

### Ale wok ñewéluhna wuhne ūa ndemadëhu

**49** Awa, San|San më tebak wanës ña ntehn: «Aharaŋ, nubunëhawo asan ale ladéhëhniwowayine|Yine g'uŵac hu, njékëhnahnëbunëho ravëtehnëfuna, kabi gentina gë fuhne.»

**50** Yesu më ntékwaka: «Ant'aravëtehnuna kabi ale wok ñewéluhna ūa ndemadëhu.»

### Ankol mbë nkäl Samari wëýëko kacadilahna Yesu

**51** Tac kahnëndako Yesu njiYerusalem kabi watì ile rëfékawo ntihëti duniya li ūa, mboka g'ambin ña, röhajëko.

**52** Më payékëhni vahnë karyéñkw lëwu. Vérac më njini tükëni hn'ankol ndampo ambëSamari soje pëhwëtani ték dëwu ña.

**53** Bare vëvë anköl tac va vëwawëlañohna kabi Yerusalem njidëho.

**54** San|San, gëSak|Sak, vérëfal|Arëfal Yesu va, ga nuni koyëna nke, më ntehnëniha: «Ahwëhn, ge ñadu, ntehnëdëfunëha hwëdëhëha céli g'ambin pëdëhni hafo mbëvëni vëýi vahnë!»

**55** Bare Yesu më cahëtanékëhni ñañenahnékëhni ntehnëhni: [«Yëtéluhna bi iñéhne yir yëdadëhu iyi sifa nahen! Ajë Ahn'a yijëna ryañ vahnë, pehët dëw hni njijëk.»]

**56** Njilehnëni hn'ankol kañary.

### Vële fëhnak tëfëlehnëndëniha Yesu

**57** Ante njidëniho ña, asan aryampo lehnëkawo Yesu: «Tëfëlehnëdëmi hn'ilewo-le njidu hna.»

**58** Yesu më ntehnëka: «Vuntadaŵ va kwëhnani wahatëh wale njinëgahnëdëni do wusëry ūa kwëhnani wahof, bare Ajë Ahn'a kwëhnana hn'ile njinëgad.»

**59** Yesu më ntehnëka aŷëntaŵ: «Tëfe.» Bare asan a më ntëkwak: «Ahwëhn, yëdërye yiwu ten hnapu hafo Apa cëm tac do gë yiju rëfëlehnëndi.»

**60** Yesu më ntëkwaka: «Tavëryihni vësëm va mbañenihëhni vësëm vëlëw hni va! Bare wëjë, yiry afeyahnNaŵ Ÿënu|Inaŵ Ÿënu ḥa ḥa!»

**61** Ahaŵary kat më ntehnëka Yesu: «Ahwëhn, tefedëmi bare yëdërye ten yiwu tere mën hna rëyëwëhni hafo maŵëni rëfëlehnëndi.»

**62** Yesu më ntëkwaka: «Ale ryokunejëd had asan ale yaryejëd yary ntaŋat iñë kamëhni, arac mëkëdina ndokun doku férén soje Naŵ Ÿënu ḥa, kwëhnana źëwa hnam.»

## Lik 10

### Yesu payëdëhëhni vësan 72 pëyahneni Ÿënu ḥa hnawëk

**1** Ga ndëcëk wafac, Ahwëhn a më mbok tahnékëhni vërfal wafëhw imbëd gë wahi gë vëhi (72). Payëkëhni vëhi vëhi karyenkwa lëwu, vankol hna fop gë hn'ile tefëka nji umë hna dën.

**2** Më ntehnékëhni: «Barëp roka yabah yehëhna, bare vëryokun va vëyabëna. Muntaryina ahwëhn kaŷ a nkwenihni vëhawary.

**3** Yiriyin! Payëdëmu had vupe vunte wok wëyetëna źayah fagant waŷin.

**4** Ant'ayowu koryi, kufa viŷi hun, wapary wante hnëmpëtahnëdun. Ant'ahahnu nkaŵ hna simpaŷi vahnë.

**5** «Ge tënkerun hna tere dehnëryin ten: “Arabi yam źa nke hnë źi tere.”

**6** Ge ahwëhn yam nke hnë tere rac dëwan hun iŋa nuŷad; ge gena më yam źa gë źal hun mbokajëd.

**7** Ge ahnë kacaku, ñëwëryin tere rac tokëryin, ceryin ile yëdayirun źa, kabi aryokun tefëka cosi. Ant'aryapu watere.

**8** «Nkol nte-wo-nte rekahnëdun ḥa kacatënihu vëvë nkol tac va, tokëryin ile-wo-le njëdanihu źa.

**9** Yerënëryinëhni vëres vële yehëhna hnam va do dehnëryinëhni vëhni fop: “TameNaŵ Ÿënu|Inaŵ Ÿënu ḥa ḥa têhajëku!”

**10** Bare ge tékérup hn'ankol ḷwëŷatëni vëvë hnam va vëhacadiluhna, njiryin gë waŷëwa walëw hni alehnuni vahnë va fop:

**11** “Caŵëhnëderun wëla ivëd vëýal hun ile źëmakëfu wapary fu nji pitelahnin. Yëtëryin dús: Naŵ Ÿënu ḥa têhajëk.”

<sup>12</sup> Paryi pëyadëmu: Fac kiti hna vëvë Sodom vi vëyapënänëhnëdëna düs gë vëvë iŋi nkol ki.

### Wahnaw̄ wale ūwëyëd wahwtahnëdina

<sup>13</sup> «Meku ūuhnë vëvë nkol mbë Korasin gë mbë Betësayida vi! Ÿal hun hna ntik Ÿënu ḥa viŷë vifëmpëhnahnah va dina Tir gë Sidon. Ge hnam ntikënd viŷë virac, vëvë hnam vi mbiŷék ga nkwëcëtakëndëni vankeya vantëw hni va. Cudakëndëni viŷi icëm do nëvakëndëni ibëhn vimbahn hna tufahnahnëni gante njiwëhnëni ka soje ile ntidëniho kobëri ḥa.

<sup>14</sup> Soje umë ye fac kiti hna, vëvë Tir gë Sidon vëyapënänëhnëdëna düs gë ūuhnë ki. Piniŋ hun iŋa yaŵëd ntëbi dëw hni ḥa.

<sup>15</sup> Ÿuhne vëvë Kaperënaŷum ntiyahñéku bi njihñéderun hafo ambin hn'ani? Gedina koyëna. Ñoyëderun hafo janáma hna.»

<sup>16</sup> Yesu më mbok ntehnëkëhni vërfal vëlëwü va: «Ale hnëpaku nëpako, ale ūwëyëku ḥwëyëko, ale ūwëyëka ale fayiko ūa fëna.»

### Vësan wafëhw mbëd gë wahi gë vëhi va (72) mbokajëdëni

<sup>17</sup> Vërfal wafëhw mbëd gë wahi gë vëhi va mbokajëniho g'uhnatah fëbah. Umë ntehnëniha Yesu: «Ahwëhn, wëlawayine|Yine ḥa maŵëhnëdënihëfu ge ntehnëdëfunëhëhni g'uŵac hu!»

<sup>18</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Ha, ante mëkërunëhëhniwo wayine ḥa nkeho hadSintani|Sintani hnudëfuhu yojëd g'ambin had kol vëkëtak.

<sup>19</sup> Nëparyin: njëdamu imëk ayëñënduni walën gë wafawëry do aŵëkuna Sintani; ñoñ gena ile hod ntiŵu ūeh.

<sup>20</sup> Bare antë natu ile maŵëhnëdënihuwayine|Yine ḥi. Ille herik wamac hun ambin hna ḥi rëfëka natu dus.»

### Yesu ntik njëti rëmu

<sup>21</sup> Watı rac dënк lŷr Ipacah iŋa pëbënëkawo Yesu uhnatah më ndekak: «Apa, Ahwëhn ambin g'inkal, camehnëmi gante njëtëndanëruhëhni vële ye had vutah ile soŵëhnëruhëhni vëhwëhn hakili g'uyët. Ha, Apa, ntiru koyëna kabi irac ūadu.»

<sup>22</sup> Tac Yesu më ntehnëkëhni vahnë va: «Rëm mën ūa njëdëko fop. Ahnë yëtëlahna Aj'a, ge gena Rëm ūa. Ahnë yëtëlahna Rëm mën ūa ge gena ami, Aju ūa do gë vahnë vële rëhnabu rufëwuhni Rëm mën va.»

<sup>23</sup> Tac Yesu më cahëtak gëvërfal|Arëfal vëlëwü ka do më ntehnëkëhni vëhni fo: «Mbetarun ūuhnë vële hnud ile hnudun ūi!

<sup>24</sup> Kabi paryi pëyadëmu,wakila|Kilawayabah gë vëhnaŵ vëyabah wavë kobëri ūa ñadëniho nuni do nkwëryëni ile hnudun do wëryëdun ūi, bare vëhnulohna do vëwëryëlohma fëna.»

## Dahnëryina Ŵënu ḥa do gë vëýënta hun va

<sup>25</sup> Asan ale yëtëk dussariya|Sariya matëlehn ntehna Yesu, tëndëhna urënd: «Aharaŋ, ye rëfëko liwu rënkahnu uwám usër hna?»

<sup>26</sup> Yesu më ntëkwaka: «Ye heriksariya|Sariya fu hna? Hak nkwyeryëdu?»

<sup>27</sup> Asan a më ntëkwaka: «Dahnëryehna Ahwëhn a Ŵën hu ḥa gë sakahn hu ſa fop, g'intaŵary hu fop, gë fanka hu fa fop, do gë hakili hu ſa fop do jahnëryehna aŷënta hu had wëjë dënk. »

<sup>28</sup> Yesu më ntehnëka: «Toña lëkwaru. Diry watac tënkedu arayen hna.»

### Uhnës uryindaryindan soñe avë nkal Samari ale hwëhnak nëf

<sup>29</sup> Bare aharaŋ sariya ſa ñadëho tufahn catëk. Më tëyëka Yesu: «Mo lë ye aŷënta mën a?»

<sup>30</sup> Yesu më ntëkwaka gë uhnës uryindaryindan, ntehna: «Nkeho asan ale ūatiko naŵ bëYerusalem cëlëndand g'ankol mbë Seriko. Më kasëniha vële tebëniha fop ile njoko ſa gë vëýi vële ntiyako va, ndafëniha had cëm, tavëlehnëniha, njini.

<sup>31</sup> Hara, nkehëhna asëna wasadëha wasëwif ale sëlëndagidëho nkaŵ tac, më cahnahnëka. Ga nuka asan ale sërehnik a, më ndarëka njilehn.

<sup>32</sup> Ahnë ahawary ale ryokuŋjëdëho hnë Acery Ŵën Cankaf hna fëna tefëgëlehni nkaŵ tac. Ga nugëka, ndarëgëlehna nji, umë fëna.

<sup>33</sup> Avë nkalSamari, vële ñëwëni wasëwif, tefëgëlehni umë fëna nkaŵ tac hafo tëki ale sërehnik hna. Bare nunda tuŋ kaŷëhnahnëlehna dus g'umë.

<sup>34</sup> Më tëhaka, njehnëka gë vëlo hn'ile cërehnikëhna tëmpëlehna. Tac kayëndëka falí falëwu hna njohna cery vëhneh hna, hn'ile njiko njehna dus.

<sup>35</sup> Fac le rëfiko ſa më canëk koryi, njëdahna ahwëhn cery a ntehna: «Pabëryehna aŷi asan. Ile-wo-le wënëdu ayehnahna ſa mbokajëdëfu vësaŷi ami dënk.»

<sup>36</sup> Awa, Yesu më tëyëka asan a: «Hnë vëýi vërar mo liyahñeki ye aŷënta ale ryafika ſi?»

<sup>37</sup> Asan a më ntëkwak: «Ale haŷëhnahnëka ſi ye.» Yesu më ntehnëka: «Yirye wëjë fëna ali koyëna!»

### Yesu vëhni Mari gë Marët

<sup>38</sup> Yesu nkok njind gë vërefal vëlëwu va, tëkatëni hnë nkol. Asëval, ale ūacik Marët, hacakawo tere lëwu hna.

<sup>39</sup> Mari|Mari maciko aheryu ſa. Mari ntañako darël Yesu nëpanda wante nësëd ḥa.

<sup>40</sup> Bare Marët njabékawo doku ſa. Më njik darël vëhni Yesu hna ntehna: «Ahwéhn, gehahnahnélighna bi ahery mën a taveryéko doku ſa fop; dehnéryehna ndemawo!»

<sup>41</sup> Yesu më ntékwak: «Marët, Marët, ndéñéru do njabéki nahan iña,

<sup>42</sup> bare ryampo fo ye ile rëfëka ſa. Mari rac téhnak do tavétehnédena muk.»

## Lik 11

### Yesu ñanjéndéhëhni iyéfa vérëfal vélëwu va

<sup>1</sup> Fac ryampo calinjédfého Yesu sëñ. Ga puhnakaréfal|Aréfal aryampo aléwu më ntehnéka: «Ahwéhn, ñanjéndéryifu gante njéfafe, had gante ñanjéndékhniSan|San Ayary a vérëfal vélëwu ki.»

<sup>2</sup> Yesu më ntehnékéhni: «Ge njéfadun, dehnéryin: “Apa, arabi vahnë va fop njavétèni Wén huséyah yeru; arabi nañ hu ña njij.

<sup>3</sup> Yëdëryifu fac-wo-fac ile rokëdëfun.

<sup>4</sup> Tavéhnéryifu ile wénébun ſa kabi tavéhnédfunéhëhni fop vèle lëntahnédféhëfu va. Ant'aŵaw aravëfu yékhahnifu gë wameh.”»

<sup>5</sup> Yesu më mbok ntehnékéhni kat: «Mpëd aryampo hnë wuhnë hwéhnaka lawo do nji g'andécak ga ntehna: “Lawo, ñégéhnérye ile rokëde.

<sup>6</sup> Lawo mën yiñ uyas sabik tameki tere mën hna do ñoñ kwéhnala ile yédadëfuha tok.”

<sup>7</sup> «Ntiyahñéki bi lawo hu ſa ntékwajédféhi bambery cery hna: “Tavérye yam! Tékëbu fidu rënka ſa. Ami gë vutah mën va ndakëbun. Koða watu yëdañi ile rokëde.”»

<sup>8</sup> Yesu më mbok ntehnékéhni: «Pëyadëmu, wëla matëna njédañna soñe ile nkeni lawo yi, matëd njédañna fop ile valéka ſa kabi ñadina cëfëhna.

<sup>9</sup> «Awa, umë lehnahnédfému ami: Tëyéryindën njédañderun, yékhahnéryindën nuðun, bankëryindën rënka ſa pidëtëhnéderun.

<sup>10</sup> Paryi pëyadëmu, ale-wo-le rëyëka njédañde, ale yékhahnéka nuñ do pidëtëhnéde rënka ſa ale vankëd a.

<sup>11</sup> Naharyin ge aryampo hnë wuhnë hwéhnaka fatah muntata igis, lén bi njédañdeha?

<sup>12</sup> Ma ge inihñ muntaka, fawëry bi njédañdeha?

<sup>13</sup> Mama wuhnë mehahnérun bare viÿe viférén yédadunéhëhni vutah hun va do kas Rëm ile ye g'ambin yi njédañdehëhni lyir Ipacah iña vèle rëyéddëha val!» Koyëna karañékéhniwo Yesu vérëfal vélëwu va iyéfa ña.

### Yesu ma Belësebul?

<sup>14</sup> Fac ryampo Yesuyine|Yine ntadëho hn'asan. Yine rac lidëhawo asan a kodina nës. Ga ntaka yine ëa ahnë arac, asan a pëgwëlehn nësënd do kore ëa pëmpëhnahnëkëhniwo.

<sup>15</sup> Bare väryampo kore hna ntehnëdëniho: «Asankaf wayine, ale wacikBelësebul, yëdadëha imëk ntahnëndëhni wañi wayine!»

<sup>16</sup> Vëryampo ñadëniho njëkëhnahnëniha: më tëyëniha tufahn dahëse vë g'ambin fëmpëhnahnah ile rufahnëd paryi nke Ŵënu ña fayika.

<sup>17</sup> Bare Yesu njëtëko nahana dëw hni ña. Më ntehnëkëhni: «Ge vële vankëk inaŵ mëtëdëni vëhni fo, naŵ tac campëd, do ge vële vankëk tere fëna mëtëdëni, tere rac campëd.

<sup>18</sup> Awa, geSintani|Sintani mëtëdëni g'ucankaf ntëwu ña hak kod nko kahn ucankaf tac? Tëkwëd! Hara ntehnërun fëna g'imëk Belësebul ntadëfuhëhni wayine ñi.

<sup>19</sup> Ge Belësebul yëdako imëk iña, awa, vahnë hun vële lantëdehëhni wayine ñi, mo yëdakëhni imëk ntahahnëdënihëni? Tufahnëdëni vëhni dënkkwëhnaluhna toña!

<sup>20</sup> Ge paryi g'imëk Ŵënu ña ntadëfuhëhni wayine ñi, paryi nke fënalnaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ña ña tëkik ûal hun hna.

<sup>21</sup> «Ge asan, ale njabëk imëk gë viŵëta, njëkad tere lëwu ëa, hnapul lëwu ëa ahnë nufëdina.

<sup>22</sup> Bare ge ale lëbëka fanka rëkik, do mëka, awa tebëdëha viŵëta vile tamahnëko va do cahahnëd ile nufëhnëka ëa fop.

<sup>23</sup> «Ale wok gentina gë ami ëa aÿeŵ mën ye; do ale wok demadilohna varëpëwëhni vahnë ëa campehnëdëhëhni.»

### Iboka wayine

<sup>24</sup> Yesu mboko nës: «Geyine|Yine ntayik hnë ahnë, hn'ile nkeho cery ntëwu hna, njid njasëlehnënd wëwac wahankah hna njëkëlehñand hn'ile ñëwëd. Ge nuÿana, ntehnad: "Awa mbokadëfu cery mën hn'ile matibu hna",

<sup>25</sup> do ge tëkatëka asan a had cery nte facënik, fëhwëtik hafo njiv.

<sup>26</sup> Njid njojëhniwayine|Yine ntaŵu mbëd gë wahi wante lëbëka wayap, njijëni ñëwëni hnam. Tac horot ahnë arac ëa ntëbëde gë kobëri ka.»

### Ndëwanini vële hnëpad wanës Ŵën

<sup>27</sup> Ante nësëdëho Yesu watac ña, asëval aryampo më ndekajëk bambery kore hna ntehna: «Asëval ale ryonkëki do yiŵëndëki ëa ndëwanik!»

<sup>28</sup> Yesu më ntëkwaka: «Tëfakëha ahnës: "Ndëwanini vële hnëpad wanës Ŵënu ña do ntindëni watac va."»

### Yesu ntékwadéhähni vèle røyédëha dahëse

<sup>29</sup> Vahnë veyabah yijédëho caharab Yesu, më ntehnédéhähni: «Vahnë vëvë gaki vi meni. Dahëse vë g'ambin fëmpéhnahnah tøyédëni bare vëhnuýadina. Sifa dahëse ile yehawo kila ile ūaciko Yonas yi fo nuýadëni.

<sup>30</sup> Yonas yeho dahëse vëvë nkol Niniv va do Ajë Ahn'a yegëd dahëse soje vahnë vëvë gaki vi.

<sup>31</sup> Do fëna, fac ile kitijédéhähni Ŵënu ja vahnë va, asëval ale hnaŵéko hn'inkal Saba nkentëde gë vahnë vëvë gaki vi, do tufahnëd vahnë vëvë gaki vi ntëntëni. Umë hn'ile tëkwik nkal hna matik njij nëpa usery Salomo ūa do nkehëhna hnani ale lëbëka Salomo bare nëpadilunahna!

<sup>32</sup> Fac kitij hna vëvë Niniv va nkentëdeni gë vëvë gaki vi, do tufahnëdéhni vahnë vëvë gaki vi ntëntëni. Vëvë Niniv va vëhni nkwécëtani vankeya va ante nkwëryëniho wanës Yonas ja do nkehëhna hnani ale lëbëka Yonas bare ūuhnë gwëcétaluhna vankeya va.»

### Humpen Ŵën r'imbahn hna

<sup>33</sup> Yesu mboko nës: «Ahnë pëdëdina lampu soje coŵ ma kob g'ancëhn. Yaŋ kaŋjëde pëténéhnahnëhni vèle rënkid va.

<sup>34</sup> Vinkér hu va ye lampu mbahn hu ja. Ge nudu wapacék mbahn hu ja fop kwéhnad humpen. Bare ge nudila wapacék mbahn hu ja hn'uméhwëry nked.

<sup>35</sup> Awa nahary ñus ayëtahn humpen hunte hwëhnaru ji bi gena uméhwëry.

<sup>36</sup> Ge mbahn hu ja fop kwéhnak humpen, kwéhnana cape nte ūéhwëryëka, had gë lampu peniru fop nkedëhi.»

### Yesu ñaňénandéhähni wafarise ūa gë vëharaj sariya

<sup>37</sup> Ga puhnak Yesu wanës ja, farise|Farise ryampo më macëka nji tokëni roka tere lëwu hna. Yesu tënkoké tere hna ntañalehn hn'ile tokëde hna.

<sup>38</sup> Farise ÿa pëmpéhnahnëkawo g'umë ante kamahnëko pacënana wëbák ja gante nke namu lëw hni ka do ntañat roka ÿa.

<sup>39</sup> Awa, më ntehnëka Ahwëhn a Yesu: «Ūuhnë wafarise ūi, pacënëdun kaméhni ankëlëwá ja gë mpan ja bare bambery walawary hun hna ule gë li wameh fo fëbëku.

<sup>40</sup> Nënkwërun! Gena bi Ŵënu ja lik kaméhni gë bambery per?

<sup>41</sup> Yëdaryinéhni vëhaÿéhnah va uyivah ule ye bambery vanéhëta hun va fop, tac pacëdun fop.

<sup>42</sup> «Meku ūuhnë wafarise ūi! Njëdadunëha Ŵënu ja ÿëja hwëhn pëhw-wo ile varëpérur ÿa, hafo gë sifa yaryef yale-wo-yale rokëde do gë vihnëga sifa-wo, bare kwëtahnéluhna nëf icat g'iña Ŵënu ja: umë ye ile rëfakëha aliwu ÿa, hara dënkwéluhna fëna yëdahn ÿëja hwëhn pëhw-wo ile varëpérur ÿa.

<sup>43</sup> «Meku ūuhnë wafarise ū! Wëlaña wale hnuhanderun ūadunvacaliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif hna do ūadun ayaŷiwu g'untēnah waŷëwa bulunda hna.

<sup>44</sup> «Meku ūuhnë! Had wayag wale yasande do wok kamahnëđena nkerun!»

<sup>45</sup> Aharaŋ sariya|Sariya aryampo më ntehnëka Yesu: «Aharaŋ, gante nësëdu ki njewëđuhëfu fuhnë fëna!»

<sup>46</sup> Yesu më ntëkwaka: «Meku ūuhnë fëna, vëharaŋ sariya vi! Njahëndehnëđunëhëhni vahnë va lënah, do wëla rufa ūi yeladiluhna aryemahnuni dîb iŋi.

<sup>47</sup> «Meku ūuhnë! Mbëryëđun nkwam wayagwakila|Kila wante ndawëniho vicër hun ŋa!

<sup>48</sup> Koyëna tufahnëđun njëtërun do caŋahnëku ile ntini ūa. Ha, vicër hun va ndawënihëhni wakila ŋa do ūuhnë avëryu wayag walëw hni ūa!

<sup>49</sup> Soje umë ntehnahnék ŵënu ŋa g'uyët lëwu ūa: “Payëđefuhëhni wakila ŋa gë vëfëyahn wanës mën va. Ndawëđenihëhni vëryaw, vëýëntaw va mbërehnëđenihëhni.”

<sup>50</sup> Kobëri wapëgwa duniŋa hna ndawënihëhni wakila wayabah do vahnë vëvë gaki vi kitinjëd ŵënu ŋa had vëhni dënk ryaŵkëhni vahnë vërac.

<sup>51</sup> Abel yeho ale ryënkiko ndawi ūa hafo arékwa ūa, Sakari. Umë selele Cery ŵën Cankaf|Cery ŵën Cankaf hna ndawiko yëbëlanhn'ile cënade sadëha hna gë Cery ŵën Cankaf ŋa hn'ile ūak cëvak hna. Ha, pëyadëmu ŵënu ŋa kitinjëdëhëhni vahnë vëvë gaki vi soje waŋi fop!

<sup>52</sup> «Meku dus ūuhnë, vëharaŋ sariya vi! Nkëdërun nkaŵ nte njëtande ŵënu ŋa. Tondadiluhna ūuhnë dënk nkaŵ tac, do memaŷehnëđunëhëhni vële ūad tondani va, vëhodina ndëcëni!»

<sup>53</sup> Ga cahnëk Yesu tere hna, vëharaŋ|Aharaŋ sariya sariya va gë wafarise ūa ntavëkëhniwo dus g'umë, më têyëđeniha wayabah.

<sup>54</sup> Warënd tëndëhnëđenihawo, ūadëniho nës iñë ile kodëni ntehnëni ntëntëk gena toňa nuŷahnëni ile nësëdëni menëk pélahnëniha.

## Lik 12

### Wanira soje nkeya meh

<sup>1</sup> Watì rac vahnë wawuli wayabah hwérako caharab Yesu. Aki fo nkëñélëđenihò kabi njabëniho dus. Yesu më pëgwëk ntehnëđëhëhni tenvërefal|Aréfal vëlëw va: «Keharyinlevir|Levir wafarise|Farise ūa: namu lëw hni ūa, nës ile nkoni vëlidina ye.

<sup>2</sup> Pëyadëmu, ile-wo-le soŵik ūa nude do ile sëvak ūa njëtëde.

<sup>3</sup> Ile-wo-le hnësëdun g'umëd ūya, nkwëryëde ge pacëk do ile-wo-le ūyakëyakëhnërunëha ahnë hn'acery pidik hna ndekade bulunda hna.

### Ale rëfëka ntakuna

<sup>4</sup> «Ntehnëdëmu ūuhnë, wëlawo mën: antë ntakuni vële ryawëd mbahn do hara vëhodina ntini ile lëbek umë.

<sup>5</sup> Pëyadëmuna ale rëfëka ntakuna ūya: dakëryiwuna Ŵënu ña, umë ale ye ge ndaŵëk mbahn kod ntabu gë janáma. Ha, toña hnësëhnëdëmu, umë rëfëka ntakuna!

<sup>6</sup> Gena bi nkwafëdeni vuñer mbëd gë koryi toyé fo? Bare Ŵënu ña dënkwlahna wëla fëndampo hnë vutac.

<sup>7</sup> Wëla mul bë vankaf hun ñi ndëkwëk. Ñoñ antë ntaku: ūuhnë lëbekëhni nafa ūya kore vuñer vujabah!

### Imaŵa ma iñwëý Yesu

<sup>8</sup> «Pëyadëmu, ale-wo-le hnësek bulunda hna ami hwëhnëka, ami Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë fëna nësëdëfu karyënkw wamëleka Ŵën hna, ami hwëhnëka aÿi;

<sup>9</sup> bare ge ahnë nësëk bulunda hna kwëhnélëwahna, ami, Ajë Ahn'a fëna nësëdëfu karyënkw wamëleka hna, kwëhnélëwahna.

<sup>10</sup> Ale-wo-le hnësëd wanës wameh soje ami, Ajë Ahn'a, kode tavëhni; bare ge lyir Ipacah iña njewëk mahwëhnu kodena tavëhni.

<sup>11</sup> «Ge njiryeryirun soje ahitijiwuvacalina|Cery Caliňa Wasëwif wasëwif hna, ma vësankaf hna, antë nkehahnahnu g'ile lëkwadun,

<sup>12</sup> kabi lyir Ipacah iña karanjëdëhu hnë watì le rëfëka hna ile hnësëdun ūya.»

### Uhnës uryindaryindan soje avetak ahnënkwah

<sup>13</sup> Hnë watì rac dënk, nkeho bulunda hna ale lehnëkawo Yesu: «Aharan, dehnëryehna acër mën a caho ile lëwëbun ūya.»

<sup>14</sup> Yesu më ntëkwaka: «Lawo, ami bi hwëtik ahitij hun ma asahëlehñehun?»

<sup>15</sup> Tac më ntehnëkëhni fop: «Gasery, keharyin ayékëlehñëndu kantëm njabu viýë kabi uwám ahnë gena hn'ile kwëhnak hna, lakënde mbeta dus.»

<sup>16</sup> Yesu tefëtanëlehñehni iÿi uhnës uryindaryindan: «Asan avetak yeho. Kwëhnako wëhaÿ wale lëwëko dus vantimp.

<sup>17</sup> Nahadëho do tefëtanëlehñehni: “Bi ye lidëfu? Kwëhnala igwac ryanahnu vantimp mën vi fop.”

<sup>18</sup> «Më ntehnak: “Awa, wëli ile lidëfu ūya; ntihëtëdëfu vandank mën vi tac vokaryu liwu vante hnaÿëk dus. Hnam kwëtëdëfu vantimp mën va gë vile hwëhnabu va fop.

<sup>19</sup> Tac ntehnëdëfuhha ntañary mën iña: ‘Ntañary mën, kwëtaru ani hnapul yabah soñe wabëhn wayabah; yinëgary, tokëry, cery do nëhëry!’”

<sup>20</sup> «Bare Ŵënu ña më ntehnëka: “Ahnënk wah! Uñi mëd dënk mbide ntañary hu ñi. Awa, mo lëwëd? Gena bi, hnapul ile varëpëru ÿi, ahnë ahañary rokëd?”»

<sup>21</sup> Yesu më nkwenëk: «Koyëna nkedëha ale varëpëd hnapul soñe umë fo ÿa do betana viÿë Ŵënu hna.»

### Ikwëtahn Ŵën

<sup>22</sup> Tac Yesu umë ntehnëkëhnivërfal|Arëfal vëlëwu va: «Soñe umë lehnahnëdëmu: Ant'ahnahandu ile rokëdun ma viÿi vile liyadun.

<sup>23</sup> Gena bi uwám yabék gë roka do mbahn iña yabék fëna gë viÿi vi?

<sup>24</sup> Yëkëryinëhni wusëry ÿi: wahnadëdina, wavarëpëdina fëna, wafehnadina, wahwëhnana vandank, bare Ŵënu ña ndavëdëhëhni. Kas ūuhnë vële lëbekëhni nafa wusëry ÿi dinëndiluhna bi ntëbini vëhni dus?

<sup>25</sup> Ge ahnë hnë ūuhnë nahad uryënah lëwu ña kod bi koyëna nkwen iÿary wafac walëwu ña?

<sup>26</sup> Ge kodiluhna aliwu wëla viÿë viroy virac soñe ye ryëñedun viÿëntaw hna?

<sup>27</sup> «Yëkëryin gante pëhnëd wapëtel wabë fëk ki: dokuñëdina do bahnëdina wafand. Bare wëla ahnañ a Salomo, g'uvetak lëwu ña fop, nuýalohna viÿi viwamah had ufëtel ryampo gë watac ki.

<sup>28</sup> Ŵënu ña koyëna cudëdëha idël nte ye dol ani do acahn ntoni gë hwëdëh. Ge umë toña ye, kas ūuhnë cudëdëhu ntëbi dël iñi! Ikwëtahn hun iña yabëna!

<sup>29</sup> Ant'avërandu soñe ile rokëdun g'ile sedun fo do ant'aryëñu.

<sup>30</sup> Ÿin fop vële wok vëyetëlahna Ŵën va vërad kwëlëkwël soñe rac. Bare ūuhnë kwëhnarunëha rëm ile yëtëk mbalëku.

<sup>31</sup> Yëkëlehñeryin Naw dëwu ña tac njëdadëhu fëna ile valëku ÿa fop.»

### Uvetak uvë g'ambin

<sup>32</sup> «Antë ntaku, ūuhnë fakore fatoy wape! Rëmun hnatah lëwu ye njëdañu Naw iña.

<sup>33</sup> Gwafëryin ile hwëhnarun ÿa ayëdawuni vëhaÿënhah va koryi ÿa. Age ntirun koyëna mbarëpadun hnapul ile wok përekadina, had ñarël Ŵën hna kwëtarun mbin hna. Hnam pudina. Vële va vëhodina tékënenë, do vamaÿ va wahodina përekanëni.

<sup>34</sup> Hn'ile nke hnapul hun hna, nked iña hun iña kwëlëkwël.

### Ipëhwëta kaca Ajë Ŵën

<sup>35</sup> «Këbënaryin do afëdu walampu hun ūa kwëlëkwël.

<sup>36</sup> Tëfëka ayewu had ale hnapëdëha ale ndokunjënd ge mëncik iñël do ge tëkik mbankat rënka ūa pidëtëhna taŋ.

<sup>37</sup> Mbetani väryokuŋ vèle tékated' ale ndokunjëhnëdëni ūa hara väryakëna wakwëd! Toňa fëyadëmu: ahwëhn tere arac pëhwëtad' soŋe nähëtëhnëhni, ntehnëdëhëhni ntañani hn'ile tokëde hna do nähëtëhnëhni umë dënk roka ūa tokëni.

<sup>38</sup> Age fagant hn'umëd hna ma kob gë fac mëncik do njij tékatëhni väryakëna wakwëd vërac, mbetani!

<sup>39</sup> Yëtëryin dus wanji: ge ahwëhn tere ūa njëtakënd watì le njijëd ale ūa, tavakëndilahna tënkt tere lëwu hna.

<sup>40</sup> Pëhwëtaryin ūuhnë fëna, kabiAjë Ahn'a|Ajë Ahnë tékid' hnë watì ile worun nahaluhna.»

### **Aryokuŋ ale hahnëndak g'ale wok kahnëndana**

<sup>41</sup> Piyer më tëyëka Yesu: «Ahwëhn, fuhnë fo bi hnantanëhnëru iÿi uhnës uryindaryindan ma vahnë vi fop ye?»

<sup>42</sup> Ahwëhn a më ntëkwaka: «Mo ga ye aryokuŋ, ale hahnëndak do ritëka? Ahwëhn a kwëtehnahnëdëha väryokuŋ väyëntaw' va fop, yëdahnëhni sah lëw hni roka watì ile rëfëka ūa.

<sup>43</sup> Mbetak aÿi aryokuŋ ge ahwëhn tere ūa mëncik do tékata ga ntid' doku lëwu ūa!

<sup>44</sup> Toňa ūa fëyadëmu: ahwëhn tere ūa kwëtehnahnëdëha hnapul lëwu ūa fop.

<sup>45</sup> Bare ge aryokuŋ arac a ntehnad' ahwëhn tere ūa mëncënka jëdina, do pëgwëlehn ndafëndëhni väryokuŋ va vësan gë vësëval per, tokënd do cend hafo ndëwënd njakaryëdëha!

<sup>46</sup> Awa, ahwëhn tere ūa mëncid' hnë fac ile nkok yëkadilahna aryokuŋ arac, watì le nkok yëtëna, ndafëdëha daf ntavah do gante ntideni vèle wok väwëtahnëlahna ŵën ka ntidëha.

<sup>47</sup> «Aryokuŋ ale yëtëk ile ñad' ahwëhn tere ūa do pëhwëtana nti rac ndafëde dus.

<sup>48</sup> Do ale wok yëtëna ile ñad' ahwëhn tere ūa do nti ile rëfëka ndafahni, toyé fo ndafëde. Ge ahnë yabah nuÿak, yabah tëyëde; ale hwëtehnahnik yabah tëyëde ntëbi waÿëntaw' ūa.

### **Yesu yíryejëna yam bare pitëndëlehn njojëk**

<sup>49</sup> «Njijëbu duniÿa li soŋe yondu hwëdëh hnani. Ñankahnëko pëla taŋ!

<sup>50</sup> ŵënu ña ñad' njaryehno do ndëñëbu dus ani gë nkehahnënd ūa!

<sup>51</sup> Ntiyahñéku bi njijébu duniña li soñe yoju ýam? Hali, pëyadëmu pitëndëlehn yijébu.

<sup>52</sup> Pëgw dol, ge vahnë mbëd mbankëni tere, vërar va takëlédéhëhni gë vëhi va, do vëhi va takëlédéhëhni gë vërar va.

<sup>53</sup> Rëm ÿa vësanjëdina g'aju do aj'a vësanjëdina gë rëmu; hnëm ÿa vësanjëdina g'aryagu do aryag a vësanjëdina gë hnëmu; hnëm jar ña vësanjëdina g'asëval aju do asëval a gë hnëm asanu.»

### Diryin sanjah ÿa wati ile rëfëka

<sup>54</sup> Yesu nkoko nësëhnëndëni kore ÿa, ge nuni ambin ña ga mbahnik, ntehnëdëni tanj tëvëd, gë paryi tëvëd.

<sup>55</sup> Ge nuni sël le ūatid gë cape rëhw gë pëhna lav ka ga cëlëd ntehnëdëni njakëd, gë paryi njakëd.

<sup>56</sup> «Wuhné vële wok ñadiluhna toña! Mëkëdun awëryu ile liyad nkal li gë g'ambin; awa soñe ye ye gwëryëdiluhna wati ile ye gaki ÿi?

<sup>57</sup> «Soñe ye pitëndëlehnëdiluhna wuhné dënk ile saték?

<sup>58</sup> Age takëlëku g'ahnë njiryeryatëndi hn'ahitiñ hna diry fere awëryëlu nkañ hna. Age gena umë njodëhi hn'ahitiñ hna do ahiti ña njëdahnëdëhi asëdî.

<sup>59</sup> Tac pëyadëmu ge koyëna nkehu cahnëdiluhna hnam ge gena cosahnërun nav iña hafo pu.»

## Lik 13

### Nafa gwëcët vankeya

<sup>1</sup> Wati rac, vahnë yijëko tefetanëhnëniha Yesu gante ndaïehnëkëhniwo Pilat|Pilat, asankaf nkal, vëvë nkal Galile ka wati nte cënadëniho sadëha Wënu ña.

<sup>2</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Naharun bi vëýi ndaïini aki kabi vëhni lidëho wameh wacankaf ntëbini vëýëntaw vi fop?

<sup>3</sup> Pëyadëmu, gena koyëna! Do ge gwëcëtaluhna vankeya va fop, cëmëdun gë vëhni ki.

<sup>4</sup> Vahnë pëhw g'imbëd gë vërar vële njohahnëko cery jihnah Silowe hna do cëmëlehnëni, ntiyahñéku bi vëhni lidëho wameh ntëbini vëýëntaw vëvë Yerusalem vi fop?

<sup>5</sup> Pëyadëmu, gena koyëna do, ge gwëcëtaluhna vankeya va gë vëhni ki, cëmëdun fop.»

### Anuÿ ante wok dëwëdina

<sup>6</sup> Tac Yesu më hnantanéhnékéhni iyi uhnës uryindaryindan: «Anuŷ yeho hnë sarëdîn. Asan ale hnadéko atëh tac ūa njijéko kwëc, bare tèkatélohna ga ntëŵék.

<sup>7</sup> Awa më ntehnëka aryokuŋ a lëwu ūa: “Nuru! Wabëhn watar ye ga pëlahnëbu anji anuŷ do dëŵëdina. Awa, ḥosëry! Nula nafa ile kwëhnak hn'ani.”

<sup>8</sup> «Aryokuŋ a më ntëkwaka: “Tavëry hnëwël fo; nkabëdëfu caharab dëp inji do hovu ile wufëdëha.

<sup>9</sup> Mpëd ntëŵëd bëhn. Ge dëŵëna, ḥosëdëfu.”»

### **Yesu njérënëdëha asëval ares fac ntaŵëla hna**

<sup>10</sup> Hnëfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla Yesu karanjëdëhëhniwo vahnë hnëcaliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif wasëwif hna.

<sup>11</sup> Asëval ares yentiko hnam,yine|Yine huyëkawo. Hnë wabëhn pëhw g'imbëd gë watar kodilohna catëna.

<sup>12</sup> Yesu, ga nuka asëval arac, më macëka njij do ntehna: «Asëval, ntihëtik urey hu ūa.»

<sup>13</sup> Ante nësëdëho ḥa tindëkawo wëbák ḥa asëval a matëndalehn taŋ, pëgw cëmbënda Ŵënu ḥa!

<sup>14</sup> Bare asankaf caliŋa ūa ntavëkawo dñus gë Yesu kabi fac ntaŵëla njérënëkawo ahnë. Më ntehnékéhni kore ūa: «Wafac mbëd gë ryaŵ ye wale rëfëka ndokunahni ūa; yijen ayérëniwu wafac warac hara gena fac ntaŵëla!»

<sup>15</sup> Bare Ahwëhn a më ntëkwaka: «Ŵuhné vële wok didiluhna ile lehnëdunéhëhni vëýëntaw ntini, ale-wo-le pokëtëdilahna bi ryahni lëwu ma fali njohna pëdehna wënska wëla hnë fac ntaŵëla hna?

<sup>16</sup> Gena bi kobëri wabëhn pëhw g'imbëd gë warar, aŷi asëval, ale yentik hnënk Abërahám, pëlakSintani|Sintani ? Tëfélahna bi ntihëti ures lëwu ūa hnë fac ntaŵëla?»

<sup>17</sup> Ante nësëdëho Yesu watac ḥa vëýew vëlëwu va cëfëhnëlehnékéhniwo. Bare vëýëntaw vëvë kore va fop natékéhniwo gë doku wamah ile ntidëho ūa.

### **Ile möntëndëlehnahnëdëni Inaŵ Ŵënu ḥa**

<sup>18</sup> Tac Yesu më ntehnëk: «Ye möntélëniNaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ḥa ḥa? Ye hodëfu wëntëndëlehnëwëhni?

<sup>19</sup> Uŷec tëh mutarëd möntélëni, ule pahnëk asan hnë sarëdîn lëwu: pëhnëd, naŷ, nke had ankëhn, wusëry ūa kod kofëni hnam.

<sup>20</sup> «Ye hodëfu voku wëntëlehnëwëhni Naŵ Ŵënu ḥa?

<sup>21</sup> Nke hadlevir|Levir ile nufëk asëval nëgw gë farin fayabah, tac cis fop.»

### **Mo rënkëd Naŵ Ŵëns hna**

<sup>22</sup> Yesu Yerusalem nkoko njind karanjëhatendëhni vahnë va vankol vacankaf hna gë vatoyhna per.

<sup>23</sup> Ahnë më tÿfëka: «Ahwëhn, njabëdëni bi vèle fehëtëde va?» Yesu më ntehnékëhni fop:

<sup>24</sup> «Kamënaryin arënku rënka suyah hna; pëyadëmu, vëyabah njékëlehnëdëni ténkëni hnë rënka rac bare vëhodina.

<sup>25</sup> Age ahwëhn tere ſa cëdëk rënka ſa, awotu g'ipér, tékëdun avankëndu alehnatëndu: “Ahwëhn, pidëtëndifu!” «Bare ntëkwadëhu: “Yëtëla bi vëhni mo yerun!”

<sup>26</sup> «Awa ntehnëdunëha: “Gena bi tokëlahninëk do celahninëk? Karanjëruhëhni vahnë va wëwac vankol fu hna.”

<sup>27</sup> «Mbokëd ntehnu fëna: “Yëtëla bi ne nkejërun. Tavëryino, ūuhnë vèle wok vësatëna vi, ūenëd vi fop!”

<sup>28</sup> «Hnam rëkëd kondëni do cemëlehnandëni wabeñ ña, ge nurunëhëhni vëhni Abëraham gë Isak, Sakob|Sakob do gëwakila|Kila ña fopNaš Šën|Inaš Šënu jahna aravatewu ūuhnë g'ipér!

<sup>29</sup> Matidëni vahnë va vacape vanah tak. Ntañadëni laña lëw hni hna Naš Šën hna soje ambënt ña.

<sup>30</sup> Vèle ye gaki vërëkwa vi yed vëryenkwäryenkva do vëryampo hnë vèle ye vëryenkwäryenkva vi yed vërëkwa.»

### Yesu tÿfëka cëm Yerusalem hna

<sup>31</sup> Wati rac dënkwafarise|Farise wëryampo têhanihawo Yesu ntehnëniha: «Yiryeyi, ñawëtary ani; Erod|Erod ñadë ndawi.»

<sup>32</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Yiryin alehnëhnunoña aïi, avora vahnë ye had ſin: “Dol g'acahnwayine|Yine ladëfu do yërenëdëwëhni vahnë, fac rarëna hna puhnadëfu doku mën ſa.”

<sup>33</sup> Bare dol, g'acahn do gë yini tÿfëko ryëcalu kabikila|Kila ſa Yerusalem rëfëka njii soje ndawi.

<sup>34</sup> «Ūuhnë vëvë Yerusalem vi, ūuhnë vèle ryaŵëdëhëhni wakila do ryaŵëdëhëhni gë wéraka vèle payik Šën ſal hun va! Gante ñadëfuho dus varëpu darël mën had cale nte varëpékëhni vutahu vampaš vantëwu, bare maŵéluhna.

<sup>35</sup> Awa wëli Šënu ña tavëd cery hun ña: pëyadëmu bokëdiluhna ahnuwuno hafo watì nte ntehnëdun: “Arabi Šënu ña njëda ale yijëd g'uŵac Ahwëhn a!”»

## Lik 14

### Yesu njërenëdëha ares hnë fac ntaŵëla hna

<sup>1</sup> Hnëfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla hna Yesu njiko hnë tere asankafwafarise|Farise rok roka. Vële yeho hnam va njëkëdënihawo Yesu gë hakili.

<sup>2</sup> Asan ale cënkek mbahn iji fop hahnëko haryënk wélu.

<sup>3</sup> Yesu më tÿékëhnivëharaj sariya|Sariya va gë wafarise ūa: «Sariya fu ūa maŵeryak bi, ma mbañek bi njérëni ahnë fac ntaŵëla hna?»

<sup>4</sup> Bare vélèkwalohna. Yesu më ñakëka njérënëlehna aresa do ntehnëlehna mënc.

<sup>5</sup> Tac më ntehnëkëhni: «Ge aryampo hnë ūuhnë ntëbaryëka aju ma ryahni hnë kolomba, dabëtidilahna bi tanj wélakënde nke fac ntaŵëla?»

<sup>6</sup> Véholëlohna ntëkwani wanës watac fëna.

#### **Yesu niradëhëhni vahnë va soje vilaña**

<sup>7</sup> Yesu kamahnëko vëhneh va tëhnadëni wëlaña wale ūak hnëfak ūa. Awa më nésëhnëkëhni wañi:

<sup>8</sup> «Age ahnë macehnëk rok roka ambënt cancaf, ant'ayi alaña ile ūak hnëfak. Kod nke ale lëbëki ntënah fayehnaryik.

<sup>9</sup> Ale ūacehnëku ūuhnë ūa kod njij ntehni: “Yëdaryehna aŷi iŷi laña.” Awa, g'usëfëhnah fo matëdu ayi alaña hafo laña rëkwa hna.

<sup>10</sup> Age ahnë macehnëki, yírye alaña laña rëkwa hna. Koyëna ge tëkik ale ūacehnëki ūa, mpëd kod ntehni: “Lawo, yíj alaña laña hnëfak li.” Untënah hu ja yed koyëna tase vële lañalahnërun va fop.

<sup>11</sup> Pëyadëmu, ale-wo-le hnaŷenaka mbanëde, do ale vanaka naŷenëde.»

#### **Yesu niradëhëhni vahnë va macënihëhni vëhaŷëhnah rok roka**

<sup>12</sup> Tac Yesu më ntehnëka ale ūacékëhniwo ūa: «Age macehnëdu roka vë g'anent ma vë g'anëka, ant'aŵacéhni wélawo hu ma vëhery hu, hnënk hu ma vësaryënt hu vëvetak, kabi kod macëgënihi vëhni fëna do cosënihi ile yëdaruhëhniwo ūa.

<sup>13</sup> Bare ge macehnëdu roka ambënt, macëryihni vëhaŷëhnah, vële nkojëk iñë ryampo mbahn hna, vële radëd do gë vumëp.

<sup>14</sup> Koyëna nëfadëhi, kabi vëhodina mbësanihi. Wënu ja vësadëhi ntëbi ile yëdaruhëhni ūa ante mbëhnëdëni vële satëk va.»

#### **Wanës vële ūacehnik roka sankaf ambënt**

<sup>15</sup> Ga nkwyënyi watac aryampo hnë vële ntañalahnëniho hna më ntehnëka Yesu: «Mbëtak ale hnuŷad lañaNaŵ Wën|Inaŵ Wënu ja hna!»

<sup>16</sup> Yesu më ntëkwaka gë iŷi uhnës uryindaryindan: «Asan ūacehnëkëhniwo vahnë vëyabah roka ambënt cancaf.

<sup>17</sup> Ga puhnayik roka ūa mē payēka aryokuŋ a macihni vēfay' va: "Yijēn, puhnayik."

<sup>18</sup> «Bare vēfay' va fop muntadēniho tavēhnini, vēhodina njini roka. Asan a aryampo mē ntehnēka aryokuŋ a: "Kaŷ laŵēbu takan, umē ñadēfu yēkiwu; muntami tavēnde."

<sup>19</sup> «Aŷēntaŵ mē ntehnēka: "Waper wuhni mbēd laŵēbu, vēhni yidēfu yēkēhnahnu; muntami tavēnde."

<sup>20</sup> «Ahaŵary kat mē ntehnēk: "Takan ñēlēbu, umē wobu koda yihahnu."

<sup>21</sup> «Aryokuŋ a mē mbokak g'ale ndokuŋjend pēyahna fop wade ntēkwajik ḥa. Awa ahwēhn tere ūa ntavēkawo dus ntehnēlehna aryokuŋ alēŵu ūa: "Yiryeyi ñap waŷēwa hna gē vankaw vambē nkol vi, ayojēhni vēhaŷēhnah va gē vēle ye vorovoro va, vumēp va do gē vēle radēd va."

<sup>22</sup> «Ga mbiŷēk toyē, aryokuŋ a mē njijēk ntehna ahwēhn tere ūa: "Ntibu ile lehnakuho ūa bare ha gaki nkok vilaña va."

<sup>23</sup> «Ahwēhn tere ūa mē mbok ntehnēka aryokuŋ a lēŵu ūa: "Yiryeyi vankaw wēhaŷ hna gē fop haryēnk wakece ḥa do ali fere ayojēhni vēle funkēlēduñ va fop njijēni, pēbahn tere mēn ūi."

<sup>24</sup> Toña ūa fēyadēmu, wēla aryampo hnē vēle ryēnkwakēbu ūacu vi tokēdina roka mēn ūi!"»

### Ale ūad nke arēfal Yesu tavēd fop

<sup>25</sup> Yesu nkoko njind do kore yabah rēfēdēhawo. Mē cahētak ntehnēhni fop:

<sup>26</sup> «Ale yijēd ūal mēn, ami rēfēka ḥahno ntēbi rēmu, hnēmu, asēvalu, vutahu, vēheryu, vicēru, ntēbi umē dēnk. Ge gena umē, kodina nkearēfal|Arēfalmēn.

<sup>27</sup> Ale wok maŵana tēfēndo hafo paki cēm hnēkērēwa|Kērēwa hna kodina nke arēfal mēn.

<sup>28</sup> «Ge aryampo hnē ūuhnē ñad mbēry cery cancaf njihnah dañadina bi njēk ten koryi lēŵu ūa bi gwēr puhnand doku ūa!

<sup>29</sup> Ge aki fo pēgwēk mēkēna puhna vēle hnuđ va tēkēd ndasēhnēdēniha.

<sup>30</sup> «Ntehnēde: "Aŷi asan pēgwēk mbēryjend bare mēkēna puhna doku ūa!"

<sup>31</sup> Ndampo fo nke ge ahnaw njinēhniðēha ahnawantawu uŵēt, kwēhnatēhni vēsan wawuli pēhw (10,000) do aŷēntaŵ a njijatēnd gē vēsan wawuli wafēhw wahi (20,000). Dañadina bi ten njēk bi kod mētēni?

<sup>32</sup> Ge kodina, payēdēhēhni vahnē ahnawantawu hna, wati ante nkok ḥaŵēk ḥa, nkweriyēlēni antē mētēni.»

<sup>33</sup> Awa, mē ntehnēk Yesu: «Koyēna nke: wēla aryampo hnē ūuhnē kodina nke arēfal mēn ge maŵēna tav ile kwēhnak ūa fop.

<sup>34</sup> «Wanjiry ḥa iñë férën ye, bare ge gona ḥañ, hak kode mbokaryi ḥañëni; nkufahni nkal iñi ma uhnëda ūa?»

<sup>35</sup> Nafa goryaryëdina wañiry wante wok gona ḥañ; canëde. Nëparyin dús ge kwéhnarun vanëf awëryahnu!»

## Lik 15

### Ife ile sëvëko hnuyik

<sup>1</sup> Vérëf ūatëtanke gë vahnë vëwëh vëhaŵary tëhadënihawo Yesu soje nëpaniha.

<sup>2</sup> Wafarise|Farise ūa gëvëharan|Aharañ sariya sariya va umë mëhnadëni ntehnëndëni: «Aÿi asan maŵëk kacahni vëli wameh do tokëlahnëndëni gë vëhni!»

<sup>3</sup> Awa Yesu më nësëhnëkëhni aki:

<sup>4</sup> «Hnë ūuhnë, ge ahnë kwéhnakëhni wape keme do cëvaryata ryampo, tavëdilihna bi wañëntaŵ ḥa fop hn'ile keryëdëhëhni hna njihahn njëkëlehna ile sëvëk ūa hafo nuja?»

<sup>5</sup> Do ge nujëka natidëha, ndafidëha vankus hna mënceryehn.

<sup>6</sup> Age tékëk tere lëwu hna macëdëhëhni wëlawoŵu ūa gë vësaryëntaŵu va fop do ntehnëhni: “Yijen nëhin kabi nujëbuha ife mën ile sëvëko ūa!”

<sup>7</sup> Paryi pëyadëmu, ambin hna fëna koyëna dënë nked: ge ali wameh aryampo fo nkwcëtak vankeya va, uhnatah ūa njabëd dús hn'ambin hna ntëbini vësatah vëyabah vële nkok balëna gwëcët vankeya vantëw hni.»

### Uŷec koryi ule sëvëko hnuyik

<sup>8</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Ge asëval hwëhnak wañëc koryi ipëhw, cëvaryata uryampo, pëdëdina bi lampu ūa, pahëc cery ḥa do njëhër wajira fo hafo nu?»

<sup>9</sup> Do ge nuk, macëdëhëhni wëlawoŵu ūa gë vësaryëntaŵu va ntehnëhni: “Nëhënëfu kabi nubu uŷec koryi ule hnambëbuho ūa!”

<sup>10</sup> Toña ūa fëyadëmu, ge aŵen aryampo fo nkwcëtak vankeya vameh vantëw va wamëleka Ŵënu ḥa natëdëhëhni dús.»

### Rëm le hnuka fatah fantëwù fante sëvëko

<sup>11</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Asan hwëhnakëhniwo vutah vucan vuki.

<sup>12</sup> Fatoý fa më ntehnëka rëmu: “Apa, yëdarye hnapul ile lëw dëfu ūa.” Awa rëm ūa më cahëlehñekëhni vutahu hnapul lëwu ūa.

<sup>13</sup> «Hnë wafac toyë, fatah fatoý fa më nkwfëk ile ceharyiko ūa, njilehn hn'inkal ñawah dús gë koryi lëwu ūa fop. Umë njik tokëk koryi lëwu ūa hnam hafo puhn.

<sup>14</sup> Ga puhnék koryi ſa, inte cancaf yeho nkaf tac, pëgwëlehn njékélehndile rëfëka ſa.

<sup>15</sup> Njilehn ndokunéhnënda asan avë nkaf tac. Asan arac, umë njoka gë wëhaÿ walëwü njékandéhni vampëhëmpëh.

<sup>16</sup> Fatah fa ñadëho düs pihnénanti wëla g'uryav vampëhëmpëh ſa fo, bare ahnë yëdadilawohna.

<sup>17</sup> «Awa ndënkwëtalehn ntehna: “Vëryokuŋ Apa va fop tokëdëni gante ñadëni ka bare ami, inte ſad ndaño ani!

<sup>18</sup> Mbokadëfu gë vëhni Apa lehnëwa: ‘Apa, ntëntahnëbuha Ÿënu ña do ntëntahnëmi wëjë fëna.

<sup>19</sup> Gona tëfo yewu fatah hu. Pëlarye had aryampo gë vëryokuŋ hu ki.”

<sup>20</sup> Kahnëtalehn mbokand gë vëhni rëmu. Fatah fa nkoko ñaw tékahn tere hna nujata rëmu ſa ga njijëd, umë kaÿéhnahnëka düs g'aju do nkary kacahna g'uhnatah.

<sup>21</sup> «Tac fatah fa më ntehnëka rëmu: “Apa, ntëntahnëbuha Ÿënu ña do ntëntahnëmi wëjë fëna. Gona tëfo yewu fatah hu.”

<sup>22</sup> «Bare rëmu më ntekéhni taŋ vëryokuŋ vëlëwü va: “Dëfëryin ayoju acud ante ſak wamék ña asuduna ajë mën aÿi; diryina nënk fëmbak hna, do afaryuna wapary.

<sup>23</sup> Yojëna fañihni fante ſak hniryékëfa aryawuna; tokinëhna ntihahnina ambënt.

<sup>24</sup> Aÿi ajë mën had ale sémék nkeho do tame mbéhnik, cëvëko do nubuha.” Pëgwëlehnëni ambënt ña.

<sup>25</sup> «Wati rac, fatah fandënkwyenkw asan arac fa g'ikaÿ nkeho. Ga mëncid têhat tere ſa, umë nkwéryékëhni vahnë ga nkaŵëdëni.

<sup>26</sup> Më macëka aryokuŋ aryampo tëya bi ye ye tere hna.

<sup>27</sup> Aryokuŋ a më ntëkwaka: “Ahery hu Ÿëncik, rëmuh më ndaŵëhnëka fañihni fante hniryék fa, kabi yam fo mëncik.”

<sup>28</sup> «Ntavëlehna fatah fandënkwyenkw fa do ñwëýeko tënkedina tere hna. Rëmu më cahnik muntahna tën.

<sup>29</sup> Bare umë ntëkwaka: “Nëpary, Apa, wabéhn wayabah ye kobéri ga ndokunéhnahnédëmi, hara gwajéhnélighna wëla uhnës ryampo. Bare wëla fanankal yëdalihowahna lihahnëfunam ambënt gë wélawo mën ſa.

<sup>30</sup> Aÿi ajë hu ale Ÿëncik aÿi, umë gë vësëval tokëni koryi hu ſa fop bare umë ryaŵëhnérhuha fañihni faniryah fa alinéhnahna ambënt!”

<sup>31</sup> «Rëmu më ntëkwaka: “Fatah mën, wëjë g'ami nkelahnik kwëlëkwël, do fop ile hwëhnëbu ūa wëjë hwëhnëk.

<sup>32</sup> Tëfëka natëfu ntiyin ambënt kabi aïi ahery hu, ale wëncik aïi, had ale sëmëk nkeho, mbëhnaryëkowa, cëvëko do nuyik.”»

## Lik 16

### Aryokuŋ ale ritëk

<sup>1</sup> Tac Yesu më ntehnékëhnivérëfal|Arëfal vëlëwu va: «Ahwëhn hnapul yabah yeho. Asan arac hwëhnakawo aryokuŋ ale kwëtahnëko dus. Fac ryampo umë njijik pëyayik: “Aryokuŋ hu ūa pérëkanëd hnapul hu ūa fop.”

<sup>2</sup> Asan a më macëka aryokuŋ a ntehna: “Awa, ye wëryëdëfu hnësëde soje hu? Pëfarye gante ndokunahnëru hnapul mën ka: kodila awo aye aryokuŋ mën.”

<sup>3</sup> «Aryokuŋ a më ntehnak: “Ale ryokuŋéhnëdefu ūa daña nkeho. Hak ga ntiyadëfu? Age ntehnëbu yiwu yam, kwëhnala fanka. Age ntehnëbu fëna yiwu ūunta, cëfëndëho.

<sup>4</sup> Njëtëbu ile lidëfu ūa wëla layiwu doku li nuŷadëfu hn'ile ūewëdëfu!”

<sup>5</sup> «Umë macëkëhni aryampo aryampo fop vële hnavëkawo ale ndokunënd va. Më ntehnëka aryenkëryënk a: “Wayëhw wonanëruha ale ryokuŋéhnëdefu aïi?”»

<sup>6</sup> «Asan a më ntëkwak: “Wabido keme (100) wacankaf wagu wonanëbuha.”» «Aryokuŋ a më ntehnëka: “Wëlin kayëte nav hu ña. Dañary ñap aher wafëhw imbëd (50).”»

<sup>7</sup> «Më mbok ntehnëka ahañary: “Wëjë lë, wayëhw wonanëruha?”» «Më ntëkwak: “Wësaku keme (100) vantimp.”» «Aryokuŋ a më ntehnëka: “Wëlin kayëte nav hu ña; kerëry wafëhw mbëd gë warar (80).”» Koyëna ntkëhniwo fop.

<sup>8</sup> «Awa, ahwëhn hnapul a, ga nuko gante kamënako ka, nësëko wapërën soje warit aïi aryokuŋ a mama tokahnëkawo. Toña ūa fëyadëmu, vële fabëk vëyi ūi duniya vi fo ūak ritëk yëbëlan lëw hni ntëbënihëhni vëvë hnë humpen ŵën vi. Vëvë hnë humpen ŵën vi vëyëtëna gante nkedëni gë iyi duniya.»

<sup>9</sup> «Ami ntehnëdëmu: Yëdahnëryindën iyi hnapul vë duniya ile rokad gante tefëka ka. Koyëna, ge puryaryëku, ŵënu ña kacadëhu tere lëwu hna do nuŷadunëhëhni wëlawo.

<sup>10</sup> «Ale facënak viŷë vile ūak vak hna pacënad visankaf hna fëna; ale ronkënak viŷë vile ūak vak hna tonkënad visankaf hna fëna.

<sup>11</sup> Awa, ge pacënaluhna hnë hnapul vë duniya li, ŵënu ña kwëtehnahnëdëhu bi hnapul paryi ūa?

<sup>12</sup> Do ge pacënaluhna hnapul vëýëntaw hna Wënu ña njëdadëhu bi hnapul ile hwëhnërun paryi ūa?

<sup>13</sup> «Ahnë kodina njohalëhni vahnë vëhi gë ntañary dëwu ña fop: cañëdëni g'aryampo do ñahnëdëha; ñeñëdëha aÿëntaw a do njafa. Kodiluhna ayohaluna Wënu ña do ayohalu fëna koryi ndampo fo.»

<sup>14</sup> Wafarise|Farise, wale wëryëko wanji wanës fop ña, njafanjëdënihawo Yesu, kabi koryi ūa yeho lawo lëw hni ūa.

<sup>15</sup> Yesu më ntehnékëhni: «Wuhne ntiyadun had vësatah tase vahnë hna, bare Wënu ña njëtëk ile ye ntañary hun hna. Toña ūa fëyadëmu, ile naÿënëni vahnë ūa Wënu ña ñadina rac.

<sup>16</sup> «Sariya|Sariya Moyis ūa gë vëkayëtewakila|Kila va kwëhnako fanka hafo ante tékikoSan|San Ayary a do kobëri tac, pëyahnikoWanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën itékNañ Wënu|Inañ Wënu ña ña do ale-wo-le ntid fere fop ténkahn.

<sup>17</sup> Dehnëla sariya ūa goryeryëna fanka. Ambin ñi g'inkal inji yancëk nambi gë fakerëh fëndampo fatiy'famb sariya cëvëdina muk.

<sup>18</sup> «Sariya ūa tufahnëd, ale vambëka asëvalu do ñëla ahañary ntid ile mbañëk Wënu ña, do ale ūlëka asëval ale mbambëka asan ahañary ntid ile mbañëk Wënu ña.»

### Uhnës uryindaryindan soñe Lasar g'asan avetak

<sup>19</sup> Awa Yesu nantanëhnékëhniwo iyi uhnës uryindaryindan: «Asan avetak yeho. Asan arac viyi viwamah ntiyadëho vilakah ntañi do tokëdëho had ambënt ye tere lëwu hna fac-wo-fac.

<sup>20</sup> Asan ahañéhnah yeho fëna, Lasar maciko. Rënka tere avetak hna ntanëdëho, wahajëhn fo nkehawo mbahn inji fop.

<sup>21</sup> Vacañel ile tokëdëho avetak va ñadëho dus tok; bare ñoñ yëdadelohna. Ile ūak siyamëk ūa wabe ña fo yijëdëho ndañëndëniha wahajëhn ña.

<sup>22</sup> «Awa, fac ryampo ahañéhnah a cëmëko do wamëleka ña më njoniha ñarël vëhni Abërahám hna. Tac avetak a fëna cëmëko, më mbañik,

<sup>23</sup> janáma hna ntabiko, hnam korotëdëho dus. Ga njëkalend më nuka ñawët Abërahám gë Lasar ga kakëni.

<sup>24</sup> Avetak a pëgwëlehn ndekand: “Apa Abërahám, kañéhnahnëryi yi g'ami! Payéhna Lasar koyi wëla sëmët irufa lëwu yi fo wënka hna njij njamënahno ryëw yi, korotëdëfu dus hnë huji hwëdëh.”

<sup>25</sup> Bare Abërahám më ntëkwaka: “Fatah mën, dënkwëtary fop ile ūaduho ūa nuÿaruho ante nkoruho cëmëlihna ña, bare Lasar mbër ña nuÿako umë.

Tame, ani mbosëvosehnëde wako wadë̄wu hna, hara wëjë mbër ḥa yehahnëru.

<sup>26</sup> Do fëna hatëh hacankaf yehëhna yëbëlan fu soje vële ūad njiryini va vëhodina, do kodena ndaniji fëna hatëh hi njihahniji hn'ile nkebun li."

<sup>27</sup> «Avetak a umë ntehnëka: "Apa, këlami, payëryehna awa Lasar tere apa hna.

<sup>28</sup> Vukery imbëd hwëhnabu hnam. Nji njëtëndanëhni soje antë njijëni vëhni fëna hnë iïj ūyëwa hwëhn mbër."

<sup>29</sup> «Abëraham më ntëkwaka: "Vikerëh Moyis gëwakila|Kila ḥa ye ile yëtëndanëdëhëhni vëhery hu va: arabi nëpanihëhni do maŵëhnëndënihëhni!"

<sup>30</sup> «Avetak a më ntehnëk: "Umë gedina gwër, Apa Abëraham. Bare ge ahnë mbëhnëk vësëm hna nji tëkatëhni, nkwëcëtadëni vankeya va."

<sup>31</sup> «Bare Abëraham më ntëkwaka: "Vëhnëpana vikerëh Moyis va wakila ḥa; gena ge ahnë vëhnëk vësëm hna maŵëhnëdëni."»

## Lik 17

### Wameh g'itavëhn

<sup>1</sup> Yesu më lenékëhniwovërfal|Arëfal vëlë̄wu va: «Nked kwëlékwël ile rëkëd ntiyehnëndëhni vahnë va wameh. Bare meka ale liyehnëka aÿëntawu wameh!

<sup>2</sup> Soje sifa ahnë arac pecek nkwicki béraka gëb li tac ntabi hnë wov, ani gë ntiyehnahnënda ahnë wameh lakënde fatah Ŵën fëndampo fo.»

<sup>3</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Keharyin dus! «Ge aÿënta hu ntëntahnëki niraryehna; ge maŵëk ntëntëk do nkwëcëta vankeya va tavëhnëryehna.

<sup>4</sup> Lakënde ntëntahni wahwënta mbëd gë wahi fac hna do nte-wo-nte ḥa mbokaj ntehni: "Tavëhnërye, ntëntëbu", tavëhnëryehna.»

### Fanka ikwëtahn

<sup>5</sup> Tacvëfayík|Afayík va ntehnënhawo Ahwëhn a: «Gwënëry ikwëtahn dëw fu ḥa!»

<sup>6</sup> Ahwëhn a më ntëkwakëhni: «Ge kwëhnarun ikwëtahn nte vak had uŷec mutarëd, kodun alehnuna an'atëh, "Gécary ani ayi afëla wov hna", do maŵëndëhu.»

### Aryokuŋ ale lid doku lë̄wu

<sup>7</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Ge ahnë hnë ūuhnë kwëhnaka aramp ale yamëd wëhaŷ ma heryëdëhëhni wusaŵ, gena bi dehnëdilahna ge mëncik: "Yij alaňa arok roka ūa."

<sup>8</sup> Bare ntehnëdëha: «Ge pëhwëtaru ahnëgëhno roku do sewu, tac g'arok g'ase, wëjë fëna.»

<sup>9</sup> Tëfélahna camehni aramp arac kabi doku lëwu ū fo ntik.

<sup>10</sup> Koyëna nke soje hun ū fëna, ge ntirun fop ile ntehnëku Ŵën ū, dehnëryin: “Vëryokun fo yebun vële wok vëwonëhnanina iñë. Doku lëw fu ū fo libun.”»

### **Yesu vëhwëhn mbiŷ pëhw njérënëd**

<sup>11</sup> Ante nkoko njind YesuYerusalem ña, yëbëlan resiyoSamari gë Galile teféko.

<sup>12</sup> Ante ntënkëdëho ankol ña têhanihawo vëhwëhnambiŷ ipëhw. Umë kahnëni ñaŵët

<sup>13</sup> pëgwëlehnëni këlandëniha ndekandëni: «Yesu, Asankaf, kaŷëhnahnëryiŷi gë fuhnë!»

<sup>14</sup> Yesu, ga nukëhni, më ntehnëkëhni: «Yiryin njékënihu vësëna wasadëha va. » Wati nte njidëniho ña, njérëniho.

<sup>15</sup> Aryampo hnë vëhni, ga nuk njérëk, mbokajëko ndekajatënd icëmb Ŵënu ña.

<sup>16</sup> Ga tækik ðarël Yesu, ndënkwëhnëlehn haryënkw lëwu yëka ū nkal li, do camehnënda. Asan arac avëSamari yeho.

<sup>17</sup> Yesu më ntehnëka: «Gena bi pëhw iña fop yërënik? Ne nkehëhni mbëd gë vëhnah vëýëntaŵ va?

<sup>18</sup> Vëhnahana bi mbokajëni camehnëniha Ŵënu ña? Ahneh ale wok gena sëwif, aÿi fo vokajëk?»

<sup>19</sup> Tac Yesu më ntehnëka asan a: «Matëry, ayi; kwëtahnëhu ña njérënëki.»

### **Naŵ Ŵënu ña rëk tëki**

<sup>20</sup> Fac ryampowafarise|Farise ña têyënihawo Yesu bi guve têkidNaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ña ña. Umë ntëkwakëhni: «Naŵ Ŵënu ña yijëdina had iñë ile hnude.

<sup>21</sup> Dehnëdena: “Ani nke”, ma “Hnani nke”, ami pëyadëmu, Naŵ Ŵënu ña hnë ñuhnë tëk nke lakënde nudiluhna.»

<sup>22</sup> Tac më ntekëhnivërëfall|Arëfal va: «Wati yejëk ile përëdëhu ahnuŵunaAjë Ahn'a|Ajë Ahnë wëla fac ryampo fo, bare nudilunahna.

<sup>23</sup> Ntehnëderun: “Ani nke!” ma “Hnani nke!” Ant'aŵawu, ant'arëfuni.

<sup>24</sup> Yëtëryin, fac Ajë Ahn'a, ge tækik, nked had mbilëbilik ambin hn'ani penëlehn duniŷa ū fop.

<sup>25</sup> Bare afo korot ten ñus, do vahnë vëvë dol vi ñwëýëdëniha.

<sup>26</sup> «Wafac wale njihahnid Ajë Ahn'a nked had gë yámani rëm fu sankaf, Nowe, ka.

<sup>27</sup> Vahnë va tokëdëniho, cedëniho, ñëlélëdëniho, do njédañnédënihëhniwo vëryag hni va ñëlini, hafo fac hn'ile ténkahnëko Nowe sisikulu hna. Awa ūac sankaf yijëko nkal hna ndaŵëhni fop.

<sup>28</sup> «Nkeho fëna had yámani Lot ÿa: vahnë va tokëdëniho, cedëniho, ntaŵëdëniho do nkwaředëniho, njamëdëniho do mbëryëdëniho watere,

<sup>29</sup> hafo fac hn'ile cahnëko Lot Sodom hna: Ŵënu ña tèviko g'ambin rëv hwëdëh do gë wéraka hwëdëh ndaŵëkëhniwo vahnë va fop.

<sup>30</sup> «Koyëna nked fac le tuféhnad Ajë Ahn'a: vahnë va doku lëw hni fo ntidëni, vëfëhwëtadina ikaca mën.

<sup>31</sup> «Fac rac ale yed karyënkw cery ntëwu ña, antë ténk bambery nuf viÿë vilëwu; do ale ye hn'ikaÿ dëwu ÿa fëna antë mënc gë ÿalu.

<sup>32</sup> Ndënkwëtaryin ile yehawo asëval Lot ÿa.

<sup>33</sup> Ale ÿad iÿi duniÿa ÿa cëmëd, bare ale wok kwëtahnëna nëf iÿi duniÿa ÿa pehëtad umë dënk.

<sup>34</sup> Pëyadëmu, hnë umëd tac vahnë vëhi ryakëd hn'ipad ndampo fo; nufëde aryampo do tavi aÿëntaw a.

<sup>35</sup> Vësëval vëhi rëkëd ndaŵëndëni ryëwa ndampo fo; nufëde aryampo do tavi aÿëntaw a.

<sup>36</sup> [Vësan vëhi yed hn'ikaÿ; nufëde aryampo do tavi aÿëntaw a.]

<sup>37</sup> Vérëfal va më tèyëniha: «Ahwëhn, ne nked watac?» Yesu më ntëkwakëhni: «Hn'ile nked waÿas hna mbarëpélëdëni wahuy ūa.»

## Lik 18

### Uhnës uryindaryindan soje ahitiñ ayapah

<sup>1</sup> Yesu më mbok nësëhnékëhni kat vérëfal vëlëwu va tufahnëhni tefékëhni njéfandëni kwëlëkwël hara vësilëtana:

<sup>2</sup> «Nkeho hn'ankol ndampo ahitiñ ale woko dakëdilahna gë Ŵënu ña do dënënëdilëhniwohna vahnë va.

<sup>3</sup> Nkeho fëna hn'ankol tac asëval ale cëmaryëko asan. Asëval arac njidëho kwëlëkwël ahitiñ hna ntéhnënda kitijëhni g'ale nkelékëhni ÿa.

<sup>4</sup> «Ahitiñ a ñwëyëdëho kwëlëkwël, tac më ntéhnak: “Dakëdilohna gë Ŵënu ña do dënënëdëwëhniwohna vahnë va,

<sup>5</sup> bare kabi aÿi asëval mbërehnëko, kitijëdëfuhëhni, soje antë mbok njij njankëndo gë wanës.”»

<sup>6</sup> Tac Ahwëhn a më mbok ntehnék: «Nëparyin wante nësék ahitiŋ ayapah arac!

<sup>7</sup> Awa, Ŵënu ḥa lë gwëcanëdilinhna bi vële kwëhnék va age muntadëniha g'umëd gë g'anent? Demankëdilinhna bi?

<sup>8</sup> Pëyadëmu, nkëcanëdëhëhni wati le rëfëka ūa. Bare geAjë Ahn'a|Ajë Ahnë mbokajék tëkatëdëhëhni bi vële hwëtahnëka nkal li?»

### Farise gë arëf ūatëtanke

<sup>9</sup> Yesu mboko nanta iïji uhnës uryindaryindan sojé vële ntiyahnek saték do yafékëhni vëÿëntaw va fop:

<sup>10</sup> «Nkehofarise|Farise g'arëf ūatëtanke. Vësan vërac tënkenihocery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna imunta.

<sup>11</sup> Farise ūa më kahnék muntad cahët minu fo ntehnënd: “Ŵën, camehnëmi gante nkobu gela gë vëÿëntaw ki, vële led vëyi vahnë, ŵek do yékëlehnenëd vësëval vëhawary; ha, camehnëmi gante nkobu gela g'aïi arëf ūatëtanke ki.

<sup>12</sup> Cuñëdëfu wahwënta wahi wafac mbëd gë wahi hna, do njëdahnëdëfu Cery Ŵën Cankaf hna hwëhn pëhw hn'ile-wo-le hnuŷabu hna.”

<sup>13</sup> «Arëf ūatëtanke ūa, umë, kamëhni kahnéko ñawët mbankatënd sakahnëha do dëkëdilohna kañ g'ambin ntehnënd: “Ŵën, kaÿëhnahnëryiï g'ami, aravëhno kabi awen yebu.”»

<sup>14</sup> Yesu më mbok ntehnék: «Paryi pëyadëmu, Ŵënu ḥa arëf ūatëtanke ūi, ntehnéko saték, gena farise ūi. Ale-wo-le hnaŷenaka mbanëde bare ale vanaka naŷenëde.»

### Naŵ Ŵënu ḥa vële ye had vutah hwëhnék

<sup>15</sup> Vahnë yinenëhnikawo Yesu wëla vutah vutoy va tindëhni wëbák wadëwu ḥa ndëwahni. Vérëfal|Arëfal va, ga nuni rac, më niranihëhni.

<sup>16</sup> Bare Yesu më tahëndakëhni vutah va do ntehn: «Tavëryinëhni njijëni vutah va, ant'aŵemaÿehnuni, kabiNaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ḥa ḥa vële ye had vëhni va hwëhnék.

<sup>17</sup> Toña ūa fëyadëmu, ale wok maŵëhnëlahna Ŵënu ḥa had gante maŵëndëhëhni fatah rëmu gë hnëmu ka tënkedina muk Naŵ Ŵën hna.»

### Asan avetak gë Yesu

<sup>18</sup> Hnë wati rac, asankaf wasëwif rëyëkawo Yesu: «Aharan aférën, ye rëfëko liwu rënkahnu uwám usér hna?»

<sup>19</sup> Yesu më ntëkwaka: «Sojé ye ūacëduho aférën? Ahnë aférën gena ge gena Ŵënu ḥa fo.

<sup>20</sup> Soñe ile rëyëru ūj, gena njëtëru bi vakwëda va? “Ant'aryawa ahnë; ant'ayékélehna asëval ahañary; ant'ale; ant'aye sede wamér; dënéneryihni rëmuh gë hnëmuh.”»

<sup>21</sup> Asan a më ntëkwaka: «Vanji vakwëda fop mañëhnëbu kobëri utah mën hna.»

<sup>22</sup> Yesu, ga nkwyék wanës watac, më ntehnëka: «Awa, iñë ryampo wojëki: yiry awaf fop ile hwëhnaru ūj do ayëdahni koryi ūj vëhañëhnah va, koyëna nuýadu hnapul yabah ambin hna. Tac ūj arëfëlehñendo ami fo.»

<sup>23</sup> Bare asan a, ga nkwyék wante ntehnëka Yesu ña, njamëlehnëko kabi mbetako ñus.

<sup>24</sup> Yesu, ga nuka gante njamék ka, më ntehnëk: «Ntakék vëvetak tënkeniNañ Wëñ|Inañ Wënu ña hna!

<sup>25</sup> Itënk yonkomb hnë hatëh sirehn ūjak hnëjék g'itënk avetak Inañ Wëñ hna.»

<sup>26</sup> Vële hnëpadëhawo va më ntehnëni: «Mo ye awa ale hode pehëti ūj?»

<sup>27</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Vahnë va vëhodina, bare Wënu ña kod.»

<sup>28</sup> Awa, Piyer më ntehnëka Yesu: «Nëpary, tavëbun ile hwëhnabun ūj fop soñe arëfëlehñende.»

<sup>29</sup> Yesu më ntëkwaka: «Toña ūj fëyadëmu: ge ahnë tavëk tere lëwu, asëvalu, vëheryu, do vicëru, rëmu gë hnëmu gë vutahu soñe Nañ Wënu ña,

<sup>30</sup> nuýad ntëbi ile kwëhnako kobëri ūj do nuýad ñuniya ile wok pudina watì ile yejék ūj.»

### Rarëna ūj pëyahnëd Yesu cëm dëwu ña

<sup>31</sup> Yesu canaryékéhniwo vërfal pëhw gë vëhi va do ntehnëhni: «Nëparyin, gëYerusalem njidën. Hnam ntiyad fop ile kerëniwakila|Kila soñe Ajë Ahn'a.

<sup>32</sup> Njëdahnëdëniha vële wok vëyena wasëwif, njafanjëdëniha, njewëdëniha, tëpahnëdëniha,

<sup>33</sup> ntampëdëniha, tac ndañwëdëniha; do fac rarëna hna mbëhnëd.»

<sup>34</sup> Bare ñoñ vëyëtëlohna ile nësëd; coñiniho ile ye wanës watac ūj do wanës Yesu watac ntëbékéhniwo.

### Yesu umëp njérënëd

<sup>35</sup> Ante tëhadëho Yesu nkol Seriko ña, umëp lañako ñuntadëho darël nkaw hna.

<sup>36</sup> Ga nkwyék wëñaw kore le ryécëdëho umë tëyék bi ye ye.

<sup>37</sup> Më pëyayik: «Yesu vë Nasaret ryécëd.»

<sup>38</sup> Awa, më ndekak: «Yesu,Aju David|Aju David, kañehnahñëryi ûj g'ami!»

<sup>39</sup> Vële ryënkwëko va më niraniha ndemëhna, bare tac nkwënëk wadeka ña: «Aju David, kaÿëhnahnëryiÿi g'ami!»

<sup>40</sup> Yesu kahnëko, më ntehnëk njinenëhnijihna umëp uña. Ga tékaryijk, Yesu më têyëka:

<sup>41</sup> «Ye ſadu linëhni?» Umë ntëkwak: «Ahwëhn, vok hnundu ſadefu.»

<sup>42</sup> Yesu më ntehnëka: «Arabi avoka ahnund; kwëtahn hu ña pehëtëki.»

<sup>43</sup> Tañ, mbokalehn nund do tefélehñenda Yesu cëmbatënda Ÿënu ña. Kore ÿä fop nuniho watac do cëmbëntëndenihawo Ÿënu ña.

## Lik 19

### Yesu gë Yase

<sup>1</sup> Yesu ténkëko Seriko hna do ndécédëho nkol hna.

<sup>2</sup> Asan ale Ÿacik Yase yeho hnam. Asankaf vëref ſatetanke yeho do mbetako dus.

<sup>3</sup> Ñadëho nuhna ale Ÿacëde Yesu ÿä bare kodilohna kabi yihnelohna do vahnë va njabëniho haryënkwlëwu.

<sup>4</sup> Awa, umë nkaryëk karyënkwlëwu gë nkañ ante tefëd Yesu, kay hnë tëh soje nuhna.

<sup>5</sup> Ga tékëk Yesu bay hnam më kanjaka do ntehna: «Cëli ñap, Yase: dol ÿal hu hna njinëgadëfu.»

<sup>6</sup> Yase cëlëlehni ñap njohna Yesu g'uhnatah gë tere lëwu.

<sup>7</sup> Ga nuni watac, fop ntavëkëhniwo, më ñakëñakëdëni nësëndëni wëba Yesu: «Tere ale lid wameh cëlahnëk aÿi asan.»

<sup>8</sup> Ga tékëni tere hna, Yase kahnëko haryënkwlëwu Ahwëhn a ntehna: «Nëpary, Ahwëhn, njëdadëfuhëhni cape ndampo hnapul mën ÿä vëhaÿëhnah va, do ge nufëhnëbuha ahnë koryi dëcët, mbësadëfuhawah wahnah g'ile hnufëhnëbuha ÿä.»

<sup>9</sup> Yesu më ntehnëk: «Dol Ÿënu ña pehëtëkëhni vëvë iÿi tere vi, paryi nke, aÿi asan fëna fatah Abërahama ye.

<sup>10</sup> Pëyadëmu, Ajë Ahn'a njijëk njékëlehñehni do pehëtëhni vële sëvëko va.»

### Vëryokuñ pëhw vële hwëtehnahnik koryi

<sup>11</sup> Yesu më mbok nantanëkëhni uhnës uryindaryindan soje vële wëryëko takan wanës watac va kabi tëhako Yerusalem do ntiyahnekëhniwo vahnë va tameki tëkidNañ Ÿënu|Inañ Ÿënu ña ña.

<sup>12</sup> Wëlin ile nësëko ÿä: «Asan yeho ale hnagiko hnë tere lënah, nji hn'inkal ñawah, soje nji nañwëndi; tac do wavokaj.

<sup>13</sup> Njihahnënd ūa umë macékëhni väryokuŋ ipëhw vëlëwu va, njëdakëhni alewo-le uŷec sanu hwëhn nafa yabah do ntehnëhni: “Dokuŋandin iyi hnapul hafo vokaju.”

<sup>14</sup> «Ñewñihawo dus asan arac; umë payënihëhni vëfay kamëhni lëwu pëyahñëni: “Ñadilëfunahna ayi asan naŵëhnëfu nkal fu li.”

<sup>15</sup> «Bare rëkëk naŵëndi. Tac më mbokajëk nkal dëwu hna do macehnëhni väryokuŋ vëlëwu vële njëdako koryi va: ñadëho njët bi hak ndokuŋahnëni alewo-le.

<sup>16</sup> «Aryënkwëryënkwa më njijëk ntehn: “Ahwëhn, uŷec sanu ule yëdaruhöwo ūa nagëk waŋec pëhw.”

<sup>17</sup> Ahnaŵ a më ntehnëka: “Njivëk, aryokuŋ aférén yeru; kabi pacënaru viyë viroyhna, ntidëmi asankaf hnë vankol ipëhw.”

<sup>18</sup> «Ahigëna ūa më njijëk ntehn: “Ahwëhn, uŷec sanu hu ūa waŋec imbëd nagëk.”

<sup>19</sup> «Ahnaŵ më ntehnëka: “Awa, wëjë asankaf vankol imbëd lidëmi.”

<sup>20</sup> «Aryokuŋ ahaŵary më njijëk ntehn: “Ahwëhn, wëli uŷec sanu hu ūa; hnë fankwëy ipand kwëtëbuho.

<sup>21</sup> Ntakëkoŵo gë wëjë kabi njapëru: nufëdu ile woru kwëtëlihna do kacëdu ile woru nadëlihna.”

<sup>22</sup> «Ahnaŵ a më ntehnëka: “Aryokuŋ aŵeh yeru, wante hnësëru ni hwëdandëmi. Ntehnëru njëteruho njapëbu, nufëdëfu ile wobu kwëtëla do kwëcëdëfu ile wobu nadëla.

<sup>23</sup> Awa, ge koyëna nke, soje ye woru kwëtëlihna koryi mën ūa hnë bank? Ge mëncibu kokëndebo wënëhniwu ge mbidëfu.”

<sup>24</sup> «Tac më ntehnëkëhni vële yeho hnam va fop: “Tebëryina ayëdawuna ale hwëhnak waŋec sanu pëhw ayi.”

<sup>25</sup> «Umë ntëkwaniha: “Ahwëhn, umë njabëka, tëk kwëhna waŋec ipëhw!”

<sup>26</sup> «Toña ūa fëyadëmu, ale hwëhnak ūa nkwënënde, bare ale wok kwëhnana ūa, tebëde wëla ile liyahñëka rëkëk nuŷa ūa.

<sup>27</sup> Awa, soje vële wok vëýadina yenëhnëwëhni ahnaŵ vi yojënëhni ani aryawuni tase mën.»

### Itënk Yesu Yerusalem

<sup>28</sup> Ga nësek koyëna, Yesu kahnëtako ndënkwëhnëhni vahnë va nkaŵ hna njindëni Yerusalem.

<sup>29</sup> Ante tëhako nkol Betëfase gë nkol Betani, ðarël KunOlivije|Olivije hna, umë payëkëhnivërëfal|Arëfal vëhi haryënkwa,

<sup>30</sup> më lehnékéhniwo: «Yiryin hn'ankol ante ye haryéñkw nj. Age tékéruntékatéduñha, ga pokik, fapali fante wok kobéri kayína. Pétina ayojuna ani.»

<sup>31</sup> Age ahnë tégéku bi soje ye fétédunéha, dehnéryina Ahwéhn a valéka.

<sup>32</sup> Véréfal va njilehnéni do tékateni fop gante ntehnékéhniwo Yesu ka.

<sup>33</sup> Wati ante pétédéñihawo fapali ña vélé hwéhnéka va më tégéñihéhni: «Soje ye fétédunéha fapali fi?»

<sup>34</sup> Umë ntékwani: «Ahwéhn a valéka.»

<sup>35</sup> Tac më njonéhnéniha fapali fa Yesu, tindéniha vacud vantéw hni va kayéndélehnéniha hnam Yesu,

<sup>36</sup> kore ña ntanéndéñihawo Yesu vacud vantéw hni va nkañ hna njitend.

<sup>37</sup> Ante tēhadéniho Yerusalem ña, gë cape cëpéta Kuñ Oliviye ña, kore véréfal ña fop pëbékéhniwo uhnatah ña, pëgwélehnéni ndekandéni cëmbéndéniha Ñënu ña kabi viñë vifémpéhnahnah viyabah nuniho.

<sup>38</sup> Ntehnédeñiho: «Arabi Ahwéhn a Ñënu ña njéda ale yijéñ nañ g'uñac lëwu ña! Arabi ñam ña nke hn'ambin hna do Ñën Hunte Sëpék Fop ñjacëmbi||cemb ! »

<sup>39</sup> Wafarise|Farise wéryampo yentiko kore hna më ntehnéniha Yesu: «Aharan, dehnéryihni véréfal hu vi ndeméhnani.»

<sup>40</sup> Yesu më ntékwakéhni: «Pëyadému, ge ndeméhnani, wéraka wi ndekad cëmb mën iña!»

### Yesu Yerusalem konéhnéñ

<sup>41</sup> Yesu, ante téhako nut nañ Yerusalem ña, konéhnéñéhawo,

<sup>42</sup> ntehnaténd: «Yerusalem, kaÿéhnahnéko gë wéjé. Age njétakéndu ile lidu ahnuÿahn ñam ña, wëla dol fo, njivakéndéhi. Bare umë tame coñiru!

<sup>43</sup> Wafac yenéhniki vëýew hñu va mbéryéñeni hëýa kece hñu hna ténkéhnahnénihi. Kwéréñenihi caharab do ñayéñénihi vacape va fop.

<sup>44</sup> Mbévendéñihi fop, wéjé gë bulunda lëw hñu ña, vërvéndilhna wëla itaka dampo nko tinda hnë ñéntaw. Ýin fop nked kabi ñavételihna wati ile njijéñ Ñënu ndemáñi ña!»

### Yesu ntadéhéhni vëwaf va Cery Ñën Cankaf hna

<sup>45</sup> Yesu ténkéko seleleCery Ñën Cankaf|Cery Ñën Cankaf hna pëgwélehn ntandéhni vëwaf vélé yeho hnam va.

<sup>46</sup> Ntehnédeñéhniwo: «Vikeréh Ñënu va më lek: “Cery mën ña Cery iyéfa macéde.” Bare ñuhné, soñva vélé lirun! »

<sup>47</sup> Yesu karanjëdëhëhniwo fac-wo-fac Cery Ŵën Cankaf hna. Vësankaf vësëna wasadëha va, gëvëharan|Aharaŋ sariya sariya va do gë vëvë karyenkwa bulunda va fop njékëlehnëdëniho ndaŵehnëniha.

<sup>48</sup> Bare vëyëtëlohma bi hak ntidëni pëlahnëniha, kabi bulunda ſa fop nkok nëpanda kwëlëkwël, umë fo ndilaniho.

## Lik 20

### Ne matik ucankaf Yesu ḥi

<sup>1</sup> Fac ryampo, Yesu karanjëdëhëhniwo bulunda ſa Cery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna do pëyadëhëhniwo Wanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ŵën ḥa. Vësankaf vësëna wasadëha va gëvëharan|Aharaŋ sariya sariya va do gë vicër va têhanihawo

<sup>2</sup> do têyëniha: «Pëyaryifu, bi g'iÿehne fanka ntidu vëyin, mo lehnëki alind?»

<sup>3</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Ami fëna têyëdëmu iñë ryampo. Pëyaryino,

<sup>4</sup> mo fayikawo San|San njaryënd? Ŵënu ḥa bi ye ma bi vahnë va fayikawo?»

<sup>5</sup> Bare pëgwëniho nkwajëlëndëni vëhni fo ntehnëlëndëni, ge ntëkwayinëka Ŵënu ḥa fayikawo, têyëdëhëfu, soje ye woyinëk kwëtahnilënahna?

<sup>6</sup> Ge ntehninëk, vahnë va fayikawo, bulunda ſa fop ntutëdënihëfu gë wéraka soje ndaŵenihëfu, kabi kwëtahnëni Sankila|Kila yeho.

<sup>7</sup> Awa më ntëkwaniha: «Yëtëlëfuhna bi mo fayikawo njaryënd.»

<sup>8</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Awa njivëk, ami fëna pëyadiluhna fanka fale lihandëbu vëyin va.»

### Uhnës uryindaryindan soje vëyam vëyaph

<sup>9</sup> Tac, Yesu pëgwëlehn nantanëhnëdëhni bulunda ſa uhnës uryindaryindan: «Nkeho asan ale fëlëko ikaÿ waresen do kwëtehnahnëhni vëyam njilehn uyas ule viÿëd.

<sup>10</sup> Ante tékëk wati ile kwëcëde waresen ḥa, më payëka aryokuŋ hnë vëyam hna soje njëdaniha sah lëwu ſa hnë waresen wale mbarëpëni hna. Bare vëyam va ndafëniha wo ale fayiko ſa ntalehnëniha wëbák fo.

<sup>11</sup> Ahwëhn kaÿ a mboko paya ahaŵary kat, bare vëyam va mbok ndafëniha umë fëna, njewëniha ntalehnëniha wëbák fo.

<sup>12</sup> Mboko paya kat aryokuŋ ararëna alëwu ſa; arac më cërehnëniha do canëniha g'ipér.

<sup>13</sup> «Awa ahwëhn kaÿ a më ntehnak: “Ye rëfëko liwu? Payëdëfuhha ajë mën ale ſyahnenëbu ñus aÿi: ntiyahnëko umë ntënënëdëniha.”

<sup>14</sup> «Aju njiko hnam, bare vëyam va, ga nuniha, ntehnélédéniho vëhni fo: “Wëliho ale lëwëd ikaŷ inji. Daŵënëfuna, kwëhnahnin.”

<sup>15</sup> Tac canélehnëniha kaŷ hna do ndaŵëniha. Awa tëyëdëmu: Ye ntidéhëhni ahwëhn kaŷ ɳa vëyam va?

<sup>16</sup> Pëyadëmu njijëd ndaŵëhni vëyi vëyam do njëdahni kaŷ inji vëhawary.» Vahnë va, ga nkwyryëni wanës watac, më ntehnëni: «Arabi Wënu ɳa antë maŵ wanji muk!»

<sup>17</sup> Bare Yesu ntajékëhniwo do ntehnëhni: «Ye pëhnëtanék waŋi wanës wabë vikerëh ɳi: “Itaka inte cañëtaniho vëvëry vacery ɳa vacak ye tame inte mbëryahnék Wënu ɳa cery ntëwu ɳa fop” ?

<sup>18</sup> Ale-wo-le yod hn'ini taka ūya nihëd do ge taka ɳi ahnë njohahnék, ivëd fo ntidëha.»

### **Soŋe ŷatëtanke ile cosëde Sesar ūya**

<sup>19</sup> Vëharan|Aharaŋ sariya sariya va gë vësankaf vësëna wasadëha va njékëlehnëdëniho pëlaniha Yesu hnë wati rac dënk, kabi njëtëniho soŋe lëw hni nantahnëko iyi uhnës uryindaryindan, bare ntakékëhniwo gë bulunda ūya.

<sup>20</sup> Pëgwëlehnëni njékandëniha Yesu. Soŋe watac, cañëtëlehnënihëhni vahnë vële liyako had vëférén ye. Vahnë vërac ñadëniho pëlaniha Yesu hn'urënd gë wanës wadëwu ɳa, nuŷahnëni fere njëdanahnëniha gë vësankaf.

<sup>21</sup> Më ntehnëniha aki: «Aharaŋ, njëtëbun ile hnësëdu do haranëdu ūya caŋék; Kwëtahnëlihna nëf ile nke ahnë, bare toňa ūya fo haranëduhëhni vahnë va.

<sup>22</sup> Awa pëýaryifu, sariya fu ūya fuhnë wasëwif maŵeryak bi ma maŵeryana cosi ŷatëtanke ūya asankaf a, Sesar ?»

<sup>23</sup> Bare Yesu njavëtëko urënd lëw hni ūwa më ntehnékëhni:

<sup>24</sup> «Tufëryino ūyc koryi.» Ga tufëniha, awa më tëyékëhni yëka mo g'uŵac mo liyik koryi li? Më ntëkwaniha: «Sesar.»

<sup>25</sup> Më ntehnékëhni: «Awa bësaryina Sesar ile kwëhnék ūya, do Wënu ɳa ile kwëhnék ūya.»

<sup>26</sup> Vëhodilohna pëlaniha hnë wanës wante ntëkwadëho tase bulunda ɳa. Pëmpëhnahnékëhniwo dus ndeméhnalehnëni.

### **Itëy soŋe ibëhn vësëm**

<sup>27</sup> Vahnë vëvë Saduse|Saduse rëhakawo Yesu. (Vëhni lehnëdëho vësëm va vëvëhnëdina.)

<sup>28</sup> Aki ntehnënhawo: «Aharaŋ, Moyis njëdakëfu aŋ'akwëda: “Age asan ūylék, do cëm hara kwëhnana vutah, aheryu ntëwëdëha asëval a soŋe nagëhnahna acëru vutah.”

<sup>29</sup> Awa, nkeho hwënta ryampo vësan mbëd gë vëhi vële vankëko rëm gë hnëm. Aryënkwëryënk a ñëlëko do cëm hara tavëna vutah.

<sup>30</sup> Ahigëna ūa ñëlégékawo asëval a do cëm umë fëna hara tavëna vutah,

<sup>31</sup> tac ararëna ūa. Koyëna nkehëhniwo mbëd gë vëhi va fop, cëmëniho hara vëravëlëlhna vutah.

<sup>32</sup> Tac, asëval a fëna cëmëgëlehn.

<sup>33</sup> Awa, mo hwëhnëdëha asëval ayi hnë fac ile mbëhnahnëdëni vësëm hna kabi mbëd gë vëhi vi fop ñëlënihawo?»

<sup>34</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Vësan gë vësëval iyi duniya vi ñëlélëdëni;

<sup>35</sup> bare vësan gë vësëval vële hitinjik catëni tefëka mbëhnëni vësëm hna do nkentini duniya ile yejëk. Hnam vëýélélëdina.

<sup>36</sup> Vëhodina mbok cëmëni: gë wamëleka ki nkedëni. Ibëhn inte mbëhnëdëni ja rufahnëd vutah Ŵën paryi ye.

<sup>37</sup> Moyis pëyahnëk wapacëk vësëm va mbëhnëdëni. Hnë vikerëh vinte hnësëndëhawo Ahwëhn a haryënk fatëh fante ūagëd hna, Moyis macëkawo “Ŵën Abëraham, Ŵën Isak, do gë ŴënSakob|Sakob.”

<sup>38</sup> Awa, Ŵënu ja gena Ŵën vësëm. Ŵën vële wok vësëmëna ye, kabi vutah vuntëwu va fop mbëhnëdëni.»

<sup>39</sup> Awa, vëharan|Aharañ sariya sariya vëryampo më tebani wanës ja do ntehnëniha: «Toña hnësëru, Aharañ.»

<sup>40</sup> Do vëryékëdilohna mbok tëyëniha wakawary.

### Arëhnayik a gë David

<sup>41</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Hak kofe ntehni Arëhnayik a AjuDavid ye?

<sup>42</sup> David hnësëk Kayete Wahnëw hna: «Ahwëhn a Ŵënu ja më lehnëka Ahwëhn mën a: Yij alaña g'irëhw mën,

<sup>43</sup> hafo hale këfëdëfuhëhni vële ūewëki va haryënkhu.

<sup>44</sup> Awa, age David “Ahwëhn” macëdëha, hak kod Arëhnayik a fëna nke aju David?»

### Antë ntinde had vëharan|sariya ki

<sup>45</sup> Ante nëpadënihawo Yesu kore ja, ntehnëkëhniwovëréfal|Aréfal vëlëwu va:

<sup>46</sup> «Keharyinëhnivëharan|Aharañ sariya sariya vi. Vëhni nëjahnëkëhni gwérëtalehn gë vacud vajaryah do ūad nkaŷëndeni g'untënah waŷëwa bulunda hna; tëhnadëni wëlaña wale rëkëde nuhahnëndenivacaliña|Cery Caliña Wasëwifhna do gë wëlaña vahnë vëlënah hn'ile tokëde roka sankaf hna.

<sup>47</sup> Tebëdënihëhni vësëval vële cëmaryëk vësan va fop ile kwëhnani ūya, do tanj muta yaryah muntadëni, ntehnahni vahnë vëférën ye. Soje umë, Wënu ja kwëdëdëhëhni ntëbini vëýëntaw vi fop.»

## Lik 21

### Ile njëdahnëd asëval ahaýëhnah

<sup>1</sup> Yesu njékëko caharab lëwu do nukëhniwo vëvetak hwëtëdëho uyëdahn lëw hni hn'ile kwëtëdëho Cery Wën Cankaf hna.

<sup>2</sup> Nukawo fëna asëval, ale cëmaryëk asan, ahaýëhnah dus, ga kwëtëd vuñec vuki koryi vunte wok yabëlahna nafa.

<sup>3</sup> Yesu më ntehnëk: «Toña ūya fëyadëmu: ile kwëtëk asëval ayi yabëk ntëbini vëýëntaw vi fop,

<sup>4</sup> kabi vëýëntaw vi fop njëdahnëni koryi ile wok balélëhnihna, bare umë, hn'uhaýëhnah lëwu hna, njëdahnëk le kwëhnak ūya fop ile rëfëkawo kwëta soje lëwu ūya dënki.»

### Yesu ipérëkan Cery Wën Cankaf ja pëyahnëd

<sup>5</sup> Tac vëryampo nësëdëniho sojeCery Wën Cankaf|Cery Wën Cankaf ja ntehnëndëni: «Nkwamëk, gë wéraka wawamah walëwu wi gë vile wamënahnik vi!»

<sup>6</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Pëyadëmu, ile hnuđun ūyi, wafac yejëk le nkod gona ani wëla itaka dampo tinda hn'iñëntaw; fop nihëde.»

<sup>7</sup> Më tëyëniha: «Aharañ, awa guve ntiyad watac? Ye yed dahëse ile rufahnëd ante tëkid vëýin ja?»

<sup>8</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Kwëtëryin hakili, ant'aŵawu arokayiwu. Vahnë vëyabah njijëdëni mëcani uŵac mën do ntehnëndëni vërëhnayik ye do wati ūya tëkik, bare ant'arëfuni.

<sup>9</sup> Ge nkwëryëdun ga nësëde soje wamët nkal g'inkal, gë inkal inte ūyañenak, antë ntaku; afo watac tëki ten, bare gedina tameki wapuya iyi duniya.»

<sup>10</sup> Tac më nkwënëk: «Bulunda rëkëd mëtëndëni gë bulunda ūyentaw, do ahnaŵ pëgwëdëha ahnaŵ aŷëntaw;

<sup>11</sup> nked iñenka nkal hnë waresiyo wayabah, do g'inte ja. Nked fëna viýë viýayah ambin hna do vahnë va ntakëdëhëhni dus.

<sup>12</sup> «Bare tëkahnind wañi fop, pëladerun, korotehnëderun, njëdahnëderun soje ahitiñiwuvacaliña|Cery Caliña Wasëwif hna do cëdëderun. Wati rac njiryeryëderun hnë vëhnaŵ do gë waguverëner soje lëmën.

<sup>13</sup> Awa wati rac nkedun wasede mën.

<sup>14</sup> Kwëtaryin watac vankaf hna: ant'afëhwëtawu ile rëfëka ahnësu,

<sup>15</sup> kabi ami dënк njedadëmu hakili, vële ſewëku va, vëhodina nkwajëni.

<sup>16</sup> Wëla vële hnagëku va dënк tokadënihu vëhitij hna gë vële vankërun tere, wahnënk hun do gë wëlawo hun, vëryampo hnë ūuhnë ndaŵëdeni.

<sup>17</sup> Vahnë va fop ñeŵëdënihu soje lëmën.

<sup>18</sup> Bare wëla imul ndampo ibë nkaf hun cëvëdina.»

<sup>19</sup> Yaŵënaryin: koyëna pehëtëdun ntaŵary hun iña.

### **Yesu inih Yerusalem ḥa pëyahnd**

<sup>20</sup> Yesu më nkwënëk ntehn: «Ante nuđun Yerusalem ga kwërëdëni wasodadë ḥa, njëtëdun, watì rac, biŷëdina nihëde.

<sup>21</sup> Awa, vële yed Yude va tefëka nkaryëni gë wahanj, vële yed bambery Yerusalem va tefëka ḥaŵëtani, do vële yed wëhaŷ va tefelahnë mëncini g'ankol.

<sup>22</sup> Wafac wale korotehnëdëhëhni Ŵënu ḥa vahnë va yed, ile ntiyad fop ile nèsék Vikerëh ſa.

<sup>23</sup> Mekëhni vësëval vëryonkah va gë vële yëwëndëdëhëhni vutah vuntëw hni vahnë wafac warac! Horot sankaf yed hn'iŋi nkal kabi ntavah Ŵënu ḥa cëlid hnë bulunda rac.

<sup>24</sup> Gë sëlame ndaŵëdeni, vëramp njodeni wayal hna fop. Vahnë vële wok vëyena wasëwif ūa nihëdëni Yerusalem hafo ante pud watì le maŵëryanini ſa.»

### **Itëk Ajë Ahn'a**

<sup>25</sup> «Ulav hna, ulepera hna do gë wahol hna nude wëdahëse gë viŷë vifëmpëhnahnah do nkal li wahnënk wi fop mpaŷëmpaŷadëhëhni do pëmpëhnahnëdëhëhni dus soje wëñaw gë fanka wavonkëlo ūenka ſa.

<sup>26</sup> Watì rac vahnë va cëmëdëni ntakah ge nahani iŷayah ile ſad ntiya nkal ſa. Pëyadëmu, Ŵënu ḥa ñenkëd fop ile ye g'ambin ſa.

<sup>27</sup> Tac nude Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë ga tèkid hn'anjar, gë fanka do gëicëmb|Icëmb cancaf.

<sup>28</sup> Ge vëŷin pëgwëk ntiyand, matëndaryin do ahañu, kabi pehët hun iña têhajëk.»

### **Imëntëndëlehn anuŷ ḥa**

<sup>29</sup> Tac Yesu më njedahnëk iŋi mëntëndëlehn: «Yëkëryin anuŷ iŋi gë vatëh vañëntaŵ vi fop:

<sup>30</sup> ge nurun ga pëgwëk nëpënd, njëtëdun watì hasëk ſa têhajëk.

<sup>31</sup> Ndampo fo nke, ge nurun vëÿin fop ga tèkid, yëtëryinNaŵ Wënu|Inaŵ Wënu ña ña tèhajék.

<sup>32</sup> «Toña ÿa fëyadëmu: vahnë vëvë gaki vi vësëmëdina fop hara diyana vëÿin fop.

<sup>33</sup> Ambin ñi g'inkal inji godîna, bare wanës mën ñi nkod kwëlékwël.»

#### **Ajë Ahn'a ante nkodé napëdëna ña tèkid**

<sup>34</sup> «Diryin wajira: ant'afabu li vambënt fo, g'uryëw, ma ahnahandu soje wadëñah ÿi duniÿa; ge gena umë, fac ile njihahnidAjë Ahnë|Ajë Ahnënañjetëdëhu,

<sup>35</sup> had urënd: pëyadëmu, pëladëhëhni fop vële lëdëk nkal vi.

<sup>36</sup> Ant'ahnamawu! Yëfaryindën kwëlékwël! Koyëna nuÿadun fanka ayañénahnu hnë fop ile rëkid hna do aholu aruféhnawu haryënkw Ajë Ahnë hna.»

<sup>37</sup> G'anent ga, Yesu karanjëdëhëhniwo vahnë vaCery Wën Cankaf|Cery Wën Cankaf hna, do g'anëka ga, hn'ikuñ nte wacikOliviye|Oliviye hna njidëho ndakind.

<sup>38</sup> Do bulunda ÿa fop kobëri fo g'acahnëfëd ga njijëdëniho Cery Wën Cankaf hna soje nëpandëniha.

## **Lik 22**

### **Yuða pëhnak njëdahna Yesu**

<sup>1</sup> Ambëntmburu kwëhn levir këm|Mburu kwëhn levir këm, ante wacaryikPak|Pak ña fëna, tèhajëko.

<sup>2</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va gevëharan|Aharañ sariya sariya va njékélendëniho ndañehnëniha Yesu, bare ntakékëhniwo gë bulunda ÿa antë ñañenani.

### **Yuða pëhwëtak njëdahna Yesu**

<sup>3</sup> AwaSintani|Sintani ténkëkawo Yuða, nte wacëdeho Isëkariyot ña, ale yentiko hnë vërëfal Pëhw gë Vëhi hna.

<sup>4</sup> Yuða njiko nësëlini gë vësankaf vësëna wasadëha va do gë vëvë karyënkw Cery Wën Cankaf va gante tëfëka njëdahni Yesu ka.

<sup>5</sup> Nënjékëhniwo ñus do më ntehnëniha cosëdëniha koryi.

<sup>6</sup> Yuða mawëlehñ do pëgwëlehñ njékëlehnand fere fale rëfëka njëdahnëhni Yesu hara bulunda ÿa vëytana.

### **Yesu nëgehnëd roka Pak ÿa**

<sup>7</sup> Tëkiko wati ambëntmburu kwëhn levir këm|Mburu kwëhn levir këm ña do hale ndaŵëdeni vupe soje rokaPak|Pak ſa.

<sup>8</sup> Awa Yesu më payékéhniPiyergëSan|San ntehnëhni: «Yirin aféhwëtanëhnëhëndunëfu roka Pak ſa.»

<sup>9</sup> Më ntëkwaniha: «Ne ñadu fëhwëtafu?»

<sup>10</sup> Më ntëkwakéhni: «Nëparyin: ge tékérup naŵ hna, nudunëha asan ale ryibék unkwahn wénka. Tëfëlehñeryina hafo tere hn'ile tënked hna.

<sup>11</sup> Ntehnëdunëha ale hwëhnék tere ſa: “Aharaŋ a tøyëdëhi: ‘Ne nke cery nte rokahnëdëfun roka Pak ſa gëvërëfal|Arëfal mën va?’”

<sup>12</sup> Tufëdëhu cery cancaf yañ etas hna g'ile valëdëhu ſa fop. Hnam pëhwëtadun soje roka ſa.»

<sup>13</sup> Awa njilehnëni, tëkatëni fop gante ntehnëkéhniwo Yesu ka do pëhwëtani soje roka ſa.

### Roka Ahwëhn a

<sup>14</sup> Wati ſa, ga tékék, Yesu gëvëfayík|Afayík vëlëwú va mbarëpélëniho soje roka ſa.

<sup>15</sup> Më ntehnëkéhni: «Ñadëfaho dús tokëlahnini ſi rokaPak|Pak gë wuhnë ani gë horotahnëndu ſa!

<sup>16</sup> Toña ſa fëyadëmu dol, bokëda roku muk iyi roka hafo hale padëd nafa iyi roka ñaNaŵ Wën|Inaŵ Wënu ña hna.»

<sup>17</sup> Awa, më nufék nkélëwá uñen, camehnëka Wënu ña do ntehnëhni: «Nufëryin aŋi nkélëwá, asehëlu wuhnë fop.

<sup>18</sup> Pëyadëmu, ték pëgw iyi wati, bokëda sewu uñenwaresen|Atëh resen hafo tëki Inaŵ Wënu ña.»

<sup>19</sup> Tac më mbok nufék mburu, camehnëka Wënu ña, do më nkubëlehnék njëdahni ntehnëhni: «Iýin mbahn mën ña ye nte yëdahnik soje hun ña. Diryindën aki, aryenkwtahnënduno.»

<sup>20</sup> Ga tokëni, Yesu më mbok njëdakéhni aŋi nkélëwá ñen, do ntehnëhni: «Aŋi nkélëwá ñen sat mën ile ryehëtëde soje lëw hun ſa ye do ſabahnik kwëtëla kasék nte nti Wëni bulunda lëwu ſa.

<sup>21</sup> Bare nëparyin: ale rokadëho ſa aŋi nke, tokëlandëbun!

<sup>22</sup> Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë cëmëd gante pëhnak Wëni ka bare ale rokadëha ſa korotëd dús!»

<sup>23</sup> Awa pëgwëlehnëni tøyëlëndëni bi mo ye hnë vëhni ale ſad nti rac a.

### Mo ye ale lëbekéhni nafa hnë vërfal hna

<sup>24</sup> Tac vëréfal va pëgwëlehnëni nkwajélendëni njétahnëni bi mo ye ale lëbekéhni nafa vëýëntaw̄ va.

<sup>25</sup> Awa, Yesu më ntehnékéhni: «Véhnaŵ vëvë duniÿa vi ndécétëni cankaf ntëw̄ hni ña, do vële hwëhnak fanka ucankaf va mëcadëni “vëli férën”.

<sup>26</sup> Bare ūuhnë, ant'aliwu had vëhni! Ale ſak hnaÿék a teféka nke had umë ſak vak hnë ūuhnë, do ale ryokuñehnëdëhëhni vëýëntaw̄ va nke had aryokuñ.

<sup>27</sup> Awa mo ye ale ñak njabék nafa ÿä? Ale rokëd roka ÿi gë ale hnëhëtëd aÿi? Gena bi ale rokëd roka ÿi? Ha, bare ami had ale hnëhëtëd nkebu fagant lëw̄ hun!

<sup>28</sup> Ūuhnë, g'ami nkentirunëho kwëlékwël hn'uryëñah mën hna fop,

<sup>29</sup> do gante njëdako ucankaf rëm mën ki, koyëna njëdadëmu ami fëna:

<sup>30</sup> tékëdena tokënden do celahnënden Naŵ hna, do ntañadun hnë watinkì vësankaf soje ahitiñuni wahnënk pëhw gë wahi wavëlsërayel|lsërayel wi.»

### **Yesu pëyahndë Piyer njahëtadëha**

<sup>31</sup> Yesu më ntehnëka Simo Piyer: «Simo, Simo, nëparý:Sintani|Sintani kélaka ūnu ña maŵeryana kolahn paryi gante paryëde pitëndëlehnahni vantimp gë vaparyel ki.

<sup>32</sup> Bare ami, muntanëmi, soje antë ntihëtaÿi kwëtahn iña kwëlékwël. Do wëjë, ge mbokajëru gë ÿal mën yaŵenëryihni vëýënta hu va.»

<sup>33</sup> Piyer më ntëkwaka: «Ahwëhn, pëhwëtabu wëlakënde ntehni sëdaryiwu gë wëjë do sémëntiwu gë wëjë.»

<sup>34</sup> Yesu më ntëkwaka: «Pëyadëmi,Piyer, hnë unji mëd dënk, ani gë tarahnënd cale ña, njahëtadu wahwënta warar yëtëlihohna.»

<sup>35</sup> Tac Yesu më ntehnékéhni: «Ante payëmuno koryi këm, kufa këm, wapary wante hnëpëtandun këm ña, iñë bi wojékuno?» Më ntëkwani: «Ñoñ gojélëfunohna.»

<sup>36</sup> Awa më ntehnékéhni: «Bare tame, ale hwëhnak koryi teféka nuf, ale hwëhnak kufa teféka nuf, do ale wok kwëhnana sélame teféka nkwañ cuñ cankaf ntëw̄ ña ntëwahn ryampo.

<sup>37</sup> Pëyadëmu, afo ntiya ile nèsék Vikerëh soje lëmën ÿa. Më lehnëk: “Awen ntiryaryëniha vahnë va.” Ha, soje lëmën ÿa biÿëdina, fop padëd.»

<sup>38</sup> Vëréfal va më ntehnëniha: «Ahwëhn, wëli wasélame wahi.» Yesu më ntëkwakéhni: «Gwér nke.»

### **Yesu njëfad hn'ikuñ Oliviye**

<sup>39</sup> Yesu më cahnék do nji hn'ikuñ nte ūacikOliviye|Oliviye hna, gante njehëka ka.Vëréfal|Arëfal vëlëw̄ va më ntapëhnaniha.

**40** Ga tækëni hnam, më ntehnékëhni: «Yëfaryin kwëlékwël soje gante kodun ayaŵenahnu ge njékëhnahnëderun.»

**41** Tac më ηawetakëhni toyé, ndékwéhnëk do njëfa aki:

**42** «Apa, ge ŋadu, ηawetënde antë tækëhne iyi horot. Bare ant'ali ile ſyadëfu, diry ile ſyadu wëjë ſy.»

**43** Awa mëleka vë g'ambin ſy cëlëlehni njij njaŵenaŷehna.

**44** Yesu nkwenëko njëfa ηa g'ahaŵary kabi njiwéhnëko dus hafo ηacëñac ntëw ηa nke had sat yatëd.

**45** Ante puhnak njëfa ηa, më matëk, mboka gë vërefal vélëwu do nji tækëhni ga ndakëni wakwëd, kabi njiwéhnahnëkëhniwo dëcët g'umë.

**46** Më ntehnékëhni: «Hak kodun aryaku wakwëd? Matëryin ayefawu soje gante kodun ayaŵenawu ge njékëhnahnëderun.»

### Ipëla Yesu ηa

**47** Nkoko nèsënd têketëni kore vahnë. Yuda aryampo vërefal Pëhw gë Vëhi hna ryenkvaryikëhniwo. Më têhaka Yesu soje mbuca.

**48** Bare Yesu më ntehnëka: «Yuda, gante mbucëde ale hnëñélérung bi tokaduha Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë?»

**49** Vèle tefeléniho Yesu va, ga nuni ile ſyad ntiya ſy, më têyëniha: «Ahwéhn, raŵahnëfu bi wasélame fu ſy?»

**50** Do aryampo hnë vëhni taŵélehna aryokuñasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a ntépëtelehna nëf têhw nji.

**51** Bare Yesu më ntehnëk: «Tavëryin! Gwér nke.» Do më ŋakëka asan arac nëf ηa njérénélehna.

**52** Tac Yesu më ntehnékëhni vësankaf vësëna va, vësankaf vëyëka Cery Wën Cankaf|Cery Wën Cankaf va, do gë vicér vèle yijëko pëlaninha va: «Gë wasélame do gë waryoko bi tefakëha ayinéhniwuno, afélawuno had bandi yebu?»

**53** Fac-wo-fac Cery Wën Cankaf hna nkelahnëdenëho do yékélehnluhna afélawuno, bare iyi wati ſuhñë hwéhnëk gë fanka uméhwëry fa, Sintani hwéhnëk.»

### Piyer njahëtadëha Yesu

**54** Awa pélalehnëniha Yesu njiryeryëniha ndënëniha tereasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf hna. Piyer ηawët tefedhëhniwo.

**55** Hwëdëh fëdiko fagant selele hna, Piyer ntañantëlehni gë vèle yeradëho hnam va.

<sup>56</sup> Asëval aryokun më nuka Piyer ga ntañantik ðarël hwëdëh hna; më ntanjëka do ntehna: «Asan ale lañak aïj gë Yesu nkentiko!»

<sup>57</sup> Bare Piyer njahëtako ntehna: «Hali, yëtélëwahna.»

<sup>58</sup> Ga mbiÿék toyé, ahnë ahaŵary më nuka do ntehn: «Wëjë fëna, arëfal Yesu yentiru!» Bare Piyer më ntëkwaka asan arac: «Hali, gena toña.»

<sup>59</sup> Ga mbok mbiÿ, ahaŵary kat më mbok ntehnégék: «Lëk, aïj asan gë Yesu nkentiko, kabi umë fëna avë Galile ye.»

<sup>60</sup> Bare Piyer më ntëkwak: «Yëtëla bi ye ūadu ahnës, wëjë.» Ani gë patahnënd wanës ña dënktarëlehn cale ña.

<sup>61</sup> Ahwëhn a Yesu më cahëtak ntanjëka Piyer. Awa Piyer ndënkwëtalehn ile ntehnékawo Ahwëhn a: «Tarahñënd cale ña unj mëd njahëtadu wahwënta warar yëtëlihohna.»

<sup>62</sup> Awa Piyer cahnëlehn kond ñus.

### Yesu njewëde do ndafi

<sup>63</sup> Vësan vële yëkadëhawo Yesu va pëgwëniho njafanjëndëniha do ndafendëniha.

<sup>64</sup> Më cankëniha yëka ÿi do tëyëniha: «Awa, kabi kila yeru, pëýaryifu bi mo ryafëki?»

<sup>65</sup> Nkonihonjewëndëniha wakaŵary wayabah menahnëniha ñac.

### Yesu haryënk wëhitij vësankaf hna

<sup>66</sup> Ga pacëk, vicër vëvë bulunda wasëwif va, vësankaf vësëna wasadëha va do gëvëharan|Aharañ sariya sariya va mbarëniho. Më ntehnëni njoji YesuMbara Vëhitij|Mbara Vëhitij vëlëw hni hna,

<sup>67</sup> do, ga tékaryijk, më tëyëniha: «Arëhnayik a bi yeru? Pëýaryifu!» Yesu më ntëkwakëhni: «Ge pëýamu njëtëbu maŵëndilunohna,

<sup>68</sup> do ge tëyëmu iñë, dëkwadilunohna.

<sup>69</sup> Bare, yëtëryin, ték pëgw gakiAjë Ahn'a|Ajë Ahnë ntañad g'irëhw Ñëh Hwëhn Fanka Fop.»

<sup>70</sup> Vëhni fop ntehnëlehnëniha: «Awa wëjë yeAju Ñënu|Aju Ñëñ ña?» Më ntëkwakëhni: «Ñuhnë dënkt hnësëk umë yebu.»

<sup>71</sup> Awa më ntehnélëni: «Gona mbalëfu sede: nkwyryinëk fuhnë dënkt wanës wadëwu ña!»

## Lik 23

### Yesu haryënk Pilat

<sup>1</sup> Tac matélehñeni vëhni fop njiryeryëniha Yesu vëhni guveréner ile ūaciko Pilat ūa.

<sup>2</sup> Hnam, pëgwëlehnëni mërahnëndëniha ntehnëndëni: «Tëkatëbunëha aïj asan ga pérékanédëhëni bulunda lëw fu ūa: më lehnékëhni antë cosëniha ahnaŵ a, Sesar, ýatëtanke ūa do umë lehnék fëna umë dënk ye Aréhnayik a, ahnaŵ a.»

<sup>3</sup> Awa Pilat më tèyëka: «Ahnaŵwasëwif|Sëwif ūa bi yeru?» Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësék.»

<sup>4</sup> Awa Pilat më ntehnékëhni vësankaf vësëna wasadëha va gë kore ūa: «Nula ūeh ile ntik aïj asan.»

<sup>5</sup> Bare më njaŵenëni wanës wadëw hni ña ntehnëni: «Pérékanédëhëni bulunda ūa gante kodëni ñaňenahnëni g'ikaraŋ dëwu ña. Hnë resiyo Galile hna pëgwik, ndapëlehni Yude ūi fop, tame njijék hafo Yerusalem li.»

### Yesu haryenkwa Erod

<sup>6</sup> Pilat|Pilat, ga nkwyryék wanës watac, më tèyék: «Aïj asan avë Galile bi ye?»

<sup>7</sup> Ntëkwanihawo, ha, Yesu avë Galile ye. Resiyo racErod|Erod hnaŵëko. Awa kabi ErodYerusalem hna nkeho hnë wafac warac, Pilat më ntehnék njiryeryi Yesu ūalu hna.

<sup>8</sup> Erod natékawo dus ante nukawo Yesu ña kabi nkwyryédëho ga nésëde soje lëwu ūa do mbiyék ante ñadëho nuhna ña, ntiyahnekawo nudëha ga ntid dahëse fëmpëhnahnah.

<sup>9</sup> Tèyékawo wayabah, bare Yesu dëkwadilawohna ñoñ.

<sup>10</sup> Vësankaf vësëna wasadëha va gevëharan|Aharaŋ sariya sariya va hnam nkeniho mërandënihawo Yesu g'iñañëna.

<sup>11</sup> Tac Erod gë wasodade walëwu ūa nëhandënihawo njafañatëndëniha Yesu. Më cudëniha viyi viférén had ahnaŵ do Erod mbokaryehnekawo gë vëhni Pilat.

<sup>12</sup> Erod gë Pilat vëhnëjelélohna kobéri ña, bare fac rac, lawo nkeniho.

### Yesu mbokaryedé haryenkwa Pilat

<sup>13</sup> Pilat|Pilat më mbarékëhni vësankaf vësëna wasadëha va, vësankaf vëhitin va do gë bulunda ūa,

<sup>14</sup> do ntehnëhni: «Njinenéhnirunéhowa aïj asan alehnuno bulunda ūa pérékanéd. Tèyëbuha tase lëw hun do ñoñ nula nkeya meh ante lehnërun ntik ña.

<sup>15</sup> Erod|Erod fëna ñoñ nuna ile menék, kabi mbokënanikëfuna. Awa pacék, aïj asan ñoñ dina ile rëfëka ndawahni.

<sup>16</sup> Ntampendëbuha tac ravëlehnëwa.»

[<sup>17</sup> Hn'ambënt Pak-wo, gante nkeho namu lëw hni ka, Pilat tefékawo tavéhnëhni aramp aryampo.]

<sup>18</sup> Bare pëgwëlehnëni ndekandëni vëhni fop ndampo fo: «Dañehnëdëhn aÿi asan! Tavéhnëryifuna Barabas!»

<sup>19</sup> Barabas tac, hnë vahnë vële ÿañënako hna nkentiko hafo dañi ahnë. Soje rac cëdahniko.

<sup>20</sup> Kabi Pilat ñadëho tava Yesu, më mbok teyëkëhni kat.

<sup>21</sup> Bare vahnë va ndekadëniho: «Pakeryehna hnë kérëwa, pakeryehna hnë kérëwa!»

<sup>22</sup> Pilat më mbok tebak wanës ña rarëna ÿa do ntehnëhni: «Aÿi asan, uweh hwëhn ye ntik? Ñoñ nula hnë umë ile rëfëka ndawahni. Ntampehnëdëfuha tac do gë ravëwa.»

<sup>23</sup> Bare nkoniho ndekandëni gë fanka Yesu paki hnë kérëwa, do wadeka wadëw hni ña mëkékawo Pilat:

<sup>24</sup> më pëhnak mañéhnëhni ile teyëdëni ÿa.

<sup>25</sup> Më tavëka asan ale teyëdëniho ÿa, ale sëdiko soje ryañ ahnë ante ñañënaniho ña, do njédañni wasodade ña Yesu soje ntiniha gante ñadëni ka.

### Yesu pakëde hnë kérëwa

<sup>26</sup> Ante njiryeryëdënihawo Yesu ña, pankëlëniho gë Simo, asan avë Siren. Wehaÿ mëncidëho. Wasodade ña më pélaniha ndibëndënihakérëwa|Kérëwa ÿa tefaryinda Yesu kamëhni.

<sup>27</sup> Kore sankaf rëfëdëhawo Yesu, gë vësëval vële hodëho do yahnadëho soje lëwu ÿa.

<sup>28</sup> Më cahëtahnékëhni do ntehnëhni: «Vësëval vëvë Yerusalem, antë ahonëhnuno! Koryin soje lëwun gë vutah hun

<sup>29</sup> kabi wati yejëk ile lehnëde: “Mbetani vësëval vële wok vëhnagëdina va, wok kobëri vëhnagëna do wok kobëri vëyëwëndëna va!”

<sup>30</sup> Awa vahnë va rëkëd ntehnëdëni wahun wi: “Yohahninëfu!” Do gë vukun vi: “Cowëryinëfu!”

<sup>31</sup> Pëyadëmu, ge aki ntiyik atëh cëkah ña, hak lë ntiđe kankah ña?»

<sup>32</sup> Njoryaryinihëhniwo fëna vësan vëhi, vëwen, soje ndawaryini gë Yesu.

<sup>33</sup> Ante tékëniho hn'ile macik «Kunj Hëloyoy» hna wasodade ña pakënihawo Yesu kérëwa hna do pakaryënihëhniwo fëna wabandi waki, aryampo g'irëhw lëwu, aÿëntaw a g'irahahn.

<sup>34</sup> Awa Yesu më ntehnëk: «Apa, tavëhnëryihni, kabi vëyetëna ile ntidëni.» Tac wasodade ūa njëlëniho wanjël njétahnëni bi mo hwëhnëd cuđ Yesu ḥa.

<sup>35</sup> Bulunda ūa hnam nkeniho njékëndënihawo. Vësankaf wasëwif va njafanjëdënihawo ntehnëndëni: «Pehëtékëhni vahnë vëhaŵary; ge paryi ale têhnak Ŵën ūa ye, pehëta umë dën!»

<sup>36</sup> Wasodade ūa fëna njafanjëdënihawo, têhadënihawo njelëhnëndëniha uñen ḥaňah

<sup>37</sup> do ntehnëdënihawo: «Ge paryi ahnaŵwasëwif|Sëwif ūa yero pehëtary wëjë dën!»

<sup>38</sup> Awa yañ lëwu ūa, ijin heriko: «Ayi ye Ahnaŵ Wasëwif ūa.»

<sup>39</sup> Awen aryampo ale fakaryiko ūa më njewëka ntehna: «Gelihna bi Arëhnayik a? Pehëtary wëjë dën do afehëtaryëfu!»

<sup>40</sup> Bare aŷëntaw a më ḥaňenahnëka ntehna: «Dakëlinahna dën bi Ŵënu ḥa wëjë ale sémëd hnë kérëwa ndampo fo g'umë?»

<sup>41</sup> Fuhnë ijin caňekëfu, kabi ile liyik ūa sosikëfu, bare umë ñoñ dina ŵeh.»

<sup>42</sup> Tac më nkwënëk: «Yesu, dënkwëtarye ante nkedu ahnaŵ ḥa.»

<sup>43</sup> Yesu më ntëkwaka: «Toña ūa fëyadëmi: dol g'ami nkede arayen hna.»

### Icëm Yesu ḥa

<sup>44-45</sup> Nkëhnëko ték lav a nkaf li do kuyëko taŋ: kuyëko nkal hna fop hafo hnë wëwati warar g'anent hna. Wati rac dën, ipand dëndah, inte fokiko haryënkw ūyéwa le ūyak sëvakCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, citako fagant.

<sup>46</sup> Yesu më ndekak gë fanka: «Apa, kwëtehnahnëmi ntaŵary mën iŋa.» Ante nësëk wanji ḥa, cëmëlehn.

<sup>47</sup> Kapiten le yeho hnam ūa, ga nuk ile liyak ūa, më cëmbëka Ŵënu ḥa do ntehn: «Paryi nke, ayi asan catëko!»

<sup>48</sup> Kore le yijëko njantini ile ye ūa, nuniho ile liyako ūa. Awa mbokalehnëni gë ūyal hni g'uyiŵëhnah sankaf.

<sup>49</sup> Wëlawo Yesu ūa fop, gë vësëval vële lapëhnajëkawo kobëri Galile va, ḥaňwët ñëwëniho njëkatëndëni ile ryëcëtad ūa.

### Yesu kwëtëde hn'iya

<sup>50-51</sup> Asan ale ūacikoYosef yeho hnam. Avë nkolwasëwif|Sëwif nte ūacik Arimasi yeho. Ahitiŋ yentiko umë fëna, kitija wasëwif cancaf hna. Pérénako do catëko do napëdëhoNaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ḥa ḥa. Maŵëlohná ile pëhnaniho vëhitij do ntiniho ūa.

<sup>52</sup> Njiko vëhniPilat|Pilat hna do tëya iñas Yesu ḥa.

<sup>53</sup> Tac më cëlëndëk ñas iña kërëwa hna, përyëk hn'iyarëh do ndën hn'iag nte yabiko hn'ikuñ, iyag kasëk.

<sup>54</sup> Arayima yeho dofac ntañëla|Fac ntañëla ña pëgw ña nkeho.

<sup>55</sup> Vësëval vële lapëhnajékawo Yesu kobëri Galile va njintiniho gë Yosef, do njékëniho yag iña nuniho gante kwëtiko iñas Yesu ka.

<sup>56</sup> Tac mbokalehnëni g'ankol pëhwëtëni wagu gë datikola soje ñas iña. Fac ntañëla hna, më njinëgani gante ntehnék sariya Moyis ka.

## Lik 24

### Ibëhn Yesu

<sup>1</sup> Gë dimasi ūa wakëwak fo vësëval va g'iag njiryeryëdëniho wagu wante liyik datikola ile pëhwëtëniho ūa.

<sup>2</sup> Umë tèkatëni taka cancaf ña këryiñëtiko cape ndampo yag iña pidëtako.

<sup>3</sup> Tënkëlehnëni, bare vërékatëlohma iñas Ahwëhn a Yesu.

<sup>4</sup> Vëyëtëlohma ile nahadëni. Paco tèkëlehnini vësan vëhi vële liyako viyi vile yeréko had ambin wilëbilék.

<sup>5</sup> Vësëval va ntakékëhniwo më ndëkwëhnëni wayëka ûa nkal hna. Vësan va më ntehnënihëhni: «Soje ye yëkëlehnëdunëha hnë vësëm ale wok cëmëna?

<sup>6</sup> Gena ani, mbëhnëk. Dënkwtaryin ile nësëhnëkuno ante nkoko hnë resiyo Galile hna:

<sup>7</sup> afo Ajë Ahn'a njëdayiniha vëwen va, paki hnë kërëwa do fac rarëna hna mbëhnëd.»

<sup>8</sup> Tac ndënkwëtalehnëni wanës Yesu ña.

<sup>9</sup> Vësëval va cahnëlehnëni yag hna njini pëyanihëhni watac fop vërfal pëhw g'aryaw va gë vëyëntaw va.

<sup>10</sup> Mari|Mari mbë Magëdala yeho gë Yowana do gë Mari, hnëmu Sak|Sak do vësëval vëhañary vële njiniho va fop tëfëtanënihëhniwo watacvëfayik|Afayik va.

<sup>11</sup> Vërac ntiyahnekëhniwo vësëval vi ki fo nësarëdëni, do vëhwëtahnëliwohma.

<sup>12</sup> BarePiyer matëko nkary g'iag. Ga tèkëk më nkuryak, bare ñoñ nulohma ge gena ile përyahniko ñas ña fo woko hnam. Tac mëncëlehn gë ūalu afëmpëhnahnah fo soje ile liyak ūa.

### Vërfal vëhi va nkañ Emawus hna

<sup>13</sup> Fac rac dënk, vërfal vëhi yidëho hn'ankol nte ñacik Emawus. Soje wawati wahi yasëdu arëkarënd hnam ge matëruYerusalem.

<sup>14</sup> Soṇe wade ryēcētak ḥa fop nēsēlēdēniho.

<sup>15</sup> Wati nte nēsēlēdēniho do nkajēlēndēniho ḥa Yesu mē tēhajēkēhni tēfēlēntik gē vēhni.

<sup>16</sup> Nuđenihawo, bare iñē ūemaŷendēhēhniwo njavētēniha.

<sup>17</sup> Yesu mē tēyēkēhni: «Ye wajēlēdun ayasatēndu?» Umē kahnēni do njamēlehnēni g'uhāŷēhnah ūa.

<sup>18</sup> Aryampo hnē vēhni, Kēlewopas maciko, mē ntēkwaka: «Wējē fo bi ye ale yijēk Yerusalem li do wok yētēna ile liyak ūa hnē waŷi wafac?»

<sup>19</sup> Yesu mē tēyēkēhni: «Ye liyak?» Umē ntēkwaniha: «Ile yeha Yesu mbē Nasaret ūa liyak.Kila|Kila hwēhn fanka yeho: ntik viŷē vifēmpēhnahnah do wanēs wadēwu ḥa kwēhnako fanka haryēnk Wēn hna gē bulunda ūa fop.

<sup>20</sup> Vēsankaf vēsēna wasadēha fu va gē vēvē karyēnk bulunda va njēdahnēniha soṇe kitinj ndawi do pakēniha hnē kērēwa.

<sup>21</sup> Fuhnē kwētahnēbunēho umē ye ale rēfēkawo pehētēhni vēvēlsērayel|Isērayel va hnē vēle ūewēkēhni hna, do kat gē watac fop, dol nke fac rarēna ūa ga cēmahnēk.

<sup>22</sup> Bare g'umē fop nkeni vēsēval vēryampo vēvē kore fu va fēmpēhnahnēndanēkēfu dūs. Wakēwak ūa dol njikēni ūag hna

<sup>23</sup> bare vērēkatēna ñas dēwu ḥa. Mē mbokajēni pēyahnēni wamēleka sankētahnakēhēhni do pēyānihēhni mbēhnēk.

<sup>24</sup> Vērēfēlēnta fu vēryampo njikēni ūag hna do tēkatēni fop gante nēsakēni vēsēval ka, do vēhni fēna vēhnuna ñas Yesu ḥa.»

<sup>25</sup> Awa Yesu mē ntekēhni: «E ūuhnē, vēle wok kwēhnaluhna hakili, do wasakahn hun ūa ūancēna kwētahn ile pēyahnēni wakila ḥa!»

<sup>26</sup> Tēfēlawohna bi korot aki Arēhnayik a tēnkahnēndicēmb|Icēmb dēwu hna?»

<sup>27</sup> Tac mē nkabēkēhni ile herik Vikerēh vipacah hna fop soṇe lēwu ūa, pēgw vēkayēte Moyis hna do gē vēkayētewakila|Kila wañēntaw hna fop.

<sup>28</sup> Ante tēhaniho nkol nte njihahnēdēniho ḥa, Yesu mē ntik had ñad ndēcal.

<sup>29</sup> Bare ūwēŷeryanihawo ntehnēniha: «Gontēri gē fuhnē! Lav a ūo ḥa nke.» Awa tēnkēntēlehni nkol hna nkonti gē vēhni.

<sup>30</sup> Ga kwērani hn'ile tokēde roka hna, Yesu nufēk mburu ḥa, camehna ūēnu ḥa, tac nkubēlehnēk, njēdahni.

<sup>31</sup> Awa ile ūemaŷendēhēhniwo njavētēniha Yesu ūa ntihētiniho njavētēlehniha taŋ, bare njavētēndēniha tuŋ nambēlehnēniha.

<sup>32</sup> Umë ntehnélèni: «Gena bi njamakéhëfu sakahn fu ūa ante néséhnakéndéhëfu nkaŵ hna do pacënéhnaténdëfu Vikerëh va?»

<sup>33</sup> Matélehnëni taŋ mbokani Yerusalem. Më tēkaténihéhni vérëfal pëhw g'aryaw̄ va ga mbarëni gë vérëfélënta hni va,

<sup>34</sup> ntehnénihéhniwo vérëfal vëhi va: «Paryi nke Ahwëhn a mbéhnék! Simo nuka!»

<sup>35</sup> Do vëhni fëna më tefétanéhninihéhni ile yekéhëhni nkaŵ ūa do gante njavétahnénihawo Yesu ka wati nte nkubélehnédëho mburu ña.

### Ituféhna Yesu

<sup>36</sup> Nkonihó néséndëni tēket taŋ Yesu fagant lëw̄ hni do ntehnéhni: «Arabi ūam ūa nke gë ūuhnë!»

<sup>37</sup> Umë mbalëni do ntakéhni dús: ntiyahnekéhniwo ūine nuni.

<sup>38</sup> Yesu më tēyékéhni: «Soŋe ye valërun? Soŋe ye wajélehnađun?

<sup>39</sup> Yékeryin wébák mën ji gë wapary mën ji: paryi ami ye! Nakéryino ayëku: ūine kwéhnana imbahn gë waŷec, bare ami kwéhnabu, nurun!»

<sup>40</sup> Ante néséhnékéhni watac ña, më tufékéhni wébák ña gë wapary wadéwu ña.

<sup>41</sup> Vérëfal va natékéhniwo do pëmpéhnahnéhni dús, vëwékélohma ten kwétahnëni. Awa Yesu më tēyékéhni: «Kwéhnarun bi hnani ile rokëde?»

<sup>42</sup> Më njédaniha nkubel igis bëlik.

<sup>43</sup> Më tebaka do cema tase lëw̄ hni.

<sup>44</sup> Tac mbok ntehnéhni: «Gena bi, ante nkolahnnéko ña, pëyadëmuno: ile herik soŋe mënsariya|Sariya Moyis hna, vëkayëtewakila|Kila hna do gë Wahnéw hna, watac fop tefékawo ntiya.»

<sup>45</sup> Awa Yesu më pidëtékéhni wahakili ūa nkwéryahnëni Vikerëh vipacah va.

<sup>46</sup> Do më ntehnékéhni: «Wélin ile herik ūa: Aréhnayik a teféka korot, tac fac rarëna hna mbéhnéd,

<sup>47</sup> do teféka karaŋini vahnë va g'uŵac lëwu ūa duniŷa li fop, pëgwYerusalem : ntehnëdeni vahnë va nkwécétani vankeya va do soŋe Ŵënu ña tavéhnahnéhni wameh ña.

<sup>48</sup> Wasede soŋe watac fop yerun.

<sup>49</sup> Do ami njédanahnidëmu ile ntehnék rëm mën njédahnéd ūa, lyir Ipacah inja ye. Awa goryin naŵ li hafo pëbënu fanka lëwu fa.»

### Ikay Yesu ña

<sup>50</sup> Tac Yesu më cahnaryékéhni vëréfal va naŵ hna, njiryeryéhni ðarël Betani. Hnam umë njelék wëbák ḥa g'ambin do ndëwakéhni.

<sup>51</sup> Wati nte ndëwanëdëhëhniwo ḥa, pitël iŋa pitëlëdëniho gë vëhni kay g'ambin ðarël Ŵën hna.

<sup>52</sup> Vëhni, cëmbënihawo do mbokalehnëni Yerusalem, vëhnatah fo.

<sup>53</sup> Hnam, Cery Ŵën Cankaf | Cery Ŵën Cankaf hna nkedëniho kwëlékwël do cëmbëndëniha Ŵënu ḥa.

## San

### San 1

#### Yesu, Wanës Wën

- <sup>1</sup> Wapëgwa hna, ale ye Wanës ña tëko nke. Gë Wënu ña nkeniho, do Wënu ña yeho umë dënk.
- <sup>2</sup> Ha, umë wapëgwa hna gë Wënu ña nkeniho.
- <sup>3</sup> Wënu ña g'umë ntik le-wo-le ū; ñoñ diyina hnë vile liyik hna fop hamëhni lëwu.
- <sup>4</sup> Hnë umë nkeho uwám paryi ū, uwám urac yeho humpen vahnë ña.
- <sup>5</sup> Humpen ha pëtëd hn'umëhwëry hna, do mëhwëry uña dípehnëlahna.
- <sup>6</sup> Cahnëko asan ale payiko Wënu ña, San|San Ayary a maciko.
- <sup>7</sup> Njijëko soje nke sede humpen ha, do gë cedeya ntëwu ña vahnë va fop nkwëryahnëni do kwëtahnahnëni.
- <sup>8</sup> Gena umë dënk yeho humpen ha, bare nke sede humpen payikiko.
- <sup>9</sup> Huji humpen yeho humpen paryi ha, hunte yijëd duniÿa li pena ale-wo-le ū.
- <sup>10</sup> Umë, hnë duniÿa li tëko nke, do g'umë ntiyiko duniÿa ū, bare duniÿa ū yavëtëlahna.
- <sup>11</sup> Njijëk hnë bulunda lëwu hna, bare bulunda lëwu ū vëhacalahna.
- <sup>12</sup> Bare ale-wo-le hacaka do hwëtahnëka ū njëdaka imëk nke fatah Wën.
- <sup>13</sup> Gena ile nagini hn'idonk asëval, ma g'iña ahnë ū, bare kabi Wënu ña likëhni nkeni vërahu.
- <sup>14</sup> Wanës ña mbacako ahnë do gë fuhnë ntëdëntiko. Ipérëna ña njabëkawo gë toña ū. Njavëtëbun inaÿ dëwu ña, inaÿ nte nuÿak kabi Ajë Ryamboli Rëm ū ye.
- <sup>15</sup> San cedeya ntëwu hna pëyahnëko bulunda hna: «Wëliho ale hnësëndëmuno ante ntehnëdëfuh: ale rëfidëho ū ndënkwëhniko kabi rëko nke yehahnëndu ami ū.»
- <sup>16</sup> Nuÿabun fop hn'iyab kaÿéhnahn dëwu hna viÿe viférén do viférén kat.
- <sup>17</sup> Ha, Wënu ña vëhni Moyis tëfaryék njëdafusariya|Sariya ū, do kaÿéhnahn ña gë toña fadah ū vëhni YesuKëris padënëk Wënu ña.
- <sup>18</sup> Wëla aryampo nulahna Wënu ña, ge gena Ajë Ryamboli, ale ye Wënu ña fëna. Umë ye darël Rëm hna do njëtëndanëkëfuna.

**Ucedeya San Ayary**

<sup>19</sup> Vësankafwasëwif|Sëwif vaYerusalem hna payñihëhniwo vësëna wasadëha va, gëWalevi|Levi ña, soje njini tëyënihaSan|San bi mo nke. Wëlin cedeya ntëñu ña.

<sup>20</sup> Më ntëkwakëhni tase vahnë fop hara ñoñ cowëlhëniwohna: «Gela Arëhnayik a.»

<sup>21</sup> Më mbok tëyëniha: «Awa mo yeru? Eli bi yeru?» Më ntëkwakëhni: «Hali, gela Eli.» Më mbok tëyëniha: «Kila|Kila ÿa bi yeru?» Më mbok ntëkwakëhni: «Hali.»

<sup>22</sup> Awa më tëyëniha: «Mo lë yeru? Afo yifu hnësëhnëfuni vële fayikëfu va iñë. Wëjë, mo yeru lehnëru?»

<sup>23</sup> Më ntëkwak: «Ami ye “ale nësahnëd’kila|Kila le ūacik Esayi ryekad wula hna: ‘dinëhnëryina vankañ vacatah dñus Ahwëhn a! ’ ”»

<sup>24</sup> Nkentinihowafarise|Farise hnë vële fayiko vëhni San va.

<sup>25</sup> Më mbok tëyëniha kat: «Ge gelihna Arëhnayik a, Eli, ma Kila ÿa, awa soje ye yaryëduhëhni vahnë va?»

<sup>26</sup> Më ntëkwakëhni: «Ami, gë wënka njaryëdëfu, bare nkehëhna hnë ūuhnë ale worun yëtéluhna nafa lëwu ÿa.

<sup>27</sup> Umë rëfidëho, bare catëla dënk fëtahnu viÿëba wapary wadëñu va.»

<sup>28</sup> Watac fop Betani le ye ñarël sën Yurëdan hna ntiyako, hn'ile njaryëdëhëhniwo San vahnë hna.

### Yesu, Fape ūen

<sup>29</sup> Ga pacëk, San më nuka Yesu ga njijëd gë ÿalu, më ntehnëk: «WëlihoFape ūen|Fape ūen fante lihëtëd wameh duniña fa.

<sup>30</sup> Soje lëwu ÿa hnësëndëmuno ante ntehnëdëfuh: “Asan rëfidëho, umë lëbëko kabi umë yeho rëkahndu ÿa.”

<sup>31</sup> Ami fëna yëtélëwohna, bare ge njijëbu yaryëndu gë wënka, soje liwu njëtëniha bulundalsërayel|Isërayel ÿa ye.»

<sup>32</sup> San|San më mbok ntehnëk kat: «Nubu lyir ūenu ña ga cëlid g'ambin had fah njij ntëd hnë umë.

<sup>33</sup> Yëtélëwohna ten bi mo ye, bare ūenu ña sañëtiko yaryëndu gë wënka, umë lehnëkowo: “Nuđu lyir iña ga cëlid do njij hnë asan; umë rëkëd njaryënd g'lyir Ipakah iña.”»

<sup>34</sup> San më nkwenëk: «Nubu rac do sede yebu: aÿi asanAju ūenu|Aju ūen ña ye.»

### Vërefal vëryënkwäryënkw Yesu

<sup>35</sup> Ga pacëk, San|San hnam fo nkoko, gë vëhi hnëvërefal|Arëfal vëlëñu va.

<sup>36</sup> Më nuka Yesu ga ndëcëd, më ntehnëk: «WëlihoFape Ÿën|Fape Ÿën fa!»

<sup>37</sup> Vërëfal vëhi va, ga nkwyeryëni wanës San watac, më tefélehñëniha Yesu.

<sup>38</sup> Umë më cahëtak do nuhni ga tefélehñëdëniha, më ntehnëkëhni: «Ye źadun?» Më ntëkwani: «Rabi, (umë fëhnëtanëd Aharaŋ), ne ntëdëru?»

<sup>39</sup> Më ntëkwakëhni: «Yijën, nudun.» Awa njilehnëni do nuni hn'ile ntëdëk hna. Nkëhnëko ték wawati wahnah g'anent do g'umë ñëwëlahnëniho hn'ile wojëko hnë fac ſa.

<sup>40</sup> Aryampo hnë vërëfal vëhi San vërac, Andëre yeho, aheryu SimoPiyer.

<sup>41</sup> Më njik ten vëhni acëru Simo hna do ntehna: «NubunëhaArëhnayik|Arëhnayik a.» Umë ye fënaKëris ſa.

<sup>42</sup> Do njolehna hn'ile nke Yesu hna. Yesu më njékëka gë yasery do ntehna: «Simo ajuSan|San yero. Awa Sefas rëkëderu aŵacënde.» Umë fëhnëtanëd «Piyer» gë wanës wagërek ſa. (Umë ye «Itaka»).

### Filip gë Natanayel

<sup>43</sup> Ga pacëk, Yesu pëhnako nji Galile. Më nuka asan ale ūaciko Filip do ntehna: «Tëfe!»

<sup>44</sup> Awa Filip tac nkol ndampo fo nkeniho gë vëhni Andëre gëPiyer. Betësayida maciko.

<sup>45</sup> Filip, umë fëna, më njik tékata asan ale ūaciko Natanayel do ntehna: «Nubunëha ale ntehnëdëho Moyis hnë kayëtesariya|Sariya hna, dowakila|Kila ſa fëna pëyahnëni soje lëwu ſa. Yesu ye, ajuYosef, mbë nkol Nasaret ſa.»

<sup>46</sup> Natanayel më ntëkwaka: «Mbë Nasaret? Iñë férén kod bi mati Nasaret?» Filip më ntëkwaka: «Yij, nudu wëjë dënk.»

<sup>47</sup> Yesu, ga nuka Natanayel ga njijëd, më ntehnëk: «Wëlihoavë Isërayel|Isërayelparyi ſa, asan ahwëhn wamër këm ye.»

<sup>48</sup> Natanayel më teyëka: «Hak njétahnëruho?» Yesu më ntëkwaka: «Ani gë macahnëndi Filip ſa, ante nkekku kuyët anuŷ ſa, nukëmi.»

<sup>49</sup> Awa Natanayel më ntëkwaka: «Wëjë, Aharaŋ, wëjë yeAju Ÿënu|Aju Ÿën ſa, ahnaŵ vëvëlsërayel|Isërayel va!»

<sup>50</sup> Yesu më ntëkwaka: «Ile lehnëmi nukëmi kuyët anuŷ ſi bi hwëtahnantuho? Nuđu viŷë vifëmpëhnahnah ntëbi viŷë!»

<sup>51</sup> Do më nkwenëk: «Toña ſa fëyadëmu: nudun ambin ſa ga pidëtak do wamëleka Ÿënu ſa ga kayëndëni do cëlindëni gë fereAjë Ahn'a|Ajë Ahnë ! »

## San 2

## Iñël nte yeho Kana

- <sup>1</sup> Fac rarëna hna, ambënt iñël yeho nkol Kana, resiyo Galile hna. Hnëmu Yesu hnam nkentiko.
- <sup>2</sup> Yesu fëna payehnaryiniho iñël tac gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va do njintiniho.
- <sup>3</sup> Hara uñen uña pëgwëko pund. Awa, hnëmu Yesu më ntehnëka: «Vëworyaryëna uñen.»
- <sup>4</sup> Yesu më ntëkwaka: «Asëval, ye ye yëbëlan fu? Wati mën ile lihandëbu iñë ÿa tükëna ten.»
- <sup>5</sup> Awa hnëmu më ntehnëkëhni väryokuŋ vële yeho hnam va: «Diryin fop ile ntehnëdëhu ÿa.»
- <sup>6</sup> Nkeho hnam vunkwahn wëraka mbëd g'undawë vunte tañahnëdënihowasëwif|Sëwif ûa ñënka, wante ñuhnandëni gante nke namu lëw hni ka. Kodëho tañ yëbëlan walitër wafëhw imbëd gë warar (80) ma keme gë wafëhw wahi (120).
- <sup>7</sup> Yesu më ntehnëkëhni väryokuŋ va: «Tëmpënëryin hnë vuñi vunkwahn ñënka.» Do më tañeni hafo wafiñ hna.
- <sup>8</sup> Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Tame ñëryëryin, ayinehnuna ale sahëlenda.» Më ntini koyëna.
- <sup>9</sup> Arac më njékëk do wëli ñënka ña mbacako uñen. Yëtëlohma bi ne matik uñi ñen, hara väryokuŋ va njëtëniho, kabi vëhni ÿiryëko ñënka ña. Tañ më macehnëka ale ÿelëdëho ÿa
- <sup>10</sup> do ntehna: «Vahnë va fop uñen nte ÿak férénak ña cehëlehnëdëni ten, do ge vahnë va ndëwëni, tac do gë yëdayini unte wok pérénana dús ña. Bare wëjë, kwëtëru unte ÿak férénak ña hafo iÿi wat! Cañék!»
- <sup>11</sup> Koyëna ntiko Yesu dahëse fëmpëhnahnah ryënkwäryënkw ÿa. Watac Kana mbë Galile hna ntìyako. Koyëna tufahnëko inaÿ dëwù ña do vërefal vëlëwu va kwëtahnënihawo g'ahañary.
- <sup>12</sup> Ga ndëcëk watac, Yesu më njini Kaperënaûum gë hnëmu, gë vëheryu, do gë vërefal vëlëwu va, bare wafac fo ñëwëlahnëniho hnam.

## Yesu Cery Ñën Cankaf hna

- <sup>13</sup> Wati le ntihandëniwasëwif|Sëwif ambëntPak|Pak ña rëhajëko do Yesu më njik gë Yerusalem.
- <sup>14</sup> Tëkatëkëhniwo seleleCery Ñën Cankaf|Cery Ñën Cankafhna väwf wuhni, gë wape, gë wëfah do gë väwëcët koryi vële ryokuñedëho watabali wadëñ hni hna.

<sup>15</sup> Awa Yesu më nufæk ryeyët, nti wus, do ntahni fop selele Cery Ÿën Cankaf hna, gë wape ḥa, do gë wuhni ūa, do pat watabali vëwëcët koryi va hafo koryi ḥa campëlehn.

<sup>16</sup> Tac ntehnëhni vëwaf wëfah va: «Dihëtëryin iÿin fop ani! Cery Rëm mën ḥa ye. Bok aliwu cery vëwaf!»

<sup>17</sup> Awavérëfal|Arëfal va ndënkwëtalehnëni wanji wanës Vikerëh: «Iña inte hwëhnabu soje Cery hu ḥa, E Ÿën, iña tac nke hnë ami përëkanëdëho gante përëkanëdëha uñen ahnë ka.»

<sup>18</sup> Awa vësankaf wasëwif va më tëyëniha Yesu: «Iÿehne dahëse fëmpëhnahnah hodu ali arufahnëfu kwëhnaru fanka alihahnënd aki?»

<sup>19</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Këfëryin aña Cery Ÿën, do hnë wafac warar, mbokaryëdëfu ūatëndu.»

<sup>20</sup> Më ntehnëniha: «Wabëhn wafëhw wahnah g'imbëd g'iryaŵ (46) vëryëbun aŋ'acery, bare wëjë hnë wafac warar mbëryëdu?»

<sup>21</sup> Bare «Cery Ÿën», nte nësëdëho Yesu ḥa, imbahn dëŵu ḥa dënk yeho.

<sup>22</sup> Ga mbiÿék, ante matëko Yesu vësëm hna, vërëfal vëlëŵu va ndënkwëtaniho nësëko watac, do kwëtahnëniho Vikerëh va do gë wanës wante nësëko Yesu ḥa.

### Yesu njëtëk dus walawary vahnë

<sup>23</sup> Ante nkeho YesuYerusalem ḥa, hnë wati ambëntPak|Pak hna, vahnë vëyabah kwëtahnënihawo kabi nuniho wëdahëse wapëmpëhnahnah wante ntidëho ḥa.

<sup>24</sup> Bare Yesu pacahnëlawohna gë vëhni, kabi njëtëkëhniwo dus vahnë va fop.

<sup>25</sup> Ahnë kodilohna njëtëndana iñë ile nkok yëtëna kabi njëtëko ile yehëhna vintawary vahnë ḥa.

## San 3

### Yesu gë Nikodem

<sup>1</sup> Hnë wafac warac, nkeho hnam asan ale ūaciko Nikodem; asankafwasëwif|Sëwif yeho dofarise|Farise yeho.

<sup>2</sup> Asan arac yiko hn'umëd ndampo tükata Yesu do ntehna: «Aharaŋ, njëtëbun Ÿënu ḥa fayiki ayij aharaŋëfu kabi ahnë kodina nti wëdahëse wapëmpëhnahnah gë wante lidu ki ge Ÿënu ḥa gena gë umë.»

<sup>3</sup> Yesu më ntëkwaka: «Toňa ḥa fëyadëmi: ahnë kodina nuNaŵ Ÿënu|Inaŵ Ÿënu ḥa ḥa ge nagina g'ahaŵary.»

<sup>4</sup> Nikodem më tëyëka: «Hak kode nagi ahnë g'ahaŵary ge tük cër? Kod bi mboka donk hnëmu hna do mbok nagi higëna?»

<sup>5</sup> Yesu më ntékwaka: «Toña ūa fēyadēmi: ahnē kodina tēnk Naš Ŵën hna ge nagina hnē ŵenka do hn'lyir Ipacah hna.

<sup>6</sup> Ale nagék ahnē, ahnē ye. Ale hnagik hn'lyir Ipacah hna, iyir ye.

<sup>7</sup> Awa antē pēmpēhnahni ge ntehnēmi: “Tēfēku ahnagiwu g'ahaŵary ŵuhné fop.”

<sup>8</sup> Sēl ūa cēlēd cape nte ñad hna, nkweriyēdu wēñaw wadēwū ūa, bare yētēdila bi ne matid, ma bi ne njid. Koyēna nke soje fop vēle hnagēde hn'lyir Ipacah va.»

<sup>9</sup> Nikodem më mbok tēyēk: «Hak kod nke watac?»

<sup>10</sup> Yesu më ntékwaka: «Wējē ye ale haranjēdēhēni bulundalsērayel|Isērayelŷa, do yētēlihna waŋi?

<sup>11</sup> Toña ūa fēyadēmi: ile yētēbun hnēsēdēfun. Ha, wasede ile hnubun yebun, bare maŵēdiluhna ucedeya ntēw fu ūa.

<sup>12</sup> Ge nēsēndēmu viŷē vile ye nkal vi do kwētandiluhna hak kodun ahwētahnu ge nēsēdēfu viŷē vile ye g'ambin va?

<sup>13</sup> Ahnē kayēna g'ambin. Ami fo, Ajē Ahn'a, sēlik hatac!

<sup>14</sup> Hnē wula hna, Moyis pakēkawo ūa hnē rēh lēn ryēhwēra ūa. Do koyēna njelēd Ajē Ahn'a fēna

<sup>15</sup> soje fop vēle hwētahnēdēha va tēnkēni taŋ hnē uwām ule wok pudina hna.

<sup>16</sup> «Ha, Ŵēnu ūa ḥahnēkēhni dūs vahnē vēvē duniŷa hafo njēdahna had sadēha Ajē ryamboli lēwu ūi, dānko vēle hwētahnēdēha va antē tēnkēni muk janāma bare nuŷani taŋ uwām ule wok pudina.

<sup>17</sup> Ŵēnu ūa payīlahna Aju duniŷa li soje piniŋēhni vahnē vēvē duniŷa vi, bare payīka soje pehētini g'umē.

<sup>18</sup> Ale hwētahnēkaAju Ŵēnu|Aju Ŵēn ūa piniŋēdēna; bare ale wok kwētahnēlahna ūa tēk kitinji piniŋēde, kabi kwētahnēlahna ryamboli Ŵēnu ūa.

<sup>19</sup> Do wēli soje ile piniŋand Ŵēnu ūa: humpen ha njijēd duniŷa li, bare vahnē va umēhwēry fecehnēkēhni, kabi vankeya vantēw hni va yivēna.

<sup>20</sup> Ale lid wameh a ūeñēk humpen ha do ḥaŵētak, kabi ntakēka antē nuyi nkeya meh ntēwū ūa.

<sup>21</sup> Bare ale ūawēhnēk toña ūa, umē njijēd humpen hna, nuhahni wapacēk nkeya pērēn ntēwū nte ntid gē fanka Ŵēnu fa.»

Yesu gē San

<sup>22</sup> Ga ndëcëk wafac, Yesu gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va matëniho naš Yerusalem hna njini njasëlehnëni resiyo Yude hna; wafac fo ñewëlahnëniho hnam gë vëhni do njaryëdëhëhniwo vahnë va.

<sup>23</sup> San|San, umë fëna, Enon hna njaryëdëhëhniwo, darel Salim hna. Hnam njabëko wënka ña, do vahnë vëyabah njijëdëniho njaryëndeni.

<sup>24</sup> Wati rac, San cëdilohna ten.

<sup>25</sup> Awa vërfal San vëryampo pëgwëlehnëni konkëndëni gësëwif ryampo soje namu ipacëna ña.

<sup>26</sup> Njilehnëni tëkatëniha San do ntehnëniha: «Aharan, ndenkwëtaduha bi asan ale yerunëho gë cape ñëntaw sën Yurëdan ka, ale yenëhnëruho sede ſa? Tame njaryëd do vahnë va fop gë ſalu njidëni!»

<sup>27</sup> San më ntëkwakëhni: «Wënu ña fo hod nti nke koyëna soje ahnë.

<sup>28</sup> Wasede yerun wuhne dënkle soje ile hnësëdëfuho ſa: “Gela Arëhnayik a, bare payijibù haryënkw lëwu.”

<sup>29</sup> «Asëval ale yëlika, asanu ſa hwëhnëka. Ge lawo asan a ye, umë kahnëd darel lëwu do nëpanda; kopa lëwu ſa natëndanëdëha dus. Koyëna nkeuhnatah lëmën wa soje Yesu ſa: padëko!

<sup>30</sup> Umë rëfëka nkwenënda nafa ſa, do ami ñaÿétando.»

### Ale wëtik g'ambin

<sup>31</sup> «Ale wëtik g'ambin a, umë sëpëkëhni vahnë va fop. Ale ye duniya li, duniya ſi hwëhnëka do vëyi vëvë duniya vi nësëd. Bare umë, ale wëtik g'ambin a, umë sëpëkëhni vahnë vëvë duniya vi fop.

<sup>32</sup> Sedë ile nkwyëk g'ile nuk ye, bare ahnë maŵëdina cedeya ntëwu ña.

<sup>33</sup> Ge ahnë waŵëk cedeya ntëwu ña, tufahnëd maŵëk Wënu ña toña nësëd.

<sup>34</sup> Paryi nke, ale payik Wënu ña wanës Wënu ña dënkle nësëd, kabi Wënu ña pëbënëdëha dus lyir dëwu ña.

<sup>35</sup> Rëm ſa ñadëha Aju ſa do njëdadëha fanka fayabah hnë ile-wo-le hna.

<sup>36</sup> Ale hwëtahnëka Ajë Ahn'a ték tënkle uwám ule wok pudina hna: ale wëyek kwëtandilahna ſa tënkedina, Wënu ña nkod ntava g'umë.»

## San 4

### Yesu g'asëval avë Samari ſa

<sup>1</sup> Wafarise|Farise wa nkwyëniho, ga nësëde Yesu ntidëhëhniwo vahnë vavërfal|Arëfal do njaryëdëhëhniwo ntëbi San|San.

<sup>2</sup> (Bare ile ye toña ſa, Yesu umë dënkle yaryëdilohna; vërfal vëlëwu va yaryëdëhëhniwo.) Ante njëtako Yesu watac ña,

<sup>3</sup> më matëk Yuđe hna do mboka Galile.

<sup>4</sup> Awa tefékawo tef resiyo Samari hna.

<sup>5</sup> Më tékék darël hnë fankol fante ūacik Sikar nte wok ḥawélëna g'ikaŷ nte njéđakawo Sakob|Sakob aju Yosef ḥa.

<sup>6</sup> Hnam nkeho kolomba Sakob ūa. Yesu, mbérako uyas ūa, më ntañak tefary kolomba hna. Lav a nkéhnéko ték nkaf hna.

<sup>7-8</sup> Wati nte ntañako hnam ḥa, aséval avë Samari më njijék ūery wénka. (Hara véréfal Yesu va g'inaŵ njiniho ntéwajéni ile tokéđéni.) Awa, Yesu më ntehnéka: «Yéđerye siyaŵ.»

<sup>9</sup> Aséval a më ntehnéka Yesu: «Bare wéjé, sëwif yeru do ami, avë Samari yebu! Hak ndékëru awa aréyo asiya?» Ntehnékawo koyéna kabi waséwif ūa kehadénihëhniwo vëvë Samari va.

<sup>10</sup> Yesu më ntékwaka: «Ge njétakéndu ile ñad njéđi Šwenu ḥa, do bi mo ye ale wuntadéhi wénka ciya ūi, wéjé wuntakéndéha do njéđakéndéhi wénka wante yéđand sél ntañary paryi ḥa.»

<sup>11</sup> Aséval a më ntékwak: «Bare wéjé, kwéhnlahna ūirya do kolomba ūi tewék! Ne ñeryidu wénka hu ḥi?

<sup>12</sup> Ntiyahnek bi wéjé lëbëka rëm fu ūa Sakob? Umë yabéhnékéfu iyi kolomba; cek umë dën̄k. Vérahu do gë wusaw ūlëwu ūa fëna ceni.»

<sup>13</sup> Yesu më mbok ntehnéka: «Ale sed wanji wénka ūa mbokéđ njohna kat,

<sup>14</sup> bare ale sek wénka wante yéđadéfuha ḥa bokéđina njohna muk kabi wénka wante yéđadéfuha ḥa mbacad hnë umë hayalin hante wok téryadina, yaléđ do yodéha hafo uwám ule wok pudina muk.»

<sup>15</sup> Aséval a më ntehnéka: «Awa, yéđerye wénka watac soje antë mbok njoŵo do antë voku yiju hnani ūery wénka.»

<sup>16</sup> Yesu më ntehnéka: «Yinéndehna asan hu.»

<sup>17</sup> Aséval a më ntékwaka: «Nélila.» Do Yesu më ntehnéka: «Ha, ile hnéséru ūi, koyéna nke:

<sup>18</sup> vësan imbéđ ūélékino, do asan ale yerun gaki ūi gena asan hu. Toña ūa hnéséru.»

<sup>19</sup> Aséval a më ntehnéka: «Njavétbukila|Kila yeru.

<sup>20</sup> Pëýarye: mo hwéhnak toña? Warëm fu ūa hn'iñi kuñ cëmbéđenihawo Šwenu ḥa, bare ūuhné, waséwif ūi, ūuhné lehnék Yerusalem teféka cëmbi.»

<sup>21</sup> Yesu më ntékwaka: «Kwétahnérye, wati yejék, ge cëmbéđe Rëm ūa, kwéhnlahna nafa cëmbi hn'iñi kuñ ma Yerusalem.

<sup>22</sup> Ŧuhnë, ntehnërun Ŧënu ña sëmbëdun bare yëtélunahna. Fuhnë, njëtbunëha, kabi Afehët a hnë bulunda wasëwif hna nkejëk.

<sup>23</sup> Bare wati yejëk, do ték teki, hn'ile rëkëd cëmbëndëniha vësëmb paryi va Rëm ſa g'lyir iña do gë toña ſa. Rëm ſa, vahnë vële sëmbëdëha koyëna va njékëlehnëd.

<sup>24</sup> Ŧënu ña iyir ye do vële sëmbëdëha va tefëka cëmbëndëniha g'lyir iña do gë toña ſa.»

<sup>25</sup> Asëval a më ntehnëka: «Njëtëbu, Arëhnayik|Arëhnayik, ale ŦacëdeKëris ſa, njijëd. Ge njijëk, nkabëdëhëfu fop.»

<sup>26</sup> Yesu më ntëkwaka: «Ami dënк ye.»

<sup>27</sup> Wati rac, vërfal va mbokalehnini. Pëmpëhnahnëkëhniwo dus ante nunihawo Yesu ga nësëlëdëni g'asëval a. Bare wëla aryampo hnë vëhni dëkëlohma tëyä bi ye ñad ma bi soje ye nësëlëdëni g'asëval aïj.

<sup>28</sup> Awa asëval a tavëlehn hnam unkwahl uña, mboka g'ankol, do pëgwëlehn pëyahñënd:

<sup>29</sup> «Yijen ayékuna asan ale fëyako fop ile libu ſa. Mpëd kođ nke Arëhnayik a?»

<sup>30</sup> Awa, vahnë va cahnëlehnëni nañ hna njini hn'ile nkeho Yesu hna.

<sup>31</sup> Hnë wati rac vërfal va ndëñanënihawo Yesu, ntehnëndëniha: «Aharan, tokëry iñë!»

<sup>32</sup> Bare më ntëkwakëhni: «Kwëhnabu roka ile worun yëtéluhna.»

<sup>33</sup> Awa vërfal va tëyélëdëniho bi ahnë yonëhniha ile tokëd.

<sup>34</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Roka mën ſa, liwu iña ale fayiko ſa ye do ryokuju hafo fadënu ile kwëtehnahnëko ſa.

<sup>35</sup> Gena bi ntehnëdun: “Ani gë Wadepera wahnah barëp roka ſa yed”? Awa ami ntehnëdëmu, yëkëryinëhni dus vahnë va caharab lëwun: had kaÿ dafah ték nkeni do napëdëni mbarëpini!

<sup>36</sup> Ale varëpëda nuÿad tame icos dëwü ña do mbarëpëdëhëhni vahnë va soje uwám ule wok pudina ſa; koyëna, ale hnadëd a g'ale varëpëd a natëdëhëhni ndampo fo.

<sup>37</sup> Wañi wanës, toña ye: “Ahnë nadëd, ahaŵary mbarëp.”

<sup>38</sup> Payëmu avarëpu hn'ikaÿ nte worun dokuñeluhna. Vëhaŵary ryokuñëk do ūuhnë hnuÿak nafa doku lëw hni ſa.»

<sup>39</sup> Vëvë Samari vëyabah kwëtahnënihawo Yesu kabi asëval a pëyakëhniwo: «Ile libu ſa fop pëyako.»

<sup>40</sup> Soje umë ye, ante tækéniho vëvë Samari va hn'ile nkeho Yesu hna, muntanihawo nkanti gë vëhni, do wafac wahi ntintiko hnam.

<sup>41</sup> Soje wante nësëndëhëhniwo umë dënk ḥja, vële hwëtahnëka va nkwënanaho iyab ḥja;

<sup>42</sup> do ntehnënihawo asëval a: «Kwëtahnëbun, gena soje ile hnësëhnëruhëfu yi fo, bare kabi nkwëryëbunëha fuhné dënk do njëtëbun tame paryi nke Afehët duniya ūa ye.»

### Yesu njérénëdëha aju asankaf

<sup>43</sup> Ga ntik wafac wahi warac hnam, Yesu më mbokak gë Galile.

<sup>44</sup> Umë dënk hnësëko: «Kila|Kila dënénëdëna hn'inkal nte nagahnik hna.»

<sup>45</sup> Bare watì nte tækéko Galile ḥja, vahnë va fop kacanihawo, kabi vëhni fëna njintiniho ambënt Pak ḥja gë Yerusalem, do nuniho fop vifëmpëhnahnah vile ntiko hn'ambënt tac va.

<sup>46</sup> Yesu mbokalehn tëf Kana vë Galile hna, hn'ile mbacëko wënska uñen hna. Hara, nkeho hnam asankaf ale tesaryëko aju ūa dus Kaperënaëum hna.

<sup>47</sup> Ga njëtak asan arac Yesu matiko Yuđe hna mboka Galile, më njik hn'ile nkeho hna do këlahna nji njérénëhna aju, ale ūadëho cëm a.

<sup>48</sup> Yesu më ntehnëka: «Wuhné, ḥwëyëdun kwëtahnëdiluhna ge nuluhna wëdahëse gë vifëmpëhnahnah!»

<sup>49</sup> Bare asankaf a më ntëkwaka: «Ahwëhn, yij ñap ani gë cëmahnënd fatah mën fa.»

<sup>50</sup> Yesu më ntehnëka: «Mëncëry gë ūal hu, ajë hu njérék.» Asan arac më kwëtahnëk wanës Yesu ḥja do mëncëlehn.

<sup>51</sup> Hn'ankaŵ mënc hna, vëryokuŋ vëlëwu va njijëdëniho pankëlëni do pëyaniha: «Ajë hu njérék!»

<sup>52</sup> Më tøyekëhni bi iÿehne watì pecekawo. Më ntëkwaniha: «Yëhno nke hnë watì ryampo g'anent hna tavëkawo ures huji ha.»

<sup>53</sup> Awa Rëm ūa kamahnëko aju njéréko hnë watì le ntehnahnëkawo Yesu hna dënk: «Ajë hu njérék». Kobëri tac kwëtahnënihawo Yesu, umë gë vëvë tere lëwu va fop.

<sup>54</sup> Dahëse fëmpëhnahnah rac yeho higëna ile ntiko Yesu ūa, ante matëko Yuđe mboka Galile ḥja.

## San 5

### Yesu njérénëdëha ale ye vorovoro

<sup>1</sup> Ga ndëcëk watac, Yesu njiko Yerusalem soje njanti ambëntwasëwif|Sëwifña.

<sup>2</sup> Hara, hn'inaŵ tac, ðarël rënka le ūacëdeho Rënka Wape ña, nkeho kosa le hwëhnako vinder vicankaf imbëd; Betësata macëdeho gë wanës Wa-ebëre ña.

<sup>3</sup> Kuyët vinder vitac, kore vëres ryakëko hnam: vumëp, gë vële radëd, do gë vële ye vorovoro. [Wënka ña napëdëniho ñënka:

<sup>4</sup> mëleka ryampo Ahwëhn a lëbadëho hnë pisin rac wati wati do ñënkedëho wënka ña. Wënka ña, ge ñënkkako, ale-wo-le ryënkwëdëho ntëba ÿa, njérëdëho ures lëwu ûa gante-wo-gante tesëko ka.]

<sup>5</sup> Nkentiko hnam asan ale resëko kobëri wabëhn wafëhw warar g'imbëd gë warar (38).

<sup>6</sup> Yesu nukawo ga ndakëk; njëtëko mbiÿék ga nkeho koyëna, më tëyëka: «Ñadu bi ayërëni?»

<sup>7</sup> Aresa më ntëkwaka: «Aharañ, ge pëgwëk ñënkkand wënka ña, kwëhnala ale labëdëho. Wati nte rëkëdëfu yawërendu yiwu ña, ahaŵary ryënkwendëho ntëba.»

<sup>8</sup> Yesu më ntehnëka: «Awa, matëry, ahnuf uway hu ûa ayas.»

<sup>9</sup> Hnë wati rac tañ, asan a njérënëlehni. Më nufëk way lëwu ûa njasënd. Watac hnëfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla ntìyako.

<sup>10</sup> Awa vësankaf wasëwif va më ntehnëniha asan ale yërëniko takan ÿa: «Ntaŵëla ña ye, tefélahna ayo uway hu ûi.»

<sup>11</sup> Më ntëkwakëhni: «Ale yërëniko ÿa më lehnëko hnufu uway mën ûi do yasu.»

<sup>12</sup> Awa më tëyëniha: «Mo lehnëki koyëna?»

<sup>13</sup> Bare asan ale yërëniko ÿa yëtëlohma bi mo yërënekë, do kodilohma tufahna kabi Yesu tënkkëhniwo kore ile yeho hnam ÿa.

<sup>14</sup> Ga mbiÿék toyë, Yesu më nuka asan a Cery Wën Cankaf|Cery Wën Cankafhna, më ntehnëka: «Wëlin njérëniru. Tame diry hakili ant'avoka ûen, soje ant'ahnuÿa ures ule lëbëk ule yërëniro ûi.»

<sup>15</sup> Tac asan a më njik pëyakëhni vësankaf wasëwif va Yesu yërënekë.

<sup>16</sup> Awa vësankaf wasëwif va pëgwëlehnëni nësëdëni wameh soje Yesu kabi hnë fac ntaŵëla njérënëkawo ahnë.

<sup>17</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Rëm mën ÿa doku hna nke hafo gaki, ami fëna tefëko yewu doku hna.»

<sup>18</sup> Soṇe wanës watac kat, vësankaf wasëwif va njékëlehnëdëniho g'ahaŵary fere fale ndawehnahnëniha Yesu. Gena soṇe ile ntik ile mbañëk sariya lëw hni ū fo, bare mboko ntehn kat Ŵënu ḥa ye Rëmu paryi ū do koyëna këñëndëlehnadëho gë Ŵënu ḥa.

### Ucankaf Aju Ŵën

<sup>19</sup> Yesu më mbok ntehnëkëhni vësankaf wasëwif va: «Toña ū fëyadëmu: Aj'a ñoñ kodina nti umë fo; ile nuñ ntid Rëmu ū fo kod nti. Ile-wo-le ntid Rëm ū, Aj'a fëna ntid,

<sup>20</sup> kabi Rëm ū ñadëha Aju ū do tufëdëha fop ile ntid umë dënk ū. Tufëdëha nti wadoku wanaŷah wante worun kobëri nuluhna do pëmpëhnahnëdëhu ŵuhné fop.

<sup>21</sup> Gante mbëhnëndanëdëhëhni Rëm vësëm ki, koyëna Aju, umë fëna, mbëhnëndanëdëhëhni vële ñad va.

<sup>22</sup> Do kat, gena Rëm ū hitijëdëhëhni vahnë va; Aju ū njëdak ucankaf kitij ḥa fop,

<sup>23</sup> soṇe vahnë va fop ntënënahndëniha Aju gante ntënëndëniha Rëm ka. Ale wok dënënëlahna Aj'a, dënënëlahna Rëm le fayika ū.

<sup>24</sup> «Toña ū fëyadëmu: ale hnëpad wanës mën ḥa, do kwëtahna ale fayiko ū, ték nuŷa iŷi wati uwám usér ŷa do Ŵënu ḥa kitijëdïlahna; gona hn'ankaŵ ante yod hnë icëm ḥa bare hn'ankaŵ nte yod ambin hna nke.

<sup>25</sup> Toña ū fëyadëmu: Wati yejék, do ték tèki hnani, ile nkwyryëdëni vësëm va, kopaAju Ŵënu|Aju Ŵënja, do fop vële wëryëdëha va hn'ankaŵ nte yod uwám usér hna nkeni.

<sup>26</sup> Ndampo fo nke, gante nke Rëm hayalín sël ntaŵary, uwám paryi ki, koyëna njëdaka Aju fëna nke hayalín uwám rac.

<sup>27</sup> Do kabi Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë ye, njëdaka fanka kitijahnëndëhni vahnë va fop.

<sup>28</sup> «Antë pëmpëhnahnu: wati yejék ile nkwyryëdëni fop vësëm va kopa Ajë Ahn'a

<sup>29</sup> do mbëhnëdëni: vële lik férén va mbëhnëdëni soṇe ténkëni hnë uwám usér hna, bare vële lik wameh va mbëhnëdëni soṇe cëdini janáma hna.

<sup>30</sup> Soṇe lémën ū ñoñ koda liwu ami dënk; gante nkabëko Rëm ka fo kitijëdëhëfu, do kiti mën ū caték, kabi yékëlehnëda liwu ile ūdëfu ami dënk, bare liwu ile ñad Rëm mën le fayiko ū.»

### Wasede soṇe Yesu

<sup>31</sup> Yesu më mbok ntehnëk: «Ge ami fo rëkakënd hnësandu soṇe lémën ū, wanës mën ḥa kwéhnakëndina nafa.

<sup>32</sup> Bare kwëhnabuha sede haŵary ale hnësëndëho, Rëm mën ūa ye, do paryi pëyadëmu wanës wadëwu ña toña ye.

<sup>33</sup> «Payërunëhëhni vahnë njini pëcëtajëni vëhni San|San hna do nësëhnëkëhniwo ile ye toña ūa.

<sup>34</sup> Toña ye, ami, balëlohna g'ahnë nkenëhno sede, bare nësëdëfu watac soje ūuhnë, afehëtahniwu.

<sup>35</sup> Ha, San paryi had lampu fëdik nkeho pëtënah; do ūuhnë, wëwati toyé fo ūaŵerunëho natu hnë humpen hudëwu hna.

<sup>36</sup> «Do ami, kwëhnabuha sede le lëbëka nafa San: umë ye liwu ile ntehnëko Rëm mën liwu hafo pad ūa ye. Ha, ile lidëfu ūi rufahnëd wapacëk Rëm ūa fayiko.

<sup>37</sup> Do kat, Rëm mën le fayiko ūi dën, nkenëhnyo sede. Bare kobëri gwëryéluhna kopa lëwu ūa, ma ahnuwu yëka lëwu ūa.

<sup>38</sup> Kwëtahnélunahna ale payik ūa; umë rufahnëd wanës wadëwu ña gena hnë ūuhnë.

<sup>39</sup> Karanëdun gë hakili Vikerëh va, kabi ntihadun nuýadun hnam uwám ule wok pudina. Hara, vitac ye vinte hnësëd soje mën va!

<sup>40</sup> Bare wëli: ñadiluhna ayiju ūal mën hna. Awa nuýadiluhna uwám ule wok pudina ūa.

<sup>41</sup> «Yëkëlehnëla cëkwaryëniho vahnë.

<sup>42</sup> Ha, njëtëmu: kwëhnaluhna iña Ŵënu ña.

<sup>43</sup> G'uŵac Rëm mën ūa njijëbu, do kacadilunohna. Bare ge ahaŵary yijék g'uŵac lëwu ūa dën, kacadunëha!

<sup>44</sup> Ñadun asëkwaryélëndu, do yëkëlehnëdiluhna icëkwary inte ūatik hnë Ŵëns hudampo hna. Awa, hak lë kodun ahwëtahnuno?

<sup>45</sup> «Antë ntayahnu ami fëyahnëd ile ūenërun haryënk Rëm mën hna; Moyis hwëtahnërun bare umë fëyahnëd.

<sup>46</sup> Ge paryi kwëtahnakëndunëhawo, kwëtahnakëndunëho ami fëna, kabi soje lëmën ūa nësëk hnë kayëte ntëwu hna.

<sup>47</sup> Ge kwëtahnéluhna ile kerék ūa, awa hak kodun ahwëtahnnu wanës mën ña?»

## San 6

### Yesu ndavëdëhëhni vësan wawuli mbëd (5,000)

<sup>1</sup> Ga ndëcëk watac, Yesu më ndanëk gë cape ñëntaŵ lant Galile ka, (lant rac ūacëde fëna Tiberiyad).

<sup>2</sup> Kore yabah rëfélendëhawo, kabi nuniho wëdahëse wapëmpëhnahnah wante ntidëho njérénahnëndëhni vëres ḥa.

<sup>3</sup> Soje rac njihahnëniho Yesu gëvërëfal|Arëfal vëlëwu va kayëni hn'ikuñ ntañani hnam.

<sup>4</sup> Pak|Pak ḥa, ambëntwasëwif|Sëwif ḥa, tëhajëko.

<sup>5</sup> Yesu njékalehnëko caharab lëwu do nuhni kore yabah ga njijëdëni ūalu hna. Awa më tëyëka Filip: «Ne koden ntañijin vamburu vajabah soje ndavahninëhni vëyi vahnë fop?»

<sup>6</sup> Tëyëkawo koyëna soje njékéhnahna Filip, bare, toña ḥa, tëko njët ile ntid ḥa.

<sup>7</sup> Filip më ntëkwaka: «Wëla gë koryi yabah dëcët, gedilëfuhna gwër ntañahnin vamburu vante kod ale-wo-le nuŷa fantëpëtel fatoy.»

<sup>8</sup> Arëfal ahaŵary, Andëre, aheryu SimoPiyer, më ntéhnëka:

<sup>9</sup> «Fatah facan yehëhna ani fante hwëhnak vamburu mbëd g'uwis wuhi. Bare yega nëfadëhëhni kore yabah gë iŷi ki?»

<sup>10</sup> Awa Yesu më ntéhnëk: «Dehnëryinëhni vahnë vi fop ntañani.» Dël ina njabëko hnam do kore ḥa ntañalehnëni nkal hna. Vësan vële yeho hnam va nkëhnëko tékëni wawuli mbëd (5,000).

<sup>11</sup> Awa Yesu më nufék vamburu va, camehna Ŵënu ḥa, tac cahëlehnëhni vële lañako nkal va. Njëdakëhniwo fëna wuvis ūa, gante ñadëni ka.

<sup>12</sup> Ga tokëni hafo pihnëni, Yesu më ntéhnëkëhni vëréfal vëlëwu va: «Barëpëryin vankubel vante wok va, soje antë pérëka ñoñ.»

<sup>13</sup> Më mbarëpëni pëb vëkankel pëhw gë vaki vankubel vamburu mbëd vante rokiko va.

<sup>14</sup> Ante nuniho vëyi vahnë dahëse fëmpëhnahnah rac ile ntiko Yesu ūi, më ntéhnëni: «Paryi nke, aŷi asan yekila|Kila ile rëfëkawo njij duniŷa ḥa!»

<sup>15</sup> Bare Yesu njëtako njijëdëni nufëniha forosima soje ntiniha ahnaŵ, awa më mbok pitak kat umë fo nji g'ikuñ.

### Yesu ḥa wénka hna njasëd

<sup>16</sup> Ante nëkak ḥa, vëréfal|Arëfal Yesu va më cëpëtani gë lant.

<sup>17</sup> Kayëni hnë kulu pëgwëlehnëni ndanëtandëni gë cape Kaperënaŷum. Tëko mëd do Yesu tëkalëhniwohna ten.

<sup>18</sup> Sël sankaf pëgwëlehn cëlënd, do lant ḥa ñënkadëho dus.

<sup>19</sup> Vérëfal va tëko njini ile rëkëk soje wakilo mbëd ma mbëd gë ryaŵ (5 ma 6) uyas ante nunihawo Yesu ga njasëd yaŋ ūenka hna têhatënd kulu lëw hni ſa. Ntakëlehnëhni,

<sup>20</sup> bare Yesu më ntehnëkëhni: «Ami, Yesu ye, antë ntaku!»

<sup>21</sup> Awa, ñadëniho kayëndëniha kulu hna, bare, hnë wati rac dën, ñakëlehnëni nkal iŋa gë cape nte njidëniho ka.

### Kore ſa njékëlehnëdëniha Yesu

<sup>22</sup> Ga pacëk, kore le woko gë cape ñëntaŵ lant ḥa njëtëniho kulu ryampo fo yeho hnam do Yesu tefélëntilohna gëvérëfal|Arëfal vëlëwu va, bare vërac vëhni fo yiko.

<sup>23</sup> Tac wakulu wakaŵary ūatiko hn'inaŵ Tiberiyad hna, tékini darël hn'ile camehnëkawo Ahwëhn a ŵënu ḥa soje rokëtok ile ndavahninihëhniwo kore ſa.

<sup>24</sup> Ante njëtëniho vahnë va Yesu gë vëréfal vëlëwu va vëwolohna hnam ḥa, kayëlehnëni hnë wakulu watac njini Kaperënaŷum, njékëlehniniha Yesu.

### Roka ile fihnëndanëd do yod hafo uwám usér

<sup>25</sup> Vahnë va, ga tékateniha Yesu gë cape ñëntaŵ lant ka, më tëyëniha: «Aharaŋ, guve njijëru ani?»

<sup>26</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Toňa ſa fëyadëmu: ge njékëlehnëdunëho, gena kabi nkwyryërun ile pëhnëtanëd wëdahëse wapëmpëhnahnah wadëmën ḥi, bare kabi tokërun mburu do pihnërun, soje umë yékëlehnahnëdunëho.

<sup>27</sup> Antë aryokuŋëndu soje rokëtok ile fërekad, bare soje rokëtok ile viŷëd, fihnëndanëd do yod hafo uwám usér hna. Rac, ami, Ajë Ahn'a|Ajë Ahnë njëdadëmu, kabi ami yenëhnëka ŵënu ḥa Rëm ſa.»

<sup>28</sup> Amboko tëyëniha: «Awa ye rëfëkëfu lifu ryokuŋahnëfu wadoku wante ñad ŵënu ḥa?»

<sup>29</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Doku ile ñad ŵëni aliwu ſa, umë ye: ahwëtahnuna ale payik ſa.»

<sup>30</sup> Më tëyëniha: «Iŷëhne dahëse fëmpëhnahnah hodu arufëfu soje ahwëtahnahni? Iŷëhne doku lidu tasefu?»

<sup>31</sup> Watì nte ndëcëtadëniho vacérakélo fu va wula hna, tokënihoman|Man ſa, gante nësëd Vikerëh ki: njëdadëhëhniwo tokëni roka ile ūatiko g'ambin ſa.»

<sup>32</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Toňa ſa fëyadëmu: gena Moyis yëdadëhuno roka vë g'ambin ſa; Rëm mën ſa yëdadëhu ile ye roka vë g'ambin paryi ſa.»

<sup>33</sup> Paryi nke, roka ile ūatik ŵëni ſa, ale sëlid g'ambin a ye do pihnëndanëd do njod hafo ambin hna.»

<sup>34</sup> Awa më ntehnëniha: «Aharan, yëdaryindëfu kwëlèkwël roka rac.»

<sup>35</sup> Yesu më ntehnékéhni: «Ami ye roka ile fihnëndanëd do yod hafo ambin hna. Ale yijék ūal mën a inte yodilahna, ale hwëtahnéko ūa wénka yodilahna muk.

<sup>36</sup> Bare tékemu fëyawu, wëla gante nurunëho ami gë wëdahëse wapëmpéhnahnah wante libu ki, kwëtahnëdilunohna.

<sup>37</sup> Fop vële njëdadéhoŵéhni Rëm va njijëdëni ūal mën hna, do dadëwahna muk ale yijëd ūal mën a.

<sup>38</sup> Yëtëryin ge cëlibu g'ambin, gena liwu ile hnëjëko, bare ryokuju ile ñad ale fayiko ūa ye.

<sup>39</sup> Wëlin ile ñad ale fayiko ūa: heryewéhni fop vële njëdakowéhni va do wëla aryampo antë cëv, do vëhnëndanëwéhni fac rëkwa hna.

<sup>40</sup> Ha, umë ye iña Rëm mën ña: fop vële yavëtëdëho ami, Aju ūa, do kwëtahnëniho va, nuýani uwám ule wok pudina, do ami, mbéhnëndanëdëfuhéhni hnë fac rëkwa hna.»

<sup>41</sup> Awawasëwif|Sëwif ūa ñakëñakëdëniho soje Yesu ūa, kabi ntehnëko: «Ami ye roka ile sëlik g'ambin ūa.»

<sup>42</sup> Ntehnëdëniho: «Gena bi Yesu ajuYosef ye? Njëtëbunéhëhni dus rëmu gë hnëmu! Hak lë kod ntehn g'ambin cëlik?»

<sup>43</sup> Yesu më ntëkwakéhni: «Tavëryin ñakëñak aki.

<sup>44</sup> Ahnë kodina njij hnë ūal mën ge Rëm ale fayiko ūa yíryejélahna, do ale-wo-le yijék ūalë mën a, mbéhnëndanëdëfuha fac rëkwa hna.

<sup>45</sup> Vikeréhwakila|Kila hna kodun aharañu ñin: “Wënu ña karanëdëhëhni vëhni fop.” Ahnë ale-wo-le hnëpaka Rëm ūa do mañwa karañ dëñu ña njijëd ūal mën hna.

<sup>46</sup> Wëla ahnë aryampo nulahna Rëm ūa ge gena ale wëmatik Wën hna, umë nuka.

<sup>47</sup> Toña ūa fëyadëmu: ale hwëtahnék a nuýad uwám ule wok pudina.

<sup>48</sup> «Roka ile fihnëndë do yod hafo uwám usér hna yebu.

<sup>49</sup> Vacérakélo hun va tokëniho man ūa wula hna bare rac memaýehnélëhnhna cëmëni.

<sup>50</sup> Bare wëli roka ile sëlik g'ambin ūa, ge ahnë tokék cëmëdina.

<sup>51</sup> Ami ye roka ile yënëd, ile sëlik g'ambin ūa: ge ahnë tokék roka rac, cëmëdina muk. Roka ile yëdahnëdëfu soje vahnë va pihnëni do njohni hafo uwám usér hna, mbahn mën iña dënk ye.»

<sup>52</sup> Soje wanës watac, wasëwif ūa nkajélédëniho dús, ntehnëndëni: «Ayi asan, hak kod njëdalu mbahn dëwu ḥa tokin?»

<sup>53</sup> Awa Yesu më ntehnékéhni: «Toña ūa fëyadëmu: ge tokéluhna imbahn Ajë Ahn'a do ge celuhna sat lëwu ūa, pihnëdiluhna do yodiluhna hafo uwám usér hna.

<sup>54</sup> Ale rokék mbahn mën ija do sek sat mën ūa pihnëd do ami, mbéhnëndanëdëfua fac rëkwa hna.

<sup>55</sup> Ha, mbahn mën ija pihnëndanëd paryi do sat mën ūa mérëndanëd paryi.

<sup>56</sup> Ale rokék mbahn mën do sek sat mën ūa hnë ami nkod, do ami, hnë umë nkodëfu.

<sup>57</sup> Rëm le fayiko ūa, umë ye hayalin sël ntaŵary, uwám paryi ūa. Njëdadëho sël rac, vële ryavik g'imbañ mën va, vëhni fëna, koyëna nuŷadëni sël ntaŵary paryi ḥa.

<sup>58</sup> Awa ami ye roka ile sëlik g'ambin ūa. Gena ndampo gë ile tokëni vacérakëlo hun ūi; vëhni, cëmëni; bare ale rokëd iyi roka ūa nuŷad uwám ule wok pudina.»

<sup>59</sup> Koyëna nësëko Yesu ante karanjëdëhëhniwo vahnë hnëcaliña|Cery Caliña Wasëwif mbë Kaperënaŷum ḥa.

### **Wanës wante yëdahnëd uwám ule wok pudina**

<sup>60</sup> Ante nkwyenihawo Yesu ḥa, vëyabahvërëfal|Arëfal vëlëwu hna më ntehnëni: «Waŋi wanës ntakék nëpayi! Mo hod maŵ?»

<sup>61</sup> Yesu njëtëko vërëfal vëlëwu va mëhnadëniho soje wanës watac. Soje umë ntehnahnékéhniwo: «Waŋi wanës ntavëku bi?

<sup>62</sup> Ye lë hnahađun awa ge nurunëha Ajë Ahn'a ga kayëd hn'ile nkeho kobëri hna?

<sup>63</sup> Iyir Ŵënu ḥa ye hayalin sël ntaŵary, uwám paryi ūa; ahn'a umë fo ñoñ mëkëdina nti ténkahn uwám usér hna. Wanës wante hnësëhnëmu njì iyir hna matik do yëdahnëd sël ntaŵary rac.

<sup>64</sup> Bare vëryampo hnë ŵuhnë vëhwëtahnëna.» Paryi nke, Yesu njëtëkéhniwo kobëri wapëgwa hna vële wok vëhwëtahnëna va do njëtëkawo fëna ale rokadëha ūa.

<sup>65</sup> Më nkwenëk: «Wëlin soje umë lehnandëmu ahnë kodina njij ūal mën hna ge Rëm ūa yëdalowahna.»

<sup>66</sup> Soje rac, vërëfal vëlëwu vëyabah pitaniho do wawolohna tefendëniha.

<sup>67</sup> Awa Yesu më cahëtak gë cape Pëhw gë Vëhi va, do tëyëhni: «Ŵuhnë lë, ñadiluhna bi ayintiwu gë vëyí?»

<sup>68</sup> SimoPiyer më ntékwaka: «Ahwéhn, véhni mo njidëfun? Kwéhnaru wanës wante yédañnéð uwám ule wok pudina.

<sup>69</sup> Fuhnë, hnë wéjë kwëtëbun kwëtahnëfu ña fop do njétëbun Asëvah a yeru, ale payik Wënu ña.»

<sup>70</sup> Yesu më ntékwakéhni: «Gena bi ami rëhnaku, wuhne Pëhw gë Véhi vi fop? Bare aryampo hnë wuhne, aryokuñSintani|Sintani ye!»

<sup>71</sup> Wanës watac, soje Yuda nésedëho, aju Simo Isékariyot, aryampo hnë Pëhw gë Véhi hna, ale rokadëha ÿa.

## San 7

### Yesu, véheryu vëhwëtahnélahna

<sup>1</sup> Ante ndécëk watac ña, Yesu njasélendëho karañendëhni vahnë va Galile hna; ñadilohna njasélehñénd Yuđe hna, kabi vësankafwasëwif|Sëwif va njékélendëniho nda ehnëniha.

<sup>2</sup> Hara ambënt wasëwif ante  acik Wasank ña t ajéko.

<sup>3</sup> Awa v heryu më  ankédëniha nji: «Soje ye y dila Yuđe? Koy na hnam f enav r fal|Ar fal hu va nuhahn ni wadoku wap r n wante lidu ña.

<sup>4</sup> Ge ahnë  ad nj ti, co adina nt it nd doku l  wu ÿa. Kabi nt du vi  e vihna ah g  v yki, diry nuni vahn va fop.»

<sup>5</sup> V heryu n sed niho koy na kabi v hni f na v hw tahn lawohna.

<sup>6</sup> Yesu m e nt kwak hni: «Wati m en ÿa t k na ten. Bare wuhne, wati-wo-wati njiv k.

<sup>7</sup> Duni a  i kw hnana to a  e wu; bare ami,  ew ko kabi p yahn d fu ile nt d ÿa mek.

<sup>8</sup> Yirin, wuhne, g'amb nt; ami, y da ten kabi wati m en ÿa t kina.»

<sup>9</sup> Ante nt hn k hniwo koy na ña, um , Galile hna nkoko ten.

<sup>10</sup> Bare ante njiniho v heryu g'amb nt ña, njiko um  f na, bare tuf hnalohna hn  ahn .

<sup>11</sup> Hn  wati amb nt hna, v sankaf was wif va nj k lehn d nihawo do t y d niho: «Awa, ne nkeha asan arac?»

<sup>12</sup> Kore hna v ryampo nk aj l d niho dus soje l  wu ÿa. V ryampo nt hn d niho: «Ale lid f r n ye.» V y ntaw va nt hn d niho: «Hali, vahn va tokad.»

<sup>13</sup> Bare, kabi nt k k hniwo g  v sankaf was wif va, ahn  d k d lohn  n s hafo nk eryi soje l  wu ÿa.

<sup>14</sup> Yesu tēnkēkoCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna fagant wafac ambënt hna do karañedēhēhniwo vahnë va.

<sup>15</sup> Wasëwif ūwa pëmpëhnahnékéhniwo do tēyadëniho: «Hak njétahnék aki Vikerëh vi, do kobëri karañëna?»

<sup>16</sup> Yesu më ntékawakéhni: «Fop ile harañedëfuhéhni vahnë ūyi gena karañ mën; hnë ale fayiko hna matik fop.

<sup>17</sup> Ale hahnëndak nti ile ñad Ŵënu ūya njétëd ge ile harañedëfuhéhni vahnë ūya Ŵën hna matid, ma ge hakili mën hna dënk matid.

<sup>18</sup> Ale hnësëd soje ūac lëwu ūya, naŷëna nkaf ntëwu njékélehnëd. Bare ge ahnë njékélehnëd naŷën uŵac ale fayika ūya, ahnë asatah ye, do wamér gena hnë umë.

<sup>19</sup> Moyis njédakusariya|Sariya ūya, bare wëla aryampo hnë ūuhnë didina ile ntehnék ūya! Soje ye yékélehnëdun aryawuno?»

<sup>20</sup> Kore ūya më ntékwaniha: «Yine|Yine hwëhnaru! Mo yékélehnëd ndawi?»

<sup>21</sup> Yesu më mbok ntehnékéhni: «Iñë ryampo fo libu do wëli ūuhnë fop pëmpëhnahnëku!

<sup>22</sup> Moyis ntehnékuahácënduni|Háci vutah vucan va (paryi nke, gena umë fëgwëko, bare warëm fu väryënkwäryënkva fëgwëhnahnëko) dokácëdunëha|Háci ahnë wëla hnëfac ntaŵëla|Fac ntaŵëla.

<sup>23</sup> Awa, ge kácik fatah facan hnë fac ntaŵëla hna, menëdina sariya Moyis ūya, soje ye ntavëku g'ami kabi ahnë yërënëbu fop hnë fac ntaŵëla?

<sup>24</sup> Tavëryin kitij ile worun yëtéluhna. Kitijëryindën gante nke toña ka.»

### Yesu bi ye Arëhnayik a

<sup>25</sup> Awa, väryampo vävë Yerusalem va nësëdëniho soje Yesu ūya: «Gena bi aÿi yékélehnakënde ndawehni?

<sup>26</sup> Yékëryina: tase vahnë fop nësëd do ñoñ dehnëdena! Mpëd, paryi njavëtëniha vësankaf fu vi umë ye Arëhnayik a.

<sup>27</sup> Bare Arëhnayik a, ge njijëd, ahnë yëtëdina bi ne nkejëk; do aÿi asan, njétëbun hn'ile nkejëk hna.»

<sup>28</sup> Awa Yesu, ante karañedëhëhniwo vahnë va hnë seleleCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, më ndekak: «Paryi bi njëterunëho do njëterun bi ne matibu? Gena ami fëhnak yiju. Ale satëk fayiko bare yëtélunahna.

<sup>29</sup> Ami, njétëbuha, kabi ūalu hna matibu, do umë fayiko.»

<sup>30</sup> Awa, soje wanës watac, väyabah ñadëniho pëlaniha, bare ahnë pëlalawohna, kabi wati lëwu ūya tékëlohnäten.

**31** Bare vahnë väyabah bulunda hna kwëtahnënihawo. Ntehnëdëniho: «Ge Aréhnayik a tükik, ntid bi wëdahëse wafëmpëhnahnah ntëbi wante tük ntid ayi asan nj?»

### Vëyëka fayëde pëlajëniha Yesu

**32** Wafarise|Farise ūa nkwyeryëniho ile ñakéñakédëniho kore soje Yesu ūa. Awa vësankaf vësëna wasadëha va gë wafarise ūa më payënihëhni väyëka Cery Wën Cankaf va njini pëlajëniha.

**33** Yesu më ntehnëk: «Nkolahnëden ten toyë. Tac mbokadëfu hn'ale fayiko hna.

**34** Wati rac rëkëdun ayékëlehnënduno bare nudilunohna; kabi kodiluhna ayiwu ūuhnë hn'ile nkedëfu ami hna.»

**35** Wasëwif|Sëwif wale hnëpadëhawo va më tëyélëdëni: «Ne ga ñad nji hn'ile nkoden nuyilënahna hna? Wasëwif wale sampék hnë vële wok väyena wasëwif hna bi ñad nji? Mpëd ñad nji karañëhni vële wok väyena wasëwif va fëna?

**36** Ye ga pëhnëtanëd wanji wanës: “Njékëlehnëdunëho do nudilunohna, kabi kodiluhna ayiwu ūuhnë hn'ile nkedëfu ami hna”?»

### Wënka wante yëdahnëd sël ntaŵary, uwám paryi ḥa

**37** Fac le ūak hwëhnak nafa ambënt hna yeho fac rëkwa ūa. Fac rac, Yesu më kahnëk haryënkw kore ūa, do ndeka: «Ge ahnë njoka wënka, njij ūal mën hna do ciya.

**38** Ge ahnë kwëtahnëko, ahnë arac nked gante nësék Vikerëh ka: “Wënka wayabah wante njëdahnëd sël ntaŵary, uwám paryi ḥa njaliđ hnë umë.”»

**39** (Yesu soje lyir nte nuŷadëni vële hwëtahnëka va nësëdëho. Wati rac, Yir iňa yëdahnilohna ten, kabi Yesu matëndilohna ten hafo tük laňa hnëfak lëwu hna.)

### Nahan kore ūa nëmpëlëko soje Yesu

**40** Kore hna, väyabah hnë vële wëryëko wanës watac va ntehnëdëniho: «Paryi nke, ayi asan yekila|Kila le hnapëdëho ūa!»

**41** Vëryampo ntehnëdëniho: «Aréhnayik a ye!» Bare, vëryampo më ntëkwani: «Aréhnayik a kod bi mati Galile?

**42** Gena bi Vikerëh va ntehnëk Aréhnayik a avë hnënk AhnawDavid yed do Betëlem nagëde, ankol David hna dënki?»

**43** Koyëna bulunda ūa nahan dëw hni ḥa nëmpëlëko g'ahaŵary soje Yesu ūa.

**44** Vëryampo hnë vëhni ñadëniho pëlayi, bare ahnë dëkëlohnahna pëlahnah.

### Vësankaf wasëwif va vëhwëtanhëlahna Yesu

<sup>45</sup> Vëyëka Cery Ŵën Cankaf va mbokalehnini g'ante nkeni vësankaf vësëna wasadëha gëwafarise|Farise ka. Vërac më tëyënihëhni: «Soŋe ye worun yojélunahna Yesu?»

<sup>46</sup> Më ntëkwani: «Kobëri ahnë nësëna g'umë ki!»

<sup>47</sup> Wafarise ūa më ntëkwani: «Ye! Maŵerun ūuhnë fëna arokayiwu?»

<sup>48</sup> Kobëri bi nurunëha asankaf aryampo ma farise aryampo ale hwëtahnëka?

<sup>49</sup> Hali! Vahnë vële wok vëyëtënasariya|Sariya Moyis va fo hwëtahnëka. Vëhni, vëryëwanina!»

<sup>50</sup> Nikodem yeho farise aryampo ale yentiko hnam ſa. Biŷëna dus umë yiko vëhni Yesu hna. Umë ntehnékëhni vëyëntaŵ va:

<sup>51</sup> «Awa, sariya fu ſa maŵeryak bi tame kitinji ahnë ndaŵi hara gwëryina ten do hara yëtina uŵeh ule ntik ūa?»

<sup>52</sup> Më ntëkwaniha: «Avë Galile bi yero, wëjë fëna? Yëkëry Vikerëh va do nuđu wëlakila|Kila ryampo matidina muk Galile.»

<sup>53</sup> [Tac, pitëlëlehnëni ale-wo-le mënc gë ſalu.

## San 8

### Yesu g'asëval ale naŋëtëlehnini g'asan

<sup>1</sup> Yesu njiko hn'ikuŋ inte ūacikOliviye|Oliviye.

<sup>2</sup> Ga pacëk, wakëwak fo, mbokako seleleCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna do vahnë va fop têhаниhawo; awa më ntañak do karanjëdëhëhniwo.

<sup>3</sup> Taŋ,vëharan|Aharaŋ sariyasariya va gëwafarise|Farise ūa tëkaryëlehniniha asëval ale naŋëtëlehniniho g'asan. Kwëtëniha haryënk wahnë fop.

<sup>4</sup> Më ntehnëniha Yesu: «Aharaŋ, ayi asëval g'asan naŋëtëlehnini hnë wati nte ndakakëndëni ḥa dënk.

<sup>5</sup> Hara,sariya|Sariya hna, Moyis më lehnékëfu ntutini gë wéraka hafo cëmëni iyi sifa vësëval. Wëjë lë, ye ye kiti hu ſa hnë wanji?»

<sup>6</sup> (Hn'ini tëy, urënd têndëhnëdënihawo, nuŷahnëni ile ntehnëdëni menëk.) Yesu dëkwalohna, tënkwëko do pëgw kerënd g'irufa ſa nkal hna.

<sup>7</sup> Kabi nkoniho tëyëndëniha, awa Yesu më matëndak do ntehnëhni: «Ale wok kobëri menëna hnë ūuhnë ſa ndënkw ntuta.»

<sup>8</sup> Tac më mbok tënkwëk do mbok kerënd kat nkal hna.

<sup>9</sup> Ga nkwyëni wanës watac, njilehnëni aryampo aryampo, vicër va ryënkwëko ten. Tavëlehnëniha Yesu g'asëval a fo hnam.

<sup>10</sup> Awa Yesu më matëndak do ntehna: «Awa ne nkehëhni vële yojakëhi va? Ahnë gena bi ale hitinjëki hafo cëm hna?»

<sup>11</sup> Asëval a më ntëkwak: «Aharaŋ, ahnë gena ale hitinjëko.» Awa Yesu më ntehnëka: «Ami fëna kitinjëdilhna. Yiry, do ant'avoka ſen.»]

### Yesu, humpen duniÿa ha

<sup>12</sup> Yesu mboko nës kat kore hna: «Ami ye humpen duniÿa ha. Ale rëfëdëho ÿa yasëdina hn'umëhwëry: nuŷad humpen hunte ryënëd uwám usër hna.»

<sup>13</sup> Sonje racwafarise|Farise ſa më ntehnëniha: «Wëjë dënk hnësad; wanës hu ña kwëhnana nafa.»

<sup>14</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Ha, ami dënk hnësad: bare wanës mën ña kwëhnak nafa, kabi ami njëtëbu hn'ile matibu hna do hn'ile njidëfu hna, bare ſuhñë yëtéluhna hn'ile matibu hna gë hn'ile njidëfu hna.

<sup>15</sup> Ŧuhñë, ile hnudun fo hitinjëdun; ami, kitinjëda ahnë.

<sup>16</sup> Bare, ge kitinjëdëhëfu, kiti mën ÿa catëd, kabi gena ami fo hitinjëd, Rëm ale fayiko ÿa g'ami nkebun.

<sup>17</sup> Kerina bisariya|Sariya hun hna, ge wasede wahi nësëni wanës watac fo, wanës watac toña ye?

<sup>18</sup> Awa ami, ami dënk ye sede mën ÿa, do Rëm ale fayiko ÿa fëna nkenëhnëko sede.»

<sup>19</sup> Awa më tëyëniha: «Ne nkeha rëmuh ÿa?» Yesu më ntëkwak: «Paryi yëtélunohna do paryi yëtélunahna Rëm mën ÿa fëna. Ge njëtakëndunëho, njëtakëndunëha Rëm mën ÿa fëna.»

<sup>20</sup> Yesu, ante karanjëdëhëniwo hnë seleleCery Ŧën Cankaf|Cery Ŧën Cankaf hna nësëko koyëna darël hn'ile kwëtëdeho wayëd hna. Ahnë yëkëhnahnëlohnna pëlahna, kabi wati lëŵu ÿa tékëlohnna ten.

### Kodiluhna ayiwu hn'ile njidëfu hna

<sup>21</sup> Yesu më mbok ntehnëkëhni kat: «Njidëfu do njëkëlehnëdunëho, bare gë wameh hun ña cëmëdun. Kodiluhna ayiwu hn'ile njidëfu hna.»

<sup>22</sup> Wasëwif|Sëwif ſa më ntehnëlëni: «Ndëwa bi ñad, kabi ntehnëd: “Kodiluhna ayiwu hn'ile njidëfu hna”?»

<sup>23</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Ŧuhñë vëvë gëd yerun, bare ami avë g'ambin yebu. Iyi duniÿa hwëhnëku, bare ami kwëhnëlohnna iyi duniÿa.

<sup>24</sup> Sonje umë lehnahnëmu: “Gë wameh hun ña cëmëdun.” Ha, ge kwëtahnëlohnna “Ami ye” gë wameh hun ña cëmëdun..»

<sup>25</sup> Awa më tëyëniha: «Mo yero?» Yesu më ntëkwakëhni: «Kwëlëkwël pëyadëmuno kobëri wapëgwa hna.

<sup>26</sup> Soṇe hun ūa, njabék vile hokëndëbu hnësu hitijahnu. Ale fayiko ūa ahwëhn toña ye, do ile fëyadëmu hnë duniūa ūi ūalu hna ñëŋajëbu.»

<sup>27</sup> Vëwëryëdilohna Yesu soṇe Rëm ūa nësëndëhëhniwo.

<sup>28</sup> Awa më mbok ntehnëkëhni: «Ge njelërunëha Ajë Ahn'a, njavëtëdun “Ale ye ūa yebu”, njavëtëdun ñoñ dida g'ufér mën: ile karanjëko Rëm ūa fo hnësëdëfu.

<sup>29</sup> Ha, ale fayiko ūa g'ami nkebun; tavëlohma ami fo, kabi ile ñad ūa lidëfu kwëlëkwël.»

<sup>30</sup> Wati nte nësëdëho Yesu aki ña väyabah kwëtahnënihawo.

### Abëraham gë Yesu

<sup>31</sup> Awa Yesu më ntehnëkëhniwasëwif|Sëwif wale lehnëko kwëtahnëniha va: «Ge maŵëhnëdun fac-wo-fac wanës mën ña koyëna tufahnëdunvërëfal|Arëfalmën paryi yerun.

<sup>32</sup> Koyëna njëtakëndun toña ūa do toña ūa ntikëndëhu vahnë vële ye afaya.»

<sup>33</sup> Më ntëkwaniha: «Fuhné, Abëraham hwëhnëkëfu, kobëri gelëfuhna muk vëramp ahnë. Hak kodu alehn: “Nkekëndun afaya”?»

<sup>34</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Toña ūa fëyadëmu: Ale-wo-ale lid wameh a, aramp wameh ye.

<sup>35</sup> Hara aramp gedina kwëlëkwël avë tere, bare aju ahwëhn tere ūa avë tere kwëlëkwël ye.

<sup>36</sup> Ge Aju Ŵën ūa lik ayewu afaya, awa paryi nke afaya yedun.

<sup>37</sup> Njëtëbu hnënk yerun gë Abëraham. Bare soṇe ile yékëlehñëdun aryawuno ūi, umë rufahnëd ñwëýerun wanës mën ña.

<sup>38</sup> Ami, ile hnubu vëhni Rëm mën ūa hnësëdëfu. Do ŵuhné, ile wëryerun rëm hun hna lidun.»

<sup>39</sup> Më ntëkwaniha: «Fuhné, rëm fu ūa, Abëraham ye.» Yesu ntehnëkëhniwo: «Ge paryi vutah Abëraham yekëndun, ile ntidëho ūa rëkakëndun alindu.

<sup>40</sup> Bare mama pëyahnëmu toña ile ūenjajëbu Ŵën ūa, njëkëlehñëdun aryawuno. Abëraham ñoñ dina ile ŵëntëlëk gë iÿin ki!

<sup>41</sup> Ŵuhné, ile ntid rëmun ūa dënk lidun.» Më ntëkwaniha: «Gelëfuhna vësëval vële wafëd vankaf vantëw hni. Rëm ryampo fo hwëhnabun: Ŵënu ña ye!»

<sup>42</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Ge paryi Ŵënu ña yekënd Rëm hun ūa, rëkakëndun aÿanduno, kabi Ŵën hna matibù do soṇe lëwu ūa yijëbu hnë fagant hun hna. Yijëla soṇe lëmën dënk, umë fayiko.

<sup>43</sup> Soṇe ye ye gwëryëdiluhna ile lehnëdëmu ūa? Umë ye kabi mëkëdiluhna ahnëpawu wanës mën ña.

<sup>44</sup> Rëmun ſa, Sintani|Sintani ye, do ile ñad ſa lidun. Kobëri wapëgwa hna aryañ vahnë ye: kahnëdina muk hnë toña, kabi toña gena hnë umë. Ge mërëd, g'anësa ntëwu ḥa rëkëd nësënd, kabi aŵer ye, paryi nke umë ye rëm wamér ſa.

<sup>45</sup> Bare ami, toña ſa hnësëdëfu. Soje umë ye kwëtahnëdilunohna.

<sup>46</sup> Mo hnë ūhnë hod tufahn menëbu iñë ryampo? Ge nësëdëfu toña ſa, soje ye kwëtahnëdilunohna?

<sup>47</sup> Ge Ŧënu ḥa hwëhnëku nëpadun wanës wadëwu ḥa. Ge nëpadiluhna, kabi kwëhnéluhna ye.»

<sup>48</sup> Wasëwif ūa më tëyëniha Yesu: «Kwëhnalëfuhna bi toña lehnëfu avëSamariyeru do gëyine|Yine nkerun?»

<sup>49</sup> Yesu më ntëkwak: «Gelëfuhna gë yine. Rëm mën ſa lënënëdëfu, bare ūhnë, ḷwëÿerun dënënëdilunohna.

<sup>50</sup> Ami, yëkëlehnëlaicëmb|Icëmb soje lëmën dën. Ahaŵary yëkëlehnëdëho do umë hitijëd gante cañék ka.

<sup>51</sup> Toña ſa fëyadëmu: ale lënënëk wanës mën ḥa cëmëdina muk.»

<sup>52</sup> Wasëwif ūa më ntehnëniha: «Tame, pacëkëfu gë yine nkerun. Abërahama cëmëk,wakila|Kila ḥa fëna, do wëjë, alehn: “Ale lënënëk wanës mën ḥa cëmëdina muk.”

<sup>53</sup> Wëjë bi lëbëka Rëm ſa, Abërahama, nte sëmëk? Do cëmëni fop wakila ḥa fëna! Mo liyahñéki yero?»

<sup>54</sup> Yesu më ntëkwak: «Ge ami dën rëkakënd sëmbandu, icëmb mën ina kwëhnakëndina nafa. Ale sëmbëdëho ſa, Rëm mën ſa ye, umë dën lehnëdun ye Ŧën hun ḥa.

<sup>55</sup> Yëtélunahna, bare ami njëtëbuha. Ge ntehnakëndëbu yëtélëwahna, aŵer yekëndëbu, had ūhnë. Bare njëtëbuha do ntënenëdëfu wanës wadëwu ḥa.

<sup>56</sup> Abërahama, Rëm sankaf hun ſa, natëkawo dus kabi njëtëko tëkidëfu. Nuko fac lëmën ſa do natëkawo.»

<sup>57</sup> Awa wasëwif ūa më mbokëni ntehnëniha: «Kwëhnalihna ten wabëhn wafëhw imbëd (50) do alehn nuruha Abërahama!»

<sup>58</sup> Yesu më ntëkwakéhni: «Toña ſa fëyadëmu: ani gë nagahnënde Abërahama ſa, “Ami Ye.”»

<sup>59</sup> Ga nkwëryëni watac, mbankëpëdëniho wëraka ntutahnëniha, bare Yesu më coŵak do cahnëlehn seleleCery Ŧën Cankaf|Cery Ŧën Cankaf hna.

## San 9

Yesu g'asan ale hnagiko mëp

<sup>1</sup> Awa, hn'ankaŵ hna, Yesu nukawo asan ale hnagiko mëp.

<sup>2</sup> Véréfal|Aréfalvélêwu va më tÿyeniha aki: «Aharaŋ, soŋe ye nagik aÿi asan mëp? Soŋe wameh wadëwu ḥa dën̄k bi ye ma wameh vèle hnagëka ḥa ye?»

<sup>3</sup> Yesu më ntékwak: «Gena soŋe wameh wadëwu ḥa, gena fëna wëba vèle hnagëka ḥa; mëpëk soŋe vahnë va fop nuhahnëni ile mëkëd nti Ŵënu ḥa.

<sup>4</sup> Tëfékëfu ntiyin wadoku ale fayiko ſa ante nkok mëdëna ten ḥi. Mëd uŋa têhajëk, hn'ile nkod kolëna ahnë mbok ndokuŋ.

<sup>5</sup> Wati nte yedëfu duniya ſi fop, humpen duniya ha yebu.»

<sup>6</sup> Ga nèsék watac, Yesu më têpëk nkal hna do nëgw nkal iŋa gë wato wadëwu ḥa, do mbërya inkal tac mëp uŋa vinkër hna.

<sup>7</sup> Tac ntehna: «Yiryeyi awëñaj pisin le ūacëde Silowe ſa.» Uwi ūac «Ale Fayik» pëhnëtanëd. Umëp uŋa njilehn nkweñaj, do mëpëtako mbokajatënd!

<sup>8</sup> Vësaryëntawu gë vèle hnudëhawo kwëlëkwël ga muntaš va më ntehnëni: «Gena bi aÿi asan lañadëho kwëlëkwël muntand?»

<sup>9</sup> Vëryampo ntehnëdëniho: «Umë dën̄k ye.» Vëhaŵary më nkajëni: «Ale mëntélëni fo ye.» Bare umë, më ntehnëk: «Paryi, ami dën̄k ye.»

<sup>10</sup> Awa më têyik: «Hak ntiru ahnuhahnënd?»

<sup>11</sup> Më ntékwakëhni: «Asan ale ūacik Yesu ſa sëkënakëh toyë nkal iŋi, mbëryo vinkër li do ntehno: "Yiryeyi Silowe hna awëñaj." Më yibù, wëñaju do, taŋ hnulehnu wapacëk!»

<sup>12</sup> Më têyeniha: «Ne nkeha Yesu tac?» Më ntékwakëhni: «Yëtëla.»

#### Asan ale ūepëtik a gë wafarise ūa

<sup>13</sup> Më njonihha asan ale ūepëko ſa gëwafarise|Farise.

<sup>14</sup> Hara, hnëfac ntaŵela|Fac ntaŵela cëkënëko Yesu nkal iŋa mëpëtahna vinkër va.

<sup>15</sup> Awa wafarise ūa më têyeniha vëhni fëna, hak kolahnëk nund. Më ntehnëkëhni: «Nkal cëkah liyibuho vinkër li, më wëñabu, do tame nudëfu.»

<sup>16</sup> Wafarise wëryampo më ntehnëni: «Ale lik iÿin ſa matina Ŵën hna, kabi dënénëdina ntaŵela ḥa.» Bare vëhaŵary më ntékwani: «Hak kod ahnë awen nti iÿi sifa wëdahëse wafëmpëhnahnah?» Wanës wadëw hni ḥa nëmpëlëko.

<sup>17</sup> Awa më mbok têyeniha kat ale ūepëko ſa: «Wëjë lë, ye hnësëru soŋe lëwu ſa kabi vinkër hu va mëpëtëk?» Më ntékwakëhni: «Kila|Kila ye.»

<sup>18</sup> Bare,wasëwif|Sëwif ūa ḥwëyëniho kwëtahnëni paryi aÿi asan mëpëko do tame nud. Soŋe rac macahnënihëhniwo vèle hnagëka va.

<sup>19</sup> Më têyenihiëhni: «Aÿi asan paryi bi ajë hun ye? Umëp bi nagik paryi? Ge toňa ye, hak ntik awa nuhahnëd tame?»

<sup>20</sup> Vële hnagëka va më ntëkwani: «Njëtëbun ajë fu ūa ye do mëp nagik.

<sup>21</sup> Bare yëtëlëfuhna bi ye liyak nuhahnëd tame do yëtëlëfuhna fëna bi mo ūpëtëka. Tëyëryina: naŷek, kod ntëkwa umë dënkk!»

<sup>22</sup> Vële hnagëka asan va nësëniho koyëna kabi ntakékëhniwo gë vësankaf wasëwif va: njëtëniho vëhni tëko pëhnani ntanihëhnicaliña|Cery Caliña Wasëwif hna fop vële hwëtahnëd Yesu ye Arëhnayik a.

<sup>23</sup> Soje rac ntëkwahnëniho vële hnagëka mëp va: «Tëyëryina umë dënkk, naŷek, kod ntëkwa!»

<sup>24</sup> Awa wafarise ūa më mbok macehnëniha kat asan ale ūpëko ūa do ntehnëniha: «Dënënëryehna Ŵënu ḥa ahnës toña ūa. Njëtëbun fuhné asan arac awen ye.»

<sup>25</sup> Më ntëkwak: «Yëtëla bi awen ye ma hali. Bare njëtëbu iñë ryampo: mëpëbuho do tame nudëfu.»

<sup>26</sup> Më mbokëni tëyëniha: «Ye ntiki? Hak njérënëki?»

<sup>27</sup> Më ntëkwakëhni: «Nësëhnëmu, bare nëpalunohna. Soje ye ūadun avok awëryuno kat? Ñadun bi mpëd, ūuhnë fëna, ayentiwuvërëfal|Arëfal aÿi asan?»

<sup>28</sup> Awa pëgwëlehnëni njëwëndëniha do ntehnëni: «Wëjë, arëfal aÿi asan yeru! Fuhné, vërëfal Moyis yebun.

<sup>29</sup> Njëtëbun Ŵënu ḥa nësëhnëkawo Moyis, bare aÿi asan, yëtëlëfuhna dënkk bi ne matik!»

<sup>30</sup> Asan a më ntëkwakëhni: «Umë fëmpëhnahnah ye: njérënëko do yëtéluhna, ūuhnë, hn'ile matik hna!

<sup>31</sup> Fuhné fop, njëtinëk Ŵënu ḥa nëpadilëhnhihna vëwen va, bare ge ahnë ntënënëdëha do nti ile ñad ūa, nëpadëha.

<sup>32</sup> Kobëri gwëryina ga nësëde ahnë mëpëtëka ale hnagik mëp.

<sup>33</sup> Aÿi asan, ge matekëndina Ŵën hna, ñoñ kokëndina nti.»

<sup>34</sup> Umë ntëkwaniha: «Wameh fo yeru kobëri nte nagiru ḥa do aÿand aharanjëfu!» Ntalehnëniha caliña hna.

### Imëp paryi

<sup>35</sup> Yesu njëtako ntaniha asan a, më njëkëlehnëka do tëya: «Kwëtahnëruha biAjë Ahn'a|Ajë Ahnë ?»

<sup>36</sup> Asan a më ntëkwaka: «Aharaŋ, pëyarye bi mo ye soje holahnu hwëtahnuwa.»

<sup>37</sup> Yesu më ntehnëka: «Nuđuha gë vinkér hu vi. Umë dënк hnësëndëhi iyi wati.»

<sup>38</sup> Asan a më ntehnëka: «Ahwëhn, kwëtahnëmi.» Ndëkwëhnëlehn haryënkw Yesu do cëmba.

<sup>39</sup> Tac Yesu më ntehnëk: «Soje tufahn ale-wo-le ile nke ſa yijëbu hnë iyi duniÿa. Koyëna vële wok vëhnudina va nuhahnëni do vële hnud va nkeni had vumëp.»

<sup>40</sup> Wafarise|Farise, wale yeho darël lë̄wu ſa, nkwyeryëniho wanës wadë̄wu ja do më tëyëniha: «Awa, vumëp bi yebun, fuhnë fëna?»

<sup>41</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Ge vumëp yekëndun, dehnakëndena menërun. Bare wëli: ntehnërun nudun. Soje rac wameh hun ja hnë ūuhnë nkok.»

## San 10

### Wape ḥa g'aheryëherya ſa

<sup>1</sup> Yesu mboko ntehn kat: «Toña ſa fëyadëmu: ge kwëhnaru kece wape do ge ahnë kayëk cape ndampo tënkkëna hnë rënka hna, ahnë arac ale ye do bandi.

<sup>2</sup> Ale rënkkëk rënka ſa, umë ye aheryëherya wape ḥa.

<sup>3</sup> Ayëka kece ſa pidëtëhnëdëha aheryëherya ſa rënka ſa do wape ḥa nëpadëni kopa lë̄wu ſa. Macëdëhëhni wape wadë̄wu ja ile-wo-le ūac lë̄wu ſa do canëhni.

<sup>4</sup> Ge canëkëhni fop wante kwëhnëk ḥa, gë vëhni rëkëd njasëntënde do tëfélëdëni, kabi njëtëni kopa lë̄wu ſa.

<sup>5</sup> Muk warëfélendilahna ale nkoni wayëtëna; nkaryëdëniha ḥawët, kabi wayëtëna kopa lë̄wu ſa.»

<sup>6</sup> Yesu uji mëntëndëlehn nësëhnëkëhniwo vahnë va fop, bare vëytëlohma ile nësëdëho ſa.

### Yesu, aheryëherya afërën a

<sup>7</sup> Awa më mbok ntehnëk: «Toña ſa fëyadëmu: ami ye rënka kece wape ḥa.

<sup>8</sup> Fop vële ryënkwëhnikow vi vële ye do wabandi do wape ḥa wahnëpalëhnihna.

<sup>9</sup> Ami ye rënka ſa. Ale rëfëk ſal mën tënkahne ſa pehëtëde. Koyëna kod tënkkënd do cahnënd gante ñad ka, do nuŷad ile tokëd.

<sup>10</sup> Ale ſa, ule fo njijëd, idaw do përëkan. Ami, njijëbu soje nuŷahnëni vahnë va sël ntaŵary, uwám paryi ſa, do njabëhni.

<sup>11</sup> «Ami, aheryëherya afërën a yebu. Aheryëherya afërën a pëhwëtak njëdahn ntaŵary dë̄wu ḥa soje wape wadë̄wu ḥa.

<sup>12</sup> Ale sosëde koryi soje keryahnënd herya do kwëhnëlihna umë dënк wape ḥa, umë gena aheryëherya paryi: ge nuka ūin ūa, ga njijëd, tavëdëhëhni nkary. Awa ūin ūa tënkedëhëhni wape ḥa pëlahni wëdampo do wañëntaw ḥa campëdëni.

<sup>13</sup> Aŷi asan, koyëna ntid kabi cosik ntihahn doku rac do nafa wahwëhnana wape mën ḥa soje lë̄wu.

<sup>14</sup> «Ami, aheryëherya aférén a yebu. Njëtëbuhëhni wape mën ḥa do wape mën ḥa njëtëniho,

<sup>15</sup> had gante njëtëko Rëm ki do njëtëbuha Rëm ki. Njëdahnëdëfu ntañary mën ḥa soje wape mën ḥa.

<sup>16</sup> Kwëhnabuhëhni kat wape wakawary wante wok wayentina kece li. Tëfëko watac fëna yojëwëhni; nëpadëni kopa mën ūa, do koyëna kore ryampo fo nkedëni g'aheryëherya aryampo fo.

<sup>17</sup> Ge Rëm ūa ḥahnëdëho, kabi njëdahnëdëfu ntañary mën iña ye. Njëdahnëdëfu bare mbidëfu fëna.

<sup>18</sup> Ahnë kodina nufëhno ntañary iñi, bare g'uhnatah njëdahnëdëfu. Mëkëdëfu yëdahnu do mëkëdëfu viwu kat. Umë ye ile ntehnëko Rëm mën liwu ūa.»

<sup>19</sup> Nahanwasëwif|Sëwif ūa mboko nëmpël kat soje wanës watac.

<sup>20</sup> Vëyabah hnë vëhni ntehnëdënihawo: «Gëyîne|Yîne nkeni! Cenaka! Soje ye hnëpadunëha?»

<sup>21</sup> Vëryampo më ntëkwani: «Ale nkeni gë yîne nësëdina aki; yîne kod bi mëpëta ahnë?»

### Yesu ḥwëyik

<sup>22</sup> Wati huji yeho do ntideho Yerusalem hna ambënt nte ryënkwtahnëdëho ante pëhwëtiko Cery ŵen Cankaf ḥa.

<sup>23</sup> Yesu nkentiko do nder cancaf nte ūacik Salomo hna njasëlehnëdëho.

<sup>24</sup> Awawasëwif|Sëwif ūa më kwërëniha do ntehnëniha: «Hafo guve ntihëtëduhëfu hn'ufëmpëhnahnah hna? Ge Arëhnayik a yero pacënëhnëryifu.»

<sup>25</sup> Yesu më ntëkwakëhni: «Tëkemu fëyawu, bare kwëtahnëluhna. Nurun wadoku wante lidëfu g'uŵac Rëm mën ḥa; watac ye sede mën ūa.

<sup>26</sup> Bare kwëtahnëdiluhna kabi gentiluhna kore wape mën hna.

<sup>27</sup> Wape mën ḥa nëpadëni kopa mën ūa; njëtëbuhëhni do tefëlehnëdëniho.

<sup>28</sup> Njëdadëfuhëhni uwám ule wok pudina ūa: wasëvëdina muk do ahnë kodina teboŵëhni.

<sup>29</sup> Rëm mën ale yëdakowëhni ūa hnaŷek lëbék fop, do ahnë kodina nufëhni gë fanka hnë umë.

<sup>30</sup> Ami gë Rëm ūa, aryampo fo yebun.»

<sup>31</sup> Tac fëna kat, wasëwif ūa, ga nkwëryëni watac, më mbok nufani wéraka ndaŵahnëniha.

<sup>32</sup> Awa Yesu më ntéhnékëhni: «Ntibu tase hun viŷe viférën viyabah gë fanka Rëm ūa, soje iŷehne hnë watac ūadun aryawahnuno gë wéraka?»

<sup>33</sup> Wasëwif ūa më ntékwaniha: «Gena iñë férën ile liru ūaderu aryawahnini, bare kabi Ŵënu ña yeŵedu. Wëjë ahnë fo yero, do aŷand aliya Ŵën!»

<sup>34</sup> Yesu më ntékwakëhni: «Kerina bi Vikerëh hun hna: Ami, Ahwëhn a, ntéhnëdëmu: “Wamën yerun” ?

<sup>35</sup> Njëtinék kodena ntihëti hn'ile nésik Vikerëh Ŵënu hna. Awa Vikerëh hun hna Ŵënu ña “wamën” macékëhni vële ntéhnëd va.

<sup>36</sup> Do ami, Rëm ūa têhnako paye duniŷa li. Awa hak kodun alehnu Ŵënu ña yeŵëdëfu ge pëyahnenbuAju Ŵënu|Aju Ŵën ña yebu?

<sup>37</sup> Ge dida doku Rëm mën ūa, ant'ahwëtahnuno.

<sup>38</sup> Bare ge ntidëfu, wëla kwëtahnélunohna, maŵeryin ahwëtahnou wëla wadoku mën ñi fo. Koyëna njavëtëdun, pëgw dol hafo kwëlëkwël, Rëm ūa hnë ami do ami hnë umë nkebu.»

<sup>39</sup> Soje rac, vësankaf wasëwif va mboko njékélehñëndëni pëlaniha, bare pehékëhniwo.

<sup>40</sup> Ga ndëcëk watac, Yesu më mbok njik gë cape ñëntaw mbë sën Yurëdan ka, hn'ile pëgwëko njaryëndSan|San hna dën. Hnam ñëwëko.

<sup>41</sup> Vahnë vëyabah njijëniho ūalu hna. Ntehnëdëniho: «San wëla dahëse fëmpëhnahnah ryampo dilohna, bare fop ile nésëdëho soje aŷi asan ūa toña ye.»

<sup>42</sup> Do vëyabah hnam kwëtahnënhawo Yesu.

## San 11

### Icëm Lasar

<sup>1-2</sup> Hn'ankol Betani hna ntëdënihoMari|Mari g'aheryu Marët, do g'ahery hni Lasar. (Mari yeho asëval ale rurékawo Ahwëhn a datikola ūa wapary hna do pëhwëca g'imul dëwu ña.) Awa Lasar, aheryu, tesëko.

<sup>3</sup> Vësëval vëhi vërac më payëniha ahnë ñi ntéhna Yesu: «Ahwëhn, lawo hu ale ūaru aŷand a, tesék.»

<sup>4</sup> Yesu, ga njëtak watac, më ntehnëk: «Uwi res gena daw inji fo ndawëdëha, umëcëmbahnëde|Icëmb Ÿënu ña fëna, tufahnëd inaÿ dëwu ña do koyëna tufahnëde inaÿAjë Ÿënu|Aju Ÿënu ÿa fëna.»

<sup>5</sup> Hara Yesu ñadëhawo Marët, gë Mari, do g'ahery hni Lasar.

<sup>6</sup> Bare ante njëtako Lasar tesék ña, wafac wahi mboko ñëw hn'ile nkeho hna.

<sup>7</sup> Tac më ntehnëkëhnivërëfal|Arëfal vëlëwu va: «Bokanëfu gë Yude.»

<sup>8</sup> Vërëfal va më ntëkwaniha: «Aharañ, biÿëna ga njëkëlehnëdënhino vëvë Yude va ndawënihi gë wéraka, do tame ñadu avoka hatac?»

<sup>9</sup> Yesu më ntehnëkëhni: «Gena bi wëwati pëhw gë wahi ye facë hna? Ge ahnë njasëd g'anent, gëwëdina, kabi nud wapacëk gë humpen duniÿa hi.

<sup>10</sup> Bare ge g'umëd ga njasëd, nkëwëd, kabi humpen gena hnë ahnë arac.»

<sup>11</sup> Ante nësék watac ña, Yesu më nkwënëk: «Lawo fu ÿa Lasar wakwëd ndakëk, bare njidëfu hnëgëtëwa.»

<sup>12</sup> Vërëfal va më ntëkwani: «Ahwëhn, ge ndakëk, yër ija njérëd.»

<sup>13</sup> Yesu Lasar cëmëk ñadëho nës, bare vërëfal va ntiyahnekëhniwo ryak wakwëd paryi nësëd.

<sup>14</sup> Awa Yesu më nësëhnëkëhni wapacëk: «Lasar cëmëk,

<sup>15</sup> do natëko soje hun ÿa kabi gelëwohna hnam g'umë wati rac. Koyëna kwëtahn hun ña njaÿëd. Awa tame yinëfu ÿalu hna.»

<sup>16</sup> Tac Toma, ale ñacëde Asëp a, më ntehnëkëhni vërëfal vëÿëntaw va: «Yinëfu, fuhné fëna, soje cëmëntinëfu g'umë!»

### Yesu, ibëhn ija gë sël ntaŵary, uwám paryi

<sup>17</sup> Ante tékëko Yesu ña, njëtëko Lasar nuÿak wafac wahnah yag hna.

<sup>18</sup> Yëbëlan Betani gëYerusalem tékëlohma uyas wakilo watar,

<sup>19</sup> dowasëwif|Sëwif wayabah njijëniho vëhni Marët gëMari|Mari hna soje simpaÿ icëm ahery hni ña.

<sup>20</sup> Marët, ga njëtak Yesu nkejëk, më njik pankëlëni, bare Mari tere hna nkoko.

<sup>21</sup> Marët më ntehnëka Yesu: «Ahwëhn, ge hnani nkekënduho ahery mën a cëmakëndina.

<sup>22</sup> Bare njëtëbu wëla gaki Ÿënu ña maŵeryanëdëhi fop ile rëyëduha ÿa.»

<sup>23</sup> Yesu më ntehnëka: «Ahery hu matëd cëm hna.»

<sup>24</sup> Marët më ntëkwaka: «Njëtëbu ñus, mbëhnëd fac rëkwa hna, ante rëkëd mbëhnëndëni fop vësëm ña.»

<sup>25</sup> Yesu më ntehnëka: «Ami dënk ye ibëhn ija do sël ntaŵary, uwám paryi ña. Ale hwëtahnëko ÿa mbëhnëd wëla cëm.

<sup>26</sup> Do ale-wo-le hwëhnak sël ntaŵary, uwám paryi ña do kwëtahnno godina cëm hna. Kwëtahnëru bi wañi?»

<sup>27</sup> Marët më ntëkwaka: «Ha, Ahwëhn, kwëtahnëbu Arëhnayik a yelu,Ajë Ÿënu|Aju Ÿënu, ale rëfëkawo njij duniÿa hna.»

### Yesu kod

<sup>28</sup> Marët, ga nësék watac, njilehn macehna aheryuMari|Mari, canarya ntehna: «Aharañ a ani nke, do macëdëhi.»

- <sup>29</sup> Mari, ga nkwyeryök watac, matélehn nkary gë vëhni Yesu.
- <sup>30</sup> Hara tënkelohna ten nkol hna: hn'ile pankélénih gë Marét hna nkoko.
- <sup>31</sup> Vèle nkeniho gë Mari tere hna, yijéko simpaý icém va, nunihawo ga maték cahn nkary. Më tefélehnéniha, ntiyahnekéhniwo g'iýag njid wako ña.
- <sup>32</sup> Mari tékéko hn'ile nkeho Yesu hna. Nunda tuñ, njolehn haryéñkw lëwú do ntehna: «Ahwéhn, ge ani nkekéndu ahery mën a cémakéndina.»
- <sup>33</sup> Ga nukéhni Yesu kodéniho gë vèle njijéniho va, njakékawo sakahnéha dus.
- <sup>34</sup> Më teyékéhni: «Ne kwétérunéha?» Më ntékwaniha: «Ahwéhn, yij, nuðu.»
- <sup>35</sup> Yesu pégwélehn kond.
- <sup>36</sup> Awa vahné va ntehnélehnéni: «Yékéryin gante ñadéhawo ka!»
- <sup>37</sup> Véryampo hnë vëhni ntehnédéniho: «Umë ale wépétékéhni vumép, kokéndina bi memaýehn icém Lasar ña?»

### Ibéhn Lasar

- <sup>38</sup> Yesu mboko njaka sakahnéha dus. Më njik yag hna. Hara iyag nte yabiko hn'itaka yeho, rënka ÿa taka konah fidahniko.
- <sup>39</sup> Yesu ntehnéko: «Dihétéryin taka ñi.» Awa Marét, acéru asém a, më ntehnéka: «Ahwéhn, teféka tehénd tame, kabi tékék wafac wahnah ga kwétahnik ani.»
- <sup>40</sup> Yesu më ntékwaka: «Dehnélihna bi ge kwétahnéru nuðu inay Wénu ña?»
- <sup>41</sup> Awa ntihétélehni taka ña. Yesu më kanjék g'ambin, do ntehn: «Apa, camehnémi kabi nepaduho.
- <sup>42</sup> Ami, njétébu nepaduho kwélewé, bare soje vèle hwéréko vi hnésandébu aki, kwétahnahnéni wéjé fayíko.»
- <sup>43</sup> Ante nésék watac ña, më ndekak gë fanka: «Lasar, cahni!»
- <sup>44</sup> Awa aséma cahnélehní yag hna. Wapary ña gë wébák ña peryiko, yéka ÿa témiko. Yesu më ntehnékéhni vèle yeho hnam va: «Peryétéryina do aravuna nji.»

### Ipéhwéta dawehn Yesu ña

- <sup>45</sup> Ga nuni ile ntiko Yesu ÿa, vëyabah hnë vèle yijéko vëhni Mari|Mari va kwétahnénihawo.
- <sup>46</sup> Bare véryampo hnë vëhni njiniho pëyanihéhniwafarise|Farisewa ile ntiko Yesu ÿa.
- <sup>47</sup> Awa vësankaf vëséna wasadéha va gë wafarise wa mbarénihëhniwo|Mbara Véhitin|Mbara Véhitin va do ntehnénihéhni: «Ye lidé? Ayi asan vifémpéhnahnah viyabah ntid.
- <sup>48</sup> Ge tavinéka ntind aki, vahné va fop umë kwétahnédéni. Awa vëvëRom va njijédéni nihéni Cery Wén Cankaf fu ñi gë bulunda fu ÿi!»
- <sup>49</sup> Aryampo hnë vëhni, ale waciko Kayif, do yeho aséna asankaf a bëhn rac, më tebak wanës ña ntehnéhni: «Ñoñ gwéryéðiluhna!
- <sup>50</sup> Ye fecek: cém ahnë aryampo soje bulunda ÿi fop ma tavi nihi bulunda ÿi fop?»

<sup>51</sup> Hara ile nësëdëho ūa matidilohna hnë umë; bare kabi umë yehoasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a bëhn rac, umë nësehnahnëkawo Ŵënu ḥa ntehn Yesu tefëka cëm soje bulunda lë̄wu ūa.

<sup>52</sup> Do gena soje bulunda lë̄wu ūi fo tefëkawo cëm, bare soje mbarëpahnini fëna fop vutah Ŵën vunte sampék duniña vi nkeni bulunda ryampo fo.

<sup>53</sup> Awa, kobëri hnë fac rac pëhnaniho vësankaf wasëwif va ndaŵehnëniha Yesu.

<sup>54</sup> Soje rac tavahnëko Yesu yasëlehn bulundawasëwif|Sëwif hna, nji hnë resiño yëntawë wë wula hna, hn'ankol nte ŵaciko Efërayim. Hnam ñëwëniho gevërefal|Arëfal vëlëwu va.

<sup>55</sup> Wati ambëntPak|Pak ḥa têhajëko. Soje rac, vahnë vëyabah vëvë vankol vambë caharab va njidënihoYerusalem soje pacënjëni tëkahnënd mbënt tac.

<sup>56</sup> Awa njékëlehnëdënihawo Yesu do têyelëdëniho vëhni fo, seleleCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna: «Paryi nke gena bi yijëdina ambënt nji? Ye hnahanun?»

<sup>57</sup> Nësëdëniho koyëna kabi vësankaf vësëna wasadëha va gë wafarise ūa ntehnëniho ge ahnë njëtëk hn'ile nke Yesu hna, tefëka pëyahni soje pëlayi.

## San 12

### Datikola ile turëdëha Mari Yesu wapary

<sup>1</sup> Wafac mbëd gë ryampo wojëko tëkahnindPak|Pak ūa. Yesu njiko Betani hn'ile ntëdëko Lasar hna, ale mbëhnëndanëko ūa.

<sup>2</sup> Hnam, më ntëvayik. Marët ryokuñëdëho ile ntëvayiko ūa. Lasar gë vële tokëlahnëdëniho Yesu va nkentiko.

<sup>3</sup> AwaMari|Mari më nufëk sëleku datikola hambah ntañi, ile lihahnik narëd paryi, më turëka Yesu wapary hna, tac pëhwëca g'imul dë̄wu ḥa. Cery ḥa fop datikola rac fo rehëdëho.

<sup>4</sup> Yuđa Isékariyot, aryampovërefal|Arëfal Yesu hna, ale rokadëha ūa, më ntehnëk:

<sup>5</sup> «Soje ye woyinëk gwafilënëhna iyi datikola gë koryi yabah do njëdayini koryi rac vëhaÿëhnah va?»

<sup>6</sup> Gena bi kabi kwëtahnëkëhni nëf vëhaÿëhnah va nësëdëho koyëna, bare kabi ale yeho. Umë ūarujëdëho hwëta koryi ūa do nufadëho ile hwëtëdeho hnam ūa.

<sup>7</sup> Yesu më ntehnëk: «Tavëryina yam! Kwëtëhnëko iyi datikola pëhwëtanëhnahno soje fac ile vañandebu ūa.

<sup>8</sup> Nkelandun kwëlëkwël vëhaÿëhnah va; bare ami, gelandelënëhna kwëlëkwël.»

<sup>9</sup> Ga njëtayik Yesu Betani hna nkeho, wasëwif|Sëwif wayabah njiniho njëkiniha do njëkiniha fëna Lasar nte mbëhnëndanëko ëa.

<sup>10</sup> Awa vësankaf vësëna wasadëha va më pëhnani ndawehnëniha Lasar fëna, gë Yesu ka,

<sup>11</sup> kabi, soje lëwu ëa, wasëwif wayabah tavënihëhni vëhni do kwëtahnëniha Yesu.

### Itëk Yesu Yerusalem

<sup>12</sup> Ga pacëk, kore yabah yeho Yerusalem hna soje ambënt Pak ëa. Më yëtayik Yesu nkejëk.

<sup>13</sup> Awa vahnë va më nufëni yaryef vapëmb kacaniha do ndekandëni: «Osana! Cëmbik Wën! Arabi Wënu ëa njëda ale yijëd g'uŵac Ahwëhn a! Arabi Wënu ëa njëda ahnaŵlsërayel|Isërayel a!»

<sup>14</sup> Yesu fapali tëkatëko, më kayëka, gante pëyahnek Vikerëh ka:

<sup>15</sup> «Antë ntaki, naŵ Siyo, kabi ahnaŵ hu ëa nkejëk yanj fapali.»

<sup>16</sup> Hnë wati rac, vërfal|Arëfal vëlëwu va vëyetëlohma bi ye pëhnëtanëd wanji wanës; bare ante tufahnëko Yesu inaŷ dëwu ëa, më ndënkwëtani vëÿin keriko soje lëwu ëa do ntinëhniko ile heriko ëa.

<sup>17</sup> Fop vële nkeniho gë Yesu ante macëkawo Lasar cahni yag hna, mbëhnëndana ëa, tëfëtadëniho ile nuniho ëa.

<sup>18</sup> Soje rac njijëdëniho kore ëa ëalu hna, kabi dahëse fëmpëhnahnah rac ntiko.

<sup>19</sup> Awawafarise|Farise ūa më ntehnëlëdëni: «Nurun, ñoñ mëkëdelënëhna: vahnë va fop umë fo tëfëlehnëdëni!»

### Wagërek wëdampo Yesu njëkëlehnëdëniho

<sup>20</sup> Hnë vële yijëko Yerusalem soje cëmbëniha Wën hn'ambënt hna, nkentiniho fëna vële wok vëyena wasëwif.

<sup>21</sup> Vërac më tëhaniha Filip, nte yeho avë nkol Betësayida mbë resiyo Galile, do tëyëniha: «Ñadëfun hnufuna Yesu.»

<sup>22</sup> Filip më njik pëyahna Andëre, tac vëhni vëhi tak njilehnëni pëyaniha Yesu.

<sup>23</sup> Umë, më ntehnëk: «Wati ëa tëkëk le tënkedAjë Ahn'a|Ajë Ahnë hn'inaŷ dëwu hna.

<sup>24</sup> Toña ëa fëyadëmu: uŷec antimp ule hnadik ūa ge cëmëna, ûŷec ryampo fo wod, bare ge cëmëk, ntëwëd wañec wayabah.

<sup>25</sup> Ale ëad iyi duniya ëi cëmëd, bare ale wok kwëtahnëna nëf iyi duniya ëa nkoryaryëd ntaŵary dëwu ëa hafo uwám usër hna.

<sup>26</sup> Ge ahnë kahnëndak ndokunëhnëndo, arabi tefendo. Hn'ile nkedëfu hna, aryokuŋ mën a fëna hnam nked. Do ge ahnë ndokunëhnëdëho, Rëm mën ūntnënenëdëha.»

### Wanës Yesu pañare icëm dëwu ḥa

<sup>27</sup> Yesu më mbok nkwënëk: «Tame hn'ile nkebu li, ndëñëbu; yëtëla ile hnihadëfu. Lehnu bi: Apa, pehëtërye hnë iyi watì horot? Bare soje iyi watì yijëbu.

<sup>28</sup> Apa, tufahnëry inaŷ hu ḥa.» Awa, kopa nkwëryëlehni mati g'ambin: «Tékëbu rufahnu icëmb mën ija do mbokëdëfu rufahnu kat.»

<sup>29</sup> Vahnë vële yeho hnam va, do wëryëko kopa va, vëryampo ntéhnëdëniho farat lëhak. Vëhawary ntéhnëdëniho mëleka hnësëhnëka takan.

<sup>30</sup> Yesu më ntéhnëkëhni: «Gena soje lëmën nësëk iyi kopa, bare soje lëw hun ye.

<sup>31</sup> Tame nke watì ile kitinjande iyi duniŷa ūya. Ha, tame ntade Sintani, ale wëkëk iyi duniŷa ūya.

<sup>32</sup> Do ami, ge njelibu vahnë va fop tëhadëniho.»

<sup>33</sup> Gë wanës watac, tufahnëdëho Yesu sifa cëm nte ñad cëm ḥa.

<sup>34</sup> Vahnë va më ntëkwaniha: «Sariya|Sariya ūya karañëkëfu Arëhnayik a cëmëdina. Awa, hak kodu alehnAjë Ahn'a|Ajë Ahnë njelëde? Mo ye aŷi Ajë Ahnë?»

<sup>35</sup> Awa Yesu më ntëkwakëhni: «Humpen ha gë wuhnë nkok ten, soje wëwati toyë: yasëryin watì nte kwëhnarun humpen ha, soje antë umëhwëry ḥa memaŷehnu; ale yasëd hn'umëhwëry hna yëtëna hn'ile njid.

<sup>36</sup> Awa kwëtahnëryin humpen ha watì nte kwëhnarun ḥa, ayehahnu wuhnë dënk vutah humpen.» Ante nësëko watac ḥa, Yesu njiko, coŵakëhniwo.

### Hamb vankaf wasëwif soje Yesu

<sup>37</sup> Yesu ntiko wëdahëse wayabah tase lëw hni, bare vahnë va vëhwëtahnëlawohna.

<sup>38</sup> Koyëna ntiyadëho wanëskila|Kila le waciko Esayi ūya ante nësëko: «Ahwëhn, mo hwëtahnëk wanës fu ḥa? Mo tufëk Ahwëhn a fanka falëwù fa?»

<sup>39</sup> Esayi mboko pëyahn kat, soje vële wok vëhwëtahnëdina va, ntéhn:

<sup>40</sup> «Wënu ḥa mëpëndanëkëhni, antë nundëni; pidëkëhni wahakili ūa, antë nkwëryëndëni walaŵary walëw hni hna; soje rac vëhodina cahëtani gë ūyalu do kodina njérënëhni.»

<sup>41</sup> Soje Yesu ūya nësëko Esayi kabì nuko inaŷ dëwu ḥa.

<sup>42</sup> Wëla hnë vësankaf wasëwif hna dënk, vëyabah kwëtahnënihawo Yesu; bare vëryékëdilohna tufahnëni, kabi ntakékëhniwo gëwafarisel|Farise ūa antë ntanihëhnicaliña|Cery Caliña Wasëwif hna.

<sup>43</sup> Paryi nke cëkwary vahnë fecehnëkëhniwo gë cëkwary mba Ÿënu ña.

### Kitij gë wanës Yesu ña

<sup>44</sup> Yesu ndekako: «Ge ahnë kwëtahnëko, gena ami fo kwëtahnëk, bare kwëtahnëka ale fayiko ūa fëna.

<sup>45</sup> Ge ahnë nuko, nuka ale fayiko ūa fëna.

<sup>46</sup> Ami had humpen njijëbu duniña li, soje ale-wo-le hwëtahnëko ūa antë nko hn'umëhwëry hna.

<sup>47</sup> «Ge ahnë nkwëryék wanës mën ña do dil ile hnësëbu ūa, gena ami hitijëdëha, kabi gena had ahitiñ vahnë labëwëhni hnë janáma yijëbu, fehëtëwëhni yijëbu.

<sup>48</sup> Awa ale Ÿëyëko do yafék wanës mën ña ték nuŷahna ahitiñ alëwu ūa: wanji wanës wante hnësëdëfu ñi dënk ye; kitijëdëha ntaba janáma fac rëkwa hna.

<sup>49</sup> Yëtëryin, gena fér mën hnësëbu: Rëm, le fayiko ūa, umë dënk yëdako ile rëfëko hnësu do haranjëwëhni vahnë ūa.

<sup>50</sup> Do njëtëbu dús: ikarañ vahnë nte kwëtehnahnëko Rëm ña ryënëd uwám usér hna. Awa ile hnësëdëfu ūi, ile ntehnëko Rëm mën ūa fo ye.»

## San 13

### Gwëyët wakwër vérëfal Yesu

<sup>1</sup> Fac rëkwa ūa yeho tékahnind fac ambëntPak|Pak ña. Yesu njëtëko wati ile matëd duniña mboka gë vëhni Rëmu ūa tékëk. Ñadëhëhniwo vëlëwu va vële ye duniña vi do ñadëhëhni hafo hn'ile tékwëk hna.

<sup>2</sup> Yesu gë vérëfal vëlëwu va roka Pak ūa tokëdëniho.Sintani|Sintani tëko tënka Yuda, aju Simo Isékariyot, soje tokahna Yesu do njëdahna.

<sup>3</sup> Yesu njëtëko Rëm ūa fop njëdaka, ūalu hna matiko do hnam mbokad.

<sup>4</sup> Më matëk hn'ile tokëdëniho hna, cuðëta cuð cancaf ña do nuf ipand pala.

<sup>5</sup> Tac kota Ÿënka hn'ancëhn, pëgwëlehn gwëyëtëndëhnivérëfal|Arëfal vëlëwu va wakwër ña, do pëhwëcëndëhni g'ipand nte palako ña.

<sup>6</sup> Ga tékëk vëhni SimoPiyer hna, më ntehnëka: «Ahwëhn, wëjë bi ūad awëyëto ami wakwër ñi?»

<sup>7</sup> Yesu më ntëkwaka: «Ille lidëfu ūa, nkwëryëdila gaki, bare ge mbiýëk toyé nkwëryëdu.»

<sup>8</sup> Piyer më ntékwaka: «Hali! gwëyëtëdilihohna muk!» Yesu më ntehnëka: «Ge gwëyëtëlihna godila arëfal mën.»

<sup>9</sup> Simo Piyer më ntehnëka: «Awa, Ahwëhn, ant'awëyëto wakwër ñi fo, bare wëbák ñi g'anakaf per!»

<sup>10</sup> Yesu më ntehnëka: «Ale yaryak a pacëka mbahn iña fop, wakwér ñi fo gwëyëtad. Ÿuhné, pacërun bare gena Ÿuhné fop.»

<sup>11</sup> Hara Yesu njëtékawo dus ale rokadëha ÿa. Soje rac ntehnahnëko: «Gena Ÿuhné fop facëk.»

<sup>12</sup> Ga puhnakéhni gwëyët wakwér ña, Yesu më mbokëryak cuñ ntëwu ña, mboka ntaña. Awa më ntehnékéhni: «Njëtërun bi ile limu ÿi?»

<sup>13</sup> Macëdunëho “Aharañ” do “Ahwëhn”, do toña hwëhnarun, kabi umë yebu.

<sup>14</sup> Awa, ge ami, Ahwëhn a do gë Aharañ a, gwëyëtëmu wakwér ña, Ÿuhné fëna teféku awëyëtëlu.

<sup>15</sup> Dahëse yëdamu alihahnëndu Ÿuhné fënalí gante ntinéhnëmu ki.

<sup>16</sup> Toña ÿa fëyadëmu: aryokuñ dëbëlahna ale ndokuñënda do ale fayik dëbëlahna ale fayëka ÿa.

<sup>17</sup> Tame njëtërun wanji; nëfadëhu ge ntirun koyëna.

<sup>18</sup> «Gena Ÿuhné fop lehnëdëfu; njëtëbuhëhni dus vële rëhnabu va. Bare afo wanës Vikerëh ntiya: “Ale sehëlëbun mburu mën ña ñeñëko tame.”

<sup>19</sup> «Pëyadëmu watac tame, ani gë tëkahnind, koyëna ahwëtahnahnu ge tëkik “ale ye ÿa yebu”.»

<sup>20</sup> Toña ÿa fëyadëmu: ale-wo-le hacaka ale fayëbu ÿa kacako ami fëna; do ale-wo-le hacaka ÿa, kacaka ale fayiko ÿa fëna.»

### Ipëyahn toka Yesu

<sup>21</sup> Ga nësek watac, Yesu ndëñëko më ntehnëk: «Toña ÿa fëyadëmu: aryampo hnë Ÿuhné tokadëho.»

<sup>22</sup> Vërefal|Arëfal va më njëkëlëni, hara vëyetëna wëla toyë ale ntehnëd ÿa.

<sup>23</sup> Arëfal ale ñadëho Yesu dus ÿa ðarël lëwu ntañako hn'ile tokëdëniho hna.

<sup>24</sup> SimoPiyer më ndëkwanëka arëfal arac tëya Yesu bi soje mo nësëd.

<sup>25</sup> Awa arëfal a më tankak gë cape Yesu do tëya: «Ahwëhn, mo ye?»

<sup>26</sup> Yesu më ntékwaka: «Koyëdëfu mburu ñi nëhët li: ale yëdadëfu ÿa, umë ye.» Awa Yesu më nufëk mburu ña, koyëk, do njëdahna Yuda, aju Simo Isëkariyot.

<sup>27</sup> Teband tun̄ Yuđa mburu ḥa, Sintani|Sintani tēnkēlehna. Awa Yesu mē ntehnēka: «lle ūadu ali ūa, diry ūap!»

<sup>28</sup> Wēla aryampo hnē vēle ntañalahnēniho va yētēlohnna bi soñe ye ntehnēka koyēna.

<sup>29</sup> Kabi Yuđa hwētēdēho koryi ūa, vēryampo ntiyahnekēhniwo Yesu nji ntawī ile valēdēhēhni soñe mbēnt ḥa ntehnēdēha, ma nji njēdahni iñē vēhaŷēhnah va.

<sup>30</sup> Awa Yuđa mē tebak mburu ḥa cahnēlehn tanj. Mēdēko.

### Akwēđ a kasēk

<sup>31</sup> Ante cahnēk Yuđa ḥa, Yesu mē ntehnēk: «TameAjē Ahn'a|Ajē Ahnē tufahnēd inaŷ dēwu ḥa do inaŷ Ŵēnu ḥa tufahnēde hnē umē

<sup>32</sup> [Ge inaŷ Ŵēnu ḥa tufahnēde hnē umē] awa Ŵēnu ḥa tufahnēd inaŷ Ajē Ahn'a hnē umē, do ntid umē, biŷēdina.

<sup>33</sup> «Vutah mēn, wēwati toyē fo wolahnēden. Rēkēdun ayēkēlehnēnduno, bare ntehnēdēmu tame ile lehnēbuhēhni vēsankafwasēwif|Sēwif va: kodiluhna ayiwu hn'ile njidēfu hna.

<sup>34</sup> «Njēdadēmu akwēda kasēk: ḥahnēleryin. Afo aŷahnēlu gante ḥahnēmu ki.

<sup>35</sup> Ge ḥahnēlērun, awa vahnē va fop njētēdēnivērēfal|Arēfal mēn yerun.»

<sup>36</sup> SimoPiyer mē tēyēka: «Ahwēhn, ne njidu?» Yesu mē ntēkwaka: «Kodila arēfo tame hn'ile njidēfu hna, bare tēfēduho hnam fac ryaŵ.»

<sup>37</sup> Piyer mē ntehnēka: «Ahwēhn, soñe ye ye koda rēfi tame? Pēhwētabu sēmu soñe lēŵ hu ūa!»

<sup>38</sup> Yesu mē ntēkwaka: «Paryi bi pēhwētaru asēm soñe lēmēn ūa? Awa ami, pēyadēmi toña ūa: hnē uji mēđ dēn, ani gē tarahnēnd cale ḥa, njahētadu wahwēnta warar yētēlihohna.»

## San 14

### Yesu, nkaŵ nte yihande gē Rēm

<sup>1</sup> Tac Yesu mē ntehnēkēhni vērēfal vēlēŵu va: «Antē aryēñu. Kwētahnēryina Ŵēnu ḥa do kwētahnēryino ami fēna.

<sup>2</sup> Hnē tere Rēm mēn hna, vacery va njabēk dūs do njidēfu fēhwētēhnu hn'ile ntēdēdun hna. Ge gekēndina toña, nēsēhnakēndiluhna koyēna.

<sup>3</sup> Do ge njibu fēhwētēhniwu ūēwa ūa, mbokajēđefu yowu, ayentahniŵu ūuhnē fēna hn'ile nkebu hna.

<sup>4</sup> Njēterun nkaŵ nte yid hn'ile njidēfu hna.»

<sup>5</sup> Toma më ntehnëka: «Ahwëhn, yëtëlëfuhna hn'ile njidu hna. Hak kodëfun yëtëfu nkaŵ ḥa?»

<sup>6</sup> Yesu më ntëkwaka: «Ami ye nkaŵ ḥa, toña ūa do gë hayalin sël ntaŵary, uwám paryi ūa. Kodena tëki Rëm hna, ge gena hnë ami tefik.

<sup>7</sup> Ge njëterunëho njëterunëha Rëm mën ūa fëna. Yëtëryin tékérup ayëtuna, do nurunëha fëna.»

<sup>8</sup> Filip më ntehnëka: «Ahwëhn, tufëryifuna Rëm ūa do gwër nkedëhëfu.»

<sup>9</sup> Yesu më ntëkwaka: «Mbijëk ga nkelahnninëk gë ūuhnë do yëtëlihohna ten, Filip? Ale hnuko ūa, nuka Rëm ūa. Awa soje ye lehnëdu: “Tufëryifuna Rëm ūa”?

<sup>10</sup> Kwëtahnëlihna bi Rëm ūa g'ami aryampo yebun? Wanës wante hnësëhnëdëmu ūuhnë nj matidina hnë ami. Rëm ūa lëdëk hnë ami umë dënk lid wadoku wadëwu ḥa.

<sup>11</sup> Kwëtahnëryino ge ntehnëdëmu: Rëm ūa gë ami aryampo fo yebun. Ma, ge ntakahnëku, awa kwëtahnëryin wëla soje le hnurun wadoku mën nj fo.

<sup>12</sup> Toña ūa fëyadëmu: ale hwëtahnëko ūa, umë fëna ntid viyë vifëmpëhnahnah gë vile lidëfu ki. Ntid dënk wante ūak hnaŷëk, kabi gë Rëm ka njidëfu.

<sup>13</sup> Do ntidëfu fop ile rëyëdun g'uŵac mën ūa, soje nuhahni inaŷ Rëm ḥa Aju hna.

<sup>14</sup> Ge tëyërunëho iñë g'uŵac mën ūa, ntidëfu.

### Ipëyahnh itëk lyir Ipacah

<sup>15</sup> «Ge ñadunëho ntënenëdun vakwëda mën va.

<sup>16</sup> Tëyëdëfuha Rëm ūa do njëdanahnidëhuna ahaŵary njij ndemawu, soje nkehahn kwëlëkwël gë ūuhnë.

<sup>17</sup> Umë ye ale rufahnëd lyir toña ḥa. Duniŷa ūi kodina kacahna, kabi kodina nuhna ma njëta. Bare ūuhnë, njëterunëha kabi gë umë aryampo yerun do hnë ūuhnë nked kwëlëkwël.

<sup>18</sup> Tavëdiluhna ūuhnë fo had vukëryëm; mbokajëdëfu dărël hun.

<sup>19</sup> Biyëdina duniŷa ūi bokëdina nuwo, bare ūuhnë, mbokëdun ahnuwuno, kabi mbëhnëdëfu do ūuhnë mbëhnëdun.

<sup>20</sup> Fac rac, njëtedun Rëm ūa g'ami aryampo fo yebun, ūuhnë gë ami aryampo fo yezinëk fëna.

<sup>21</sup> Ale yaŵënëk vakwëda mën va do ntind ile nësëk ūa, umë ye ale ūadëho ūa. Rëm mën ūa ḥahnëdëha ale ūahnëdëho ūa; ḥahnëdëfuha ami fëna do tufëhnadëfuha.»

<sup>22</sup> Yuđ (gena Yuđa Isékariyot) më tēyēka: «Ahwëhn, soje ye rufëhnađuhëfu fuhnë fo hara gena duniÿa ſi?»

<sup>23</sup> Yesu më ntékwaka: «Ale ſyadého ſya nténénéd ile hnësëdëfu ſya. Rëm mën ſya ḥahnédëha; do njijédëfun lëdëfu ſyalu hna.

<sup>24</sup> Ale wok ñadilohna ſya dënénédina wanës mën ḥja. Ile wëryëdun hnësëdëfu ſyi matidîna ſyalë mën, bare Rëm mën le fayiko hna matid.

<sup>25</sup> «Wati nte nkolahninék ten ḥji pëyāmu wañi.

<sup>26</sup> Tac lyir Ipacah nte payid Rëm g'uŵac mën ḥja, yijéd ndemawu. Karanjëdëhu fop do ndënkwtendëhu fop ile hnësëhnëdëmu ſyi.

<sup>27</sup> Yam ſya ravëhnëdëmu, yam mën ſya yëdadëmu. Gena gante njëdahnëd duniÿa ki njëdadëmu. Antë aryënu, antë ntaku.

<sup>28</sup> «Nkwëryerunëho ga pëyāmu: “Njidëfu, bare mbokajëdëfu ſyalun hna.” Ge ḥahnérunëho, natëdëhu soje ile yëterun Rëm hna njidëfu, kabi Rëm ſya hnaÿék ntébo ami.

<sup>29</sup> Gaki pëyadëmu, ani gë tékahnind vëÿin, soje ge tékik ahwëtahnahnuno.

<sup>30</sup> Bokëda hnësëhnu yabah, kabi ale wëkék iÿi duniÿa ſya nkejék. Kwëhnana fanka g'ami,

<sup>31</sup> bare afo duniÿa ſya njët ñadëfuha Rëm ſya do gante ntehnëko rëm mën ka ntidëfu. Matëryin, njiyin!»

## San 15

### Yesu, atëh resen paryi

<sup>1</sup> Yesu mboko ntehn: «Ami yeastëh resen paryi ḥja do Rëm mën ſya ye ayam a.

<sup>2</sup> Ntihëtëd hni le-wo-le ye hnë ami wok dëwëdina ſya, do hni le-wo-le lëwëd ſya parëde pacënahnhn ntidëfu g'ahaŵary.

<sup>3</sup> Wuhne, tékérup afacu had hni le farik: karanj nte haranjëmu ḥja facënëku.

<sup>4</sup> Goryin hnë ami, gante nkebu hnë wuhne ki. Hni atëh kodina ntëw umë fo, ge gona tëh hna. Ndampo fo nke, kodiluhna alëwu ge goluhna hnë ami.

<sup>5</sup> «Ami ye atëh ḥja, wuhne ye wahni wa. Ale wok kwëlëkwël hnë ami, do wowu kwëlëkwël hnë umë, ntëwëd dus. Hamëhni mën ñoñ kodiluhna aliwu férën.

<sup>6</sup> Ale wok gena hnë ami kwëlëkwël ſya canëde g'ipér, had hni lihëtik, do kankëd; sifa warac mbarëpëde ntabi gë hwëdëh, do ḥagëd.

<sup>7</sup> Ge hnë ami nkorun kwëlëkwël do wanës mën ḥja nko hnë wuhne, tëyëryin ile ſyadun ſya do ntidëfu.

<sup>8</sup> Ge ntëwërun dus tufahnëdunvërëfal|Arëfal mën paryi va yerun. Rac ye ile rufahnëd inaÿ Rëm mën ḥja.

<sup>9</sup> «Gante ηahnëdëho Rëm mën ka, koyëna ηahnëdëmu ami fëna. Goryin iñahn mën hna.

<sup>10</sup> Ge maŵerun vakwëda mën va, iñahn mën hna nkorun, gante maŵëbu ami vakwëda Rëm mën ki do nkobu hn'iñahn dë̄wu ki.

<sup>11</sup> Pëyamu waŋi hnatah mën ūa nkehahn hnë ūuhnë do hnatah hun ūa padahn.

<sup>12</sup> Wëlin kwëda mën ḥa: ηahnëleryin gante ηahnëmu ki.

<sup>13</sup> Iñahn nte ūak hnaŷek ante kod tufahn ahnë ḥa, umë ye, cëm soje wëlawo walë̄wu ūa.

<sup>14</sup> Wëlawo mën yerun ge ntidun ile lehnëmu ūa.

<sup>15</sup> Bokëda ūacu vëryokuŋéhn mën, kabi aryokuŋ a yëtëna ile ntid ale ndokuŋéhnëda. Tame, lawo ūacëdëmu, soje umë ye njëtëndanëmu fop ile ūenjajëbu vëhni Rëm mën ūa.

<sup>16</sup> Gena ūuhnë rëhnako, ami rëhnaku; payëmu ayiwu aliwu viŷë viférén, viŷë vile vëŷed. Awa, Rëm ūa ntinëndëhu fop ile rëyëdunëha g'uŵac mën ūa.

<sup>17</sup> Ha, ile lehnëdëmu ūa, aŷahnëlu ye.»

### Duniŷa, aŷeŵ Yesu gë vëlë̄wu

<sup>18</sup> Yesu më mbok nkwënëk: «Ge duniŷa ūi ñewëku yëtëryin ami ndenkëk ñewëk.

<sup>19</sup> Ge duniŷa ūi hwëhnakëndëhu, ηahnakëndëhu kabi umë hwëhnëku. Bare têhnamu do canëmu duniŷa hna, do gona kwëhnu duniŷa ūi. Soje umë ñewahnëku duniŷa ūi.

<sup>20</sup> Ndenkwtadun bi ile lehnëmuno ūa: “Aryokuŋ dëbélahna ale ndokuŋéhnëda.” Ge vahnë va korotehnëniho, koroteyehnëdëniho ūuhnë fëna; ge mawëni wanës mën ḥa, mawëdëni wanës hun ḥa fëna.

<sup>21</sup> Soje lëmën korotehnandëniho koyëna, kabi vëyetélahna ale fayiko ūa.

<sup>22</sup> Ge yijakënda do ge nésëhnakëndëwëhnihna vëlehnakëndena menëni. Bare gena koyëna. Awa tefëka mawani ūeh le ntini ūa.

<sup>23</sup> Ale ūewëko ūa, ñewëka Rëm mën ūa fëna.

<sup>24</sup> Vëlehnakëndena menëni ge dikënda tase lëw hni wadoku wante nkok kobëri ahnë ahaŵary dina. Bare gena koyëna. Awa, wëla gante nuni doku mën ki, ñewënihëfu, ami gë Rëm mën ūa.

<sup>25</sup> Bare watac tëkid ntiyahn wanës wante herik Vikerëh vidëw hni ḥa: “Ñewëniho toña këm fo.”

**26** «Ale rëfëka ndemawu ūa njijëd: lyir nte rufahnëd toña ūa ye. Rëm mën hna matid, cañëtëhnidëmuna do njijëd nkenëhno sede.

**27** Do ūuhnë fëna, nkenëhnëdunëho sede, kabi g'ami nkentirunëho kobëri wapëgwa hna.»

## San 16

**1** «Pëyamu watac soje antë aravu kwëtahn hun ña.

**2** Ntaderunvacalija|Cery Calija Wasëwif hna. Do dënk, wati yejék vële ryaŵëdëhu va ntiyahndëhëhni Ŵënu ña ndokunjëhnëdëni koyëna.

**3** Ntidëni viŷë virac kabi vëytélahna Rëm ūa, vëytélohnna ami fëna.

**4** Pëyamu wanji soje, ge wati ūa tékëk, aryenkwtahn pëyamuno.»

### Doku lyir Ipacah ña

Yesu më mbok nkwenëk: «Pëyalunohna wanji kobëri wapëgwa hna, kabi nkolahnninëko.

**5** Tame yinja yebu darël hnë ale fayikowö hna do wëla aryampo hnë ūuhnë tëyélohnna hn'ile njidëfu hna.

**6** Uyiŵëhnah ūa pëbëlehnëku kabi koyëna nesëhnëmu.

**7** Toña ūa fëyadëmu: yiwu fecek soje lëw hun. Ge yila, ale rëfëka fayiŵ njij ndemawu ūa yijëdina, bare ge njibu payidëfuha.

**8** Lyir Ipacah ña njëtëndanëdëhëhni vahnë vëvë iyi duniya vi toña ūa soje wameh ña, soje ile saték ūa do soje ikitin Ŵënu ña.

**9** Soje wameh ña tufëdëhëhni vëhwëtahnëlohnna;

**10** soje satah ūa tufëdëhëhni yinja yebu gë Rëm ka, do bokëdiluhna ahnuwuno;

**11** soje kitinj ña tufëdëhëhni ale ūkëk iyi duniya ūa ték kitinji.

**12** «Nkoryaryëbu viŷë viyabah vile rëfëka hnësëhnu, bare mëkëdiluhna awëryu gaki.

**13** Ge njijék lyir toña ña, karanjëdëhu ayëtu toña ūa fop. Gena g'uŵac lëwu rëkëd nesëhnëndu, bare fop ile nkwerëd ūa rëkëd nesënd do pëyadëhu ile rëfëka ntiya ūa.

**14** Nuŷad uyët ule hwëhnabu ūa do pëyadëhu koyëna tufahnëd inaŷ mën inja.

**15** Fop ile kwëhnak Rëm mën ūa kwëhnëntib. Soje umë lehnahnëbu lyir inja nuŷad uyët ule hwëhnabu, ami ūa, do pëyadëhu.»

### Uyiŵëhnah ūa mbacad hnatah

<sup>16</sup> Yesu më mbok nkwënëk: «Ani gë wëwati toyé bokëdiluhna ahnuwuno, tac kat wëwati toyé mbokëdun ahnuwuno.»

<sup>17</sup> Awavérëfal|Arëfal vëlëwu väryampo ntehnélëdëniho: «Ye ga ye wanji wanës? Ntehnédëhëfu ani gë wëwati toyé bokëdilëfuhna hnufuna, tac kat wëwati toyé mbokëdëfun hnufuna do ntehnék fëna kabi Rëm hna njid ye.

<sup>18</sup> Ye ga ye ijin “ani gë wëwati toyé” ile nësëd ū? Yëtélëfuhna bi ye ñad nës.»

<sup>19</sup> Yesu më njëtak tèyëniha ñadëni. Awa më ntehnékëhni: «Pëyamu: ani gë wëwati toyé bokëdiluhna ahnuwuno, tac kat wëwati toyé mbokëdun ahnuwuno. Soje watac bi rëyélëdun?»

<sup>20</sup> Toña ū fëyadëmu: rëkëdun ahondù do ayahnandu hara duniÿa ū hnatah hna nked. Uyiŵëhnah hna nkedun, bare uyiŵëhnah lëwun ū mbacaf hnatah.

<sup>21</sup> Ge asëval nagëd, uyiŵëhnah hna nked kabi wati horot lëwu ū rëkik ūalu hna, bare ge fatah fa nagik, ndënkwëd horot ū kabi natëdëha soje ile nagik fatah hnë duniÿa ū.

<sup>22</sup> Ndampo fo nke, tame uyiŵëhnah hna nkerun, ūuhnë fëna; bare mbokëden nulin, awa wati rac ntaŵary hun ja pëbëdëha hnatah rac ahnë kodina ntihëtu.

<sup>23</sup> Ge tèkik fac rac, bokëdiluhna arëyuno iñë. Toña ū fëyadëmu: Rëm ū njëdadëhu fop ile rëyélëdunëha g'uŵac mën ū.

<sup>24</sup> Hafo iji wati, ñoñ tèyéluhna ten g'uŵac mën. Tëyëryindën do nuŷadun, do koyëna hnatah hun ū padëd.»

### Yesu, aŵëk duniÿa ū

<sup>25</sup> Yesu më mbok nkwënëk: «Gë wahnës wadíndaryindan nëséhnëmu wanji fop. Wati yejëk hn'ile nkodëmu bokëla hnësëhnu aki, bare nëséhnëdëmu wapacëk soje Rëm mën ū.

<sup>26</sup> Fac rac, g'uŵac mën ū tèyélëdunëha Rëm mën ū ile valëdëhu ū do njëdadëhu; dehnëdiluhna ami rëfëka ūuntanëhnuna Rëm ū soje lëwun.

<sup>27</sup> Rëm ū umë dënk ñadëhu kabi ñadunëho do kwëtahnërun ūalu hna matibu.

<sup>28</sup> Ha, Rëm hna matibu do rëkiwu duniÿa li. Tame matëdëfu duniÿa li do vokawu Rëm hna.»

<sup>29</sup> Awavérëfal|Arëfal vëlëwu va më ntehnëniha: «Wëli, tame pacënëdu wanës ja, nësëdiliya gë wahnës wadíndaryindan.

<sup>30</sup> Tame njëtëbun njëtëru fop do balëlhna ahnap ahnësëhni. Soje umë hwëtahnahnëbun gë ūen matiru.»

<sup>31</sup> Yesu më tèyékëhni: «Kwëtahnërun tame?

<sup>32</sup> Yëtëryin, tametame ki campëdun ūuhnë fop, ale-wo-le mbokad gë ūalu do ami fo ravëdun. Bare, gela ami fo paryi, kabi Rëm mën ū g'ami nkebun.

<sup>33</sup> «Nësëhnëmu wanji fop soje ge hnë ami nkorun, ahnuŷawu ÿam ſa. Korotëdun duniÿa li, bare yaŵënaryin! Mëkëbu duniÿa ſi!»

## San 17

### Imunta Yesu soje vërfal vëlëwu va

- <sup>1</sup> Ante nësëk Yesu koyëna ña, më kanjék g'ambin do ntehn: «Rëm, wati ſa tékék. Tufahnëry inaÿ Ajë hu ſa, soje umë fëna tufahnahn inaÿ hu ña.
- <sup>2</sup> Njëdaruha ucankaf hnë vahnë vëvë duniÿa hna fop, soje njëdahni uwám ule wok pudina vële hwëtehnahnëruha va.
- <sup>3</sup> Ye ga ye uwám ule wok pudina? Umë ye ayëti wëjë ale ye wëjë fo Ŧën paryi, do yëtiwu ami, YesuKëris, nte fayíru ñi.
- <sup>4</sup> Tufahnëfu naÿ hu ña nkal li, g'ipadën doku ile yëdaruhowo liwu ſa.
- <sup>5</sup> Awa tame, Apa, tufahnëry inaÿ inte hwëhnabuho darël hu ani gë ntihahnënde duniÿa ſi.
- <sup>6</sup> «Antibu njëtënihi vële hnufëru hnë duniÿa do ahwëtehnahnoŵëhni va. Wëjë hwëhnëkëhni; ami kwëtehnahnëruhoŵëhni, do maŵëni wanës hu ña.
- <sup>7</sup> Njëtëni tame fop ile yëdaruhu ſa ÿal hu hna matik,
- <sup>8</sup> kabi pëyabuhëhni wanës wante yëdaruhu ña do kacani. Njavëtëni paryi nke, ÿal hu hna matibù do kwëtahnëni payíruho.
- <sup>9</sup> «Soje lëw hni ūuntadëmi. Muntadila soje duniÿa ſi, bare soje vële hwëtehnahnëruhoŵëhni va, kabi wëjë hwëhnëkëhni.
- <sup>10</sup> Fop ile hwëhnabu ſa wëjë hwëhnëk do fop ile hwëhnaru ſa ami hwëhnëk; do inaÿ mën ña hnë vankeya vapérén vantëw hni hna tuféhnad.
- <sup>11</sup> Tame tavëdëfu duniÿa ſi, bare vëhni, duniÿa hna nkodëni; ami, gë ÿal hu njiryidëfu. Apa facah, keryëryihni gë fanka ūac hu ile yëdaruhu ſi, nkehahnëni aryampo fo gante nkeyik wëjë g'ami ki.
- <sup>12</sup> Kobëri ante nkebunëho gë vëhni ña, keryëdëfuhëhniwo gë fanka, ūac hu ile yëdaruhu ſa. Keryëbuhëhni do wëla aryampo hnë vëhni cëvëna ge gena ale rëfëkawo cëv, soje ntiyahni Vikerëh va.
- <sup>13</sup> «Tame gë ÿal hu njiryidëfu. Nësëdëfu vëÿin wati nte nkobu duniÿa ñi, kwëhnahnëni hnë vëhni dënk hnatah mën ūa, hnatah fadah.
- <sup>14</sup> Pëyabuhëhni wanës hu ña, do duniÿa ſa ñeŵëkëhni kabi gena umë hwëhnëkëhni, gante nkok kwëhnëlohnna ami ki.
- <sup>15</sup> Muntadila alihétëhni duniÿa li, bare aheryëndëhni hnë viÿë Sintani hna.
- <sup>16</sup> Duniÿa ſi kwëhnëlëhnihna, gante nkok kwëhnëlohnna ami duniÿa ki.
- <sup>17</sup> Diry ahwëhnëhni wëjë fo, gë toña ſa; wanës hu ña ye toña ſa.

<sup>18</sup> Payëbuhëhni duniÿa hna gante payíruho hnë duniÿa ki.

<sup>19</sup> Njëdëmi nkaf mën ña soje lëw hni ÿa, njëdahnahnëni vëhni fëna vankaf vantëw hni va hnë wëjë fo gë toña ÿa.

<sup>20</sup> «Gena vëhni fo wuntanëhnëdëfu, bare fëna vële hwëtahnëdëho ami hnë wanës wante pëyahnëdëni hna.

<sup>21</sup> Apa, muntadëfu soje fop nkehahnëni ndampo fo, nkentahnini gë fuhnë, gante nkeru wëjë hnë ami do ami nkebu hnë wëjë ki soje njëtahn duniÿa ÿi payíruho.

<sup>22</sup> Njëdabuhëhni inaÿ nte yëdaraho ña, nkehahnëni aryampo fo gante nkeyik wëjë g'ami aryampo ki.

<sup>23</sup> Hnë vëhni hna nkebu, hnë ami nkeru. Koyëna paryi nkedëni aryampo fo, soje njavëtahn duniÿa ÿi payíruho do ñaduhëhni gante ñaduho ki.

<sup>24</sup> «Apa, njëdaruhöwëhni do ñadëfu nkeni hn'ile nkedëfu hna, nuhahnëni inaÿ mën iña. Njëdaruhö inaÿ iña kabi, ntihahnënde ten duniÿa ÿi, ñaduhowo.

<sup>25</sup> «Apa satah, duniÿa ÿi yëtëlihna, bare ami njëtëmi do vëÿi njavëtëni payíruho.

<sup>26</sup> Ntibu njëtënihi, vëhni, do ntidëfu kat njëtënihi g'ahaŵary, soje ijahn nte hwëhnaru soje lëmën ñi nkehahn hnë vëhni do yehahnu ami fëna hnë vëhni.»

## San 18

### Ipëla Yesu

<sup>1</sup> Ante puhnak muta koyëna ña, Yesu njilehnëni gevérëfal|Arëfal vëlëwu va gë cape ñëntaw nkëd garyëla wëンka Sedëron ka. Tënkëlehñëni hnë sarëdij ile yeho hnam ÿa.

<sup>2</sup> Hara Yuda, ale rokadëha ÿa, njëtëko dus sarëdij rac, kabi Yesu gë vëréfal vëlëwu va njidëniho hnam wati wati.

<sup>3</sup> Awa Yuda ndënkwaryëlehñëhi kore wasodade ña gë vëyëka Cery Ŵën Cankaf va, vële njëdanihawo vësankaf vësëna wasadëha va do gëwafarise|Farise ña, do tékëni hnë sarëdij rac. Vësan vërac, viwëta njoyaniho gë walampu do gë ile pëtehnahnëdëniho.

<sup>4</sup> Yesu, umë ale yëtëko fop ile rëfëka nkehna ÿa, më kacakëhni do tëyëhni: «Mo yékëlehñëdun?»

<sup>5</sup> Më ntékwanîha: «Yesu mbë Nasaret.» Yesu më ntehnëkëhni: «Ami ye.» Fagant lëw hni kahnëko Yuda, ale rokadëha ÿa.

<sup>6</sup> Hnë wati nte ntehnëkëhniwo Yesu: «Ami ye», karëcalehnëni njoni nkal hna.

<sup>7</sup> Yesu më mbok tēyēkēhni kat: «Mo yēkēlehñedun?» Më mbok ntēkwani: «Yesu mbē Nasaret.»

<sup>8</sup> Yesu më ntēkwakēhni: «Pēyamu, ami ye. Kabi ami yinēhnirun, tavēryinēhni vēyēntaw vi njini.»

<sup>9</sup> (Koyēna ntīyako wanēs wante nēsēko ḥa: «Rēm, wēla aryampo cēvaryēlōwahna vēle hwētehnahnēruhoŵēhni hna.»)

<sup>10</sup> Wati rac SimoPiyer sēlame kwēhnako, pēhwētēlehn, taŵahna dēpēt nēf tēhw ḥa aryokuñasēna wasadēha asankaf|Asēna Wasadēha Asankaf a. Aryokuŋ arac, Malēkus maciko.

<sup>11</sup> Awa Yesu më ntehnēka Piyer: «Bokaryéry afēhw sēlame hu ūi. Tēfēlohna bi sewu nkēlēwa tēmpah horot nte ñaryaryēdēho Rēm mēn ūa?»

### Yesu haryēnk Anas

<sup>12</sup> Awa kore wasodade ūa gē asankaf a lēw hni ūa do gē vēyēka vēsankafwasēwif|Sēwif va pēlalehnēniha Yesu ñabēniha

<sup>13</sup> do njiryeryēniha ten vēhni Anas hna, ayēlaŵu Kayif, ale yehoasēna wasadēha asankaf|Asēna Wasadēha Asankaf a hnē bēhn rac.

<sup>14</sup> Hara, Kayif tac yabékēhniwo vēsankaf wasēwif va pecek soje lēw hni, cēm asan aryampo soje bulunda ūi fop.

### Iyahēta Piyer

<sup>15</sup> SimoPiyer gēarēfal|Arēfal aŷēntaw tēfēlendēnihawo Yesu. Arēfal aŷēntaw arac njētēlēniho gēasēna wasadēha asankaf|Asēna Wasadēha Asankaf a, do tēnkēntiko ndampo fo gē Yesu selele vē bambery tere asēna wasadēha asankaf hna.

<sup>16</sup> Piyer, umē, pēr nkoko, dārēl rēnka hna. Awa arēfal aŷēntaw a, ale njētēlēniho g'asēna ūa, mē cahnik nēsēhna asēval ale yēkadēho rēnka ūa, do ndēna Piyer.

<sup>17</sup> Awa asēval ale yēkadēho rēnka ūa mē ntehnēka Piyer: «Gelihna bi, wējē fēna, arēfal aŷi asan?» Mē ntēkwaka: «Hali, gela.»

<sup>18</sup> Hara vēryokuŋ va gē vēyēka va pēdēniho hwēdēh njerahnēndēni kabi huji ha njoko. Piyer fēna hnam njerantēdeho.

### Itēy Asēna asankaf a

<sup>19</sup> Awaasēna wasadēha asankaf|Asēna Wasadēha Asankaf a mē tēyēka Yesu sojēvērēfal|Arēfal vēlēwū va gē karaŋ inte karaŋēdēhēhniwo vahnē ḥa.

<sup>20</sup> Yesu mē ntēkwaka: «Hnē tase vahnē fop nēsēdēfuh. Kwēlēkwēl karaŋēdēfuhēhniwo vahnē vavacalija|Cery Calija Wasēwif hna do gē seleleCery Ŵēn Cankaf|Cery Ŵēn Cankaf hna, hn'ile mbarēpēlēdēniho vahnē fop hna. Coŵela muk wanēs mēn ḥa.

<sup>21</sup> Soje ye røyeduho? Teyeryihni vèle hnepadéhowo va gante nésendébuhéhniwo ka. Véhni, njëtëni dús ile hnésendébuhéhniwo ſa.»

<sup>22</sup> Ga nésék watac, aryampo hnë veyéka vèle hahnéko darél lëwu va më poryéka do ntehna: «Aki bi ntékwaduha asëna wasadéha asankaf a?»

<sup>23</sup> Yesu më ntékwaka: «Ge këm fo nésébu, tufahnëry. Bare ge ile hnésébu ſa toña ye, soje ye ryaféduho?»

<sup>24</sup> Tac Anas më njédahnëka, hara nkok ñabi, njoyi vëhni Kayif hna, asëna wasadéha asankaf a.

### Iyahéta kigëna Piyer

<sup>25</sup> Hnë wati rac, SimoPiyer hwédéh hna nkoko njerantënde. Awa ahnë më tøyéka: «Gelihna bi, wøjë fëna, aryampo hnëvérëfal|Arëfal aïj asan vi?» Piyer mboko njahéta ntehn: «Hali, gela.»

<sup>26</sup> Aryokuŋ avaasëna wasadéha asankaf|Asëna Wasadéha Asankaf, ale nkeniho hnënk g'asan ale ntépétëko Piyer nëf ña, më tøyéka: «Nukila bi g'aïj asan sarëdij hna?»

<sup>27</sup> Piyer më mbok njahëtak kat do taŋ pëgwëlehn tarënd cale.

### Yesu haryénkw Pilat

<sup>28</sup> Tac më nufik Yesu vëhni Kayif hna njiryeryi tere guverëner ale ūaciko Pilat ſa. Kobéri fo nkeho g'acahnëfëd ga. Vèle yokawo va vërënkelohna vëhni dënk cery nañ hna, soje antë tonkënëni kabi ñadëniho tokëntini rokaPak|Pakÿa.

<sup>29</sup> Soje rac cahnahnékoPilat|Pilat tékatéhni pér hna do tøyéhni: «Iyéhne ūeh lehnërun ntk aïj asan?»

<sup>30</sup> Më ntékwaniha: «Ge dikëndina ūeh yinenéhnekëndelihahna.»

<sup>31</sup> Awa Pilat më ntehnékëhni: «Nuféryina ahitiŋun a ūuhné dënk gante nkesariya|Sariya hun ka.» Bare më ntékwani: «Kwéhnalefuhna fanka hitiŋefuna ahnë ndañwi.»

<sup>32</sup> Ile néseni vësankaf waséwif ſi, umë lik wanës wante néséko Yesu soje sifa cëm nte rëfëka cëm ña ntiyad.

<sup>33</sup> Awa Pilat më mbokak ténk cery hna do ntehnéko njoji Yesu, tøyá: «Ahnaŵwaséwif|Séwif ūa bi yeru?»

<sup>34</sup> Yesu më ntékwaka: «Wøjë dënk bi hnähak wante hnësëru ñi, ma vahnë hnëséhni ki soje lëmën ſa?»

<sup>35</sup> Pilat më ntékwak: «Séwif bi yebu, ami? Bulunda hu ſa dënk gë vësankaf vësëna wasadéha va yiryejëki ſal mën li. Ye liru?»

<sup>36</sup> Yesu më ntékwaka: «Inaň mën iňa kwéhniha hnë iýi duniýa. Ge hnë iýi duniýa kwéhnakënde, vëryokuŋ mën va mëtëntakëndeni memaýehnahnëni

antë yëdahniwu hnë vësankaf wasëwif. Bare hali, paryi nke Inaŵ mën iña gena hnani.»

<sup>37</sup> Pilat më ntehnëka: «Awa paryi ahnaŵ bi yeru?» Yesu më ntëkwak: «Wëjë hnësëk: ahnaŵ yebu! Nagibu do njijëbu duniña li soje yenëhnëwa toña ūa sede. Ale kwëhnëk toña ūa nëpad ile hnësëdëfu ūa.»

<sup>38</sup> Pilat më tëyëka «Ye ga ye toña ūa?»

#### Kitij Yesu

Pilat|Pilat, ga nësék waŋi, më mbok cahnëk kat tëkatëhniwasëwif|Sëwif wā pér hna do ntehnëhni: «Noñ nula ile rëfëka ndawéhni aŷi asan.

<sup>39</sup> Gante nke namu hun ka, tavëndëmuna aramp aryampo hn'ambëntPak-wo|Pak. Awa ñadun bi ravéhnuna ahnaŵ wasëwif aŷi?»

<sup>40</sup> Më ntëkwaniha ndekatëndëni: «Hali! Gena umë! Barabas ūadëfun!» Hara, Barabas tac bandi yeho.

### San 19

<sup>1</sup> Awa Pilat më ntehnëk njoyi Yesu do ntampi.

<sup>2</sup> Wasodade wā më mbahnëni apënk wahnënkët wakwëhn wadëmpëhn do pënkwëniha; cudënihawo fëna cuð cankaf mbëntah.

<sup>3</sup> Tëhadënihawo ntehnëndëniha: «Nkaŷiru, Ahnaŵ Wasëwif!» Do poryëdënihawo.

<sup>4</sup> Pilat mboko cahn kat do ntehnëhni vësankaf wasëwif va: «Awa, canëhnidëmuna, ayëtahnu noñ nula ile ntik rëfëka ndawahni aŷi asan.»

<sup>5</sup> Awa Yesu më cahnik, nkoryaryat apënk wadëmpëhn ḥa do g'acud mbëntah ḥa. Pilat më ntehnëkëhni: «Wëliho asan a!»

<sup>6</sup> Ga nuniha, vësankaf vësëna wasadëha va gë vëyëka Cery Ŵën Cankaf va pëgwëlehnëni ndekandëni ntehnëndëni: «Pakehnëryehna hnë kérëwa! Pakehnëryehna hnë kérëwa!» Pilat më ntehnëkëhni: «Nufëryina ūuhnë dënк afakuna hnë kérëwa. Ami, noñ nula ile menék kode ndawahni.»

<sup>7</sup> Vësankaf wasëwif va më ntëkwaniha: «Kwëhnabunsariya|Sariya, do gante nke sariya rac ka, tëfëka cëm, kabiAjë Ŵën|Aju Ŵën ntik nkaf ntëwu ḥa.»

<sup>8</sup> Wanës watac ntakënakawo dus Pilat.

<sup>9</sup> Më mbokak tënк cery hna do tëyä Yesu: «Avë ne yeru?» Bare Yesu noñ dëkwalawohna.

<sup>10</sup> Awa Pilat më ntehnëka: «Ami ūëýeru dëkwadilhohna? Yëtëlihna bi nkwegħnabu fanka soje ravi ma fakehni hnë kérëwa?»

**11** Yesu më ntëkwaka: «Wëla fanka kwëhnakëndila hnë ami ge Ŧënu ña maŵeryanakëndilinhna. Soje umë ye, asan ale yëdahnëko ūal hu ūa wënëk dús gë wëjë.»

**12** Tëk pëgw hnë wati rac, Pilat njékëlehnadëho fere tavahna Yesu, bare vësankaf wasëwif va ndekadëniho g'ahaŵary: «Ge tavëruha aÿi asan, gelihna lawoSesar ! Ale-wo-le liyak ahnaŵ a, aÿeŵ Sesar ye!»

**13** Pilat, ga nkwyryëk watac, më ntehnëk cani Yesu g'ipér, do umë ntaña tinki kitija hna, hnë ile macëde «Ŷëwa Wëraka», (umë ūacëde «Gabata» gë wanës Wa-ebëre ña).

**14** Fac le fëhwëtande ambënt Pak ña yeho, fagant anent ña. Pilat më ntehnëkëhni wasëwif ūa: «Wëliho ahnaŵ hun a!»

**15** Bare pëgwëlehnëni ndekandëni: «Arabi cëm! Arabi cëm! Pakehnëryehna hnë kërëwa!» Pilat më ntehnëkëhni: «Ahnaŵ hun a ye: tefëko bi fakehnëwa hnë kërëwa?» Vësankaf vësëna wasadëha va më ntëkwani: «Kwëhnalëfunahna ahnaŵ ahaŵary ge gena Sesar.»

**16** Awa Pilat më njëdakëhni Yesu soje pakì hnë kërëwa.

### Ipak Yesu hnë kërëwa

Awa më nufëniha Yesu.

**17** Ndibëndikkërëwa|Kërëwa lëwu ūa dënk, cahnary naŵ hna njiryery hnë ūyëwa hn'ile macëde «Kunj Hëloyoy». «Golëgota» macëdeho fëna gë wanës Wa-ebëre ña.

**18** Hnam pakënihawo hnë kërëwa umë gë vëhi vëýëntaw, aryampo g'irëhw, aÿëntaw a g'irahahn do kërëwa Yesu ūa yeho fagant.

**19** Pilat|Pilat ntehnëko fënali keri do pakì kërëwa Yesu hna; aki keriko: «Yesu mbë Nasaret, ahnaŵwasëwif|Sëwif.»

**20** Gë wanës Wa-ebëre, gë walaten, do gë wagërek keriko, do kabi hn'ile pakiko Yesu hna darël naŵ hna nkeho, wasëwif wayabah karanjëniho.

**21** Awa vësankaf vësëna wasadëha wasëwif ūa më ntehnëniha Pilat: «Tefëlahna aher ahnaŵ wasëwif. Tefëka aher aÿi asan më lehnëk, ahnaŵ wasëwif ūa ye.»

**22** Pilat më ntëkwak: «Ile herëbu ūa wod keri.»

**23** Ante pakëniha wasodade ūa Yesu kërëwa hna, më nufëni viyi vilëwu va cahëlehnëni wësah wahnah, sah ryampo ale-wo-le hnë vëhni. Cuđ ña fo woko. Kwëhnalohna tefëh do nkaf ndampo fo vahniko pëgw yañ hafo gëd.

**24** Wasodade ūa ntehnëleniho: «Antë citin anji cuđ, bare yëlënëfu wanjël njëtahnin bi mo hwëhnëd.» Koyëna ntiyako wanës Vikerëh vinte hnësëko: «Cehëleni viyi mën va do njëleni wanjël njëtahnëni bi mo hwëhnëd cuđ mën ña.» Koyëna dënk ntiniho wasodade ūa.

<sup>25</sup> Darël kërëwa Yesu hna kahnëko hnëmu, g'aheryu hnëmu, gëMari|Mariasëvalu Këlopas do gë Mari mbë Magëdala.

<sup>26</sup> Ga nuka hnëmu do, darel lëwu,arëfal|Arëfal ale ñahnëko dus ūa, Yesu më ntehnëka hnëmu: «Asëval, wëliho ajë hu ūa.»

<sup>27</sup> Tac më ntehnëka arëfal a: «Wëliho hnëmuh ūa.» Tëk pëgw hnë watrac, arëfal a njolehna hnëmu Yesu gë ūalu.

### Icëm Yesu

<sup>28</sup> Yesu njëtëko tame fop ile payjiko ntiya padëk do nkehahn ile nësëko Vikerëh ūa më ntehnëk: «Wënka yoko.»

<sup>29</sup> Darël hnam nkeho peyá tëmpah uñen ñaňah. Wasodade ña më koyëni ankwëy, cobëni ryoko atëh nte ñacik isop do njelëhnëniha ce.

<sup>30</sup> Tac Yesu, ga mbucëk uñen ña, më ntehnëk: «Fop padëk!» Tac, ténkwëlehn do cëm.

### Icëh wajiy Yesu

<sup>31</sup> Kabi fac ile fëhwëtandefac ntañëla|Fac ntañëla ūa yeho, do kat ntañëla tac yabékawo nafa ūa, vësankafwasëwif|Sëwif va vëýadilohna ñas iña nnkokëréwa|Kérëwa hna hnë fac ntañëla hna. Awa më njini muntanihaPilat|Pilatnkubehnëhni wahohnënk ña vële fakiko va do ntihëtehn wañas ña.

<sup>32</sup> Awa wasodade ña më nkubëniha aryënkwëryënk ale pakëlehniniho gë Yesu ūa, tac ahigëna ūa.

<sup>33</sup> Ga tékëhnëniha Yesu, tékatenihawo ga ték cëm, awa vëwubëlawohna wahwér ña.

<sup>34</sup> Bare sodade ryampo më cëhëka wajiy ña gë sori lëwu ūa, do cahnëlehna sat gë ñenka.

<sup>35</sup> Ale hnësëk wanji ūa, nukëhniwo gë vinkér vidëwu va dënk, do wanës wadëwu ña toña ye. Njëtëk wapacëk toña ye do nësëd soñe, ñuhnë fëna, ahwëtahnahnuna Yesu.

<sup>36</sup> Awa ile liyak ūi gante nësëko Vikerëh ka nke: «Wëla ūec ryampo gubëdena.»

<sup>37</sup> Do kat, Vikerëh vikaŵary më lehnëk: «Nude ale sëhika.»

### Idën Yesu hn'iyyag

<sup>38</sup> Ga ndëcëk watac,Yosef, nte yeho avë nkol Arimas, njiko tëyäPilat|Pilatmañëryana nuf ñas Yesu ña.Arëfal|Arëfal Yesu yeho, umë fëna, bare coñëko kabi ntakékawo gë vësankafwasëwif|Sëwif va. Pilat më mañëryanëka. Awa Yosef më njik nuf ñas Yesu ña.

<sup>39</sup> Nikodem fëna njiko. Hara umë yiko hwënta ryampo vëhni Yesu hna g'umëd. Awa njoko ile rëkëk wakilo wafëhw warar datikola mir ile hnañëlehniko gë fatëh alowes.

<sup>40</sup> Vëhni vëhi nufëlehneni ñas Yesu ña, përyëni gë viÿi vile fëryande iñas, ntini wagu datikola ña, gante nke namu wasëwif ka.

<sup>41</sup> Hn'ile pakiko Yesu hna, sarëdij yeho hnam, do hnë sarëdij rac nkeho hnam iyag kasék nte woyiko kobëri kwëtahnina iñas.

<sup>42</sup> Kabi anëka nte pëhwëtandëni wasëwif fac ntañëla ña yeho, do kabi ñañëlohma, më ndënëni iñas Yesu ña hnam.

## San 20

### Ibëhn Yesu

<sup>1</sup> Wakëwak fo gë dimasi ÿa, ante nkoko mëhwëry ña, Mari|Mari mbë Magëdala njiko yag hna. Më nuk taka nte fidahniko rënka yag iña pidëtiko.

<sup>2</sup> Awa më nkaryék nji tèkatéhni SimoPiyer gëarëfal|Arëfal aÿëntaw a, ale ñako ñahn Yesu dus ÿa, do pëyahni: «Iñas Ahwëhn a nufik yag hna do yëtélëfuhna bi ne kwëtik.»

<sup>3</sup> Awa Piyer g'arëfal aÿëntaw a më njini g'iyag.

<sup>4</sup> Vëhni vëhi tak nkaryëdëniho, bare arëfal aÿëntaw a ndëcëkawo Piyer do ndënkw ték yag hna.

<sup>5</sup> Bare tènkëlohma. Mëkëko do nkuryako. Nuko ile fëryahniko ñas ÿa fo woko hnam.

<sup>6</sup> Simo Piyer, nte rëfidëhawo ña, tèkëgiko, tènkëlehn tanj yag hna. Nuko fënalì ile fëryahniko ñas ña,

<sup>7</sup> do g'ile tèmpahniko nkaf Yesu ña. Gelohna ndampo fo gë ile fëryahniko iñas ña, bare minu pëýiko.

<sup>8</sup> Awa, arëfal aÿëntaw, ale ryënkwëko ték ÿa, më tènkëgëk. Nuko do kwëtahnëko.

<sup>9</sup> Hafo hnë wati rac vëréfal va vëwëryëlohma ten Yesu tèfëka mbëhn vësëm hna, gante pëyahñëko Vikerëh ka.

<sup>10</sup> Awa vëréfal vëhi va mbokalehnëni hn'ile cëlëniho hna.

### Itufëhna Yesu vëhni Mari mbë Magëdala

<sup>11</sup> Hnë wati rac,Mari|Mari për hna kahnëko dàrël yag hna, do kodëho. Gë wako wadëwu ña, më mëkëk, nkurya yag iña

<sup>12</sup> do nukëhniwo wamëleka waki wante liyak viyi viyah, ga ntañani hn'ile kwëtiko ñas Yesu hna, aryampo hn'ile nkeho nkaf hna do ÿëntaw ſa gë wakwér.

<sup>13</sup> Më tÿëniha: «Asëval, soje ye hodu?» Më ntëkwakëhni: «Ahwëhn mën a nufik, do yëtëla bi ne kwëtik.»

<sup>14</sup> Ante nësek koyëna ña, më njëkak do nulehna Yesu ga kahnëk hnam, bare yëtëlohna umë ye.

<sup>15</sup> Yesu më tÿëka: «Asëval, ye hodu? Mo yëkëlehnëdu?» Më ntiyahnëka bi ayam sarëdij ſa ye; më ntehnëka: «Ge wëjë hnufëka, pëfarye bi ne kwëtëruha, soje yiwu vijëwa.»

<sup>16</sup> Yesu më macëka: «Mari!» Mari më cahëtak gë cape ntëwu do ndeka gë wanës Wa-ebëre ña: «Raboni!» Umë fëhnëtanëd «Aharañ».«

<sup>17</sup> Yesu më ntehnëka: «Bokawo afëlawo, kabi bokala hayu ten gë vëhni Rëm mën ka. Yiryeyi afëyanëhnoñëhni vëýënta mën va: gë vëhni Rëm mën kayëdëfu, ale ye Rëmun fëna; gë vëhni Wëñ mën, ale ye Wëñ hun fëna.»

<sup>18</sup> Awa Mari mbë Magëdala njilehnvërëfal|Arëfal hna do pëyahni: «Nubuha Ahwëhn a!» Pëfakëhniwo fëna ile ntehnëkawo ſa.

### Itufëhna Yesu vërëfal vëlëwu

<sup>19</sup> Hnë dimasi rac dënк, g'anëka ga,vërëfal|Arëfal va hnë cery nkeniho do cëdëniho warënka ña, kabi ntakëkëhniwo gë vësankafwasëwif|Sëwif va. Yesu më njijëk fagant lëw hni do ntehnëhni: «Arabi ýam ſa nke gë wuhnë!»

<sup>20</sup> Ante nësek koyëna ña, më tufékëhni wëbák wadëwu wante pakiko ña gë wajiy ña. Vërëfal va më pëbékëhni hnatah kabi nudëniha Ahwëhn a.

<sup>21</sup> Yesu më mbok ntehnëkëhni kat: «Arabi ýam ſa nke gë wuhnë! Gante payiko Rëm ki, payëdëmu ami fëna.»

<sup>22</sup> Ante nësek watac ña, më cëlëkëhni do ntehnëhni: «Mañëryina lyir Ipacah ña.

<sup>23</sup> Vahnë vële ravëndun wameh wadëw hni va, tavëhnëdeni, do vële wëýëndun tavëhn va vëravëhnëdena.»

### Yesu gë Toma

<sup>24</sup> Aryampo hnë vërëfal pëhw gë vëhi hna gentilohna gë vëhni ante njijëko Yesu ña. Toma yeho, umë wacëdeho fénali Asëp.

<sup>25</sup> Vërëfal|Arëfal vëýëntaw va më ntehnëniha: «Nubunëha Ahwëhn a.» Toma më ntëkwakëhni: «Ge nula vapakel wapont va wëbák wadëwu hna, do ge ñakëla g'irufa mën ſi hn'ile nkeho wapont hna do vák mën ſi wajiy wante cëhiko hna, mañëda muk.»

<sup>26</sup> Ga ndëcëk wafac mbëd gë warar, vëréfal Yesu va mboko nkeni cery hna. Fac rac, Toma gë vëhni nkentiko. Warënka ña mboko cëdëni bare Yesu më njijëk kahn fagant lëw hni, do ntehnëhni: «Arabi ÿam ÿa nke gë ñuhnë!»

<sup>27</sup> Tac më ntehnëka Toma: «Ñakërye gë rufa hu ÿi ani, yëkëry wëbák mën nj; yeli vák hu ÿi aÿak wajiy mën nj. Tavëry gwaj ña do ahwëtahno!»

<sup>28</sup> Toma më ntëkwaka: «Ahwëhn mën yero do Ñën mën!»

<sup>29</sup> Yesu më ntehnëka: «Kabi nuruho soje rac hwëtahnëru? Mbetani vële hwëtahnëd hara vëhnuna va!»

### Soje ile herik aji kayëte

<sup>30</sup> Yesu mboko nti, tasevërëfal|Arëfal vëlëwu hna, wëdahëse wapëmpëhnahnah wakañary wayabah wante wok tefetayina hnë aji kayëte.

<sup>31</sup> Bare ile yehëhna ÿi, kerik soje ahwëtahnahnu Yesu ye Arëhnayik a,Aju Ñënu|Aju Ñën ña, do ge kwëtahnërunëha, nuÿadun sël ntañary, uwám pary ña, g'uñac lëwu ña.

## San 21

### Itufëhna Yesu hnë vëréfal mbëd gë vëhi

<sup>1</sup> Ga ndëcëk rac, Yesu mboko tufëhnahnivërëfal|Arëfal vëlëwu va, tefary lant Tiberiyad hna. Wëlin gante tufëhnakëhniwo ka:

<sup>2</sup> Ndampo fo nkeniho, vëhni: SimoPoyer, gë Toma nte ñacëdeho Asëp a, Natanayel mbë Kana vë Galile, Viju Sebede, do gë vëréfal vëhi vëýëntaw va.

<sup>3</sup> Simo Poyer më ntehnëkëhni: «Gë fëla wuwis njidëfu.» Më ntëkwaniha: «Fuhnë fëna, njintëdebun.» Awa njilehnëni kayëni kulu hna, bare ñoñ vëfélalohna umëd tac.

<sup>4</sup> Ante pëgwëko pacënd ña, tëkiko Yesu, tefary ñënka hna kahnëko. Bare vëréfal va vëýëtëlohma umë ye.

<sup>5</sup> Awa Yesu më tëyekëhni: «Vërah mën, pëlarunëhëhni bi wuwis?» Më ntëkwaniha: «Hali».

<sup>6</sup> Më ntehnëkëhni: «Dabëryin waryey ñi gë cape rëhw kulu hadi do pëladunëhëhni.» Awa ntabëlehnëni waryey ña, do vëhodilohna ntabëtini, kabi wuwis ña pëbëniho.

<sup>7</sup> Awa arëfal ale ñahnëdëho Yesu ñus ÿa më ntehnëka Simo Poyer: «Ahwëhn a ye!» Ga nkwyëk wanës watac, «Ahwëhn a ye», Poyer më mbokëryak cuða cuð nte cuðtako ña do ntëba ñënka hna.

<sup>8</sup> Vëréfal vëýëntaw va më kegëtani ndotëndëni waryey wafëbah wuwis ña: vëýañëlohma vambëñ va, soje wametër keme fo ñawëtaniho.

<sup>9</sup> Tëkëndëni tun vambëŋ hna, më nuni hwëdëh g'uwis ga mbëlëdeni do gë vamburu.

<sup>10</sup> Yesu më ntéhnékéhni: «Yojénéhni wuryampo hnë wuwis wule fëlarun takan ūi.»

<sup>11</sup> Simo Piyer kayëlehn kulu hna ndoj waryey ūa nkal hna. Wuwis wusankaf wule fëbëko ūa, keme gë wafëhw imbëd do gë warar (153) nkeniho do, mama njabahnëniho dús, waryey ūa békëtalohna.

<sup>12</sup> Yesu më ntéhnékéhni: «Yijén tokin.» Wëla arëfal aryampo dëkëlohnna tëýa: «Mo yero?» Njëtëniho Ahwëhn a ye.

<sup>13</sup> Yesu më tëhak, nuf mburu ña do cahëlehnëhni, tac wuwis ūa fëna.

<sup>14</sup> Rarëna ūa tufëhnakéhniwo Yesu vërfal vëlëwu va, kobéri ga mbëhnahnëko.

### Yesu gë Piyer

<sup>15</sup> Ga puhnani tok iña, Yesu më tëýeka SimoPiyer : «Simo, ajuSan|San, njahnëruho bi alëbëhni vëýi?» Më ntëkwaka: «Ha, Ahwëhn, njëtëru, njahnëmi.» Yesu më ntéhnëka: «Davëryihni vupe mën va.»

<sup>16</sup> Tac më mbok tëýeka higëna ūa: «Simo, aju San, njahnëruho bi?» Më ntëkwaka: «Ha, Ahwëhn, njëtëru njahnëmi.» Yesu më ntéhnëka: «Pabëryihni wape mën ña.»

<sup>17</sup> Yesu më mbok tëýeka rarëna ūa: «Simo, aju San, njahnëruho bi?» Piyer njamëlehn kabi rarëna ūa tëýekawo Yesu bi njahnëka. Më ntëkwaka: «Ahwëhn, njëtëru fop; njëtëru njahnëmi!» Yesu më ntéhnëka: «Davëryihni wape mën ña.»

<sup>18</sup> «Toña ūa fëyadëmi: ante nkoruho jar ña, wëjë dënk ÿëbadëho ryil ūa do njiduho hn'ile ñaduho hna, bare ge ntafëru, njelëdu wëbák ñi, ahaŵary ÿabëdëhi do njiryeryëdëhi hn'ile nkoru ñadila ayi hna.»

<sup>19</sup> (Hara, gë wanës watac, Yesu tufahnëdëho sifa cëm nte cëmëd Piyer tufahnahn inaý Wënu ña.) Ante nësëk watac ña më kwënëk: «Tëfe!»

### Yesu g'arëfal ale njahnëko dús

<sup>20</sup> Piyer më cahëtak do nuhnaarëfal|Arëfal ale ñako njahn Yesu dús ūa; hamëhni tëfidëhëhniwo. Arëfal arac rankako gë cape Yesu ante tokëdëniho roka ña do tëýa: «Ahwëhn, mo ye ale rokadëhi ūa?»

<sup>21</sup> Piyer nukawo, më ntéhnëka Yesu: «Ahwëhn, aŷi lë, ye yedëha?»

<sup>22</sup> Yesu më ntëkwaka: «Ge ñada cëm hafo vokaju, ye yentahniki? Wëjë, tëfe!»

<sup>23</sup> Awa wanës watac campëlehn hnë vëhery vële hwëtahnëk hna; ntéhnëdëho, arëfal arac cëmëdina. Bare Yesu dehnëlohnna cëmëdina, umë lehnëko ge ñadina cëm hafo mbokaj, ye yentahnika?

<sup>24</sup> Arëfal arac dënк hnësëk had sede do herëk watac. Njëtëbun cedeya dëwü ña toña ye.

<sup>25</sup> Yesu mboko nti viyabah vihañwary. Ge kerakënde fop, ntiyahñéko tëkëlakëndina duniÿa li vëkayëte vante herakënde va.

## Vantiyehn Vëfayik

### Vantiyehn Vëfayik 1

#### Iyir Ipacah nte njédañned Wënu ña

- <sup>1</sup> Aÿënta mën Tewofil, kayëte ndënkwëryënk mën hna nësëbuho fop ile pëgwëko ntind Yesu do karanjëndëhëni vahnë ÿa
- <sup>2</sup> hafo hnë fac le nufiko nji g'ambin ÿa. Ani gë kayahnënd ÿa, umë nkabékëhni gë fanka Iyir Ipacah ña vële tëhnako hadvëfayik|Afayik va ile rëfëka ntini ÿa.
- <sup>3</sup> Vëhni, ante mbëhnëko ña, Yesu tufëhnakëhniwo do tufékëhniwo yabah njétahnëni paryi nke mbëhnëk. Hnë wafac wafëhw wahnah tufëhnakëhniwo do nësëhnëhni sojelnañ Wënu|Inañ Wënu ña ña.
- <sup>4</sup> Fac ryampo, watí nte mbarëniho ña, më ntehnëkëhni: «Ant'aÿawëtawu Yerusalem ; napëryin ile ntehnëko Rëm njédadëhu ÿa, umë ye uyëd ule fëyamuno ña.
- <sup>5</sup> San|San gë ñwënska njaryëdëho, bare ñuhnë, ani gë wafac toyë, g'lýir Ipacah iña njaryëderun.»

#### Kayënda Yesu

- <sup>6</sup> Ante mbarëniho vëfayik va gë Yesu, më tëyëniha: «Ahwëhn, iÿi watí bi mbësaduhëhni nañ iña bulundalsërayel|Isërayel ÿa?»
- <sup>7</sup> Më ntëkwakëhni: «Rëm ÿa fo yëtëk ante ntiyad vëÿin ña; ñuhnë mañwëryaniluhna ayëtu watí ma ÿamani ile ntiyahnd ÿa.
- <sup>8</sup> Bare yëtëryin iÿin: Iyir Ipacah iña cëlid hnë ñuhnë do nuÿadun fanka falëñu fa do wasede mën yedun Yerusalem hna, Yuðe hna fop do gë Samari hna, do hafo hn'ile tëkwik duniÿa hna.»
- <sup>9</sup> Yesu, ga nësëk watac, nufiko g'ambin, do njékëdënhawo vëhni fop; tac añar cankëlehna hafo nambëniha.
- <sup>10</sup> Nkonihoo ntajëniha Yesu g'ambin watí nte ñawëtahëdëho ña, tëketëni vësan vëhi vële sudak viÿi viyah haryënk lëw hni do ntehnënihëhni:
- <sup>11</sup> «Vësan vëvë Galile, soje ye ÿëwërun aki ayékëndu ambín ñi? Asan ale ñwacëdun Yesu ÿa, hnufëhnirunëha nji g'ambin do koyëna mbokajëd.»

#### Ahnëmpët Yuða

- <sup>12</sup> Awa vëfayik va matëlehñëni Kuñ Oliviye hna mbokani Yerusalem. Yëbëlan Kuñ Oliviye ña gë Yerusalem tëkëko kilo uyas gë toyë.
- <sup>13</sup> Tëkëndëni tuñ, kayëlehñëni yañ etas hna, hnë cery ante rëkëniho nkehahnëndëni ña. Wëlin wamac vële yeho hnam va:Piyer, gë San|San, gë Sak|Sak, gë Andëre, gë Filip, gë Toma, gë Barëtelemi, gë Matiye, gë Sak aju Alëfe, gë Simo nte ñwacëdeho Ahahnëndak, do gë Yuða aju Sak.

<sup>14</sup> Mawalëniho mbarëlëndëni kwëlëkwël soje yëfa gëMari|Mari hnëmu Yesu, gë vësëval väryampo, do gë vëheryu Yesu.

<sup>15</sup> Fac ryampo, ante mbarëdëniho ña, Piyer matëko tase vële hwëtahnëk hna vële rëkëko mpëd keme gë wafëhw wahi (120), do ntehnëhni:

<sup>16</sup> «Vëÿenta mën, ile fëyahnik Vikerëh hna, watac tefékawo ntiya. Iyir Ipacah iña pëyahnëk kobëri fo ñësDavid hna soje Yuða nte ryënkwaryëkëhniwo vële félaka Yesu va.

<sup>17</sup> Aÿi asan, aryampo hnë fuhné yentiko, do doku rac fo hwëtehnahninëkëfuno.

<sup>18</sup> «Kaÿ laðahniko koryi ile cosiko soje iyëdahn Yesu ña. Hnam njoko, hafo tënka donk inji, cahnëlehna wabeÿ ña.

<sup>19</sup> Vahnë vële lëdëk Yerusalem va fop njëtaniho watac: soje umë ñacahnik inji kaÿ gë wanës wadëw hni ña: "Akëlëdama." Umë fëhnëtanëd: "Ikaÿ Wasat."

<sup>20</sup> Piyer më mbok ntehnëk: «Wëlin ile herik Kayëte Wahnëw hna soje Yuða ÿa: «"Arabi tere lëwu ÿa tavi, ahnë antë ntëdahn kwëlëkwël." Mbok keri fëna: "Arabi ahañwary nuf doku lëwu ile njëdakawo ñënu ña."

<sup>21</sup> Tefëka tèhnayina aryampo hnë vële lapëhnadëhëfuno gante-wo-gante, ante njasëlehëdenëho gë Yesu Ahwëhn a,

<sup>22</sup> kobëri ante njaryëkawoSan|San Yesu hafo ante nufëhninëkëfuna një ambin. Asan a rac nkentëde koyëna sede gë fuhné, ibëhn dëwu ña.»

<sup>23</sup> Awa, ga nësëk watac Piyer më tahnënihëni vësan vëhi: Matiyas, gë Yosef, nte ñacëdeho Barësabas, (ñëcako fëna Yusëtis).

<sup>24</sup> Awa vële hwëtahnëk va më njëfani aki: «Wëjë, Ahwëhn, njëteru iñà vahnë ña fop; tufëryifuna bi mo rëhnaru hnë vëyi vësan vëhi

<sup>25</sup> Soje nkeafayik|Afayik nëmpëta Yuða nte yik gë ÿëwa ile rëfëka.»

<sup>26</sup> Tac njëleniho wanjël njëtahnëni bi mo yed. Awa, më tufahnëk Matiyas ye. Nkwënenëlehnënhavëfayik|Afayik pëhw g'aryañ hna.

## Vantiyehn Vëfayik 2

### Itëk Iyir Ipacah iña hnë fac Pantëkot

<sup>1</sup> Ga tëkik fac Pantëkot ÿa, vële hwëtahnëk va sëñ ryampo fo mbarëlëniho.

<sup>2</sup> Tañ wëñañ matëlehni g'ambin. Nkeho had wëñañ sël hwëhn fanka, do pëbëlehn hnë tere le ntañahnëniho hna.

<sup>3</sup> Watì rac dënk, nulehnëni waryëw wale ñëntëlëk gë humpen hwëdëh. Pitëlëlehn tindahni ale-wo-le nkaf hna vëhni fop.

<sup>4</sup> Pëbëlehnëhni taŋ vëhni fop lyir Ipacah iŋa, pëgwëlehnëni nësëndëni vanësa vakaŵary, ale-wo-le gante njëdadëhawo lyir Ipacah nësënd ka.

<sup>5</sup> Hara, wati rac, wasëwif|Sëwif wale ūatiko duniya ūi fop, Yerusalem hna nkeniho; ntënënëdënihawo Ŵënu ña.

<sup>6</sup> Ga nkwyrik wëñaw watac, më mbarëpélëni. Pëmpëhnahnékëhniwo dus vëhni fop, kabi ale-wo-le hnë vëhni nkwyryëdëhëhniwo ga nësëdëni wanës wadëwu ña dënk.

<sup>7</sup> Pëmpëhnahnékëhniwo dëcët do ntéhnëdëniho: «Vëyi vahnë vële hnësëd vi, vëyena bi fop vëvë Galile?

<sup>8</sup> Awa, hak kolahnëbun wëryëndëfuni, ga nësëdëni ale-wo-le wanës wante yëwëbun ña?

<sup>9</sup> Vëryampo hnë fuhnë Parët matiniho, gë Medi, gë Elam; nkeniho vële lëdëko Mesopotami, do gë vëvë Yude, gë Kapados, gë Pon, do gë Asi;

<sup>10</sup> gë vëvë Fërisi, gë vëvë Pampëfili, gë Esipët, do gë waresiyo Libi ile ye dàrël ankol Siren; do gë vële ūatikRom,

<sup>11</sup> gë vëvë Këret, do gë vëvë Arabi; vëryampo wasëwif naginiho, do vëryampo calinjëniho calinja wasëwif. Nkweryëdëfunéhëhni fuhnë fop, ale-wo-le gë nësa ntëwu ña, ga nësëdëni soŋe wadoku wapérén Wade ntid Ŵënu ña!»

<sup>12</sup> Vëhni fop pëmpëhnahnékëhniwo dus do vëytëlohma ile nahadëni; ntéhnélëdëniho vëhni fop: «Ye ga ye iÿin?»

<sup>13</sup> Bare vëryampo njafanjëdënihëhniwo vële hwëtahnëk va ntéhnëdëni: «Vëyi uñen ndëwëni!»

### Ile nësëhnékëhni Piyer kore ūa

<sup>14</sup> AwaPiyer gë vëfayik pëhw g'aryaŵ va kahnëniho do ndekahnëhni kore ūa: «Nëparyino dus, vëÿënta mën wasëwif do gë fop ūuhnë vële yeYerusalem vi: gwëryëryin ile ryëcëtad ūa.

<sup>15</sup> Nahadun vëyi ndëwëni bare vëryëwëna! Cahnëfëd fo wok do sëwif cedina muk iÿi wati!

<sup>16</sup> Iÿin haŵary ye, ile nësëkokila|Kila ile ūaciko Sowel ūa:

<sup>17</sup> «Ŵënu ña më lehnëko: “Wëlin ile rëkid ūa: wafac warékwa hna: campehnëdëfu lyir mën iŋa vahnë hna fop; vijë hun gë vëryag hun va nësëdëni wanës Ŵënu ña had wakila, tufëdëfuhëhni vëjar hun va do gë vicër va viÿë gë hudakery.

<sup>18</sup> Ha, campehnëdëfu lyir mën iŋa vëryokuŋ mën hna, vësan gë vësëval, hnë wafac warac, do rëkëd nësëndëni wanës Ŵënu ña had wakila.

<sup>19</sup> Ntidëfu viÿë vifëmpëhnahnah ūa, ambin hna, do gë wëdahëse hnani gëd nkal li: umë yed wasat gë hwëdëh do gë vëjar hwëcic,

<sup>20</sup> do ulav ūa kuyëd do ulepera ūa mbëntëd had wasat. Umë fop nked tékahnind fac Ahwëhn a, fac sankaf ryëwayik hn'ile mbokahnid rac.

<sup>21</sup> Do pehëtëdëhëhni fop vële ūcadëha va."

<sup>22</sup> «Nëparyin dús, vahnëvëva Isërayel||Isërayel, ile ūadëmu hnësëhnu ūa: Yesu mbë Nasaret, gante njëterun ki Ůënu ña ntiyehnëdëhawo viyë vifëmpëhnahnah tase hun, gë wëdahëse do gë vile nkok nahana ahnë. Tufëku umë fayika.

<sup>23</sup> Umë Ůënu ña njëdakuna gante pëhnako ka, gante kahnëndëko kobëri ka. Do ūuhnë njëdarunëha vële wok vëlénënëna Sariya Moyis va pakëniha hnë kérëwa aryawuna.

<sup>24</sup> Bare Ůënu ña mbëhnëndanëka, pehëtëka cëm hna, tufahnëk icëm ija kodina pëlahna hn'ucankaf ntëwù hna.

<sup>25</sup> David nësëko soje Ahwëhn a: «“Nudëfuhawo kwëlëkwël Ahwëhn a haryënk mën, g'irëhw mën nke soje wowu hahnënda.”

<sup>26</sup> Soje umë pëbahnëka ntañary mën iji urisah do ūës mën ūa uhnatah njëwëd, wëla mbahn mën iji ikwëtahn hna njinëgad;

<sup>27</sup> Njëtëbu tavëdilohna duniÿa vësëm hna, tavëdilihohna aryokuñ hu yëlu yag hna.

<sup>28</sup> Njëtëndanëruho ankañ nte yiñ gë vëdilohna duniÿa le wok pudina. Igelahn gë wëjë ña natëdëho dús.” »

<sup>29</sup> Piyer më mbok ntehnëkëhni: «Vëÿenta mën, paryi nke David nësëko koyëna bare njëtinëk wapacëk cëmëk do mbañik. Iyag dëwù ña hafo dol ūal fu li nkok.

<sup>30</sup> Awa, paryi nke kila yeho do njëtëko Ůënu ña ntëkëhnëkawo ntehna aryampo hnë vutah vuntëwù hna nëmpëtëdëha ucankaf ña.

<sup>31</sup> Koyëna David kobëri fo njëtëko soje ibéhnKëris ña, do umë nësëdëho, ante ntehnëdëho Ůënu ña tavëdilahnna duniÿa vësëm hna, do tavëdina mbahn dëwù ña nkël.

<sup>32</sup> Wanës wadëwù ña soje ijin nësëd Yesu, ale mbëhnëndanëk Ůënu ña, do fuhnë fop wasede yeyinëk.

<sup>33</sup> Tac nufik soje nji ntaña laña hnëfak hna g'irëhw Ůën. Do tame, gante ntehnëko Ůën Rëm ūa, nuÿak hnë umë iyir Ipacah ija do campehnëk hnë fuhnë. Umë ye ile hnudun do wëryëdun iyi watì ūi.

<sup>34</sup> Awa David, umë kayëna g'ambin had Yesu. Do kat më lehnëk: «“Ahwëhn a Ůënu ña më lehnëka Ahwëhn mën a: ‘Yij alaña g'irëhw mën

<sup>35</sup> hafo hale këfëdëfuhëhni vële ūewëki va haryënk wu.””

<sup>36</sup> «Awa wëli ile rëfëka njëtëni wapacëk fop bulundalsërayell|lsërayel ūa: aïj Yesu nte fakërun kërëwa ñi, Ŵënu ña ntika Ahwëhn gë Arëhnayik.»

<sup>37</sup> Wanës wadëwu ña ntavékëhniwo dus vële wëryëkawo va. Umë tëyëniha Piyer gëvëfayik|Afayik vëýëntaw va: «Vëýënta fu, ye rëfëka lifu?»

<sup>38</sup> Piyer më ntëkwakëhni: «Gwëcëtaryin vankeya hun va do ayaryiwu ale-wo-le g'uñac Yesu Këris ūa, tavëhnahnu Ŵënu ña wameh hun ña. Awa njëdadëhuna lyir Ipacah ña.

<sup>39</sup> Yëtëryin, iji lyir Ipacah ñi nte ntehnëk Ŵënu ña njëdadëhuna ūuhnë hwëhnëk gë vutah hun va, do vële wok vëyena wasëwif va: umë ye fop vële macëd Ahwëhn a Ŵën fu ña.»

<sup>40</sup> Piyer mboko nësëhnëhni wanës wakaŵary wayabah soje maŵehnahnëhni do kamënaÿehnahnëhni, ntehnëdëhëhniwo: «Maŵeryin ipoh iña, pitaryinëhni vahnë vëwen vëvë gaki vi!»

<sup>41</sup> Awa vahnë vëyabah hnë vëhni maŵëniho wanës Piyer ña do ntiniho njaryini. Do hnë fac rac tükëniho vahnë wawuli warar vële wënako kore vahnë vële hwëtahnëk hna.

### Ankeya vële hwëtahnëk

<sup>42</sup> Kobëri tac, pabëniho nëpa wanës wante karañëdënihëhniwovëfayik|Afayikja, do nkeni ndampo fo vëhni fop, tokëdëniho ndampo fo do njëfadëniho ndampo fo.

<sup>43</sup> Idak Ŵënu ña pëbëkawo ale-wo-le, kabi ntiyehnëkëhni vëfayik va wëdahëse wayabah gë viýë vifëmpëhnahnah viyabah.

<sup>44</sup> Fop vële hwëtahnëk va ndampo fo nkeniho do cahëlëdëniho fop ile kwëhnaniho ūa.

<sup>45</sup> Wëla watere wadëw hni ña nkafëdëniho do gë ile kwëhnani ūa do cahëlëdëniho koryi ūa vëhni fop, ale-wo-le gante mbalëka ka.

<sup>46</sup> Fac-wo-fac, mbarëlëdëniho seleleCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, do gë watere hna soje gubëlehn mburu ña g'uhnatah do g'intaŵary pacah.

<sup>47</sup> Tëfëtadëniho ifërën ile ntidëho Ŵënu ūa do vëvë Yerusalem va fop ñadënihëhniwo. Awa Ahwëhn a kwënëdëhëhniwo fac-wo-fac vële pehëtëdëho va.

## Vantiyehn Vëfayik 3

### Iyérën ale wok kodina njas

<sup>1</sup> Fac ryampo, Piyer gë San|San Cery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna njidëniho soje iyëfa bë watì rarëna g'anent hna.

<sup>2</sup> Nkeho asan ale cämëko wakwér kobéri nte nagiko ḥa yiryeryédeho hnë rënka le ūacik «Wamah» hna. Fac-wo-fac njodeho hnam soje muntandëhni vële rënkëd Cery Ŵën Cankaf va.

<sup>3</sup> Ante nukëhniwo Piyer gë San ga nkëhnëni tënökëni Cery Ŵën Cankaf hna, më muntakëhni koryi.

<sup>4</sup> Vëfayik vëhi va më ntanjëniha do Piyer më ntehnëka: «Yëkëryifu.»

<sup>5</sup> Asan a më njékékëhni wapacék kabi ntiyahnekawo nuŷad iñë hnë vëhni.

<sup>6</sup> Piyer më ntehnëka: «Wëla dalasi kwëhnala, bare ile hodëfu liwu ūa ntinëndëmi: g'uŵac YesuKëris mbë Nasaret ḥa, matëry ayas!»

<sup>7</sup> Tac taŋ më pélaka vák rëhw ūi ndemahna mat. Taŋ, wakwér ḥa njawëlehna,

<sup>8</sup> umë ntoŋak kahn do pëgwëlehn njasënd. Tac tënökëntëlehni gë vëhni Cery Ŵën Cankaf hna: njasëdëho ntoŋatënd uhnatah ūa do cëmbëdëhawo Ŵënu ḥa.

<sup>9</sup> Kore ūa fop nunihawo koyëna ga njasëd njëwatënd icëmb Ŵënu ḥa.

<sup>10</sup> Njavëtiko paryi umë lañadëho «Rënka Wamah» Cery Ŵën Cankaf hna kwëlëkwël muntand. Ga nuyik ile yehawo ūa, vahnë va pëmpëhnahnékëhniwo dus do vëyetëlohma ile nahadëni.

### **Wanës Piyer ḥa Cery Ŵën Cankaf hna**

<sup>11</sup> Vahnë va nuniho asan a tavëdilëhniwohma vëhniPiyer gëSan|San. Soje umë nkaryëniho kwërenihëhni nder cancaf nte ūacik Salomo hna do pëmpëhnahnékëhniwo.

<sup>12</sup> Ga nuk Piyer watac, më ntehnékëhni: «Vahnëvëva Isërayel|Isërayel, soje ye pëmpëhnahnéku g'inji yërën? Soje ye laŋerunëhëfu? Wëjë lehnëk imék dëw fu dënki ma usatah lëw fu kahnahnék njasënd aïj asan?

<sup>13</sup> Ŵën Abërahám, gë Ŵën Isak, gë ŴënSakob|Sakob, Ŵën vacérakëlo fu va fop tufahnék nafa sankaf aryokuŋ alëwu ūa Yesu. Njëdahnërunëha vëhniPilat|Pilat hna. Umë ñadëho tava bare ūuhnë ɻwëyërunëho.

<sup>14</sup> Ūuhnë ɻwëyërunëha Afakah, Asatah a. Pecehnu arëyú aŵawëryahniwu tavi ale ryaŵëka ahnë bare ūuhnë ɻwëyërunëho.

<sup>15</sup> Koyëna ndaŵerunëha ale yëdahnëdëho uwám ūa duniÿa li. Bare Ŵënu ḥa matëndëka vësëm hna do wasede yebun.

<sup>16</sup> Kabi kwëtahnëbunëha Yesu, fanka ūac lëwu ūa njawënenka asan ale hnudun do yëtërun aïj. Ha, soje kwëtahn inte hwëhnabun gë Yesu ḥi njërahnék aïj asan gante nudun ūuhnë fop ki.

<sup>17</sup> «Tame, vëyënta mën, njëtëbu dus ūuhnë gë vësankaf hun vi yëtéluhna ile pëhnëtanëd ile lirunëha Yesu ūi.

<sup>18</sup> Bare Ŵënu ḥa ntik koyëna ile nësënihowakila|Kila ḥa fop kobëri ḥa. Umë ye: Arëhnayik, ale ntehnëko payidëha ūa, korotëd.

<sup>19</sup> Awa tame gwëcëtaryin vankeya va asahëtawu gë cape Ŵën pëhwëcëhnahnu wameh ḥa.

<sup>20</sup> Koyëna Ahwëhn a Ŵënu ḥa maŵeryanëdëhu ayinëgawu, do mbokëd cañëtëhniwuna Yesu, ale tëhnako kobëri ḥa soñe lëw hun ūa.

<sup>21</sup> Yesu g'ambin ñëwëd ten hafo wati le mbokajëd nkwcët fop, hafo mboka cañ, gante nësëko Ŵën ka hnë wawës wakila wacëvah wabë kobëri ka.

<sup>22</sup> Koyëna Moyis më lehnëko: “Ahwëhn a Ŵën hun ḥa cañëtëhniidëhunakila|Kila g'ami ki. Avë bulunda hun yed. Ge tëkik afo ahnëpawuna fop ile ntehnëdëhu ūa.

<sup>23</sup> Ale wëyëd maŵëhna iŷi kila ūa ndawëde do cani bulunda Ŵën hna kwëlëkwël.”

<sup>24</sup> «Ha, wakila wante hnësëdëho, kobëri Samiyel ḥa, vëhni fop pëyahnëni wati le yehahninëk dol ūi.

<sup>25</sup> Vutah wakila watac va yerun do nkentahnirun akwëtëla nte kwëtélëniho Ŵënu gë vacérakélo hun va ante ntehnëkawo Abërahám: “Hnë ale hnagik hnënk lëw hu njëdëdëfuhëhni wabulunda wabë nkal ḥi fop.”

<sup>26</sup> Soñe hun ten Ŵënu ḥa canika Aryokun alëwu ūa, paŷika ndemawu aravu ŵuhñë fop vankeya vameh hun va.»

## Vantiyehn Vëfayík 4

### Piyer gë San haryënk wëhitin hna

<sup>1</sup> Wati nte nësëhnëdënihëhniwo Piyer gë San koyëna kore ūa, tëkinih vësëna wasadëha väryampo, tefelini g'asankaf vële yekadCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf va do gëwasaduse|Saduse ūa.

<sup>2</sup> Ntavékëhniwo dús gë vëfayík vëhi va soñe ile karanjëdënihëhniwo bulunda do pëyahnëhñëdëniho vësëm va mbëhnëdëni kabi Yesu mbëhnëk.

<sup>3</sup> Awa më pëlaninhëhni cëdehnënihëhni hafo ge pacëk, kabi tëko mëd.

<sup>4</sup> Bare hnë vële wëryëko wanës vëfayík va, vëyabah kwëtahnëniho, do iyab vële hwëtahnëk na nkëhnëko tükëni vahnë wawuli mbëd.

<sup>5</sup> Ga pacëk vësankaf wasëwif va, gë vicér bulunda va do gëvëharan|Aharan sariya sariya va mbarënihoYerusalem hna.

<sup>6</sup> Nkenih hnam Anas,asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a, gë Kayif, gë San, g'Alekësandér do gë fop vësëna wasadëha viyëntaw vële nkeni hnënk g'asëna wasadëha asankaf a.

<sup>7</sup> Umë cëdëtijini vëhni, Piyer gë San, kahnëndënihëhni haryënkw mbara ntëw hni hna do tëyënihëhni: «Gë iÿéhne fanka, umë ye, g'uŵac mo ntihantun iÿin?»

<sup>8</sup> AwaPiyer, pëbékawo lyir Ipacah iña, më ntëkwakëhni: «Vësankaf do gë vicér bulunda,

<sup>9</sup> dol tëyëdebuñ soñe uférën ule linëhnëbunëha asan ale woko kodilohna njas, umë ye, gante njérénik ka.

<sup>10</sup> Awa, yëtëryin ūuhnë fop, arabi bulundalsérayelllsérayel yi fop njëtëni: g'uŵac YesuKëris mbë Nasaret ɳantibun iÿin. Yesu nte fakehnërun ɳa do Wënu ɳa mbéhnëndanëka vësém hna, soñe lëwu kahnahnék aÿi asan, ani haryënkw hun, g'imbahn kendej.

<sup>11</sup> Yesu ye «“itaka inte cañëtaniho vëvëry cery ɳa do ye tame inte mbéryahnék Wënu ɳa cery ntëwu ɳa fop.”

<sup>12</sup> Hnë umë fo nke ipeh iña. Duniÿa li fop, Wënu ɳa kobëri canëtëlahna ahnë ahaŵary ale hodën tëfin pehëtahninëfu.»

<sup>13</sup> Vëhitij vësankaf va pëmpéhnahnékëhniwo dus, kabi nunihëhniwo vëhni Piyer gëSan|San g'ikwëtahn nësëdëniho do njëtaniho fëna vëhni dënk vësan vëhwëhn uyët këm fo ye; do njavëtënihëhniwo tañ vërfal Yesu yeho kobëri ɳa.

<sup>14</sup> Kabi nunihawo asan ale yëréniko ſa, ga kahnék ñarël lëw hni, ñoñ vëhwëhnalohna ile nësëdëni.

<sup>15</sup> Awa më ntehnënihëhni cahnëniMbara Vëhitij|Mbara Vëhitij hna do pëgwëlehnëni nkajélëndëni vëhni fo:

<sup>16</sup> «Hak ntidënëhëhni vëyi vësan? Vëvë Yerusalem vi fop njëtëni wapacék vëhni lik viÿe vifémpéhnahnah vi do kodelënëhna nkajin.

<sup>17</sup> Karaj dëw hni ɳi tefélahna camp g'ahaŵary bulunda hna. Tefëka mbañëhninëhni antë mbok nësëhnënihëhni vahnë soñe Yesu.»

<sup>18</sup> Tac më mbok macënihëhni Piyer gë San do mbañëhnënihëhni antë mbok nësëni ma karajënihëhni vahnë soñe Yesu.

<sup>19</sup> Bare më ntëkwani: «Yëkëryin ūuhnë dënk: cañék bi haryënkw Wëñ hna aŵawëhniwu, hara gena ūawëhnëfuna umë.

<sup>20</sup> Ge fuhné ye kodilëfuhna ravëfu inës ile hnubun do wëryëbun ſa.»

<sup>21</sup> Ga mbok ɳañënahnenihëhni kat vëfayik va, tavëlehnenihëhni; vëhnuýalohna fere ntihahnënihëhni wameh, kabi bulunda ſa fop cëmbëdënihawo Wënu ɳa soñe ile njérénik asan a.

<sup>22</sup> Asan arac kwëhnako ile lëbik wabëhn wafëhw wahnah.

## Iyëfa vèle hwëtahnëk

<sup>23</sup> Piyer gë San, tavëndeni tuŋ, njilehnëni taŋ gë vèle hwëtahnëk vëýentaw pëyanihëhni fop ile ntehnënihëhni vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër vëýentaw bulunda ſa.

<sup>24</sup> Ga népanihëhni, vëhni fop, pëgwëlehnëni njëfandëniha aki Ŵënu ḥa: «Ahwëhn, wëjë lik ambin ḥi, g'inkal iŋi, gë wov ſi, do gë fop ile yehëhna hnam ſa.

<sup>25</sup> Gë fere lyir Ipacah ḥa njëdaruha acérakëlo fuDavid, aryokuŋëhn hu ſa, nës: «Soje ye ntavékëhni aki wayal ſi? Soje ye nkajelëdëni ntini wabulunda ḥi ile wok kodina nke?

<sup>26</sup> Vëhnaaw vëvë nkal vi pëhwëtani wët wa. Ha, vëvë haryënkw bulunda va nkwyëlëni ḥwëýëniha Ahwëhn a Ŵënu ḥa gë Arëhnayik alëwū ſa.

<sup>27</sup> Paryi nke, hn'iŋi nañ,Erod|Erod gë PosPilat|Pilat nkwyëlëni gë vèle wok vëyena wasëwif va do gë bulundalsërayel|Isërayel ſa, këfëniha aryokuŋ asëvah alëw hu ſa Yesu, ale rëhnaru ſa.

<sup>28</sup> Bare ile ntini ſi fop, gena haŵary ile fëhnaruho wëjë dën̄k kobëri ſa fo ntini.

<sup>29</sup> Tame, Ahwëhn, nëpary gante ḥañënahñëdënihëfu ka, do njëdaryihni, vëryokuŋ hu va, pëyahnëni wanës hu ḥa g'ikwëtahn pëbah.

<sup>30</sup> Tufahnëry fanka hu fa gë fere wëdahëse wapëmpëhnahnah njérénahnënihëhni vahnë va g'uŵac Yesu, aryokuŋ hu asëvah ſa.»

<sup>31</sup> Ga puhnani iyëfa ḥa, pëgwëlehn ñënkand hn'ile mbarëniho hna. Pëbëlehnëhni vëhni fop lyir Ipacah iŋa do pëgwëni pëyahnëndëni wanës Ŵënu ḥa g'ikwëtahn.

## Idemal vèle hwëtahnëk

<sup>32</sup> Fop vèle hwëtahnëko va nkwyëlëniho g'intawary do g'inahan pacah, nkeni ndampo fo. Cehëlëdëniho fop ile kwëhnani ſa do ahnë dehnëdilohna ile kwëhnak ſa umë fo hwëhnëk.

<sup>33</sup> Vëfayik|Afayik va pëyahnëdëniho ibëhn Ahwëhn a Yesu gë fanka sankaf do Ŵënu ḥa njëdadëhëhniwo fop ile valëdëhëhniwo ſa.

<sup>34</sup> Hnë vëhni fop ahnë gojëlawohna iñë, kabi vèle hwëhnako wëhaŷ ma watere va nkafëdëniho wati wati, do njojëndëni koryi ſa

<sup>35</sup> njëdandënihëhni vëfayik va: vëhni, cehëlendënihëhniwo vëhni fop do ale-wo-le, gante mbalëka ka, nuŷadëho.

<sup>36</sup> Nkeho hnam asan ale ūacikoYosef. Avë hnënkLevi|Levi yeho do Sipër hna nagiko. Vëfayik va Barënabas macënihawo, umë fëhnëtanëd «asan ale hamënaÿhnëd».

<sup>37</sup> Asan arac hwëhnako kaŷ nte nkaféko do njo koryi ūa, njëdahni vëfayik va, soje vële mbalëd va.

## Vantiyehn Vëfayik 5

### Wamér Ananiyas gë Safira

<sup>1</sup> Nkeho fëna asan ale ūaciko Ananiyas. Nkwëryélénih g'asëvalu, Safira, nkaféni kaŷ nte kwëhnaniho ḥa.

<sup>2</sup> Daŷetëko koryi ūa tac nji njëdahnivëfayik|Afayik va ile wok ūa, do asëvalu njëtëko.

<sup>3</sup> AwaPiyer më ntéhnëka: «Ananiyas, soje ye ūawëruSintani|Sintani tënki hafo pëb ntawary hu hna? Mérëhnëruha lyir Ipacah iña, ḥajëtëru koryi ile wafahnëru kaŷ dëw hu ḥa!

<sup>4</sup> Awafahnënd ūa wëjë hwëhnëko kaŷ iñi, do nte nkaféru ḥa fëna gena bi wëjë hwëhnëko koryi ūi? Hak kolëru ahnaha hafo ali koyëna? Gena vahnë ūerëhnëru, Wënu ḥa ūerëhnëru.»

<sup>5</sup> Ananiyas, ga nkwyëk watac, njok cëmëlehn tañ. Fop vële yëtako watac va ntakékëhniwo dus.

<sup>6</sup> Vëjar njilehnini përyëni iñas ḥa tac njoni mbañëni.

<sup>7</sup> Ga ndëcëk wëwati warar, asëvalu Ananiyas tékëlehn, hara yëtëna ile liyak hnam ūa.

<sup>8</sup> Piyer më têyëka: «Pëyarye, kaŷ nte waférur ḥa, koryi lëwu ūi aki bi nke?» Më ntékwaka: «Ha, aki nke.»

<sup>9</sup> Awa Piyer më ntéhnëka: «Hak kolahnërun aŵerëhnuna lyir Ahwëhn a aki? Nëpary: vële yikëh mbañiniha asan hu va tékini rënka li do njidëni mbañinihi, wëjë fëna.»

<sup>10</sup> Wati rac dënk njolehn haryënk Piyer cëmëlehn tañ. Vëjar va ténkëlehnini tékateniha ga cëmëk; njolehnëniha mbañëniha darël hn'ile mbañëniha asanu hna.

<sup>11</sup> Watac njonëhnikëhniwo ntakah cancaf vële hwëtahnëk va fop gë vahnë vëhañary vële yëtako va.

### Vifëmpëhnahnah viyabah vile ntidëni vëfayik

<sup>12</sup> Vëfayik|Afayik va ntidëniho viyë vifëmpëhnahnah gë wëdahëse wayabah bulunda hna. Vële hwëtahnëk va fop njehëkëhniwo barël nder Salomo mbë Cery Wën Cankaf hna.

<sup>13</sup> Ahnë ahañary dëkëdilohna nañahni; do vahnë va fop nténenëdënihëhniwo dus.

<sup>14</sup> Hnë watac fop vële hwëtahnëdëha Ahwëhn va nkwënadëniho kwëlëkwël, vësan gë vësëval.

<sup>15</sup> Njiniho hafo canëndënihëhni vëres va vankaw hna: hnë wëgway kwëtëdenihëhniwo ma hnë wafad, soje, gePiyer ndëcëd, wëla cën dëñu ña fo kod cankëhni.

<sup>16</sup> Vahnë vëyabah fëna nkaryaryëdënihëhniwo vëres do gë vële mbërehnëniwayine|Yine vëvë vankol vante kakëniho gëYerusalem va. Do fop njérënëdeniho.

### Vëfayik va mbërehnëdeni

<sup>17</sup> Asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a gëwasaduse|Sadusewaÿëntaw ūa fop ñewaryënihëhniwo vëfayik va ile ntidëniho ÿa. Awa umë pëhnani ntinikhëhni iñë.

<sup>18</sup> Më matëni pëlanihëhnivëfayik|Afayik va do cëdehnënihëhni kaso bulunda hna.

<sup>19</sup> Bare g'umëd ga, mëleka Ahwëhn a më pidëtëk warënka kaso ūa, canékëhni do ntehnëhni:

<sup>20</sup> «YiryinCery Ÿën Cankaf|Cery Ÿën Cankaf hna afeyawuni bulunda ÿa wanës wante yod uwám usér hna.»

<sup>21</sup> Vëfayik va maŵëhnëlehneniha: kobëri fo g'acahnëfëd ga, njilehnëni Cery Ÿën Cankaf hna pëgwëlehneni karanjëndënihëhni vahnë va. Awa, asëna wasadëha asankaf a do gë vële nkeniho va më macënihëhniMbara Vëhitin|Mbara Vëhitin vicér bulunda wasëwif va soje kitinënihëhni. Tac më payehnëni njinéhnini vëfayik va, gë kaso njojini.

<sup>22</sup> Bare vëyëka va ga tükëni kaso hna, vërëkatëlëhniwohna hnam. Umë mbokani pëyahneni:

<sup>23</sup> «Tëkatëbun warënka kaso ūa ga nkok pidî dûs vëyëka va ale-wo-le ÿëwa lëwu hna haryënk warënka hna, bare ga pidëtëbun, ahnë tëkatëlëfunahna bambery!»

<sup>24</sup> Ante nkwëryëniho watac ña, asankaf vëyëka Cery Ÿën Cankaf ña gë vësankaf vësëna wasadëha va vëyëtëlohma ile nahadëni do tëyëlëdëniho bi ye likëhni vëfayik va.

<sup>25</sup> Hnë wati rac, tükëlehni ahnë pëyahni: «Vësan vële sëdehnërunëho va selele Cery Ÿën Cankaf hna nkeni do bulunda ÿa karanjëdëni.»

<sup>26</sup> Awa, vësankaf vëyëka va njilehnëni gë vësan vërac mbokaryinihëhni vëfayik va. Bare vëýañënalohna, kabi ntakékëhniwo gë bulunda ÿa antë ntutënihëhni gë wéraka.

<sup>27</sup> Ga mbokaryinihëhni, umë njonihëhni Mbara Vëhitij hna gë vësëna wasadëha hna. Asankaf vësëna wasadëha ūa

<sup>28</sup> më ntehnékëhni: «Mbañëhnirun karañ vahnë g'uñac aÿi asan ña. Bare wëli pëbënërunëhëhni vahnë vëvëYerusalem vi ikarañ hun iñi wahakili walëw hni hna, do ntehnërun fuhnë ryañëka aÿi asan.»

<sup>29</sup> AwaPiyer gë vëfayik vëÿentañ va më ntehnëni: «Wënu ña rëfëka mañëhni, gena vahnë.

<sup>30</sup> Wën warëm fu ña mbëhnëndanëka Yesu nte fakërun hnëkëréwa|Kérëwa soñe aryañuna.

<sup>31</sup> Umë matëndëk Wënu ña soñe ntaña g'irëhw lëwu had asankaf do afehët, njëdahnëhni vahnë vëvalsërayel|Isërayel va nkwcëtëni vankeya vantëw hni va do nuÿahnëni itavëhn wameh wadëw hni ña.

<sup>32</sup> Do fuhnë, wasede warac yebun, g'lyir Ipacah nte njëdakëhni Wën vële wañëhnëdëha va.»

<sup>33</sup> Mbara Vëhitij va, ga nkwyryëni watac, ntavékëhniwo had tënkekëhni wasakahn ña, do ñadëniho ndañehnënhëhni vëfayik va.

<sup>34</sup> Bare aryampo hnë vëhni,farise|Farise ale ñaciko Gamaliyel, tebako wanës ña. Aharan sariya ale ntënënëniho bulunda ūa fop yeho. Matëko tase vahnë fop tey canini ten toyé vëfayik va.

<sup>35</sup> Tac më ntehnékëhni vële mbarëniho va: «Vëva Isërayell|Isërayel, diryin wajira ile ñadun aliwuni vëÿi vësan vi.

<sup>36</sup> Dënkwtaryin: biÿëna nuyinékawo asan ale ñaciko Teyudas, pélako nkaf ntëwu ña had aryëndah; tékëniho vahnë wakeme wahnah vële rëfëdëhawo va, bare ndañiko, do fop vële rëfëdëhawo va campëniho do golohna nkwyryënde ga nësëde soñe lëw hni.

<sup>37</sup> Umë, ga ndëcëk, wati vaker hna, Yuda avë Galile ūa cahniko. Umë fëna vahnë vëyabah tefëdënihawo bare ndañiko umë fëna do fop vële rëfëdëhawo va campehniniho.

<sup>38</sup> Awa tame, wëli ile hnhabu ūa: antë awo afabu wëba vëÿi vësan do tavëryinëhni njini. Ge ile ntidëni ÿi gë ile ñadëni ÿi nahan dëw hni dënk matik përekad.

<sup>39</sup> Bare ge paryi Wën hna matik kodiluhna añemañehnuni, ant'aliwu hafo añetaryuna Wënu ña!» Mbara Vëhitij va mañëlehñëni wanës Gamaliyel ña.

<sup>40</sup> Macëlehñënhëhni vëfayik va, ndafehnënhëhni tac ntehnënhëhni antë mbok nësëni g'uñac Yesu, tavëlehñënhëhni.

<sup>41</sup> Vëfayik va cahnëlehñëni hnam g'uhnatah sankaf kabi Wënu ña catahnékawo gë vëhni korotëni soñe ñaciko Yesu ña.

<sup>42</sup> Pëgw hnë fac rac, selele Cery Ÿën Cankaf hna do watere hna, nkoniho karanjëndënihëhni vahnë va do pëyahnëndëni Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën Arëhnayik a, Yesu.

## Vantiyehn Vëfayik 6

### Vësan mbëd gë vëhi vële rëkëd ndemandënihëhni vëfayik

<sup>1</sup> Hnë wati rac, nkwënadënihovële hwëtahnék|Arëfal va yâb iña. Nkeniho hnë vëhni wasëwif wale hnagiko Isërayel hna, Wa-ebëre nësëdëniho, do wëryampo hnë wayal wahawary matiniho, Wagërek nësëdëniho. Vële hnësëd Wagërek va mëhnadëniho soje vële hnësëd Wa-ebëre va, ntéhnëndëniho vërac vësahëlendilohna rokëtok ūa gante cañék fac-wo-fac ka soje vësëval vëvë kore lëw hni vële cëmaryék vësan va.

<sup>2</sup> Awavëfayik|Afayik pëhw gë vëhi va më mbarënihëhni vële hwëtahnék va fop ntéhnënihëhni: «Cañëna soje lëw fu ravëfu pëyahn wanës Ÿënu ña fabahnëfu cahëlehn ile rokëde.

<sup>3</sup> Awa tame, vëýënta fu, tëhnaryinëhni hnë ūuhnë vësan mbëd gë vëhi, vële pëbëk lyir Ipacah, gë yasery, do hwëtahnik. Kwëtehnahnëdëfunëhëhni iÿi doku.

<sup>4</sup> Koyëna fuhnë kodëfun wo hahnëndafu iyëfa ña gë ikaranj vahnë wanës Ÿënu ña.»

<sup>5</sup> Vële hwëtahnék va fop maŵëniho watac. Më tëhnanihëhni vëhni: Ecen, asan ale hwëtahnékawo dus Ÿënu ña do pëbëko lyir Ipacah, gë Filip, gë Përokor, gë Nikanor, gë Timon, gë Parëmenas, do gë Nikola mbë Antiyos nte salinjëko kobëri ña sali wasëwif.

<sup>6</sup> Më tufinihëhni vëfayik va soje njëfanëhnënihëhni do tindënihëhni wëbák ña ale-wo-le vëhni fop.

<sup>7</sup> Wanës Ÿënu ña campëdëho kwëlëkwël g'ahaŵary do iyâb vële hwëtahnék va nkwënadëho dus Yerusalem hna. Do wëla vësëna wasadëha vëyabah kwëtahnënihawo Yesu do maŵëhnëniha.

### Ipëla Ecen

<sup>8</sup> Ecen, Ÿënu ña njëdëkawo dus do pëbënëkawo fanka falëwu fa, ntidëho wëdahëse gë vifëmpëhnahnah visankaf bulunda hna.

<sup>9</sup> Bare vësan vëryampo pëgwëlehnëni nkwajëtehnëndëniha. Vësan vërac vëvëcery caliña|Cery Caliña Wasëwif nte ūacëde «Cery Caliña mba Vëramp vële Ravik» yeho. Ani matiniho: Siren, gë Alekësandëri, gë Silisi, do gë Asi. Nkwajélëdëniho gë Ecen,

<sup>10</sup> bare vëhodilohna tufahnëni gena toña wanës wacatah wadëwu wante nësëndanëdëhawo lyir Ipacah iña.

<sup>11</sup> Soje rac, më cosënihëhni vahnë ntehnëni nkwëryëniha ga nësëd wanës wante yeŵëdëha Moyis gë Ŵënu ḥa.

<sup>12</sup> Koyëna ntavëndanënihëhniwo bulunda ūa, gë vicér bulunda va, do gevëharan|Aharañ sariya sariya va. Tac më nëñélëhnëniha Ecen pëlaniha, njonihaMbara Vëhitin|Mbara Vëhitin hna.

<sup>13</sup> Njoryaryënihëhniwo fëna wasede vëwër va më ntehnëni: «Aŷi asan teryëdina nës wameh soje Cery Cëvah Cankaf Ŵënu ntëw fu ḥa gëSariya|Sariya Moyis ūa.

<sup>14</sup> Nkwëryëbunëha, ga ntehnëd, Yesu mbë Nasaret ḥi nihëd Cery Ŵën Cankaf ḥa do nkwëcëtëd wënamu wante njëdakëfu Moyis ḥa.»

<sup>15</sup> Fop vële yeho hnam va ntanjënihawo Ecen kabi nunihawo yëka ūa had yëka mëleka nkehawo.

## Vantiyehn Vëfayik 7

### Wanës Ecen

<sup>1</sup> Asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a më tëyëka Ecen: «Toña bi ye ile hnësëde soje hu ūi?»

<sup>2</sup> Awa më ntëkwaka: «Warëm mën gë vëýënta mën, nëparyino: Ŵën Hnaŷah ūa karyëtahnékawo rëm fu ūa Abërahám ante nkeho Mesopotami hna ani gë njihahnënd ntëd Aran hna.

<sup>3</sup> Më lehnékawo: “Tavëry nkal hu ḥi, gë hnënk hu ūi do ayi hn'inkal nte rufëdëmi hna.”

<sup>4</sup> Koyëna tavëko Abërahám nkal Kalëde ḥa nji ntëd Aran hna. Tac ante cëmëko rëmu ḥa, Ŵënu ḥa më pakëtika hnë nkal nte yehahnërun gaki ḥi.

<sup>5</sup> Ŵënu ḥa ñoñ yëdëlawohna Abërahám kwëhn umë hnam, wëla fénkwac fatoy yëdëlawohna. Bare më lehnékawo njëdadëha nkal iňa do vërahu kwëhnëdëni ge cëmëk. Hara watì rac, Abërahám kwëhnalëhniwo hna ten vutah.

<sup>6</sup> Ŵënu ḥa më lehnékawo vutah vuntëwu va hnë nkal nte wok gena dëw hni ntëdëdëni, hn'ile nkedëni vëramp do ntidëni këm fo hnë wabëhn wakeme wahnah (400).

<sup>7</sup> Ŵënu ḥa nkwënëko pinijëdëhëhni bulunda ile lidëhëhni vëramp ūa. Ge ndëcëk watac, cahnëdëni hn'inkal tac do njijëni ani dën, hn'iňi nkal, cëmbëndëniho.

<sup>8</sup> Tac Ŵënu ḥa kwëtélëniho gë Abërahám do njëdahna namuháci|Háci ūa nke dahëse kwëtëla ntëw hni ḥa. Awa Abërahám nagëhnikawo facan, Isak maciko, dokácëkawo|Háci ante nuýako wafac mbëd gë warar ḥa. Isak fëna

koyëna kácékawo ajuSakob|Sakob, do Sakob fëna kácékëhniwo viju, vële yeho warëm pëhw gë wahi waryënkwëryënkw ña.

<sup>9</sup> «Viju Sakob, vërac ñewary, fëlakëhniwo më nkaféniha ahery hniYosef, soje nji had aramp hn'inkal Esipët hna. Bare Ñënu ña g'umë nkeniho.

<sup>10</sup> Ntihëtékawo mbër ntëwu ña fop do njëdakawo yasery hafoFaraño|Faraño ña, ahnañ Esipët, nëja dus g'umë. Arac më ntika guverëner Esipët hna do gë tere ucankaf hna fop.

<sup>11</sup> «Tac tékëlehni inte cancaf Esipët hna fop gë nkal Kanan ña. Ambér cancaf yeho. Warëm fu ña ñoñ vëwolohna nuýandëni ile tokëdëni.

<sup>12</sup> Sakob njëtako nkehëhna Esipët hna ile rokëde, do ryënkwëryënkw ña më payékëhni viju, warëm fu ña.

<sup>13</sup> Ga njini higëna ña, Yosef më ntik njavëtëniha vicëru do Faraño ña njëtako vicëru va ye.

<sup>14</sup> Tac Yosef më payehnëk njinëhni rëmu Sakob gë tere lëwu ña fop. Vahnë wafëhw imbëd gë wahi g'imbëd (75) nkeniho.

<sup>15</sup> Awa Sakob gë tere lëwu ña njilehnëni gë Esipët; hnam cëmëniho umë gë warëm fu waýëntaw ña.

<sup>16</sup> Sisem hna njiryeryiko waýas walëw hni ña, kwëtini hn'iýag inte ntañëko Abërahám gë koryi hnë viju Hamor.

<sup>17</sup> «Bulunda fu ña njabëniho do nkwenadëniho kwëlëkwël Esipët hna hafo têhaj wati le ntihand Ñënu ña ile néséhnëkawo Abërahám ña.

<sup>18</sup> Awa, ahnañ ale wok yëtélawohna Yosef naýëgëko Esipët hna.

<sup>19</sup> Ahnañ arac tokadëhëhniwo bulunda fu ña do këm fo ntidëhëhniwo vacérakëlo fu va porosinatëndëhni tavëndënihëhni vutah vunul va cëmëndëni.

<sup>20</sup> «Hnë ýamani rac nagiko Moyis. Fatah fankwamah yeho, do Ñënu ña ñahnëkawo. Ýalu hna njëwëndiko hnë wadepera watar.

<sup>21</sup> Tac më njëbik hnë nkankel do ntabi hnë garyëla. Awa aryagu Faraño ña hnufakawo do kwëdëkawo had fatah fantëwu.

<sup>22</sup> Koyëna ñëjako Moyis fop uyët vëvë Esipët va do kwëhnako fanka hnë ile nésëdëho do ntidëho ña.

<sup>23</sup> «Ga nuýak wabëhn wafëhw wahnah, Moyis pëhnako nji njëkihi vëýëntawu vële nkeni hnënkv, vijulsërayel||Isërayel.

<sup>24</sup> Watì rac nukawo avë Esipët ga ntidëha këm fo avë Isërayel. Awa më ntëwëhnëka mbaý ntëwu ña, ndaña avë Esipët ña.

<sup>25</sup> Ntiyahnëkawo nkwyëdëni wahnënk walëwu wi, gë umë pehëtëdëhëhni Ñënu ña, bare vëwëryëlohná.

<sup>26</sup> Ga pacëk, Moyis tēkatékëhniwo vële nkeni hnënki va ga mëtëdëni do ñadëho konjëlehñehni. Më ntehnékëhni: "Wëlawo mën, hnënki yerun! Awa soje ye lilëdun këm fo aki?"

<sup>27</sup> «Bare ale lidëhawo aÿëntaňu këm fo ſya më cañëtaka Moyis ntehna: "Ye yentahni? Mo liki asankaf do ahitïŋ alëw fu?"

<sup>28</sup> Aryawo bi ſyadu, gante ndawëruha ſyehno avë Esipët ki?"

<sup>29</sup> Moyis ga nkwyryëk wanës watac, më nkaryëk nji ntëd hn'inkal Madiyan hna; hnam nuýakëhniwo vutah vucan vuki.

<sup>30</sup> «Ga ndëcëk wabëhn wafëhw wahnah, mëleka haryëtahnëkawo Moyis wula hna, fagant humpen fatëh fante ſyagëdëhohna darël kuŋ nte ſwacik Sinayi hna.

<sup>31</sup> Moyis pëmpëhnahnëkawo ga nuk hwëdëh ha fatëh hna koyëna. Bare têhadëho soje pëcëta wapacëk, më nkwyryëk kopa Ahwëhn a ga ntehnëdëha:

<sup>32</sup> "Wëni vacérakëlo hu ḥja yebu, Wëni Abëraham, Wëni Isak, do gë Wëni Sakob." Moyis mbalëdëho, dëkëdilohna njihni yëka ſya.

<sup>33</sup> «Awa Ahwëhn a më ntehnëka: "Paryëtëry wapary ḥji, kabi hn'ile kahnëru hna cëvak.

<sup>34</sup> Nubu ambër bulunda mën ḥja Esipët hna, nkwyryëbu wako g'injëm dëw hni ḥja do cëlibu, fehëtëwëhni. Tame, yij: payëdëmi gë Esipët."

<sup>35</sup> «Moyis tac dënkiye nte ḥywëyëniho ntehnëniha: "Mo liki asankaf do ahitïŋ?" Umë payëka Wënu ḥja had asankaf, afehët bulunda g'idëma mëleka le sahnëhnikawo humpen fatëh hna.

<sup>36</sup> Umë sanikëhni Esipët hna. Ntiko wëdahëse gë vifëmpëhnahnah hn'inkal tac, nte ntëmpëtadëniho Wov Vëntah hna, do gë hnë wabëhn wafëhw wahnah wula hna.

<sup>37</sup> «Moyis tac dënkiye lehnëkëhni viju Isérayel: "Wënu ḥja canëhnëdëhunakila|Kilahad ami avë bulunda hun."

<sup>38</sup> Do fëna, ante mbarëlëdëniho bulunda Isérayel wula ḥja, umë hahnëdëho yëbëlan vacérakëlo fu va gë mëleka le hnësëhnëdëhawo hn'ikuŋ Sinayi ſya. Hnam nuýajëdëho wanës Wëni wante yëdahnëd uwám usër soje njij pëyafu.

<sup>39</sup> «Bare vacérakëlo fu va vëýadilohna maŵëhnëniha; më cañëtaniha do pëhnani mbokani Esipët.

<sup>40</sup> Umë ntehnëniha Aron|Aron : "Dinëhnëryifu wamën wante ryenkwaryëhëdëfu, kabi yëtélëfuhna bi ye fëlaka anji Moyis nte sanikëfu Esipët ḥji."

<sup>41</sup> Awa më ndëhwarëni wëni le mëntëlëni gë fañihni, ntinëhnëniha sadëha, do më ntini ambënt nëñjah soje ile ntini vëhni dënki ſya.

<sup>42</sup> Bare Ŵënu ḥa ni᷀ahnékéhniwo do tavéhni cëmbëndëni wahol wale ye g'ambin ū. Gante kerik kayëtewakila|Kila ki: «“O bulunda va Isérayel, Gena ami sënahnérup sadëha wusaŵ gë wasadëha waŷéntaw hnë wabëhn wafëhw wahnah wula hna.

<sup>43</sup> Hali, ndibëdunëho gante-wo-gante usank ūen ile ūacëdeho Molok ūa do gë ūen hun ile liyarun ūëntëlah g'ikol nte ūacëde Refan ḥa. Ntiyarunëho wanji wamën ūuhnë dënk aŵuntahnëndu. Soje umë fakëtandëmu hafoBabilon.”

<sup>44</sup> «Wula hna warëm fu ūa kwëhnaniho usank ule ryënkwëtehnëdëho kwëtëla nte ntiniho Ŵënu ḥa gë vëhni ḥa. Usank rac ntiko Moyis gante ntehnékawo Ŵënu ka. Sifa ule tufékawo ūa ntiko.

<sup>45</sup> Urac, tebalëdëniho warëm fu ūa. Vëhni gë Yosuwe njoniho hnë nkal nte nkehahnëniho bulunda vële wok vëyetëlahna Ŵënu, vële ntak Ŵënu haryënkwlëw hni va. Hnam nkoko afoDavid nke ahnaw.

<sup>46</sup> Arac nu᷀ako idema Ŵënu ḥa kabi Ŵënu ḥa ñadëhawo. Awa David tëyékawo maŵeryana nëmpëtusank|Usank ūa gë nte vëryik nte rëkëde cëmbahnënde, umë Ŵënu Sakob ḥa.

<sup>47</sup> Bare Cery tac Salomo vëryehnëko.

<sup>48</sup> «Bare, ile ye toña ūa, Ŵënu Hunte Sëpëk Fop ḥa dëdëdina hn'acery nte mbëryëni vahnë. Wëlin ile pëyahnëk kila ūa:

<sup>49</sup> «“Ŵënu ḥa Ahwëhn a ntehnék: ‘Ambin ḥa ye tinki naŵ mën ḥa, nkal inji ye hn'ile yinëgehnahnëdefu wapary mën ḥa. Iýëhne sifa Cery hodun avëryëhnuno? Añëhne cape kodëfu ūewu?

<sup>50</sup> Gena bi ami lik vëÿin fop?”

<sup>51</sup> «Ŵuhne vahnë vële kambëk vankaf vi, Ŵënu ḥa macëdëhu bare pidërun wasakahn hun ūa gë vanëf hun va, ñwëyëdunëha kwëlëkwël lyir Ipacah inja! Had vacérakëlo hun va nkerun!

<sup>52</sup> Nkehëhna bi kila ile nkoni vëvërehnëna? Ndawënihëhni vële fëyahnëdëho iték Yesu, Asatah a. Do ūuhnë, tame, nkwaferunëha do aryaŵehnuna.

<sup>53</sup> Toña ye, nu᷀arunsariya|Sariya Ŵënu ūa gë wamëleka ḥa, bare mawëhnéluhna muk!»

### Icém Ecen

<sup>54</sup> Vëhitij vësankaf wasëwif va, ga nkwyryëni wanës watac, cenakëhniwo ntavah ḥa soje Ecen afo cemëlehñandëni aki fo wabeñ ḥa.

<sup>55</sup> Bare umë, pëbékawo lyir Ipacah inja, më kañëk g'ambin do nu humpen inaŷ Ŵënu ḥa, do Yesu g'irëhw Ŵënu kahnëko.

<sup>56</sup> Awa më ntehnék: «Nëparyin: nudëfu ambin ḥi pidëtak doAjë Ahn'a|Ajë Ahnë g'irëhw Ŵënu kahnëk.»

<sup>57</sup> Véle wëryëko wanës watac va, më ndekani dus ciŋalehnëni vanëf va, më nëñélëhnëniha vëhni fop.

<sup>58</sup> Canëniha naŵ hna do ntutëndëniha gë wéraka soje ndaŵëniha. Véle ūerahnékawo Ecen va, jar nte ūacik Sol kwëtehnahnëniho viŷi vilëw hni va.

<sup>59</sup> Wati nte ntutëdënihawo ḥja, Ecen njëfako ntehn: «Ahwëhn Yesu, kwëtehnahnëmi ntaŵary mën iŋa!»

<sup>60</sup> Tac njolehn ndëkwëhn do ndeka rëkwa ëa gë fanka fop: «Ahwëhn, tavëhnëryihni uwi wëh!» Ga nësek koyëna cëmëlehn.

# Vantiyehn Vëfayik 8

## Ikorotehn yële hwëtahnëka Yesu

**1-2** Sol nënëkawo idaw̄ Ecen ḥa. Nkeniho hnam vësan vële hahnëndako soṇe Ŵen mbañenihawo do konéhnëdënihawo dūs. Fac rac dënk pëgwinihokoroteyehnëndeni dūs vële hwëtahnëka Yesu vaYerusalem hna. Vëhni fop campëniho vankol vambë Yude gëSamarihna,vëfayik|Afayik va fo woko hnam.

<sup>3</sup> Sol, umë njawërdëho mbëvehnëhni vële hwëtahnëk va; njidëho tere-wotere canëndëhni, vësan gë vësëval, cëdëndëhni.

Doku Filip Samari hna

<sup>4</sup> Véle sampehniko va ndapéniho wayal hna pëyahndéni Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ña.

<sup>5</sup> Filip njiko nañ cancafSamari hna pëgwëlehn nësëhnëndëhni soje Arëhnayik a vahnë vëvë hnam va.

<sup>6</sup> Bulunda ſa fop nēpadēnihawo Filip gē yasery kabi nkwēryēniho ga nēſēde vifēmpēhnahnah vile ntidēho va do nuniho:

<sup>7</sup> vëyabah vële nkeniho gëwayine|Yine va cahnënihëhniwo ndekatëndëni dus; do vëreyah që vële ye vorovoro vëyabah niërëniniho.

<sup>8</sup> Koyëna, nañ ina hnë uhnatah sankaf nkeho.

<sup>9</sup> Hara, asan ale ūacik Simo lëdëntiko hn'ankol tac do mbilayo kavëla ntidëho. Pëmpëhnahnëndanëdëhëhniwo bulunda Samari ūa do nañënadëho.

<sup>10</sup> Fop bulunda ſa, vutoy' gë vënaÿah per, nëpadënihawo pary. Ntehnëdëho: «Añi asan fanka Ñën fa dënk ve, fale ñacëde "Fanka Fahnaÿah."»

<sup>11</sup> Mbiyéko ga pëmpéhnahnëndanékéhniwo gë mbilayo kavëla lëwu ÿa, sonjé umë nëpadënihawo pary.

<sup>12</sup> Bare ante pëyakéhniwo Filip Wanës Wakasék soñeNañ Wënu|Inañ Wënu  
ña ña do gë soñe YesuKëris ÿa, kwëtahnëniho do njaryiniho vësan gë vësëval  
per.

<sup>13</sup> Simo umë dënк më lehnëko kwëtahnék do njaryiko. Kobëri tac, ḥawëdilawohna Filip kabi pëmpëhnahnékawo dus vifëmpëhnahnah gë wëdahëse wade nudëho na.

<sup>14</sup> Ante njëtaniho, vëfayik|Afyik va Yerusalem hna, vëvë Samari va mawëni wanës Wënu ña, më payënihëhni ýal hni hna Piyer gë San|San.

<sup>15</sup> Vëhni ga tükëni Samari hna, umë muntanënihëhni vële hwëtahnëk va nuýahnëni lyir Ipacah iña

<sup>16</sup> kabi lyir Ipacah iña cëlëlohnna ten wëla hnë aryampo hnë vëhni; g'uŵac Ahwëhn a Yesu fo njaryiniho.

<sup>17</sup> Awa Piyer gë San më tindënihëhni wëbák ña nuýalehnëni lyir Ipacah iña.

<sup>18</sup> Simo ga nuk vële hwëtahnëk va njëdayini lyir Ipacah iña ante tindënihëhni vëfayik wëbák ña, më ñad njëdahni koryi vëhni Piyer gë San

<sup>19</sup> ntehnëhni: «Maŵeryanëryino ami fëna iñi mëk, soñe ale-wo-le rindëdëfu wëbák ña nuýahn lyir Ipacah iña.»

<sup>20</sup> Bare Piyer më ntëkwaka: «Arabi mbëvehni koryi hu ÿi gë wëjë per, kabi naharu uyëd Wënu ña kode ntañi!

<sup>21</sup> Tëfëlihnna wëla toyë alinti doku le lidëfun ÿi, kabi ntañary hu ña catëna haryënk Wën hna.

<sup>22</sup> Tavëry iña hu meh iñi do muntaryehna Ahwëhn a soñe, ge kod nke, tavëhnahni iña meh nte hwëhnaru ntañary hu ñi.

<sup>23</sup> Ha, tavëry kabi nudëfu njapëru do aramp wameh yeru.»

<sup>24</sup> Awa Simo më ntehnëkëhni vëhni Piyer gë San: «Muntanëryino wa Ahwëhn a wuhne dënk soñe antë nkewo iñë hnë wante hnësërun ñi fop.»

<sup>25</sup> Vëfayik vëhi va, ga puhnani nës ile njëtëniho soñe Ahwëhn a Yesu do pëyahnëni wanës wadëwu ña, mbokalehnëni Yerusalem. Nkaŵ hna pëyahnëhëdëniho vankol Samari vayabah Wanës Wakasék ña.

### Filip gë asan avë Ecopi

<sup>26</sup> Fac ryampo mëlekä Ahwëhn lehnëkawo Filip: «Yiryeyi g'ankaŵ yírah nte wàtëk Yerusalem yid Gasa ñi.»

<sup>27</sup> Awa Filip njilehn tañ. Nkaŵ ntëwu hna, nulehna asan. Asan arac alënënik avë Ecopi yeho, ale hwëtehnahniko hnapul Kandas ÿa, ahnaŵ asëval avë Ecopi ÿa. Soñe icëmb Wënu ña njiko Yerusalem hna

<sup>28</sup> do gë ÿalu mëncëdëho. Saret lëwu hna ntañako do kayëte nte kerëkokila|Kila le waciko Esayi ña karanjëdëho.

<sup>29</sup> Lyir Ipacah iña më ntehnëka Filip: «Yiryeyi arëka iÿi saret.»

<sup>30</sup> Filip më nkaryëk, tëhahna, do nkwëryëdëho avë Ecopi ÿa kayëte kila Esayi ña karanjëdëho. Umë tëyëka: «Nkwëryëdu bi ile haranjëdu ÿi?»

<sup>31</sup> Asan a më ntëkwak: «Hak kodëfu wëryu, ge ahnë pacënëhnëdilohna?» Do umë ntehnëka Filip kayënti saret hna ntaña ðarël lëwu.

<sup>32</sup> Hara virji Vikerëh karanjëdëho: «Nkeho had ife ile yiryeryëde gante ndawëde, ndemëhnako had fape fante wok kodina nës haryënk wale wëcëdëha imul, umë fëna ñoñ nësëna.

<sup>33</sup> Cëfëhnanik do nuýana satah. Ahnë kodina nës soñe vutah vuntëwu va kabi kobëri fo ntihëtik duniÿa li.»

<sup>34</sup> Avë Ecopi ūa më tēyēka Filip: «Këlami, pëýarye bi soje mo nësëdkila|Kila ūi aki? Soje lë̄wu ūa dën̄k bi, ma ahnë ahāwary ye?»

<sup>35</sup> Awa Filip më tebak wanës ūa, pëgw hnë Vikerëh vitac dën̄k, më nësëhnëka Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën wë̄ba Yesu ūa.

<sup>36</sup> Nkonihō njindëni tēkëlehnëni hn'ile nke wë̄nka. Awa avë Ecopi ūa më ntéhnëk: «Wëlin wë̄nka; ye wëmāyehnëd yaryiwu?»

<sup>37</sup> [Filip më ntékwaka: «Ge kwëtahnëru gë intawary fu ūa fop, koderu ayaryi.» Awa asan a më ntéhnëka: «Kwëtahnëbu Yesu Këris Aju Ŵënu ūa ye.»]

<sup>38</sup> Tac Filip më kahnëndehnëk saret ūa cëlëlehnëni g'umë wë̄nka hna do njarya.

<sup>39</sup> Ga ndanini wë̄nka hna, Iyir Ahwëhn a nufëlehna Filip. Asan a golohna nunda, bare nkoko njind nkaŵ ntë̄wu ūa g'uhnatah.

<sup>40</sup> Filip umë nulehn hnë nkol Asot hna nkeho, tac më tefék naŵ g'inaŵ, pëyahnëhënd gante-wo-gante Wanës Wakasék ūa, hafo watì nte tēkëko hn'inaŵ Sesare hna.

## Vantiyehn Vëfayik 9

### Sol kwëtahnëka Yesu

<sup>1</sup> Hnë watì rac, Sol nahān dë̄wu ūa fop idaŵ vile hwëtahnëkawo Ahwëhn a fo yeho. Njikoasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf hna

<sup>2</sup> do tēyā vë̄kayëte vante tufahnëd njëtahni hnëvacalijà|Cery Calija Wasëwif vambë Damas hna bi mo nke. Koyëna, ge tēkatékëhni hnam vësan ma vësëval vële rëfëd Nkaŵ Ahwëhn a, vë̄kayëte vatac waŵëryanëdëhawo pëlahni do njiryeryëhni|Yerusalem.

<sup>3</sup> Awa gë Damas njidëho do tēko tēha naŵ tac ante penëkawo tāj caharab humpen hunte wë̄atiko g'ambin ūa.

<sup>4</sup> Njolehn do nkwëryëlehn kopa ga ntéhnëdëha: «Sol, Sol, soje ye vërehnëduho?»

<sup>5</sup> Sol më tēyēka: «Ahwëhn, mo yeru?» Më ntékwaka: «Ami, Yesu, nte vërehnëdu ūa ye.

<sup>6</sup> Tame matëry, tēnkëry naŵ hna, do hnam pëýaderu ile rëfëka ali ūa.»

<sup>7</sup> Vële tefélëniho Sol va vë̄hodilohna mbok ñënkanî do vë̄hodilohna fëna nësëni iñë. Nkwëryëdëniho dûs kopa ūa, bare vë̄hnudilawohna ahnë.

<sup>8</sup> Sol matëlehn, ñes dûs, bare golohna nund. Awa më pëlayik vâk ūa kahi tēkaryi gë Damas.

<sup>9</sup> Hnë wafac warar mëpëko, do tokëdilohna, cedilohna fëna.

<sup>10</sup> Hara, Damas hna nkeho ale hwëtahnék do ūacëdeho Ananiyas. Ahwëhn a karyëtahnékawo do ntehna: «Ananiyas!» Umë ntëkwaka: «Ahwëhn, ani nkebu..»

<sup>11</sup> Ahwëhn a më ntehnëka: «Yiryeyi tameki kalu ile ūacëde Kalu Satah, do tere Yuda hna. Tëyalëryehna asan avë nkol Tarës ale ūacëde Sol ūa. Iyi watì dënk iyëfa njëfad

<sup>12</sup> do, hn'ikaryëtahn, nukawo asan ale ūacëde Ananiyas tënkokéko tere hna do tinda wëbák ña mëpétahna.»

<sup>13</sup> Ananiyas më ntehnëk: «Ahwëhn, vahnë vëyabah nësëhnëniho soje aïj asan do pëyaniho fop wameh wante ntikëhni vahnë hu va Yerusalem hna.

<sup>14</sup> Do njijék hn'ani gë fanka vësankaf vësëna wasadëha va soje pëlahni fop vële ramahnëki va.»

<sup>15</sup> Bare Ahwëhn a më ntehnëka: «Yirye, kabi tëhnabuha aïj asan nke aryokunjëhn mën, do ntidëfuha ayëtëndan uŵac mën hnë vële wok vëyena wasëwif hna gë vëhnaŵ vëlëŵ hni hna, do gë hnë vahnë vëvalsërayel|Isërayelhna fëna.

<sup>16</sup> Tufëdëfuha ami dënk fop ile rëfëka korot soje mën ūa.»

<sup>17</sup> Awa Ananiyas njilehn. Ga tékëk, tënkokéko tere hna, tinda wëbák ña Sol do ntehna: «Aÿënta mën Sol, Ahwëhn a Yesu haryëtahnikino nkaŵ nte rëfiruhö hna, payiko soje aholahn avoka hnund g'ahaŵary do pëbahni lyir Ipacah iña.»

<sup>18</sup> Taŋ, ile ye had vakub wuwis njolehna vinkér Sol hna do kolëlehn mbok nund g'ahaŵary. Awa matëlehn do njaryi.

<sup>19</sup> Tac tokék do fanka fa mbokalehna.

### Sol gë vahnë vëvë Damas

Sol wafac ñëwëntiko gëvële hwëtahnék|Arëfal va Damas hna.

<sup>20</sup> Pëgwëlehn karanjëndëhnicalinja|Cery Calinja Wasëwif wasëwif hna pëyahnënd YesuAju ŵënu|Aju ŵën ūa ye.

<sup>21</sup> Fop vële hnëpadëhawo va pëmpëhnahnékëhniwo do tëyëdëniho: «Gena bi aïj asan horotehnëdëhëhniwo Yerusalem hna vële ramahnëka Yesu va? Do yijëna bi ani wakwëhnampér soje pëlahni do njiryeryëhni hnë vësankaf vësëna wasadëha hna?»

<sup>22</sup> Bare Sol nkwenadëhawo fanka fa karaŋ dëŵu hna dowasëwif|Sëwif wale lëdëko Damas ūa vëyëtëlohma bi ye nahadëni ante tufëdëhëhniwo wapacëk Yesu ye Arëhnayik a.

<sup>23</sup> Ga mbiyék Sol hnam, wasëwif ūa më pëhnani ndampo fo ndawehnëniha,

<sup>24</sup> bare pëyayiko wante pëhnalëniha ḥa. Njékadeho warënka naŵ hna g'umëd gë g'anent, soñe kolahni ndawi.

<sup>25</sup> Umëd ndampo, vële hwétahnék karanjëdëho va hnë kankel njëbënihawo, njonihai, cëlëndëniha hamëhni kece sankaf ile heceyahniko tenda hna.

### Sol Yerusalem hna

<sup>26</sup> Ga tékékYerusalem hna Sol njékéhnahnéko mbarélënti gëvérëfal|Arëfal va, bare fop ntakékéhniwo g'umë, kabi vëhwétahnëlohma bi paryi gë vëhni nkentik.

<sup>27</sup> Awa Barénabas më nufëka njokavëfayík|Afayík hna. Umë tefetanëhnëkéhni gante nukawo Sol Ahwëhn ka nkaŵ Damas hna do gante néséhnëkawo Ahwëhn ka. Pëyakéhniwo fëna gante karanjëdëhëhniwo vahnë va g'uŵac Yesu ū Damas hna g'ikwëtahn cancaf.

<sup>28</sup> Kobéri tac, Sol gë vëhni nkentiko, njasélehñëdëho Yerusalem hna gante ñad ka do karanjëdëhëhniwo vahnë va g'uŵac Ahwëhn a g'ikwëtahn.

<sup>29</sup> Néséhnëdëhëhniwo fëna wasëwif wale hnësëd wanës wagërek ḥa do nkwajélëdëniho gë vëhni, bare vëhni fëna njékélehñëdëniho ndawi.

<sup>30</sup> Ante njétani vële hwétahnék ḥa më njonihai hafo hn'ankol Sesare hna do, hnam, më cañëtëniha nji hn'ankol Tarës hna.

<sup>31</sup> Awa fop vële hwétahnék vëvë Yuđe, Galile, do gëSamari hna yam nkeniho, naŷëdëniho hnë kwëtahn hna; ankaŵ Ahwëhn ḥa tefédëniho, do nkwënadëniho, g'idema lyir Ipacah iña.

### Iyérén Ene

<sup>32</sup> Hnë wafac waracPiyer njasélendëho nkal hna fop. Hnë fac ryampo cabëko hnë vële hwétahnëkawo Yesu do lëdëko hn'ankol Lida hna.

<sup>33</sup> Umë tèkatëka asan ale ūacik Ene. Vorovoro nkeho: matëlohma hn'ipad dëwu hna kobéri wabéhn mbëd gë watar.

<sup>34</sup> Piyer më ntehnëka: «Ene, YesuKëris njérënëki! Matëry afëhwët ipad hu ḥi.» Ene matëlehn tanj.

<sup>35</sup> Fop vële lëdëko Lida va gë vëvë lañ Saron va nunihawo do kwëtahnënihawo Ahwëhn a.

### Ibëhn Dorëka

<sup>36</sup> Asëval ale hwétahnék yeho nkol nte ūacik Yafa. Tabita maciko. Uwi ūac «Dorëka» ye gë wanës wagërek ḥa, (umë lehnëde «incaw»). Uli férën fo pabëko g'uryema vëhaŷéhnah.

<sup>37</sup> Wati rac tesëko cëmëlehn. Ga njaryik ñas iña, më kwëtik hnë cery mbë yanj etas hna.

<sup>38</sup> Vèle hwëtahnék|Arëfal vëvë Yafa va njëtaniho Piyer Lida hna nke, darël lëw hni. Më cañëtënhéhni vësan vëhi, payënihéhni aki: «Këlayiru, yij ūal fuhn'a hara biyélihna.»

<sup>39</sup> Awa Piyer tefélentëlehni gë vëhni. Ga tækëni, më njiryeryik cery nte ye yaj etas hna. Vèle cëmaryék vësan va fop têhаниhawo kotëndëni; tufëdënhawo vacud gë viyi vihaŵary vile ntidëho Dorëka ante nkoko cëmëna ña.

<sup>40</sup> Piyer më canékéhni vahnë va fop. Më ndékwéhnék do njëfa. Tac cahëtak gë cape iñas do ntehn: «Tabita, matëry!» Umë ñesëk. Ga nuka Piyer, matëlehn ntaña.

<sup>41</sup> Piyer më pélaka vák ūa ndemaka mat. Macélehnéhni tañ vësëval vèle cëmaryék vësan va gë vèle hwëtahnék vëhaŵary, tufékéhni ga njënëk.

<sup>42</sup> Njëtayiko nañ Yafa hna fop do vëyabah kwëtahnënhawo Ahwéhn a.

<sup>43</sup> Piyer mbiyéko Yafa hna; hnë tere avál ale ūaciko Simo hna nkeho.

## Vantiyehn Vëfayik 10

### Piyer vëhni Korëney hna

<sup>1</sup> Nkeho, Sesare hna, asan ale ūaciko Korëney; kapiten yeho hnë kan wasodade wavë Rom le ūacédeho «Kañ vëvë Itali».

<sup>2</sup> Kahnëndako icëmb ŵënu ña, do ntakëdëhawo umë gë vëvë tere lëwu va fop. Ndëmadëhëhniwo dus vëhaŷëhnah vëvë bulunda wasëwif va, do njëfadëhawo ŵënu ña kwëlëkwël.

<sup>3</sup> Fac ryampo, ga carëtak lav a, ikaryëtahn nuŷako: mëleka ŵën nuko wapacék ga ténkëd tere lëwu hna do ntehn: «Korëney!»

<sup>4</sup> Korëney ntajékawo mbalatënd do têýa: «Nëpadëmi, ye ye?» Mëleka ūa më ntehnëka: «ŵënu ña nkwyëk iyëfa hu ña do maŵëhnëki. Nuk fëna ile ryemaduhëhni vëhaŷëhnah va.

<sup>5</sup> Awa tame payëryihni vahnë Yafa njini njojëniha ale ūacik Simo Piyer ūa.

<sup>6</sup> Hnë tere avál ale ūacik Simo hna nke, ale lëdëk tefary wov hna.»

<sup>7</sup> Ga njik mëleka le hnësëhnakëndëha ūa, Korëney më macékéhni tañ vëhi vëryokuñ vëlëwu hna do gë sodade ryampo ale ryokunjëhnëdëhawo. Arac fëna ahahnëndak soje ŵën yeho.

<sup>8</sup> Umë pëyakéhni fop ile ryëcëtak takan ūa, tac payëlehnéhni gë Yafa.

<sup>9</sup> Ga pacék, ante nkéhnëko ték lav a nkaf hna, njidëniho do têhaniho Yafa. Hnë wati rac Piyer kayéko yaj teras cery hna soje iyëfa.

<sup>10</sup> Umë njoka inte do ñadëho tok. Wati nte négëhnëdëho roka ña, më nuk iñë hn'ikaryëtahn.

<sup>11</sup> Umë nuk ambin ḥa ga pidëtak, do iñë sëlëndajëdëho nkal li, nkeho had ipand yānkah nte fërëtik do pëlayi vacape vanah tak.

<sup>12</sup> Hn'ipand tac, sifa wulaŵ gë wusaŵ fop yeho hnam, gë vile huhad nkal li, do gë wusëry.

<sup>13</sup> Më nkwäryëk kopa ga ntehnëdëha: «Matëry, Piyer, dawëryihni do asemëhni!»

<sup>14</sup> Bare Piyer më ntëkwak: «Muk! Ahwëhn, kobëri tokëla ile mbañëk sariya fu ūya ma wok pacëna.»

<sup>15</sup> Kopa ūya më mbok ntehnëka kat: «Ant'alehn pacëna ile pëyahnëk Ŵën pacëk ūya.»

<sup>16</sup> Wahwënta warar ntiyako koyëna, tac pand iñja mbokalehn g'ambin.

<sup>17</sup> Piyer pëmpëhnahnëkawo do tëyadëho bi ye pëhnëtanëd iñë ile nuk ūyi. Hnë wati rac, vële payiko Korëney va tëyalëdëniho tere Simo ūya, do tékélehneni rënka hna.

<sup>18</sup> Umë mëcalëni tëyëni: «Ani bi nke asan ale ŵacëde Simo Piyer ūya?»

<sup>19</sup> Wati nte nkoko Piyer nahand soje iñë ile nuk ūya, lyir Ipacah iñja më ntehnëka: «Nëpary, vësan vërar rëyalëdëhi.

<sup>20</sup> Cëlery, ayiwu tame gë vëhni hara gwajëlehnhalihna, kabi ami fayikëhni.»

<sup>21</sup> Awa Piyer më cëlëk nji hn'ile nkeni vësan hna do ntehnëhni: «Ami ye ale yëkëlehnenëduna. Soje ye yijërun?»

<sup>22</sup> Umë ntëkwaniha: «Kapiten ale ŵacik Korëney ūya fayikëfu. Asan asatah ye, ale lakëdëha Ŵënu ḥa dowasëwif|Sëwif ūa fop ḥahnëniha. Mëleka Ŵën lehnëka macehni ayi tere lëwu hna soje nëpa ile lehnëduha ūya.»

<sup>23</sup> Awa Piyer më ndënëkëhni ndakëntini hnam. Ga pacëk, kahnëtantëlehni gë vëhni do vëryampo hnë vële hwëtahnëk vëvë Yafa va ntapëhnanihawo.

<sup>24</sup> Ga mbok pac kat, tékélehneni Sesare hna. Korëney napëdëhëhniwo; payehnëkëhniwo vahnë vëlëwu va do gë wëlawowu ūa njijëni.

<sup>25</sup> Wati nte nkëhnëko tënk Piyer tere ḥa, Korëney kacakawo, ndëkwëhn nkaŷa g'icëmb.

<sup>26</sup> Bare Piyer matëndëkawo ntehna: «Matëry! Ahnë fo yebu, ami fëna.»

<sup>27</sup> Tac, ante nkoniho nësëlëndëni gë Korëney tënkatëndëni tere hna, Piyer tékatëkëhniwo hnam vahnë vëyabah ga mbarëni.

<sup>28</sup> Umë ntehnëkëhni: «Njëtërun sariya wasëwif ūya maŵëryanëlahna sëwif njind hnë tere ale wok gena sëwif ma nkeni lawo. Bare ami, Ŵënu ḥa nkwäryëndanëko tëfëlahna kehayi ahnë, ntiyi ale wok pacëna.

<sup>29</sup> Soje umë ye, ante macirunëho ḥi, njijëbu hara nahalenta. Awa ñakëndëbu yëtu bi ye ūacehnirunëho.»

<sup>30</sup> Korëney më ntëkwaka: «Nuŷak wafac wahnah, gë iŷi wati ki dënk, ūal mën hna nkebuho, iyëfa ibë g'anent ḥa, yëfadëfuh. Tan, asan ale liyak viyi vilancah kahnëlehn haryënk mën

<sup>31</sup> do ntehno: “Korëney, ūenu ḥa nkwyryék iyëfa hu ḥa do kwëtahnëk hakili idema nte ryemaduhëhni vëhaŷëhnah ḥi.

<sup>32</sup> Awa payëryihni vahnë Yafa njini njojëniha Simo Piyer. Hnë tere avál ale ūacik Simo nke, ale lëdëk tëfary wov hna.”

<sup>33</sup> Payëlehñeryibuhëhni vahnë do camehnëmi gante maŵëru ayij ki. Tame, haryënk ūen hna nkebun soje ahnëpayi fop ile ntehnëki Ahwëhn afeyafu ūya.»

### Wanës Piyer hnë tere Korëney hna

<sup>34</sup> AwaPiyer më tebak wanës ḥa ntehn: «Tame nkwyryëbu dus: ūenu ḥa dëbëndëlehnélëhnihna vahnë va,

<sup>35</sup> bare, hn'inkal-wo-nkal hna, ale-wo-le lakëdëha g'umë do lid usatah a, ūenu ḥa nëñahnëdëha g'ahnë arac.

<sup>36</sup> Njëtërun ūenu ḥa nësëhnëkëhniwo bulundalsërayel|Isërayel ūa soje pëyahnëhni yam lëwu le hnuŷadë gë YesuKëris, nte ye Ahwëhn vahnë fop ḥa.

<sup>37</sup> Ga ndëcëk ante ntehnëdëhëhniwoSan|San vahnë ntini njaryini ḥa njëtërun ile liyako pëgw Galile hna ten hafo Yude hna fop.

<sup>38</sup> Tac njëtërunëha fëna Yesu mbë Nasaret do gante njëdaka ūenu ḥa lyir Ipacah, pëbënëka fanka. Umë njasëlehnëk hna ntitënd uférën do, kabi ūenu ḥa gë umë nkeniho, njérënëdëhëhniwo vële mbërehnëdëhoSintani|Sintani.

<sup>39</sup> «Wasede ile ntik fopYerusalem hna do gë ile wojëk hn'inkalwasëwif|Sëwifwa yebun. Vëhni, hnëkëréwa|Këréwa pakëniha, ndaŵëniha.

<sup>40</sup> Bare ūenu ḥa mbëhnëndanëka fac rarëna hna; do ntik tuféhna.

<sup>41</sup> Gena haryënk bulunda hna fop tuféhnako, bare haryënk fuhné, wasede wale tëhnako ūenu ḥa umë dënk kobëri ḥa do tokëlahnëbu celahnëbu g'umë ante mbëhnëndanëkawo ūen vësëm ḥa.

<sup>42</sup> Ntehnëkëfu haranjëfuni bulunda ūa do fëyahnëfu umë ye ale tëhnak ūen kitinëhni vësëm gë vële wok vësëmëna va.

<sup>43</sup> Soje lëwu ūa nësëniwakila|Kila ḥa fop. Ntehnëni ale-wo-le hwëtahnëdëha ūa nuŷad soje lëwu ūa itavëhn wameh wadëwu ḥa.»

### Vële wok vëyena wasëwif hnuŷad lyir Ipacah

<sup>44</sup> Ante nèsëdëho Piyer watac ḥa, lyir Ipacah iña cëlëlehni hnë vële hnëpadëho wanës wadëwu hna fop.

<sup>45</sup> Wasëwif wale hwëtahnëko lapëhnakawo Piyer, ga nuni njëdayini lyir Ipacah iña vële wok vëyena wasëwif va fëna, pëmpëhnahnëkëhniwo dus.

<sup>46</sup> Nkwëryëdënhëhniwo ga nèsëdëni vanësa vante wok yëtina do cëmbëdënihawo Ŵënu ḥa. Awa Piyer më ntehnëk:

<sup>47</sup> «Hak kode ḥwëyi vëyaryëdena hnë ūenka vële hnuŷak lyir Ipacah iña had gë fuhnë ki?»

<sup>48</sup> Tac më ntehnëk njaryini g'uŵac YesuKëris ūa. Më tëyëniha Piyer ñëwënti gë vëhni wafac toyé.

## Vantiyehn Vëfayik 11

### Itëfëta Piyer Yerusalem hna

<sup>1</sup> Vëfayik|Afayik va gë vële hwëtahnëk vële yeho hnë resiyo Yude va njëtaniho vëryampo hnë vële wok vëyena wasëwif va kwëtahnëni wanës Ŵënu ḥa.

<sup>2</sup> Awa mbokajënd tuñPiyer Yerusalem hna, wasëwif wale hwëtahnëkawo Yesu va niradënihawo

<sup>3</sup> ntehnëndëni: «Tënkëru hnë vële wok vëyena wasëwif do tokëntiru gë vëhni!»

<sup>4</sup> Awa Piyer pëgwëlehn tefëtanëhnëndëhni ile ryëcëtako ūa, ryampo, ryampo, ntehnëhni:

<sup>5</sup> «Wati nte nkebuho Yafa ḥa, iyëfa mbë g'anent yëfadëfuho hnudu iñë hn'ikaryëtahn ga cëlëndajëd g'ambin: ile ye had ipand yankah inte fërëtik pëlayi vacape vanah nkeho, cëlëndajëdëho yijënd darel mën.

<sup>6</sup> Njëkëdëfuho wapacék ile yeho hn'ipand tac ūa, umë hnubuhëhni wusaŵ, gë wulaŵ, gë wule huhad nkal li do gë wusëry.

<sup>7</sup> Tac më wëryëbu kopa ga ntehnëdëho: “Matëry, Piyer, daŵëryihni do asemëhni!”

<sup>8</sup> «Bare më lëkwabu: “Muk, Ahwëhn! Kobëri tokëla ile mbañek sariya fu ūa ma wok pacëna.”

<sup>9</sup> «Kopa ūa më mbok ntehniko g'ambin: “Antë alehn pacëna ile pëyahnëk Ŵën pacék ūa.”

<sup>10</sup> Watac wahwënta warar ntiyako koyëna, tac fop mbokalehn g'ambin.

<sup>11</sup> «Hara, hnë wati rac dënk vësan vërar rëkiko tere ile yehahnëbuho hna: Sesare matiniho do hnë ūal mën hna payijiniho.

<sup>12</sup> lyir Ipacah ija më ntehnéko rëfélëfu gë vëhni hara gwajélehnlala. Vëÿenta mën imbëd g'aryaŵ vële yojëbu hnani vi ntapëhnanihowo Sesare hna do ténkébuného gë vëhni per tere Koréney hna.

<sup>13</sup> Arac tefétanékëfuno gante nukawo mëleka ile rënkkéko tere lëwu ÿa do lehnékawo: "Payëryihni vahnë Yafa hna soje njojëniha Simo nte wacëde Piyer.

<sup>14</sup> Pëyadëhi wanës wante fehëtëdëhu wëjë gë vëvë tere hu va fop."

<sup>15</sup> «Awa pëgwëbuho hnéséhnëndëwëhni ante cëliko lyir Ipacah ija hnë vëhni gante cëliko ten hnë fuhnë ka.

<sup>16</sup> Ryënkwtalehnu wanji wanës Ahwëhn: "San|Sangë wënka njaryëdëho, bare wuhnë, g'lyir Ipacah ija njaryëderun."

<sup>17</sup> Awa Wënu ña koyëna njëdékëhni lyir Ipacah ija gante njëdékëfu ante kwétahninëka Ahwëhn a YesuKëris. Mo lë yebu, ami, wëyahnu ile ntik Wënu ña?»

<sup>18</sup> Ante nkwyeryëniho wanji wanës ña, fop ndemëhnalehnëniho do cëmbëndëniha Wënu ña ntehnëndëni: «Awa paryi nke Wënu ña njëdakëhni vële wok vëyena wasëwif imék nkwcëtani vankeya vantëw hni va do nuýani itënkuwám usér hna.»

### Mbara vële hwétahnék vë Antiyos

<sup>19</sup> Vële hwétahnékawo Yesu va fop mbërehnniho ante ndawiko Ecen ña do umë forosjehnënkëhniwo campëni. Vëryampo hnë vëhni njiniho hafo Fenisi, Sipér, do gë Antiyos, barewasëwif|Sëwif fo karanjëdëniho wanës Wënu ña.

<sup>20</sup> Vëryampo vëvë Sipér do gë Siren va njiniho Antiyos hn'ile karanjëdënihëhniwo Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ña soje Ahwëhn a Yesu vële wok vëyena wasëwif.

<sup>21</sup> Fanka Ahwëhn fa gë vëhni nkeho. Afo kore yabah kwétahnëniho do mañeni tefendëniha Ahwëhn a.

<sup>22</sup> Awa vëvë mbara vële hwétahnékawo Yesu vëYerusalem va njëtaniho wanji wakasék do payëniha Barënabas nji Antiyos hna.

<sup>23</sup> Ga tékék nut gante njëdékëhniwo ka Wënu ña vële hwétahnék va, natékawo do kamënaÿehnëkëhniwo fop vële hwétahnék va nko kahnëndanëhnëniha Ahwëhn a g'ikwétahn yáwah.

<sup>24</sup> Barënabas asan a férén yeho, pëbékawo lyir Ipacah ija do g'ikwétahn ija hnë watirac vahnë vëyabah kwétahnënihowo Ahwëhn a.

<sup>25</sup> Tac Barënabas njilehn hn'ankol Tarës njékélehnehna Sol.

<sup>26</sup> Ga nujëka, umë njojëka Antiyos. Umë ntini bëhn ÿa fop hnë cery sali vë hnam hna, do karanjënihëhni vahnë väyabah. Antiyos hna macinihovële hwëtahnëk|Arëfal va ryënkwëryënkw ÿa Vahnë Këris.

<sup>27</sup> Hnë wafac warac, wakila matëniho Yerusalem njini Antiyos.

<sup>28</sup> Aryampo hnë vëhni Agabus maciko. Iyir Ipacah iña hnësendëhawo ntehn biyëdina inte cancaf yed duniÿa hna fop. (Nkelehn, hnë watì nte nkeho Këlod ahnañ a.)

<sup>29</sup> Awa vële hwëtahnëk vävë Antiyos va pëhnalehnëni ale-wo-le hnë vëhni njëdahn ile mëkëd ÿa njëdanahnini ndemahnini vële hwëtahnëk vävë resiÿo Yude va.

<sup>30</sup> Umë ntiniho do njëdanihëhni uyëd rac Barënabas gë Sol njinenëhnënhëhni vicër va soje vële hwëtahnëk Yude va.

## Vantiyehn Vëfayik 12

### Icëm Sak do ipëla Piyer

<sup>1</sup> Hnë watì rac, ahnañ ale ūacikoErod|Erod Agëripa ÿa këm fo ntidëhëhniwo väryampo vävë cery sali vë Yerusalem va.

<sup>2</sup> Umë ndaðehnëka gë sëlameSak|Sak, aheryuSan|San.

<sup>3</sup> Nuko watac nënëkëhniowasëwif|Sëwif ña, awa hnë watì ambëntmburu kwëhn levir këm|Mburu kwëhn levir këm hna, më pëlayehnëkaPiyer fëna.

<sup>4</sup> Ga pëlayik Piyer më cëdehnëka, do kwëtehnahnëhni wakore wahnah wasodade wahnah wahnah nëmpëtélëndëni njékandëniha. Ñadëho tufahna bulunda hna ge ndëcëk ambëntPak|Pak ña.

<sup>5</sup> Awa Piyer kasò hna kwëtiko, bare vävë cery sali va muntadënhawo Ŵënu ña kwëlëkwël soje lëwu ÿa.

### Itav Piyer

<sup>6</sup> Hara umëd nte pëhnahnëkoErod|Erod, ge pacëk, njohnaPiyer kitinji tase bulunda ña, Piyer gë vankënca ñabëlehnniho gë wasodade wahi. Yëbelan lëw hni ndakëko wakwëd do väyëka vëhi väyëntaw va ale-wo-le ÿëwa lëwu hna nkeho haryënkw rënka kasò hna.

<sup>7</sup> Taŋ, mëleka Ahwëhn karyëtahnëka kasò hna gë humpen hucankaf. Mëleka ÿa më ñakëka Piyer wabëv hna, négëta do ntehna: «Matëry ñap!» Awa vankënca va njolehn wëbák wadëwu hna.

<sup>8</sup> Tac mëleka ÿa më ntehnëka: «Ñëbary ryil hu ÿa do afërya wapary hu ña.» Piyer më maŵëhnëka do mëleka ÿa më nkwënëk: «Cudary cud cancaf hu ñi do arëfe.»

<sup>9</sup> Piyer më tefélehndéha hara yëtëna toña ye fop ile ntidého méléka ſa: ntiahnökawo huſakery ye.

<sup>10</sup> Umë ndécenihéhni veyéka vëryenkwyéryénkva, tac vëhigëna va do tekélehndéni haryénkwa rënka waryéhwéra ile pabélénini aña. Rënka rac pidétalehn umë fo haryénkwa lëw hni. Cahnélehndéni tondani ankañ, do tañ méléka ſa tavélehna.

<sup>11</sup> Awa Piyer më njavéték ile liyak ſa do ntehn: «Tame, njetébu dus toña ye: Ahwéhn a payika méléka lëwu ſa, peheto hn'imék Erod hna do gë fop wameh wante ñakéndéni ntiniho bulundawaséwif|Séwif wa.»

<sup>12</sup> Ga njavéték watac, më njik tereMari|Mari, hnemuSan|San nte wacéde fëna Marék hna. Vahnë veyabah varéko hnam soje iyéfanéhn dëwu.

<sup>13</sup> Më mbankék rënka ſa do aryokuñ ale waciko Rod më njijék do tëya bi mo ye hnam.

<sup>14</sup> Më njavéték hohna lëwu ha do, hnatah lëwu hna, tavélehndéni, nkary bambery pëyahn: «Piyer ye! Pér hna nke!»

<sup>15</sup> Umë ntehnéniha: «Cenaki!» Bare njawénéko paryi toña ye. Awa më ntehnéni: «Méléka lëwu ſa rëfëka nke.»

<sup>16</sup> Piyer nkoko mbankénd. Ga pidétendi rënka ſa, nuténiha, pëmpéhnahnökéhniwo.

<sup>17</sup> Umë ndékwankéhni gë vák yi ndeméhnani do tefétanéhni gante canika Ahwéhn a hnë kaso ka. Umë mbok ntehnék kat: «PëyaryinaSak|Sak gë veyénta fu veyéntaw va.» Tac më cahnék nji sëñ hañary.

<sup>18</sup> Ga pacék, uryéñah sankaf yeho wasodade hna; têyelédeniho bi ne nke Piyer.

<sup>19</sup> Erod ntehnéko njekélehni, bare nuyilohna. Umë têyehnkéhni veyéka va do, kabi veyétdéni hn'ile nke Piyer hna, më ntehnék ndawini. Tac, Erod më maték Yuđe hna nji Sesare, hnam ñéwéko toyé.

### Icém Erod Agéripa

<sup>20</sup> Hara Erod ntavékawo dus gë vëvë Tir gë Sidon va. Vérac më mañaléni soje njijéni néséléni. Nuñaniho ten nkeni lawo gë Bélasetis, asankaf veyokuñ vëvë tere ahnañ va; tac më njini muntaniha Erod mbokani nkeni yam kabi ile tokédéni vankol vantéw hni ſa fop nkal dëwu hna matédého.

<sup>21</sup> Hnë fac le cebéniho hna, Erod|Erod më ntiyak viyi ucankaf va, ntaña tinki nañ dëwu hna do néséhnéhni bulunda ſa fop.

<sup>22</sup> Bulunda ſa cembédenihawo, ndekaténdéni: «Had wén nésed, gena had ahnë!»

<sup>23</sup> Bare, wati rac dënк, mëleka Ahwëhn a tesëndanëkawo Erod, kabi bësalaвohna Wënu ḥa untënah ntëwu ḥa. Awa më tokëniha vandur cëmëlehn.

<sup>24</sup> Hara wanës Wënu ḥa campëdëho g'ahaワary nkal hna.

<sup>25</sup> Barënabas gë Sol, ante puhnaniho doku lëw hniYerusalem ḥa, mbokaniho do njoryeryënihawoSan|San nte wacëdeho fëna Marëk.

## Vantiyehn Vëfayik 13

### Barënabas gë Sol tëhnayini soje payini

<sup>1</sup> Hnë cery sali vë Antiyos hna, nkeniho wakila gë vëharaј wanës Wënu ḥa: Barënabas, gë Simeйo nte wacëdeho Avahnah, gë Lusiyus mbë Siren, gë Manaÿe arëfélenta kobëri hn'utahErod|Erod Antipas, do gë Sol.

<sup>2</sup> Fac ryampo, wati nte cëmbëdënihawo Ahwëhn a do cujëdëniho, lyir Ipacah iňa më ntehnékëhni: «Pitëryinëhni tame Barënabas gë Sol soje doku ile wacëbuhëhni ýa.»

<sup>3</sup> Awa ga cujëni do njëfa, umë tindënihëhni wëbák ḥa tavëlehnënihëhni njini gë doku rac.

### Barënabas gë Sol Sipér hna

<sup>4</sup> Koyëna payëkëhniwo lyir Ipacah iňa Barënabas gë Sol; më njini ten Selusi hna. Hnam kayëniho sisikulu njini tinti mbë wov nte wacik Sipér.

<sup>5</sup> Ga tëkëni Salamin hna, pëgwëlehnëni pëyahnëndëni wanës Wënu ñavacaliňa|Cery Caliňa Wasëwif wasëwif hna.San-Marëk|San fëna gë vëhni nkentiko do ndemadëhëhniwo.

<sup>6</sup> Koyëna ndëcëtaniho tinti mbë wov ḥa fop hafo naň Pafos hna. Hnam, më tëkatëniha sëwif le waciko Bar-Yesu. Ali mbilayo kavëla yeho dokila ntiyako|Kila.

<sup>7</sup> Guverëner tinti ýa Serëgiyus Polus maciko do Bar-Yesu lawo lëwu yeho. Guverëner ýa asan aritah yeho. Arac më macehnékëhni Barënabas gë Sol, kabi ñadëho nkwyëry wanës Wënu ḥa.

<sup>8</sup> Bare ambilayo Elimas, (macik koyëna kabi Elimas fëhnëtanëk ambilayo gë Wagërek ḥa) kasékëhniwo memaÿehnahna guverëner ýa antë kwëtahn wanës Wënu ḥa.

<sup>9</sup> Awa Sol, Pol macëdeho fëna, pëbékawo lyir Ipacah iňa, umë ntañëka

<sup>10</sup> do ntehna: «Aroka vahnë! Afëbah wamër! FatahSintani|Sintani ! Ale ſewëk fop ile satëk! Guve tavëdu mpaÿëmpaÿehn toňa ýa soje antë tëfëniha Ahwëhn a?

<sup>11</sup> Tame, nēpary: Ahwēhn a ndafēdēhi, mēpēdu do bokēdila ahnu humpen ulav ha hafo mbiŷ toye.» Wati rac taŋ, vinkēr Elimas va mēhwéryéleh, nkelehn hn'umēd mbahnah do cahētalehnēdēho gante-wo-gante, njékélehnanda ale hahēdēha.

<sup>12</sup> Guverēner ū, ga nuk ile liyak ū, kwētahnélehnékawo Ahwēhn a Yesu; pēmpēhnahnékawo dus ikaran nte karanjiko soje lēwu ḥa.

### Ikaran bē hn'ankol Antiyos mbē Pisidi

<sup>13</sup> Ga ndēcēni hnam, Pol gē vērēfēlēntawu kayēlehnēni hnē sisikulu Pafos hna njini Perēg vē Pampēfili hna. HnamSan-Marēk|San tavēkēhniwo do mbokaYerusalem.

<sup>14</sup> Bare vēhni, mē matēni Perēg hna njini Antiyos mbē Pisidi hna. Hnam, hnēfac ntaŵela|Fac ntaŵela hna, mē tēnkēnicaliŋa|Cery Caliŋa Wasēwif hna ntañani.

<sup>15</sup> Ga karanjikSariya|Sariya Moyis ū gē vēkayētewakila|Kila va, vēsankaf caliŋa va mē payehnēk ntehnini: «Vēyēnta fu, ge kwēhnarun iñē ile hnēsēdun mbara li soje ahamēnaýehnahnu, kodun ahnēsu tame.»

<sup>16</sup> Awa Pol mē matēk, ndēkwanékēhni ndemēhnani do ntehn: «Bulundavēva Isērayel|Isērayel do gē fop ūuhnē vēle lakēdēhu gē Ŵēn vi, nēparyino!

<sup>17</sup> Ŵēn bulunda vēvalsērayel|Isērayel ḥa tēhnakēhni vacērakēlo fu vi njabēnēkēhniwo wati nte nkoniho hn'uhneh Esipēt hna, tac canikēhni hn'iñi nkal gē fanka falēwu fa.

<sup>18</sup> Hnē wabēhn wafēhw wahnah nduñēnanēkēhniwo wula hna.

<sup>19</sup> Tac, mbēvehnēkēhniwo wahnēnk mbēd gē wahi wavē Kanan ū do njēdahni nkal dēw hni ḥa bulunda lēwu ū kwēhnēni.

<sup>20</sup> Waŋi fop mbiŷēko le rēkēk wabēhn wakeme wahnah gē wafēhw imbēd (450) nuŷahnēndēni nkal tac. «Ga ndēcēk watac, mē njēdakēhni vēsankaf vacērakēlo fu va hafo yamanikila|Kila ale ūaciko Samiyel ḥa.

<sup>21</sup> Awa, bulunda ū mē tēyēni njēdayiniha ahnaŵ do Ŵēnu ḥa mē njēdakēhni Sol, aju Kis, avē hnēnk Besame. Arac wabēhn wafēhw wahnah naŵēko hnē vēhni.

<sup>22</sup> Ŵēnu ḥa, ga ntihētēka Sol, mē ntikaDavidahnaŵ. Mē ntehnēk soje lēwu ū: “Nubuha David, aju Yese: aŷi asan ale hnējahnēkowa dus ye; ntid fop ile ūadēfu ū.”

<sup>23</sup> «Hnē vutah David hna njēdakēhni Ŵēnu ḥa bulunda vēva Isērayel va Afehēt, gante nēsēhnēkēhniwo ka, do afehēt arac Yesu ye.

<sup>24</sup> Ani gē njihahnind Yesu ū, San|San ntehnēdēhēhniwo fop bulunda vēva Isērayel va nkwečtani vankeya vantēw hni va do njaryini.

<sup>25</sup> Wati nte nkéhnéko pu doku San ḥa, ntehnédého: “Mo hnaharun yebu? Gela ale hnapédu a. Biyédina umé rëfidého soje lëwu ūa catéla dënk faryétahnéwa wapary ḥa.”

<sup>26</sup> «Vëýenta mën, ūuhnë vutah Abérahama do ūuhnë fop vële lakédéhu gë Ŵën vi: soje lëw fu cañétik Ŵënu ḥa wanës ipeh.

<sup>27</sup> Vahnë vëvë Yerusalem va gë vësankaf vëlëw hni va vëyavétélawohna bi mo ye Yesu do vëwëryélohma wanës wakila wade haranjëde ntawëla-wo-ntawëla ḥa. Bare ante ndaŵehnënihawo Yesu ḥa wanës watac ntiyako:

<sup>28</sup> tëyénihawoPilat|Pilatndaŵehna mama nkoniho vëhnuŷana toña ile ndaŵehnahnhënédéniha.

<sup>29</sup> Ga ntini fop ile néséko Vikeréh soje lëwu ūa, umé cëlendénihakérëwa|Kérëwa hna kwëtëniha hn'iyag.

<sup>30</sup> Bare Ŵënu ḥa mbéhnëndanëka vësëm hna.

<sup>31</sup> Tac, hnë wafac wayabah, Yesu tuféhnakéhniwo vële lapéhnajékawo kobéri Galile hafo Yerusalem va do ye tame wasede walëwu haryéñkw bulunda vëva Isérayel hna.

<sup>32</sup> «Fuhné dënk,Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën watac yonéhnijirun: ile ntehnéko Ŵënu ḥa ntinéhnëdëhëhni vacérakélo fu ūa,

<sup>33</sup> ntinéhnékéfu tame fuhné, vutah vuntëw hni va; umé ye ile mbéhnëndanëka Yesu vësëm ūi. Kerik hnë Kayëte Wahnëw higëna hna nésék soje rac ntehn: «“Ajë mën yeru. Pëgw dol Rëm hu yebu.”

<sup>34</sup> Ŵënu ḥa néséko mbéhnëndanëdëha vësëm hna do nkal tokédilahna muk. Koyëna néséko: «“Toña hnëséhnëdëmu, njëdadëmu ami dënk, vëýi viférën vile vëýed gante ntehnëbuhawo David ka.”

<sup>35</sup> Umé mbok ntehnék kat hn'ikeréh kaŵary: “Tavéđilahna aryokuŋ hu, nkél ūag hna.”

<sup>36</sup> Gena soje David néséko. Umé, ndokuŋéko doku ile kwétehnahnékawo Ŵënu ḥa hafo puhna, tac céméko do ñarël warëmu hna mbañiko do nkéléko.

<sup>37</sup> Bare soje ale mbéhnëndanëko Ŵën ūa, arac gëlëna.

<sup>38</sup> «Awa, vëýenta mën, teféka ayëtu: Yesu ntok il rëfëka aravéhnahniwu wameh hun ḥa gante pëyahndëfun ki.

<sup>39</sup> Koyëna, ale-wo-le hwétahnéka ūa tavéhnëde wameh ḥa. Itëf Sariya Moyis ūa kodilohna nti rac.

<sup>40</sup> Awa, keharyin: antë nkewu ile kerëni wakila ḥa:

<sup>41</sup> «“Yékeryin, ūuhnë vële pëbék iyaf, pëmpéhnahnëryiwu do cémeryin! Nudun ntidëfu wati fu li doku ile worun kwétnakéndiluhna ge ahnë néséhnakéndëhu!” » Koyëna néséko Pol.

<sup>42</sup> Ante cahnëdëniho Barënabas gë Pol caliña hna, ntehniniho mbokajëni ntaŵëla nte ryavid hna mbok nësëni soje watac fo kat.

<sup>43</sup> Ga pitëlëni mbarëla hna, wasëwif|Sëwif wayabah gë vële salinjëntik caliña wasëwif va tefélehñenihëhniwo vëhni, Pol gë Barënabas. Vëhni, nësëhnëdënihëhniwo do kamënaÿehnëdënihëhniwo nko kahnëndanëniha Ŵënu ña g'idema dëwu ña.

<sup>44</sup> Ntaŵëla nte ryaviko ña, vahnë vëvë naŵ va fop mbarëlëniho nëpa wanës Ahwëhn ña.

<sup>45</sup> Wasëwif wëryampo, ga nunihëhni iïji kore, pëbékëhniwo iñewary; umë nkrajëniha Pol do njewëniha.

<sup>46</sup> Pol gë Barënabas më ntehnënhëhni g'ikwëtahn: «Tefékawo ahnësëhniwu wanës Ŵënu ña ūuhnë ten. Bare kabi ñwëýerun, tufahnërun koyëna teféluhna ahnuýawu uwám usér ña. Tame njidëfun gë vële wok vëyena wasëwif.

<sup>47</sup> Wëlin gante ntehnëkëfuno Ahwëhn ka: «“Ntimi humpen wayal ñi, ayohahn Wanës Wakasék ña soje pehëtahnini vahnë va hafo hn'ile tèkwik ñuniýa hna!” »

<sup>48</sup> Vële wok vëyena wasëwif va, ga nkwyëeni wañi wanësë, natékëhniwo, pëgwëlehnëni cëmbëndëniha Ahwëhn a soje wanës wadëwu ña. Fop vële rëfëka ténkëni uwám usér hna kwëtahnëlehnëni.

<sup>49</sup> Wanës Ahwëhn a campëdëho hnë resiýo rac fop.

<sup>50</sup> Bare wasëwif wëryampo cënkwënihëhniwo vësëval vële lënënik vële salinjëko caliña wasëwif, rëfëdëho wanës Ŵënu va, do gë vëvë karyënkwañva. Njonëhninhëhni vëhni, Pol gë Barënabas, uryëñah sankaf do ntalehnënhëhni ñal hni hna.

<sup>51</sup> Vësan vëhi va mbankaniho ivëd wapary wadëw hni ña tufahnahnëni vëwawëna, njilehnëni Ikoniyum.

<sup>52</sup> Bare ge vëvë Antiyosvële hwëtahnëk|Arëfal va ye, pëbékëhniwo uhñatah do g'lyir Ipacah iña.

## Vantiyehn Vëfayík 14

### Pol gë Barënabas Ikoniyum hna

<sup>1</sup> Ikoniyum hna fëna, Pol gë Barënabas ténkënihocaliña|Cery Caliña Wasëwif wasëwif hna do nësëniho wanës wapacah hafo wasëwif wayabah gë vële wok vëyena wasëwif kwëtahnënhawo Yesu.

<sup>2</sup> Bare wasëwif wale ŵëýeko vëhwëtahnëdina va cënkwëdënihëhniwo vële wok vëyena wasëwif nahañëhnëndënihëhni uñeh fo vële hwëtahnëk va.

<sup>3</sup> Pol gë Barënabas mbiÿenihio Ikoniyum hna. Njaweneniho wanës wadëw hni ña, pëbekëhniwo ikwëtahn iña Ahwëhn hna. Ahwëhn a njedadëhëhniwo imëk ntindëni vifëmpëhnahnah do gë wëdahëse do koyëna njawenëdëniho toña ile karanjëdënihëhniwo vahnë soje iférën ile ntinëhnëdëhëhni Wën vahnë vëlëwua.

<sup>4</sup> Vahnë vëvë nañ va, nahana dëw hni ña nëmpélëko: vëryampo gë wasëwif ña nkenihio, vëýentaw va gëvëfayik|Afayik va.

<sup>5</sup> Wasëwif ña gë vële wok vëyena wasëwif va, do gë vësankaf vëlëw hni va, pëhwëtaniho ntinihëhni këm fo vëhni Pol gë Barënabas do ndawenihëhni gë wéraka.

<sup>6</sup> Bare vëhni, njétandëni tuñ nkaryëlehnëni gë cape Lisëter gë Derëb, hnë resiyo Likawoni hna, do gë caharab lëwu ÿa.

<sup>7</sup> Hnam fëna pëgwëlehnëni pëyahnëndëni Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ña.

### Pol gë Barënabas Lisëter hna

<sup>8</sup> Nkeho asan Lisëter hna. Asan arac kwëlékwël ntañadëho, kabi vorovoro nkehawo wakwér ñi; koyëna nagiko, kobéri yasëlohma.

<sup>9</sup> Ante nësëdëho Pol ña, nëpadëho. Pol ntañekawo do nuko kwëhnak ikwëtahn njérénahni.

<sup>10</sup> Awa umë ndekahnëka: «Matëry, kahnëry!» Asan a ntonalehn, kahn, pëgw njasënd.

<sup>11</sup> Kore ÿa, ga nuni ile ntiko Pol ÿa, umë ndekani gë wanës wabë nkal Likawoni ña: «Wamën ña mbacani vahnë do cëlini ÿal fu li!»

<sup>12</sup> Umë macëniha Barënabas «Sus » do Pol «Herëmes», kabi Pol yeho ahnës wanës ÿa.

<sup>13</sup> Asëna ava Sus ÿa, njojëkëhniwo wuhni wule hayëtik haryënk rënka nañ hna hn'ile nkeho caliña ntëwu hna: ñadëniho gë kore ÿa cënanëhnënhëhni sadëha vëhni Pol gë Barënabas.

<sup>14</sup> Bare ante njétanihovëfayik|Afayik vëhi va, citëniho viyi vilëw hni va tufahnahnëni vëýadina koyëna do ntëfëni gë kore ndekahatëndëni:

<sup>15</sup> «Wëlawo fu, tëféluhna aliu koyëna. Vahnë fo yebun, had wuhne. Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ña yonëhnijirun, aravëtehniwu fop waÿi waravahn wahwëhn nafa këm wale sëmbëdun wi do asahëtawu gë Wën paryika, hunte lik ambin ñi, g'inkal ñi, wov ÿi gë fop ile yehëhna hnam ÿa.

<sup>16</sup> Watì le ryecëk ÿa, tavëkëhniwo wayal wi fop tëfëndëni vankaw vantëw hni va dënk.

<sup>17</sup> Bare, tufahnëdëho kwëlèkwël g'ipérëna nte ntidëho ḥa. Njëdadëhu rëv ūya do njëdadëhu ibarëp roka yabah, maŵeryanëdëhu ile rokëdun do pëbënëdëhu walaŵary hun ūa uhnatah.»

<sup>18</sup> Wélakënde ga nësëdëniho aki vëfayik va ntakaryékëhniwo tavëtehnënihëhni kore ūa cënahn dëw hni sadëha ḥa.

<sup>19</sup> Hnë wati rac dënkwasëwif|Sëwif ūatiko Antiyos mbë Pisidi g'inaŵ Ikonijum, cënkwënihëhniwo kore ūa ntutëniha Pol gë wëraka soje ndawëniha. Ntiyahnekëhniwo cëmëk awa më kuhëniha canëniha naŵ hna.

<sup>20</sup> Bare ante kwërenihawovële hwëtahnëk|Arëfal ḥa, matëko do mbokanti g'inaŵ. Ga pacëk më njini gë Barënabas Derëb.

### Iboka Antiyos mbë Siri ḥa

<sup>21</sup> Pol gë Barënabas pëyahnëniho Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ḥa Derëb hna. Hnam vëyabah kwëtahnënihawo Yesu. Tac mbokani Lisëtér, Ikonijum do gë Antiyos mbë Pisidi hna.

<sup>22</sup> Njawënëni wasakahnvële hwëtahnëk|Arëfal va, kamënaŷehnënihëhni nkoni njawënëni kwëtahn ija do ntehnëdënihëhniwo: «Tëfëkëfu mbërayin dus ténkahnnin Naŵ ambin hna.»

<sup>23</sup> Hnë cery sali-wo, tahnënihëhniwo vicér, do ga cujëni do njëfani, më kwëtehnahnëniha Ahwëhn a, umë ale kwëtahnëni ūa.

<sup>24</sup> Tac më ndëcëni resiyo Pisidi hna, njini resiyo Pampëfili.

<sup>25</sup> Umë pëyahnëni wanës Ŵënu ḥa inaŵ Perëg hna, tac njilehnëni inaŵ Atali.

<sup>26</sup> Hnam më kayëni sisikulu njini Antiyos mbë Siri, hn'inaŵ nte kwëtiniho hnë wëbák Ŵën soje iyi doku ile puhnani tameki ūi.

<sup>27</sup> Ga tükëni Antiyos hna, umë mbarënihëhni vëvë cery sali va fop tefetanënihëhni ile ntiyehnekëhni Ŵënu ḥa fop, do gante pidëtëni rënka ikwëtahn ḥa soje vële wok vëyena wasëwif va, vëhni fëna kwëtahnahnëni.

<sup>28</sup> Pol gë Barënabas ñëwëniho afo mbiy hnë vële hwëtahnëk vëvë Antiyos hna.

## Vantiyehn Vëfayik 15

### Nkwajëla soje haci ūa

<sup>1</sup> Wati nte nkoniho Pol gë Barënabas Antiyos hna vësan ūatëko Yuđe tükini hnam do pëgwëlehnëni karanjëndënihëhni vële hwëtahnëk va ntehnëndëni: «Kodeluhna afehëtiwu agekácluhna|Haci gante ntehnëk Sariya Moyis ka.»

<sup>2</sup> Pol gë Barënabas nkwajëlëniho dus gë vëhni soje watac. Awa umë pëhnani Pol gë Barënabas do gë vahnë vëhaŵary vëvë Antiyos va njini Yerusalemtyëñihëhnivëfayik|Afayik va gë vicér va soje watac.

<sup>3</sup> Awa cery sali ſa më payékéhni njini. Më tefeni hn'inkal Fenisi do gëSamari, tefetahendëni gante kwétahnëniha vèle wok veyena wasewif va Ahwéhn a. Wakasék watac natédéhëhniwo dus vèle hwétahnék va fop.

<sup>4</sup> Ante tékëni Yerusalem ḥa, vëvë cery sali va hacakéhniwo, gë vefayik va do gë vicér va, do më tefetanénihëhni fop ile ntiyehnëkéhniwo Ŵënu ḥa.

<sup>5</sup> Bare,wafarise|Farise wëryampo wale hwétahnëntikawo Yesu va më ntehnënihëhni afo kácini vèle hwétahnék do wok veyena wasewif va do ntehnëni nténénëniSariya|Sariya Moyis ſa fop.

<sup>6</sup> Vefayik va gë vicér va mbarëniho gwajélëni soje watac.

<sup>7</sup> Ga gwajélëni hafo mbiý,Piyer më maték ntehn: «Vëýënta mën, njëterun mbiýék ga téhnako Ŵënu ḥa fagant hun soje fëyawéhniWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ḥa vèle wok veyena wasewif va, nkwyerahnëni do kwétahnëni.

<sup>8</sup> Do Ŵënu ḥa, umë ale yëték iña vahnë ḥa, tufahnék maŵékéhni vèle wok veyena wasewif va kabi njédakéhni lyir Ipacah iña gante njédakëfu fuhnë ki.

<sup>9</sup> Dëbëndëlehnélëfuhna vëhni gë fuhnë: vëhni fëna pacënék wasakahn walëw hni ūa kabi kwétahnëni.

<sup>10</sup> Awa tame, soje ye fëgwëdunëha Ŵënu ḥa g'ile ſyadun aryibëndunivèle hwétahnék|Aréfal va? Idib nte woyinék mëkilénëhna ndibin ye, fuhnë gë warëm fu per!

<sup>11</sup> Gena bi fuhnë, kwétahninëka Ahwéhn a Yesu, umë dënk, lik pehétahninëfu? Awa, koyëna pehëtini vëhni fëna.»

<sup>12</sup> Awa, mbara ḥa fop ndeméhnaniho; Barénabas gë Pol fo nëpadëniho ante tefetadëniho vifëmpéhnhahnah gë wëdahëse wante ntiyehnëkéhniwo Ŵën hnë vèle wok veyena wasewif hna.

<sup>13</sup> Ga puhnani wanës ḥa,Sak|Sak më tebak ntehn: «Vëýënta mën, nëparyino!

<sup>14</sup> Simo Piyer|Piyer tefetak gante pabékéhniwo Ŵënu ḥa ryenkwéryënkw ſa vëhni Koréney hna vèle wok veyena wasewif va téhnahn bulunda ile kwéhnék.

<sup>15</sup> Do wanëswakila|Kila ḥa tefelék g'ile liyak ſi, gante kerik ki:

<sup>16</sup> «Awa Ahwéhn a më lehnék: “Ge ndécék umë mbokajëdëfu soje vokaryu usankDavid ule yok ūi, matëndëdëfu vanihel vi do mbokaryëdëfu hahnëndu.

<sup>17</sup> Awa fop vèle wok veyena wasewif va njékélendëniha Ahwéhn a; ha, fop wayal wale ūacëbu hwéhnëwéhni ūa. Ami Ahwéhn a dënk hnësék watac;

<sup>18</sup> mbiýék ga njétendanëbuhëhni vahnë va vëýin.” »

<sup>19</sup> Sak më nkwenök: «Soje umë ye ntiyahnenko tefeka tavin bërehn vële wok vëyena wasewif hwetahnëka Wën vi.

<sup>20</sup> Keréhnénëfuni ntehninéhni antë tokëni fayar sadëha, do asan g'asëval antë ndakëni ge vëyélélëna, do fëna ant'aroku fayar ile wok kácina soje cahna sat ëa do ant'asewu sat.

<sup>21</sup> G'inji karan gwér nked kabi, kobéri wati warëm fu ëa, nkeniho vële haranjédéhëhniwo vahnë Sariya Moyis ëa ankol-wo-nkol do hafo dol karanjédevacaliña|Cery Caliña Wasewif hna hnë fac ntawëla-wo.»

### Kayëte nte njédanahnini vële wok vëyena wasewif

<sup>22</sup> Awavëfayik|Afayik va gë vicér va do gë vëvë cery sali va fop, pëhnaniho tèhnanihëhni vëryampo hnë vëhni do payënihëhni njintini Antiyos gë vëhni Pol gë Barénabas. Umë tèhnanihëhni vëhni Yuða, nte wacëdeho Barésabas fëna, gë Silas. Vëhni vëhi cery sali hna fop nténéniniho.

<sup>23</sup> Umë ntehnénihëhni njiryeryërin aji kayëte: «Vëyënta fu, wuhné vële wok geluhna wasewif do lëdék nkol Antiyos, do gë waresiyo Siri gë Silisi va, fuhné, vëfayik va gë vicér va, nkaýirun.

<sup>24</sup> «Njëtabun vahnë vële watëryik ëal fu li mpaÿëmpaÿehnënu do pëmpëhnayehnënu gë wanës wadëw hni ña. Bare ñoñ payëryilëfunihna nesëhnënu soje watac.

<sup>25</sup> Soje umë, fëhnahnëbun fuhné fop rëhnafuni vahnë vële fayëridëfun njiryini. Wélawo fu ña, Barénabas gë Pol, nkeryidëni.

<sup>26</sup> Vële wafék walawary walëw hni soje doku Ahwéhn fu ëa YesuKëris.

<sup>27</sup> Awa payëryibunéhëhni vëhni Yuða gë Silas nesëhnënu vëhni dënk ile herëbun hn'anji kayëte hna.

<sup>28</sup> Iyir Ipacah iña gë fuhné dënk pëhnabun ant'awëniwu díb kaŵary ge gena vëyin vile hwéhnak nafa vi:

<sup>29</sup> ant'aroku fayar sadëha; ant'asewu sat, ant'aroku fayar ile wok kácina soje cahna sat ëa; asan g'asëval antë ndakëni ge vëyélélëna. Ge keharun vëyin fop canjék. Arabi ÿam ëa nke hnë wuhné!»

<sup>30</sup> Tavélehnni vële fayik va njini gë Antiyos. Ga tékëni mbarëpënihëhniwo bulunda vële hwetahnék va njédanihëhni kayëte tac.

<sup>31</sup> Karanjiko kayëte ña do vahnë va fop natékéhniwo gë ikamënaÿehn inte keréhniniho ña.

<sup>32</sup> Yuða gë Silas, vële yeho wakila vëhni dënk, nesëhnënihëhniwo dus vële hwetahnék va soje kamënaÿehnahnënihëhni do njawënënihëhni kwëtahn hna.

<sup>33</sup> Nëwëniho wafac hnam, tac vëÿenta hni va më ndewanëhnënihëhni nkaŵ pérën, mbokahnëni gë vële fayékëhniwo.

<sup>34</sup> [Wati kahnëta hna Silas pëhnako nko hnam.]

<sup>35</sup> Pol gë Barënabas woko Antiyos hna do karanjëdënihëhniwo gë vahnë vëyabah vëhawary do pëyahndëniho wanës Ahwëhn ña.

### Ipitël Pol gë Barënabas

<sup>36</sup> Ga mbiýek, Pol më ntehnëka Barënabas: «Bokafu njékihni vëÿenta fu va hnë wahnaŵ wale fëyahnahnik wanës Ahwëhn hna fop, njékihni bi hak nkeni.»

<sup>37</sup> Barënabas ñadëho njoryeryëniha San|San nte ūacëdeho Marëk;

<sup>38</sup> bare Pol cañahnélawohna, kabi Marëk tavékëhniwo Pampëfili hna do golohna ntapëhnandëhni doku lëw hni hna.

<sup>39</sup> Nkwajélëniho hafo pëmpélëhni, më pitélëni. Barënabas më njoka Marëk kayëni hnë sisikulu njini Sipér.

<sup>40</sup> Pol, umë, më tèhnaka Silas do ga kwëtehnahnënihëhni vële hwétahnëk Antiyos va hnë wëbák Ahwëhn hna, njilehnëni.

<sup>41</sup> Umë tefeni Siri gë Silisi do njaŵënehnëhëndënihëhni kwëtahn iña vële hwétahnëk va.

## Vantiyehn Vëfayik 16

### Pol gë Silas do gë Timote

<sup>1</sup> Pol tèkëko fëna Derëb hna tac Lisëtér hna. Hnam nkeho asan ale hwétahnëk macënde Timote; hnëmu fëna kwëtahnëko. Umë sëwif yeho, bare rëmu gërek yeho.

<sup>2</sup> Vële hwétahnëk vëvë Lisëtér gë Ikoniyum va wapérën wayabah nësëdëniho soje Timote ÿa.

<sup>3</sup> Pol ñadëho Timote ntapëhnahna. Awa më njoka. Umékácehnëka|Háci, sojewasëwif|Sëwif wale yeho waresiyo warac ûwa, kabi fop njëtëniho rëmu gelohna sëwif.

<sup>4</sup> Hnë vankol vante njihahnëdëniho hna fop, pëyadëhëhniwo vële hwétahnëk va ile pëhwëtani ntinivëfayik|Afayik gë vicér vëvë Yerusalem va do ntehnëdënihëhniwo maŵëhnëni watac.

<sup>5</sup> Awa vële hwétahnëk va njaŵëdëniho kwëtahn hna do nkwënadëniho yabi ña fac-wo-fac.

### Ikaryëtahn Pol Tërowas hna

<sup>6</sup> Pol gë Silas ñadëniho pëyahnëni wanës Ÿënu ña hn'inkal Asi hna, bare lyir Ipacah ña maŵeryanélöhniwohna. Awa ndëcëtalehnëni yëbëlan Fërisi gë Galasi.

<sup>7</sup> Ga tékëni darël Misi hna, umë pérékëhni njini Bitini, bare lyir Yesu ña maŵeryanélöhniwohna.

<sup>8</sup> Awa, më ndëcëni Misi njini inaw Tërowas.

<sup>9</sup> Gumëd ga, Pol ikaryétahn nuýako: më nuka avë Masedëwan ga kahnëk. Më muntadëha aki: «Cabëry Masedëwan, yij aryemafu!»

<sup>10</sup> Tañ ga ndëcëk umë, më yëkëlehnëbu yifu gë Masedëwan, kabi pacëkëfuno Ÿënu ña wacëkëfuno yonëhnëfuni Wanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën ña vëvë hnam va.

### Ikwëtahn Lidi

<sup>11</sup> Kayëbunëho sisikulu Tërowas hna yilehnëfu satën fo gë Tinti Samotëras ka. Tac ga pacëk, më yibun Neyapolis.

<sup>12</sup> Ga matëbun hnam më yibun Filip, nkol resiyo ile yeho ryënkwëryënk wë Masedëwan, ile tampëk Rom. Wafac wayabah libunëho hn'inaw itac.

<sup>13</sup> Hnëfac ntawëla|Fac ntawëla hna, më sahnëbun naw hna yifu tefary sën hna hn'ile nahabunëho nudëfun hn'ile calinjëdëni wasëwif hna. Ntañabunëho do nesëhnëdëfunëhëhniwo vësëval vële varëko hnam va.

<sup>14</sup> Aryampo hnë vësëval vërac Lidi maciko. Asëval ale ntakëdëho gë Ÿën yeho. Hn'inaw Tiyatir matiko. Awaf wafand wavëntah yeho. Asëval arac nëpadëhëfuno do Ahwëhn a pidëtëdëho sakahn hadëwu ha kolahn nkwyë do kwëtahn wanës Pol ña.

<sup>15</sup> Njaryiko, gë vëvë tere lëwu va per. Tac më ntehnëkëfu aki: «Age paryi njavëterun kwëtahnëbuha Ahwëhn a, yijen asëlu ýal mën hna.» Do porosinjëdëhëfuno ûawëfu.

### Pol gë Silas hnë kaso wë Filip hna

<sup>16</sup> Fac ryampo gante calinjëde mbokëbunëho yindëfu, asëval aryokun më kacakëfu. Gëyine|Yine ile hnësendëhawo ile wok tékina nkeniho do nuýandënihawo koryi yabah vële ndokuñëhnëdëho va gë wanës watac.

<sup>17</sup> Pëgwëlehn tefélehnëndëfu, fuhné gë Pol, ndekatënd: «Vëyi vësan, vëryokunjëhn Ÿën Hunte Sëpëk Fop va ye! Ankañ nte yod g'ipeh ña pëyadënihu!»

<sup>18</sup> Wafac ntidëho koyëna. Awa Pol, ga cilëtak, më cahëtak ntehna yine ÿa: «G'uŵac YesuKëris ûa cahnëryehna aÿi asëval!» Do yine ÿa cahnëlehna tañ.

<sup>19</sup> Vële ndokunëhnëdëho va, ga nuni gona nuÿahnëndëniha koryi, umë pëlanihëhni vëhni Pol gë Silas kuhënihëhni njiryeryënihëhni waÿëwa bulunda hna haryënkw vësankaf nañ hna.

<sup>20</sup> Më ntéhnëni: «Vëýi vësan mpaÿëmpaÿehnëni nañ fu ña.Wasëwif|Sëwif ye

<sup>21</sup> do wënamu wakasék karañëdënihëhni vahnë va, do fuhnë vëlekwëhnëk Rom|Rom vi maÿëryanilënëfuhna mañin ma tëfin.»

<sup>22</sup> Bulunda ÿa fëna ñadëniho ndafënihëhni. Awa, vëhitij va më ntihëtehnënihëhni viýi va vëhni Pol gë Silas do ntéhnëni ntampini.

<sup>23</sup> Ga ntampënihëhni dus, umë cëdënihëhni do ntéhnëniha ayëka ÿa njékandëhni dus.

<sup>24</sup> Ga tëk ntéhnëniha koyëna tuñ, ayëka ÿa më cëdëkëhni hn'acery mbë conk kaso ña do më ñwecékëhni wakwér ña hnë wadëhwa.

<sup>25</sup> Ga ndëcak ga, Pol gë Silas njëfadëniho do njëwëdëniho cëmbahnëniha Ÿënu ña do vëramp vëýëntaw va nëpadënihëhniwo.

<sup>26</sup> Pëgwëlehn ñenkand dus nkal inji, do ñenkënd fëna kaso ÿa hafo wafida ûa fop pidëtalehn do fop vankënca vëramp va pëtalehnëhni.

<sup>27</sup> Ayëka ÿa më négak do, ga nuk warënka kaso ûa pidëtak, umë pëhwëtëk sëlame lëwu ÿa ñand ndëwa, kabi ntihadnëkawo vëramp va nkaryëni.

<sup>28</sup> Bare Pol më ndekak gë fanka falëwu fa fop: «Ant'aliya lavah! Fuhnë fop hnani nkebun!»

<sup>29</sup> Awa ayëka ÿa më tëyék humpen, ntëfék bambery kaso hna mbalatënd ntakah ña, do nji ndëkwëhn haryënk Pol gë Silas.

<sup>30</sup> Tac më canékëhni do tëyëhni: «Vësan, ye rëfëka liwu fehëtahniûu?»

<sup>31</sup> Umë ntëkwaniha: «Kwëtahnëryehna Ahwëhn a Yesu do pehëtëderu, gë tere hu ÿa per.»

<sup>32</sup> Tac umë pëyaniha wanës Ahwëhn a, umë gë vële yeho tere va fop.

<sup>33</sup> Awa g'umëd ga wati rac dënк ayëka ÿa njiryeryëlehnhëhni ndagëhni wasër ûa. Tac njaryëlehni tañ umë gë vële kwëhnëk va fop.

<sup>34</sup> Tac më njokëhni vëhni Pol gë Silas gë ÿalu njëdahni ile tokëdëni. Aÿi asan gë tere lëwu ÿa fop pëbékëhniwo uhnatah soñe ile kwëtahnëniha Ÿënu ña.

<sup>35</sup> Ga pacék, vëhitij va payënihëhniûo vahnë ntéhnëniha ayëka ÿa tavëhni.

<sup>36</sup> Ayëka ÿa më njijék pëyahna Pol: «Vëhitij va payehnini ravu. Awa kodun asahnu ayiwu yam.»

<sup>37</sup> Bare Pol më ntéhnëkëhni vële fayijiko va: «Fuhnë vële kwëhnëk Rom va ndafehnënihëfu bulunda hna hara wahitjélëfuhna do tac cëdehnënihëfu! Do

tame ūandëni canënihëfu yëmëyëm? Watac gedina. Arabi njijëni vëhni dënк canënihëfu!»

<sup>38</sup> Vële fayjiko va më njini pëyanihëhni wanji wanës vëhitiј va. Vëhni ntakékëhniwo ante njëtaniho Pol gë Silas Rom kwëhnini ѡ.

<sup>39</sup> Awa umë njijëni muntani tavëhnënihëhni do më canënihëhni kaso hna këlatëndënihëhni cahnëni naš hna.

<sup>40</sup> Ga rëk cahnëni kaso hna, Pol gë Silas më njini vëhni Lidi hna soje nunihëhni vëýënta hni va do kamënažehnënihëhni, tac njilehnëni.

## Vantiyehn Vëfayik 17

### Pol gë Silas Tesalonik hna

<sup>1</sup> Ante ndëcëniho Amëfipolis gë Apoloni ѡ, Pol gë Silas tëkëniho Tesalonik. Hnam kwëhnanihowasëwif|Sëwif ūacaliјa|Cery Caliјa Wasëwif.

<sup>2</sup> Pol njiko caliјa hna, gante njehëka ka. Hnë vantawëla vatar mbarëdëniho nkwajëlëdëni soje Vikerëh Ŵënu va gë vële yeho hnam va;

<sup>3</sup> nkabëdëhëhniwo do tufëdëhëhniwo Arëhnayik a tefëka korot do mbëhnëndani vësëm hna. Ntehnëdëhëhniwo: «Yesu nte fëyadëmu ѡ ye Arëhnayik a.»

<sup>4</sup> Vëryampo hnë vële hnëpadëho hna maŵëniho wanës ѡ nkentëlehnini gë Pol gë Silas. Koyëna nkeho fëna hnë vële wok vëyena wasëwif vëyabah, do lakëdëhëhniwo gë Ŵën ѡ, do gë vësëval vëyabah vële hwëhnak nafa hn'inaš hna.

<sup>5</sup> Bare wasëwif ūa ñewaryënihëhniwo rac. Awa më mbarëpënihëhni wafufafu wale yeho vankaw hna, matëndënihëhni wasëwif wëryampo do ñënökëni naš iјa. Njilehnëni tere Yason hna njëkëlehnënihëhni vëhni Pol gë Silas soje njonihëhni haryënkw bulunda hna.

<sup>6</sup> Bare kabi vërékatélëhnhna umë njoniha Yason gë vële hwëtahnëk vëryampo haryënkw vësankaf vëvë naš hna pëgwëlehnëni ndekandëni: «Vëýi vësan ñënökëni duniÿa ѡ fop, do tame tëkini hnani!

<sup>7</sup> Anji Yason hacakëhni ѡalu hna! Vëýi vahnë fop nkwajëni sariya asankaf a, Sesar ; ntehnëdëni nkehëhna ahnaš ahaŵary ale ūacik Yesu.»

<sup>8</sup> Waјi wanës mpaÿëmpaÿehnëkëhniwo kore ѡa gë vësankaf vëvë naš va.

<sup>9</sup> Yason gë vëýëntaw va tefékëhniwo cosënihëhni vësankaf va ani gë tavahnëndeni ѡa.

### Pol gë Silas Bere hna

<sup>10</sup> Mëdënd tuŋ vële hwëtahnëk va ndëcëtënihëhniwo vëhni Pol gë Silas njini Bere. Ga tëkëni, njilehnëncaliјa|Cery Caliјa Wasëwif wasëwif hna.

<sup>11</sup> Wasëwif wavë hnam ña hwëhnako nëf ntëbini wavë Tesalonik ña; tebaniho wanës Ñënu ña g'imaña pérën. Fac-wo-fac, kahnëndaniho ikaranj Vikerëh va njëkahnnëni bi ile karanjëdëhëhniwo Pol ña caték.

<sup>12</sup> Hnë vahnë vërac wasëwif wayabah kwëtahnëniho, do hnë vële wok vëyena wasëwif vësëval vëryampo vële lënënik kwëtahnëniho fëna do gë vësan vëryampo.

<sup>13</sup> Bare ante njëtaniho wasëwif wavë Tesalonik ña Pol mboko pëyahndënd wanës Ñënu ña Bere hna, vëhni fëna njiniho hn'inañ tac cënkwëndënhëhni do mpaÿempaÿehnëndënhëhni bulunda ña.

<sup>14</sup> Vële hwëtahnëk va më cañëtëniha tañ Pol gë vëýëntaw njini gë cape wov; bare Silas gë Timote nkolehnëni Bere hna.

<sup>15</sup> Vële lapëhnakawo Pol va njiryeryënhawo hnë sisikulu hafo Aten hna. Tac mbokalehnëni gë Bere g'ipay' Pol iba vëhni Silas gë Timote; pëyfaninhëhni tefélehñëniha ñap.

### Pol Aten hna

<sup>16</sup> Wati nte napëdëhëhniwo Pol vëhni Silas gë Timote hnë Aten hna, nuko ile lavëkawo dus sakahn hadëwu hna: nkol ña waravahn fo fëbëko.

<sup>17</sup> Nkwajëlëdëniho gëwasëwif|Sëwif ña do gë vële wok vëyena wasëwif lakëdëhëhniwo gë Ñënu ña hnëcaliña|Cery Caliña Wasëwif hna, do fac-wo-fac hnë vëýëwa bulunda hna, gë fop vële pankëlëdëniho va.

<sup>18</sup> Vëhwëhn uyët vëryampo vële ñacëde Wa-epikuren gë Wasëtowisen pëgwëlehnëni vëhni fëna nkwajëlëndëni g'umë. Vëryampo tøyëdëniho: «Ye ñad nës aïi aÿawënkah?» Vëýëntaw va më ntehnëni: «Ntiyak had soje wamënu wale wok yëtilënëhna pëyahndë». Nësëniho koyëna kabi Pol soje Yesu ña pëyahndëho do fëna soje ibëhn vësëm ña.

<sup>19</sup> Umë njonihha karyënkw ñëwa ile ñacëde Arewopas hna do ntehnëniha: «Nësëhnëryifu soje inji karanj kasék.

<sup>20</sup> Nkwëryëndanëruhëfu ile wobun yëtilëfuhna do ñadëfun dus yëtfu bi ye ye umë.»

<sup>21</sup> Tøyëdënihawo Pol koyëna kabi fop vëvë Aten va gë vëhneh vële lëdëntik hnam va fop nës gë nëpa wakasék watëkwa watac ña fo pabëniho.

<sup>22</sup> Awa, Pol më matëk haryënkw vahnë vële yeho hnë Arewopas hna do ntehn: «Vëvë Aten, nkwëryëbu vële lënënek dus waravahn yerun.

<sup>23</sup> Ante ndapëbuho nkol hun ñi yëkatëndu waravahn wasëvah hun ñi, nubuho hnë ryampo ga kerik aki: “Ñën le wok yëtina.” Awa, Ñën le sëmbëduñ hara yëteluhna ña, umë ye ale yijëbu fëyawuna ñi.

<sup>24</sup> «Uŋi Ŵën, umë ye ale lik dumiňa ſi gë ile yehëhna hnam ſa fop do umë ye Ahwëhn ambin iŋi g'inkal iŋi. Umë, wëla acery ndampo nte mbëryëni vahnë gedilahna gwér ntëdahn gante-wo-gante naÿek ka.

<sup>25</sup> Umë yëdadëhëhni vahnë va fop wayën ūa do g'ile valëdëhëhni ſa; balëlahna vahnë pabëniha ntinëhnëndëniha ile-wo-le ſa.

<sup>26</sup> Hnë ahnë aryampo fo ntik wabulunda ḥa fop do kwëtékëhni hnë nkal li fop. Umë dënk fëhnako watac kobëri ḥa: tëkwëndëlehnëk wayal ūa do gë wëwati wale rëfëkawo ntëdëni hnam ūa.

<sup>27</sup> Ŵënu ḥa ntik rac soje njékëlehnahnëniha vahnë va. Wëla ntehni ntakaryékëhni soje njékëlehnëniha, mpëd nudëniha. Toña-toña ſa Ŵënu ḥa ñawëtalahna ahnë hnë fuhné.

<sup>28</sup> Ha, “Umë lik njënëden, ñënkanđen do nkeyin.” Do fëna had gante nësëni vëyéw vëryampo ki: “Paryi nke vutah vuntëwu va yebun.”

<sup>29</sup> «Awa, kabi vutah vuntëwu va yeyinëk, tëfëlahna nahayin Ŵënu ḥa mëntëlëni gë ravahn sanu, koryi ma taka, nte ntik ahnë gante nahak ka.

<sup>30</sup> Bare Ŵënu ḥa dëkwëna wati le nkoniho vëyetëna vahnë gante ntënëndëniha ka, tame macëdëhëhni fop, hnë ile-wo-le hna, nkwcëtani vankeya vantëw hni va.

<sup>31</sup> Kahnëndëk fac ile kitijahnëdëhëhni g'ale tëhnaka vahnë va fop g'usatah. Aki tufékëhni vahnë va fop ale ye ahitiŋ arac a: mbëhnëndanëka vësëm hna!»

<sup>32</sup> Ante nkwerëniha Pol ga nësek soje ibëhn vësëm ḥa, vëryampo njafarjëdënihawo do vëýëntaw va ntehnëdëniho: «Nëpaderu ahnësëhnëfu soje waŋi nkař kařary.»

<sup>33</sup> Awa cahnëko Pol hnam nji.

<sup>34</sup> Vëryampo hnë vëhni kwëtahnënihawo do tëfëniha: hnë vëhni, nkeho Denis, (alënah yentiko umë fëna Arewoposit hna), g'asëval ale ūaciko Damaris, do gë vëhařary kat.

## Vantiyehn Vëfayik 18

### Pol Korent hna

<sup>1</sup> Ga ndëcëk umë, Pol matëko Aten hna do nji Korent hna.

<sup>2</sup> Hnam pankélënihosëwif le ūacik Akilas; Pon nagiko, bare Rom hna ntëdëko hn'inkal Itali hna, do hnam matiniho takan g'asëvalu Përisil, kabi Këlod Sesar, asankaf a lehnëko wasëwif ūa fop cahnëni hnam. Pol më njik hn'ile nkeni Akilas g'asëvalu hna do,

<sup>3</sup> kabi vëhni vërar tak wasank wafand ntidëniho awa umë ñëwëntik ſal hni hna do ndampo fo ndokunjëdëniho.

<sup>4</sup> Fac ntañëla-wo Pol tebadëho wanës ñacaliña|Cery Caliña Wasëwif wasëwif hna nkwajëlëntëdeho do njawërëdëho wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif mañëni wadëwu ña.

<sup>5</sup> Ga tékini Silas gë Timote matini Masedëwan hna, Pol pëyahñ wanës Ŵënu ña fo pabëko; tufëdëhëhniwo wapacék wasëwif ña Yesu ye Aréhnayik a.

<sup>6</sup> Bare wasëwif ña ñwëyëhnënihawo do njewëndëniha. Më cañëk ivëd ile ye viyi vilëwu va tufahnahnëhni vëwawëna do ntehn: «Ile ÿad nkewu ÿa ūuhnë dënk ÿak; ami gentahnila. Ték pëgw ÿi wati hnë vële wok vëyena wasëwif hna njidëfu.»

<sup>7</sup> Më matëk hnam njilehn hnë tere ale ūacik Titiyus Yusëtis. Arac ntakëdëhawo gë Ŵënu ña do tere lëwu ÿa darël caliña wasëwif hna nkeho.

<sup>8</sup> Bare Kërisëpus, asankaf caliña ÿa, kwëtahnënihawo Ahwëhn a umë gë vëvë tere lëwu va fop. Vëvë Korent vëyabah fëna kwëtahnëniho ante nëpanihawo Pol ña, mañëniho njaryini.

<sup>9</sup> Hnë umëd ndampo Ahwëhn a nësëhnëkawo umë dënk Pol hn'itufëhna, më lehnëkawo: «Antë ntaki, gory ahnësënd, antë aryemëhna!

<sup>10</sup> Yëtëry g'ami nkeyik. Ahnë kodina ntiyi uñeh. Bulunda yabah ile hwëhnëbu yehëhna hnë anji nkol.»

<sup>11</sup> Bëhn ryampo gë fagant bëhn ñëwëko Pol Korent hna karañatëndëhni vahnë va wanës Ŵënu ña.

<sup>12</sup> Wati nte nkeho Galiyo guverëner Akayi ña, wasëwif ña nkwëryélëniho pëlaniha Pol njonicha kitija hna.

<sup>13</sup> Ntehnëni aki: «Aÿi asan njékëlehnëd mañehnëhni vahnë va cëmbëndëniha Ŵënu ña g'ankeya nte hnëmpélëk gëSariya|Sariya Moyis ÿa.»

<sup>14</sup> Pol dëkwa ña pëhwëtadëho ante ntehnëkëhniwo Galiyo wasëwif ña: «Wuhnë wasëwif ñi, nëparyino! Ge ile mbañëk sariya Rom ntokënd ma men iñë ile rëfëka kwëdahni, nëpakëndëbu wanës wadëw hun ña.

<sup>15</sup> Bare kabi soje nkwajëla wanës gë wamac soje ikwëtahn hun do gë wënamu hun ye, watac wadëw hun fo ye; ñada yewu ahitij wanji!»

<sup>16</sup> Tac më ntakëhni kitija hna.

<sup>17</sup> Awa vahnë va fop pëlalehnëniha Sosëten, Asankaf caliña ña, ndafëndëniha haryënkw kitija hna, bare Galiyo ñoñ dehnélëhniwohna.

### Pol mbokađ gë Antiyos

<sup>18</sup> Ga ndëcëk watac Pol Korent hna nkoko afo mbiÿ. Tac më tavëkëhni vële hwëtahnëk va kayëlehn hnë sisikulu nji Siri, umë gë Përisil do gë Akilas. Matahnënd vampamb wov vë Sankëre hna, Pol kuntëciko nkaf ña, kabi ile kwëtélëniho gë Ŵënu ña ntiyako.

<sup>19</sup> Ga tēkēni Efes hna, Pol mē tavékēhni vēle tēfēlēniho va, nji tēnkcaliña|Cery Caliña Wasëwif hna, nkajelēndēni gē wasëwif ū.

<sup>20</sup> Tēyēnihawo ñēw hnam hafo mbiŷ, bare umē ñadilohna.

<sup>21</sup> Umē koyakēhni ntehnēhni mbokajēd ge Ŵēnu ḥa maŵēk. Awa, matēlehñ Efes hna, kaȳ sisikulu, nji.

<sup>22</sup> Ante tēkēko Sesare hna, Yerusalem njiko ten nkaŷihni vēvē cery sali va, tac njilehn Antiyos vē Siri.

<sup>23</sup> Mbiŷēko hnam, tac mē mbokak tēfēhēk nkol ga nkol resiŷo Galasi hna do gē Fērisi hna, kamēnaŷehnēhēndēhnivéle hwētahnēk|Arēfal va.

### Apolos Efes hna do gē Korent hna

<sup>24</sup> Sēwif ale ūacik Apolos, ale hnagik Alekēsandēri, rēkiko Efes hna. Hnē wati rac, asan aholah wanēs do yētēko Vikerēh yeho.

<sup>25</sup> Karanjiko nkaŵ Ahwēhn a, do kahnēndako dus, pēyahnēdēho do karanjēdēhēhniwo vahnē va g'usatah sonje Yesu ū. Bare yaryaSan|San ū fo njētēko.

<sup>26</sup> Pēgwēlehn nēsēnd g'ikwētahncaliña|Cery Caliña Wasëwif wasëwif hna. Pērisil gē Akilas, ga nkwyryēniha, umē njonihā gē ūal hni pacēnēhnēniha ikarañ nkaŵ Ŵēnu ḥa.

<sup>27</sup> Tac Apolos ñadēho nji Akayi. Vēle hwētahnēk|Arēfal va mē kamēnaŷehnēniha dus do kerēhnēnhēhni vēle hwētahnēk vēvē Korent va kacaniha g'untēnah. Ante tēkēko hnam ḥa kwēhnanēkēhniwo nafa hnē vēle ndemako Ŵēn kwētahnēniha va.

<sup>28</sup> Tase bulunda ūa fop nēsēhnēdēhēhniwo gē toña facah wasëwif wale wajētehnēdēhawo va tufatēndēhni gē Vikerēh va Yesu ye Arēhnayik a.

## Vantiyehn Vēfayik 19

### Pol Efes hna

<sup>1</sup> Wati nte nkeho Apolos Korent ḥa, Pol mē tēfēk resiŷo hwēhn wahun hna do tēk Efes. Hnam tēkatékēhniwovéle hwētahnēk|Arēfal vēryampo.

<sup>2</sup> Mē tēyēkēhni: «Ante kwētahnērunēho ḥa nuŷarunēho bi lyir Ipacah iňa?» Mē ntēkwaniha: «Kobéri gwéryélēfuhna ga nēsēde soje lyir Ipacah.»

<sup>3</sup> Pol mē mbok tēyēkēhni: «lŷēhne sifa yarya yaryirun awa?» Mē ntēkwaniha: «YaryaSan|San ūa.»

<sup>4</sup> Pol mē mbok ntehnēkēhni kat: «San njaryēkēhni vēle ūawēko nkwyētani vankeya vantēw hni va ntehnatēndēhni bulunda Isērayel ūa kwētahnēniha Yesu, ale rēfidēha ūa.»

<sup>5</sup> Ante nkwyryēniho wanēs watac ḥa njaryiniho g'uŵac Ahwēhn a Yesu.

<sup>6</sup> Pol tindékéhniwo wëbák ḥa, lyir Ipacah ija cëléléhni hnë vëhni. Pëgwëlehnëni taŋ nësëndëni vanësa vakaŵary do pëyahnëndëni wanës Ŧënu ḥa.

<sup>7</sup> Vahnë vërac tékëniho ipëhw gë vëhi.

<sup>8</sup> Pol njidéhocaliŋa|Cery Caliŋa Wasëwif wasëwif hna kwëlëkwël do hnë Wadepera watar, nësëdëho g'ikwëtahn, pëyahnatëndInaw Ŧënu|Inaw Ŧënu ḥa ja do njawérëdëho mawehnëhni vële hnëpadëhawo va.

<sup>9</sup> Bare vëryampo ñoñ vëýadilohna nkwyryëni do ɻwëýeniho vëhwëtahnëdina, wameh fo nësëdëniho soje nkaŵ Ahwëhn a tase vahnë fop. Awa Pol më tavékéhni nji, më njokéhni vële hwëtahnëk va do fac-wo-fac nkajélëdëniho gë vëhni hnë cery cancaf nte nkajélahnëdëniho Tiranus gë bulunda ſa.

<sup>10</sup> Watac wabëhn waki mbiýëko, hafo fopwasëwif|Sëwif gë vële wok vëyena wasëwif lëdëko hnë resiyo rac ſa kolëni nkwyryëni wanës Ahwëhn a.

### Vutah vucan vumba Seva va

<sup>11</sup> Hnë wati rac Ŧënu ḥa ntiyehnëdëhawo Pol vifëmpëhnahnah vile nkok nahana ahnë.

<sup>12</sup> Koyëna nufëdeho wakantika gë wafand vunte ſakëdëhawo va njonëhnëndeni vëres. Vërac njérëdëniho dowayíne|Yine ḥa cahnëdënihëhniwo vahnë va.

<sup>13</sup> Nkeniho fénawasëwif|Sëwif wëryampo njidëniho waŷëwa hna fop soje ntandënihëhni wayíne vahnë hna. Fac ryampo njawérëniho fëna ntanihëhni g'uŵac Ahwëhn a Yesu. Ntehnëdënihëhniwo: «G'uŵac Yesu, nte pëyahnëd Pol ḥa, ntehnëderun: cahnëryin!»

<sup>14</sup> Vutah imbëd gë vuki vumba Seva va, asankaf vësëna wasadëha wasëwif ſa, lidëho koyëna.

<sup>15</sup> Bare, ga nësëni koyëna, yíne ſa më ntëkwakéhni: «Yesu? Njëtëbuha. Pol, njëtëbu bi mo ye. Bare ūuhnë, vëhni mo yerun?»

<sup>16</sup> Asan ale pélako yíne ſa ntonjanëlehnëhni do mëkékéhniwo vëhni fop, mbërehnëkéhni dús, cahnëlehnëni nkaryëni hnë tere rac viýi këm fo do cërehnëkéhniwo dús.

<sup>17</sup> Fop vële lëdëk Efes va njëtaniho watac. Wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif per ntakékéhniwo do uŵac Ahwëhn a Yesu naýëdëho.

<sup>18</sup> Vëyabah hnë vële hwëtahnëko hna njijëdëniho putandëni tase vahnë fop wameh wante ntidëniho ḥa.

<sup>19</sup> Vahnë vëyabah vële hwëhnako mbilayo njojëniho vëkayëte uyët mbilayo vantëw hni va, kovëni do pëdëni tase vahnë fop. Vëkayëte vatac hnäpul yabah yeho.

<sup>20</sup> Koyëna tufahnëdëho Ahwëhn a fanka falëwü fa. Wanës wadëwü ña campëdëho g'ahaŵary do hn'ile-wo-le tékëko hna ntidëho doku lëwü ſa.

### Iñañëna bulunda vë Efes

<sup>21</sup> Ante ndëcëko watac ña, lyir Ipacah iña pëhnaŷehnëkawo Pol tef Masedëwan gë Akayi njìYerusalem. Ntehnëdëho: «Ge tékëbu hnam afo yiwuRom.»

<sup>22</sup> Umë payékëhni Masedëwan Timote gë Erasët, vësan vëhi vële ryemadëhawo va, bare umë dënк resiyo Asi hna nkoko hafo mbiy.

<sup>23</sup> Hnë wati rac uryëñah sankaf yeho Efes hna soñe Nkaŵ Ahwëhn a.

<sup>24</sup> Aryëhwar koryi ale ūacik Demetëriyus, ryëhwarëdëho vucery koryi vunte ūëntëlëk gë cery ūënu cancaf mba ūënu wagërek ile ūaciko Arëtemis do väryokuŋ vëlëwü va nuŷadëniho hnapul yabah.

<sup>25</sup> Fac ryampo Demetëriyus mbarékëhniwo väryokuŋ vëlëwü va fop gë väryëhwarëntawu va, do ntehnëhni: «Vëÿënta mën, njëterun iyi doku hnuŷahnëden hnapul yabah.

<sup>26</sup> Bare nurun ma nkwyeryerun ile ryëcëtad ſa: ayi asan, Pol, pëyahnëd wamën wante ntidëni vahnë gena Ÿen paryi do mëkëd maŵehnëhni watac vahnë väyabah ani Efes li do resiyo Asi hna fop.

<sup>27</sup> Ÿayah wanji wanës wadëwü ñi gena doku fu yi fo përëkanëd bare fëna këfëd cery ūënu cancaf mba Arëtemis, ūënu hucankaf fu ña. Koyëna kihned ntënah ale cëmbëdëni Asi hafo duniya yi fop.»

<sup>28</sup> Ante nkwyeryeni watac ña ntavëlehnëkëhniwo taŋ, pëgwëlehnëni ndekandëni: «Arëtemis mbë Efes naŷek!»

<sup>29</sup> Ankol ña fop ñenkalehn. Vahnë va njolehnënihëhni Gayiyus gë Arisëtarëk, vësan vëhi vëvë Masedëwan vële teflëniho Pol uyas va, ntëfaryini gë mbara ntëw hni.

<sup>30</sup> Pol ñadëho nji bulunda hna barevële hwëtahnëk|Arëfal va väwaŵëlohnna.

<sup>31</sup> Väryampo hnë vësankaf vëvë resiyo Asi hna fëna, wëlawo walëwü wa, payehniniho këlaniha antë nji mbara hna.

<sup>32</sup> Wati rac bulunda ſa vëwolohna nëpalëndëni. Ale-wo-le haŵary ndekantëdeho do väyabah hnë vëhni väyetëlohnna dënк bi soñe ye varëlik.

<sup>33</sup> Wasëwif|Sëwif wëryampo hnë vëvë bulunda hna payënihawo haryënkw bulunda hna ale ūaciko Alekësandér soñe nkabahn ile liyak ſa. Arac më njelak vák ſa: ñadëho nësëhnëhni bulunda ſa.

<sup>34</sup> Bare ante njavëtënihawo bulunda ſa sëwif ye, vëhni fop ndekadëniho ndampo fo, uhnësë rac fo, ile yëhnëko ték wawati wahi: «Arëtemis mbë Efes naŷek!»

<sup>35</sup> Ga mbiÿek asankaf ahigëna ÿa ndemëhnayehnëkëhniwo bulunda ÿa do ntehn: «Vëvë Efes, mo wok yëtëna duniÿa li nkol Efes ñi ye ante yëkad cery wën Arëtemis ñi gë taka cëvah nte mëntëlëni sëlik g'ambin ñi?

<sup>36</sup> Ahnë kodina nkwaj. Awa tëfëka aryemëhnawu do ant'aliwu iñë hara nahaluhna.

<sup>37</sup> Njojërunëhëhni vëyi vësan hnani, bare ñoñ vëlinia ile ūek cery wën cancaf fu hna do vëyewëlahna fëna wën fu ña.

<sup>38</sup> Ge Demetërius gë vële ndokunjëlahnëdëni va kwëhnani ile pëyahnëdëni menék ahnë, awa soje rac nkehëhna vakitiña gë vëhitij per; hnam tëfëka pëyahnëni.

<sup>39</sup> Do ge kwëhnarun wanës wakawary wante rëyëdun pëhwëtëden tase bulunda hna gë vële yëtëk sariya lëw fu va.

<sup>40</sup> Ge diyilënëhna wajira ntehnëdenëhëfu ñañënayinék soje ile liyak dol ÿi kabi kwëhnayilënëhna toña soje aji mbarëla, kodelënëhna nësin ile liyehnëkëfu rac ÿa.» Ante nësëko wanji wanës ña më ntehnëkëhni bulunda ÿa campëni.

## Vantiyehn Vëfayik 20

### Pol Masedëwan hna do gë Gëres hna

<sup>1</sup> Ante puko ñañëna ña, Pol mbarëkëhniwovële hwëtahnëk|Arëfal va kamënaÿehnëhni. Tac koyahni kahnëtalehn nji Masedëwan.

<sup>2</sup> Ga tékëk hnam ndécëtako resiÿo rac, nësëhnëkëhniwo dus vële hwëtahnëk va, kamënaÿehnahnëhni do tékëlehn Gëres,

<sup>3</sup> do wadepera watar ñëwëko hnam. Wati nte ñadëho kay sisikulu nji Siri ña, njëtakowasëwif|Sëwif ûa weh ñadëni ntiniha. Awa më pëhnak mboka gë cape Masedëwan.

<sup>4</sup> Vëyi vësan tefélëniho: Sopater aju Pirus avë nañ Bere, Arisëtarëk gë Sëkundus vëvë Tesalonik, Gayiyus mbë Derëb, Timote, do Tisik gë Tërofim vëvë resiÿo Asi.

<sup>5</sup> Vëhni ryënkwëhëko Tërowas hna napëhëdënihëfuno.

<sup>6</sup> Fuhnë, hnam nkobunëho hafo ndëc ambëntmburu kwëhn levir këm|Mburu kwëhn levir këm ña. Tac më hayëbun sisikulu Filip hna, yifu hnë wafac imbëd rëfëlehnëfuni gë Tërowas hn'ile njibunëho lifu wafac mbëd gë wahi.

### Pol ahnë mbëhnëndanëd Tëroyas hna

<sup>7</sup> Samëdi g'anëka mbarëpëlëbunëho soje wubëlehnëfu mburu ña. Pol nësëndëhëhniwo vële hwëtahnëk va hafo fagant mëhwëry hna kabi tefékawo nji ge pacëk.

<sup>8</sup> Cery nte ye cämët mbëryëh hna mbarëbunëho. Walampu wayabah fëdiko hnam.

<sup>9</sup> Ajar nte ūaciko Utikus lañako feneter hna. Ñehnëlehn wakwëd kabi wanës Pol ḥa njaryëko. Paco ndëtajëk etas rarëna hna njoj gëd. Vahnë më cëlëni matëndëniha bare cämëko.

<sup>10</sup> Pol umë fëna më cëlëk nji muryahna do ntehn: «Ant'avalu, cämëna!»

<sup>11</sup> Tac më vokabun yañ, do Pol nkubëlehn mburu ḥa, rokëfu do mbok pëgwëlehn néséhnëndëfu hafo lav a pëhni, njilehn.

<sup>12</sup> Jar ḥa aférën fo mënceryiko do watac njamënëko wasakahn vahnë fop.

### Pol matëd Tëroyas hna nji Mile

<sup>13</sup> Ante nkéhnëbunëho hahnëtafu ḥa Pol më lehnëkëfuno hayëfu sisikulu yifu Asos hn'ile tefékawo hnuföhëfuna hna kabi umë gë wapary ñadëho njas hafo hnam.

<sup>14</sup> Ga tékëhëkëfu Asos hna më yobunëha sisikulu hna yifu Mitilen.

<sup>15</sup> Hnam, më vokëbun ryëcalëfu do rëkëfu ga pacëk haryënkwi Kiyo. Fac le voko tëki kat ūa vok rëkëlehnëfu Samos, ga mbok pac Mile hna tékëbunëho.

<sup>16</sup> Pol pëhnako ndar Efes, soñe antë mbiy hnë resiyo Asi hna; ñankahnëkawo njiYerusalem hna njanti ambënt nte ūacik Pantëkot ḥa.

<sup>17</sup> Mile hna payëkëhniwo Pol vahnë njini Efes macinihëhni vicër cery sali va njijëni.

<sup>18</sup> Ante tékini ḥa Pol më ntehnëkëhni: «Njëterun gante nkeho nkeya mën ḥa wati le yelahninëko hna fop, ték pëgw fac le rëkahnbuhu resiyo Asi ūa.

<sup>19</sup> Dokunjëhnëbuha Ahwëhn a hara naÿénala mama korotehnënihowasëwif|Sëwif ūa hafo howu dënk.

<sup>20</sup> Njëterun fëna ñoñ coŵéluhna, pëyamu do karanjëmu fop ile hwëhnak nafa soñe hun ūa, tase vahnë fop do gë watere hun hna fëna.

<sup>21</sup> Ntehnëdëfuhëhniwo fëna kwëlëkwël wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif tefëka nkwëcëtani vankeya vantëw hni va do kwëtahnëniha Ahwëhn fu ūa Yesu.

<sup>22</sup> «Tame wëli Yerusalem yidëfu kabi lyir Ipacah iña forosinjëdëho, bare yëtëla bi ye yid nkewo hnam.

<sup>23</sup> Ile pëyako lyir Ipacah iña hnë vankol hna fop, umë fo yëtëbu: mbëradëfu do cëdëdebu.

<sup>24</sup> Ami, mena ge cämëbu ma woŵu hnë duniya li. Fuhnawu doku le kwëtehnahnëko Ahwëhn a Yesu ūi ūadëfu: umë ye fëyahnuWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Wën ḥa Wënu ḥa pehëtëkëfu ipérëna dëwu ḥa.

<sup>25</sup> «Njijëbuho fagant hun fop fëyahnëndulnaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ḥa ḥa, bare tame njëtëbu bokëdiluhna ahnuwuno.

<sup>26</sup> Soje umë fëyahnëdëmu dol karañëmu fop ile holëbu ſa; ge ahnë ḥwëyëk, umë yëtëk.

<sup>27</sup> Pëyamu fop ile ntehnëk Ŵën ntide ſa; ñoñ coŵeluhna.

<sup>28</sup> Keryaryin vankaf hun va, ūuhnë dënк do gë fop vahnë vëvë cery sali vi, ūuhnë vële ntik lyir Ipacah vëhery had vëhery wape. Dënkwëtaryin, Aju Ŵënu ḥa soje lëw hni ſa ndehëtëk sat lëwu ſa.

<sup>29</sup> Njëtëbu, ge gola hnani, vahnë vëyapah va njijëdëni ſal hun li, do kaŷehnahnëdilëhnihna.

<sup>30</sup> Nkedëni vële ūatëk hnë ūuhnë dënк, nësëndëni wamër, nuŷahnënihëhni vële rëkëd tefélehndënihëhni.

<sup>31</sup> Titëraryin dus! Dënkwëtaryin, hnë wabëhn watar, g'umëd gë g'anent, nkabëdëmuno ale-wo-le hnë ūuhnë, wëla gë wankwëni.

<sup>32</sup> «Tame Ŵënu ḥa hwëtehnahnëmu soje wanës wadëwu ḥa ntihahn doku lëwu ſa hnë ūuhnë ndemadëhu le-wo-le ſa. Kwëhnak fanka naŷenahnu kwëtahn hna do maŵeryahnu fop hnapul ile kwëhnëni fop vële kwëhnëk va.

<sup>33</sup> Ñadëwöhna koryi ma viŷi vahnë vëhaŵary.

<sup>34</sup> Njëtërun ūuhnë dënк ḥacënjac ntëmën ḥa hnuŷahnëdëfunëho ile valëdëhëfuno ſa, ami gë vërfal mën vi.

<sup>35</sup> Tufëdëmuno kwëlëkwël, aki tefëka aryokuñëndu aryemahnuni vëhaŷëhnah va. Dënkwëtaryin ile nësëko Ahwëhn a Yesu umë dënк: “Ile yëdahnëdu ſa yabëka nafa gë ile hnuŷadu.”»

<sup>36</sup> Ante puhnak Pol wanës ḥa, umë ndëkwëhnëk njëfani gë vëhni fop.

<sup>37</sup> Awa vëhni fop pëgwëlehnëni kondëni, muryalehnëniha mbucëndëniha.

<sup>38</sup> Ile hoyehnëkëhniwo dus ſa umë ye ile ntehnëkëhniwo bokëdina nuniha. Tac ntapëhnaniha hafo sisikulu hna.

## Vantiyehn Vëfayik 21

### Pol Yerusalem hna

<sup>1</sup> Pitëlëbunëho gë vële hwëtahnëk vëvë Efes va hayëlehnëfu sisikulu satënafu Kos; ga pacëk rëkëlehnëfu Rod, tac hafo Patara.

<sup>2</sup> Wati nte cëlëbunëho hnam ḥa, tëkatëbunëhawo sisikulu le yidëho Fenisi. Hayëlehnëfu rac yifu.

<sup>3</sup> Umë hnubun Tinti Sipër ḥa ḥawët g'irahahn, ryëcëlehnëfu rëfëfu gë cape Siri, rëkëlehnëfu Tir; hnam tefékawo cëlëndi ile ndibëko sisikulu ſa.

<sup>4</sup> Tëkatëbunëhëhniwo hnamvële hwëtahnëk|Arëfal do umë źyëwëbun wafac imbëd gë wahi gë vëhni. Iyir Ipacah iña hnësehnëkëhniwo vahnë vërac; më ntehnëniha Pol antë njiYerusalem.

<sup>5</sup> Bare pund tuŋ wafac imbëd gë wahi warac, ryëcalëlehnëfu nkaň ntëw fu ḥa. Vëhni fop, vësan gë vësëval gë vutah, më ntapëhnanihëfu hafo sahnëfu nkol ḥa. Tac më ryëkwëhnëbun tëfary wov hna yëfafuna Ŵënu ḥa.

<sup>6</sup> Ante koyalëbun ḥa, më hayëbun sisikulu hna do vële hwëtahnëk va mbokalehnëni gë ſyal hni.

<sup>7</sup> Ga mbokëbun ŵatëfu Tir hna gë sisikulu ſa yilehnëfu Pëtolemayis, ſa yëfuni vëÿënta fu va hn'inaň tac lifu fac ryampo gë vëhni.

<sup>8</sup> Ga pacëk ryëcalëlehnëfu rëkëfu inaň Sesare hna, sëlëfu tere Filip, hnë ale haranjëdëhëhniwo vahnë wanës Ŵën hna, umë yentiko hnë vësan mbëd gë vëhi vële rëhnayiko Yerusalem va.

<sup>9</sup> Kwëhnakëhniwo vëryag vëhnah vële woko vëÿelina. Pëyahnëdëniho wante nësëhnëdëhëhniwo Ŵënu ḥa had wakila.

<sup>10</sup> Wafac wayabah libunëho hnam tëket asan ale ūaciko Agabus, mati Yude. Umë fëna had kila pëyahnëdëho ile nësëhnëdëhawo Ŵënu ḥa.

<sup>11</sup> Umë njijëk hn'ile nkebun hna, nuf ryil Pol ſa ñëba wapary ḥi gë wëbák ḥi do ntehn: «Wëlin ile ntehnëk Iyir Ipacah iña: “Asan ale hwëhnëk iyi ryil ſa, aki ñabëdënihawasëwif|Sëwif ūa Yerusalem hna, tac njëdahnëniha hnë vële wok vëyena wasëwif.”»

<sup>12</sup> Ante nkwyryëbunëho watac, fuhnë gë vële yebunëho hnam va, më hëlabunëha Pol antë nji Yerusalem.

<sup>13</sup> Bare umë ntëkwakëfu: «Soje ye hodun do yëkëlehnëdu awoyehnuno? Ami, pëhwëtabu ſabiwu, do sëmu Yerusalem hna soje Ahwëhn a Yesu.»

<sup>14</sup> Kabi kodilëfuhna woyehnëfuhna më ravëbunëha do lehnëfu: «Awa arabi iña Ahwëhn a ntiya.»

<sup>15</sup> Ga ntibun wafac hnam, më fëhwëtabun hahnëtalehnëfu yifu Yerusalem.

<sup>16</sup> Vahnë vële hwëtahnëk vëvë inaň Sesare va më ntapëhnanihëfu. Hnë ale ūacik Mënason avë Sipér njonihëfuno, ſyaluhna tëfekawo sëlëfu. Asan arac, gë vële ryënkwëko kwëtahnëniha Ahwëhn va nkentiko.

### Mbara Yerusalem ḥa

<sup>17</sup> Ante tëkëbunëhoYerusalem ḥa vëÿënta fu va kacanihëfuno g'uhnatah.

<sup>18</sup> Ga pacëk, Pol gë fuhnë më yibun vëhniSak|Sak hna. Hnam mbarëniho fop vëvë haryënkw cery sali va.

<sup>19</sup> Pol nkaÿékéhniwo umë tefetanékéhni fop, ryampo ryampo, ile ntiko Ŵënu ña hnë doku lëwu vèle wok veyena wasewif hna.

<sup>20</sup> Vëvë haryenkwa ga nkwyeryeni watac, umë njëwëdëni icëmb Ŵënu ña do ntehnëndëniha Pol: «Aÿënta fu, nuruwasesewif|Sëwif wayabah kwëtahnëniha Yesu do g'ucatah tefedëniSariya|Sariya Moyis ÿa.

<sup>21</sup> Wëlin wade hnësëde soje lëw hu ÿa: karanjëduhëhni fop wasewif wale lëdëk hnë vèle wok veyena wasewif hna, soje tavëni Sariya Moyis ÿa do antékácehnënihëhni|Haci vutah hni va do antë mbok tefeni namu wasewif ûwa.

<sup>22</sup> Awa ye rëfëka ntiyin? Pacëk njëtadëni njijëru ani.

<sup>23</sup> Soje umë, diry ile lehnëderu ÿa. Vësan vëhnah yentik gë fuhné, kweryehnëniha Ŵënu ña iñë.

<sup>24</sup> Yoryihni, afacënaju do asosahn soje kwëtëla ntëw hni ña. Tac, ndirini vankaf va had dahëse puhnani kwëtëla tac. Koyëna vahnë va fop nudëni wante hnësëde soje hu ña wamër fo ye, do nkoru ahwëtahn, wëjë dënk, Sariya Moyis ÿa.

<sup>25</sup> Bare soje vèle wok veyena wasewif do hwëtahnëk va kerëhnëbunëhëhni, fëyafuni wanës wante hahnëndëbun ña: Tefelaha tokëni fayar sadëha, wasat, do fëna fayar ile wok kácina soje cahna sat ÿa, do asan g'asëval ntë ndakëni ge vëýelélëna.»

<sup>26</sup> Ga pacëk Pol më njokëhni vësan vërac njini soje pacënajëni vëhni fop. Hnë wati rac më ténkëni seleleCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, pëyahñëni fac le puhand pacëna ña, gë fac le cënanëhndane sadëha ale-wole hnë vëhni ÿa.

### Ipëla Pol ña

<sup>27</sup> Ante ñadëho pu wafac imbëd gë wahi wale sënande sadëha pacëna ña, wasewif|Sëwif wale ûwatiko hnë resiyo Asi më nuniha PolCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna. Umë ntavëndanënihëhni kore ÿa fop pélalehnëniha,

<sup>28</sup> ndekatëndëni: «Vëva Isérayel|Isérayel ! Demaryinëfu! Wëliho ale haranjëdëhëhni vahnë fop gante-wo-gante ile wok tefelëna gë bulunda lëw fu ÿa, gësariya|Sariya lëw fu ÿa. Ndënikëhni dënk vèle wok veyena wasewif Cery Ŵën Cankaf hna, do tonkënëk iyi ÿëwa sëvah!»

<sup>29</sup> Nësëdëniho koyëna kabi Tërofim mbë Efes nuniho ga tefelëni gë Pol nañ hna do ntiyahnekëhniwo bi ndënëka Cery Ŵën Cankaf hna.

<sup>30</sup> Nañ iña ñenkalehn fop do vahnë va nkaryini gante-wo-gante. Më pélaniha Pol, kuhëniha, canëniha Cery Ŵën Cankaf hna, pidëlehnëni tanj warënka ûwa.

<sup>31</sup> Watì nte ñadëniho ndawëniha Pol ña, pëyayiko asankaf wasodade wavë Rom ûwa, fop vëvëYerusalem va ñenkani.

<sup>32</sup> Mbarëpëlehnëhni taŋ wasodade ūa gë vësankaf vëlëw hni va nkaryëni gë kore. Vahnë va nundëniha tuŋ asankaf wasodade ūa gë wasodade walëwu ūa tavëlehnëniha gona ndafëndëniha Pol.

<sup>33</sup> Awa asankaf wasodade ūa më tēhaka, pēlaka do ntehn ſabi gë vankënca vaki, tac më tēyék bi hak macik do bi ye ntik.

<sup>34</sup> Bare kore ūa wanës wanëmpëlah ndekadëniho hafo asankaf wasodade ūa kolëlohna njët ile ye toňa soŋe wađeka wanëmpëlah watac. Umë ntehnëk njoyi Pol gë kaŋ wasodade.

<sup>35</sup> Ga tēkék Pol rēnka cery nte hwëhnako rēnka le hayëde ūa, wasodade ūa njihñenihawo, kabi kore ūa ḥañenaniho,

<sup>36</sup> Ñadëniho ntonjanëniha ndekatëndëni: «Daŵëryiyi!»

### Inësa Pol ḥa

<sup>37</sup> Wati nte ñadëho ndëni Pol hnë kaŋ hna, më ntehnëka asankaf wasodade ūa: «Kodëfu bi lehni iñë?» Më ntëkwaka: «Kolëru wanës wagërek ḥa!

<sup>38</sup> Awa wëjë gelihna bi avë Esipët ale ūaňënaýehnëkëhniwo vahnë do njohni biýëna gë lañ? Vëryaw vahnë, vësan wawuli wahnhah yeho.»

<sup>39</sup> Pol më ntëkwaka: «Sëwif yebu. Tarës hnagibu, Silisi hna. Inaw dënah dus ye. Këlami maŵëryanërye hnësëhnëwëhni bulunda ūi.»

<sup>40</sup> Asankaf wasodade ūa më maŵëryanëka. Awa më kahnëk rēnka kaŋ hna do njelahni bulunda ūa. Ndemëhnalehnëni taŋ, umë ntehnëkëhni gë Wa-ebëre ḥa, wanës wasëwif ḥa:

## Vantiyehn Vëfayik 22

<sup>1</sup> «Vëýënta mën, něparyin wanës wante ūadëfu hnësu tame ayëtahnu dila iñë ūeh.»

<sup>2</sup> Ga nkwëryëni Pol wanës wadëw hni ḥa nësëndëhëhni, ndemëhnaniho ntëbi nte njelakëhniwo ḥa. Më ntehnëkëhni:

<sup>3</sup> «Sëwif yebu. Tarës hnagibu Silisi hna, bare Yerusalem li naýëbu. Gamaliyel yeho aharaŋ mën a. Karanjëkowo afo yëtu dussariya|Sariya le njëdakëhniwo ŵënu ḥa vacérakëlo fu va do kahnëndabuho soŋe ŵënu ḥa had gante nkerun ūuhnë fop dol ki.

<sup>4</sup> Mbërehnëbuhëhniwo vahnë vële rëfëdëho anji Nkaŵ Ahwëhn va hafo ryaŵëwëhni. Pëlayehnëbuhëhni vësan gë vësëval do sëdehnëwëhni kaso hna.

<sup>5</sup> Asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf aŷi gë fop kore vëvë haryënkvi kodëni nkenëhnëniho sede. Kerëhnënihowo vëkayëte yinenëhnëwëhni vëýënta fu wasëwif wale lëdëk Damas do njibaho fëlajëwëhni

vèle rëfëdëho Nkaŵ Ahwëhn va ſabiwéhni, wénceryiwéhni Yerusalem li ſoje kwédini vëhni fop.»

### Pol pëyahnd gante macëka Ahwëhn ka

<sup>6</sup> «Ante njidëfuho do tëhabuho Damas ña, lav a nkéhnëko ték nkaf li, matëlehni taŋ humpen hucankaf g'ambin njij cëpo penëlehno.

<sup>7</sup> Yolehnu nkal hna, wéryëlehnu kopa ga macëdëho: “Sol, Sol!” do më tëyëko: “Soje ye vërehnëduho?”

<sup>8</sup> «Më rëyëbuha: “Ahwëhn, mo yeru?” «Awa më ntehnëko: “Ami, Yesu mbë Nasaret, nte vërehnëdu ña ye.”

<sup>9</sup> Vèle rëfélëbunëho va nuniho humpen ha, bare wawëryëlohnna kopa le hnësëhnëdëhowo ÿa.

<sup>10</sup> «Më rëyëbuha: “Ahwëhn ye rëfëko liwu?” «Ahwëhn a më ntëkwako: “Matëry ayi gë Damas. Hnam pëyaderu ile rëfëka ali ÿa fop!”

<sup>11</sup> Bare golëwohnna hnundu: humpen hutac mëpënëkowo. Awa vërefal mën va më pëlaniho vák ÿi kahëniho hafo rëkëfu Damas hna.

<sup>12</sup> «Ale wacik Ananiyas yeho hnam. Asan arac ntakëdëhawo gë Wënu ña do Sariya|Sariya Moysis ÿa tefëdëho. Ipérëna dëwu fo nësëdënihowasëwif|Sëwifwale lëdëko hnam va fop.

<sup>13</sup> Umë njijëk tëkatëko, kahnëk darël mën do ntehno: “Aÿënta mën, Sol, bokary ahnund!” Wati rac dënk hnulehnëwa Ananiyas hafo pac.

<sup>14</sup> «Awa më ntehnëko: “Wëñ warëm fu ña mbiÿek ga tëhnaki ſoje njëtëndani ile ñad ÿa, ahnuhahna ale satëk a do awëryahnënd kopa lëwu ÿa.

<sup>15</sup> Sede lëwu ÿa yedu haryënk vahnë hna fop, ſoje afeyahnëhi ile hnuru do wëryëru.

<sup>16</sup> Tame, ye hnapëdu? Matëry, ahwëtahna Ahwëhn a, diry ayaryi do afacëni wameh hu ña.”

<sup>17</sup> «Tac, umë vokajëbu Yerusalem li. Fac ryampo, ante njëfadëfuho Cery Wëñ Cankaf|Cery Wëñ Cankaf hna, më hnubuha Ahwëhn a hn'ikaryëtahn.

<sup>18</sup> Më ntehnëko: “Cahnëry ñap Yerusalem li, kabi vèle lëdëk hn'ani vi vëwawëdina wante hnësëdu ſoje mën ñi.”

<sup>19</sup> «Umë lëkwabuha: “Bare Ahwëhn, njëtëni njidëfuho caliña-wo-caliña ſoje sëdehnëwéhni do ryafehnëwéhni vèle hwëtahnëkino va.

<sup>20</sup> Do ante ndawëdeho sede lëw hu ña, Ecen, hnam nkentibuho ami dënk. Cañahnëkowo rac do ami yëkadëwo vëyi vèle ryawëdëhawo gë wéraka va.”

<sup>21</sup> «Awa Ahwëhn a më ntehnëko: “Yiry, kabi cañëtëdëmi ñawët, hnë vèle wok vëyena wasëwif!”»

## Pol gë Kumanda vë Rom

<sup>22</sup> Kore ūa nēpadēnihawo Pol hafo ante nēsēko watac ḥa. Tac pēgwēlehnēni ndekandēni: «Dihētēryina duniÿa li aÿi asan! Daŵeryina! Tēfēlahna nkonti duniÿa li!»

<sup>23</sup> Dañenaniho, do citēni viÿi vilēw hni va, ntonjēndēni nkal iña.

<sup>24</sup> Awa asankaf wasodade ūa mē ntehnékēhni: «Dēnēryina Pol kañ hna do alampuna, nēsahn forosima; ñadēfu yētu bi soñe ye ndekadēni bulunda ūi aki soñe lēwu.»

<sup>25</sup> Ante ñabēdēho ḥa, Pol tēyēkawo asankaf wasodade ale yeho hnam ūa: «Kodun bi alampuna alekwēhnēk Rom|Rom ale worun kitinjēluhna ten?»

<sup>26</sup> Asankaf wasodade ūa, ga nkwēryēk watac, mē njik pēyaka kumanda ūa: «Njētēru bi ile ūadu ali ūa? Aÿi asan ale kwēhnēk Rom ye.»

<sup>27</sup> Kumanda ūa njilehn tañ vēhni Pol hna do tēya: «Pēyarye, paryi bi ale kwēhnēk Rom yeru?» Pol mē ntēkwaka: «Ha.»

<sup>28</sup> Kumanda ūa mē ntehnēka: «Ami cosahnēbu yabah yehahnu ale kwēhnēk Rom.» Pol mē ntēkwaka: «Ami, nagaryibu.»

<sup>29</sup> Vēle ūadēho ntampēniha Pol nēsahn va tavēlehnēniha tañ. Kumanda ūa ntakēkawo dus ante njētēko ale kwēhnēk Rom ñabehnēk gë vankēnca.

## Pol haryēnk vēhitin vēsankaf wasēwif

<sup>30</sup> Pacēnd tuñ, Kumanda ūa ñadēho njēt facēk soñe wante ntehnēdēniha Polwasēwif|Sēwif ḥi. Awa, mē pētehnēka do macehnēhni vēsankaf vēsēna wasadēha va do gēMbara Vēhitin|Mbara Vēhitin va fop, tac canehna tase vahnē fop.

## Vantiyehn Vēfayik 23

<sup>1</sup> Pol mē ntañékēhni Mbara Vēhitin va do ntehnēhni: «Vēyēnta mēn, gë hakili risah njasaryēbu haryēnk Wēnu ḥa do ñoñ gena ile hnirandebu hafo fac vē dol ūi.»

<sup>2</sup> Hnē wati racasēna wasadēha asankaf|Asēna Wasadēha Asankaf a Ananiyas mē ntehnékēhni vēle kakēniho Pol va: «Dafēryina wēs li!»

<sup>3</sup> Awa Pol mē ntehnēk: «Wējē ndafēd Wēnu ḥa, wējē ale wēntēlēk gë mir le yerēnik ūi! Ntañaru ahitiño gante nēseksariya|Sariya ka, bare ntidu ile ɻwēyēk sariya ūa: ntehnēru ryafiwu..»

<sup>4</sup> Vēle yeho dārēl Pol va mē ntehnēniha: «Njētēru bi njewēruha asēna wasadēha asankaf ava Wēnu ḥa?»

<sup>5</sup> Pol mē ntēkwakēhni: «Vēyēnta mēn, yētaka asēna wasadēha sankaf ye. Toña ye, kerik kayēte Wēn hna: “Yeŵēdilahna ale ye asankaf bulunda hu ūa.”»

<sup>6</sup> Pol njëtëko vële yeho Mbara Vëhitinj va fop vëryampowasaduse|Saduseyeho, vëÿëntaw wawafarise|Farise. Soje umë ndekahnëko bulunda hna: «Vëÿënta mën, Farise yebu do wafarise ye warëm mën ña do soje ikwëtahn fu vësëm va mbëhnëdëni hitijandefbu.»

<sup>7</sup> Ante nësëko watac ña, nkwajëla cankaf yeho yëbëlan wafarise ña gë wasaduse ña, do mbarëla ña pitëlëko nke wakore waki.

<sup>8</sup> Koyëna nkeho kabi wasaduse ña vëhni lehnëko vësëm va vëvëhnëdina, do wamëleka gëwayine|Yine wayena, bare wafarise ña vëhni kwëtahnëniho watac fop.

<sup>9</sup> Nkelehn sonko sankaf kore hna. Vëharan|Aharañ sariya sariya vëryampo hnë wafarise hna, matëniho konkëndëni dus, ndekandëni: «Ñoñ nulëfuhna ile ntëntëk aïi asan. Kod nke mpëd mëleka ma iyır hnësëhnëka.»

<sup>10</sup> Sonko ña njakëko hafo Kumanda ña ntaka antë citëlëniha Pol fagant lëw hni. Awa më ntehnëkëhni wasodade walëwu ña canëniha Pol fagant lëw hni mbokaryëniha gë kanj.

<sup>11</sup> Ga mëdëk, Ahwëhn a njiko vëhni Pol hna ntehna: «Antë ntaki! Sede mën yeru aniYerusalem li, ayenëhno fënaRom hna.»

### Pol urënd tëndënde

<sup>12</sup> Ga pacëkwasëwif|Sëwif wëryampo më nkwëryëlëni; ntëkëni haryënk Wën antë mbok tokëni do ceni hafo ndawëniha Pol.

<sup>13</sup> Vële wëryëlëko watac va ntëbinaho vahnë wafëhw wahnah.

<sup>14</sup> Më njini vësankaf vësëna wasadëha hna do gë vicër hna ntehnënihëhni: «Ntëkëbun bokëdilëfuhna rokëfu ma sefu iñë afo ryañëfuna Pol.

<sup>15</sup> Awa ñuhnë, gwëryëlëryin gëMbara Vëhitinj|Mbara Vëhitinj va, tëyëryina tame Kumanda ñi mbok njonëhniwuna Pol, alehnuna ñadun afëcëtawu soje lëwu ña. Ge fuhnë ye pëhwëtabun ryañëfuna tëkahnind ani ña.»

<sup>16</sup> Bare aju acëru asëval Pol umë nkwëryëk ga nësëde watac. Awa, më njik kanj hna pëyahna Pol.

<sup>17</sup> Awa Pol më macëka asankaf wasodade ryampo ntehna: «Yoryehna anji jar Kumanda hna kabi iñë hwëhn nafa ñad pëyahna.»

<sup>18</sup> Arac më njoka jar ña gë Kumanda do ntehna: «Pol, ale sëdika lehnëko yonëhniyina anji jar; iñë ñad pëyahyi.»

<sup>19</sup> Kumanda ña më pëlaka jar ña vák ñi canaryëka do tëya: «Ye ñadu afëyawo?»

<sup>20</sup> Jar ña më ntëkwaka: «Wasëwif ña nkwëryëlëni tëyënihi ayonëhnhni Pol acahn Mbara Vëhitinj hna. Ntehnëdëni ñadëni pëcëtani soje lëwu ña wapacëk.

<sup>21</sup> Bare antë alëkwahni. Ntëbini vësan wafëhw wahnah vële fëhwëtak ndaŵeniha va. Ntëkëni ñoñ vërokëdina, vësedina ge gena ndaŵeniha. Tame fop pëhwëtani; maŵëhu ña fo napëdëni.»

<sup>22</sup> Awa Kumanda ſa më ntehnëka jar ña: «Antë afëyahna wëla aryampo wante fëyaruho ñi.» Tac tavëlehna mboka.

### Pol Sesare hna

<sup>23</sup> Kumanda ſa më macékëhni taŋ wa-ofisiye waki walëwu do ntehnëhni: «Barëpëryinëhni wasodade wakeme waki, gë wasodade wahwëhn wafahnac wafëhw mbëd gë wahi do gë wakeme waki vëhwëhn viŵëta. Pëhwëtani njini Sesare; kahnëta ña wëwati imbëd gë wahnah g'umëd ga ye.

<sup>24</sup> Pëhwëtanëhnëryina Pol fëna wafahnac, ayowuna yam fo vëhni guverëner Felikës hna.»

<sup>25</sup> Tac më kerëhnëka Guverëner ſa anji kayëte:

<sup>26</sup> «Asankaf alënah Felikës, ami, Këlod Lisiyas yaŷeryidëhi.

<sup>27</sup> «Asan ale yëdanahnëryidëmina aŷiwasëwif|Sëwif ūa fëlakawo do ñadëniho ndaŵeniha. Awa më rëkibu gë wasodade mën ūa lëcëbuha, kabi njëtabuho alekwëhnëk Rom|Rom ye.

<sup>28</sup> Ñadëfuho yëtu bi soje ye ndëñanëniha wasëwif ūa, awa umë yobuhaMbara Vëhitin|Mbara Vëhitin ntëw hni hna.

<sup>29</sup> Awa tëkatëbuho pëlaniha kabi dënënëdinasariya|Sariya lëw hni ſa, ñoñ gena ile hode ndaŵahni ma cëdahni.

<sup>30</sup> Bare takan pëfayibu wasëwif wëryampo pëhwëtani soje ndaŵeniha. Umë yëdanahnëryidëmina hara napëla mbiŷ, do njëtandanëbuhëhni wasëwif ūa ūal hu hna tefëka pëfahnëni ile lavëkëhni g'umë ſa.»

<sup>31</sup> Wasodade ūa umë njiryeryëniha Pol g'umëd fo gë Antipatëris gante ntehniniho ka.

<sup>32</sup> Ga pacëk, mbokalehnëni gë kaŋ lëw hni, tavënihëhni vëhwëhn wafahnac va fo tëkaryëniha hafo vëhni Felikës hna.

<sup>33</sup> Ante tëkëni Sesare ña, vëhwëhn wafahnac va më njëdaniha Felikës kayëte ña do njëdahnëniha Pol.

<sup>34</sup> Guverëner ſa, ga karanjëk kayëte ña, umë tefëka Pol bi avë resiyo ūehne ye. Më ntëkwaka: «Avë Silisi yebu».

<sup>35</sup> Awa Felikës më ntehnëka: «Nkwëryëdëmi ge tëkini vële yelëku va.» Tac më ntehnëk kwëti Pol cery cancafErod|Erod hna, do njëkande.

## Vantiyehn Vëfayik 24

### Pol haryënk Guverëner Felikës

<sup>1</sup> Ante ndëcëko wafac imbëd ḥa, asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf, ale ūaciko Ananiyas ūa, tékëniho Sesare hna gë vicér do gë ale hnësëhnëdëhëhniwo vahnë ale ūaciko Terëtuyus, soje pëyaniha guverëner ūa ile ntik Pol ūa.

<sup>2</sup> Pol macijiko do Terëtuyus pëgwëlehn pëyahnënd: «Alënah Felikës, ucankaf hu ḥa njonëhnikëfu yam hnënjah do hwëhna hakili hu ūa gwëcëtëk viyabah nkal li.

<sup>3</sup> Camehniru g'intaŵary pacah soje fop vile hnuŷadëfun kwëlëkwël va, hn'ile-wo-le hna.

<sup>4</sup> Soje ant'avëjehni hnani ūa, muntadëmi aŵaw g'ipërëna hu ḥa ahnëpa fu toyë.

<sup>5</sup> «Tëkatëbun aŷi asan alakah dus ye. Tënkëndëlehnëdëhëhniwasëwif|Sëwifwavë duniya ūi fop, do fëna asankaf vërefal Yesu mbë Nasaret ye.

<sup>6</sup> Ñadëho dënkle sëvakCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna, awa tac pëlabunëhawo.

<sup>7</sup> [Ñadëfunëho hitinjëfuna gë sariya lëw fu ūa, bare Kumanda ūa, Lisiyas, më njijëk tebëfuna gë fanka.

<sup>8</sup> Tac më ntehnëkëfu ūal hu hna tefëka yijëfu afëyayi ile ntikëfu ūa.] Ge tëyëruha, njëtëdu wëjë dënkle wante hnësëbun ḥi fop toña ye.»

<sup>9</sup> Wasëwif ūa njawënëniho ile nësëko ūa ntehnëni: «Ha, ile nësëk ūi fop toña ye.»

### Idëkwa Pol ḥa

<sup>10</sup> Awa Guverëner ūa më ndëkwanëka Pol teba wanës ḥa. Tebalehn ntehn: «Njëtëbu wabëhn wayabah ye kobëri ga kitijnahnëduhëhni vahnë va nkal li. Soje umë hnësândëbu g'ikwëtahn haryënk lëw hu.

<sup>11</sup> Kodu ayëkëlehn wëjë dënkle, dëbëna wafac pëhw gë wahi ga njihahnibûYerusalem soje icëmb Ŵënu ḥa.

<sup>12</sup> Do ahnë nulohna ga konkëntëdebuCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna ma ga matëndëdëfuhëhni vahnë ntini sonkovacalinja|Cery Calinja Wasëwif hna, do gë hn'inaŵ hna.

<sup>13</sup> Do fëna vëjì vahnë ñoñ vëhwëhnana ile tufahnëdëni toña ye wanës wadëw hni ḥi.

<sup>14</sup> Bare wañi ye toña ūa: Ŵën warëm fu ḥa ryokuñëhnëdëbu rëfatëndu Ankaŵ Ahwëhn a, nte ntehnëni gena catah ḥa; kwëtahnëbu ile-wo-le herik vëkayëteSariya|Sariya hna do gë vëmbawakila|Kila hna.

<sup>15</sup> Inji kwëtahn hwëhnabu, vëhni fëna kwëtahn tac dënк kwëhnani, vëhni fop, vëli wameh gë vësatah per mbëhnëndanëdeni.

<sup>16</sup> Soje umë ye hn'ile-wo-le nkebu hna njawërëdëfu liwu kwëlékwël ile satëk haryënkw Ÿën hna do gë vahnë hna.

<sup>17</sup> «Ga mbiÿék wabëhn wayabah yijëla Yerusalem, umë vokajëbu yonëhniwëhni uryema koryi wasëwif wale hwëtahnëk ña do sanëhnëwa Ÿën mën ña sadëha.

<sup>18</sup> Umë lidëfuhu ante tèkatëniho ña selele Cery Ÿën Cankaf ña ante puhnadëfuhu pacëna ña; gelëfunohna gë kore, matëndëlëwöhna fëna sonko.

<sup>19</sup> Barewasëwif|Sëwif wëryampo wavë resiyo Asi ña hnam nkentiniho. Vëhni rëfakëha kahnëni haryënkw hu pëyahnëni ile libu ÿa, ge nke ile lavëkëhni g'ami.

<sup>20</sup> Ma hnë vële ye hnani vi, ge nuko iñë ñeh ile libu ante njoyibuhombara Vëhitin|Mbara Vëhitin vëlëw hni hna, pëyahn.

<sup>21</sup> Kabi ntéhnenëbuho vahnë va mbëhnëdëni, soje rac hitijahnëdunëho dol!»

<sup>22</sup> Felikës njëtëko dus Ankañ Ahwëhn a. Awa, umë karacék kiti ÿa nkañ kawary ntéhn: «Kitijëdëmu ge Lisiyas njijék.»

<sup>23</sup> Umë ntéhnenëka ofisiye le hwëtehnahnikawo Pol ÿa tefëka njékanda, bare ant'añwemaÿehna dus, do ant'añwemaÿehnëni vëlëwù va njijëni ndemaniha.

### Pol haryënkw vëhni Felikës gë Dërusi

<sup>24</sup> Ga ndëcék wafac, Felikës tèkinih g'asëvalu Dërusi, ale yehosëwif ÿa. Umë payehnëko njinëhni Pol do nëpakawo nës soje ikwëtahn YesuKëris ña.

<sup>25</sup> Bare Pol, umë pëgwëk nësënd gante tefëka nke ahnë nënjahna Ÿënu ña g'umë, añenk nkaf hu ña do gë kiti vahnë nte yejék ña. Awa Felikës ntakëlehna tanj, më ntéhnenëka: «Tame gwër nke, soje dol ÿa! Ante njivëmadëho ña mbokëdëmi waci.»

<sup>26</sup> Felikës ntijahnëkawo fëna Pol njëdadëha koryi. Soje umë macehnahnëdëhawo wati-wati nësëlëndëni.

<sup>27</sup> Wabëhn waki ryécëko koyëna, tac Felikës, Porësiyus Fesëtus, hnëmpëtëkawo, bare kabi Felikës, ñadëho wasëwif ña nënëhni g'umë, umë tavëka Pol kaso hna.

## Vantiyehn Vëfayik 25

### Pol haryënkw Fesëtus

<sup>1</sup> Awa Fesëtus tèkëko hnë resiyo Sesare, hn'ile nañëd hna, do wafac warar fo ntiko matëlehn hnam njiYerusalem.

<sup>2</sup> Hnam vësankaf vësëna wasadëha va gë vicérwasëwif|Sëwif va njijëniho pëyaniha ile ntik Pol ū.

<sup>3</sup> Tac këladënihawo maŵéhnëhni njoyi Pol Yerusalem. Ñadëniho koyëna kabi wasëwif wëryampo pëhwëtaniho ndaŵëniha Pol nkaŵ hna ge njiryeryëde gë Yerusalem.

<sup>4</sup> Fesëtus më ntëkwakëhni: «Pol Sesare hna cëdik, do biýedina ami dënk mbokadëfu hnam.»

<sup>5</sup> Më mbok ntehnékëhni kat: «Arabi vësankaf hun va njijëni rëfélëfu g'ami yifu gë Sesare. Njidëni pëyahnëni age iñë ūeh ntik aŷi asan!»

<sup>6</sup> Fesëtus mpëd wafac imbëd gë warar ma ipëhw ñëwëko Yerusalem hna, tac më mbokak gë Sesare. Ga pacëk umë njik ntaña kitija hna soje kitija Pol do ntehn njoji.

<sup>7</sup> Ga tükik Pol, wasëwif wale ūatiko Yerusalem ūa kwërenihawo do nësëni wanës waŋayah wayabah, bare ñoñ vëhwëhnalohna ile rufahnëd wanës wadëw hni ja toña ye.

<sup>8</sup> Awa Pol, më lehnëko: «Ñoñ ɻwëýëhnëlasariya|Sariya wasëwif, do dila wamehCery ŵën Cankaf|Cery ŵën Cankaf hna, do dëntahnélëwahna fëna asankaf aSesar.»

<sup>9</sup> Bare Fesëtus ñadëho wasëwif ūa nëñëhni g'umë. Soje rac tëyahnëkawo Pol: «Ñadu bi ayi Yerusalem ahitiji hnam?»

<sup>10</sup> Pol më ntëkwaka: «Haryënkw kitija Sesar hna kahnëbu do haryënkw hnaji kitija tefëko hitinju. Njëtëru dús wëjë dënk ñoñ dilëwëhnihna bulunda wasëwif ūi.

<sup>11</sup> Ge menëbu, ge ntibu ile rëfëko ryaŵahniwu, ɻwëýëda icëm inji. Bare ge wante nësëdëni vëyi ja kwëhnana nkaf, ahnë kwëhnana fanka njëdahno hnë vëhni ndaŵëniho. Mëcabuha Sesar kitijëfu!»

<sup>12</sup> Ga nësëk koyëna, Fesëtus më nulëni gë vëyab vëlëwu va, tac më ntëkwaka Pol ntehna: «Sesar ūecaru kitiji, awa njidu kitiju Rom hna.»

### **Pol haryënkw vëhni Agëripa hna do gë Berenis**

<sup>13</sup> Ga mbiýëk wafac toyé, ahnaŵ a Agëripa g'acëru asëval ale ūaciko Berenis njijëniho Sesare, nkaŷiniha Fesëtus.

<sup>14</sup> Kabi wafac wayabah ñadëniho ntini hnam Fesëtus më tëyëka ahnaŵ a soje Pol ūa, ntehna: «Felikës asan aryampo ale sëdik tavertyékowa.

<sup>15</sup> Ante njibuhoyerusalem ja, vësankaf vësëna wasadëha va gë vëvë karyënkw bulundawasëwif|Sëwif va, njijëniho pëyaniho ile ntik ūa do muntaniho hitijëwa ndaŵi.

<sup>16</sup> «Bare umë lëkwabuhëhni: “Namu vëRom ūa mbañék yëdahni ale sëdik hara nësana soje lëwu ūa haryënk wële sëdehnëka va.”

<sup>17</sup> Awa tëfëlibunëho gë vëhni. Ntibuho ñap ga pacëk, më lañabu kitija hna, do fayehnu njoji asan arac.

<sup>18</sup> Vële sëdehnëkawo va tëkinih bare ñoñ vëhnësëlohn, wëla uryampo wañayah wante hnahanbuho ntok ña.

<sup>19</sup> Soje ikwëtahn wasëwif nkajelëdëniho g'umë do gë soje ale wacëde Yesu. Asan arac cémek, bare Pol umë lehnëk mbéhnëk.

<sup>20</sup> Kabi kodëwohna hitiju isifa wanës më rëyëbuha Pol bi ñad nji Yerusalem. Hnam kode kitiji.

<sup>21</sup> Bare Pol pecehnëka mëcahnaSesar kitija umë. Soje umë lehnahnëbu tavi kas hna do njékande hafo ante kodëfu yëdahnëwa gë vëhni Sesar ka.»

<sup>22</sup> Awa Agëripa më ntehnëka Fesëtus: «Ami dënk ñakëndëbu wëryëwa aïj asan.» Fesëtus më ntëkwaka: «Acahn nkwyryëduha.»

<sup>23</sup> Ga pacëk, kore yabah hacakëhniwo g'untënah Agëripa gë Berenis. Tënkélahnëniho gë vësankaf wasodade ña do gë vële ûak yetik bulunda va bamberg cery cancaf hn'ile nkajelëdëni asankaf gë vahnë ña. Awa Fesëtus më ntehnëk njoji Pol.

<sup>24</sup> Ga tëkaryijik Fesëtus më ntehnëk: «Ahnañ Agëripa gë wuhnë vële yentik ani vi fop, wëliho soje aïj asan njihahniniho bulunda wasëwif ña fop pëyaniho Yerusalem hna do gë hnani, ndekatëndëni: “Aïj asan tëfëlahna nkonti duniña li: tëfëka ndawi.”

<sup>25</sup> Bare ami, ñoñ nula ile ntok hode ndawahni. Bare kabi umë dënk wëcaka Sesar, pëhnabu yëdanahnëwa nji kitija Rom hna.

<sup>26</sup> Ñoñ nula ile hodëfu herëhnëwa Sesar soje lëwu ña. Umë wacehnahnibuh karyënkw hun, do dënk haryënkwëhu wëjë, ahnañ Agëripa, soje tëyi bi wañehne wameh ntok wante herëndëbuha Sesar.

<sup>27</sup> Ntibu koyëna kabi ntiyahñéko, njëdanahnihna Sesar do pëyahni ile cëdahnik ña, kwëhnana nkaf.»

## Vantiyehn Vëfayik 26

### Inësa Pol ña

<sup>1</sup> Agëripa më ntehnëka Pol: «Tebary wanës ña ahnësa soje lëw hu ña.» Awa Pol më ntëkwak g'ivák lëwu ña do nësa soje lëwu ña ntehn:

<sup>2</sup> «Ahnañ Agëripa, dol natëko gante kolëbu hnësawu haryënk lëw hu soje fop wanës wante nësëniwasëwif|Sëwif nta mën ña,

<sup>3</sup> kabi njëtëru ñus fop namu lëw hni ūa do gë nkwajëla ntëw hni ja fop. Soje umë muntadëmi ahnëpawo g'idiuñëna.

<sup>4</sup> «Wasëwif ūa fop njëtëni njasa mën ja kobëri utah mën hna; njëtëni gante nkebuho ka kobëri wapëgwa hna, fagant bulunda lëmën hna do gë Yerusalemhna.

<sup>5</sup> Mbiyëk ga njëtëniho do kodëni nkeni wasede mën, ge paryi ñadëni, gë vële ūak satëk, rëfëd namu wasëwif wapacëk va nkentibë: vëhni yewafarise|Farisewa.

<sup>6</sup> Do tame njojibu hnë kitija, kabi kwëtahnëbu Ÿënu ja ntid ile nësëhnëkëhniwo vacërakëlo fu va.

<sup>7</sup> Wahnënk ipëhw gë wahi Isërayel ūa kwëtahnëni nudëni ga ntiyak watac, do soje rac ndokunjëhnëdëniha kwëlëkwël Ÿënu ja, g'umëd gë g'anent. Ha, ahnaŵ Agëripa, soje ikwëtahn tac pëlahnëniho wasëwif ūa!

<sup>8</sup> Ÿuhnë wasëwif ūi, soje ye worun kwëtahnëluhnë Ÿënu ja mbëhnëndanëdëhëhni vësëm va?

<sup>9</sup> «Ami dënk nahabuho Ÿëtaryu gë waferë ūa fop uŵac Yesu mbë Nasaret ja.

<sup>10</sup> Umë libuho Yerusalem hna: vësankaf vësëna wasadëha va yëdakowo fanka farac do cëdëbuhëhniwo vahnë Ÿën vëyabah; do ge ndaŵëdeniho cañahnëdëhowo.

<sup>11</sup> Ndapëdëfuhovacalija|Cery Calija Wasëwif va vërehnëndëwëhni do yaŵërëndu ravëtehnëwëhni ikwëtahn dëw hni ja forosima. Ntavëdëhowo gë vëhni afo yindu vërehnindëwëhni vankol vakaŵary hna.

### Gante kwëtahnëka Pol Ahwëhn a

<sup>12</sup> «Koyëna fac ryampo Damas yidëfaho, gë fanka fale njëdanihowo vësankaf vësëna wasadëha va.

<sup>13</sup> Ahnaŵ Agëripa, lav a nkëhnëko tëk nkaf li, ante njidëfaho ja, do nubuho humpen ga matik g'ambin. Humpen hutac ntëbëko lav ūi. Umë njijëk penëkëfu gë vële rëfélëbunëho va.

<sup>14</sup> Njobunëho fuhnë fop do wëryëlehnu kopa ga ntehnëdëho gë wanës Waebëre: “Sol, Sol, soje ye vërehnëduho? Cërehnadu wëjë had yihni ile hasëd ryoko ile keryande.”

<sup>15</sup> «Umë rëyëbu: “Ahwëhn, mo yeru?” «Ahwëhn a më ntëkwako: “Ami, Yesu, nte vërehnëdu ja ye.

<sup>16</sup> Matëry ahahn; tufëhnamì soje aye aryokuñëhn mën, ayehahn sedë mën, pëyaduhëhni vahnë va gante nuruho dol ka do le ūadëmi rufi ūa fëna.

<sup>17</sup> Keryëdëmi gë wasëwif ūa do gë vële wok vëyena wasëwif hnë doku le fayëdëmi hna.

<sup>18</sup> Payëdëmi ayi aÿesëhnëdëhni, ntihëtëduhëhni umëhwëry hna, mbokaryëduhëhni gë humpen do ntihëtëduhëhni hnë imëk Sintani|Sintani hna soje avokaryëhni gë Ŵën. Ge kwëtahnëniho ami, nuÿadëni itavëhn wameh wadëw hni ña do gë ÿëwa hnë vèle hwëtahnëka Ŵën hna.”

<sup>19</sup> «Ahnaŵ Agëripa, ñwëýëda wanës wante ñwatik g'ambin ñi.

<sup>20</sup> Pëgw Damas, Yerusalem, Yuđe hna fop hafo vëvë wayal waÿëntaw va pëyabuhëhni tefëka nkwëcëtani vankeya vantëw hni va, mbokani gë Ŵën do tufahnëni paryi nke nkwëcëtani.

<sup>21</sup> Soje umë pëlahnënihowasëwif|Sëwif wiCery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna do ñadëniho ndaŵëniho.

<sup>22</sup> Bare hafo dol Ŵënu ña ndemadëho kwëlëkwël do hnani nkebu soje yëtëndanëwëhni cedeya mën ña vahnë fop, vèle hwëhnak nafa gë vèle wok vëhwëhnana per. Ñoñ nësëda haŵary ge gena ile nësëdëniho tëkid hñë vëkayëtewakila|Kila gë Moyis ÿa fo ye. Umë ye:

<sup>23</sup> afo Arëhnayik a korot; umë yed ale ryënkwëd mbëhn vësëm hna do tufëdëhëhni nkaŵ ipeh iña gë humpen hudëwu ha wasëwif ña do gë vèle wok vëyena wasëwif.»

### Pol ñad̄ Agëripa kwëtahn

<sup>24</sup> Pol nkoko nësand ante ndekako Fesëtus ntehn: «Cenaki, Pol! Karañëru hafo cenaŷi!»

<sup>25</sup> Pol më ntëkwaka ntehna: «Alënah Fesëtus, cenalohna. Wanës toña do gë hakili férén hnësëdëfu.

<sup>26</sup> Ahnaŵ Agëripa njëtëk wanji fop, soje umë hnësandëbu g'ikwëtahn tase lëwu. Pacëko njëtëk wanji fop kabi wanji diyana hn'ilë nkok nuyina.

<sup>27</sup> Ahnaŵ Agëripa, kwëtahnëru bi wanëswakila|Kila ña? Ha, njëtëbu kwëtahnëru.»

<sup>28</sup> Agëripa më ntëkwaka Pol: «Ge nkoru ahnësëhnëndo ntiyahñëko biÿëdina kwëtahnëdëfuha Yesu.»

<sup>29</sup> Pol më ntëkwaka: «Arabi nkekënd, mbiÿék biÿëna! Wëjë, gë ñuahnë vèle hnëpadëho dol vi, ndëwadëfu g'idema Ŵënu ña ayewu fop g'ami ki, bare hara vankënca këm!»

<sup>30</sup> Wati rac ahnaŵ a, gë Guverëner ÿa, gë Berenis do gë fop vèle yentiko hnam va matëlehnëni.

<sup>31</sup> Cahnëdëniho nësëlëhatëndëni: «Aÿi asan ñoñ dina ile rëfëka ndaŵahni ma cëdahni.»

<sup>32</sup> Agëripa më ntehnëka Fesëtus: «Aÿi asan kokënde tavi age mëcakëndilahnaSesar.»

## Vantiyehn Vëfayik 27

### Uyas Pol

<sup>1</sup> Ga pëhnayik hayëndifu hnë sisikulu yiryeryifu Itali, umë nufik Pol gë vësëdik vëhaŵary, kwëtehnahnikëhni ofisiye kore wasodade Sesar Ogusët, ale ūacik Yuliyus fëna.

<sup>2</sup> Arisëtarék avë Tesalonik mbë Masedëwan yentiko gë fuhné. Më hayëbun hnë sisikulu le hwëhniko hnë nkol mbë Adëramit do ūadëho tef wahnaŵ resiyo Asi hna, yilehnëfu.

<sup>3</sup> Ga pacëk më rëkëbun Sidon. Yuliyus, g'ufacah ntaŵary dëŵu ña, më tavëka Pol nji, njëkihni wëlawo walëŵu û nuŷahni ile valëka.

<sup>4</sup> Ga matëbun hnam, umë yibun fagant wov hna. Kabi pankëlëdëfunëho gë sël ÿa, yilehnëfu gë cape Tinti Sipér.

<sup>5</sup> Më rëfëbun ðarël Silisi gë Pampëfili rëkëlehnëfu Mir, resiyo Lisi hna.

<sup>6</sup> Hnam ofisiye wasodade ÿa më nuk sisikulu le hwëhniko Alekësandëri ga njid Itali do më kayëndëkëfu.

<sup>7</sup> Hnë wafac wayabah njidëfunëho wajira fo, do g'ambër cancaf tékëbunëho ðarël hn'ankol nte ūacik Kënid. Hnë watì rac sël ÿa memaŷehnëkëfuno yifu karyënkw, awa më rëfëbun Salëmone mbë Tinti Këret do ryëcalëfu gë cape inte hákëdëhëfuno sël ÿa.

<sup>8</sup> G'ambër cancaf ndëcëbunëho hnam rëkëlehnëfu, le macëde «Hahna Fërën», nte kakëni g'ankol Lase ña.

<sup>9</sup> Bare mbiŷëbunëho dus nkaŵ hna do pëgwëko ntakënd uyas fu ûa, kabi fac le suñahnëde ÿa têko ndëc. Soje umë nkabékëhniwo Pol ntehn:

<sup>10</sup> «Vëýënta mën, kamahnëbu uŵi yas kata fo yed karyënkw: sisikulu ÿi g'ile ndibëk per përëkad, do fëna fuhné dënk kodën cëmin hnam.»

<sup>11</sup> Bare gena Pol kwëtahnëko ofisiye ÿa. Ayaryary sisikulu ÿa g'ahwëhn sisikulu ÿa yeho.

<sup>12</sup> Kabi sëla rac yivëlohma g'alu ga, vëyabah vëvë sisikulu va pëhnaniho njini hafo sëla, hnë Tinti Këret hna, ile ūaciko Fenikës, ge kodëni. Hnam kodëniho cowani sël ÿa do ndëcëtëni alu ÿa.

### Sël sankaf ÿa wov hna

<sup>13</sup> Sël pëgwëlehn cëlënd wajira fo, do ntiyahnekëhniwo kodëni ntini gante pëhwëtaniho ka. Awa më matëndëni waryëhwëra wale hahnëndande sisikulu ÿa do kahnëtalehnëni nko tefendëni wov le ye Tinti Këret ÿa.

<sup>14</sup> Bare biýëna sël hwëhn fanka sankaf le ūacëde «Erakilona », pëgwëlehn cëlënd gë fanka do

<sup>15</sup> njoryaryëlehn sisikulu ſa. Kodilohna mbok nji pankëlatëndëni gë sël ſa awa umë ravëbun njofu.

<sup>16</sup> Më rëfëbun gë wov fatinti fatoy fante ūacik Koda hna. Tinti rac hakëkëfuno toyë sël ſa. Hnam g'ambër cancaf mëkëbunëho ryojëfu fakulu fatoy fante fehande fa hafo hayëndëfu sisikulu hna.

<sup>17</sup> Ga kayëndëni sisikulu hna vëryokuŋ vëvë sisikulu va umë ntampaŷëni ñabëni waryeyët caharab sisikulu ſa. Tac kabi ntakékëhniwo antë poha hnë nkëryal bë wov Siyëret hna, më cëlëndëni ryëhwa sankaf le ſaŷëtëd iyanc sisikulu ſa do tavëni sël ſa njohni.

<sup>18</sup> Ga pacëk, kabi nkoko mbërehnëndëfu sël rac, vëryokuŋ va më pëgwëni ntonjëndëni gë wov ile ndibëko sisikulu ſa.

<sup>19</sup> Fac rarëna hna umë mbokëni ntonjëni gë wov, vëhni dënk, viŷë vile yaryaryande sisikulu ſa.

<sup>20</sup> Hnë wafac wayabah golohna nunde ulav ūa gë wahol ūa per, do sël ſa nkoko cëlënd gë fanka hafo golëfunohna hwëtahnëfu pehëdëfun.

<sup>21</sup> Vële yeho sisikulu va mbiŷékëhniwo rok roka ſa. Awa Pol më matëk haryënkw lëŵ hni ntehn: «Vëŷënta mën, tefékawo ahnëpawuno, do antë kahnëtayin Këret hna hafo njijin nuŷayin iŷi kata.

<sup>22</sup> Tame muntadëmu aŷabu wasakahn hun ūa: wëla aryampo hnë ūuhnë cëmëdina; sisikulu yi fo fërëkad.

<sup>23</sup> Gumëd ga mëleka Ŵën hunte hwëhnëko, do ryokuŋjëhnëdëfuha, njijakëh

<sup>24</sup> pëyawo: “Antë ntaki, Pol! Afo arëk haryënkwSesar, do soje lëŵ hu Ŵënu ña pehëtaryëdëhëhni vële rëfélérung vi fop.”

<sup>25</sup> Awa vëŷënta mën, ñabëryin wasakahn ūa! Kwëtahnëbuha Ŵënu ña: gante pëyako ki, fop nked.

<sup>26</sup> Bare hnë tefary Tinti teféka pohayin.»

<sup>27</sup> Fac hwëhn pëhw gë wahnah ſa yeho ga njohandëhëfuno sël ſa wov Mediterane hna. Fagant g'umëd ga, vëryokuŋ vëvë sisikulu va ntiyahñekëhniwo vambëŋ rëhabun.

<sup>28</sup> Umë ntonjëni ryeyët le ſaŷandje itëŵ wov ña; më tëkatëni tëŵ ñija wametér wafëhw warar g'imbëd gë wahi ye. Ante mbokëbun yifu ñawët toyë ña, më mbok ntonjëni do tëkatëniho wametér wafëhw wahi g'imbëd gë warar ye hnam.

<sup>29</sup> Ntakékëhniwo antë sisikulu ſa nkëŵ wëraka, më ntonjëni kamëhni waryëhwëra wahnah wale hahnëndande sisikulu ūa do ñankahnëkëhniwo pac ñap.

<sup>30</sup> Hnë wati rac vëryokun vëvë sisikulu va njékélendëniho gante pehandëni; umë cëlëndëni fakulu fa gë ūenka, ntini had waryëhwëra ūa ñad cëlëndëni haryënkw sisikulu hna hara gante pehahnëdëni njékélehñëdëni.

<sup>31</sup> Bare Pol më ntehnëka ofisiye wasodade ūa gë wasodade walëwu ūa: «Ge vëyi vësan vëwontina sisikulu li, ŵënu ḥa pehëtëdëlihna.»

<sup>32</sup> Awa wasodade ūa më ntépëtëni ryeyët ile fokahniko fakulu ūa tavélehnëni njí.

<sup>33</sup> Pacëlohma ten, muntatëhni Pol vëhni fop tokëni iñë. Më ntehnékëhni: «Dol nke wafac pëhw gë wahnah ga nkerun hn'ufëmpëhnahnah sisikulu li, do ñoñ tokëdiluhna.

<sup>34</sup> Awa ami kamënaŷehnëdëmu aroku, ge ñadiluna asëmu. Yëtëryin, wëla ahnë aryampo hnë ūuhnë cëvëdilahna imul ðampo.»

<sup>35</sup> Ga nësëko watac, më nufëk mburu, camehnëka ŵënu ḥa tase vahnë fop, tac nkubélehnëk do tok.

<sup>36</sup> Awa vëhni fop njawënantëlehnini do pëgwëlehnëni tokëntëndeni.

<sup>37</sup> Vahnë wakeme waki gë wafëhw imbëd gë wahi g'imbëd g'aryaw (276) yebunëho fop sisikulu hna.

<sup>38</sup> Ante tokëbunëho hafo fihnëfu ḥa, më ntorjëni roka ūa gë wov ḥaŷetahnëni idib sisikulu ḥa.

### Ipérëka sisikulu ḥa

<sup>39</sup> Ikëd vambëj nudëniho ante pacëko ḥa, bare wëla aryampo hnë vëryokun vëvë sisikulu va yavëtëlohma hn'ile nkebunëho hna. Umë pëhnani pohëni sisikulu ūa hnam ge kodëni.

<sup>40</sup> Awa më pëtëni waryëhwëra wale hahnëdahnëde sisikulu ūa tavëni wov hna; wati rac dënk pëtëlehnëni waryeyët wale ūabahniko wadëhwa Wade satënandeho sisikulu ūa. Tac matëndëni ipand inte yiryeryëd karyënkw soñe sël ūa peña, pabëni g'itëfary.

<sup>41</sup> Bare sisikulu ūa më njik pohak hnë yëbelan wavénkwéhn nkérëyal, teryalehn hnam. Ankaf sisikulu ḥa më pohak ðus nkérëyal hna, kodilohna mbok ñenkëlehna, tac wavonkëlo ūenka, wahwéhn fanka ḥa, më nihëk sisikulu ūa kamëhni.

<sup>42</sup> Watac ga ntiyak, wasodade ūa ñadëniho ndawënihëhni vësëdik va, soñe ahnë antë peh ge ndëfad ūenka hna.

<sup>43</sup> Bare ofisiye ūa ñadëho pehëta Pol awa më tavétehnékëhni ile ñadëniho ntini ūa; më ntehnékëhni vële holëk ūenka va ntëbani ndëfani ndanëni.

<sup>44</sup> Tac vëyëntaw va pélani vacal ma vanihel sisikulu va, tefenihëhni. Koyëna ndanëniho vëhni fop yam fo hara ahnë cëmëna.

## Vantiyehn Vëfayik 28

### Hnë Tinti Malët hna

- <sup>1</sup> Ante ndanëbunëho fuhnë fop yam fo ña, më fëyayibun Tinti rac Malët macik.
- <sup>2</sup> Vële lëdëk hnam va më kacanihëfu g'untënah cancaf; pëdëhnënihëfu hwëdëh hucankaf, kacahnënihëfu, kabi tëvëdëho do huji ha njoko.
- <sup>3</sup> Pol më mbarëpik kore wadëhwa, ntab hwëdëh hna, bare lën më cahnik yakah hna ñarëka vák li, nkolehna hnam.
- <sup>4</sup> Vëvë Tinti rac va, ante nuniha lën ÿa ga ntasad vák Pol hna, më ntehnëlëdëni: «Aÿi asan lëk aryaÿ vahnë ye. Pehik wov hna, bare Wënu ña maÿëna nkonti duniÿa li.»
- <sup>5</sup> Bare Pol më cëlëvëtaka lën ÿa hwëdëh hna do davëdilawohna ajar ña wëla toyë.
- <sup>6</sup> Ntiyahnekëhniwo nudëniha tameki ga matëka vák ÿa ma njod cëmëlehn tañ, bare ante napëniho hafo mbiÿ ña, nuniho ñoñ dilahna. Awa më nkwëcëtëni vinahan vidëw hni va, ntehnëni Pol wëni ye.
- <sup>7</sup> Wëhaÿ yeho darël hnam wale kwëhnëko asankaf Tinti ale waciko Pibëliyus. Më ntëvakëfu lëv sankaf hnë wafac warar.
- <sup>8</sup> Hara rëmu pad hna nkeho: ures yak mbahn tesëko do donk yaryaryëdëhawo fëna. Pol më njik njëka do tindëka wëbák ña, njëfanëka, njérënëlehna.
- <sup>9</sup> Ga ndëcëk umë vëres vëÿëntaÿ vëvë Tinti va fop njijëdëniho do vëhni fëna njérënëkëhniwo.
- <sup>10</sup> Umë njëdanihëfu untënah cancaf do, ante tëkëko wati ile vokahnëdëfun gë wov ña, njëdanihëfuno ile valëkëfuno soje uyas ûa fop.

### Tëkëdëni Rom hna

- <sup>11</sup> Ga nuÿabun wadepera watar hnam, më hayëbun sisikulu ile hwëhniko Alekësandëri hna, ile wacëdeho «Diyosëkur », ile yeho hnë Tinti wati wëh hna fop.
- <sup>12</sup> Rëkëbun Sirakis do ñëwëbunëho hnam wafac warar.
- <sup>13</sup> Tac vok ryëcalëlehnëfu rëkëfu hn'inaÿ Regiyo. Ga pacëk, sël pëgwëlehn cëlënd, do hnë wafac wahi rëkëlehnëfu hnë sëla Pusol hna.
- <sup>14</sup> Vële hwëtahnëk rëkatëbunëho hn'inaÿ tac. Umë tëyënihëfu ÿëwëfu gë vëhni soje wafac mbëd gë wahi. Tac ryëcalëlehnëfu gë wapary fo gëRom ka.
- <sup>15</sup> Vële hwëtahnëk vëvë Rom va njëtaniho njijëbun, vëhni njijëdëniho hafo Saha Apiyus hna do hn'ile macëde Vacery Vatar hna kacanihëfuno. Pol nundëhni tuñ, më camehnëka Wënu ña do ñab g'ahawary sakahnë hadëwu ha.

<sup>16</sup> Ante tækëbun Rom ḥa, më maŵeryanik Pol ntëd hn'acery minu fo gë sodade ryampo njékanda.

### Ikaraj Pol Rom hna

<sup>17</sup> Ante ntiniho wafac warar ḥa Pol më payehnökëhni vësankafwasëwif|SëwifwavëRom ūa njijëni ūalu hna. Ga mbarëni më ntehnökëhni: «Vëýënta mën, mama nkobu dila ūeh bulunda fu hna, do dila fëna ile hnëmpëlëk gë namu warëm fu ūa, pëlayibuhöYerusalem hna do yëdahniwu hnë wasodade Rom.

<sup>18</sup> Vahnë vërac, ante pëcëtanihowo ḥa, ñadëniho tavëniho kabi ñoñ vëhnulohna ile rëfëka ndaŵahnëniho.

<sup>19</sup> Bare kabi wasëwif ūa ɻwëýëni, më ūecahnëbuhaSesar. Bare dila rac kabi ñadëfu lehnëwëhni wameh bulunda mën ūa.

<sup>20</sup> Soje umë rëyahnëmu ayiju nulin do hnësëhnu; kabi soje ale napëdëniho bulunda vëvalsërayel|Isërayel do rëkik tame ūa ūabahnibu gë vankëncä.»

<sup>21</sup> Wasëwif ūa më ntëkwaniha: «Wëla kayëte nte ūatik Yude soje lëw hu nuýalëfuhna do la aryampo bulunda lëw fu ūa matina hatac njij pëyafu soje lëw hu ile wok yivëna.

<sup>22</sup> Bare ñadëfun ahnësëhnëfu wëjë dënk ile hnaharu ūa, kabi njëtëbun gante-wo-gante nkeni vahnë vële hnësëd wameh soje Nkaŵ nte rëfëdu ḥi.»

<sup>23</sup> Awa më kahnëndëni fac ile mbokëd mbarahnëni gë Pol ūa. Fac rac njabiniho ntëbi haryënkwëryënkw tëkatëniha hn'ile ntëdëko hna. Kobëri g'acahnëfëd ga hafo g'anëka ga karanjëdëhëhniwo. GëSariya|Sariya Moyis ūa do gë Vëkayëtewakila|Kila ḥa nësëhnëdëhëhniwoNaŵ ūënu|Inaŵ ūënu ḥa ḥa do koyëna njawërëdëho kwëtahnëniha Yesu.

<sup>24</sup> Bare vëryampo fo ūawëko wante nësëdëho ḥa, vëýëntaw va ɻwëýëniho vëhwëtahnëdina.

<sup>25</sup> Wati nte pitélëdëniho ḥa, vëwëryélëlohna yëbëlan lëw hni. Awa Pol më ntehnökëhni: «Iyir Ipacah iña toña nësëhnëkëhniwo vacérakëlo hun va hnë ūëskila|Kila ale ūaciko Esayi hna ante ntehnëdëho:

<sup>26</sup> «“Yiryeyi alehnëhni iyi bulunda: Kodun awëryu dus bare hara ñoñ yëtéluhna paryi; kodun ayëku dus, bare hara nuluhna paryi.

<sup>27</sup> Paryi nke iyi bulunda kambékëhni vankaf va. Ciñani vanëf va do ndëmëni soje antë vinkër vidëw hni va nu, antë vanëf vantëw hni va nkwyry. Ge gena umë njijakëndëni gë ūal mën do tavëhnakëndëbuhëhni yërenëwëhni fëna!»

<sup>28</sup> Pol më mbok ntehnëk: «Tëfëka ayëtu iñë ryampo: kabi koyëna nke, tame vële wok vëyena wasëwif va pëyayini wakasëk ipoh nte ūatik gë ūënu ḥa. Vëhni, nëpadëni wanës watac.»

<sup>29</sup> [Ga nësëk Pol watac, wasëwif ūa kahnëtalehnëni nkujelëhatëndëni.]

<sup>30</sup> Wabëhn waki ntiko Pol cery nte cosahnëdëho nkehahn hna. Kacadëhëhniwo vële yijëdëho njëkëniha va fop.

<sup>31</sup> Pëyahnëdëho Naŵ Wënu ña do karanjëhnëdëhëniho soñe Ahwëhn a YesuKëris g'ikwëtahn yabah do hara memaŷehnina.

## Rom

### Rom 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Ami Pol, aryokuŋéhn YesuKéris, heréhnéryidéhu anji kayëte. Ÿënu ña macéko yewuafayík|Afayík alëwu, téhnako soje fëyahnënduWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën wadëwu ña.

<sup>2</sup> Wañi ye wante ntehnéko Ÿën njédahnëd kobéri ña. Watac pëyahnëdënihowakila|Kila wadëwu ña hnë Vikerëh Vipacah hna.

<sup>3</sup> Soje Aju ÿa nësëd: g'ankeya ntëwu ahnë ña, hnë hnënk Ahnaŵ aDavid nagiko;

<sup>4</sup> bare gë cape lyir Ipacah, tufahnik gë fanka, ante mbëhnëndanik vësëm hna, Aju Ÿënu|Aju Ÿënye, Ahwëhn fu Yesu Kéris.

<sup>5</sup> Gë umë nuýabu uyëd yewuafayík|Afayík soje untënah Kéris ña, yohahnëwëhni vahnë vëvë wayal vi fop kwëtahnëniha do maŵëhnëniha.

<sup>6</sup> Hnë vërac nkentirun wuhne fëna, wuhne vële macék Ÿën kwëhnaryu Yesu Kéris.

<sup>7</sup> Ÿuhne vële ye Rom vi heréhnéryidéfu, Ÿuhne vële ñad Ÿën do macék ayewu vëlëwu. Arabi Ÿënu ña Rëm fu ÿa g'Ahwëhn a Yesu Kéris ndëwanihu do njédënihu yam ÿa.

#### Pol ñad nji Rom

<sup>8</sup> Ani gë fop, camehnëdëfuga Ÿënu ña, gë wac YesuKéris, soje Ÿuhne fop, kabi nësëde soje kwëtahn hun ña duniÿa li fop.

<sup>9-10</sup> Ÿënu ña njëtëk toña hnësëdëfua, umë ale ryokuŋéhnëdëfua g'intawary fop pëyahnWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën ña soje Aju ÿa. Njëtëk nahadëfua soje hun ÿa kwëlëkwël ante-wo-nte njëfadëfua ña. Tëyëdëfuga Ÿënu ña, ge maŵëk, ndemawo fere yihahnëryiwu tame ÿal hun hna.

<sup>11</sup> Paryi pëyadëmu pérëko dus nulin, soje yonéhnéryiwu uyëd ryampo uva lyir Ipacah iña nkwenahn yawa kwëtahn hun iña.

<sup>12</sup> Ille ÿadëfua hnësu ÿa, umë ye: nkelahnin më hodën ndemalënden hn'ikwëtahn fu hna.

<sup>13</sup> Vëýënta mën, ñadëfua ayëtu, pëhnabuho wahwënta wayabah yiryiwu yékiwu, bare memako ha gaki. Ñadëfua doku mën ÿa kwëhna nafa ÿalun hna fëna, gante kwëhnak nafa hnë vële wok vëyena wasëwif vëýëntaw ki.

<sup>14</sup> Tëfëko yiwu forosima hnë vële-wo-vële, vële hnëgak gë vële wok vëhnëgana, vële njabék uyët gë vële nkok yabëna.

**15** Soje rac hwéhnahnëbu inji ña cancaf yonéhnéryiwuWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ña, ūuhné vèle lëdékRom vi fëna.

### Fanka Wanës Wakasék

**16** Cëfëhnëdilohna fëyahnuWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ña: fanka Ŵën fale pehétahnëdëhëni fop vèle hwëtahnëd va ye,wasëwif|Sëwif û ten, tac vèle wok vëyena wasëwif va fëna.

**17** G'ikwëtahn ña do soje ikwëtahn ña Wanës Wakasék ña tufahnëd usatah Ŵënu ña: gante kerik ka: «Ale saték g'ikwëtahn nkod kwëlékwël.»

### Vahnë va fop menëni

**18** Paryi nke, ntavah Ŵënu ña cëlahnëja cëlahnidëhu soje vahnë vèle ûenëk va do vèle nënkwahnëk g'umë. Gë vankeya vantëŵ hni va, memaÿehnëni toña ÿa nti ile rëfëka ÿa.

**19** Vëhni, ile kod njët ahnë hnë Ŵënu ña pacékëhni kabi Ŵënu ña tufékëhni.

**20** Kabi, kobëri ga ntihahnëk Ŵënu ña duniÿa ÿi, vankeya vantëŵu vante wok nudena va: umë ye fanka falëŵu fale wok pudina muk fa do gë nkeya cancaf ntëŵu ña. Viÿë virac nude ðus gë wadoku wante ntki ña. Awa vahnë va vëhwëhnadina toña le maŵéhnëdeni soje ile ntini ÿa.

**21** Njëtëniha Ŵënu ña, bare vëlénënëdilahna do vësamehnëdilahna gante tefëka soje lëŵu ka. Vinahan vidëŵ hni va goryeryëdina nafa, do hakili lëŵ hni hnënk wah ÿa hn'umëhwëry hna ntabik.

**22** Ntiyahnekëhni kwëhnani uyët bare g'ahaŵary nënkwëdëni:

**23** pakëtëni humpenicëmb|lcëmb Ŵën hunte wok cëmëdina ña, nëmpëtëni gë waravahn vahnë vèle sëmëd gë wusëry gë wule yasëd do gë vile huhad.

**24** Soje rac tavahnékëhni Ŵënu ña hnë viÿë vironkah hna, gante ñad walaŵary walëŵ hni ka, koyëna ntilëdëni vimbahn vidëŵ hni va usëfëhnah.

**25** Nkwëcëtëni toña soje Ŵënu ña gë wamér: umë ye ile ntki Ŵënu ña cëmbëdëni do ndokuñehnëdëni tavatëniha ale lika dënk, umë rëfëka cëmbënde kwëlékwël! Amina.

**26** Soje rac tavahnékëhni Ŵënu ña hnë iña nte sëfëhnëk hna. Vësëval vëlëŵ hni va nkwëcëtëni ndakëntal nte sajëk ña: gë vësëvalëntahni ndakëdëni, ndakëntal nte wok tefelahnna nke.

**27** Vësan va fëna koyëna ntidëni. Gona ndakëndëni gë vësëval, gë vësan ntahni ñalëdëni ðus. Vësan va ntilëdëni viÿë visëfëhnah do koyëna, nuÿadëni hnë vëhni dënk icos nte njojëk nkeya meh ntëŵ hni ña.

**28** Kabi ñwëÿeni vëyawëtëdilahna Ŵënu ña, umë tavékëhni hn'inahan meh tac, soje ntihahnëdëni ile wok tefelahnna ntiyi.

<sup>29</sup> Mbahnékéhni wasakahn ūa do sifa rumpak fop fëbékéhni, iñeh, iña le-wole, gë wayap, iñewary ñadëni ryaŵ vahnë, conk gë vahnë, titahn vahnë, inëw vahnë,

<sup>30</sup> do menélendëni wamac; ñeñeniha Ŵënu ña, njewëdëni, nañenadëni, bëntadëni, nuñadëni wafere ūa fop soje ntihahnëni wameh ña; vëwañhnëdiléhnhna vële hnagékéhni.

<sup>31</sup> Vëhwéhnana hakili, vëlidina ile nëséhnëdënihëhni vahnë ūa, njapëni do kañéhnahnëdiléhnhna gë vëýentaw va.

<sup>32</sup> Njétëni dus kiti Ŵënu ña: vële lid koyëna va tefëka cëmëni. Bare nkoni ntindëni koyëna do, kat, mawëndënihëhni fëna vële fabék rac fo va.

## Rom 2

### Kiti Ŵën

<sup>1</sup> Wëjë ale hitijédéhëhni vëýentaw vi, gante-wo nkeru ka, kwéhnadila toña le ñawënderu. Ge kitijéduhëhni vëýentaw va do alitënd gë vëhni ka, wëjë dënk sëdad.

<sup>2</sup> Ha, njétëbun Ŵënu ña gë toña ūa kitijédéhëhni vële lid iÿi sifa viÿe va.

<sup>3</sup> Ntiyahñéki bi pehëdu kiti Ŵënu ña, wëjë ale hitijédéhëhni vëýentaw soje vile lidu wëjë fëna va?

<sup>4</sup> Njafëru bi ipérëna cancaf Ŵënu ña, umë ale ryuñenanëhnëdëhi do nkok yancëna ntava dus? Yëtëlihna bi, Ŵënu ña tufëdëhi pérëna dëwu ña do umë njodëhi awécët vankeya hu va?

<sup>5</sup> Bare kambëki nkaf ña, ñadila awécëta. Soje rac mbarëpadu ipiniñ nte ūak hnaÿék hafo hnë fac le tufand Ŵënu ña ntavah ntëwu ña do gë kitij catah dëwu ña

<sup>6</sup> do cosëdëha ale-wo-le soje ile ntik ūa.

<sup>7</sup> Njedadëhëhni duniÿa le wok pudina vële yëkëlehñed kwëlékwël ntindëni uférén va do yëkëlehñed koyënaicëmb|lcëmb iña, ntënah uña do gë le wok gélédina.

<sup>8</sup> Bare Ŵënu ña tufëdëhëhni ntavah cancaf ntëwu ña vële fabék soje lëw hni fo, wëyék toña do mawëhnëni ile wok catëna ūa.

<sup>9</sup> Icos vële lid wameh va umë ye uñeh gë uryëñah ūa, wasëwif|Sëwif ūa ten, tac vële wok vëyena wasëwif va fëna.

<sup>10</sup> Bare icos vële lid férén va umë ye icëmb iña, ntënah uña do gë yam ūa, wasëwif ūa ten, tac vële wok vëyena wasëwif va fëna,

<sup>11</sup> kabi vahnë va fop këñelahnëni haryënkw Ŵën hna.

<sup>12</sup> Ha, fop vële lid wameh hara vëhwëhnanasariya|Sariya Moyis ūa fëna cëmëdëni, wëla vëhwëhnana sariya rac. Do fëna vële hwëhnak sariya Moyis do ntini wameh va gë sariya rac kitinjëdeni.

<sup>13</sup> Kabi gena vële nënjahnëk nëpa sariya Moyis ūa ntehnëd Ŵënu ña catëni, bare vële lid ile nësek sariya va ye.

<sup>14</sup> Ge vële wok vëyena wasëwif, vëhwëhnana sariya Moyis ūa, ntidëni taŋ ile ntehnëk sariya rac ūa, nke had bambery lëw hni nkehëhni, mama nkoni vëhwëhnahnëna.

<sup>15</sup> Tufahnëdëni wadoku wante tëyék sariya ña walaŵary walëw hni hna kerik. Wahakili walëw hni ûa sede watac ye, do vinahan vidëw hni va ntehnëdëhëhni wëli menërun ma wëli njivënërun.

<sup>16</sup> Waŋi fop nude dus hnë fac le kitinjëdëhëhni Ŵën vahnë gë YesuKëris fop ile soňak hnë vëhni ūa gante nësekWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ŵën wante fëyahnëdëfu ki.

### Wasëwif ûa gë sariya Moyis

<sup>17</sup> Awa, wëjë ale ŵaciksëwif, ikwëtahn hu ña hnësariya|Sariya Moyis hna nke do mbëntađu Ŵënu ña hwëhnëki;

<sup>18</sup> njëtëru ile ñad ūa do sariya ūa karaŋëki itëhna nte férénak ūa;

<sup>19</sup> ntiyahñëki ahah vumëp yeru, humpen vële ye hn'umëhwëry hna,

<sup>20</sup> aharaŋ vële rumpak do ayëtëndan vële wok vëyëtëna, kabi sariya ūa tufëki wapacék uyët ûa gë toña ūa.

<sup>21</sup> Awa wëjë ale haraŋjëdëhëhni vëyëntaŵ, karëŋadila bi wëjë dënk? Ntehnëduhëhni vëyëntaŵ va antë nteni, soŋe ye ledú?

<sup>22</sup> Wëjë ale ŵëyëryanëdëhëhni vahnë va antë njëkëlehnënihëhni vësëval vële ūelik, soŋe ye lidu rac? Wëjë ale ūewëkwamën|Wamën wamër wamër, soŋe ye ledú le yevacery|Cery Ŵën Cankaf wantëw hni ūa?

<sup>23</sup> Wëjë ale vëntad kabi kwëhnaru sariya ūa, njafaŋjëduha Ŵënu ña gante nkoru didila ile ntehnëk sariya lëwu ka!

<sup>24</sup> Vikerëh va pëyahnëk wapacék: «Soŋe hun ūa njewahnëdëni ūac Ŵënu ña vële wok vëyena wasëwif va.»

<sup>25</sup> Ge maŵëhnëru sariya ūa, háci|Háci ūa kwëhnak nafa; bare ge maŵëhnëlihna sariya ūa, had kácilihna nke.

<sup>26</sup> Do ge asan ale wok kácina maŵëhnëk sariya ūa, Ŵënu ña didilahna bi had ale hácik?

<sup>27</sup> Asan ale wok kácina mbahn dë̄wu, bare ge maŵehnök sariya ſa, kitinjëdëhi menëru, wëjë ale hácik do hwëhnak sariya le herik ſa bare wok maŵehnëlihna.

<sup>28</sup> Gena ile hnude lidëha ahnë nke sëwif paryi, do gena fëna háci le kácik mbahn ſi ye háci paryi ſa.

<sup>29</sup> Bare, ile lidëha ahnë nke sëwif paryi ſa, ile yeha bambery ſa ye, ale hácik ntaŵary dë̄wu ña, háci le ntid lyir Ŵënu ña, gena háci va sariya herik. Sëwif paryi nuŷadina cëmb dë̄wu ña hnë vahnë, bare Ŵën hna nuŷad.

## Rom 3

### Vahnë va fop menëni haryënkw Ŵën hna

<sup>1</sup> Awa, ye kwëhnaksëwif ile nkoni vëhwëhnana vëýëntaw̄ va? Ye nëfadháci|háci ſa?

<sup>2</sup> Ige sëwif ña njabëka hnëfak ūa dñus. Ule ſak hwëhnak nafa ſa, umë ye Ŵënu ña vëhni kwëtehnahnëko wanës wadëwu ña.

<sup>3</sup> Bare ge wasëwif wëryampo vëhahnëndana, umë memaŷehnëdëha bi Ŵënu ña nko kahnënda?

<sup>4</sup> Muk! Tëfëka njëti Ŵënu ña gë toña ntid le-wo-le ſa, wëla ntehni vahnë va fop vëwér ye, gante nësék vikerëh ki: «Soje njavëti catëru hnë wanës hu hna, do toña hwëhnadu ge kitinjëderu.»

<sup>5</sup> Bare ge ntidén ile rumpak do umë tufahnëd Ŵënu ña catëk, ye rëfëka nësin? Ŵënu ña tumpak bi ge pinijëdëhëfu? (Anësa vahnë ña hnësëdëfu.)

<sup>6</sup> Muk! Ge Ŵënu ña tumpakënd, hak kokënd kitij dñuniya ſi?

<sup>7</sup> Bare ge gë wamér mën ña cahnëd dñus toña Ŵënu ña tufahnahnicëmb|lcëmbdëwu ña, awa soje ye wobu hitinjigu menëbu?

<sup>8</sup> Soje ye kodelënëhna ntehnin: «Dinëfu uweh cahnahni uférén hnam»? Nkeni dënk vële wërahnëdëhëfu, ntehnëndëni koyëna karanjëdenëhëhni vahnë va. Bare vële hnësëd watac vi tefékëhni kitijini menëni.

### Ale satëk gena

<sup>9</sup> Awa ye rëfëkëfu nësin? Fuhnëwasëwif|Sëwif ūi, ntëbinëkëhni bi vahnë vëýëntaw̄ vi? Muk! Tëk tufahni wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif va fop imëk wameh hna nkeni.

<sup>10</sup> Kerik wanës Ŵën hna: «Ahnë asatah gena, wëla aryampo dënk;

<sup>11</sup> wëla aryampo kwëhnahna hakili, ma ale yekëlehnëdëha Ŵënu ña.

<sup>12</sup> Fop tavëni nkaŵ pérén ña, ndampo fo nufëni nkeya meh. Ahnë didina férén, wëla aryampo dënk gena!»

<sup>13</sup> «Wahohna walëw hni ūa had wayag wale fidëtik nke, waryëw walëw hni ūa tokandënihëhni vahnë va.» «Ile sahnëd waŵës walëw hni ūa had wanto lën nke.»

<sup>14</sup> «Dëwan ūeh fo fëbëk waŵës walëw hni hna gë wanës wagunkah.»

<sup>15</sup> «Nkaryëdëni ñap soje ndaŵënihëhni vahnë;

<sup>16</sup> hn'ile-wo-le ndëcëtani hna fop përëkanëdëni do yiŵëhnah fo tavëdëni hnam.

<sup>17</sup> Vëytëna nkaŵ yam.»

<sup>18</sup> «Dakëdilëhnhihna gë Ŵënu ḥa.»

<sup>19</sup> Awa njëtinëk fop ile nësëdsariya|Sariya ūi, soje vële rëfëka maŵëhnëni sariya rac va nësëd. Nke koyëna soje ahnë antë kwëhna toña le maŵëhnëde, do vahnë vëvë duniÿa vi fop njavëtini menëni haryënkw Ŵën hna.

<sup>20</sup> Ahnë gena ale ntehnëd Ŵënu ḥa catëk soje ile maŵëhnëk sariya ūa; gë sariya ūa njëtëndanëde wameh ḥa.

#### Ikwëtahn satënëdëha ahnë

<sup>21</sup> Bare tame, usatah Ŵënu ḥa tuféhnak hara gena gësariya|Sariya ūa. Sariya Moyis ūa, umë dënk, gë wanëswakila|Kila ḥa pacënëk watac.

<sup>22</sup> Usatah Ŵënu ḥa aki tuféhnak: catahnëdëha gë vahnë va soje ikwëtahn dëw hni YesuKëris ḥa. Ntinëhnëdëhëhni vahnë vële hwëtahnëka Këris va fop, kabi vahnë va fop hëñélahnëk haryënkw Ŵën hna:

<sup>23</sup> paryi nke, fop menëni do vëhodina tékënëniicëmb|Icëmb Ŵënu ḥa.

<sup>24</sup> Bare Ŵënu ḥa, hn'ipérëna dëwu hna, catahnëdëha gë vëhni, uyëd ule njëdëkëhni ye gë fere ipeh nte njojëk Yesu Këris ḥa.

<sup>25</sup> Ŵënu ḥa cahnëka Këris ūa sadëha soje lëw fu pehëtahnëfu wameh fu ḥa. Ndehëtëk sat lëwu ūa soje ipeh fop vële hwëtahnëd sadëha rac va. Ŵënu ḥa ntiko rac soje tufahnëd catëko kobëri ḥa, ante nduñenanëkëhniwo vahnë va wameh wante ntidëniho.

<sup>26</sup> Ntiko rac fëna soje tufahn icat dëwu ḥa hnë iÿi wat, soje nko cat do catënëhni vële hwëtahnëdëha Yesu va.

<sup>27</sup> Nkok bi awa ile hode mboki naÿenahni? Iÿehne sariya ūemaÿehnëkëfu naÿenayin? Sariya le rëyëd ntiyin iñë ūa bi ye? Hali le rëyëd ikwëtahn ḥa ye.

<sup>28</sup> Kwëtahnëbun ahn'a soje ikwëtahn dëwu ḥa catënahnik haryënkw Ŵën hna, gena kabi ntid ile ntehnëk sariya ūa.

<sup>29</sup> Ma, Ŵënu ḥa Ŵënwasëwif|Sëwif fo bi ye? Gena bi fëna Ŵën vële wok vëyena wasëwif? Ha, Ŵën vële wok vëyena wasëwif ye fëna,

<sup>30</sup> kabi Ÿën huđampo fo ye. Umë satënëdëhëhni vëlehácik|Háci va g'ikwétahn dëŵ hni ḥa do gë vële wok vëhácina va fëna g'ikwétahn dëŵ hni ḥa.

<sup>31</sup> Awa, umë pëhnëtanëd bi, g'ikwétahn iŋa ntihëtëden nafa sariya ſa? Muk, gena koyëna! Njëdađenëha sariya ſa nafa lëŵu ſa fop.

## Rom 4

### Gante kwëtahnëkawo Abërahám Ÿën

<sup>1</sup> Tame, ye rëfëka nësin soŋe Abërahám ſa, rëm sankaf fu ſa? Ye nuŷak gë fanka lëŵu fa fo?

<sup>2</sup> Ge ntehnik Ÿënu ḥa catahnëka soŋe ile ntik ſa, awa kwëhnak ile kod naŷenahn, bare kodina haryënk Ÿën hna.

<sup>3</sup> Vikerëh va më lehnëk: «Abërahám më kwëtahnëka Ÿënu ḥa do Ÿënu ḥa soŋe rac catahnëka g'Abërahám.»

<sup>4</sup> Ale ryokuŋëd nuŷad icos; icos tac gena ile njëdik aki fo: ile rëfëka ye.

<sup>5</sup> Ge ahnë dokuŋëdina bare kwëtahnata Ÿën hunte lidëhëhni vëwen catëni va, hutac ntehnëd catëk kabi kwëtahnëka.

<sup>6</sup> David koyëna dënk njëwëk soŋe uhnëfak ahnë ale ntehnëk Ÿën satëk hara yëkëna doku lëŵu:

<sup>7</sup> «Mbetani vële ravëhnik ile ntëntëni ſa do sankëhnik wameh va!

<sup>8</sup> Mbetak ale nkok dëkwëhnëna Ahwëhn a wameh wadëŵu ḥa!»

<sup>9</sup> Uwi hnëfak vëlehácik|Háci va fo bi hwëhnëk ma gë vële wok vëhácina per kwëhnëni? Takan nësinëk: Ÿënu ḥa catahnëka g'Abërahám soŋe ikwétahn dëŵu ḥa.

<sup>10</sup> Bare guve ntehnëko Ÿënu ḥa catëk? Ante káciko ḥa bi nke ma ante nkoyiko kácina ḥa nkeho? Gena ante káciko ḥa, bare kácilohna ten!

<sup>11</sup> Kácahnënde ſa Ÿënu ḥa catahnëkawo gë Abërahám kabi kwëtahnëkawo. Tac Ÿënu ḥa njëdakawo dahëse ile yeho háci ſa soŋe tufahnahn catahnëka g'umë. Koyëna Abërahám yeho rëm fop vële hwëtahnëka Ÿën hara vëhácina soŋe Ÿënu ḥa catahnahna gë vëhni fëna.

<sup>12</sup> Rëm vële hácik yeho fëna. Dehnëla vële hácik mbahn dëŵ hni fo, bare vële rëfëd kwëtahn nte kwëhnako rëm fu Abërahám ḥa: umë, kwëtahnëkawo Ÿënu ḥa ani gë kácahnënde.

### Ile ntehnëk Ÿënu njëdahnëd

<sup>13</sup> Ÿënu ḥa më lehnëkawo Abërahám gë vële hnagëlëd hnë vutah vuntëŵu va vëhni lëwëd duniÿa ſi. Bare Ÿënu ḥa dehnëlohnä rac kabi Abërahám maŵëhnëkosariya|Sariya ſa. Ntehnëko kabi Ÿënu ḥa catahnëkawo g'Abërahám soŋe ikwétahn dëŵu ḥa.

<sup>14</sup> Ge vële ūwéhnék sariya fo hnuŷakënd iñi ntë̄w, awa kwëtahn iña kwéhnana nafa do ile ntehnéko Ÿën njédañné ña gokëndina.

<sup>15</sup> Sariya ña ntavah Ÿën ña njojëd; hn'ile nkok gena sariya idënt gedina.

<sup>16</sup> Koyëna, ile ntehnék Ÿën njédañné ña kwëtahn fo njojëd nkehahn uyëd Ÿën ña do pacék vutah Abërahám va fop nuŷadëni, gena soje vële ūwéhnék sariya fo bare fëna vële hwëtahnëd gante kwëtahnék Abërahám ka. Abërahám ye rëm fu ña fuhné fop.

<sup>17</sup> Gante pëyahnék Vikerëh ka: «Ntimi Rëm wabulunda wayabah.» Rëm fu ye haryënkw hnë Ÿën hunte kwëtahnék ha, Ÿën hunte vëhnëndanëdëhëhni vësém va do lid nke ile wok gena ña.

<sup>18</sup> Abërahám, hnë wati le nkoko tefelahná kwëtahnéhna, kwëtahnéko. Umë nkehahnék koyëna rëm wabulunda wayabah, gante ntehnékawo Ÿën ka: «Vutah hu va njabëdëni.»

<sup>19</sup> Ikwëtahn Abërahám ña ñaŷetadilohna mama nkëhnék tëka wabéhn keme do pacékawo mbahn dëwu ña ntafëko dus do Sara, asëvalu, nagëdilohna.

<sup>20</sup> Nkoko kwëtahn do dilohna vinahan viki ile ntehnékawo Ÿën kobëri ña; ikwëtahn dëwu ña njaŵenëdëhawo docëmbëdëhawo|lcëmb Ÿën ña.

<sup>21</sup> Pacékawo dus Ÿën ña kođ nti ile ntehnëka ña.

<sup>22</sup> Soje rac Ÿën ña catahnëka g'Abërahám.

<sup>23</sup> Bare wanës Ÿën «catahnëka g'Abërahám», gena soje lëwu fo herik.

<sup>24</sup> Kerik fëna soje lëw fu fuhné vële rëfëka ntehninëfu catinék, fuhné vële hwëtahninëka Ÿën hunte ūatëndëka hnë vësém hna Yesu Ahwéhn fu ña.

<sup>25</sup> Ÿën ña njédañnéka cëm soje wameh fu ña do matëndëka soje catin haryënkw lëwu.

## Rom 5

### Ige yam gë Ÿën

<sup>1</sup> Koyëna Ÿën ña g'ikwëtahn fu ña catahnëka gë fuhné do nkeyinék yam gë Ÿën ña g'ile ntinëhnékëfu Ahwéhn fu ña YesuKëris.

<sup>2</sup> Soje lëwu ña rëkahnninék, g'ikwëtahn iña, hn'ipérëna Ÿën le yehahninék tame ñi. Do ile hnatékëfu ña ikwëtahn nuŷa sahicëmb|lcëmb Ÿën ña ye.

<sup>3</sup> Do kat, natëdëhëfu wëla uryëñah fu hna, kabi njëtëbun ryëñah ūa iduñëna nagëd,

<sup>4</sup> iduñëna ña ikahnënda ña nagëd do ikahnënda ña ikwëtahn nagëd.

<sup>5</sup> Iñi kwëtahn tokadilëfuhna, kabi Ÿën ña campehnék dus iña dëwu ña wasakahn fu hna gë lyir Ipacah inte njédañnéfu ña.

<sup>6</sup> Nurun, ante nkoyinéko kwéhnayilénéhna ten fanka ḥa, Kéris ūya céméhnékéhni vëwen va hnë wati le ñadého Ŵën hna.

<sup>7</sup> Ntakék ahnë maŵ cém soje ahnë asatah. Mpëd ahnë njawénakénd cém soje ahnë aférën.

<sup>8</sup> Bare Ŵënu ḥa tufékéfu ḥahnékéfu: Kéris ūya cémék soje lëw fu hara vëwen woyinéko.

<sup>9</sup> Ge Ŵënu ḥa catahnéka gë fuhné gë sat Kéris ūya hak nkod pehétéléfuhna, gë umë fëna, ntavah Ŵënu ḥa?

<sup>10</sup> Vëyéw Ŵën yeyinéko bare g'icém Yesu ḥa ntkéfu wélawo waléwu. Awa ge wélawo waléwu yeyinék, hak nkod pehétéléfuhna g'uwám Aju ūya.

<sup>11</sup> Do kat: natékéfu gë Ŵënu ḥa kabi Ahwéhn fu ūya Yesu Kéris konjéndélehnékéfu tame gë Ŵënu ḥa.

### Adam gë Yesu Kéris

<sup>12</sup> Soje ahnë aryampo fo ténkahnik wameh ḥa duniýa li, umë ye Adam, do wameh ḥa yojék cém iña. Do cém iña campék hnë vahnë hna fop, kabi fop menéni.

<sup>13</sup> Ani gë Ŵënu ḥa njéténdanahnéndasariya|Sariya ūya Moyis, wameh ḥa téko nke duniýa li. Bare, kabi sariya gelohna ten, Ŵënu ḥa dëkwélohna wameh ḥa.

<sup>14</sup> Bare, kobéri yamani Adam hna hafo va Moyis hna, icém iña naŵéko, wëla hnë vële woko vëwenélohna had Adam, umë ale wëyéko dënénédina wanës Ŵënu ḥa. Adam yeho icën ale rëfékawo nijj a.

<sup>15</sup> Bare nëmpélék ile ntko Adam ūya gë uyéđ Ŵënu ḥa. Ge uŵeh ahnë aryampo arac ntk céméni vahnë vëyabah, do kas péréna Ŵën njabéđ dëcët soje vahnë vëyabah, gë uyéđ ule ūatik hn'ipéréna ahnë aryampo ūya, umë ye YesuKéris.

<sup>16</sup> Do uyéđ Ŵënu ḥa mëntélëna gë uŵeh ahnë aryampo ūa. Ikitiň rëfék uŵeh ryampo do ikitiň tac yod g'icéđ vahnë; bare uyéđ Ŵënu ḥa rëfika wameh wayabah do uyéđ rac yod gë usatah.

<sup>17</sup> Bare, ge cém iña naŵék kabi ahnë aryampo fo lik uŵeh ryampo, awa do kas vële hnuŷad ipéréna yabah gë uyéđ usatah ūa, soje Yesu Kéris ūya fo naŵandéni.

<sup>18</sup> Awa, uŵeh ahnë aryampo yokéhni g'icéđ vahnë fop. Ndampo fo nke fëna, doku satah ahnë aryampo yokéhni g'usatah vahnë fop, do kwéhnahnéni uwám paryi.

<sup>19</sup> Koyéna, ahnë aryampo fo wëyéko dënénédilahna Ŵënu ḥa, do kore sankaf vahnë nkeni vëwen. Ndampo fo nke, ahnë aryampo fo lénénéka Ŵënu ḥa do kore vahnë vëyabah caténédeni.

<sup>20</sup> Sariya ſa tēkiko ſoje nkwenahn wameh ḥa. Tēk pēgw wat i rac wameh ḥa nkwenako, bare iperēna Wēnu ḥa nkwenako dēcēt.

<sup>21</sup> Koyēna wameh ḥa naŵēko do njiryeryēdēhēhniwo vahnē va g'icēm. Ndampo fo nke, iperēna Wēnu ḥa naŵēk ſoje catēnahnhēhni vahnē va do njiryeryēhni g'uwmām usēr g'ikwētahn Yesu Kēris, Ahwēhn fu ſa.

## Rom 6

### Had vēle sēmēk pañare wameh

<sup>1</sup> Awa tame, ye rēfēka nēsin? Tēfēka bi nkoyin wameh hna nkwenahn dūs iperēna Wēnu ḥa?

<sup>2</sup> Muk! Gena koyēna! Nkeyinēk had vēle sēmēk pañare wameh ḥa, awa hak kodēn nkoyin wameh hna?

<sup>3</sup> Yētēluhnā bi, fuhnē vēle yaryik ſoje nkentinēfu gē YesuKēris vi fop, cēmēntinēkēfu g'umē?

<sup>4</sup> Awa gē yarya ſa mbañaryinēkēfu g'umē nkentahninēfu cēm dēwu hna, ſoje fuhnē fēna naganēfu g'ahawary had gante mbēhnēndaniko Kēris gē fanka fasēmbik Rēm ka.

<sup>5</sup> Ge aki nkentinēkēfu g'umē g'icēm nte wēntēlēk gē dēwu ḥa, nkentēdenēhēfu fēna g'umē g'ibēhn nte wēntēlēk gē dēwu ḥa.

<sup>6</sup> Yētēnēfu dūs wanji: ahnē ale yeyinēko kobēri ſa pakaryik kērēwa hna gē Kēris, ſoje iña meh mbahn ḥa antē goryery fanka hnē fuhnē do hara goyilēnēhna vēramp wameh,

<sup>7</sup> kabi ale sēmēka pehētik, gona aramp wameh ḥa.

<sup>8</sup> Ge cēmēlahnninēk gē Kēris ſa, awa kwētahninēk mbēhnēden fēna g'umē.

<sup>9</sup> Njētinēk dūs Kēris ſa mbēhnēk do bokēdina cēm: cēm iña goryeryēna fanka g'umē.

<sup>10</sup> Antē cēmēko ḥa, do icēm dēwu ḥa pitēndēlehnhēkēhni gē wameh ḥa, hwēnta ryampo fo pulehn; bare tame ante mbēhnēk nji, ſoje Wēnu ḥa nkēd kwēlēkwēl.

<sup>11</sup> Koyēna nke, wuhne fēna, hnē ige hun gē Yesu Kēris hna, diryin vankaf hun va had vēle sēmēk pañare wameh ḥa do tame vēhnēk ſoje Wēnu ḥa.

<sup>12</sup> Awa antē wameh ḥa nko kwēhna fanka vimbahn hun vinte sēmēd hna, njohahnu iña meh dēwu hna.

<sup>13</sup> Antē awo ahwētehnahnu viŷe vimbahn hun va hnē doku wameh hna had ile lihande ile rumpak. Bare yēdēhnaryin wuhne dēnk Wēn hna had vahnē vēle vēhnēk do ahwētehnahnuna viŷe vimbahn hun va had vile ryokuŋande iñē fērēn.

<sup>14</sup> Wameh ḥa kodīna mbok ntiwu iñē, kabi genasariya|Sariya ūa wok hnaŵēk hnē fuhnē bare ipérēna Ŵēn ye.

### Hnē dokuŋéhn satah

<sup>15</sup> Awa, tame lē, ye rēfēka nēsin? Ntiđen bi wameh kabi genasariya|Sariya ūa wok hnaŵēk hnē fuhnē bare ipérēna Ŵēnu ḥa ye? Muk! Gena koyēna!

<sup>16</sup> Njétērun dūs: ge ndokuŋéhnēdunēha ahnē had vēramp soje aŵāwēhnahnuna, vēramp ale ryokuŋéhnēdun a yerun —umē ye wameh wante yod g'icēm ḥa, ma imaŵēhn nte yod g'usatah?

<sup>17</sup> Camehnéryina Ŵēnu ḥa! Ŵuhnē vēle yeho kobéri ḥa vēramp wameh, tame karaj nte haraŋirunēho ḥa hwēhnēku do ŵaŵēntun gē walaŵary hun ūa fop.

<sup>18</sup> Pehētirun wameh hna do tame vēramp usatah yerun.

<sup>19</sup> Nēsēdēfu gē anësa vahnē soje ikihn vahnē nte ūatik hnē mbahn hna. Kobéri ḥa, viÿe vimbahn hun va ronkah gē ɻwēyéhn Ŵēn hwētehnahnērunēho soje nke vēramp vēlēw hni. Koyēna nke tame fēna, dihahnéryidēn viÿe vimbahn hun va had vēramp doku ile satēk nte yodēhu gē fop ile ñad Ŵēn.

<sup>20</sup> Ante nkerunēho vēramp wameh ḥa, soje satah ūa afaya yerunēho.

<sup>21</sup> Awa iÿéhne nafa hnuÿarun? Ñoñ, ge gena sēfēhnah. Paryi nke, g'icēm njiryeryéderunēho.

<sup>22</sup> Bare tame, pehētirun wameh hna do vēramp Ŵēn yerun; koyēna nafa ile yodēhu gē fop ile ñad Ŵēn ūa kwēhnadun do watékwa hna tēnkēdun uwám usér hna.

<sup>23</sup> Ha, icos nte cosahnēd wameh ḥa icēm iña ye; bare uyēd ule maŵeryad Ŵēn aki fo ūa, uwám usér ūa ye gē ige gē YesuKērisAhwēhn fu ūa.

## Rom 7

### Ige gē Kēris g'iñēl mēntēlēk

<sup>1</sup> Vēyēnta mēn, njétērun dūs ile ūadēmu hnēsēhnu ūa, kabi njétērungsariya|Sariya ūa: sariya ūa, hnē watī nte nkok cēmēna ahnē ḥa fo kwēhnak fanka fa g'umē.

<sup>2</sup> Nke had asēval ale ūelik, gē sariya ūa mbarēlehnni g'asanu watī nte nkok cēmēna asanu ḥa. Bare ge asanu cēmēk, ntihētik sariya ile varēlehñekēhniwo ūa.

<sup>3</sup> Awa ge asēval nkeni g'asan ahaŵary hara asanu cēmēna, ntehnēde menēk; bare ge asanu cēmēk, sariya ūa gona yēbēlan lēw hni. Kođ nke asēval asan ahaŵary hara ñoñ menēna.

<sup>4</sup> Awa vëÿënta mën, koyëna nke soje hun ſa fëna: g'ige hun gëKëris ḥa, wuhne fëna cëmëntirun soje sariya ſa, pitëlërun: goryeryëna fanka hnë wuhne. Koyëna kwëhnahnu ahaŵary, ale vëhnëndanik ſa, kwëhnahnin naſa soje Ŧwënu ḥa.

<sup>5</sup> Ante nkoko tefenden ikihn vahnë nte watik hnë mbahn ḥa, ante ſenkëdëho sariya ḥa, do fop ile lidenëho ſa g'icëm njodëhëfuno.

<sup>6</sup> Bare tame, ntihëtëbun sariya ſa, kabi cëmëbun gë ile sëdëkëfuno ſa. Awa kodëfun ryokuñëhnëfuna Ŧwënu ḥa hn'inaŵ kasëk lyir Ipacah hna, hara gena hn'inaŵ cér sariya herik.

### Sariya ſa gë wameh ḥa

<sup>7</sup> Awa tame, ye rëfëka nësin? Sariya|Sariya ſa bi ye wameh ḥa? Muk! Gena koyëna! Bare umë yëtëndanëko ile ye wameh ſa. Yëtakënda iña meh iña ge sariya ſa dehnakëndina: «Antë ahwëhna iña meh.»

<sup>8</sup> Wameh ḥa, gë fere vakwëda va, ntik hnë ami sifa iña meh-wo. Kabi, ge sariya ſa gekëndina, wameh ḥa iñë sëmah yekënd.

<sup>9</sup> Kobëri ḥa, ante nkoko gena sariya ḥa, nkeya përen yebuho; bare ante nkwëryëbu vakwëda ḥa, wameh ḥa nagiko hn'ami,

<sup>10</sup> do ami cëmëbuho. Koyëna, soje lëmën, akwëda, nte rëfëkawo nti antë sëmu ḥa, g'icëm njiryeryëkowo.

<sup>11</sup> Wameh ḥa, gë fere vakwëda va, tokakowo, do mëk ndaŵo.

<sup>12</sup> Koyëna sariya ſa pacëk do vakwëda vantëwü va pacëk, catëk do përenak.

<sup>13</sup> Awa, iñë fërën kod bi nke ankaf icëm mën? Muk! Bare wameh ḥa iñë fërën nufëk ndaŵahno koyëna tufëhnad wameh paryi ye; gë fere vakwëda va wameh ḥa nkwënad me ḥa dëcët.

### Wameh ḥa wëkëka ahn'a

<sup>14</sup> Njëtëbunsariya|Sariya ſa Ŧwënu hna matik, bare ami, nkeya mën ḥa hn'ikihn vahnë mbahn hna matik, nkebu had aramp ale ūaŵëhnëd wameh.

<sup>15</sup> Yëtëla ile lidëfu ſi: dida le ūadëfu liwu ſa, bare ile ūewëbu ſa lidëfu.

<sup>16</sup> Ge ntibu le wobu ñada ſa, njavëtëdëfu gë watac sariya ſa përenak.

<sup>17</sup> Awa gena ami lid koyëna, bare wameh wante ye hnë ami ḥa liyehnëdëho.

<sup>18</sup> Njëtëbu ifërën ſa gena hn'ami, ñadëfu lehnu hn'ikihn mbahn mën hna. Iña di ifërën ḥa hnë ami nke, bare fanka fale lihahnëdëfu fa gena hnë ami.

<sup>19</sup> Dida ifërën ile ūadëfu bare ūeh ile wobu ñada lidëfu.

<sup>20</sup> Ge ntibu ile wobu ñada ſa awa gena ami wok lid koyëna, bare wameh wante ye hnë ami ḥa ye.

<sup>21</sup> Kamahnëbu iÿin: ante-wo-nte ñadëfu liwu férën ña, wëh yijëd hakili mën hna.

<sup>22</sup> Gë ntañary fop ñadëfu sariya Ŵënu ña.

<sup>23</sup> Bare njëtëbu nkehëhna sariya hañary hnë viÿë imbahn mën hna ile wëtaryëd sariya ile ñad hakili mën ÿa. Sariya rac liko aramp sariya wameh ile ye hnë ami ÿa.

<sup>24</sup> Meko ðus! Mo fehëtëdëho g'inji mbahn nte yiryeryëdëho g'icëm?

<sup>25</sup> Arabi Ŵënu ña cëmbi gë YesuKëris Ahwëhn fu ÿa! Koyëna gë hakili mën ÿa hnë doku sariya Ŵën hna nkebu, bare g'ikihn mbahn mën ña, sariya wameh ña ŵawëhnëdëfu.

## Rom 8

### Fanka Iyir Ŵën le wëkëk wameh

<sup>1</sup> Awa tame, vële nkeni gë bëmënkël gë YesuKëris va vëhitinjëdena hafo piniñini.

<sup>2</sup> Kabi ge ahnë nkeni gë bëmënkël gë Yesu Këris,sariya|Sariya lëwu ÿa, Iyir Ipacah nte yëdand uwám pary õa ye. Sariya rac pehëtëkëfu hnë sariya wameh do gë cëm hna.

<sup>3</sup> Sariya Moyis ÿa kodilohna nti rac soje ikihn vahnë nte õatik hnë mbahn ña. Bare Ŵënu ña kolëko nti: payikawo Aju hn'imbahn nte mëntëlëniho g'iba vëwen va soje pehëtëhni wameh ña. Koyëna Ŵënu ña kitijëk wameh wante ye hn'ikihn vahnë nte õatik hnë mbahn.

<sup>4</sup> Ntik koyëna soje icat nte tëyëk sariya ña padahn hnë fuhné; gena ikihn vahnë nte õatik hnë mbahn woyinëk rëfinëk bare Iyir Ipacah ña ye.

<sup>5</sup> Vële rëfëd ikihn vahnë nte õatik hnë mbahn va, vahnë vërac umë fo nahadëni, bare vële rëfëk Iyir Ipacah va ile ñad Yir ña nahadëni.

<sup>6</sup> Ikihn vahnë nte õatik hnë mbahn ña icëm iña ye; bare Iyir Ipacah iña uwám paryi gë ÿam ye.

<sup>7</sup> Ikihn vahnë nte õatik hnë mbahn ña ñewëka Ŵën; tëfëna sariya Ŵënu ña, kodina rac.

<sup>8</sup> Ŵënu ña kodina nëñahna gë vële ye hn'ikihn vahnë nte õatik hnë mbahn dëw hni hna.

<sup>9</sup> Bare õuhnë, geluhna hn'ikihn tac; hnë Iyir pacah hna nkerun kabi Iyir Ŵën ña hnë õuhnë nke. Ale wok kwëhnana Iyir Këris ña ahnë rac Këris ÿa kwëhnëlahna.

<sup>10</sup> Bare ge Kēris ūa hnë ūuhnë nke, paryi nke, vimbahn hun va cämëk soje wameh ḥa, bare kabi Ŵēnu ḥa catahnëka gë ūuhnë, lyir ḥa uwám paryi njëdadëhu.

<sup>11</sup> Ge lyir Ŵēn, ale vēhnëndanëka Yesu ūa, hnë ūuhnë nke, arac njëdad fëna vimbahn hun vinte sëmëd vi uwám pary, g'lyir dëwu nte ye hnë ūuhnë ḥi.

<sup>12</sup> Soje rac ye, vëýenta mën, kwëhnayinëk inav, bare gena inav ikihn vahnë nte ūatik hnë mbahn ḥa hwëhnayinëk, nkehahnin gante ñad ka.

<sup>13</sup> Ge ikihn vahnë nte ūatik hnë mbahn rëfëdun cämëdun, bare ge, g'lyir Ipacah iña, vankeya vameh mbahn hun va cämëk, nuýadun uwám paryi ūa.

<sup>14</sup> Fop vële njasaryed g'lyir Ŵēnu va vutah Ŵēn ye.

<sup>15</sup> Lyir nte hnuýarun ḥa gena iyir nte lidëhuvëram|Aram do mbok pëbënu ntakah; bare lyir Ipacah nte lidëhu vutah Ŵēn va ye. Do gë lyir tac holinëk ndekahnëndena Ŵēnu ḥa: «Apa, Rëm!»

<sup>16</sup> Lyir Ŵēnu ḥa umë dënk gë iyir fu ḥa nkeni wasede, pëyahnëni vutah Ŵēn yeyinëk.

<sup>17</sup> Ge vutah Ŵēn yeyinëk, awa ntëwëntëdehnëhëfu gë Kēris ūa; ge korotëntinëkëfu g'umë, nkentëdenëhëfu fëna g'umë hn'icëmb dëwu hna.

### Icëmb nte yejëk

<sup>18</sup> Pacëko horot lëw fu dol ūi kodena mëntëndëlehnini gëicëmb|Icëmb nte ñad tufëfu Ŵēnu ḥi.

<sup>19</sup> Vile ntik Ŵēn duniÿa vi fop ñankahnëkëhni Ŵēnu ḥa tufahnëhni vutah vuntëwu va.

<sup>20</sup> Ijî duniÿa porosinëk njët uryëñah sankaf. Gena umë ūad watac; bare ale forosinëka ūa ye. Bare nkoko ikwëtahn:

<sup>21</sup> Ikwëtahn tac, umë ye Ŵēnu ḥa fehëtëd duniÿa ūi dënk hnë imëk nte yëlënëd do likaaram|Aram hna. Koyëna iji duniÿa nuýantëde sah ige afaya nte sëmbik mba vutah Ŵēn.

<sup>22</sup> Njëtëbuñ dûs, ha gaki vile liyik va fop nkoni ñémëndëni do korotëndëni had asëval ale hnagëd.

<sup>23</sup> Bare gena ile liyik ūi fo: fuhnë vële rëk hnuýayinëk lyir Ipacah had sah ryenkwëryënkw uyed va Ŵēn vi fëna, ñémëden bambery lëw fu napatëndena Ŵēnu ḥa pehët vimbahn fu va fop, ntilehnëfu vutah vuntëwu.

<sup>24</sup> G'inap tac pehëtinëkëfu, bare nu ile hnapëden ūa gona inap; mo wod napënd ile nud ūa?

<sup>25</sup> Bare ge napëden ile wok nuðelënëhna ūa, g'iduñëna napëden.

<sup>26</sup> Ndampo fo nke, lyir Ipacah iña fëna ndemadëhëfu, kabi kwëhnayilënëhna fanka. Kolilënëhna iyëfa gante tefëka ka; bare lyir iña umë dënk njëfanëhnëdëhëfuna Wënu ña g'ikëla nte nkok kodina nës wëla wës ryampo.

<sup>27</sup> Do Wënu ña, umë ale hnuñ vintañwary va, njëték ile têyëd Yir ū. Lyir Ipacah iña, g'inahan nte mbankëni gë Wënu ña, njëfanëdëhëhni vutah Wënu va.

<sup>28</sup> Njëtëbun fëna Wënu ña ntid fop soje ufëren vële ÿahnëdëha va, vële wacik gante nke pëhna dëwu ka.

<sup>29</sup> Vële njëtëko kobëri va, tëko pëhna mbacëhni nkeni had Aju, soje Aju arac nke fatah fandënkwëryënk hnë hnënk yabah.

<sup>30</sup> Vële pëhnanëhnëk koyëna va, macëkëhni fëna kwëhnëhni umë; vële macëk koyëna va pëyahnëk fëna catëni; vële pëyahnëk catëni va, njëdakëhni fëna sah icëmb dëwu ña.

### Naÿ iñahn Wënu

<sup>31</sup> Ye hode mboki nësi? Ge Wënu ña fuhné nkenëhnëk mo hod ntifu iñë?

<sup>32</sup> Wëla Aju ū dënk ɻwëýeryalahna njëdahnëka soje fuhné fop, awa hak nkod yëdalëfuhna fop?

<sup>33</sup> Mo ryëkëd njohni hnë kitija vële têhnak Wënu va? Ahnë gena! Wënu ña satëhnëd.

<sup>34</sup> Mo hod kitijëhni hafo piniñëhni? Ahnë gena! YesuKëris ū cëmëk, tac kat, mbëhnëk! G'irëhw Wënu nke do njëfanëdëhëfu.

<sup>35</sup> Mo hod ntihëtëfu hn'iñahn Këris hna? Weh ña bi ye? Ma uryeñah ña? Ma horot ile ntidënihëfu vahnë ū? Ma inte ña? Ma haÿëhnah ña? Ma ÿayah ū? Ma sëlame ū?

<sup>36</sup> Ile nësek Vikerëh ū nkedëhëfu: «Soje lëw hu ū, Ahwëhn, hnë fac hna fop njëkëlehnëdebuñ ryañiflu. Had wape wante ryañëde ntinihëfu.»

<sup>37</sup> Bare gë vile yedëhëfu vi fop, fuhné wëkëk imëk cankaf ña g'ale ÿahnëkëfu ū.

<sup>38</sup> Pacëko ñus ñoñ gena ile hod ntihëtëfu hn'iñahn dëwu hna: sëminëk cëmilënëhna, gena wamëleka ña ma vële nañëk va, gena ile ye gaki ū ma ile yejëk ū, gena wëfanka ña.

<sup>39</sup> gena ile ye ÿan ū ma ile ye gëd ū, wëla ñoñ gena hnë ile ntik Wënu hna fop, ñoñ gena ile hod ntihëtëfu hn'iñahn nte nkenëhnëkëfu Wënu hnë Yesu Këris Ahwëhn fu ña.

## Rom 9

### Bulunda le têhnak Wënu

<sup>1</sup> Kēris ūa hwēhnēko, mērēda. Ille hnēsēdēfu ūi toña ye. Hakili mēn, le nkwēryélēni g'lyir Ipacah ūj, yenēhnēko sede toña hnēsēdēfu:

<sup>2</sup> umē ye yiŵēhnah sankaf fēbēko sakahn mēn li do gē horot le wok pudīna.

<sup>3</sup> Ge ntehnakēnde ge pitēlēbun gē Kēris do ndēwano ūeh, soje rac pehētēdeni vēle yebun hnēnk va, awa ntikēndēbu koyēna!

<sup>4</sup> Hnēnk mēn rac, bulunda Isērayell|Isērayel ūa ye: vēhni ntik Ŵēnu ūa vutahu, tufékēhni naŷ dēwu ūa, vēhni hwēhnēk vakwētēla va, gē sariya ūa, gēicēmb|lcēmb paryi ūa do gē ile ntehnēk njēdadēhēhni ūa.

<sup>5</sup> Vēhni, hnē warēm wasankaf hna matini, Abērahām gē Isak gē Sakob, do hnē vēhni nagik Kēris ūa g'ankeya ntēwu ahnē, umē ale ye Ŵēn Hunte Sēpēk Fop ale sēmbik kwēlēkwēl. Amina!

<sup>6</sup> Dehnēla wanēs Ŵēnu ūa diyana. Gena vēle hnagik Isērayell|Isērayel va fop ye bulunda Isērayel paryi;

<sup>7</sup> do gena kabi hnē hnēnk Abērahām hna nagini nkehahnēni fop vutah Abērahām paryi. Ŵēnu ūa mē lehnēkawo Abērahām: «Gē Isak nuŷaduhēhni vutah vunte lehnēmi yēdadēmini va.»

<sup>8</sup> Umē fēhnētanēd: gena vutah vunte hnagik hnē iñi ahnē va ye vutah Ŵēn paryi. Vunte ntehnēko Ŵēn njēdahnēdēhēhni va fo ye vuntēwu paryi.

<sup>9</sup> Wēlin gante ntehnēkawo Ŵēn ka: «Mbokajēdēfu bēhn hnē iñi wati dēnk do tēkatēdēfuhā asēval hu Sara nuŷaka facan.»

<sup>10</sup> Do kat: Rebeka fēna vucēp vuki nagēko, rēm sankaf fu ūa Isak yeho rēm hni ūa.

<sup>11-12</sup> Ŵēnu ūa pēyakawo Rebeka: «Fandēnkwēryēnkw fa ndokuñēhnēdēha aheryu.» Ha, pēyakawo hara vutah va vēhnagilohna ten do vēlilohna ten ufērēn ma uŵeh. Umē ye soje ile pēhnako Ŵēnu ūa nkehahn gante nke itēhna dēwu ka: gena gē wadoku ahnē bare gē Ŵēnu ūa, ale ūacēdēhēhni vahnē ūa.

<sup>13</sup> Gante nēsēk Vikerēh ka: «Sakob|Sakob ūahnēdēfuhō, bare Esawu ñeŵēbuhawo.»

<sup>14</sup> Awa ye rēfēka nēsin? Ŵēnu ūa catēna bi? Muk!

<sup>15</sup> Kabi umē lehnēkawo Moyis: «Kaŷēhnahnēdēhoŵa ale fērēko do fērēnanēŵa ale fērēko.»

<sup>16</sup> Awa itēhna Ŵēnu ūa gena hnē ile ūad ahnē ma hnē ile ntid, bare Ŵēn hna nke, umē ale haŷēhnahnēdēha ūa.

<sup>17</sup> Vikerēh hna Ŵēnu ūa mē lehnēka Faraŵo|Faraŵo ūa, Ahnaŵ Esipēt ūa: «Ntimi Faraŵo ūa rufahnahnu fanka mēn fa hnē wējē do soje ūac mēn ūa njētēndanini nkal li fop.»

<sup>18</sup> Koyëna nke, Ŵënu ḡa kaŷehnahnëdëha g'ale ñad-wo, do kambën ankaf ale ñad-wo.

### Ntavah ḡa g'ikaŷehnahn Ŵën

<sup>19</sup> Ntehnëdebu mpëd: «Ŵënu ḡa soje ye niradëhëhni vahnë va? Ahnë kodina ḡwëŷ ile ñad ūya.»

<sup>20</sup> Bare, mo yeru awa wëjë, aŵëŷahn ile ntik Ŵën ūya? Iñë ile liyik ūya tëyëdëha bi ale lika ūya: «Soje ye liruho aki?»

<sup>21</sup> Aŷahan a kodina bi ñahan, hnë ntil ndampo, peyä ndampo soje wëbal wadënah ḡa, kigëna ḡa ante ryokuñahnëde fac-wo-fac?

<sup>22</sup> «Awa, ndampo fo nke: Ŵënu ḡa, ante ñadëho tufahn ntavah ntëwu ḡa do njëtëndanëhni vahnë va fanka falëwu fa, nduñenanëhnëkëhniwo dus ten vële rëfëkawo nuŷani ntavah ntëwu do mbëvëni va.

<sup>23</sup> Ntiko koyëna soje njëtëndanëhni uvetak sankafcëmb|lcëmb dëwu ḡa vële ye had vaseyä ikaŷehnahn dëwu, pëhwëtanëhnëkëhni kobëri ḡa icëmb tac,

<sup>24</sup> wëla fuhnë vële macëk Ŵën hnëwasëwif|Sëwif gë vële wok vëyena wasëwif hna fëna.

<sup>25</sup> Ŵënu ḡa pëyahnëk watac hnë kayëte kila ale ŵaciko Ose: «Bulunda ile woko gena lëmën ūya, macëdëfu “Bulunda lëmën.” Bulunda ile wobuho ḡahnëda ūya, macëdëfuhëhni “Bulunda ile ūahnëdëfu.”

<sup>26</sup> Do hn'ile ntehniniho: “Geluhna bulunda mën”, hnam dënк rëkëde macëndeni vutah vumba Ŵën paryi ūya.»

<sup>27</sup> Kila ale ŵaciko Esayi ūya fëna pëyahnëko soje bulundalsërayel|Isërayel ūya: «Wëla vahnë vëva Isërayel va njabëni afo ntëbëni nkérëyal bë tëfary wov ḡi, vëryampo fo fehëtëde hnë vëhni.

<sup>28</sup> Kabi ile nësëk Ahwëhn a ntid fop nkal li do ñap.»

<sup>29</sup> Esayi nësëko fëna kobëri ḡa: «Ge Ŵën Ahwëhn Fanka ūya tavëhnakëndilëfunihna vutah vundampo, had Sodom gë Gomor mëntëlakënden.»

### Vëva Isërayel gë Wanës Wakasëk

<sup>30</sup> Awa, ye rëfëka nësin? Vële wok vëyena wasëwif, do woko vëyékëlehnëna icat haryënkw Ŵën va, nuŷani cat tac, nte ūatik hn'ikwëtahn ḡa ye.

<sup>31</sup> Bare bulundalsërayel|Isërayel ūya njékëlehnëdëniho maŵëhnënisariya|Sariya ūya soje catënëhni do vëhnuŷalona.

<sup>32</sup> Soje ye nkoni vëhnuŷana? Kabi vëyékëlehnëna g'ikwëtahn ḡa, gë wadoku wadëw hni njékëlehnëni. Nkëŵëni takà nte hëfëd.

<sup>33</sup> Umë nësëk Ŵënu ḥa hnë viŋi Vikerëh: «Yëkëryin, kwëtëbu hn'inaŵ Siyo hna taka nte wëwëde, taka nte hëfëd. Bare ale hwëtahnëka yëtëdïnahna muk usëfëhnah.»

## Rom 10

<sup>1</sup> Vëýenta mën, ile ūabu ūandu ntaŵary mën hna umë ye vëva Isërayel va pehëtini, do umë rëyëdëfuha Ŵënu ḥa wayëfa mën hna.

<sup>2</sup> Kodëfu yenëhnëwëhni sede waŋi: vële hahnëndak dús soŋe Ŵën ye, bare kahnënda dëw hni ḥa gena g'uyët.

<sup>3</sup> Vëyëtëna icat nte ūatik Ŵën hna do icat dëw hni ḥa dënк njékélehnnani. Koyëna, vëréfëna ankaŵ icat Ŵënu ḥa.

<sup>4</sup> Këris ūa tékaryék hn'ile tékwëk hna sariya Moyis ūa, soŋe rac ye ale-wo-le hwëtahnëka Ŵën ūa catahnëdëha g'umë.

### Ipehët Ŵën soŋe vahnë fop

<sup>5</sup> Wëlin ile kerék Moyis soŋe icat inte ūatid hnësariya|Sariya ḥa: «Ale lik ile ntehnëk sariya ūa nuŷad uwám paryi ūa.»

<sup>6</sup> Bare wëli ile hnësik soŋe icat nte ūatid hn'ikwëtahn ḥa: «Ant'alehna: “Mo hayëd g'ambin?”» (umë ye, soŋe cëlendehna Këris ūa).

<sup>7</sup> «Ant'alehna fëna: “Mo sëlëd duniňa vë gëd hna?”» (umë ye, soŋe matëndehna Këris ūa vësëm hna).

<sup>8</sup> Wëlin ile nësëk Vikerëh va: «Wanës Ŵënu ḥa darël hu nke, wës hu hna gë ntaŵary hu hna.» Wanës watac wëba kwëtahn ḥa ye; umë haranjëdëfunëhëhni vahnë va.

<sup>9</sup> Ge nësëru gë wës hu ūa Yesu ye Ahwëhn a, do ahwëtahnun ntaŵary hun hna Ŵënu ḥa mbëhnëndanëka, pehëtëderu.

<sup>10</sup> G'intaŵary kwëtahnëde do Ŵënu ḥa catahnëdëha; gë wës ūa pëyahnëde ikwëtahn ḥa do Ŵënu ḥa pehëtëd.

<sup>11</sup> Vikerëh va më lehnëk: «Ale-wo-le hwëtahnëka ūa yëtëdïnahna muk usëfëhnah.»

<sup>12</sup> Kabiwasëwif|Sëwif gë vële wok vëyena wasëwif fop këñélahnëni Ŵën hna: Ahwëhn aryampo fo kwëhnani vëhni fop, njëdadëhëhni viŷë viférën vilëwu va fop vële ūecadëha va.

<sup>13</sup> Vikerëh va më lehnëk: «Ale-wo-le ūecadëha Ahwëhn a pehëtëde.»

<sup>14</sup> Bare hak mëcadëniha ge vëhwëtahnëlahna? Do hak kod kwëtahnëniha ge vëwëryëna soŋe lëwu? Do hak nkwyryëdëni soŋe lëwu ge ahnë gena ale fëyadëhëhni?

<sup>15</sup> Do hak nkedëni vèle fëyahnëd ge vahnë vëfayina? Do fëna ntehnik Vikerëh hna: «Nkwamëni njékini ga njijëdëni vèle yojëdWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën ña!»

<sup>16</sup> Bare fop vëwaŵënaWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën ña. Umë nësëk kila Esayi ntehn: «Ahwëhn, mo hwëtahnék Wanës Wakasëk wante fëyahnëdëfun ña?»

<sup>17</sup> Awa, ikwëtahn ña hnë Wanës Wakasëk wante wëryëde hna matid, do wanji wëba Këris ña ye.

<sup>18</sup> Awa tëyëdëfu: Wasëwif ûa vëwëryëna bi wanji wanës wakasëk? Nkwëryëni dën! Vikerëh va pëyahnék: «Hohna lëw hni ÿa nkwëryëde nkal hna fop, do wanës wadëw hni ña njik hafo hn'ile tëkwik duniÿa hna.»

<sup>19</sup> Mbokëbu rëyëndu kat: Bulundalsërayel|Isërayel ÿa vëwëryëlohma dus bi? Awa wëli ile ntehnëko ten Moyis ÿa: «Wënu ña më lehnék: “Ntidëmu ayeŵaryuni vèle wok vëyena yamani paryi va, ntidëmu ntavu gë yamani le wok kwëhnana hakili ÿa.”»

<sup>20</sup> Do Esayi pëyahnëko wanës Wënu ña: «Vèle woko vëyékélendilohna va hnuko, tuféhnabü hnë vèle woko vërëy'alëdilohna.»

<sup>21</sup> Bare soje bulunda Isërayel ÿa, Wënu ña më lehnék: «Fac-wo-fac njelabu wëbák mën ña soje hacawéhni bulunda le wëyëhnék do wajék ÿi.»

## Rom 11

### Wënu ña dalëlihna bulunda Isërayel

<sup>1</sup> Awa tëyëdëfu: Wënu ña ntakëhni bi bulunda lëwu ÿa? Muk! Gena koyëna! Ami dën! avëbulunda Isërayel|Isërayel yebu, fatah Abëraham do hnë hnën! Besame nkentibu.

<sup>2</sup> Wënu ña dalëlihna bulunda lëwu le tëhnako kobëri ña. Dënkwtaryin ile nësëk Vikerëh ÿa hn'ile mëhnadëho Eli haryënk Wënu hna sonjelsërayel|Isërayel :

<sup>3</sup> «Ahwëhn, ndaŵenihëhniwakila|Kila hu ña do mbëvehnënih'nile cënade wasadëha|Hn'ile cënade sadëha hu ûa: ami fo wok do njékëlehnëdëni ndaŵeniho.»

<sup>4</sup> Do ye ntëkwakawo Wënu ña? «Pehnabuhëhni vësan wawuli mbëd gë wahi (7,000) vèle wok vëryékwëhnëna haryënk wënu le waciko Bal.»

<sup>5</sup> Tame, koyëna dën! nke, nkoni vahnë toyë vèle tëhnak Wënu ña g'ipérëna dëwu ña.

<sup>6</sup> Ge g'ipérëna dëwu ña tëhnakëhni awa gena soje wadoku; ge gena umë pérëna Wënu ña gekëndina ipérëna paryi.

<sup>7</sup> Awa ye pëhnétanëd? Ille njékëlehnëdëniho bulunda Isërayel ÿa vëhnuÿana; vèle tëhnako Wënu va fo hnuÿako. Vëýëntaw va kambënniho vankaf va,

<sup>8</sup> gante pëyahnék Vikeréh ki: «Hafo iyi wati, Ŵënu ja pidékéhni wahakili ūa; puvékéhni vinkér va antë nundëni do vanëf va antë nkwyeryëndëni.»

<sup>9</sup> David fëna nèsék: «Arabi roka lëw hni ūa nke urënd lëw hni, ile hod këfëhni do nuýani ile rëfékéhni ūa.

<sup>10</sup> Arabi mëpëni, antë mbok nuni. Arabi kuyani kwëlékwël.»

<sup>11</sup> Awa tèyédëfu: Ante nkéwëniho wasëwif ja soje njoni kwëlékwël bi yeho? Muk! Gena koyëna! Bare soje ile ntëntëni ūa nuýahnëni vële wok vëyena wasëwif va ipoh ja. Koyëna bulunda wasëwif ūa ñewaryënihëhniwo.

<sup>12</sup> Idënt dëw hni ja njojék nafa sankaf soje duniya ūi fop, do iyo dëw hni ja mbetandanékéhni vële wok vëyena wasëwif va. Awa ante padëd imat wasëwif soje ipoh dëw hni ja tac njabëd dëcët nafa ūa!

### **Ipeh vële wok vëyena wasëwif**

<sup>13</sup> Ŵuhnë vële wok geluhna wasëwif vi lehnédëfu tame:afayik|Afayik vële wok vëyena wasëwif ūa yebu, do njawënëbu iyi doku mën.

<sup>14</sup> Mpëd kabi koyëna ntidëfu ñewaryëdëniho vële yebun hnënk vi pehahnëni vëryampo.

<sup>15</sup> Ŵënu ja ante ntakéhniwo wasëwif ja njojékéhniwo vahnë vëvë duniya vi nënjlëni. Awa ge Ŵënu ja mbokaryikéhni wasëwif ūa, gedina bi had vësém vëhnék?

<sup>16</sup> Ge sah ryenkwyeryënk mburu ja Ŵënu ja yëdayik, fop ile wok ūa fëna pacëk. Ge vénkahnn atëh ja Ŵënu ja yëdayik, wahni ūa fëna pacëk.

<sup>17</sup> Bulunda Isérayel ūa hadoliviye|Oliviye nte fëlik ante lëpëtik wahni wëryampo nke. Wëjë, had oliviye mbë fëk nkeru, do cokiru hnë wahni wale wok hn'atëh nte fëlik hna. Tame nuýantëderu uryav ule ūatid hnë vénkahnn atëh nte fëlik hna.

<sup>18</sup> Awa antë ahnaýëna haryënk wahni wale lëpëtik hna. Do ge ñadu ahnaýëna, dënkwëtary gena wëjë ryibëk vénkahnn vi, umë ryibëki!

<sup>19</sup> Ntehnëdu: wahni warac ntëpëtik soje sokahniwu ami hn'ile nkeho hna.

<sup>20</sup> Toña ye! Ntëpëtini kabi vëhwëtahnëna; do wëjë, soje kwëtahn hu ja sokahniru hnam. Umë antë nti hafo ahnaýënand! Bare tefëka ntaki dus.

<sup>21</sup> Kabi ge Ŵënu ja tavëna wahni wavë tëh pëlik ūa, tavëdilinhna wëla wëjë.

<sup>22</sup> Awa nahary soje ipérëna gë wayap Ŵënu ja: njapëk gë cape vële yok do pérëna gë wëjë. Bare hafo awo hnë pérëna dëwu hna, ge gena umë wëjë fëna ntëpëtëderu had hni.

<sup>23</sup> Bare ge fac ryampo wasëwif ūa maŵëni kwëtahnëni, Ŵënu ja mbokaryëdëhëhni hn'ile nkeniho hna kabi kod.

<sup>24</sup> Wëjë hn'atëh mbë fëk nte woyik pëlinna ntëpëtijiru. Wëla tëfélëna, cokiru hn'atëh nte fëlik; do kas wahni paryi wëva atëh pëlik va cokëde hn'atëh nte ntëpëtahniko hna.

### Bulunda Isërayel ūa fop pehëtëdeni

<sup>25</sup> Vëýënta mën, ñadëfu ayëtu ile soñiko kobëri ūa, soñe antë ntiyahnu vahnë vële hwëhnak uyët yerun: vëryampo hnë bulundalsërayell|Isërayel hna kambékëhni vankaf va. Umë mbiýëd hafo fop vële rëfëka matini hnë wabulunda wañëntaw va njijëni hnë Ŵën hna.

<sup>26</sup> Koyëna bulunda Isërayel ūa fop pehëtëdeni, gante nësek Vikerëh ka: «Afehët a Siýo matid, ntihëtëd ile ntëntëni hnënkSakob|Sakob ūa.

<sup>27</sup> Wëlin kwëtëla nte hwëtélëdëfun gë vëhni ña, ge ntihëtëbu wameh wadëw hni ña.»

<sup>28</sup> Kabi wasëwif ūa ñwëýëniWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ña, më nkehahnëni vëyeŵ Ŵën do umë njonëhniku, wuhnë vële wok geluhnà wasëwif, nafa; bare soñe itëhna vahnë Ŵën, nkok ñandëhni ha gaki soñe vacérakélo vëlëw hni va.

<sup>29</sup> Ŵënu ña bidina muk ile njëdahnëk ūa do tavëdilëhnhna fëna vële macëk va.

<sup>30</sup> Kobëri ña, maŵëhnélunawohna Ŵënu ña; bare tame kaýëhnahnëka gë wuhnë, kabi wasëwif ūa vëwaŵëhnélawohna.

<sup>31</sup> Ndampo fo nke, tame wasëwif ūa vëwaŵëhnëna soñe Ŵënu ña kaýëhnahnëna gë wuhnë; koyëna vëhni fëna kodëni nuýani tame ikaýëhnahnë Ŵënu ña.

<sup>32</sup> Ŵënu ña ntikëhni vahnë va fop vëramp iñwëýëhn dëwu soñe tufahnëhni vëhni fop kaýëhnahnë dëwu ña.

### Ŵënu ña naýëk

<sup>33</sup> Ŵënu ña naýëk dûs! Yasery lëwu ūa g'inahan dëwu ña uvetak ye do tëwëk dûs! Ahnë kodina njët ile pëhnak ūa ma ile ñadë nti ūa.

<sup>34</sup> Gante nësek Vikerëh ki: «Mo yëtëk nahen Ahwëhn a? Mo hođ nke ayab alëŵu?»

<sup>35</sup> «Mo ryënkwëk yëdëka Ŵënu ña iñë, cosahna soñe uyëd rac?»

<sup>36</sup> Fop hnë umë matid, soñe lëwu nkehahnëk le-wo-le ūa do fop umë hwëhnëk. Arabicëmbënde|Icëmb kwëlëkwël! Amina.

## Rom 12

### Ankeya kasék gë Këris ūa

<sup>1</sup> Awa, vëýënta mën, kabi aki tufahnëk Ŵënu ña ipérëna dëwu ña soñe lëw fu ūa, awa muntadëmu iñin: yëdaryina mbahn hun ña had sadëha (le woyik

dañina), facah, le hnëñjëdëha. Umë yed dokuŋ Ŵën përën nte ryokuŋjëhnëdunëha ña.

<sup>2</sup> Ant'arëfu vankeya iÿi duniÿa ñi; tavëryina Ŵënu ña mbacëndu g'igwëcët wahakili hun. Koyëna kodun ayëtu ile ñad ÿa: ile férénak, ile hnëñahnëka, gë ile wok gojëlahna iñë.

<sup>3</sup> G'uyëd férén le njëdëko Ŵënu ñi, ntehnëdëmu ūuhnë fop: ant'afélawu vankaf hun va ntëbi ile yerun ÿa. Bare ale-wo-le arabi kitija umë dënk gante nke ka, gante nke sah lëwu ikwëtahn nte njëdaka Ŵën ka.

<sup>4</sup> Ale-wo-le hnë fuhnë, hn'imbahn ndampo hna kwëhnak viÿë viyabah, bare viÿë virac vëvankëna doku.

<sup>5</sup> Ndampo fo nke, fuhnë vële yabinëk vi, mbahn ndampo liyinëk g'ige bëmënkël gëKëris ña, do ndampo fo nkeyinëk had viÿë vile ye hn'imbahn ndampo.

<sup>6</sup> Do Ŵënu ña njëdëkëfu ale-wo-ale ile wok mëntëlëna gë va aÿëntawu. Ge aryampo hnë fuhnë uyëd pëyahn wanës Ŵën nuÿak, tëfëka nti gante nke ikwëtahn ka.

<sup>7</sup> Ge ahañary uyëd doku kwëhnak, tëfëka ndokuŋ. Ale hnuÿak uyëd karan vahnë, tëfëka karanjëhni vahnë va.

<sup>8</sup> Ale hnuÿak uyëd kamënaÿehn vahnë, tëfëka kamënaÿehnëhni. Ale yëdahnëd hnapul lëwu, tëfëka njëdahn g'intañary pacëk. Ale ye haryënkwa, tëfëka kamëna. Ale ryemadëhëhni vëhaÿëhnah va, tëfëka nti g'uhnatah.

<sup>9</sup> Iña hun ña tëfëka nke paryi. Ñeñëryin ūeh ūa, pabëryin ile yivëk.

<sup>10</sup> Dahnëlëryin g'intañary fop had vële hwëtahnëka Ŵën. Dënkwëryin alënënuni viÿëntaŵ va.

<sup>11</sup> Dokujëhnëryina Ahwëhn a g'iyo hara yambëluhnah, do gë hnatah ntañary fop.

<sup>12</sup> Natëryiwu soje ile napëduñ ÿa; yañënyaryin horot hna; goryin añuntanduna Ŵënu ña kwëlëkwël.

<sup>13</sup> Demaryinëhni vëÿenta hun hn'ikwëtahn hna wëbal wadëw hni hna; arabi nëñahnu kaca vëhneh ña.

<sup>14</sup> Dëwanëhnëryindëñëhni vële vërehëdëhu va; dëwanëhnëryindëñëhni férén hara gena uñeh.

<sup>15</sup> Natëntëryiwu gë vële natëk va; kontëryin gë vële hod va.

<sup>16</sup> Gwëryëlëryin yëbëlan hun. Ant'ahnaÿenandu, bare ñaryin imaŵ vundoku vutoy va. Antë ntiyahnu vahnë vële hwëhnak uyët yerun.

<sup>17</sup> Ant'awëcaguna ale liku ūeh. Kamënaryin alindu férën ile sajahnëkëhni vahnë fop.

<sup>18</sup> Yëkëlehñeryin awëryelu gë vahnë va fop hafo hn'ile tèkwëk fanka hun hna.

<sup>19</sup> Vëýënta mën vële ÿahnëbu, ant'awëcagëndu, bare tavëryina Ÿënu ña nkwëcanëhnu gë ntavah ntëwu ña. Kabi Vikerëh hna Ahwëhn a Ÿënu ña më lehnëk: «Ami hwëhnëk igwëcan ña! Ami sosëd.»

<sup>20</sup> Bare: «Age ale ÿeñëki ÿa inte yoka, yëdaryehna tok; ge ūenka yoka, yëdaryehna ciya; kabi ge koyëna ntidu, nked had waÿehn hwëdëh varëpëru nkaf ntëwu hna.»

<sup>21</sup> Antë awañ mëki uweh ña. Bare gery ale ūkëk uweh ña g'uférën ña.

## Rom 13

### Imaŵëhn vësankaf vëvë nkal

<sup>1</sup> Ale-wo-le tefëka maŵëhnëhni vësankaf vëvë nkal va, kabi ucankaf-wo gë Ÿën matik; Ÿënu ña yëdadëhëhni cankaf nte nañeni ñi.

<sup>2</sup> Awa, ge ahnë ñwëýëd maŵëhnëhni vësankaf va, ile kahnëndëk Ÿënu ña ñwëýëhnëk do kitinjëde.

<sup>3</sup> Vële lid férën va dakëdilëhnihna gë vëhitiq, vëwen va ntakëdëhëhni. Age ñadu antë ntakini vësankaf va, awa diry iférën do cëkwaryëdënihi.

<sup>4</sup> Vësankaf va doku Ÿën ntidëni soje hnëfak lëw hu ña. Bare ge uweh liru, tefëka ntaki, kabi gena aki fo nkeni vësankaf: kwëhnani fanka soje kwëdëniha ale lik ūeh. Doku Ÿën ntidëni tufahnahnëni ntavah ntëwu ña soje ale lid ūeh a.

<sup>5</sup> Soje umë ye tefëka maŵëhnini vësankaf va, gena kehahni ntavah Ÿënu ña fo bare fëna nkehahn wahakili hun ña yam.

<sup>6</sup> Soje rac ye fëna sosahnëdun ÿatëtanke, kabi vële sosëde vi, doku Ÿënu ña ntidëni koyëna.

<sup>7</sup> Cosëryina ale-wo-le ile hwëhnänërunëha ÿa: ÿatëtanke ÿa gë kayëte nkwafa ña ale rëfëka asosuna ÿa, maŵëhnëryina ale rëfëka awaŵëhnuhnna do dënënëryina dus ale rëfëka alënënuna ÿa.

### Iñahn vëýëntaw

<sup>8</sup> Antë ahwëhnänuna ahnë inav, ge gena inav ñahnël nte rëfëka ahwëhnawu yëbelan hun ña. Ale ÿahnëdëhëhni vëýëntaw va maŵëhnëksariya|Sariya ÿa fop.

<sup>9</sup> Njëterun vakwëda va: «Ant'aryawa ahnë; ant'ayékëlehna asëval ahañary; ant'ale; ant'ahwëhna iña meh», gë vañëntaw va fop. Vatac hn'anja kwëda mbarëlëk: «Dahnëryehna aÿënta hu ÿa had wëjë dënk.»

<sup>10</sup> Ale ūahndëha aŷentaŵu ūa didilahna ūeh; awa iñahn ña ye imawéhn sariya ūa fop.

### Pëhwëta iték Këris

<sup>11</sup> Njavëtërun wati le yehahninék ūi: wati le hnëgahnëdun ūa tékëk, kabi wati nte kwëtahninékawo Këris takan ña, ipeh iña nkoko ñaw, bare tame tëhaden iñi peh.

<sup>12</sup> Umëd ña dëc iña nke, fac ūa tëhajëk. Tavënëfu viyë vile lide hnë mëhwëry va do cudanëfu viwëta vile ūetande hnë humpen.

<sup>13</sup> Kwëhnanëfu nkeya pérén, gante cañék g'anent ka. Kehanëfu tok dëcët do ice uñen dëcët; dak gë ale-wo-ale do antë kwëhnayin nkeya cëfëhnah; antë konkënden do antë ñeñaryëndenéhni vëýënta fu.

<sup>14</sup> Bare cudaryina YesuKëris, do antë ahwëtu vinahan hun va fop hn'ikihh vahnë nte ūatik hnë mbahn hna.

### Rom 14

#### Antë ahitiña aŷenta hu

<sup>1</sup> Kacaryina ale wok yáwëna dús kwëtahn dëwu ña, do antë awajélëndu soje nahana dëwu ña.

<sup>2</sup> Aryampo ntíyahñéka kod tok le-wo-le ūa, bare aŷentaŵ, ale wok kwëhnana kwëtahn yáwah a, tokëdina faýar.

<sup>3</sup> Ale rokëd le-wo-le ūa tefélahna njafa ale wok tokëdina ūa. Do ale wok tokëdina le-wo-le ūa antë kitija ale rokëd a, kabi Wënu ña kacaka umë fëna.

<sup>4</sup> Mo yeru, wëjë, ahitiñahna aryokuñ ahnë ahañary? Ge kahnëndak ma ge kahnëndana, umë hayú ale ndokuñéhnëda ye. Do nkod kahnënda kabi Ahwëhn a kod ndemahna nko kahnënda.

<sup>5</sup> Aryampo nahad, wafac wëryampo ūak yabëka nafa ūa gë waŷëntaŵ ūa. Aŷëntaŵ a nahad, fop ndampo fo nke. Ale-wo-le teféka njët wapacëk do njaŵën ile nahad ūa.

<sup>6</sup> Ale fitëndëlehnék wafac a, ahnë arac Ahwëhn a ntinéhnék. Ale rokëd le-wo-le ūa, arac fëna Ahwëhn a ntinéhnëd, kabi camehnëdëha Wënu ña soje rokëtok lëwu ūa. Ale wok tokëdina le-wo-le ūa, umë fëna soje Ahwëhn a ntid, do umë fëna Wënu ña camehnëd.

<sup>7</sup> Wëla aryampo hnë fuhñë gena duniÿa li soje lëwu dënk do wëla aryampo cëmëdina soje lëwu dënk.

<sup>8</sup> Ge nkeyinék duniÿa li, soje Ahwëhn a yeyinék, do ge cëmëden, soje Ahwëhn a sëmëden. Koyëna, cëminék ma cëmilënëhna, Ahwëhn a hwëhnékëfu.

<sup>9</sup> Paryi nke, Kēris ūya cämëk do mbëhnëk vësëm hna soje nkehahn Ahwëhn vësëm gë vèle wok vësëmëna.

<sup>10</sup> Bare wëjë, soje ye hitinëduha aÿënta hu ūya? Do soje ye yafëruha? Yidelënëhna bi fuhné fop kitinä Wën hna?

<sup>11</sup> Kabi kerik: «Ami, Ahwëhn paryi ūya, ntékëbu, vahnë va fop ndëkwëhnëdëni haryënk mën do fop pëyahnëdëni Wën yebu.»

<sup>12</sup> Koyëna, ale-wo-le hnë fuhné njid nësëhna Wënu ña umë dënk fop ile ntki ūya.

### Antë aliyeħna aÿënta hu uweħ

<sup>13</sup> Awa tavënëfu kitinjélënden. Keharyin dus ant'ayëdu iñë hn'ankaŵ aÿënta hun hna ile kod nkëŵ ma ntiyehna wameh.

<sup>14</sup> Njëtëbu, ñoñ gena ile vañik soje toki, ñoñ tonkëna; Ahwëhn a Yesu njëtëndanëko wapacék. Bare ge ahnë nahak ntehn iÿin mbañik, awa mbañik soje lëwu.

<sup>15</sup> Age ndëñehnantuha aÿënta hu ūya ile rokëdu, golihna arëf iñahn ña. Ant'ayonéhnehna ibëv soje le rokëde ale cämëhnëk Kēris ūya!

<sup>16</sup> Ile sajahnëku wuhné ūya tefelaha njonëhnhni vëýëntaw va nësahnëndëni wameh.

<sup>17</sup> Inaŵ Wënu|Inaŵ Wënu ña ña gena hnë ile rokëde gë ile sede; hnë icat gë yám do g'uhnatah hna nke ile hnuŷade hnë ige g'lyir Ipacah ña.

<sup>18</sup> Ale ryokuñéhnëka aki Kēris ūya, Wënu ña nëñedëha g'umë do vahnë va cëkwaryëdëniha.

<sup>19</sup> Awa yékëlehnënëfu ile yojëd yám do ile ryemadëhëfu fuhné fop naŷin kwëtahn hna.

<sup>20</sup> Antë pérékanin doku Wënu ña soje ile rokëde. Paryi nke ñoñ bañina, bare yivëna toki iñë ge njoyendëha ahnë hnë wameh.

<sup>21</sup> Ile yivék ūya, umë ye ant'asem faŷar do ant'ase uñen do arav fop ile hod njoyehna aÿënta hu ūya.

<sup>22</sup> Age kwëtahnëru wanji, kwëtary wëjë dënk haryënk Wën hna. Nëfaka ale wok kitinjadina menék hnë ile-wo-le ntid hna!

<sup>23</sup> Ale hwëhnak vinahan viki soje ile tokëd ūya, ntki uweħ, kabi didina gante nke kwëtahn dëŵu ka. Do ge diyilënëhna fop gante nke kwëtahn ka, wameh lidēn.

## Rom 15

### Yékëlehn ile hnëñekëhni vëýëntaw

<sup>1</sup> Fuhnë vèle yaŵinék hn'ikwëtahn va, tefékëfu nduñenanéhninéhni vèle wok vëyaŵëna va, do antë njékélehnënden ile hnëjékëfu.

<sup>2</sup> Afo ale-wo-le hnë fuhnë njékélehnënd ile hnëjëdëha aŷëntaŵu ſa ſoje hnëfak lëŵu ūa, ſoje ndemahna naŷ hn'ikwëtahn hna.

<sup>3</sup> Kabi, wëlaKëris ſa yékélehnëlohma ile hnëjëdëha umë dënk. Gante ntehnék Vikerëh ka: «Wayeŵ vèle yeŵedëhi va ami njohahnék.»

<sup>4</sup> Fop ile heriko kobëri ſa, karañahninéfu heriko, ſoje njëdafu kamëna do g'iyaŵëna, kwëhnahnin kwëtahn.

<sup>5</sup> Arabi ŵënu ña, umë ale yëdahnëd kamëna do g'iyaŵëna ña, njëdu ahwëhnawu nahan ndampo fo gë itëf ankeya Yesu Këris ña.

<sup>6</sup> Koyëna, fop ndampo fo gë hohna ryampo fo, cëmbëdunëha ŵënu ña, Rëm Ahwëhn fu ſa Yesu Këris.

### Wanës Wakasék ſoje wabulunda fop

<sup>7</sup> Awa, kacalëryin, gante kacakuKëris ka, ſojeicëmb|lcëmb ŵënu ña.

<sup>8</sup> Paryi pëyadëmu, Këris ſa njijëko ſoje nke aryokuñéhn wasëwif njawahn ile ntehnëko ŵën ntinéhnëdëhëhni vacérakëlo vëlëŵ hni ſa do tufahn koyëna ŵënu ña kahnëndak.

<sup>9</sup> Njijék fëna ſoje vèle wok vëyena wasëwif va cëmbëniha ŵënu ña ſoje ikaÿehnahn dëŵu ña, gante pëyahnék Vikerëh ka: «Šoje umë sëmbandëmi vèle wok wasëwif hna, do njëŵedëfu untënah ŵac hu ña.»

<sup>10</sup> Pëyahnék fëna: «Wabulunda, natëryiŵu gë bulunda ile tëhnak ŵënu ña!»

<sup>11</sup> Do kat: «Cëmbëryina Ahwëhn a, ūuhnë wabulunda ñi fop, arabi wabulunda ña fop cëmbëniha!»

<sup>12</sup> Kila Esayi fëna umë lehnëk: «Ale hnagëde hnë hnënk Yese njijëd, umë matëd ſoje nke asankaf wabulunda ñi, do wabulunda ñi umë kwëtahnëdëni.»

<sup>13</sup> Arabi ŵënu ña, umë ale yëdahnëd ikwëtahn ñia, pëbënu uhnatah do gë yam g'ikwëtahn nte hwëtahnërunëha ña. Koyëna lyir Ipacah ñia pëbënëdëhu dëcët ikwëtahn ñia gë fanka falëŵu fa.

### Doku Pol

<sup>14</sup> Vëýënta mën, ami dënk pacëko ūuhnë përënarun dus. Njëtërun fop ile rëfëka njëti ſa do mëkëdun ayabëlëndu.

<sup>15</sup> Keréhnëmu aŋi kayëte catën fo ſoje ryenkwehnahnu viýë viyabah vile rëkërun aŷëñjawu va. Kerëbu koyëna kabi ŵënu ña, g'ipérëna dëŵu ña, njëdako

<sup>16</sup> yewu aryokuñéhn YesuKëris ſoje wabulunda wale wok vëyena wasëwif ña. Doku vësëna wasadëha lidëfu, ipëyahnWanës Wakasék|Wanës Wakasék

Wën Wënu ḥa. Do koyëna wabulunda wante wok vëyena wasëwif va nkedëni sadëha ile hnëjahnëka Wën do pacënëk lyir Ipacah iña.

<sup>17</sup> Kabi gë Yesu Këris nkebun, kodëfu hnaŷënaŵ gë doku ile linëndëbuha Wën ſa.

<sup>18</sup> Ge ndékëdëfu hnësu iñë, umë ye soje ile ntik Yesu Këris gë ami njohahnihni vële wok vëyena wasëwif ntënënëndëniha Wënu ḥa. Ntik rac gë wanës mën ḥa do gë ile lidëfu ſa,

<sup>19</sup> gë fanka viŷë vifëmpëhnahnah do gë wëdahëse, gë fanka lyir Wënu ḥa. Koyëna, pëyahnëbu Wanës Wakasëk Këris ḥa, gante-wo-gante pëgwYerusalem hafo resiyo lliri hna.

<sup>20</sup> Ufér mën sankaf ūa, umë yeho kwëlëkwël fëyahnuWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Wën ḥa ile nkok yëtina ten uŵac Këris hna fo. Ñadëwohna fuhnawu ibëry cery nte pëgwëk ahnë ahaŵary.

<sup>21</sup> Gante nësëk Vikerëh ka ntibu: «Vële woko vëytana soje lëwu va njëtadëni, do vële woko kobëri vëwëryëna ga nësëd va nkwëryëdëni.»

#### Pol ñadë nji Rom

<sup>22</sup> Doku rac ūemaŷehnëdëho kwëlëkwël yiryiwu ūalun hna.

<sup>23</sup> Bare tame, goryaryëla doku hnë ūaŷi waresiyo. Hnë wabëhn wayabah, ñadëfuho yiryiwu yëkiwu

<sup>24</sup> do ñadëfu liwu rac ge njidëfu gë Esëpañ. Ñadëfu hnuwu ge ndëcëdëfu do aryemawuno yihahnu hn'iñi nkal, ge tékëbu hnuŷawu uhnatah soje ñëwëlahn gë ūuhnë ḥa ten.

<sup>25</sup> BareYerusalem yidëfu ten soje ryokuñehnëwëhni vahnë vële macëd Wën vëlëwu va, vële yehëhna hnam ſa.

<sup>26</sup> Kabi, vële hwëtahnëk vëvë Masedëwan va gë vëvë Akayi va pëhnani mbarëni koryi soje vëhaŷehnah vële hwëtahnëk Yerusalem va.

<sup>27</sup> Vëhni fo fëhnak ndemanihëhni, bare, toña toña ſa, inav inte kwëhnanëhnhëhniwo ye. Age wasëwif ūa mbankëni gë vële wok vëyena wasëwif va uyëd Wënu ḥa, awa, vële wok vëyena wasëwif va fëna tefékëhni mbankëni hnapul lëw hni vë duniya ſa gë wasëwif ūa.

<sup>28</sup> Age puhnabu iŷi doku do ge njëdahnëbu ile varëpik ſa, cabëryidëfu gë ūalun ge njidëfu gë Esëpañ.

<sup>29</sup> Do njëtëbu ge njiryibū ūal hun hna, gë fop idëwaKëris tékëryidëfu.

<sup>30</sup> Bare wëli ile hëladëmu ſa, vëŷënta mën, g'uŵac Ahwëhn fu ſa Yesu Këris g'linahnhëhniwo ye. Age wasëwif ūa mbankëni gë vële wok vëyena wasëwif va uyëd Wënu ḥa soje lëmën ſa.

<sup>31</sup> Yëfanëhnëryino fehu hnë vahnë vëvë Yuđe vële wok vëhwëtahnëna vi; do idema inte yinenëhnëdëfuhëhni vahnë vële macëd Ÿën vëlëwù vëvë Yerusalem va kacani g'uhnatah.

<sup>32</sup> Koyëna, ge Ÿënu ña maŵëk, kokëndëbu yiju ūalun hna g'uhnatah do yinëgawu hnë Ÿuhñë toyë.

<sup>33</sup> Arabi Ÿënu ña, ale yëdahnëd yam a, nke gë Ÿuhñë fop. Amina.

## Rom 16

### Pol nkaŷëdëhëhni wëlawo walëwù

<sup>1</sup> Kwëtehnahnëmuna Febe, aŷënta fu asëval ale ryokuñjëd hnë cery sali vë Senkëre ÿa.

<sup>2</sup> Kacaryina g'uŵac Ahwëhn a had gante kacade ale kwëhnëk Ahwëhn a, do demaryina hnë le-wo-le mbalëdëha gë Ÿuhñë hna. Kabi ndemakëhni umë dënk vahnë vëyabah do ndemako ami dënk.

<sup>3</sup> Gaŷëryinëhni vëhni Përisëka gë Akilas, vërëfal mën hnë doku YesuKérishna.

<sup>4</sup> Vëhni vëhi, nkafëniho vintaŵary vidëw hni va soje lëmën. Gena ami fo rëfëka samehnëwëhni bare fëna fop vacery sali vële wok vëyena wasëwif vi.

<sup>5</sup> Gaŷëryinëhni fëna vële varëlëd soje icëmb Ÿën tere lëw hni va. Gaŷëryina fëna lawo mën Epayinet, umë ale ryënkwëk hwëtahnëka Këris ÿa Asi hna.

<sup>6</sup> GaŷëryinaMari|Mari, umë ale ryokuñjëhnëku düs.

<sup>7</sup> Gaŷëryinëhni vëhni Andëronikus gë Yuniyas, vëhni vële ye wahnënk mën do sëdëlehni'bunëho. Vële yëtik hnëvëfayik|Afayik ye do vëhni ryënkwëk hwëtahnëka Këris ÿa g'ami.

<sup>8</sup> Gaŷëryina Ampëliyatus, ale ÿahnëbu hnë Ahwëhn hna.

<sup>9</sup> Gaŷëryina Irëbe, aryokuñjënta fu hnë doku Këris hna, do gë lawo mën Sëtakis.

<sup>10</sup> Gaŷëryina Apeles, umë ale rufahnëk wëdahëse soje ikwëtahn dëwu Këris ña. Gaŷëryinëhni vahnë vëvë tere Arisëtobul va.

<sup>11</sup> Gaŷëryina Erodiyo, mbaŷ mën ña. Gaŷëryinëhni vahnë vëvë tere Narësis vële hwëtahnëka Ahwëhn va.

<sup>12</sup> Gaŷëryina Tërifén gë Tërifos, vësëval vële ryokuñjëhnëdëha düs Ahwëhn va, do g'alënah mën a Perësis, asëval ahaŵary ale ryokuñjëhnëka kat Ahwëhn a düs.

<sup>13</sup> Gaŷëryina Rufus, ale tëhnak Ahwëhn, gë hnëmu ale ye fëna had hnëm mën.

<sup>14</sup> Gaŷeryina Asinkërit gë Fëlegon gë Erëmes gë Patërobas gë Erëmas do gë vëÿënta mën vële nkeni va.

<sup>15</sup> Gaŷeryina Filolog gë Yuli gë Nere g'aheryu asëvalu gë Olimpas do gë fop vële hwëtahnék nkeni gë vëhni va.

<sup>16</sup> Gaŷëleryin g'iñahn nte rufande vëÿënta hna. Fop vacery sali Këris ña nkaŷëdënihu.

### Siyab rekwa

<sup>17</sup> Vëÿënta mën, këladëmu, keharyinéhni vële ñwëÿék ikaranj inte haranirun ña do koyëna fitëndëlehnëdëhëhni vële hwëtahnék va kore kore do rëndëndëhëhni watënd. Daŵëtaryinéhni,

<sup>18</sup> kabi iÿi sifa vahnë vëryokuñjéhnëdïlahna Këris Ahwëhn fu ÿa, bare inte dëw hni ndokuñjéhnëdëni! Gë wanës wanëñah do wapérën wadëw hni ña, tokadënihëhni vahnë vële wok vëritëna va.

<sup>19</sup> Ÿuhné, vahnë va fop njëtani soñe imawéhn hun Ahwëhn ña. Awa, nënëko gë Ÿuhné, bare ñadëfu ayewu vëyët soñe idi férën ûa, do ant'ayewu vëyët soñe wameh ña.

<sup>20</sup> Wén hunte yëdahnëd yám ña biÿedina Ÿëýehnëdëha Sintani|Sintani kuyët wapary hun hna! Arabi ipérëna Ahwëhn fu ÿa Yesu Këris nke gë Ÿuhné.

<sup>21</sup> Timote, arëfélenta mën doku ÿa, nkaŷëdëhu, gë vambaÿ mën va Lusiyus gë Yason do gë Sosipatëros.

<sup>22</sup> (Do ami, Terëtiyus, ale herëhnëdëha Pol anji kayëte, nkaŷëryidëmu g'uŵac Ahwëhn a.)

<sup>23</sup> Gayiyus nkaŷëku. Ami, Pol, ÿalu hna nkebu do hnam mbarëlëdëni vële hwëtahnék va fop. Erasët, ahwët koryi naŵ ÿa, gë aÿënta fu ÿa, Karëtus, nkaŷënihu.

<sup>24</sup> [Arabi ipérëna Ahwëhn fu ÿa Yesu Këris nke gë Ÿuhné fop. Amina.]

### Icëmb tëkwa

<sup>25</sup> Cëmbëryina Ÿënu ña! Umë hwëhnak fanka ÿawëhnu kwëtahn hna, gë Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wén wante haranëdëfuhëhni vahnë ña g'ipëyah soñe Yesu Këris ña. Umë tefélék g'ile yëtëndanëd wante kahnëndék Wén, soñiko kwëlëkwël kobëri ña.

<sup>26</sup> Bare tame, coŵëtik gë vëkayëtewakila|Kilava gante nke iña Ÿënu ile ye kwëlëkwël ka. Umë fop soñe vahnë va kwëtahnahnëniha Yesu do maŵëhnëndëniha ye. Do koyëna njonëhninéhni uyët rac wabulunda wabë duniÿa ñi fop.

<sup>27</sup> Cëmbëryina|Icëmb Ÿënu ña, umë ale hwëhnak yasery ÿa fop! Umë hwëhnék kwëlëkwël icëmb iña g'uŵac Yesu Këris ûa! Amina.

## 1 Korent

### 1 Korent 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Ami Pol, Ÿënu ña, g'iña dë̄wu ña, macéko yewuafayík|Afayík YesuKéris ſa.  
Ami gë Sosëten aŷënta fu ſa,

<sup>2</sup> herëhnëryidëhu, Ÿuhne bulunda va Ÿën, le lëdëk Korent vi, Ÿuhne vële kwéhnék Ÿën g'ikwëtahn hun Yesu Kéris ña do Ÿacik ayewu vëfacah do gë fop vële ye gante-wo-gante yëfad g'uŵac Ahwëhn fu ſa, umë ye Yesu Kéris, ale ye Ahwëhn hni do ye Ahwëhn fu fëna.

<sup>3</sup> Arabi Ÿënu ña Rëm fu ſa g'Ahwëhn a Yesu Kéris ndëwanihu do njëdënihu yam ſa.

#### Iférën le hnuŷade hnë ibémënkël fu gë Kéris

<sup>4</sup> Camehnëdëfuha kwélèkwël Ÿën mën ña soje hun, soje iférën ile njëdaku hnë ibémënkël fu gë YesuKéris ña.

<sup>5</sup> Hnë ibémënkël hun g'umë ña Ÿënu ña njëdaku fop uvetak ūa, uvë fop le hnësëdun ſa do gë uvë uyët ūa fop.

<sup>6</sup> Nësëhnirun pañare Kéris ſa, do watac kwéhnak vénkahn hnë Ÿuhne.

<sup>7</sup> Awa tame uyëd va Ÿën wëla uryampo gojéluhna, Ÿuhne vële hnapëd g'uŷankahnah iboka Ahwëhn fu ña Yesu Kéris hn'ile tufahnëd fop icëmb dë̄wu ña.

<sup>8</sup> Umë yaŵënëdëhu hafo watékwa hna, soje antë aworyaru iñë ile rumpak hnë fac le mbokajëd hna.

<sup>9</sup> Ÿënu ña, ale Ÿacéku ayelahnun g'aju Yesu Kéris Ahwëhn fu ſa, kahnëndak soje ile nësëk ſa.

#### Ipitël vële hwëtahnék

<sup>10</sup> Vëýënta mën, këlamu g'uŵac Ahwëhn fu ſa YesuKéris : maŵalëryin, Ÿuhne fop, antë afitëlu vukore vukore; gwéryélëryin, ahwëhnawu hakili ryampo fo gë nahen ndampo fo.

<sup>11</sup> Vëýënta mën, nësëbu wañi kabi vahnë vëvë tere Këlowe fëyako Ÿuhne conkëdun yëbëlan hun.

<sup>12</sup> Gena bi hnë Ÿuhne aryampo ntehnék: «Ami, arëfal Pol yebu»; aŷëntaw: «Ami, arëfal Apolos yebu»; ahaŵary: «Ami, arëfalPiyer yebu»; do ahaŵary kat: «Ami, arëfal Kéris ſa yebu»?

<sup>13</sup> Ntiyahñeku bi Kéris ſa pitëlëk? Pol bi sëmëk kérëwa hna soje hun ſa? G'uŵac Pol ūa bi njaryirun?

<sup>14</sup> Camehnëbuha Ÿënu ña kabi ahnë yaryëla hnë Ÿuhne ge gena Kërisëpus gë Gayiyus.

<sup>15</sup> Koyëna ahnë kodina ntehn g'uŵac mën njaryik.

<sup>16</sup> Toña ye, njaryëbuhëhni fëna vëvë tere Sëtefanas va, bare dehnëla njaryëbuha ahnë ahaŵary.

<sup>17</sup> Këris ſa payëlohma yaryëndu vahnë: ipëyahnWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën payëko, do yëkëlehnëdëwohna hnuŷaŵu Ÿuhne gë wanës wanëñjah, kabi ñadëwohna lihëtu nafa icëm Kériskérëwa|Kérëwa hna.

### Këris tufahnëd yasery gë fanka Ÿën fa

<sup>18</sup> Paryi nke, pëyahn icëm Këris hnëkérëwa|Kérëwa hna wanës wanënkwha ntini vële rëfëk nkaŵ ibëv va. Bare soje fuhnë vële rëfëk nkaŵ ipeh va, fanka Ÿën fa tufahnëd.

<sup>19</sup> Ÿënu ña më lehnëk wanës wadëŵu hna: «Mbëvandëbu yasery vële hwëhnak yasery iïji duniïa vi do kwëtahnëda nëf hakili vële hwëhnak hakili va.»

<sup>20</sup> Awa, ye kodëni mbok nësëni vële hwëhnak yasery va gëvëharan|Aharan sariya sariya va gë vëholah wanës vële ye duniïa vi? Ÿënu ña tufahnëna bi yasery iïji duniïa ÿi wacenak ye?

<sup>21</sup> Vahnë va, gë yasery ſa lëw hni ſa fop vëyavëtëna Ÿën kwëhnak fop yasery ſa. Soje rac, Ÿënu ña hnëjahnëkawo soje pehëtëhni vële hwëtahnëk wanës wadëŵu wante fëyahnëdëfun do ye wacenak soje vëýëntaŵ ña.

<sup>22</sup> Wasëwif|Sëwif ūa tufini viÿë vifëmpëhnahnah tëyëdëni do vële wok vëyena wasëwif va yasery njëkëlehnëdëni.

<sup>23</sup> Bare fuhnë, Këris ſa cëmëk hnë kérëwa hna fëyahnëden: soje wasëwif ūa wanës wante wok vëhodina kwëtahnëhni muk ye do vële wok vëyena wasëwif va ntiyahñëkëhni wacenak ye.

<sup>24</sup> Bare soje vële macëk Ÿën va, wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif per, Këris ſa tufahnëd fanka Ÿën fa gë yasery Ÿënu ña.

<sup>25</sup> Ile pëhwëtak Ÿën pehëtahnëhni vahnë do ye wacenëk soje vëryampo, yasery le lëbëk yasery vahnë vi ye; ha, ikihn Ÿënu ña yak yaŵëk gë fanka vahnë va.

<sup>26</sup> Vëýënta mën, naharyin bi sifa ahnë mo yerunëho ante macëkuno Ÿënu ña: vëyabëlohma hnë Ÿuhne vële hwëhnak yasery, vële hwëhnak fanka ma vële hnagik hnë watere wadëhnah.

<sup>27</sup> Ÿënu ña, ile fëlayik hnë duniïa had ucenëk ña, umë tëhnak mpaÿëmpaÿehnahnëhni vële hwëhnak yasery va; do ile fëlayik hnë duniïa

hihnék ūa umë tēhnak Ŵënu ḥa mpaŷëmpaŷehnahnhéhni vële hwëhnak fanka va;

<sup>28</sup> tēhnakéhni vële wok vëhwëhnana, yafik ma fëlayik hnë duniÿa had ile wok kwëhnana nafa ūa soje përëkanahn ile liyik hwëhn nafa ūa.

<sup>29</sup> Ŵënu ḥa ntik koyëna soje ahnë antë kol naŷënand haryënkw lë̄wu.

<sup>30</sup> Gë Këris ūa tufékëfu Ŵënu ḥa yasery yalë̄wu ūa: g'umë catënëkëfu, umë lidëhëfu nkeyin vëfacah do pehëtëdëhëfu wameh hna fop.

<sup>31</sup> Do koyëna nke, ntiyahn wanës vikerëh ḥa: «Age ahnë ñad naŷëna, arabi naŷëna soje ile ntinëhnëka Ahwëhn a.»

## 1 Korent 2

### Wanës soje ipak Këris

<sup>1</sup> Vëýënta mën, ante njiryibuho ūal hun soje fëyawu toña soŵik Ŵënu ḥa, njiryilëwohna gë wanës wadakah nkwyeri ma g'uyët iÿi duniÿa.

<sup>2</sup> Pëhnabuho antë yëtëndanu iñë ge gena YesuKëris, do g'ile ntinëhnëku g'icëm dë̄wu hnë kérëwa hna.

<sup>3</sup> Soje umë ye, ami, gë fanka këm njiryibuho do mbalëdëfuho ntakah ḥa.

<sup>4</sup> Gante karanjëdëmuno soje awëcëtahnu vinahan va gelohna wanës waceryah vahnë bare fanka lyir Ipacah fa rufëhnadëho wapacék hnë wante hnësëdëmuno hna,

<sup>5</sup> soje ikwëtahn hun ḥa antë kaya hnë yasery vahnë, bare hnë fanka Ŵën hna.

### Usery ule ūatik hnë Ŵën

<sup>6</sup> Awa, ile haranjëdëfuhëhni vahnë ūa usery ye soje vële wëryëk dus viÿë Ŵën va. Bare gena yasery iÿi duniÿa ūi, uva vëhwëhn fanka hnaŵëk gaki vi do vëvëd vi.

<sup>7</sup> Fuhnë, usery Ŵën ule coŵëhnini vahnë va fëyahndëfun. Nkehahnënd duniÿa ūi Ŵënu ḥa tëko pëhna ile ntid soje nkentinëfu hnëicëmb|lcëmb dë̄wu hna.

<sup>8</sup> Wëla fanka ryampo vë iÿi duniÿa yëtëna umë. Ge njëtakëndëni, vëfakehnakëndilahna Ahwëhn icëmb a.

<sup>9</sup> Vikerëh va më lehnëk: «Ille nkok nuna inkér gë ile nkok gwëryëna vanëf do gë ile nkok nahana ahnë, irac Ŵënu ḥa vële ūahnëdëha va ntinëhnëk.»

<sup>10</sup> Bare Ŵënu ḥa njëtëndanëkëfu gë lyir Ipacah iñja. Lyir Ipacah iñja njëtëk fop, wëla ile pëhnak Ŵën ūak soŵik dus ūa.

<sup>11</sup> Mo hod njët fop soje ahnë, ge gena iyir dë̄wu ḥa fo? Ndampo fo nke, lyir Ŵënu ḥa fo yëtëd fop soje Ŵënu ḥa.

<sup>12</sup> Fuhnë, iyır nte nuŷayinék ḥa gena ibé iyi duniŷa, bare Ŵën hna matik, njétahnin ile njédékëfu Ŵën g'ipérëna dë̄wu ḥa.

<sup>13</sup> Ile haraŋjédenéhëni vahnë va matina hnë yasery vahnë, bare gante karaŋjédëhëfu lyir Ŵën ka haraŋjédenéhëni vële hwëhnak lyir tac va.

<sup>14</sup> Ale wok kwëhnana lyir Ŵënu ḥa, maŵëdina ile ūatik g'lyir Ŵën: wanënk wah ye soje umë, kodina njét watac, kabi g'lyir ḥa fo kode njavëti usery Ŵënu ḥa.

<sup>15</sup> Ahnë ale hwëhnak lyir Ŵënu ḥa kod kitij fop, bare umë, ahnë kodina kitija.

<sup>16</sup> Vikerëh va më lehnék: «Nke bi ahnë ale yëték inahan Ahwëhn Ŵënu ḥa? Nke bi ale hod nkabahn iñë?» Bare fuhnë njétinék inahan dë̄wu ḥa kabi kwëhnayinék ibaKëris ḥa.

## 1 Korent 3

### Vëryokuŋjëhn Ŵën

<sup>1</sup> Vëýënta mën, ami mëkëla hnësëhnu had vahnë vële hwëhnak lyir Ŵënu ḥa yerun bare nësëhnëmu had vële ye hn'ikihn vahnë nte ūatik hnë mbahn, had vële wok ten vunul hn'ikwëtahn dë̄w hniKëris hna.

<sup>2</sup> Ikaraŋ inte haraŋjemu ḥa had wambël yëdamu asewu nke, gena roka paryi, kabi mëkëdilunohna awëryu ikaraŋ dakah. Do ha gaki mëkëdiluhna,

<sup>3</sup> kabi hn'ikihn vahnë nte ūatik hnë mbahn hna worun arëfëndu. Ñewary yehëhna yëbëlan hun do conkëdun. Awa tufahnëdiluhna vahnë vëvë iyi duniŷa yerun, ankeya vahnë fo hwëhnarun.

<sup>4</sup> Age aryampo hnë ūuhnë ntehnék: «Arëfal Pol yebu» do aŷëntaw: «Arëfal Apolos yebu», didiluhna bi sifa ahnë-wo?

<sup>5</sup> Mo ga ye Apolos? Do mo ye Pol? Vëryokuŋjëhn Ahwëhn a fo yebun, vële lik hafo ahwëtahnuna umë. Ale-wo-le hnë fuhnë doku ile njédaka Ahwëhn a fo ntid:

<sup>6</sup> Ami, pëlëbu atëh ḥa, Apolos umë rurëk, bare Ŵënu ḥa hnëpëndanék.

<sup>7</sup> Ale féléd ſa gë ale rurëda vëhni vëyena ñoñ. Ŵënu ḥa ye fop, umë ale hnëpëndanëka.

<sup>8</sup> Ale félék ſa gë ale rurëd a këñélahnëni do Ŵënu ḥa cosëdëha ale-wo-le soje doku ile ntik ſa.

<sup>9</sup> Vëryokuŋjëhn Ŵën yebun do ūuhnë ye ikaŷ Ŵënu ḥa. Cery Ŵënu ḥa yerun fëna.

<sup>10</sup> Gë uyëd ule njédëko Ŵënu ḥa, ndokuŋjëbu had avëry vacery aholah dus. Ntibu sah ryënkwëryënkw ſa do ahaŵary matënd. Bare afo ale-wo-le nti wajira gante mbëryëd ka!

<sup>11</sup> Ahnë kodina nti sah ryënkwëryënkw haŵary ge gena ile rëk ye ſa, umë ye Yesu Këris dënк.

<sup>12</sup> Vëryampo sanu mbëryandëni hnë sah ryënkwëryënkw rac ma koryi ma kat wëraka wahwëhn nafa; vëryampo gë wadëhwa mbëryëdëni ma idël ma kat gë lury.

<sup>13</sup> Bare doku ale-wo-le ſa nude wapacëk hnë fac kitı hna. Fac rac Ŵënu ḥa gë hwëdëh tufahnëd gante nke doku ale-wo-le ſa.

<sup>14</sup> Ge ahnë mbëryëk ile nkok kodina përëkan hwëdëh ha, ahnë arac nuŷad icos.

<sup>15</sup> Bare, ale ḥagaryëk doku ſa, ahnë arac nuŷadina icos; umë dënк pehëtëde, bare had hwëdëh hna dënк ndëcëtak.

<sup>16</sup> Yëtéluhna bi, Acery Ŵën Cankaf ḥa yerun do lyir Ŵënu ḥa hnë ūuhnë ntëdëk?

<sup>17</sup> Awa, ge ahnë përëkanëk Acery Ŵënu ḥa, Ŵënu ḥa përëkanëdëha ahnë arac kabi Cery Ŵënu ḥa cëvak. Do ūuhnë ye Acery tac.

<sup>18</sup> Antë ahnë toka umë dënк: ge aryampo hnë ūuhnë ntìyahñëka ahwëhn yasery ye duniÿa li, arabi maŵa antë nteni nënkwëk soje Yesu ſa. Ge koyëna nke nuŷad usery paryi.

<sup>19</sup> Paryi nke, yasery vahnë vëvë iÿi duniÿa vi wanënkwha ye haryënkw Ŵën hna. Vikerëh va pëyahnëk: «Ŵënu ḥa pëladëhëhni vëseryah va gë titëna dëw hni ḥa.»

<sup>20</sup> Më lehnëk fëna: «Ahwëhn a njëtëk inahan vëseryah va, njëtëk kwëhnana nafa.»

<sup>21</sup> Awa, ahnë tefelahnë naŷenand soje vahnë kabi ūuhnë hwëhnëk fop:

<sup>22</sup> nke Pol ma Apolos maPiyer ma duniÿa ſi ma ige duniÿa li ma icëm iňa ma ile ye gaki ſi ma ile yejëk ſi, fop ūuhnë hwëhnëk;

<sup>23</sup> do ūuhnë Këris ſa hwëhnëku do Këris ſa Ŵënu ḥa hwëhnëka.

## 1 Korent 4

### Vëfayik Këris

<sup>1</sup> Awa, pëlaryinëfu, ami g'Apolos, had vëryokuñehnKëris, vële hwëtehnahnëk watoña wacoñik Ŵën soje karanjini vahnë.

<sup>2</sup> Ale kwëtehnahnëk Këris iňe, ahnë arac tufahn ikahnënda fo ſade.

<sup>3</sup> Soje lëmën ſa, tana gena ge ūuhnë pëcëtadunëho ma ge vëhaŵary pëcëtadëniho. Do fëna pëcëtadña nkaf mën ḥa.

<sup>4</sup> Ntiyahnenko ile hnirandebu gena, bare umë tufahnëdina catëbu. Ahwëhn a fécétadého bi catëbu.

<sup>5</sup> Soje umë ye, antë ñankahnu ahnësu ile nkeni vëýënta hun; naperyin Ahwëhn a teki. Ha, Ahwëhn a, umë dënк sanëd humpen hna le soñik hn'umëhwëry hna do njëtëndanëd fop ile ye hnë wasakahn vahnë ſa. Awa, Ŧënu ña cëkwaryëdëha ale-wo-le gante nke ile rëfëka ka.

<sup>6</sup> Vëýënta mën, ge nësëbu soje Apolos gë ami ſa, ahnëgahnu ye, aÿëñahnu hnë fuhné: ge dëcëtëdiluhna vile herik wanës Ŧën hna awa wëla aryampo hnë ūuhnë bëntadina soje aryampo do mbana aÿëntaw a.

<sup>7</sup> Wëjë, ye hodu alëbëhni vëýëntaw va? Ile hwëhnaru ſi fop gena bi Ŧënu ña yëdaki? Kabi aki nke, soje ye hnaÿënaðu had yëdilinhna?

<sup>8</sup> Ntiyahnenku tékérungahnu ÿawu fop ile ÿadun ſa, tékérungahnu avetawu, vëhnað yerun hara fuhné gelëfuhna. Ge paryi nkekëndun vëhnað awa fuhné fëna nañëntakëndebun gë ūuhnë!

<sup>9</sup> Ntiyahnenko Ŧënu ña fuhnévëfayík|Afayík vi ntik vërekwa va, had vële hitinjik soje ndawini nkebun. Ha, had vële yafanjëde haryënkawamëleka gë vahnë fop hna.

<sup>10</sup> Fuhné pëlayibun had nënkwëbun soje Këris ſa, bare ūuhnë pëlarun vankaf hun va had vëseryah va fop soje Këris ſa; yañëlëfuhna, bare ūuhnë njañërun; ntënëñirun, bare fuhné njafibun!

<sup>11</sup> Hafo gaki, nkobun horotëndëfu inte ña gë iyo ūenka ña, nkwëhnalëfuhna viÿi, këm fo ntidebun, ki fo njasëlendëbun do

<sup>12</sup> Ndokuñëdëfun ðus hnuñahnëfu ile rokëdëfun ſa. Age ahnë njewëkëfu, iférén ryëwanëhnëdëfunëha; age ahnë koroteyehnëdëhëfu, nduñënadëfun;

<sup>13</sup> age ahnë mehnëdëhëfu, g'untënah ntëkwadëfun. Hafo gaki vahnë va pëlanihëfu had iñë hayah, ile sanik hnë iÿi ðuniÿa.

<sup>14</sup> Gena soje sëfëhnau herëndidëmu aki, bare soje yabahnu ye, kabi vutah mën vunte ÿahnëbu ðus yerun.

<sup>15</sup> Hnë ibëmënkél hun gë Këris hna, wëla ntehnakënde vahnë hafo wawuli pëhw (10,000) hwëhnakëndun vële haranëdëhu, rëm ryampo fo hwëhnarun: ami ye rëm hun ſa kabi njonëhnimuWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ŧën ña, wante lik ayewu gë Yesu Këris.

<sup>16</sup> Awa, këlamu teferyin nkeya mën ña.

<sup>17</sup> Do soje rac fayëridëfuhu Timote, fatah mën fante ÿahnik do hahnëndak soje Ahwëhn a. Age tékërik ndënkwëtehnëdëhu ankeya mën nte rëfandëbuha Yesu Këris. Umë haranëdëfuhëhniwo vahnë gante-wo-gante hnë vacery sali hna fop.

<sup>18</sup> Vëryampo hnë ūuhnë naŷenadëni, nahadëni yiryida soje yëkiwu.

<sup>19</sup> Biŷedina njiryidëfu, ge Ahwëhn a maŵëk. Awa wati rac gena wanës vëyi vèle hnaŷenad ñi fo yëtëdëfu bare bi kwéhnani fëna fanka lyir Ipacah iña!

<sup>20</sup> Ha, toña ye, ge ahnë hnëlnaw Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ña hna nke, ahn'a rac tufahnëdina gë wanës fo, bare gë fanka tufahnëd.

<sup>21</sup> Awa, ye fecehnëku? Yiriwu gë wagus ma gë intawary ipëbah iña do gë iyamah bi?

## 1 Korent 5

### Ankeya meh hnë cery sali

<sup>1</sup> Nkwëryëde gante-wo-gante, nke ÿal hun hna ale lid wameh waŋayah dñus. Wëla hnë vèle wok vëyetelahnaw Ŵën paryi va gena ale lid koyëna. Ha, nkwëryëbu aryampo hnë ūuhnë gë asëval rëmu ÿa ndakëdëni!

<sup>2</sup> Do nkorun ahnaŷenandu! Tëfakëhu ayewu hnë uyiŵéhnah sankaf do ntayi fagant hun ahnë arac!

<sup>3</sup> Ami, imbahn mën iña ñawëtaku bare iyir mën ña gë ūuhnë nkentik. Do tékëbu hitinjëwa menék ale lik koyëna ÿa had hnam nkentibù.

<sup>4</sup> Age mbarëlërun, gë ūuhnë nkentëdebu g'iýir mën iña do Ahwëhn fu ÿa Yesu tufédëhëfu fanka falëwù fa. G'uŵac Ahwëhn fu ÿa Yesu

<sup>5</sup> daryina aÿi asan nji tefelehnënda Sintani|Sintani hafo tav ikihn vahnë nte ñatik hnë mbahn hna soje pehëtahni hnë fac le mbokajëd Ahwëhn hna.

<sup>6</sup> Inaŷëna hun ñi canjëna wëtoye! Njëterun dñus: «Levir|Levir toyë, matëndëd farin fa fop.»

<sup>7</sup> Awa, pacënaryin! Tavëryin viÿe viñeh vile lidunëho kobëri va do aŵécëtawu ayewu vahnë vëhasék had farin fale wok kwéhnana levir. Ile ye toña ÿa, tékëruna ayewu. Këris ÿa, fape saliPak|Pak fu ÿa, njëdahniko had sadëha,

<sup>8</sup> awa dinëfu ambënt ña gëvamburu vante wok kwéhnana levir|Mburu kwéhn levir këm: genëfu vahnë vëhwëhn toña gë walawary wafacah. Nkwëcëtënenëfu vankeya va; antë nko ntinden ñeh ma ndakëntal nte nkok ñadina Ŵën.

<sup>9</sup> Hnë kayëte mën dënkwëryënk hna keryëhnëryidëmuno ant'ahwëhnalu hayu gë vëhwëhn nkeya meh va.

<sup>10</sup> Age nësëbu wañi nësëla afitëlu gë fop vèle hwëhnak nkeya meh hnë iÿi duniÿa vi: gë vahnë vèle lid ndakëntal meh gë fop vèle nkok gedina viÿe gwër gë fop vèle va do gë fop vèle sëmbëdwamën|Wamën wamër wamër. Age gena umë tefakëha asahnu duniÿa li!

<sup>11</sup> Ile ſyadefuho lehnu ſya umë ye: vahnë vële lid ndakëntal meh, ma vële nkok gedina viÿe gwér, ma vële sëmbëd wamën wamér, ma vële yewëd vële ryëwëd, ma vële led. Tëféluhna dënk avanku wëla roka ſifa vahnë vërac.

<sup>12</sup> Ami bi hitijëdëhëhni vële wok vëhwëtahnëlahna Yesu Këris va? Hali gena koyëna! Bare vële vankërun cery sali va, ſuahnë rëfëka ayëkalëndu ſoje férën cery sali ña.

<sup>13</sup> Vële wok vëhwëtahnëlahna Yesu va, vëhni Ÿënu ña hitijëdëhëhni. Awa had gante kerik wanës Ÿën ka: «Daryina awen a fagant hun.»

## 1 Korent 6

### Sonko yëbëlan vële hwëtahnëk

<sup>1</sup> Age aryampo hnë ſuahnë takëlékëhni g'ale mbankëni ikwëtahn, hak kod ndék tëya ale wok yëtëna sariya Ÿën kitijëhni hara gena aÿëntawu ale mbankëni ikwëtahn?

<sup>2</sup> Yëtéluhna bi vële vankëk ikwëtahn va kitijëdënihëhni duniÿa yi fop? Awa ge ſuahnë rëfëka ahitiñu duniÿa yi, ſoje ye ye kodiluhna ahitiñu viÿe viroy va vële ye yëbëlan hun va?

<sup>3</sup> Yëtéluhna bi kitijëdenëhëhni wamëleka ña do kas viÿe vivë iyi duniÿa vi!

<sup>4</sup> Awa age kwéhnarun ile hitijëlëdun yëbëlan hun ſoje viÿe vivë iyi duniÿa va, ſoje ye rëyëdunëhëhni vahnë vële wok vëytëna wëba Këris ña nkeni vëhitij yëbëlan hun?

<sup>5</sup> Wante hnësëdëfu ñi tefakëha cëfëhnu. Gena bi hnë ſuahnë wëla ahnë aryampo ahwëhn usery ale hođ kitij yëbëlan vële hwëtahnëk?

<sup>6</sup> Tëyëdëfu, cañék bi vële vankëk ikwëtahn kitijëlëndëni g'aÿëntawu, do kat haryënkw hnë vëhitij vële nkoni vëvankëna ikwëtahn?

<sup>7</sup> Wëla kitijël yëbëlan hun ña dënk, tufahnëd fop përëkak yëbëlan hun. Soje ye ye pecehnëdiluhna aryuñenawu wameh wante lidérung? Soje ye ye pecehnëdiluhna aravuni vahnë va nteni ile hwëhnërun ÿa?

<sup>8</sup> Bare ſuahnë dënk lid ſeh do led, do vële vankërun ikwëtahn va dënk lidun koyëna!

<sup>9</sup> Njëtérung wapacék vële lid wameh va vëhnuÿadina ÿëwa hnëlnaw Ÿën|Inaw Ÿënu ña hna. Antë mpaÿëmpaÿawu: gë vahnë vële lid ndakëntal meh gë fop vële sëmbëdwamën|Wamën wamér wamér gë vësan vëylah ma vësëval vëyëlik vële yékëlehñedëhëhni vëhañary, gë vële ryakëd gë vësanëntahni ma vësëvalëntahni dënk

<sup>10</sup> gë vële va, gë vële ſyad dëcët hnnapul, gë vële ſed dëcët uñen, gë vële yewëdëhëhni vëyëntaw, do gë wabandi, vëyi vahnë vëhnuÿadina ÿëwa hn'lnaw Ÿën hna!

**11** Wëlin aki nkeniho väryampo hnë ūhnë kobëri ja. Bare, kabi g'Ahwëhn fu ū YesuKëris nkerun, lyir Wënu fu ja njaryëku wameh ja, ntok kwëhnu Wënu ja, do Wënu ja catahnëka gë ūhnë.

### Ikwëhna ankeya nte ñad Ahwëhn

**12** Väryampo ntehnëdëni: Fop maŵeryayik. Ha, bare gena fop hwëhnak nafa soje ahn'a. Ha, toña ye fop maŵeryayik bare ñwëŷebu yewu aramp sifa ilewo-le.

**13** Ntehnëdun fëna: «Roka ū soje idonk ja ye do idonk ija soje roka ū ye.» Ha, toña ye do Wënu ja tékwehnëd inji donk gë iyi roka hnë fac ryampo. Bare mbahn ahnë ja diyina soje ntind ndakëntal nte nkok ñadina Wënu ja: vimbahn fu va Ahwëhn a hwëhnëk do umë ye Ahwëhn vimbahn fu va.

**14** Wënu ja mbëhnëndanëka Ahwëhn a do mbëhnëndanëdëhëfu fëna gë fanka falëwu fa.

**15** Yëtéluhna bi vimbahn hun va nke had imbahnKëris ja? Awa, nufëdëfu bi iñë ryampo hn'imbahn Këris hna soje liwu hn'imbahn asëval ale wafëd nkaf ntëwu? Muk, gedina koyëna!

**16** Yëtéluhna bi asan ale ryakëk g'asëval ale wafëd nkaf ntëwu ja vëhni vëhi tak aryampo fo nkedëni? Ha, Vikerëh va më lehnëk: «Vëhni vëhi tak aryampo fo nkedëni.»

**17** Ndampo fo nke, ale nkeni gë Ahwëhn a aryampo fo nkeni gë umë.

**18** Garyëryindën ndakëntal ñël këm! Wameh wakaŵary wante-wo ntok ahnë ja bëvehnëdilahna. Bare ndakëntal nte wok ñadina Wën umë mbëvehnëd mbahn ija dën.

**19** Yëtéluhna bi mbahn hun ja ye cery lyir Ipacah? Wënu ja njëdakuna do hnë ale-wo-le nke. Koyëna gena ūhnë hwëhnëk vankaf hun va.

**20** Wënu ja yabah cosahnëk ntaŵëtahnu. Awa kwëhnaryin ankeya nte ñad Ahwëhn ja!

## 1 Korent 7

### Soje iñël

**1** Tame, ntëkwadëfu wante herëhnëryirunëhowo ja: Ha, përenak soje asan a antë ndakëni g'asëval.

**2** Bare soje kehahni ankeya nte nkok ñadina Wënu ja, asan-wo pecek kwëhnahna asëval ale nkeni gë umë fo, asëval-wo fëna kwëhnahna asanu.

**3** Asan a tefelahnë ñwëýa uryak asëvalu, do asëval a fëna tefelahnë ñwëýa uryak asanu.

<sup>4</sup> Asëval a kodina nti imbahn dë̄wu ña gante-wo ñad ka: mbahn dë̄wu ña, asanu hwëhnëk. Ndampo fo nke, asan a kodina nti imbahn dë̄wu ña gante-wo ñad ka: mbahn dë̄wu ña, asëvalu hwëhnëk.

<sup>5</sup> Antë aŵëyélëndu, ge gena nkwyeryélërun soje asunu ayéfahnuna Ÿënu ña dús. Bare tefélahna mbiý dús, ge gena umë dakëna aresawu; Sintani|Sintani kod njékëhnahnu ntiyehnu ile mbañëk Ÿënu ña.

<sup>6</sup> Wante hnësëhnëmu ñi, dehnéluhna aliwu forosima, bare ge ñadun kodun aliwu.

<sup>7</sup> Nakëndëbu dús vësan va fop nkeni vësëval këm, g'ami ki; bare ale-wo-le uyëd minu nuýak Ÿën hna, aryampo kod nko asëval këm, aÿëntaw a kod ñël.

<sup>8</sup> Awa, vële wok vëyélëna va do gë vësëval vële cëmaryëk vësan va ntehnëdëfuhëhni: antë aÿélëlu fecek soje hun ÿa, g'ami ki.

<sup>9</sup> Bare ge kodiluhna aryuñenawu, ñéléleryin; kabi aÿélëlu fecek g'ile ñad ndaňu ipérél.

<sup>10</sup> Awa, soje vële ÿélélëk va, Ahwëhn a hnësëhnëdëhëhni, gena ami: asëval a tefélahna mbëmba.

<sup>11</sup> Bare ge mbëmbak, antë mbok ñëli. Age ñad ñëli tefëka mbokalëni g'asanu. Do asan a fëna tefélahna mbamba asëvalu.

<sup>12</sup> Tame, ge ale hwëtahnëka Yesu kwëhnaka asëval ale wok kwëtahnëhna, do ge asëval arac ñad nkolahnëni g'umë, tefélahna mbamba. Wanji, ami dënk hnësëk, gena Ahwëhn a.

<sup>13</sup> Do ge asëval ale hwëtahnëka Yesu kwëhnaka asan ale wok kwëtahnëlahna do ge asan arac ñad nkolahnëni, awa asëval a tefélahna mbëmba.

<sup>14</sup> Nësëdëfu wanji kabi asan ale wok kwëtahnëlahna Yesu ÿa, soje asëvalu ale hwëtahnëka ÿa tähahnëka Ÿënu ña. Ndampo fo nke, asëval ale wok kwëtahnëlahna Yesu ÿa, soje asanu ale hwëtahnëka ÿa tähahnëka Ÿënu ña. Ge gena umë, vutah hun va nkekëndëni had vële ronkëk, hara ile ye toña ÿa tähahnëniha Ÿënu ña.

<sup>15</sup> Bare, ge ale wok kwëtahnëlahna Yesu ÿa ñad pitélëni g'ale ñélélëni ÿa, kod nji. Wati rac, ale hwëtahnëka Yesu ÿa, asan a ma asëval a, ñoñ gona ile ÿabëlehnëkëhni; Ÿënu ña ñad nkeyin yam.

<sup>16</sup> Wëjë asëval ale hwëtahnëka Yesu ÿa, yëtélina ge kodu afehëta asan hu. Do wëjë asan ale hwëtahnëka Yesu ÿa, yëtélina ge kodu afehëta asëval hu.

### Imaw ile njëdahnëk Ahwëhn

<sup>17</sup> Awa, ahnë antë njékëlehn nkwcet ile njédaka Ahwëhn a, gante nkeho ka ante macékawo Ÿënu ña. Umë ye ile lehnëdëfuhëhni vacery sali va fop.

<sup>18</sup> Age asan ale rëkhácik|Háci macék Ŵënu ḥa, nko koyëna. Age ahaŵary ale wok kácihna macék Ŵënu ḥa, nkonti koyëna.

<sup>19</sup> Háciru ma kácilihna umë kwéhnana nafa. Ihwéhn nafa ſa, umë ye maŵéhn Ŵënu ḥa.

<sup>20</sup> Ha, ale-wo-le teféka nko gante nkeho ka ante macékawo Ŵënu ḥa.

<sup>21</sup> Aramp bi yeruho ante macékino Ŵënu ḥa? Antë nkehahnahni soje rac; bare ge nuŷaru rënka ayehahn afaya, antë ntënti.

<sup>22</sup> Yëtëryin, aramp ale macék Ahwéhn a afaya paryi nke kabi Ahwéhn a pehëtëka. Ndampo fo nke, ale yeho afaya do macékKéris ſa, aramp Kéris paryi ye.

<sup>23</sup> Ŵënu ḥa gë yabah ntaŵëtëku. Awa antë ayewu vëramp vahnë.

<sup>24</sup> Ha, vëýënta mën, ale-wo-le teféka nko haryénkw Ŵënu ḥa gë hn'ile nkeho hna ante macékawo ḥa.

### Soje vële wok vëýélélëna

<sup>25</sup> Awa, soje vële wok vëýélélëna va, ile ſadëfu hnësu ſi gena Ahwéhn a lehnéko hnësu, bare nahan mën ḥa yëdadëmu. Ahwéhn a kaŷéhnahnëka g'ami: ntiko ale hode kwétahni.

<sup>26</sup> Soje wahorot wavë gaki ūi, wëli ile hnahaſu ſa: nëfak soje ale-wo-le nko gante nke ka.

<sup>27</sup> Ñëlëru bi? Awa antë ayékélehñ afitëlu. Ñëlëlihna bi? Awa antë ayékélehñ asëval.

<sup>28</sup> Bare ge ñëlëru, gena ūeh; do ge aryag ñëlik, gena ūeh. Bare vële ſélélëk va wahorot kwéhnadëni duniÿa lëw hni hna, do ami ñadëfu ūemaÿehnu antë nkewu.

<sup>29</sup> Vëýënta mën, wëli ile ſadëfu hnësu ſa: wëwati toyé fo wojékëfu; ték pëgw iÿi wati, vële ſélélëk va tefékëhni nkeni had vëýélëna,

<sup>30</sup> vële hod va nkeni had vëyiŵéhnëna, vële ryasëd va nkeni had natëlëhni hna, do fëna vële laŵëd va nkeni had gena vëhni hwéhnëk ile ntaŵëni ſa.

<sup>31</sup> Vële ſadë dëcët viÿe iÿi duniÿa vi tefékëhni nkeni had vële wok gona ñandëni, kabi viÿe iÿi duniÿa ſi ndëcëd.

<sup>32</sup> Nësëbu vëýin kabi ñakëndëbu ant'ahwëtu nahan dëcët. Ale wok ñëlëna ſa, viÿe Ahwéhn va nahad, nëja Ahwéhn a njékélehñëd.

<sup>33</sup> Bare ale ſélélëk ſa, viÿe duniÿa va nahad, nëja asëvalu njékélehñëd,

<sup>34</sup> do koyëna cahélehnik yëbëlan wëhayu wahi. Asëval ale wok ñëlina ſa ma aryag ale wok yëtëlinia vësan nahad viÿe Ahwéhn va. Arac ñad nke ava

Ahwëhn a hn'ile ntid do nahad hna fop; bare ale yëlika viÿe duniÿa va pabëd, nëja asanu njékëlehnëd.

<sup>35</sup> Soje uférën hun lehnëdëmu wañi, gena soje wemaÿehnahnu; ñadëfu arëhnawu ile fecek ÿa, alihahnu ile ñad Ahwëhn a fo.

<sup>36</sup> Tame, ge jar ñankahnëka dëcët gë aryag ale kwëhnëk a, ntiyahñëka kodïna mbok nduñëna, awa tefëka nti gante ñad ka; tefëka ñëla. Age koyëna ntiik gena ñweh.

<sup>37</sup> Bare ge jar ña pëhnak wapacëk sakahn lëwu hna soje antë ñëla, do kahnënda hnë rac, hara porosij iña do mëk nduñëna, jar tac fëna ntid férën.

<sup>38</sup> Koyëna ale ÿëlëka aryag ale kwëhnëk ÿa ntiik férën, bare ale wok tékëna njëta asëval ÿa, umë lik le ÿak sajëk ÿa.

<sup>39</sup> Ge asëval a ñëlik kodïna pitélëni g'asanu hnë duniÿa lëw hni hna fop; bare ge asanu cëmëk, kod ñélélëni g'ale ñad a, bare gë ale hwëtahnëka Ahwëhn a fo.

<sup>40</sup> Bare, ge gante nke ka nkok, natëdëha dus. Koyëna nahabu, do ntiyahñëko kwëhnabu, ami fëna, lyir Wënu ña.

## 1 Korent 8

### Faÿar wasadëha ñwën ile wok gena paryi

<sup>1</sup> Yëkënëfu tame soje faÿar fale sënahnik sadëha ñwën ile wok gena paryi: soje watac, toña ye, gante nësëdun ka, fuhñë fop kwëhnayinëk uyët. Uyët rac lidëha ahn'a kumand. Bare iña ña njawënëd ikwëtahn ahnë!

<sup>2</sup> Ge ahnë ntiyahñëka padëka uyët, ahnë arac tefëka njët nkojëka yabah.

<sup>3</sup> Bare ge ahnë Wënu ña ñahnëd, Wënu ña njëtëdëha ahnë arac do gwërenkedëha.

<sup>4</sup> Awa, soje itok faÿar fale sënahnik sadëha ñwën le wok gena paryi! Wamën wamër ÿa: Njëtinëk dus ñwën ule wok gena paryi ÿa kwëhnana nafa duniÿa li; ha, Wënn huđampo fo ye, hukaŵary gena.

<sup>5</sup> Paryi nke, vëryampo ntehnëdëni nkeni wamën ambin hna do gë nkal li. Toña ye cape ntëw hni nkeni wamën wayabah do gë vëhwëhn vëyabah.

<sup>6</sup> Bare soje lëw fu ÿa, Wënn huđampo fo ye, Rëm ale lik ile-wo-le ÿa do soje ntiden ile hnënjëdëha umë ÿa yeyinëk; do fëna Ahwëhn aryampo fo yehëhna, umë ye YesuKëris, gë umë nke ile-wo-le ÿa ha, soje ile ntiik ÿa yehahninëk.

<sup>7</sup> Bare gena vahnë fop yëtëk iÿi toña! Vëryampo njehëkëhniwo njëfa ñwën ile wok gena paryi ÿa do hafo gaki, ge tokëni faÿar sadëha wamën watac, do ntiyahñëdëhëhni faÿar farac tonkënëdëhëhni haryënkw Wënn hna kabi imëk uyët ulëw hni ñabëna.

<sup>8</sup> Gena ile rokëde ūa lid Ŵënu ḥa nënjahna gë fuhné: age tokinék ma tokilénéhna umé ḥaŷetédina ma gwénédina nafa lëw fu haryéñkw Ŵën hna.

<sup>9</sup> Bare, fop ile lidun ūa, diryin wajira, anté ige afaya hun nte lihahnédun viýé ḥa, anté ntiyehnöhni uŵeh vélé mbak ikwétahn va.

<sup>10</sup> Age ale mbak ikwétahn hnuki, wéjé ale yéték toña ūa, ga tokédu ile sénahnik sadéha Ŵën ile wok gena paryi ūa, pérédilahna bi tok umé fëna?

<sup>11</sup> Koyéna uyét hu ūa mbévehnédéha ale mbak ikwétahn aýi, umé ale céméhnék Kérís ūa!

<sup>12</sup> Ge aki menédun soje vëýénta hun va aŵayémpayehnéduni soje ikwétahn nte vakéhni ḥa, Kérís ūa dénk horotehnédun gë wameh hun ḥa.

<sup>13</sup> Soje umé ye, ge soje le rokédéfu faýar fale sénahnik sadéha Ŵën ile wok gena paryi ūa ntiyehnédéha aýénta mén wameh, bokéda roku muk faýar farac, soje anté liyehnëwa wameh.

## 1 Korent 9

### Pol yékélehnédina ile rëfëka Afayík

<sup>1</sup> Téyédému: Gela bi afaya, koda bi liwu ile ūadéfu ūa? Gela biafayík|Afayík ? Nuléŵahna bi Yesu Ahwéhn fu ūa? Gena bi soje doku mén ūaŵéhnérunéha Ahwéhn a.

<sup>2</sup> Wëla ḥwéyéni vëryampo vëyavétdilohnaafayík|Afayík, ŵuhné mémé maŵéruného. Imaŵ hun Ahwéhn ḥa rufahnéd afayík paryi yebu.

<sup>3</sup> Wëlin gante ntékwadéfuhéhni ka vélé férékanéd ŵac mén va:

<sup>4</sup> teféléfuhna bi ile rokédéfun do sedéfun soje doku fu ūi?

<sup>5</sup> Teféléfuhna bi hwéhnafuna aséval ale hwétahnéka Kérís ūa ntapéhnandéfu, had gante ntidéni vëfayík vëýéntaw gë vëvë tere Ahwéhn do gëPiyer fëna ki?

<sup>6</sup> Hnë vëfayík hna fop ami gë Barénabas fo bi rëfékéfu ryokuñéfu doku haŵary hnuýahnéfu ile rokédéfun ūa?

<sup>7</sup> Mo lopëde codade do cosand umé dénk? Mo féléd atéh hara tokédina? Do mo heryédéhéhni wusaŵ hara cedina wambël wadéŵ hni ḥa?

<sup>8</sup> Ille ntidéni vahné kantém ūa hnéséhnemu soje wëryéndanahnu ile lehnédému ūa, dosariya|SariyaMoyis ūa fëna néséd watac.

<sup>9</sup> Kabi kerik hnë sariya rac: «Ge yihni ūa ndokuñéd ant'arémpuna ŵës ūa soje anté tokénd roka ūa.» Ŵënu ḥa wuhni ūi fo bi kwétahnék anéf?

<sup>10</sup> Gena bi soje fuhné nésék? Ha, soje lëw fu herik wanji wanës. Ale yaméđ a g'ale varépéd a ndokuñéđeni kabi njéténi nuýadéni sah lëw hni ūa.

<sup>11</sup> Naðëbun hnë ūuhnë ifërën lyir Ipacah ña, awa ge mbarëpabun viryampo hnë ile hwëhnërun hnë duniña li, ndëcëtëbun bi ile sañëk ÿa?

<sup>12</sup> Ge väryampo tefékëhni nuýani hnë le hwëhnërun ÿi, do kas fuhnë tefékëfu lëbëfuni vëhni! Bare dilëfuhna koyëna. Nduñenadëfun fop, soje antë nti vahnë va ñwëýëni Wanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën Këris ña.

<sup>13</sup> Njëtërun wapacëk vële ryokuñed Cery Ÿën Cankaf|Cery Ÿën Cankaf va, Cery Ÿën Cankaf ña ryavëdëhëhni; ha, vële sënad wasadëhahn'ile cënađe sadëha hna nuýadëni sah lëw hni ÿa hnë sadëha rac.

<sup>14</sup> Ndampo fo nke, Ahwëhn a nësëk soje vële fëyahnëd Wanës Wakasëk ña nuýahnëndëni ipëyahn tac ile tokëdëni ÿa.

<sup>15</sup> Bare ami, ñoñ yëkëlehnëla hnë watac fop, do kerëda soje ile rëfëko rac; sëmu fecehnëko gë liwu watac! Ahnë dihëtëdilohna ile hnaýënayendëho ÿa.

<sup>16</sup> Ami, gena soje hnaýënahnëndu fëyahnëdëfu Wanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën ñi, Ÿënu ña liyendëho: meko ge pëyahnëla watac.

<sup>17</sup> Ge ami dënk rëhnakënd iyi doku, tefakëho hwëhnaw icos; bare gena ufér mën ryokuñedëfu, ile kwëtehnahnëko Ÿënu ña fo lidëfu.

<sup>18</sup> Awa ye lë ye icos mën ña? Yëdahnëndu aki fo Wanës Wakasëk ña ye, hara tëyëla yëdayiwu le rëfëka njëdayi ale fëyahnëd.

<sup>19</sup> Mama nkebu afaya, bare aramp vahnë fop liyabu, soje fehëtahnëwëhni vahnë vëyabah dus ge kod nke.

<sup>20</sup> Hadsëwif nkentibu wasëwif hna, soje fehëtahnëwëhni; had vële tampëko sariya Moyis va yentibu hnë aramp sariya hna, mama nkobu gentila aramp sariya, soje fehëtahnëwëhni.

<sup>21</sup> Ndampo fo nke fëna, had vële wok vëhwëhnana sariya Moyis va nkentibuhu hnë vële wok vëhwëhnana sariya ÿa, soje fehëtahnëwëhni. Umë dehnina kwëhnala sariya Ÿënu ña, kwëhnabu kabi sariya Këris ÿa rampëko.

<sup>22</sup> Had vële mbak ikwëtahn nkentibu ge gë vëhni nkentibu, soje fehëtahnëwëhni. Nkebu ile-wo-le hnë vahnë hna fop. Gë wafere ûa fop njëkëlehnëhdëfu soje fehëtahnëwëhni väryampo.

<sup>23</sup> Do umë fop soje Wanës Wakasëk ña lidëfu, soje hnuýantahniwu sah mën nafa lëwu ÿa.

<sup>24</sup> Yëtéluhna bi vële lobëlëd va, vëhni fop nkaryëdëni ntobëla hna, bare aryampo fo ye ale hnufëd ile lobëlahnëde ÿa? Awa garyërin dus soje ahnufahnu.

<sup>25</sup> Fop vële lobëlëd va ñwëýëdëni viýë viyabah soje mëkahnëni ndënkwanihëhni vëýëntaw va. Vëhni ntidëni koyëna soje nuýahnëni buña. Buña rac bijëdina; bare fuhnë, ntidëni soje nuýahnin ile wok pudina muk.

<sup>26</sup> Soje umë ye, ami nkaryëdëfu yëkatëndu wapacëk gante pabëbu. Had awëy' nkebu, gwëyëda bac fo.

<sup>27</sup> Ndokuñëdëfu dus mbahn mën iji hafo ñëku mbahn mën iji, soje antë saniwu ami dënk ale fëyahnëd Wanës Wakasëk ña.

## 1 Korent 10

### Itëfëta vacérakëlo fu vinte haranëdëhëfu

<sup>1</sup> Vëÿënta mën, ñadëfu ayëtu ile yehëhniwo vacérakëlo fu hnë yamani Moyis hna. Vëhni fop kuyët ñar nte yiryeryëdëhëhniwo hna nkeniho do ntëmpëtaniho Wov Vëntah ÿa.

<sup>2</sup> Koyëna, vëhni fop tëfëniho ñar ña do ntëmpëtaniho wov hna do umë yeho yarya lëw hni soje igelahn dëw hni gë Moyis ña.

<sup>3</sup> Vëhni fop tokëniho roka ile njëdahniko Ÿën g'ambin ÿa,

<sup>4</sup> do ceniho ñënka wante njëdahniko Ÿën; ha hn'itaka nte njëdahniko Ÿën hunte lapëhnadëhëhniwo ha cedëniho. Itaka tackëris ÿa yeho.

<sup>5</sup> Bare Ÿënu ña nënjalawohna gë vëhni do njodëniho cëmëndëni gante-wogante wula hna afo nkoni vëhi fo hnë vële ñatiko Esipët va.

<sup>6</sup> Wañi tefëka njëtëndanëfu soje antë tefëlehnënden iña meh had gë inte tefëlehnëdëniho vëhni ki.

<sup>7</sup> Ant'asëmbëndu ile wok gena ñënka wante njëdahniko Ÿën; ha hn'itaka nte njëdahniko Ÿën hunte lapëhnadëhëhniwo ha cedëniho. Itaka tackëris ÿa yeho.

<sup>8</sup> Antë ntinden fëna ndakëntal nte ñeñek Ÿënu ña, had gante ntidëniho vëryampo hnë vëhni ki. Vikerëh va nësek: «Bulunda ÿa ntañaniho soje tokëni do ceni, tac matëlehnëni soje nëhëni.»

<sup>8</sup> Antë ntinden fëna ndakëntal nte ñeñek Ÿënu ña, had gante ntidëniho vëryampo hnë vëhni ka, soje rac vahnë wawuli wafëhw wahi gë warar (23,000) njoniho cëmëlehnëni hnë fac ryampo fo.

<sup>9</sup> Antë pëgwina Ahwëhn a had gante ntidëniho vëryampo hnë vëhni ka, soje rac walën ÿarékëhniwo cëmëlehnëni.

<sup>10</sup> Ant'añëhnandu had gante ntidëniho vëryampo hnë vëhni ka, soje rac mëleka icëm ña mbëvehnëkëhniwo.

<sup>11</sup> Vëÿin nkehëhniwo vacérakëlo fu va do kerik soje kolin njëtin, fuhnë vële rëhayinëk wapuya duniÿa vi.

<sup>12</sup> Awa, ale liyahñëka njañëk hn'ikwëtahn hna nti wajira soje antë njo.

<sup>13</sup> Fop wadëñah wante yedëhu ña rac yedëhëhni vëÿëntaw va fëna. Ÿënu ña kahnëndak, tavëdiluhna aryëñehniwu ntëbi ile worun mëkëdiluhna aryuñënawu. Ge ndëñerun, Ÿënu ña njëdadëhu fanka fa aholahnu aryuñënawu hafo pu.

<sup>14</sup> Soje umë, wëlawo mën wale ſyahnebu dus, garyeryin waravahnwamën|Wamën wamër wale wok gena paryi!

<sup>15</sup> Nësëndëmu had vèle hwéhnak hakili; yékeryin wuhnë dënk wante hnësëhnëmu nj.

<sup>16</sup> Ankélëwa nte ryewayik nte sëmbandenëha Ÿënu ña, gena bi, ge cehanden uñen uña, ndenkwtendëhëfu sat Këris ile ryehëtik soje lëw fu ÿa do rac mbarëpëdëhëfu gë umë? Gena bi, ge tokëden mburu ña ndenkwtéhnëdëhëfu imbahn Këris nte wubélehnik soje lëw fu ÿa, do rac mbarëpëdëhëfu gë umë?

<sup>17</sup> Mburu ndampo fo yehëhna. Awa, fuhnë vèle yabinëk vi, imbahn ndampo fo yeyinëk, kabi hnë mburu ndampo tac fo kwéhnantinëkëfu sah.

<sup>18</sup> Yékeryinëhni bulundalsérayel|Isérayel ÿi: vèle rokëd faýar sadëha va vëvarëpëlëdina bi gë Ÿënn hunte linëhnik sadëha rac?

<sup>19</sup> Ye pëhnëtanëd wanës mën nj? Pëhnëtanëd bi faýar fale sénahnik sadëha Ÿënn ile wok gena paryi fi gë ravahn lëwu ÿi kwéhnak nafa?

<sup>20</sup> Hali! Nësëbu koyëna kabi wasadëha waracwayine|Yine sénanënde, gena Ÿënn do ñada avarëpëlu gë wayine.

<sup>21</sup> Kodiluhna asehahnu nkélëwa Ahwëhn ña do asehahnu fëna nkélëwa wayine ña; kodiluhna aroku ile varëpëlendëhu g'Ahwëhn a aroku fëna ile varëpëlehnëdëhu gë wayine ña.

<sup>22</sup> Ma iñewary Ahwëhn ña bi ÿaden matëndin? Fuhnë bi lëbinëka fanka fa?

#### Ntiyi fop soje tufahnahni inaÿ Ÿënn

<sup>23</sup> Vëryampo ntehnëdëni: «Fop maŵeryayik.» Ha, bare gena fop hwéhnak nafa soje ahn'a. Fop maŵeryayik, bare gena fop yaŵënëd ikwétahn vahnë.

<sup>24</sup> Ahnë antë njékëlehn nafa lëwu, bare njékëlehn nafa vëýëntaw va.

<sup>25</sup> Kodun aroku fop ile wafëde saha hna, hara tëyëlehnaluhna;

<sup>26</sup> Vikerëh va më lehnëk: «nkal inji gë ile yehëhna hnam ÿa fop Ahwëhn a hwëhnëk».

<sup>27</sup> Awa, ge ale wok kwétahnëlahna Yesu Ÿacëku roka ÿalu hna do aŵawu ayiwu, tokëryin fop ile yëdaderun ÿa, hara tëyëlehnaluhna.

<sup>28</sup> Bare ge ahnë ntehnëku: «Faýar fale sénahnik wamën wale wok gena paryi ye», ant'aroku, soje ale fëýaku ÿa ñëwahna ýam hakili ÿa.

<sup>29</sup> Nësëda wañi soje wuhnë, bare soje ale yëtëndanëdëhu ÿa hnësëdëfu. Dida hnë ige afaya mën ile kod ahaŵary nëwahnëndo.

<sup>30</sup> Age camehnëbuha Ÿënu ña soje ile rokëdëfu ÿa, tokëda tase ahnë ale hod nëwo soje rac.

<sup>31</sup> Awa, ge tokëdun ma cedun ma ge ntidun ile-wo-le ūa, diryin fop soje arufahnahnu inaŷ Ŵënu ḥa.

<sup>32</sup> Ant'aliwu ile hëfëdëha ahnë wameh hna, nkesëwifma ale wok gena sëwif ma avë cery sali Ŵën.

<sup>33</sup> Diryin g'ami ki: njawëredëfu soje vahnë va fop nëjahnëhni g'ami hnë ile lidëfu hna fop; yëkëlehnëda nafa mën dënk, bare nafa vahnë fop yëkëlehnëdefu, soje pehëtahnini.

## 1 Korent 11

<sup>1</sup> Tëfëtalahnëryino, gante tëfëtalahnëdëfuhu ami dënkKëris ki.

### Asan g'asëval hnë Cery Sali

<sup>2</sup> Cëkwaryëmu soje ile ryënkwtadunëho hnë ile-wo-le ūi, do ile yaŵënërun wante haranjëmu ḥi.

<sup>3</sup> Awa, ñadëfu ayëtu iÿin:Këris ūa ye asankaf vësan fop ūa, asan a ye asankaf asëvalu ūa, do Ŵënu ḥa ye asankaf Këris ūa.

<sup>4</sup> Awa age asan njëfad ma nësëhnëndëhni vahnë wanës Ŵën hara cënkak nkaf ḥa, arac Këris, asankaf alëwu ūa, kihnenëd.

<sup>5</sup> Do age asëval a njëfad ma hnësëhnëdëhëhni vahnë wanës Ŵën hara cënkana nkaf ḥa, arac asanu ūa kihnenëd. Had ale huntëcik nkaf ḥa nked.

<sup>6</sup> Age asëval cënkadina nkaf ḥa, awa karëti! Bare cëfëhnëdëha soje karëti ma kuntëci. Awa, vësëval va tefékëhni cënkandëni.

<sup>7</sup> Asan a, umë tefélahna cënkand nkaf ḥa kabi umë gë Ŵënu ḥa mëntëlëni, tufahnëdicëmb|lcëmb Ŵënu ḥa. Bare asëval a, hnë umë tufëhnad icëmb asanu ḥa.

<sup>8</sup> Njëterun gena asan a hnufik asëval hna, bare asëval a hnufik asan hna.

<sup>9</sup> Do Ŵënu ḥa gena asan a ntiko soje asëval a bare asëval a ntiko soje asan a.

<sup>10</sup> Soje umë ye, asëval a tefëka cënkand soje tufahn hn'ucankaf asanu hna nke, do soje wamëleka wante yëkëd ḥa.

<sup>11</sup> Bare haryënk Ahwëhn hna, asëval a kodina nke asan këm do asan a fëna kodina nke asëval këm.

<sup>12</sup> Ha, asëval, g'imbañ asan ḥa ntika Ŵënu ḥa, do asan a, asëval hnagëdëha do umë fop gë Ŵën matik.

<sup>13</sup> Yëkëryin ūuhnë: cañék bi soje asëval nke cënkan këm ge njëfadëha Ŵënu ḥa hn'ile ntide sali hna?

<sup>14</sup> Do fëna, gena bi, vahnë va fop anjëtëni asan tefelahna tav nkaf ntëwu ña imul hafo njaba dus.

<sup>15</sup> Bare age soje asëval a ye, uhnatah ye age njabëka, kabi Wënu ña njëdaka asëval imul yaryah soje nke acënkan ntëwu.

<sup>16</sup> Bare age ahnë ñad nkajélënti soje wañi, ntékwađefunëha kwéhnalëfuhna namu hawary soje rac, vacery sali Wën va fop fëna wahwëhnana!

### Roka Ahwëhn a

<sup>17</sup> Tame ñademu hnësëhnu wakaŵary wante wodëmu cëkwaryëdiluhna. Paryi nke, wahumbar hun ūa yiryeryëdiluhna haryënk, bare hamëhni njiryeryëdëhu.

<sup>18</sup> Ryënkwëryënk ūa ten, nkwyryëbu age mbarërun, gwëryëlëdiluhna yëbëlan hun, do ntiyahñeko wëdampo toña ye.

<sup>19</sup> Afo nke watac yëbëlan hun njavëtahnini vële hahnëndak paryi va.

<sup>20</sup> Awa age mbarërun fop, wëla ntiyahnu Roka Ahwëhn a rokëdun, gena umë,

<sup>21</sup> kabi age tokëdun, nähëtadun aravuni vëýëntaw va, umë lid afo vëryampo nko njohni inte ña, vëýëntaw va pihnëni do ndëwëni.

<sup>22</sup> Kwéhnaluhna bi watere hn'ile tokëdun do cedun? Soje ye yafajëdun Cery Sali Wënu ñi? Soje ye ýadun asëfëhnanuni vële wok vëhwëhnana iñë vi? Ye hnaphëdun hnësëhnu? Tëfëka bi sëkwaryu? Hali, hnë wañi cëkwaryëdiluhna muk!

<sup>23</sup> Awa, ikaranj inte hnuýajëbu Ahwëhn hna yëtëndanëmu: Ahwëhn a Yesu, hn'umëd unte njëdahniko hna, nufëko mburu,

<sup>24</sup> camehnëka Wënu ña, umë nkubëlehñëk do ntehn: «lÿin mbahn mën inte yëdahnëdëfu soje hun ña ye. Diryindëni aki aryënkwëtahnënduno.»

<sup>25</sup> Ga puhnani roka ūa, Ahwëhn a umë nufëk nkélëwa ñen waresen ña do ntehn: «Anji nkélëwa uñen ye dahëse akwëtëla kasëk mba Wën nte ýabik gë sat mën ile ryehëtëde soje hun. Ante-wo-nte cedun g'ankélëwa tac ña, diryindëni aki aryënkwëtahnënduno.»

<sup>26</sup> Ante-wo-nte tokëdun anji mburu do cedun g'anji nkélëwa ña, icëm Ahwëhn ña fëyahnëdun koyëna, hafo mbokaj.

<sup>27</sup> Soje umë ye, ale rokëd mburu Ahwëhn a ma sed g'ankélëwa ntëwu hara dënënëna ūa, ahnë arac menëk soje imbahn do gë sat Ahwëhn a.

<sup>28</sup> Awa ale-wo-le hnë wuhnë tefëka pëcëta nkaf ntëwu ña ten ani gë tokahnënd anji mburu ma cehahnënd anji nkélëwa;

<sup>29</sup> kabi age ahnë tokëk do ce, hara yavëtëna imbahn Ahwëhn ña ye, ahnë arac ntavah Wën njékëlehnađ.

<sup>30</sup> Soje umë ye vëyabah hnë ūuhnë tesëni do vëhwëhnana fanka, do vëyabah cëmëni.

<sup>31</sup> Bare age pëcëtaden vankaf fu va, Ŵënu ḥa kitinjëdilëfuhna.

<sup>32</sup> Bare age Ahwëhn a kitinjëdëhëfu do kwëdëndëfu, soje antë cëdinëfu gë duniÿa ÿi ye.

<sup>33</sup> Awa, vëÿenta mën, age mbarëlérung soje roka ÿa, napëleryin.

<sup>34</sup> Age ahnë inte ḥa dñus njoka, ÿalu hna tefëka tok njintahnënde ga mbara. Koyëna, age mbarërun, Ŵënu ḥa kitinjëdiluhna. Soje wante wojék ḥa, age njijëbu pëhwëtëdëfu ami dënk.

## 1 Korent 12

### Vile njëdahnëd lyir Ipacah

<sup>1</sup> Tame vëÿenta mën, soje vile njëdahnëd lyir Ipacah iña ÿadëfu hnësëhnu ayetu ile ye toña ÿa soje virac.

<sup>2</sup> Njëtërun, ante nkorunëho yëtelunahna Yesu ten ḥa, cëmbëdunëhowamën|Wamën wamër wante wok gena paryi, do wok kodina dënk nës, hara kodiluhna ayaŵenawu.

<sup>3</sup> Soje umë lehnandëmu: Ale hnësëd g'lyir Ŵënu ḥa kodina ndëwana Yesu ñeh, do ge ahnë gena g'lyir Ipacah iña kodina ntehn Yesu ye Ahwëhn a.

<sup>4</sup> Awa, vile yëdahnëde va nëmpëlëk, bare lyir Ipacah ḥa fo yëdahnëd.

<sup>5</sup> Uyëd ule ryonkuñahnëdehn ña nëmpëlëk, bare Ahwëhn arac fo ryokuñëhnëde.

<sup>6</sup> Ŵënu ḥa vile ntid va nëmpëlëk, bare Ŵën hutac fo lid virac fop hnë vahnë hna fop.

<sup>7</sup> Ale-wo-le nuÿad uyëd ña tufahnahn lyir Ipacah ḥa hnë umë nke, soje ifërën vahnë fop.

<sup>8</sup> Lyir ḥa njëdadëha aryampo nësënd gë hakili, do aÿëntaŵ lyir tac fo njëdadëha nësënd gante nke ile njëtek ÿa.

<sup>9</sup> Lyir tac fo njëdadëha ahaŵary ikwëtahn yáwah dñus, lyir dampo tac njëdadëha aÿëntaŵ njérënëndëhni vëres.

<sup>10</sup> Njëdadëha aÿëntaŵ kat ntind viÿë vifëmpëhnahnah, ahaŵary kol nësënd wanës Ŵënu ḥa, ahaŵary kat kol njavëtënd ile ñatik hn'lyir Ipacah tac dënk ÿa gë ile wok matina hnam ÿa, ahaŵary kol nësënd vanësa vante wok yëtina do aÿëntaŵ kol tékëtënd vanësa vatac.

<sup>11</sup> Waŋi fop, doku lyir dampo tac fo ye; njëdadëha gante ñad ka ale-wo-le uyëd minu.

## Viÿë viyabah hn'imbahn ndampo

<sup>12</sup> Awa, Këris ſa gë imbahn nte hwëhnak viÿë viyabah mëntëlëni. Viÿë virac fop, mama njabahnëk, hn'imbahn ndampo fo nke.

<sup>13</sup> Ha, fuhnë fop njaryinëkëfu soje nkeyin mbahn ndampo fo g'lyir Ipacah ndanko: nkesëwif gë ale wok gena sëwif ma aramp gë ale wok gena aramp. Wënu ña njëdakëfu lyir ndampo tac.

<sup>14</sup> Imbahn iña gena iñë ryampo fo kwëhnak, viyabah ye.

<sup>15</sup> Age ifary ſa ntehnakënd: «Kabi gela vák, gentila mbahn hna», awa, soje umë gentina bi imbahn hna?

<sup>16</sup> Do age nëf ña ntehnakënd: «Kabi gela inkér, gentila hn'imbahn», awa, soje umë gentina bi mbahn hna?

<sup>17</sup> Age imbahn iña fop inkér fo yekënd, hak kokënd nkwyeryënd? Do ge anëf fo yekënd, hak kokënd tehënda viÿë va?

<sup>18</sup> Bare gena koyëna: mbahn ña kwëhnak viÿë viyabah va do Wënu ña ntik ile-wo-le ſa gante ñad ka.

<sup>19</sup> Vák ſa fo gena imbahn!

<sup>20</sup> Awa mbahn ndampo fo ye bare viÿë viyabah yehëhna.

<sup>21</sup> Inkér iña kodina ntehna vák ſa: «Balëlohna gë wëjë», do nkaf ña fëna kodina ntehnëhni wapary ña: «Balëlohna gë wuhné!»

<sup>22</sup> Wëla viÿë vivë mbahn vile wok kwëhnana fanka va, kwëhnak nafa;

<sup>23</sup> do vile wëk va, virac lënënëden ntëbi vëýëntaw va. Vile wok tefelahnä nuyi va ÿak fabinëk dus,

<sup>24</sup> hara viwamah va balëlahna umë fop. Wënu ña ntik mbahn iña soje ntënëni viÿë vëwëh va.

<sup>25</sup> Koyëna, viÿë vëvë mbahn va ndemalëd, pitëlëdina.

<sup>26</sup> Age iñë ryampo korotëd, viÿëntaw va fop rëkëd korotëntëndeni; age iñë ryampo cëmbik, viÿëntaw va fop natëntëdehëhni.

<sup>27</sup> Wuhné, cery sali ña, imbahn Këris ña yerun, do ale-wo-le hnë wuhné iñë ryampo ye hnë mbahn tac.

<sup>28</sup> Koyëna nke cery sali hna, Wënu ñavëfayik|Afayik va ntik vëryënkwyeryënk, vëhigëna va vële nësëd wanës Wën do vërarëna va vëharan vahnë; tac, nkeni vële lid vifëmpëhnahnah, gë vële hod njérënëndënihëhni vëres, gë vële ryemadëhëhni vahnë do gë ige asankaf do kat hnësëd vanësa vante wok yëtina.

<sup>29</sup> Fop vëyena vëfayik, fop vëyena vële nësëd wanës Ÿënu. Fop vëharanjëdilëhnihna vahnë, fop vëlidina viÿe vifëmpëhnahnah.

<sup>30</sup> Fop vëhwëhnana uyëd soje njérënëndënihëhni vahnë, fop vëhnësëdina vanësa vante wok yëtina, do fop vëhodina tékëtëni vanësa vatac.

<sup>31</sup> Awa, yëkëlehñeryin ahwëhnawu vile njëdahnëd lyir Ipacah iña vile ÿak nafa va. Tame tufëdëmu gante ntide ka viÿe vile lidun va soje pérënahnh fop.

## 1 Korent 13

### Iñahn ña

<sup>1</sup> Age nësëbu vanësa vahnë ña do gë wëba wamëleka ña dënk, hara ñahnélëwëhnihna vëÿënta mën va, wanës mën ña wanësa warali fo ye.

<sup>2</sup> Age nuÿabu uyëd soje hnësëndu wanës Ÿën do yëtu fop ile soñik ÿa do hwëhnaw fop uyët ûa, do age kwëhnabu ikwëtahn cancaf holahnu wëku fakëtu wahuñ ûi, hara ñahnëdëwëhnihna vëÿënta mën va, ñoñ gela.

<sup>3</sup> Age njëdabuhëhni hnapul mën ÿa fop vëhaÿëhnah va do yëdahnu mbahn mën iña pëdî hafo sëmu hara ñahnëdëwëhnihna vëÿënta mën va, umë ñoñ nëfadilohna.

<sup>4</sup> Ale ÿahnëdëhëhni vëÿëntaû va nduñënað do pacëdëha ntañary iña. Ñeñaryëdina, naÿënadina do kumadina fëna.

<sup>5</sup> Ale ÿahnëdëhëhni vëÿëntaû va didina iñë ile sëfëhnëk, njékëlehñëdina nafa lëwu, davëdilahna ñap do dënkwëtadina uñeh ile ntiyiko.

<sup>6</sup> Natëdilahna age ntide ile rumpak, bare natëdëha age ntide ile satëk.

<sup>7</sup> Ale ÿahnëdëhëhni vëÿëntaû va tavëhnëd fop do kwëtahnëd fop do ntìyahñëdëha fop cañëd do nduñënað fop.

<sup>8</sup> Iñahn ña tékwdina muk. Fac ryampo uyëd wanës Ÿën wante nësëdëni vahnë ndëcëd, do uyëd vanësa vante wok yëtina tékwd, do gë uyëd uyët ûa ndëcëd.

<sup>9</sup> Tame, uyët fu ûa padëna do wanës Ÿën wante nësëden padëna;

<sup>10</sup> awa age tékik fac ile padëd fop ÿa, ile wok padëna ÿa godina.

<sup>11</sup> Ante nkobuho fatah ña, had fatah nësëdëfuho do had fatah nahadëfuho do toña fatah hwëhnabuho; bare tame naÿëbu, tavëbu fop ankeya vutah ña.

<sup>12</sup> Dol nudelënëhna wapacëk viÿe va, had hn'anjëka nihah nudën, bare watì yejëk, nudën wapacëk. Hnë iÿi watì, yëtëla fop, bare watì yejëk, njëtëdëfuha Ÿënu ña wapacëk had gante njëtëko Ÿën ki.

<sup>13</sup> Awa viÿe virar vi yed kwëlëkwël: ikwëtahn gë itamahn do gë iñahn; bare iñahn ña ye ile ÿak nëfak ÿa.

## 1 Korent 14

### Sonje wanës wante wok yëtina

- <sup>1</sup> Awa yëkëlehnëryin ayewu vële ÿahnëdëhëhni vëÿëntaw. Yëkëlehnëryin fëna vile njëdahnëd lyir Ipacah ña, do pecendiwu uyëd ahnësëndu wanës Wën.
- <sup>2</sup> Ale hnësëd vanësa vante wok yëtina gena vahnë nësënd bare Wënu ña ye. Ahnë gwëryëhnëdilahna; lyir Ipacah ña tékëd pëyahnënd viÿë vile sovik.
- <sup>3</sup> Bare ale hnësëd wanës Wënu ña, vahnë va nësënd sonje njawahn hñikwëtahn dëw hni hna, sonje nirahni do mbosëvosehnëhni.
- <sup>4</sup> Ale hnësëd vanësa vante wok yëtina va umë fo yaŵëna, bare ale hnësëd wanës Wënu ña njawënëd ikwëtahn vëvë cery sali ña fop.
- <sup>5</sup> Ndëwadëfu aholu ahnësëndu wuhne fop vanësa vante wok yëtina, bare ile ſabu ſandu dus ÿa umë ye aholu ahnësëndu wanës Wënu ña. Ale hnësëd wanës Wënu ña ſak yabëka nafa ÿa gë ale holëk vanësa vante wok yëtina va, afo ge ahnë kod tékët wante nësëd ña sonje njawahn ikwëtahn vëvë cery sali va.
- <sup>6</sup> Awa tame, vëÿënta mën, age njijëbu ÿal hun hna do nësëhnëndu vanësa vante wok yëtina fo, ye hnëfandanëdëmu age gwëryëdanëdiluhna toña sovik ile njëtëndanëk Wën ma gwënëda uyët hun wa ma nësëda wanës Wën ma kat karanjëdiluhna iñë?
- <sup>7</sup> Koyëna nke fëna sonje vile yaŵande va, gante nke takëralu ma itëmp ki: age këm fo tëmpëde itëmp iña, hak kode njëti gante tefëka nkawi?
- <sup>8</sup> Do age lénkw ÿa kwëhnana kopa facah, mo yëtëd sonje ile lénkwik ÿa?
- <sup>9</sup> Wuhne fëna, age nësëdiluhna wanës wante wëryëde, hak kode njëti wante hnësëdun ña? Sël fo yed wanës hun ña!
- <sup>10</sup> Pacëk wanës wayabah wanëmpëlah yehëhna duniya li, do ule-wo-le wa nke ile pëhnëtanëd.
- <sup>11</sup> Awa, age gwëryëda wanës ale hnësëhnëdëho ÿa, ahneh ale hnësëhnëdëho ÿa yebu, do umë ahneh mën ye. Gwëryëdilëfuhna.
- <sup>12</sup> Sonje umë ye, kabi ñadun dus uyëd lyir Ipacah ña, yëkëlehnëryin ten njabu uyëd ule ſawënëd cery sali ña fop.
- <sup>13</sup> Sonje umë ye, ale hnësëd vanësa vante wok yëtina ña tefëka munta uyëd sonje kol tékëtëhni wante nësëd ña.
- <sup>14</sup> Age gë vanësa vante wok yëtina njëfadëfu, ntaŵary mën ña njëfad, bare hakili mën ÿa yojëdina ñoñ.
- <sup>15</sup> Awa, hak ntide? Gë ntaŵary mën iña njëfadëfu, bare njëfadëfu fëna gë hakili mën ÿa; njëwëdëfu gë ntaŵary mën iña, bare njëwëdëfu fëna gë hakili mën ÿa.

<sup>16</sup> Age camehnëduha Ŵënu ḥa ntaŵary hu hna fo, ale yintik do wok yëtëna wanës watac, yëtëna ile hnësëdu ūa. Awa, hak kod ntëkwand «Amina» iyëfa camehn hu ḥa?

<sup>17</sup> Wëla ntehni, iyëfa camehn hu ḥa përenak dûs, yâwënëna ikwëtahn ahnë arac.

<sup>18</sup> Camehnëbuha Ŵënu ḥa soje ile nësëdëfu vanësa vante wok yëtina, nësëdëfu lëbu ŵuhnë fop.

<sup>19</sup> Bare, hnë mbarëla vële hwëtahnëka Yesu hna, pecehnëko hnësu wanës imbëd wante hode nkwyery soje haraňahnëwëhni vëhaŵary, gë ile hnësëbu wanës wawuli wante wok yëtina.

<sup>20</sup> Vëýënta mën, ant'anahandu had vutah. Age soje wameh ḥa ye, geryin had vunul, bare soje viýë viýëntaŵ va fop geryin vicér.

<sup>21</sup> Wëlin ile nësek Vikerëh ūa: «Ahwëhn a më lehnëk, gë viýë vahnë vële hnësëd uwi hnës uhneh ñadëfu hnësëhnëwëhni iïji bulunda, gë ŵës ahneh ñadëfu hnësëhnëwëhni, bare vëhnëpadilohna.»

<sup>22</sup> Ndanko fo nke, age ahnë nësëd vanësa vante wok yëtina, umë dahëse ye soje vële wok vëhwëtahnëna va kabi Ŵënu ḥa yëtëndanëdilëhnihna iñë; bare umë kwëhnana nafa soje vële hwëtahnëk va. Do age ahnë nësëd wanës Ŵënu ḥa, dahëse soje vële hwëtahnëk ye kabi Ŵënu ḥa njëtëndanëdëhëhni iñë, bare umë kwëhnana nafa soje vële wok vëhwëtahnëna va.

<sup>23</sup> Tac age ŵuhnë vële hwëtahnëk va mbarërun, do ŵuhnë fop afëgwëlehnu ahnësëndu vanësa vante wok yëtina, do age vëhaŵary vële wok vëhwëtahnëna rëkëk hn'ile nkerun hna, vëlehnëdilëhnihna bi ŵuhnë cenaku?

<sup>24</sup> Bare ge ŵuhnë fop wanës Ŵën nësëdun hn'imbarëla hna do tëket ahaŵary ale wok kwëtahnëna ten, awa, fop wante nkwyeryëd ḥa pacënëndëha umë aŵen ye, pëcëtað nkaf ntëwu ḥa,

<sup>25</sup> do njëtëd ile soŵik sakahn lëwu hna, awa, ndëkwëhnëd yëka ūa nkal hna do cëmbëdëha Ŵënu ḥa ntehn: «Ha, paryi nke, Ŵënu ḥa fagant hun nke!»

### Ile yed hnë mbarëla

<sup>26</sup> Awa, vëýënta mën, age mbarërun ye rëfëku aliwu? Ale-wo-le tefëka nti ile njëdëka lyir Pacah ḥa: age iyëw ye njëw, age ikaran vëýëntaŵ va ye karaňehni, age iyëtëndan iñë ye njëtëndan, age inës vanësa vante wok yëtina ye nës, age kat itëkët vëýëntaŵ va wante hnësëde ḥa ye tékëtëhni. Arabi umë fop ntiyi soje njawahnëni vahnë hn'ikwëtahn hna.

<sup>27</sup> Age vahnë ñadëni nësëni vanësa vante wok yëtina, vëhi, ma antë ntëbini vërar, kodëni nësëni aryampo aryampo do nke ale rëkëtëd wante nësëdëni ḥa.

<sup>28</sup> Age ale hod tékët gena, ndeméhnani, antë nésëni: néséhnëniha Ŵënu ḥa wahakili walëw hni hna fo.

<sup>29</sup> Age vële nésëndéhëhni vahnë wanës Ŵën va ye, vëhi ma vërar nésëni do vëýëntaw̄ va pëcëtani wante nésëdëni ḥa.

<sup>30</sup> Bare ge Ŵënu ḥa nësehnëka ahnë ahaŵary, ale hnësakënda tefëka ndeméhna.

<sup>31</sup> Ha, ūuhnë fop kodun ahnësëndu wanës Ŵën, bare aryampo aryampo, soje vahnë va fop űñjahnëni do nirayini.

<sup>32</sup> Vële hnësëd wanës Ŵën va tefékëhni keryani soje antë ndëcëtëni wanës ḥa.

<sup>33</sup> Koyëna nke kabi Ŵënu ḥa ñadina ge vahnë va vëlënënëdina ile tantëk ſa; umë yam ñad. Ha, koyëna ntide hnë fop vacery sali hna.

<sup>34</sup> Soje vësëval va, tefélëhnihna ñaŵëndëni hnë vëmbarëla hna: vëwaŵëryanina ñaŵëndëni; tefékëhni ntënënënihëhni vëýëntaw̄ va, gante nésëksariya|Sariya Ŵën ka.

<sup>35</sup> Ge mbalékëhni soje pacënëhnini iñë teyënihëhni vësan hni watere hna. Cañëna asëval ñaŵënd hnë mbarëla hna.

<sup>36</sup> Hnë mbarëla hun hna bi matik wanës Ŵënu ḥa? Hnë ūuhnë fo bi tékëk?

<sup>37</sup> Ge ntìyahñëka ahnë nésëd wanës Ŵën, ntìyahñëka kwëhnak lyir Ipacah iña, tefëka njët ile herëndëmu ſi Ahwëhn hna matik soje aŵawëhnu.

<sup>38</sup> Ge ahnë pabëna, Ŵënu ḥa fëna pabëdilahna ahnë arac.

<sup>39</sup> Awa, vëýënta mën, yëkëlehñeryin ten ahnësëndu wanës Ŵën do nt'avañëhnuni vahnë va soje antë nésëndëni vanësa vante wok yëtina.

<sup>40</sup> Bare fop tefëka ntìyi cañ gante tefëka ka.

## 1 Korent 15

### Ibëhn Yesu Këris

<sup>1</sup> Vëýënta mën, ndenkwëtehnëdëmu Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën wante fëyamu ḥi. Nëparun g'uhnatah do yawënërun.

<sup>2</sup> Gë wañi pehëtëderun, ge njaŵënërun gante pëyamu ki; ge gena umë kwëtahn hun ḥa sël fo ye.

<sup>3</sup> Tefétanëmu ile hnuŷabu ami dënki ſa, ihwëhn nafa ryenkwëryënkwy: Kërisyä cëmëk soje wameh fu ḥa, gante pëyahnëko Vikerëh ka.

<sup>4</sup> Kwëtiko hn'iýag do mbëhnëndaniko hnë fac rarëna hna, gante pëyahnëko Vikerëh ka.

<sup>5</sup> Piyer ndenkwëko karyëtahn, tac vëfayik pëhw gë vëhi va fop.

<sup>6</sup> Tac, ntëbi vahnë wakeme mbëd (500) karyëtahnékëhniwo ndampo fo. Vëyabah hnë vérac nkoni, vëryampo fo sëmëk.

<sup>7</sup> Tac, karyëtahnékawoSak|Sak fëna, do katvëfayík|Afayík va fop.

<sup>8</sup> Karyëtahnékëhniwo vëhni fop, tac, ga mbiÿék, karyëtahnégékoô ami ale ye had fatah fante hnagik hnë wati le nkok tékélahna.

<sup>9</sup> Ha, ami ÿak vak vëfayík hna. Tëfëlohma dënk wacindewu afayík, kabi korotehnëbu cery sali Ŵënu ÿa.

<sup>10</sup> Bare, Ŵënu ña, g'uférén lëwu ûwa, njëdëko yewu afayík, do tavëlohma nafa këm. Ndokuñëbu dus ntëbini vëfayík vëÿëntaw vi fop; bare gena ami dënk ryokunjëk, uférén Ŵën ale ye hnë ami ÿa ye.

<sup>11</sup> Awa, nke ami ma vëhaŵary, ile fëyahnëdëfun ÿa Wanës Wakasëk ña ye do watac ye wante hwëtahnërun ña.

### Ibëhn vësëm

<sup>12</sup> Age pëyahnëdëfunKëris ÿa mbëhnëk awa hak kod ahnë hnë ūuhnë ntehn vësëm va vëvëhnëdïna?

<sup>13</sup> Ge vësëm va vëvëhnëdïna, awa Këris ÿa fëna bëhnëna;

<sup>14</sup> do ge Këris ÿa bëhnëna, Wanës Wakasëk wante fëyahnëbun do kwëtahnërun ña kwëhnana nafa.

<sup>15</sup> Do kat, ile fëyahnëdëfun soje Ŵënu ña wamér ye kabi pëyahnëdëfun mbëhnëndanëka Këris ÿa hara bëhnëndanëlahna ge vësëm va vëvëhnëdïna.

<sup>16</sup> Ha, ge vësëm va vëvëhnëdïna, awa Këris ÿa fëna bëhnëna.

<sup>17</sup> Do ge Këris ÿa bëhnëna, kwëtahn hun ña kwëhnana nafa, do gë wameh hun ña nkorun.

<sup>18</sup> Do fëna vële hwëtahnëka Këris do sëmëk va mbëvëni kwëlëkwël.

<sup>19</sup> Ge soje iÿi duniÿa ÿi fo hwëtinëk ikwëtahn fu ña hnë bëmënkël fu gë Këris hna, awa fuhnë yeyinëk vële yékëde had vële ÿak haÿëhnëk duniÿa li.

<sup>20</sup> Bare gena koyëna, Këris ÿa mbëhnëk! Umë ryënkëwëk vëhnëk hnë vële sëmëk hna, soje vësëm vëÿëntaw va fëna mbëhnëntahnini.

<sup>21</sup> Ahnë ryampo fo yojëk icëm iña, do ahnë ryampo fo yojëk ibëhn iña.

<sup>22</sup> Ha, vahnë va fop cëmëdëni kabi Adam ye rëm sankaf lëw hni ÿa, do vahnë vële kwëhnëk Këris va fop mbëhnëdëni.

<sup>23</sup> Bare ale-wo-le, ge tékëk wati lëwu ÿa, mbëhnëdë: Këris ÿa ryënkëwëk vëhnëk, tac ge mbokajëk vële kwëhnëk va mbëhnëdëni.

<sup>24</sup> Tac wapuya duniña ña rëkid, do Këris ūa tékwehnédéhëni fop wayine wante hnañek duniña ñi do wëkékëhni vahnë va gë fanka. Awa tac mbësahna ucankaf ña Wënu ña Rëm ūa.

<sup>25</sup> Ha, afo Këris ūa nañ hafo hale këfëdëhëhni Wëen vëyeñ vëlëwu va fop kuyët wakwer wadëwu hna.

<sup>26</sup> Icém iña ye aÿeñ arékwa ale rëkwehnëde ūa.

<sup>27</sup> Ha, Wënu ña fop kwëtékëhni gëd wakwer Këris hna. Pacëk ge ntehnik «fop», gena soñe Wënu ña hnësëde, umë ale yëdaka fop Këris ūa.

<sup>28</sup> Ha, Wënu ña yëdadëha Aju ūa ucankaf ña fop. Ge Aju ūa njëdayik ucankaf ña, awa umë dënk hn'ucankaf Rëmu hna nked. Koyëna, Wënu ña fo yed ahnañ hnë fop.

<sup>29</sup> Ge ibëhn gekëndina, awa vële yaryëde soñe vësëm va, ye hnëfadëhëhni? Ge ibëhn gekëndina, awa soñe ye njaryëdeni soñe lëw hni?

<sup>30</sup> Do fuhnë dënk soñe ye wafëden nte-wo-nte ña walawary walëw fu ña?

<sup>31</sup> Vëýënta mën, paryi nke fac-wo-fac pabëlëdëfun icém iña: paryi nke fëna natëko soñe ile ntik hnë ñuhnë Yesu Këris Ahwëhn fu ūa.

<sup>32</sup> Efes hna, mëtëbun gë vahnë vële ye wulañ paryi. Ge soñe watoña vahnë fo yekënd, ye hnëfakëndëho? Ge vësëm va vëvëhnëdina, awa tokënëfu do cezin, kabi acahn cëmëden.

<sup>33</sup> Kwëtëryin hakili: vërfal vëwëh va përëkanëdënihëhni vahnë vëférén va.

<sup>34</sup> Bokanëryin vinahan vipérén hun va do ant'avok añenu! Nkeni hnë ñuhnë vële wok vëyetëna Wënu ña. Nësëdëfu wanji do tëfakëha cëfëhnu.

### Imbahn vële vëhnëk

<sup>35</sup> Bare ahnë kod tëy: «Hak mbëhnëdëni vësëm va? Iýëhne sifa mbahn kwëhnadëni?»

<sup>36</sup> Gante nënkwëru ka! Ille hnadëru ūa kodina pëhn ge cëmëna ten.

<sup>37</sup> Do ye hnadëdu? Nadëdila atëh nte fëhnid ña, uýëc fo hnadëdu, mpëd uýëc antimp ma uýëc hnëda hañwary.

<sup>38</sup> Tac, Wënu ña njëdadëha uýëc ña imbahn nte ñad ña; uýëc le-wo-le ña, mbahn dëwu ña kwëhnad.

<sup>39</sup> Imbahn mëntélëna g'iñëntaw: imbahn ahnë ña soñe ahnë ye, iba wulañ ña soñe wulañ ye, iba wusëry ña soñe wusëry ye do iba wuwis ña soñe wuwis ye.

<sup>40</sup> Nkehëhna fëna viýë g'ambin vi do gë nkal vi; humpen viýë vimbë ambin va nëmpélëk gë vimbë nkal vi.

<sup>41</sup> Humpen ulav ūa gë ulepera ūa do gë wahol ūa nëmpëlök; la hnë wahol hna dënk, wahumpen walëw hni ūa nëmpëlök.

<sup>42</sup> Koyëna, ge vësëm va mbëhnëni, mbahn dëw hni ña mëntëlëdina g'inte kwëhnaniho ña. Age mbahn iña mbañik, had uhnëda ile nadik, nkëlëd, bare ge mbëhnëk, kodina mbok nkël.

<sup>43</sup> Age mbahn iña mbañik gwamëna, bare ge mbëhnëk gwamëk. Ge mbahn iña mbañik kwëhnana fanka, bare ge mbëhnëk njabëka fanka.

<sup>44</sup> Ge mbahn iña mbañik, mbahn ahnë fo ye, bare ge mbëhnëk, imbahn kwëhn iyir Ipacah ye. Ha, ge mbahn ahnë nke, nke fëna mbahn kwëhn iyir Ipacah.

<sup>45</sup> Vikerëh wanës Ÿënu ña më lehnëk: «Adam, ahnë aryenkwyenkw a, ale yëdayik njënënd yeho.» Bare Yesu, nte ye Adam tékwa ña, ale yëdanëd iyir nte yënëndanëd vëýëntaw ye.

<sup>46</sup> Imbahn kwëhn iyir ña dënkwidina, iba ahnë ña fo ryenkwid, tac imbahn kwëhn iyir ña do njigi.

<sup>47</sup> Ÿënu ña g'inkal ñi ñahanëkawo ahnë aryenkwyenkw a bare ahigëna ÿa g'ambin matik.

<sup>48</sup> Vahnë vëvë nkal vi gë ale ñahanëko Ÿën g'inkal ña mëntëlëni, do vahnë vële yid g'ambin va gë ale wälik g'ambin mëntëlëdëni.

<sup>49</sup> Do ndampo fo nke gante mëntëlëk imbahn fu g'iba ale ÿahanik g'inkal ki, koyëna fëna mëntëlëd imbahn fu ña g'iba ale wälik g'ambin ka ge mbëhninëk.

<sup>50</sup> Vëýënta mën, wëli wante hnësëhnëdëmu ña: vimbahn fu vimbë nkal vi kodina nkentiNaŵ Ÿënu|Inaŵ Ÿënu ña hna; ile yëlëd ÿa kodina nkenti hnë ile wok gëlëdina hna.

<sup>51</sup> Njëtëndanëdëmu ile soñik: cëmëdelënëhna fop, bare fuhné fop nëmpëtëdenëhëfu;

<sup>52</sup> umë ñap ntイヤ, hnë soñe aryëm aÿesëlehñ tañ fo, ge nkwyerik idënkw tékwa hna. Ge ntënkvik, vësëm va mbëhnëdëni soñe antë mbok cëmëni do fuhné fop nëmpëtëdenëhëfu.

<sup>53</sup> Imbahn nte yëlëd ña tëfëka mbaci ile wok gëlëdina, imbahn nte sëmëd ña tëfëka nëmpëti g'ile wok cëmëdina.

<sup>54</sup> Ge imbahn nte yëlëd ña nëmpëti g'inte wok gëlëdina ña, imbahn nte sëmëd ña nëmpëti g'inte wok cëmëdina, awa tac ntイヤ wanës wante herik ña: «Icëm iña mbëvehnik; Ÿënu ña mëkëka.»

<sup>55</sup> «Icëm, ne nke imëk hu ña? Icëm, ne nke rovahn ile rohahnëdu ÿa?»

<sup>56</sup> Rovahn icëm ña, wameh ña ye, do fanka wameh ña, sariya|Sariya ÿa ye.

<sup>57</sup> Cëmbënëfuna Ŧënu ña, umë ale yëdadëhëfu imëk hnë wameh g'icëm hna g'Ahwëhn fu ūa YesuKëris.

<sup>58</sup> Awa, vëÿënta mën vële ūahnëbu, yâwëñaryin, ant'aholiwu aÿenkëlehniwu, kahnëndaryin dús kwëlëkwël hnë wadoku Ahwëhn hna. Njëterun ambër nte yedëhu hnë wadoku Ahwëhn ña gedina muk nafa këm.

## 1 Korent 16

### Koryi soñe cery sali mbë Yerusalem

<sup>1</sup> Tame, soñe koryi ile varëpëde soñe vële hwëtahnëk vëvë Yerusalem va: diryindën ūuhnë fëna had gante nkabëbuhëhni vëvë vacery sali wavë Galasi ki.

<sup>2</sup> Hnë dimasi-wo, ale-wo-le hnë ūuhnë pit ūalu hna ile mëkëd ūa; antë hnapiwu rëkiwu mbarëpahni.

<sup>3</sup> Koyëna, ge tékibu, payëdëfuhëhni vële rëhnarun va njiryeryëni koryi ile varëpërun ūa gëYerusalem gë kayëte nte rufahnëd vëhni mo nkeni.

<sup>4</sup> Age ami rëfëka yintiwu fëna, tëfélëdëfun gë vëhni.

### Ile ñad ntì Pol

<sup>5</sup> Njidëfu Masedëwan, ge ndëcëbu hnam njiryidëfu gë ūal hun.

<sup>6</sup> Nëwëdëfu ūal hun hna mpëd hnë watì huji hna fop. Koyëna, ge yïña yebu, kodun aryemawuno soñe ryëcalu nkol kaŵary.

<sup>7</sup> Anja nkaŵ, ñada ryëcalu aki fo, pëhnabu mbiÿelahnin gë ūuhnë, ge Ahwëhn a maŵëk.

<sup>8</sup> Bare Efes li nkodëfu hafo ambënt Pantëkot ña tëki,

<sup>9</sup> kabi ifida fidëtak dús doku mën hna, bare vëÿew va njabëni fëna dús.

<sup>10</sup> Ge Timote nehahnëryiku, kwëtëryin hakili antë memahna hnë ūuhnë. Doku Ahwëhn ūa ndokunjëd, had ami.

<sup>11</sup> Awa, ahnë antë njafanja. Arabi mbokaj gë yam ūal mën li. Napëdëfuhëhni umë gë vëÿëntaŵ va.

<sup>12</sup> Awa tame, ge soñe aÿënta fu Apolos ye, kamënaÿehnëbuha dús njiryini gë vëÿënta fu va ūal hun hna, bare maŵëna la toyë njiryi gaki; njiryid ge njivëmaka.

### Watëkwa

<sup>13</sup> Kwëtëryin hakili: yâwëñeryin ikwëtahn Këris ña, kamëñaryin do yâwëryin.

<sup>14</sup> Diryindën le-wo-le ūa g'iñahn.

<sup>15</sup> Njëtërun tere Sëtefanas ūa yeho väryënkwäryënkw Akayi hna vële hwëtahnëko va, do ndokunjëndënihëhniwo dús vële hwëtahnëk va. Awa, njëfadëmu, väýënta mën:

<sup>16</sup> maŵëndinëhni viýë vahnë do gë fop vële mbëralandëni doku rac va.

<sup>17</sup> Natëko gante njijëni vëhni Sëtefanas gë Forëtunatus do gë Akayikus ki kabi ndemaniho ile wojékowo rëfëkawo alinëhnuno ūa,

<sup>18</sup> do njaŵënaýehnëniho gante njaŵënaýehnënihu ñuhnë dënk ki. Awa dënénëryinëhni sifa väýi vahnë.

<sup>19</sup> Vëvë vacery sali wavë Asi va nkaýënihu. Akilas gë Përisëka do gë vële varëlëd ūal hni va nkaýënihu g'uŵac Ahwëhn a.

<sup>20</sup> Fop väýënta fu vële ye ani va nkaýënihu. Gaýëlëryin g'iñahn nte rufande väýënta hna.

<sup>21</sup> Ami Pol herëk iýi simpaýi gë vák mën ūi dënk.

<sup>22</sup> Ale-wo-le wok ñadilahna Ahwëhn a, ndëwani uŵeh. Ahwëhn, yij!

<sup>23</sup> Arabi idëwa Ahwëhn fu ūa Yesu nke gë ñuhnë.

<sup>24</sup> Dahnëmu ñuhnë fop g'uŵac YesuKëris ña.

## 2 Korent

### 2 Korent 1

- <sup>1</sup> Ami Pol, afayik|Afayik Yesu Kēris ūa yehahnēbu kabi Ũēnu ḥa ūak koyēna. Gē aŷēnta fu ūa, Timote, nkebun. Kerēhnēryiderun ūuhnē vēvē cery sali Ũēn te ye Korent ḥi do gē fop vēle hwētahnēka Yesu hn'inkal Akayi va fop.
- <sup>2</sup> Arabi Ũēnu ḥa, Rēm fu ūa g'Ahwēhn a Yesu Kēris ndēwanihu do njēdēnihu ūam ūa!

#### Pol camehnēdēha Ũēnu ḥa

- <sup>3</sup> Cēmbēnēfuna Ũēnu ḥa, Rēm Ahwēhn fu ūa YesuKēris, Rēm fu le fēbēka kaŷēhnahn ḥa, ale hamēnaŷehnēdēhēfu kwēlēkwēl!
- <sup>4</sup> Kamēnaŷehnēdēhēfu hnē horot fu hna fop soje mēkin fuhnē fēna kamēnaŷehninhēni fop horot hna, njēdayininhēni ikamēna nte hnuŷayinēk fuhnē dēnk hnē Ũēn hna.
- <sup>5</sup> Do gante korotēntēderun dūs wahorot Kēris ūa, koyēna fēna Kēris njēdadēhēfu ikamēnaŷehn ūabah.
- <sup>6</sup> Age korotēdēfun, soje ahnuŷahnu ikamēnaŷehn ḥa ye do gē ipeh iṇa; ge kamēnaŷehnibun, soje ahnuŷahnu ikamēnaŷehn nte yaŵēnaŷehnēdēhu ye gante korotērun gē fuhnē ki.
- <sup>7</sup> Ikwētahn fu soje hun ḥa njāŵēk. Ha, njētēbun gante nkentēderun hnē horot lēw fu ka, nuŷantēderun fēna kamēnaŷehn nte hnuŷadēfun hna.
- <sup>8</sup> Ha, vēŷēnta fu, ūadēfun ayētu horot sankaf ile ryuñēnabun hn'inkal Asi hna: horot fu ūa ntēnēkēfuno dūs, ntēbēkēfuno fanka, ntiyahnekēfuno dēnk cēmēdēfun.
- <sup>9</sup> Ha, ntiyahnekēfuno idaŵ fu ḥa fēhnayik. Nkeho koyēna soje antē hwētahn fu vankaf fu va dēnk, bare Ũēn hunte ūatēndēdēhēni vēsēm ḥa fo hwētahnēbunēho.
- <sup>10</sup> Umē fehētēkēfu iṇi cēm do mbokēd pehētēfu kat; ha, pacēkēfu nkod pehētēndēfu.
- <sup>11</sup> Ŭuhnē fēna ndemadunēhēfu fac-wo-fac g'iŷēfa hun ḥa. Koyēna, nuŷadēfun Ũēn hna ufērēnak lēwu ūa soje iŷēfa nte njēfanēhnēnihēfu vahnē vēyabah na do vēyabah camehnēdēniha Ũēnu ḥa soje ufērēnak ule njēdakēfu ūa.

#### Pol nkwēcētēk ile ūadēho nti ūa

- <sup>12</sup> Wēlin ile hnatēndanēkēfu ūa: vinahan fu va ntañak soje ile yasēbun duniŷa li, do kas hnē ūuhnē. Njasēbun gē ipacēna do gē toña nte ūatik hnē Ũēn; gena gē uyēt vahnē, bare g'ipērēna Ũēnu ḥa nke.

<sup>13-14</sup> Vile ūaderun afeyayiwu ūa umē heréhnéryiderun, gena ihaŵary. Gaki nkwyerun wëdampo do ntiyahñeko ile weryedun padëd fac ryampo. Koyëna natëdëhu gë fuhné had gante natëdëhëfu gë wuhnë ki hnë fac Ahwëhn a Yesu.

<sup>15</sup> Kwëtahnëbuho watac do soje umë ñadëfuhu yiryiwu wahwënta wahi ūal hun hna, soje natu g'ahaŵary.

<sup>16</sup> Ñadëfuhu rëferyiwu ūal hun hna age njidëfu gë Masedëwan, tac ge matibu hnam, ūalun hna ñadëfuhu vokaju. Tac ge matëbu ūalun hna ñadëfuhu aryemawuno fere yiwu Yude.

<sup>17</sup> Ante pëhnabuho watac ña, ntiyahñekuno bi wakihnah ye? Wante fëhnadëfu ña nahana vahnë fo bi ye, vèle nësëd: bi «ha» bi «hali» ndampo fo?

<sup>18</sup> Wënu ña umë dënk njëték wapacék: wante hnësënderun ña gena «Ha» do «Hali» ndampo fo.

<sup>19</sup> Aju Wënu ña, YesuKëris, ale fëyahnëbun ami gë Silas do gë Timote ūalun ūa yijelohna soje ntehn «Ha» do «Hali» ndampo fo. Wadëwu ña, «Ha» fo yeho.

<sup>20</sup> Yesu ye «Ha» fop wante nësëko Wënu ña ntid. Awa ge muntaden gë wac Yesu ntehnëden «Amina», cëmbahnina|lcëmb Wënu ña.

<sup>21</sup> Do Wënu ña umë dënk yaŵënëdëhëfu gë wuhnë, hnë bëmënkël fu gë Këris hna. Wënu ña, umë dënk rëhnakëfu,

<sup>22</sup> iyavëta lëwu yëdakëfu, lyir Ipacah, nte kwëték ña vintaŵary fu hna, nke dahëse ile rufëdëhëfu paryi nuŷaden viŷë vile ñadëfatu va.

<sup>23</sup> Awa age nurun ga nkobu bokala gë Korent kabi kaŷéhnahnëko gë wuhnë ye. Arabi sëmu ge mërëdëfu! Wënu ña ye sede ntaŵary mën ña.

<sup>24</sup> Yëkëlehñelëfuhna yefu vësankaf hun, alehniwu gante ntidun kwëtahn hun ña. Ikwëtahn hun ña njaŵëk! Bare ñadëfun ryokuñentifu soje uhnatah hun ña.

## 2 Korent 2

<sup>1</sup> Soje umë ye, pëhnabu antë vokaryiwu gë ūal hun, antë voku yiŵéhnëndanu.

<sup>2</sup> Age njiŵéhnëndanëmu, mo yëdadëho uhnatah ña? Vèle yiŵéhnëndanëbu va bi?

<sup>3</sup> Soje ile heréhnahnëmuno koyëna ūa: ñadëwohna, ge tékeryibu, njiŵéhnëndanëniho vèle rëfakëha njëdaniho uhnatah ña. Pacëko: ge natëko, wuhnë fëna natëdëhu fop.

<sup>4</sup> Yëtëryin, gë wako mën ḥa kerëhnëmuno, sakahn mën ha pëbékawo yiŵéhnah g'ufëmpëhnahnah. Keryëhnéluhna soṇe yiŵéhnëndanu, ntibu rufahnu iña cankaf dūs nte hwëhnabu soṇe hun ḥa.

### Itavéhn awen

<sup>5</sup> Age ahnë likawo aŷëntaŵu lavah, gena ami ntiko, kode ntehni ūuhnë fop ntiko. Gena soṇe ūayëndanu hnëséhnëmu watac, toña ūa dën̄k ye.

<sup>6</sup> Soṇe ahnë arac, ikwëd vëyëntaŵu va gwér nkedëha.

<sup>7</sup> Tame teféku aravéhnuna do ahamënaŷehnuna, soṇe antë pëba uyiŵéhnah sankaf dëcët.

<sup>8</sup> Awa tëyëdëmu, tuféryina ñadunëha.

<sup>9</sup> Wëlin soṇe ile herëhnahnëmuno: ñadëfuhu yekéhnahnu soṇe yëtu bi maŵéhnëdun fop wante lehnëderun ḥa.

<sup>10</sup> Ge tavëntunëha ahnë, tavëndëbuha ami fëna. Do ami, ge tavéhnëbu —ge nke iñë ile rëfëka ravéhnu— soṇe hun ūa ravahnëdëfu haryënkwKëris hna,

<sup>11</sup> soṇe antëSintani|Sintani nuŷa rënka ile tokandëhëfu. Njëtinëk dūs vinahan vidëwu va.

### Pol Tërowas hna

<sup>12</sup> Ante tækëbuho Tërowas soṇe fëyahnuWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ŵëni Këris ḥa, Ahwëhn a pidëtëhnëkowo nkaŵ soṇe lihahnu.

<sup>13</sup> Bare ndëñëbuho dūs, kabi tækatélëŵawohna hnam Tit, arëfélenta mën a. Soṇe rac koyabuhëhniwo vëvë Tërowas va yilehnu Masedëwan hna.

<sup>14</sup> Arabi cëmbi Ŵënu ḥa! Mëkëden fop kabi gë Këris nkeyinëk kwëlëkwël. Pab gë fuhñë Ŵënu ḥa njëtëndanëdëha Këris hn'ile-wo-le hna, had datikola ile rehëd gante-wo-gante.

<sup>15</sup> Ha, tehëden had datikola hnëñah Këris ūa soṇe icëmb Ŵënu ḥa fagant vële rëfëk nkaŵ nte yiryeryëd g'ipeh ka do gë vële rëfëk nkaŵ nte yiryeryëd g'icëm ka.

<sup>16</sup> Soṇe vëryaw, rehërya icëm ye ile yiryeryëd g'icëm; vëyëntaŵ va, rehërya uwám ye ule yiryeryëd g'uwm usér. Awa mo rëfëka nti ūi sifa doku?

<sup>17</sup> Fuhñë gelëfuhna had vëyabah vële wafëd wanës Ŵëni ki. Hali! Ŵënu ḥa fayikëfu awa toña hnësëdëfun tase lëwu hnë ibëmënkël fu gë Këris.

## 2 Korent 3

### Soṇe kwëtëla kasëk

<sup>1</sup> Awa, ntihadhnëku bi ituféhna vokëbun ruféhnandëfu gë watac? Mbalëkëfu bi, had gë vëyëntaŵ ki, vëkayëte vante yëtahnëdunëhëfu fuhñë gë vëyëntaŵ?

<sup>2</sup> Wuhnë dënк ye kayëte ntëw fu tac nte herik hnë wasakahn fu hna, nte kodëni vahnë va fop njëtëni do karanjëni.

<sup>3</sup> Ha, pacëk kayëte nte kerékKëris ḥa yerun do hnë doku lëw fu hna ntihahnëk watac. Gena gë ihera kerik bare gë lyir Ŵën hunte wok cëmëdina nke; kerina hnë wéraka, bare hnë wasakahn vahnë hna kerik.

<sup>4</sup> Pacahnëkëfu wańi haryënkw Ŵën hna, soje Këris ḫa.

<sup>5</sup> Diyahnélëfuhna kodëfun lifu iñë fuhnë fo, bare g'idema Ŵënu ḥa ŵékahnëbun lifu ile lidëfun ḫi.

<sup>6</sup> Umë ŵékahnëbun yefu vële hnësëd soje kwëtëla kasëk ḥa. Kwëtëla tac, matina Sariya Moyis ḫa, bare hn'lyir Ipacah hna matik. Sariya Moyis ḫa g'icëm njiryeryëd, bare lyir Ipacah ḥa uwám ūa njëdahnëd.

<sup>7</sup> Hnë wati Sariya Moyis hna Ŵënu ḥa tufahnëdëho untënah ntëwu ḥa g'untancah cancaf. Yëka Moyis ḫa ntancëdëho dus afo vëvalserayel|Isärayel va vëhodilohna ntanjëniha, bare untancah tac mbiýëdilohna. Ge paryi sariya ḫa kwéhnako untënah ḥi mama nkehahnëko doku lëwu ḫa iyiryery vahnë g'icëm,

<sup>8</sup> do kas untënah doku lyir ḥa kwéhnadina rëkwëlehna!

<sup>9</sup> Ha, ge doku sariya le yojëd ntavah Ŵënu ḥa kwéhnak untënah ḥa awa untënah nte kwéhnak doku lyir nte satënëd ḥa lëbëk dus.

<sup>10</sup> Do haryënkw hnë ińi danc ntënah cancaf, danc ntënah sariya ḫa goryeryëna nafa.

<sup>11</sup> Ge vëyi vërac vile wok biýëna va njabëkawo dus ntënah ḥa, awa vile viýëd va lëbëka ntënah ḥa.

<sup>12</sup> Awa kabi ikwëtahn hwéhnayinëk hnë doku lyir Ipacah li, gë afaya sankaf nësëden.

<sup>13</sup> Didelënëhna had Moyis, umë ale sënkadëho yëka ḫa memaýehnahnëhni vëva Isärayel va antë nuni yëka lancah lëwu ḫa lakënde lancah rac biýëdina.

<sup>14</sup> Ntidëniho koyëna kabi wahakili vëva Isärayel va pidako, do cënkan tac nkok hafo dol ge karanjëdëni Vikerëh Vicér na. Ante maŵëhnëdehnëha Këris ḥa fo ntihëtad anji cënkan.

<sup>15</sup> Ha, gë dol nte-wo-nte karanjëdëni vëva Isärayel vëkayëte Moyis va, iñë sankëd wahakili walëw hni ūa.

<sup>16</sup> Bare ge ahnë gwëcëtak tëfa Ahwëhn a ntihëtëhnëde cënkan ḥa.

<sup>17</sup> Awa, Ahwëhn a, umë hwéhnak lyir ḥa; do hn'ile nke lyir Ahwëhn hna, hnam nke ige afaya ḥa.

<sup>18</sup> Do fuhnë fop, kabi wayëka fu ūa cankëtak, nuðen do tufahnëðen hnë vankeya fu hna untënah Ahwëhn ña. Awa lyir Ahwëhn a vacëdëhëfu, ntidëhëfu nkeyin gante nke umë ka, g'untënah nte wënað kwëlëkwël.

## 2 Korent 4

### Hnapul vë g'ambin hnë vapeya intil

<sup>1</sup> Awa, yambëdilëfuhna kabi Ÿënu ña, g'ikaÿehnahn dëwu ña, kwëtehnahnëkëfu iÿi doku.

<sup>2</sup> Tavëbun vankeya vacëfëhnah vante soñaryëdëfunëho, iñë gena ile lidëfun rokahnëfuni vahnë do tumpëdilëfuhna wanës Ÿënu ña; bare toña ÿa yëtëndanëdëfun wapacëk do koyëna njékëlehñëdëfun hnuÿafu ikwëtahn vahnë va fop haryënk Wën hna.

<sup>3</sup> Ge Wanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿën wante fëyahnëdëfun ñi cënkak hnë väryampo, hnë vële rëfëk nkañ nte yiryeryëd g'icëm ka fo nke koyëna.

<sup>4</sup> Vëhni vëhwëtahnëna kabi Sintani, wën iÿi duniÿa, mëpëndanëk wahakili walëw hni ūa. Koyëna vëhodina nuni humpen Wanës Wakasëk wante rufahnëd ntënahKëris ña, ale ye aŵëntëlënta Ÿënu ña.

<sup>5</sup> Gena soñe lëw fu dënk fëyahnëdëfunëhëhni vahnë va, bare soñe Yesu Këris Ahwëhn a ye; ge fuhnë ye, gelëfuhna Ahwëhn a, väryokunëhn hun fo yebun soñe Yesu ÿa.

<sup>6</sup> Ÿënu ña më lehnëko: «Arabi humpen ha ntanc fagant hn'umëhwëry hna!» Do umë dënk lancëndanëk humpen hudëwu ha hnë wasakahn walëw fu hna, soñe njëtahnin untënah ntëwu nte lancëd hnë yëka Këris hna.

<sup>7</sup> Bare iÿi hnapul, hnë vapeya intil nke, umë fëhnëtahnëd fuhnë ye, gante njëtande iÿi fanka sankaf ile lëbëk fop matina ÿal fu, bare hnë Ÿën hna dënk matik.

<sup>8</sup> Ndëñehnibun gante-wo-gante, bare ñwëÿehnëdelëfuhna; mpaÿëmpaÿendebun dus, bare cilëtadilëfuhna;

<sup>9</sup> koroteyehnëdebun, bare Ÿënu ña tavëdilëfuhna; këfëdebun, bare mëkëdelëfuna ryañifu.

<sup>10</sup> Kwëlëkwël njoyinëk hnë vimbahn fu hna icëm Yesu ña, soñe uwám lëwu ūa tufëhnahn fëna hnë vimbahn fu hna.

<sup>11</sup> Pabëlëdëfun icëm ña kwëlëkwël soñe Yesu ÿa, soñe nuhahni uwám Yesu ūa hnë vimbahn vidëw fu vinte rëfëka cëm va.

<sup>12</sup> Koyëna icëm iña hnë fuhnë ndokunëd, bare uwám ūa hnë ūuhnë ndokunëd.

<sup>13</sup> Vikerëh hna kerik: «Kwëtahnëbu, soñe umë hnësahnëbu.» Fuhnë fëna sifa ikwëtahn tac hwëhnabun do soñe rac hnësëdëfun.

<sup>14</sup> Ha, njëtëbun Ÿën hunte vëhnëndanëka Ahwëhn a Yesu mbëhnëndanëdëhëfu fuhnë fëna gë Yesu do kwëtëdëhëfu gë ūhnë darel lëwu.

<sup>15</sup> Fop ile horotëdëfun ſa, ſoje nafa hun ye, ſoje ipérëna Ÿënu ña nkod campënd vahnë hna, do koyëna icamehn nte camehnëde Ÿënu ña nkwenad ſoneicëmb|lcëmb dëwu ña.

### lcëmb nte yejëk ña pudina

<sup>16</sup> Soje umë ye yambëdilëfuhna. Wëla imbahn fu ña përekand toyë toyë, ntañary fu ña fac-wo-fac kasëkad.

<sup>17</sup> Horot fu vë gaki ſi kihnek ge mëntëndëlehnini gëicëmb|lcëmb nte hnuÿaden ña, kabi horot rac hnuÿahnëden iji cëmb yabah nte wok pudina.

<sup>18</sup> Awa, fuhnë yëkëlehnëdilëfuhna ile hnude, ile wok nudena yëkëlehnëdëfun, kabi ile hode nuyi ſa biyëdina dus, bare ile wok nudena ſa nkod kwëlëkwël.

## 2 Korent 5

<sup>1</sup> Imbahn nte hwëhnayinëk nkal li, hadusank|Usank ule fërekad fac ryañ ye. Bare njëtinëk, ambin hna, kwëhnayinëk acery nte wof kwëlëkwël. Ÿënu ña lik, gena vahnë.

<sup>2</sup> Do tame, ñëmëden, kabi ñankahnëkëfu cudayin mbahn ambin ña, nte yed cery fu ña.

<sup>3</sup> Koyëna lakënde pitëlin g'imbahn fu ña duniña li tëkatëdelënëfuhna ñas fo kabi cudayinëk mbahn mbë g'ambin ña.

<sup>4</sup> Ha, mpëd ante yëwahninëk hn'usank hna, ñëmëden had idib dënah ryibinëk. Gena kabi ñaden cudëtayin imbahn fu ñi bare pecehnëkëfu cudayin mbë ambin ña, ſoje mbahn nte wok cëmëdina ña kohn mbahn nte sëmëd ña.

<sup>5</sup> Ÿënu ña dënk ye ale fëhwëtaryëkëfu ſoje rac. Njëdakëfu lyir Ipacah ija had sah ryënkwëryënk hñë viyë vile kwëtëhnëkëfu hna.

<sup>6</sup> Koyëna, pëbékëfu kwëlëkwël ikwëtahn ña. Njëtëbun ge hn'imbahn hna nkobun lëdëfu, tëhayilënëhna idëd Ahwëhn hna.

<sup>7</sup> Ha, g'ikwëtahn ña njasëdëfun, gena gë inu.

<sup>8</sup> Pëbékëfu ikwëtahn ña do pecehnëkëfu ravëfu iji mbahn do yifu lëdëfu darel Ahwëhn a.

<sup>9</sup> Bare ile yadëfun ryënkwëryënk ſa umë ye, nëñahna gë fuhnë wofu hñë iji mbahn ma ravëfu.

<sup>10</sup> Fac yed fuhnë fop tefëka kahnin kitijaKëris hna ſoje kitij fu. Koyëna ale-wo-le nuÿad icos ile ndokunjëk ſa hñë duniña lëwu hna nkal li, nke ifërën ma iñeh.

## Doku ikonjëndëlehn

<sup>11</sup> Idak gë Ahwëhn a vintaŵary fu hna nke, soje rac njékëlehnëden maŵehnëniha vahnë va. Ÿënu ña njëtékëfu wapacëk, do ntiyahñéko Ÿuhñë fëna, hnë walawary hun hna, njëterunëho wapacëk.

<sup>12</sup> Ñadilëfuhna nke had itufëhna vokëbun rufëhnandëfu, bare ñaderun ayëdayiwu ile hodun asamehnahnëndunëfu, aholahnu alëkwanduni vële naŷënaryëd hnë ile hnuðe fo hara gena ile ye ntaŵary hna.

<sup>13</sup> Ge had cenakëfu nkebun, soje Ÿënu ña ye; bare ge gë hakili ntibun, soje hun ÿa ye.

<sup>14</sup> IñahnKëris ña liÿehnëdëhëfu, kabi pacékëfu wanji: Këris cëmëk soje fuhñë fop, awa koyëna, fuhñë fop cëmëntinëkëfu gë umë.

<sup>15</sup> Cëmëk soje fuhñë fop, koyëna godelënëhna njékëlehnënden hnëñah lëw fu fo, bare rëkëde njékëlehnënden hnëñah ale sëmëk soje lëw fu ÿa do vëhnëk vësëm hna.

<sup>16</sup> Soje umë ye gona njékënde ahnë gante njékëdëha duniÿa ki. Wëla kobëri ña njékëbunëha Këris ÿa gante njékëka duniÿa ki, tame gona njékënde koyëna.

<sup>17</sup> Awa, ge ahn'a gë Këris ÿa nkeni, ahnë ahasëk ye: vanтиya vacër va ntihëtik, vanтиya vakasëk va ye.

<sup>18</sup> Umë fop Ÿënu hna matid, umë ale honjëndëlehnëkëfu gë umë g'uryema Këris Ÿa do hwëtehnahnëkëfu doku ikonjëndëlehn ña.

<sup>19</sup> Ha, Ÿënu ña honjëndëlehnëkëhni vahnë va g'umë hn'ibëmënkël fu gë Këris, tavëhnëkëhni wameh wadëw hni ña. Do payëkëfu soje pëyahnin konjëndëlehn tac.

<sup>20</sup> Awa gë Ÿac Këris ÿa payibun do g'uryema Ÿënu ña nësëdëfun had umë dënk Ÿacëdëhu. Awa, këlayirun g'uŵac Këris ÿa, maŵeryin ahonjëndëlehnihu gë Ÿënu ña.

<sup>21</sup> Këris kwëhnalohna wameh, bare ntibëko wameh fu ña soje fuhñë vële yeyinëk g'umë va, Ÿënu ña catahna gë fuhñë.

## 2 Korent 6

<sup>1</sup> Këladerun, fuhñë vële ryokuñëhnëdëha Ÿën gë Ÿuhñë, antë ahnëhahnu uyëd ule hnuýarun gë Ÿënu ña.

<sup>2</sup> Ÿënu ña më lehnëk: «Hnë wati le rëhnabu hna, maŵëbu uyëfa hu Ÿa, hnë fac peh hna, njijëbu ryemaÿi.» Awa tame, wëli wati ile maŵahnëd Ÿën iyëfa vahnë ña; wëli fac peh ña.

<sup>3</sup> Ñadilëfuhna lifu iñë le hod menehna ahnë hn'ikwëtahn dëwu hna soje antë kwëhna ile nêwëdëhëfu hnë doku lëw fu hna.

<sup>4</sup> Bare, fuhnë ñadëfun rufënafu hnë ile-wo-le hna had vëryokunjëhn Ŵën paryi. Koyëna dñenadëfun g'ikamëna cancaf wahorot ūa, wadëñah ña do wëwati wahambah ūa;

<sup>5</sup> vandaf va, icëd iña, iñañëna vahnë ña; wadoku wadakah ña, ūank wakwëd ña do roka ūa;

<sup>6</sup> G'usatah ūa njasëdëfun, g'uyët ūa, g'iduñëna ña, do g'ipérëna ña. Iyir Ipacah ña gë fuhnë nkentik, iñahn fu ña paryi nke,

<sup>7</sup> pëyahnédëfun toña ūa do Ŵënu ña njëdadëhëfu fanka soje doku rac. Iwëta fu ūa idi ile saték ūa ye.

<sup>8</sup> Vahnë va ntënénëdënihëfu, viÿe cëfëhnanëdënihëfu; vëýëntaw ntehnëdënihëni vahnë wanës wapérën soje fu ūa, viÿe wameh. Pélanihëfu vëwér, bare toña ūa hnësëdëfun;

<sup>9</sup> had vële nkoni vëytëna pélanihëfu, bare njëtënihëfu dus; had vële lakurék pélanihëfu, bare wëli, uwám hna fo nkobun; koroteyehn koroteyehnëdënihëfu, bare vëhodina ndawënihëfu;

<sup>10</sup> njiŵëhnëndanëdënihëfu, bare vëhnatah fo yebun kwëlëkwël; kaŷëhnëbu bare mbetëndanëdëfunëhëni vahnë vëyabah; ñoñ kwëhnañalëfuhna, bare kwëhnañun ile-wo-le ūa.

<sup>11</sup> Ŵuhñë vëýënta fu vëvë Korent, pacënanirun, pidëtëhnirun wasakahn fu ūa.

<sup>12</sup> Tufirun iña fu ña fop, bare Ŵuhñë tufélunëfuhna iña hun ña.

<sup>13</sup> Nësëhnëdëmu had vutah mën: pidëtëhnëryinëfu, Ŵuhñë fëna, wasakahn hun ūa!

### Itëhna ale rëfëka aÿélëlu

<sup>14</sup> Antë avanku kwëtëla gë vële wok vëhwëtahnëlahna Këris va. Ye kod mbankëni vësatah va gë vële wok vëlénénëna saryiya Ŵënu ña? Hak kod humpen ha mbankëni gë umëhwëry ña?

<sup>15</sup> Këris ūa kod bi cañëni gë Sintani? Ale hwëtahnëka Këris ūa kod bi tefélëndëni gë ale wok kwëtahnëlahna ūa?

<sup>16</sup> Ye mbankëni Cery Ŵën Cankaf ña gëwamën|Wamën wamër wamër ña? Fuhnë, acery Ŵënu paryi ña yeyinëk gante nësëk Ŵën ka: «Hnë vëhni ntëdëdëfu do gë vëhni rëkëdëfu yasëntëndewu, Ŵën lëw hni ūa yedëfu do vëhni bulunda mën nkedëni.»

<sup>17</sup> Soje umë ntehnëk Ahwëhn a: «Cahnëryinëhni vële wok vëytëlohma vi do aÿawëtawuni. Antë aÿaku ile ronkëk haryënk mën do ami, kacadëmu.»

<sup>18</sup> «Rëm hun yedëfu, do Ŵuhñë vutah mën yedun, nësëbu ami, Ahwëhn Fanka Fop.»

## 2 Korent 7

<sup>1</sup> Wëlawo mën vèle ſyahnebu dus, waŋi fop Ŵënu ḥa fuhnë ntehnëk ntinëhnëd. Awa pacënanëfu fop ile ronkënëd mbahn ḥa do gë ntaŵary ḥa. Dënënënëfuna Ŵënu ḥa do genëfu had umë dën̄k gante-wo ka.

### Uhnatah Pol

<sup>2</sup> Piðëtëhnëryinëfu wasakahn hun ŷa. Ahnë dëntahnëlëfunahna, ahnë daŵelëfuhna, ahnë tokalëfunahna, ahnë nufëhnëlëfuhna ile kwëhnëk.

<sup>3</sup> Nësëla waŋi soŋe sëdahnu. Rëkëbu hnësu: hnë wasakahn fu hna nkerun kwëlëkwël lakënde sëmëfu.

<sup>4</sup> Ikwëtahn cancaf hwëhnabu soŋe hun ŷa, naŷenadëfu dus soŋe hun ŷa. Wëla hnë horot fu hna pëbëko ikamënaŷehn ḥa do kobëko hnatah ŷa.

<sup>5</sup> Kobëri ante tékëbunëho Masedëwan hna, wëla toyë yinëgalëfunohna. Sifa wadëñah ḥa fop fankëlëbunëho: vankwajëla caharab fu, gë vantakah wasakahn fu hna.

<sup>6</sup> Bare Ŵën hunte hamënaŷehnëdëhëhni vèle silëtak va, kamënaŷehnëkëfuno g'itëk Tit ḥa.

<sup>7</sup> Do gena itëk dë̄wu ḥi fo likëfu koyëna, bare ikamënaŷehn nte njëdakëfu ḥi fëna natëndanëkëfu. Pëyakëfu gante űankahnëku soŋe avok ahnuŵuno. Pëyakëfu soŋe uyiŵëhnah lë̄wun ŷa, do ikahnënda hun soŋe mën a do soŋe umë ye uhnatah mën ŷa nkwenak dus.

<sup>8</sup> Ha, lakënde ge njiŵëhnëndanëmu gë kayëte nte herëhnimuno ḥa, curala soŋe rac. Curabuho kobëri ḥa kabi kamahnëbuho njiŵëhnëndanëmuno fambëd gë kayëte tac,

<sup>9</sup> bare tame, hn'uhnatah hna nkebu. Gena uyiŵëhnah hun ŷi hnätëndanëko, bare kabi uyiŵëhnah rac lik avacu vankeya hun va. Ŵënu ḥa ŷadëho koyëna, do aki fuhnë ñoñ diyiluhna ŷeh.

<sup>10</sup> Uyiŵëhnah ule ñad Ŵënu ḥa lid mbacëni vahnë va vankeya vantëw hni va soŋe Ŵënu ḥa kol pehëtahnëni do curadelënëhna soŋe yiŵëhnah rac. Bare uyiŵëhnah vë duniŷa ŷi, ile wok didîna vahnë va mbacëni vankeya va, icëm njojëd.

<sup>11</sup> Yëkëryin uyiŵëhnah ule ñad Ŵënu ḥa ile nagëhnëku ŷa: gante űankahnëkuno asahnu hn'uŵeh rac hna, tëyërunëho aravëhniwu kabi cilëtarunëho ŷeh rac, ntakëkuno gë ntavah Ŵënu ḥa, g'ufér sankaf ḥa űankahnëkuno ahnuuwuno, g'ikahnënda soŋe mën a, do canërunëha aŵen a! Hnë waŋi, tufahnërun gentahniluhna.

<sup>12</sup> Awa ge kerëhnëmu, gena soŋe ale lik ŷeh, gena fëna soŋe ale liyik a, bare soŋe ayëtahnu wapacëk haryënkw Ŵën hna ikahnënda nte hwëhnarunëho soŋe lë̄w fu ŷa ye.

<sup>13</sup> Rac ye ile hamënaÿehnökëfu ſa. Do fëna, uhnatah ule kwëhnako Tit ūa, kabi ūuhnë fop tisëndanërunëha, natökëfu g'ahawary.

<sup>14</sup> Ani gë njihahnëryind Tit ſal hun hna naÿenabuho dus haryënkw lëwu soje hun ſa do cëfëhnänélunohna. Kwëlékwël toña hnësëhnëderunëho do wante hnësëbunëho soje hun ſa haryënkw Tit hna tufëhnak toña ye fëna.

<sup>15</sup> Do koyëna iña dëwu soje hun ḥa nkwenadëho ante ndenkwtadëho imawëhn nte ūawëhnërunëhawo ūuhnë fop ḥa, gë gante kacarunëhawo g'untënah do gë ntakah ka.

<sup>16</sup> Natëko kabi kodëmu hwëtahnu g'aférén.

## 2 Korent 8

### Uhwëhna nëf

<sup>1</sup> Vëýënta fu, ñadëfun ayëtëndaniwu gante tufahnëk Ÿën ipérëna dëwu hnë vacery sali wavë Masedëwan hna.

<sup>2</sup> Wadëñah wayabah dus yehëhni vële hwëtahnëk va bare uhnatah lëw hni sankaf ūa njabëko. Do njëdahnëniho g'uhwëhna nëf cancaf, mama kaÿëhnahnëniho dëcët.

<sup>3</sup> Sede yebu, vëhni njëdahnëni ile kodëni njëdahnëni ſa, hafo dëcët, mama nkobunëho tëyëlëfunihna iñë.

<sup>4</sup> Muntanihëfu dus g'idëñan cancaf untënah soje ndemantinihëni vële hwëtahnëk vëvë Yerusalëm va.

<sup>5</sup> Ntini ntëbi dënk gante nahabunëho ka: njëdëhnani vëhni dënk ten Ahwëhn hna, tac gë fuhne, gante ñad Ÿën ka.

<sup>6</sup> Soje rac ye muntabunëha Tit mbokary ſal hun hna, soje puhna doku ile pëgwëko ſa.

<sup>7</sup> Njabëku ile-wo-le ſa: kwëtahnërun, kolërun wanës, njëterun viyë Ÿën va do këbënarun kwëlékwël soje aryokuju. Do iña nte rufirunëho ḥa fëbëku. Awa, soje doku rac tufëhnaryin fëna njabëku nëf ḥa dus.

<sup>8</sup> Porosijëluhna aliwu watac, bare ikahnënda nte kwëhnani vëýëntaw ḥa yëtëndanëdëmu soje arufahnu, gë vëhni ka, toña iña hun ḥa.

<sup>9</sup> Njëterun ipérëna Ahwëhn fu ḥa YesuKëris : mbetako, bare soje hun ſa, ahaÿëhnah ntìyako, soje ahnuÿahnu fop hafo pad.

<sup>10</sup> Nahan mën ḥa hnësëhnëdëmu hnë wanji: ſanko ūuhnë ryënkwëko aÿandu alinëhnuni vëvë Yerusalem vële hwëtahnëk va do fëna ūuhnë ryënkwëk linëhnëkëhni.

<sup>11</sup> Awa, tefëka afuhnawu tame, g'iña përen, nte hwëhnarunëho ante pëhnarunëho aliwu ḥa dënk, gante mëkëdun ka.

<sup>12</sup> Age njëdahnëde gante mëkëde ka g'iña ña Ŵënu ña maŵëd. Tëyëna ile wok mëkëdena.

<sup>13</sup> Gena ahaŷehnëndaŷehniwu ūuhnë tac avetaŷehnuni vëhaŵary, bare soje ahëñelahnu ūhnë fop ye.

<sup>14</sup> Dol ū, kodun ahnufu ile yabëku ū soje mbalëtahnëni vëhaŵary. Ge fac ryampo ūhnë fëna nkojëku iñë, vële njabëd va ndemagëdënihu. Koyëna fop këñelahnëdun.

<sup>15</sup> Had gante kerik hnë Vikerëh Ŵënu ka: «Ale vankëtëko dus ū nuŷalohna dëcët. Ale vankëtëko toyë ū ñoñ gojëlawohna.»

### Tit gë vërefélëntawu

<sup>16</sup> Arabi cëmbi Ŵënu ña, umë ale lik hnë ntaŵary Tit hna ikahnënda soje hun g'lidëmën ka.

<sup>17</sup> Ante tëyëbunëhawo njiryi njëkiwu ūl hun hna, Tit maŵëko. Toña toña ū umë dënk rëko pëhna njiryi g'uhnatah sankaf.

<sup>18</sup> Payëbunëha gë aŷënta fu ale hwëhnak uŵac férén hnë vële hwëtahnëk hna fop soje doku férén lëwu ipëÿahnWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ña.

<sup>19</sup> Vële hwëtahnëk va dënk rahnëka njinti gë fuhnë soje yoryifu Yerusalem hna idëma nte varëpik ña sojeicëmb|Icëmb Ahwëhn ña. Koyëna, tufahnëdëfun ikahnënda fu ña.

<sup>20</sup> Ntidëfun gante nkodëfun gwëryahnëdilëfuhna wanës wameh soje iŷi koryi yabar ile hwëtehnahnibüñ ū.

<sup>21</sup> Njékëlehnëdëfun soje lifu uférén gena haryënkw Ŵën hna fo bare haryënkw vahnë va fëna.

<sup>22</sup> Gë vëhni payaryëbunëha Tit. Umë fëna ahahnëndak ye. Rac hnudëfun kwëlëkwël hnë fop wante ntid ña. Do kat, kwëtahnëku dus, sojë rac ikahnënda dëwù ña nkwënak.

<sup>23</sup> Tit, umë, arëfélënta mën a ye do g'umë ndokuñëdëfun fagant hun. Vëhaŵaryi vi, vëhni cañëtini vëvë vacery sali va ntini doku rac soje icëmbKëris ña.

<sup>24</sup> Tuféryinëhni ñadunëhëhni dus, njëtahnëni vëvë vacery sali va toña hwëhnabun soje wapérén wante hnësëhnëderun ñi.

## 2 Korent 9

### Ŵënu ña ñadëha ale yëdahnëd g'uhnatah

<sup>1</sup> Bérakëndëwohna herëhnu soje uryema ule njëdanahnëdeni vële hwëtahnëka Këris vëvë Yerusalem va.

<sup>2</sup> Njëtëbu ikahnënda përën hun ëa. Wapërën fo hnësëdëfu soje hun ëa hnë vëvë Masedëwan hna. Ntehnëbuhëhni: «Vële hwëtahnëk vëvë Akayi va kobëri ëanko kahnëndani njëdahnëni.» Ikahndëna cancaf hun yenkëkëhni vëyabah hnë vëhni.

<sup>3</sup> Cañëtëryibuhëhni vëÿenta fu vi soje ndemanihu ahëbënahnu gante nësëbu ka. Koyëna nudëni ile hnaÿenahnëbu soje hun ëa do watac gelohna nafa këm.

<sup>4</sup> Ñadilëfuhna rëfëleryifu gë vëvë Masedëwan va arëkatiwu hara pëhwëtaluhna, wati rac ikwëtahn nte hwëhnabun soje hun ëa usëfëhnah fu yed, nësëdëna dënk usëfëhnah hun ëwa.

<sup>5</sup> Soje rac hnähahnëbu tefëka tëyini vëÿenta fu vi ndënkwëryini gë ëal hun soje pabëndani uyëd ule lehnërunëho yëdahnëdun ëwa. Koyëna uyëd ëwa këbënayik do njëtëde ile yëdahnik gë uhwëhna nëf ye gena g'ufërëdel.

<sup>6</sup> ËWuhnë dënk njëtërun wanji: ale hnädëk toyë fo ëa toyë fo mbarëpëd do ale hnädëk yabah ëa yabah mbarëpëd.

<sup>7</sup> Ale-wo-le tefëka njëdahn ile pëhnak hn'intaŵary dëwu hna, hara curana ma nti g'ufërëdel. ËWenu ëa ñahnëdëha ale yëdahnëd g'uhnatah.

<sup>8</sup> ËWenu ëa kwëhnak fanka soje njëdañu fop wasifa viÿë viférën va, ahwëhnahnu kwëlëkwël fop ile valëku ëa hafo kou soje alihahnu vantiyehn.

<sup>9</sup> Akerik: «Njëdadëhëhni g'uhwëhna nëf vëhaÿëhnah va, ipérëna dëwu ëa mbiÿëd kwëlëkwël.»

<sup>10</sup> ËWenu hunte yëdadëhëhni uhnëda vële hnädëd va do gë roka ile tokëdëni vahnë va, njëdadëhu ËWuhnë fëna ile valëku ëa do nkwënëd soje ipérëna hun ëa ntëw had atëh.

<sup>11</sup> ËWenu ëa mbetëndanëdëhu hnë le-wo-le hna soje aholahnu arufahnëndu kwëlëkwël uhwëhna nëf hun ëa; koyëna vëyabah camehnëdëniha ËWenu ëa soje uyëd hun ule nuÿadëni hnë fuhne ëwi.

<sup>12</sup> Uëwi yëd ntid viÿë vëhi: ndemadunëhëhni vële hwëtahnëk vëvë Yerusalem va, njëdadunëhëhni ile wojékëhni ëa, do camehnëdëniha ËWenu ëa g'intaŵary fop.

<sup>13</sup> Wati nte nudëni uyëd sankaf ule yëdarunëhëhni cëmbëdëniha ËWenu ëa soje imawëhn hun Wanës Wakasék|Wanës Wakasék ËWen wëbaKëris ëa nte rufahnërun g'uhwëhna nëf hun ëwa soje lëw hni gë vahnë fop.

<sup>14</sup> Do njëfadënihu g'iña cancaf soje ipérëna cancaf nte njëdëku ËWenu ëa.

<sup>15</sup> Arabi cëmbi ËWenu ëa soje uyëd lëwu ëwi ule wok kodena ñanji!

## 2 Korent 10

### Idékwa Pol soje vële hnëwëdëha

<sup>1</sup> Ami Pol —ale lehnëde aryäm yebu ge haryënkw hun nkebu, bare ge ḥawëtamu ñoñ coväda ile ūadëfu hnësu ūa— këladëmu g'iýam do gë ipérënaKëris ḫa,

<sup>2</sup> Muntadëmu ant'ahnësehnuno gë wayap ge haryënkw hun nkebu! Njapënänédëfuhëhni vële lehnëd njasa duniÿa yasëden.

<sup>3</sup> Paryi nke vahnë fo yeyinëk, bare gante mëtëdëfun ka gena had gante mëtëdëni vahnë.

<sup>4</sup> Viŵëta vile ūetanden va gena viva vahnë, bare fanka falëw fu fa Ŵën hna matik soje mbëvehnahn fop vile yaŵënađ haryënkw Ŵën va. Mbëvehnëdëfun vinahan vimeh va,

<sup>5</sup> gë fop ile ūemaŷehnëđ vahnë va njëtëniha Ŵënu ḫa. Ñadëfun wëcëtëfu wahakili vahnë va soje maŵëhnahnëniha Këris ūa.

<sup>6</sup> Watì nte padëđ imawëhn hun ḫa, tac këbënadëfun finijëfu fop iŋwëŷëhn ḫa.

<sup>7</sup> Yékeryin viŷë vi gante nke ka. Ge nke ale pacëk Këris hwëhnëka, tefëka njët wapacëk wanji: Këris hwëhnëkëfu fuhnë fëna g'umë ki!

<sup>8</sup> Ahwëhn a njëđakëfu imëk ḫa soje ayaŵënahniwu hn'ikwëtahn hun hna, gena soje aférëkaniwu. Soje rac ye cëfëhnëdilohna naŷënaŵ.

<sup>9</sup> Ñada ntiya had ñadëmu lakénawu gë wante herëndidëmu ḫi.

<sup>10</sup> Vëryampo ntéhnëdëni: «Waŋi wanës Pol ntënëk do njaŵëk, bare ge fagant lëw fu nke, kihnek do wante nësëđ ḫa kwëhnana nafa.»

<sup>11</sup> Arabi vële hnësëđ aki va njëtëni wapacëk ijin: gante nkebun hnë wanës wante herëndiderun ḫaŵët ki, koyëna nkëdëfun fëna hn'ile lidëfun hna ge tékeryibun ūal hun hna.

<sup>12</sup> Dëkëdilëfuhna hëñëndëlehna fu ma dënk ūëntëndëlehna fu gë vahnë vële ūak hnaŷënađ vëhni dënk vi. Añëja ntiyadëni vëhni dënk ñëjahnëni do mëntëndëlehnnani gë vëhni dënk. Vëyi vahnë wahwëhnana hakili.

<sup>13</sup> Bare fuhnë, naŷënadilëfuhna hafo ryëcëtëfu rëkwëlehna ūa; doku ile njëđakëfu Ŵënu ḫa hnaŷënandëbun, dëcëtëdilëfuhna rëkwëlehna dëwu ūa, do doku rac yokëfu hafo ūal hun hna.

<sup>14</sup> Ge yiryekëndilëfuhna ūal hun hna, vëryampo kokënd ntéhnëhni ndëcëtëbu virëkwëlehna va soje ile hnaŷënanderun ūa. Bare njëtërun dënk fuhnë ryënkwëko rëkëryifu ūal hun hna gë Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën wëba Këris.

<sup>15</sup> Dëcëtëdilëfuhna rëkwëlehna fu ūa: naŷënadilëfuhna soje wadoku vëhawary. Bare ñadëfun ikwëtahn hun ḫa nkwëna, do koyëna ikaŷ dokuja fu ḫa nkwënađ g'ahawary, hnë ūuhnë, bare hara dëcëtëlëfuhna hn'ile kahnëndëhnibun rëryëfu hna.

<sup>16</sup> Wati rac kodëfun fëyahnëfuWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën ja hnë waresiyo wale ye yankwët ÿal hun hna. Ñadilëfuhna ryokuñëfu ile pëgwëni vëÿentaw do hnaÿenahnëndëfu wadoku wante ntini ña.

<sup>17</sup> Age ahnë ñad naÿëna, arabi naÿëna soje ile ntinëhnëka Ahwëhn a.

<sup>18</sup> Mo rëfëka naÿëna? Gena ale sëkwaryëd nkaf ntëwu ña, bare ale cëkwaryëd Ahwëhn a ye.

## 2 Korent 11

### Pol gë vëfayik vëwér va

<sup>1</sup> Arabi aryuñënanëhnuno toyë hnësëhnu had asenak. Ha, nduñënanëryino!

<sup>2</sup> Iñewary cancaf inte ûatik hnë Ÿën hwëhnabu soje hun ÿa. Asan aryampo fo yekëhnëmuna, umë yeKëris, do ñadëfu rëkaryu hnë umë had aryag afacah ale wok yëtëna ten asan.

<sup>3</sup> Bare ntakëko vinahan vipëren hun va përekani, do cabëtehnirun soje ant'awoñu aÿahnuna Këris ÿa g'intaŵary fop, had gante tokakawo lén Ev ka gë warit walëwu ûa.

<sup>4</sup> Ge ahnë njijék pëyandu wëba Yesu haŵary hara gena soje Yesu nte fëyayirun, wëba iyir kaŵary nte hnëmpélék gë nte hnuÿarun ñi, do wëbaWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën wakaŵary wante hnëmpélék gë wante hnësëhnirun ñi, nduñënahndëun dus watac.

<sup>5</sup> Bare vële lirun hadvëfayik|Afayik vësankaf vi ntihadnëko ñoñ vëlëbëlohma.

<sup>6</sup> Kod nke kolëla dus wanës ña, bare ge uyët Ÿënu ña ye, kwëhnabu. Tufëderunëho wapacék kwëlëkwël, hnë fop ile lidëfunëho hna.

<sup>7</sup> Ntëntëbu bi kabi mbanabu ami dënk soje lénëhnu ûuhnë ante njëtëndanëdëmunoWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën Ÿënu ña hara tëyéluhna asosuno iñë?

<sup>8</sup> Maŵëbu hnapul vëvë hnë vacery sali vakaŵary soje wëbal mën ña, soje holahnu ryokuñëhnu ûuhnë.

<sup>9</sup> Do hnë wati nte nkebuho hnë ûuhnë ña, ñoñ tëyélunohna nte mbalékowo ña, kabi vëÿenta mën vële ûatiko Masedëwan va njonëhninihowo fop ile valëdëhowo ÿa. Ðwëyëdëfuhna kwëlëkwël soje yewu idib hun do nkobu wëÿendu.

<sup>10</sup> Hnë Akayi li fop ahnë kodina ntihët ile naÿëhnahnëdëfu ÿi. Gë toña Këris ile ye hnë ami ÿa, kodëfu lehnu toña ye.

<sup>11</sup> Soje ye lidëfu wañi? Kabi ñahnëdiluhna bi ye? Hali, Ÿënu ña njëtëk ñahnëdëmu!

<sup>12</sup> Ile lidëfu ūa nkodëfu lindu soje vële ūahnëd hnënda naŷehnahnëndëni hëñelëlahnëfu gë fuhné, vahnë vërac antë nuŷani.

<sup>13</sup> Vahnë vërac ntiyani had vëfayik Këris hara vëwér ye, vëryokun vëroka vahnë fo.

<sup>14</sup> Do umë gena ile fëmpëhnahnëk, kabiSintani|Sintani umë dënk ntiyako mëleka humpen.

<sup>15</sup> Awa ge vëryokun vëlëwu va ntiyani had vahnë vësatah, umë gena fëmpëhnahnah. Bare wapuya wadëw hni ña med had gante tëfëka doku lëw hni ka.

### Horot ile yehawo Pol

<sup>16</sup> Mbokëmu rëfëtanëhnëndu: antë ahnë ntiyahna asenak yebu. Ma awa, ge had ale cenak yëkibu, maŵeryin koyëna nkebu soje holahnu hnaŷenahnu toyë, ami fëna.

<sup>17</sup> Wante hnësëdëfu ñi, gena wante ūatik hnë Ahwëhn hna, bare had senëk nësëdëfu. Bare pacëko kwëhnabu ile hodëfu hnaŷenahnu.

<sup>18</sup> Awa kabi vëyabah wadëw hni ña naŷenahnëdëni, ami fëna naŷenahnëntëdebu.

<sup>19</sup> Ÿuhnen vële ūak ritëk vi nduñenanëhnëdunëhëhni dus vësenak va!

<sup>20</sup> Nduñenadun alindewu had vëramp, arokandewu, arokëhnëndewu hnäpul hun ūa, do njafanëndëihu do ndafëndëihu wayëka hna.

<sup>21</sup> Tavëndinëfu ge kwëhnalëfunohna fanka ile lihanderun koyëna! Bare, ilewo-le ndëkëko ahnë naŷenahn, ndëkëdëfu ami fëna. Nurun, tame nësëdëfu had senëk.

<sup>22</sup> Wa-ebëre ye? Ami fëna, Ebëre yebu. Vëva Isërayel|Isërayelye? Ami fëna, ava Isërayel yebu. Vële hnagik hnë hnënk Abëraham ye? Ami fëna, hnë hnënk Abëraham nagibu.

<sup>23</sup> VëryokunjëhnKëris ye? (Wëlin mbokëdëfu hnësu had senëk paryi!) Ami ye aryokunjëhn Këris ale lëbëkëhni vëhni ūa. Ndokunjëbu lëbëwëhni vëhni, cëdibuhu lëbëwëhni vëhni, ndafibuhu lëbëwëhni vëhni do nkafëdëfuho ntaŵary mën ña kwëlëkwël lëbëwëhni vëhni.

<sup>24</sup> Wasëwif|Sëwif ūa ntampëniho wahwënta mbëd (5) nte-wo-nte ña vantamp wafëhw warar g'imbëd gë wahnah (39) va fop.

<sup>25</sup> Wahwënta warar (3) vëvë Rom va ndafëniho dus, hwënta ryampo ntutibuhu gë wéraka; wahwënta warar (3) përekaryékowo wasiskulu ūa hnë wov hna do hwënta ryampo ntibu anent gë umëd ndampo Ÿënka hna.

<sup>26</sup> Hnë yasëlehñ mën yábah hna, pankëlëdëfunëho wati-wo-wati waŋayah hnë wasén hna, gë wabandi ña, gë hnënk mën wasëwif ña, gë vële wok vëyena

wasëwif va, gë watenda ḥa, gë vankor vacankaf va, gë wawov ūwa, do gë hnë vëýënta mën wamér hna.

<sup>27</sup> Ntibu wadoku wadakah dūs do nkwankadëhowo dūs wakwëd ḥa. Njodëhowo inte ḥa gë ūwëka per do wahwënta ūwa cuñëdëfuhu fërëdel. Njodëhowo huji do nuýadëwohna viýi vile sënkadëfu.

<sup>28</sup> Do nkwënëdëfu hnë watac uryëñah mën soje vële hwëtahnëk va fop. Umë hnalahadëfu fac-wo-fac.

<sup>29</sup> Ge ahnë nambék fanka, ami fëna njëtadëfu kwëhnala fanka. Ge ahnë tavëk ikwëtahn ḥa, umë njakënëdëho sakahnëha dūs, ami.

<sup>30</sup> Ge teféko hnaýënaŵ, gë inamb fanka mën ḥa naýënadëfu.

<sup>31</sup> Ūwë, Rëm Ahwëhn fu Yesu, umë ale sëmbëde kwëlëkwël ūya, njëtëk mérëda.

<sup>32</sup> Ante nkebuho hnë Damas hna, guverëner ava ahnaŵ ale ūwaciko Aretas ūya, kwëtékëhni viyëka warënka tenda hna njékande soje pélahno.

<sup>33</sup> Bare hnë kankel njëbibuho do saniwu hnë fenetér mir le heceko tenda hna, do pehëbuhawo.

## 2 Korent 12

### Hudakery Pol g'ulëmpëhn

<sup>1</sup> Awa afo hnaýënarawu, mama nkok kwëhnana nafa. Ha, ñadëfu hnësu soje vile nuýehnëko Ahwëhn a hnë hudakery, visowik vile njëtëndanëko hnë ntaŵary mën.

<sup>2</sup> Njëtëbuha asan ale yeho arëfalKëris, tékëk wabëhn ipëhw gë wahnah (14), kobëri ga kayëndëka ūwënu ḥa hafo hnë ūyan hn'ambin hna. Bi g'imbahn dëwu per ma mbahn këm nkeho? Ye yëtëbu? ūwënu ḥa fo yëtëk.

<sup>3-4</sup> Njëtëbu aÿi asan kayëndiko hn'ile nkeho ūwë hna bare yëtëla bi g'imbahn dëwu ḥa per nkeho ma hali. ūwënu ḥa fo yëtëk. Hnam ambin hna, aÿi asan nkwëryëko wanës wante sowiko kobëry, ile nkok ahnë tefélahna tefëta.

<sup>5</sup> Naýënëdëfu iÿi sifa ahnë, bare ge soje lëmën ūya dënk ye naýënarayëda ñoñ, ge gena ikihn mën ḥa.

<sup>6</sup> Ge ñakëndëbuho hnaýënaŵ gekënda senëk, kabi toña ūya fo hnësakëndëbu. Bare kehadëfu hnaýënaŵ soje ahnë antë kwëtahno ntëbi ile nud lidëfu ūya ma nkwëryëd wante haranjëdëfuhëhni vahnë va.

<sup>7</sup> Awa, soje antë vëntaŵ soje viýë visowak vifëmpëhnahnah vile njëtëndanëko Ahwëhn va, ūwemak sankaf njëdako had ulëmpëhn hnë mbahn mën hna, afayíkSintani|Sintani dënk ye, memaýehnahno antë vëntaŵ.

<sup>8</sup> Muntabuha Ahwëhn a wahwënta warar ntihëtëhno iÿi ūwemak.

<sup>9</sup> Më ntehnëko: «Kwëlëkwël, uférën mën ūa gwër nkedëhi: hn'uhihnah hu hna tufëhnad wapacék fanka mën fa.» Awa kabi koyëna nke tame mbëntadëfu g'intaŵary fop soje kihm mën ñi, danko fanka Këris fa ntëdahn hnë ami.

<sup>10</sup> Awa, soje rac ye natëko gë kihm mën ñi gë wayew ña gë wadëñah ña gë wahorotehn ūa do gë vifëmpëhnahnah va, waŋi nkeho kabi maŵëhnëbuha Këris ÿa. Ge kihmëbu, hnë wati rac njaŵëdëfu.

### Pol pëmpëhnahnëka soje vëvë Korent

<sup>11</sup> Nësëbu had senëk, bare ūuhnë forosinëko. Ūuhnë rëfëkawo asëkwaryuno kabi ñoň vëlëbëlohma vële lirunvëfayik|Afayik vësankaf hun vi, lakënde gela ñoň.

<sup>12</sup> Ante nkebuho fagant hun ña ntibuho g'idoñëna cancaf sifa wëdahëse do gë vifëmpëhnahnah fop wante rufahnëd wapacék afayik yebu.

<sup>13</sup> Ye linëhnëbuhëhni vacery sali vëñëntaw va wobu dinëhnéluhna ūuhnë, ge gena ile wobuho gela idib hun? Tavëhnëryino idëntahn tac nte lëntahnëmu!

<sup>14</sup> Wëlin pëhwëtabu hnehëryiwu ÿal hun hna rarëna ÿa, do ñada yewu idib hun. Gena koryi hun ÿadëfu, ūuhnë ye! Gena fatah fa hwëtëhnëdëhëhni koryi vële hnagëka va, bare vële hnagëkëhni vutah va rëfëkëhni kwëtëhnëndënihëhni koryi vutah vuntëw hni va.

<sup>15</sup> Ge ami ye, njëdahnëdëfu g'intaŵary pacah fop ile hwëhnabu ÿa, do njëdëhnadëfu ami dënk soje vintaŵary hun va. Ge ÿabu ÿahnu, ūuhnë ñayëtëdun bi iña hun soje mën ÿa?

<sup>16</sup> Njëtërun dënk, ami geluŵohna idib hun. Bare mpëd nkeni vële lehnëd tokamu, tëndëhnëmu gë wamër mën ña!

<sup>17</sup> Yëkëryinëhni vële fayibaho va, tokëhnëmu bi hnapul hun ÿa bëb hn'aryampo hnë vahnë vërac?

<sup>18</sup> Muntabuha Tit njiryi gë ÿalun do payëryibuha aÿënta fu aryampo g'umë. Tit tokëhnëku bi hnapul? Ami g'umë teféleryilëfuhna bi hn'ankaŵ ndampo g'ikahnënda ndampo?

<sup>19</sup> Mpëd ntiyahñeku, hnë wati le haranjëderunëho li fop, toña lëw fu ÿa fo bi yëkélendëbunëho haryënkw hun? Haryënkw Ůen hna nësëdëfun had vële vëmënkélëk gëKëris do umë fop soje ayaŵenahniwu ikwëtahn hun hna lidëfun, ūuhnë vële ÿahnëbun ðus.

<sup>20</sup> Ntakëko yiryiwu rëkatu gante nkobu ñada do rëkëryiwu gante nkorun ñadiluhna ka. Ntakëko antë yiwu rëkatu sonko gë ñeŵaryël gë vantavah va gë ipitël vukore vukore gë inëŵël gë inaÿenalahn do gë nkwerëla këm.

<sup>21</sup> Ha, ntakëko ge mbokëbu yiryiwu, Ůen mën ña cëfëhnëndano haryënkw hun do hnuŷawu hnë vëyabah ile yiŵëhnëndanëdëho kabi nkoni menëndëni

gë kobëri ka, vëravëna ronkah lëw hni gë ndakëntal nte ñewëk ŋënu ña do gë itëf viñeh vile ñad imbahn dëw hni.

## 2 Korent 13

### Siyab rëkwa Pol

**1** Rarëna ÿa ſadëfu hneħeryiwu gë ſal hun. Kerik: «Gë vahnë vëhi ma vërar kitinjëde ile yelëku ÿa.»

**2** Ante neheryibuhu higëna ña nirabuhëhniwo vële lidëho wameh kobëri va. Do tame, gola ſal hun hna, bare mbokëbu hnësëhnëryindu: ge mbokëbu yiryiwu, kaŷehnahnëdilohna gë vëhni do gë vëyëntaŵ va fop.

**3** Ge ñadun ile rufahnëdKëris ÿa hnësëd bëb hn'ami, nuŷadun. Këris ÿa gena fanka këm gë cape hun, bare tufahnëd fanka falëwu fa hnë ūuhnë.

**4** Paryi nke, ante pakiko kérëwa hna, tufahnëlohma fanka, bare mbëhnëk gë fanka ŋën fa. Do fuhnë fëna fanka këm yebun had gante nkeho umë ka. Bare nudun ga kwëhnabun fëna fanka ŋën fa.

**5** Yékaryin ūuhnë dën̄k, pécetaryin bi ikwëtahn ña nke hnë ūuhnë. Pacëk bi Yesu Këris hnë ūuhnë nke? Mpëd ñoñ gena ile rufahnëd rac.

**6** Bare ntiyahñëko, pacëk, hnë fuhnë nke.

**7** Muntadëfunëha ŋënu ña soje antë aliwu iñë ūeh. Gena soje rufahnahnëfu doku fu ÿa hnë ūuhnë padëk bare alihahnu iférën ye, wëla ntehni nësëde fuhnë dilëfuhna doku férën.

**8** Ñoñ mëkëdilëfuhna lifu ile hnëmpélék gë toña ÿa, ge gena yiryeryëfu haryënkw.

**9** Natëdëhëfu nte-wo-nte nkobun kwëhnalëfuhna fanka ña do hara ūuhnë njaŵerun. Do muntadëfun ahahnëndawu hafo le tëkwëk hna.

**10** Kerëndidëmu ante nkok ñaŵelinëk ni kabi ñada yapënawu ge tëkëryibu hnë ūuhnë. Ahwëhn a njëdako ucankaf ña soje yaŵenahnu ikwëtahn hun ña gena soje vëvehnahnu.

**11** Awa tame, vëyënta mën, geryin uhnatah hna. Yékëlehnëryin ahahnëndawu, kamënaŷehnélëryindën do gwëryélëryin. Geryin hnë yám hna, do ŋën iña ña gë yám ÿa gë ūuhnë nked.

**12** Gaŷélëryindën gë iñahn inte rufande vëyënta hna. Fop vële hwëtahnëka ŋën va nkaŷëryidënihu.

**13** Arabi Ahwëhn a Yesu Këris ndëwanu. Arabi ŋënu ña pëbënu g'iñahn dëwu ña do lyir Ipacah ña nti avëmënkëlu ūuhnë fop.

## Galasi

### Galasi 1

#### Simpaŷi

**1-2** Ami Pol heréhneryidéhu anji kayête, ūuhnë vëvë vacery sali vambë Galasi vi. YesuKéris gë Ŵën Rém le vëhnëndanëka vësäm ūa rëhnako, matina hnë vahnë, gena gë fere ahnë likoafayik|Afayik. Nkaŷeryiderun, ami gë vëýenta mën vèle yebun ani vi fop:

**3** Arabi Ŵënu ḥa, Rém fu ūa g'Ahwéhn a Yesu Kéris ndëwanihu do njëdënihu yam ūa!

**4** Ahwéhn a njëdahnék ntaŵary dëŵu ḥa soje cosahnahn inav wameh fu ḥa. Koyëna ntihëtékëfu hnë imëk meh iÿi duniÿa vë gaki ūi, gante ñadëho Ŵën Rém fu ka.

**5** Arabicëmbënde|Icëmb Ŵënu ḥa kwëlékwël! Amina.

#### Wanës Wakasék wëdampo fo

**6** Ami pëmpéhnahnéko soje gante njancérup aravuna Ŵën ki! Macëku gë ipérënaKéris ḥa, bare ūuhnë, tavërunWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵënwatéwu ḥa, wakaŵary hnëpadun.

**7** Do ile ye toña ūa, umë ye wakaŵary gena. Vahnë fo ūad nkwcetëni Wanës Wakasék Kéris ḥa do waŷempaŷehnëdëhu.

**8** Awa ge ahnë yijék pëyahnëndWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën wante hnëmpélék gë wante fëyayirun ḥi, wëla nke aryampo hnë fuhné vëfayik hna ma wëla nke dënk mëleka ile ūatik g'ambin, arabi ndëwani ūeh!

**9** Tékemu fëyaŵu do mbokëbu rëfétanëhnëndu tame: ge ahnë pëyadëhu Wanës Wakasék wanëmpélah gë wante ūawërun ḥi, arabi ndëwani ūeh!

**10** Tame maŵéhnëniho vahnë bi yékélehñëdëfu? Ma Ŵënu ḥa ūadëfu maŵéhno? Vahnë bi yékélehñëdëfu nëñahnëhni g'ami? Ge vahnë rëkakëndëbu yékélehñëndu ha gaki, nëñahnëhni g'ami, gekënda aryokuñéhn Kéris ūa.

#### Ŵënu ḥa têhnaka Pol nke afayik

**11** Vëýenta mën, ñadëfu ayëtu wapacék:Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵënwante hnëséhnëdëmuno ḥa matina hnë vahnë.

**12** Gena ahnë yëdako ma haranjéko, bare YesuKéris yëtëndanéko.

**13** Nkwéryerun ga nësëde gante nkeho nkeya mën ḥa ante nkobuho hnë ikwëtahn wasëwif ḥa. Njëterun gante koroteyehnëdëfuhu dus cery sali Ŵënu ūa do njékélehñëdëfuhu rëkwehnu ka.

**14** Hnë wati rac, ntëbëbuhéhniwo hnë ikwëtahn wasëwif hna vëjarënta mën wasëwif vëyabah. Ha, njaŵénëbuho namu warëm fu ūa.

**15** Bare Ŵënu ḥa têhnakowo kobëri nte nkobuho nagila ḥa do, g'ipérëna dëŵu ḥa, macëko soje ryokunjéhnëndëwa. Do ante tékéko wati ḥa,

**16** nëñékawo njëtëndanowa Aju soje yiwu fëyaŵéhni vèle wok vëyena wasëwif va. Awa, hnë wati rac wëla aryampo tëyélëwawohna nkabo ile rëfeko liwu ūa.

- <sup>17</sup> Wëla Yerusalem hna dënк yiléwohna soje hnuléfu vële ryénkwëko nkenivéfayík|Afayík va. Bare taŋ njibuho Arabi hna, tac vokař Damas.
- <sup>18</sup> Tac, ante ndécéko wabéhn watar ḥa, njibu Yerusalem soje yëtéléfu gëPiyer, do wafac ipéhw g'imbëd źéwélahnëbuného.
- <sup>19</sup> Hnë wati rac nuléwařohna afayík ahařary; Sak|Sak fo nubuho, aheryu Ahwéhhn a.
- <sup>20</sup> Ile herëndëmu źi toňa ye, gena wamér. Ŵënu ḥa sede ye.
- <sup>21</sup> Ga matëbu hnam umë yibu hnë waresiyo Siri do Silisi hna.
- <sup>22</sup> Hnë wati rac fop vëvë vacery sali vambë Yude va vëyételwohna.
- <sup>23</sup> Wanës ḥa fo nkwéryédeniho ga nësëde: «Ale horoteyehnëdëhëfuno źa, fëyahñëd tame ikwëtahn nte njawérëdëho tékwehn ḥa»,
- <sup>24</sup> do cëmbëdënihawo Ŵënu ḥa soje lëmën źa.

## Galasi 2

### Pol gë vëfayík vëyëntaw va

- <sup>1</sup> Tac, ga ndécék wabéhn ipéhw gë wahnah (14), më vokabu Yerusalem gë Barënabas; njobunéhawo Tit fëna.
- <sup>2</sup> Mbokabuného kabi Ŵënu ḥa yëtëndanëkowo yiwu. Hnam, hnë humbar hunte varëbuného fuhné fo, nëséhnëbuhéhniwo vële fëlayik had vësankaf cery sali va Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën wante fëyadëfuhéhni vële wok vëyena wasëwif va. Nadëwohna doku ile libu kobëri źa hafo dol źi nke nafa këm.
- <sup>3</sup> Tit, nte yebuného ḥa, mama nkeho gërek, porosinjilohna dënк sojekáci|Háci.
- <sup>4</sup> Nkjwajëla soje háci źa nkeho kabi vële wok vëhwëtahnëna paryi rënkëko fagant fu. Nijjéniho njékëtehnani njétahnëni gante ntidëni ntihëtahnëni ige afaya fu ka nte hnuýabun hnë ibëmënkël fu gë YesuKérišja; ñadëniho mbok ntinihëfu vëramp sariya.
- <sup>5</sup> Bare mařentëfuniwohna vëyi vahnë, wëla wati ryampo, soje nko ayařenéhnahniwu toňa Wanës Wakasék ḥa.
- <sup>6</sup> Age vële fëlayik had vësankaf cery sali va ye, ile nkeniho źa kwëhnana nafa soje lëmën kabi Ŵënu ḥa yëkëdina ile nke ahnë. Vëyi vahnë vëwënhnëlohma ñoň ile haranjëdëfuhéhni vahnë.
- <sup>7</sup> Nuni Ŵënu ḥa payékowo yiwu fëyawéhni Wanës Wakasék ḥa vële wok vëyena wasëwif va, gante payékawoPiyer pëyahni wasëwif ka.
- <sup>8</sup> Ale lika Piyerafayík|Afayík wasëwif, umë liko ami fëna afayík vële wok vëyena wasëwif.
- <sup>9</sup> Sak|Sak gëPiyer do gëSan|San, vële fëlayik had vësankaf cery sali va, njavëtëni doku ile kwëtehnahnëko Ŵën źa; më njeléhnënihëfu wëbák ḥa félalëfu ami gë Barënabas tufahnahnëni nkehahn dahëse mařval yëbëlan fu.

Koyëna, maŵalëbunëho fuhnë fop soje fuhnë yifu gë vèle wok vëyena wasëwif, vëhni njini gë wasëwif.

<sup>10</sup> Iñë ryampo fo ye ile tëyënihëfuno ſa: umë ye ryënkwtandëfuni vëhaÿhnah vëvë cery sali lëw hni va, do ami fëna umë ſankahnëkowo lindu.

### Pol niradëha Piyer

<sup>11</sup> Bare ante tékëkoPiyer Antiyos ña, nirabuhawo satën fo, kabi ntëntëdëho.

<sup>12</sup> Ani gë tékahnëndëni vèle payëkoSak|Sak va, vèle yaŵënëk namuháci|Háci va, Piyer gë vèle wok vëyena wasëwif va tokëlahnëdëniho; bare ga tékëni vërac, pëgwëko pitandëhni, golohna tokëlahnëndëni, kabi ntakëkawo.

<sup>13</sup> Wasëwif|Sëwif waŷëntaŵ wale hwëtahnëkawo Yesu ūa tëfaryënihawo Piyer hnë nkeya meh ntëwu hna, hafo Barënabas fëna tefënti nkeya tac!

<sup>14</sup> Bare ga nubu vërefëna toña ile karañëdWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Wën ña, nirabuhawo Piyer tase vahnë fop lehnëwa: «Ge wëjë ale ye sëwif ſa, nufëru nkeya vèle wok vëyena wasëwif va, awa hak kodu aforosinjëndëhni vèle wok vëyena wasëwif va nufëni nkeya wasëwif?»

<sup>15</sup> Fuhnë, wasëwif hnaginëkëfu, geyilënëhna vèle wok vëyena wasëwif, geyilënëhna vëwen.

<sup>16</sup> Njëtinëk wapacëk, Wënu ña dehnëdilahna ahnë catëk kabi maŵëhnëksariya|Sariya Moyis, bare ntehnëdëha catëk kabi kwëtahnëka YesuKëris. Fuhnë fëna gë ikwëtahn Yesu Këris ña njavëtinëkëfu catinëk gena g'imaŵëhn sariya Moyis. Toña ye, Wënu ña dehnëdilahna wëla aryampo catëk kabi maŵëhnëk sariya Moyis ſa.

<sup>17</sup> Bare ge kwëtahninëka Yesu Këris soje ntehninëfu catinëk, do njavëtate vëwen yeyinëk had vèle wok vëyena wasëwif va, umë ntehnëde bi Këris ſa liyehnëdëhëfu wameh? Muk!

<sup>18</sup> Age mbokanëbu sariya Moyis le ravëbu ſa, ntイヤdëfu ale wok tefëna sariya.

<sup>19</sup> Toña ye sariya ſa njonëhniko icëm. Cëmëbu soje lëwu. Do tame ntidëfu fop ile hnëjëdëha Wënu ña. Gë Këris ſa cëmëlahnëbun kërëwa hna.

<sup>20</sup> Nkobu yënëndu, bare gena ami wok yënëd, Këris ſa yënëd hnë ami. Tame, nkeya mën mba vahnë ña, ankeya kwëhn g'ikwëtahnAjë Wënu|Aju Wën ña ye, umë ale ſahnëko do yëdahnëk ntaŵary dëwu ña soje lëmën.

<sup>21</sup> Dihëtëda nafa ile ntinëhnëkëfu Wënu ña. Toña ye, ge sariya ſa satënëd, awa icëm Këris ña kwëhnana nafa!

## Galasi 3

### Sariya ma ikwëtahn

**1** Ŧuhnë vëvë Galasi vi, nambërun hakili! Mo ga havëku? Tufëmu wapacék YesuKëris pakiko hnë kërëwa hna!

**2** Uwi rëy fo ūadëfu alëkwawuno: g'imaŵehnsariya|Sariya ña bi nuŷarun lyir Ŧënu ña ma g'ikwëtahn Wanës Wakasék ña nke?

**3** Hak kodun ahnambu hakili aki? G'iyir Ŧënu ña pëgwërunëho; tame ñadun bi afuhnawu gë wëfanka hun ūa dënk?

**4** Ile hnurun do yëtërun ūi fop, kwëhnana bi nafa? Diyahnëlohma koyëna nke!

**5** Gena bi Ŧënu ña njëdaku lyir ña do ntid hnë Ŧuhnë viyë vifëmpëhnahnah? Soje ile ūawëndun sariya ūa bi ntid virac, ma kabi Wanës Wakasék ña hwëtahnërun?

### Ahnë catëdina gë sariya

**6** Yëkëryina Abëraham: «Më kwëtahnëka Ahwëhn a Ŧënu ña do Ahwëhn a Ŧënu ña soje rac catahnëka g'Abëraham.»

**7** Awa, tëfëka ayëtu ijin: vële hwëtahnëka Ŧën va fo ye vëva Abëraham va.

**8** Do fëna Vikerëh va mbiŷek ga nësek, Ŧënu ña catahnëdëha gë vële wok vëyena wasëwif va soje ikwëtahn dëw hni ña. Soje umë ye, pëyahnik Vikerëh hna Ŧënu ña ntehnékawo Abëraham kobëri fo: «Soje hu ūa ndëwadëfuhëhni wabulunda ña fop.»

**9** Awa, vële hwëtahnëk va, Ŧënu ña ndëwadëhëhni had gë Abëraham ale hwëtahnëko ka.

**10** Fop vële ntiyahnek sariya|Sariya ūa catënëdëhëhni va hn'idëwan meh Ŧënu ña nkeni, kabi kerik hnë Vikerëh hna: «Meka ale wok tëfëdina kwëlëkwël fop ile herik kayëte sariya hna.»

**11** Do tëk pac, sariya ūa catënëdina ahnë haryënk Ŧën hna. Vikerëh va nësek: «Ale satëk g'ikwëtahn nkod kwëlëkwël.»

**12** Bare sariya ūa nëmpëlëk g'ikwëtahn ija. Vikerëh va më lehnëk: «Ale lik ile ntehnék sariya ūa, nuŷad uwám paryi ūa.»

**13** Këris ūa cosahnëk soje pehëtahnëfu hn'idëwan meh Ŧën nte njojëk sariya ña; maŵek nke idëwan meh Ŧën nte rëfëkawo nuŷayin ña. Vikerëh va pëyahñed: «ale-wo-le hanjëde hn'atëh hna ale ryëwanik ūeh ye.»

**14** Rac nke koyëna soje vële wok vëyena wasëwif va nuŷantahnini gë Yesu Këris idëwan pérën nte ntehniko Abëraham njëdade ña. Awa g'ikwëtahn ña, nuŷaden lyir Ipacah nte ntehnék Ŧën njëdahnëd ña.

### Sariya gë ile ntehnék Ŧën njëdadhëha Abëraham

**15** Vëýënta mën, yëkënëfu ile ryëcëtaf hnë duniÿa li: ge ahnë a kahnëndëk akwëtëla soje wadëwu ña gante cañëk ka, ahnë kodina nkraj watac ma nkwiën iñë.

<sup>16</sup> Awa, Ŵënu ḥa ntehnëko ntinëhnëdëha Abëraham viŷë viférën do gë ale hnagëde hnë umë ſa. Vikerëh va dehnëna: «gë vële hnagëde hnë umë va», had wøjë lehnëk vahnë väyabah ye, bare «ale hnagëde hnë wøjë», umë fëhnëtanëd aryampo fo ye: umë yeKëris ſa.

<sup>17</sup> Awa, ile hnësëhnëdëmu ſa, umë ye: Ŵënu ḥa gë Abëraham kahnëndëko akwëtëla ntëwu ḥa ten, tac, ante nuŷako kwëtëla ḥa wabëhn wakeme wahnah gë wafëhw warar ḥa (430), tëkikosariya|Sariya Moyis ſa. Bare wëla toyé kodina ḥaŷet nafa akwëtëla ḥa do ntihët ile ntehnëkawo Ŵën Abëraham ſa.

<sup>18</sup> Ge gë sariya ſa nuŷade dëŵ ḥa, awa godina gë ile ntehnëkawo Ŵën Abëraham ſa. Bare gena koyëna. Soje akwëtëla ḥa njëdëka Ŵënu ḥa Abëraham dëŵ ḥa.

<sup>19</sup> Awa, ye yeho doku sariya Moyis ſa? Nkwëniko soje vankeya vameh vahnë hafo tëki ale hnagëde hnë hnënk Abëraham ſa. Soje lëwü ſa ntiko Ŵënu ḥa ile ntehnëkawo Abëraham ſa. Iŷi sariya, wamëleka yëtëndanëkawo Moyis do umë yeho ahnësëhn vahnë ſa.

<sup>20</sup> Bare ante kwëtélëdëniho Ŵënu ḥa gë Abëraham ḥa, Ŵënu ḥa balëlawohna gë ahnësëhn; paryi nke Ŵënu ḥa, umë fo hahnëndëko.

<sup>21</sup> Tame, sariya Moyis ſa nkwajék bi ile ntehnëka Ŵën Abëraham ſa? Muk! Ge sariya ile kahnëndëk Ŵën gë Moyis ſa kokënd njëdahni vahnë va uwám paryi ūa, awa ahn'a ntehnëde sariya ſa kod catëna.

<sup>22</sup> Bare gena rac. Vikerëh va tufahnëd duniŷa ſi fop hnë imëk wameh hna nke soje Ŵënu ḥa ntihahn iférën ile ntehnëkawo Abëraham ntinëhnëdëhëhni vële hwëtahnëka va soje ikwëtahn dëŵ hni Yesu Këris ḥa.

<sup>23</sup> Ani gë tëkahnindo Këris ſa, umë ale rëfëko kwëtahnin, sariya ſa likëfuno vëramp, hafo hale njëtëndaninëkëfu ikwëtahn tac.

<sup>24</sup> Koyëna sariya ſa yeho had ayëka fu ſa hn'inkaŵ nte fabarëkëfu Këris hna, catënahnninëfu g'ikwëtahn.

<sup>25</sup> Tame, Këris tëkik, tëfëka kwëtahnina; goyilënëhna hn'iŷëka sariya hna.

<sup>26</sup> Fop vutah Ŵën yerun soje ikwëtahn hun Yesu Këris ḥa.

<sup>27</sup> ŵuhñë fop njaryirun tufahnahni gë Këris ſa nkerun, umë suðarun.

<sup>28</sup> Tame ŵuhñë fop aryampo yerun hn'ibëmënkël gë Këris. Soje umë yesëwif ma ale wok gena sëwif gona, aramp ma ale ye afaya gona, asan ma asëval gona.

<sup>29</sup> Do ge Këris ſa hwëhnëku, awa väva Abëraham va yerun do nuŷadun idëŵ ḥa gante ntehnëk Ŵën ka.

## Galasi 4

### Vutah Ŵën

<sup>1</sup> Awa, ile hnësëhnëdëmu ūya, umë ye: ge ale rëfëka ntëw ūya fatah fo wok, umë vëhnëmpélëna gë aramp, mama nkehahnëk umë ale hwëhnëk fop ūya.

<sup>2</sup> Tëfëka maŵehnëhni vële ūenkëka umë gë vilëwu va hafo ték wati ile kahnëndëk rëmu ūya.

<sup>3</sup> Koyëna nke soje lëw fu ūya fëna. Kobëri ña had vutah nkeyinëko, wënamu wavë duniÿa wi likëfuno vëramp.

<sup>4</sup> Bare ante tékëko wati le kahnëndëk Ÿën ūya, payikawo Aju: naga asëval, do maŵëko nke hnë imëksariya|Sariya Moyis hna.

<sup>5</sup> Njijëko soje pehëtëhni vële tampëko sariya va, do kolahnin nkeyin vutah Ÿën.

<sup>6</sup> Soje tufahnahn vutah vuntëwu yerun, Ÿënu ña cañëtik lyir Aju ña walaŵary walëw fu hna, lyir nte ryekayehnëdëhëfu: «Apa! Rëm mën!»

<sup>7</sup> Koyëna, ale-wo-le hnë ūuhnë gona aramp, bare fatah Ÿën ye; do kabi vutah vuntëwu yerun, Ÿënu ña njëdadëhu idëw nte ūarunjik soje vutah vuntëwu va.

### Uryëñah Pol soje vëvë Galasi

<sup>8</sup> Kobëri ña, yëtëlunawohna Ÿënu ña do vëramp wamën wale wok gena wamën paryi yerunëho.

<sup>9</sup> Bare tame njëterunëha Ÿënu ña, do Ÿënu ña yëtëku ntëbu ñus. Awa, hak kodun avoku aŵaŵehnëndu wënamu wale wok kwëhnana imëk gë nafa? Vëramp vëlëw hni bi ūadun avokawu?

<sup>10</sup> Ntënenërun ñus wafac wëryampo gë Wadepera wëdampo gë wëwati wëryampo do gë wabëhn wëdampo!

<sup>11</sup> Nkehahnahnëko antë ambér mën ña nke nafa këm soje lëw hun ūya!

<sup>12</sup> Vëýënta mën, këlamu geryin afaya had ami; gena bi gwëcëtabu yewu had ūuhnë, vële wok geluhna hnë sariya hna? Kobëri ña ñoñ diluhna ile lavëko.

<sup>13</sup> Njëterun, soje ile resëbuho ūya wohahnëbuho ūal hun hna tac fëyawu Wahnës Wakasëk ña ryënkwëryënkw ūya.

<sup>14</sup> Imbahn mën ña gwamëlohma njëki, bare kehalunohna, kayahnëluhna fëna g'ami. Bare kacarunëhowo had mëleka Ÿën ma had YesuKëris dënk.

<sup>15</sup> Natëkuno ñus! Kodëfu hnësëhnu uji cedeya: ge kokëndunëho alokëtawu vinkër hun vi ayëdawuno, ntikëndunëho. Ye lë fëlaku tame?

<sup>16</sup> Aÿew hun bi yebu kabi toña ūya fëyadëmu?

<sup>17</sup> Vahnë vële waŷëmpaŷëndëhu vi ñadëni ñus nuŷanihu, bare iñä dëw hni ña yivëna. Pitëndëlehnënihëfu ñadëni soje ayehahnu gë vëhni.

<sup>18</sup> Njivëk iña dús ḥa ge férénak ūadú. Do iña tac nte hwéhnarunëho nte nkelahninëko ḥa teféka aworyeru kwélékwl.

<sup>19</sup> Vutah mën, mbokëbu horotëndu g'ahaŵary soje hun ūa, had asëval hnagëd, hafo pac padëku nkeya Kéris ḥa.

<sup>20</sup> Nakëndëbu dús nkelahnin hnë iyi wati soje hnësëhnu nësa njamah. Pëmpëhnahnëko dús soje hun ūa.

### Soje Agar gë Sara

<sup>21</sup> Pëyaryino, ūuhnë vële pecehnëk ayewu hnë imëksariya|Sariya Moyis vi, gwëryëdiluhna bi ile kerék Moyis ūa?

<sup>22</sup> Hnë kayëte wanës Ŵën hna kerik: «Abërahám vucan vuki nuŷako: fëndampo gë Agar nte yeho aramp ḥa, fëñëntaw fa gë Sara nte yeho asëvalu ūa.»

<sup>23</sup> Fandënkwëryënk fa hnë iña asan g'asëval nagiko, bare fakigëna fa soje ile nësëko Ŵënu ḥa nagahniko.

<sup>24</sup> Watac nke ile pëhnëtanëd: vëyi vësëval vëhi, had vakwëtëla vaki nkeniho. Agar ye had kwëtëla mbë Kuŋ Sinayi ḥa, hn'ile njëdakawo Ŵënu ḥa sariya ūa Moyis. Umë hnagëdëhëhnivëramp|Aramp va.

<sup>25</sup> Agar ye Ikuŋ Sinayi nte ye Arabi ḥa. Do fëna umë fëhnëtanëd inaŵYerusalem bë tame ni. Umë aramp ye gë vële lëdëk hnam va had gante nke Agar gë vutah vuntëwu va.

<sup>26</sup> BareYerusalem vë g'ambin ūa gena aramp do umë ye hnëm fu ūa.

<sup>27</sup> Vikerëh va pëyahnëd: «Natëryiŷi, wëjë asëval ale wok kwëhnalihahna fatah! Dekary uhnatah ūa, wëjë ale wok yëtëlihna ulav donk hnag! Wëjë ale ravik a, vutah hu va yabëd dús ntëbini vutah asëval ale hwéhnaka asan.»

<sup>28</sup> Do ūuhnë, vëýënta mën, vutah Ŵën yentirun had Isak, gante ntehnëkawo Ŵënu ḥa Abërahám ka.

<sup>29</sup> Awa fante hnagiko hnë ḥahnël asan gë asëval, këm fo ntidëhawo fante hnagiko gë lyir Ŵënu ḥa, do koyëna nkok ha gaki.

<sup>30</sup> Awa, ye ntehnëk Vikerëh va? Më lehnëk: «Daryehna asëval aramp aŷi g'aju, kabi aju asëval aramp aŷi tefélahna nuýanti idëw ajë asëval ale wok gena aramp aŷi.»

<sup>31</sup> Awa, vëýënta mën, fuhnë geyilënëhna vutah asëval aramp, vutah asëval ale ye afaya ūa yeyinëk.

## Galasi 5

### Igo afaya

<sup>1</sup> Soje ige afaya ḥa pehëtékëfuKëris ū. Awa, yāwëñaryin! Antë aŵawū avokawu aŷabiwu gë vankëncautamp|Aramp !

<sup>2</sup> Nëparyino! Ami, Pol, ntehnëdëmu: geháci|Háci ū hwëtahnërun, awa Këris ū bokëdina kwëhna nafa soje hun.

<sup>3</sup> Do mbokëdëfu hnësëhnu wapacëk: asan ale-wo-le ŷadkáci|Háci,sariya|Sariya ū fop rëfëka ntënën.

<sup>4</sup> Wuhnë vële yékëlehndë asatu haryënk Wën hna gë sariya ū, pitëlërun gë Këris ū; goryaryéluhna ile njëdakuno Wën hnë Këris ū.

<sup>5</sup> Bare fuhnë, Wënu ḥa hwëtahnëbun ntid sat fu haryënk lëwū; napëdëfun rac gë idëma lyir Ipacah ija.

<sup>6</sup> Ale ye hnë bëmënkél gë Yesu Këris hna, kácik kácina umë kwëhnana nafa! Ihwëhn nafa ū, umë ye: ikwëtahn nte rufahnik g'linal ḥa ye.

<sup>7</sup> Gwér kahnëtarunëho! Awa mo yëdëhnëku nkaŵ ḥa soje memaŷehnahnu arëfu toña ū?

<sup>8</sup> Ille porosinëdënihu vahnë ū matina hnë Wën le rëhnaku hna!

<sup>9</sup> Ntehnëde: «Levir|Levir toyé matëndëd fop ile hnëgwik ū!»

<sup>10</sup> Ami, Ahwëhn a njëdako ikwëtahn soje hun ū: pacëko nahadun gë ami ki. Awa ale-wo-le waŷëmpaŷendëhu ū, pinijëde, gante-wo nke ka.

<sup>11</sup> Do ami, vëŷënta mën, tefëka kácini catahnëni bi wobu haranjëndëwëhni vahnë va? Ge koyëna nkekënd, gokënda horotehnëndewu? Wati rac vahnë va davakëndilëhnhna g'ami kabi rëkakëndëwohna fëyahnëndu Këris ū cëmëkkérëwa|Kérëwa hna.

<sup>12</sup> Vële waŷëmpaŷendëhu soje háci va arabi ntëpëtani fop vëhni dënk!

<sup>13</sup> Wuhnë, vëŷënta mën, macirun soje ayewu afaya, bare iji ge afaya, antë njëdaŵu fere alihahnëndu ile ñad ikihn vahnë nte ŵatik mbahn hna! Geryin vëryokuñëhnël gë iña ḥa.

<sup>14</sup> Sariya Moysis ū fop hn'ani kwëdfa fo pankëlëk: «Dahnëryehna aŷënta hu ū had wëjë dënk.»

<sup>15</sup> Bare ge ñarëlëdu do asemëlëndu, awa kwëtëryin hakili, ge gena umë mbëvehnëlëdu.

### Imbahn gë lyir

<sup>16</sup> Awa wëli ile lehnëdëmu ū: tavëryina lyir Ipacah ija njasary duniÿa hun ū, koyëna, tefëdiluhna ile ñad ikihn vahnë nte ŵatik mbahn hna.

<sup>17</sup> Viña vitac ŵëtëd g'ile ñad lyir Ipacah ija, do lyir Ipacah ija mëtëdëni g'imbahn ija; ñeŵelëni dus, soje umë ye kodiluhna aliwu ile ŷadun ū.

- <sup>18</sup> Bare ge lyir Ipacah ña yasaryëdëhu, goluhna hnë imëksariya|Sariya hna.
- <sup>19</sup> Tëk nunde dus ile ntiyehnëdëhëfu ikihn vahnë nte ūatik mbahn hna: ndakëntal nte ñewëk Wën gë nkeya kayah do gë tonkah,
- <sup>20</sup> icëmb ile wok gena wën paryi, gë akavëla, gë iñeŵ vëýënta hni, gë wasonko, gë iñeŵary, gë iyap, gë iña dëb vëýëntaw, gë icënkwëndëlehn do pitëndëlehn vahnë;
- <sup>21</sup> iña ile kwëhnëni vahnë, use uñen dëcët, itok dëcët do viýë vihawary vile wëntëlëk gë viýë ki. Awa tame kwëtëryin hakili soje wañi gante néséhnëmuno kobëri ka: vële lid koyëna va vëhnuýadina ÿëwalnaŵ Wën|Inaŵ Wënu ña hna.
- <sup>22</sup> Bare wëli ile nagëd lyir Ipacah ña ahnë hna: iña ña ye, gë uhnatah ûa, gë yam ÿa, gë duñëna ña, gë iguk ntawary ña, gë ikwëhna nëf ña do gë ikwëtahn ña,
- <sup>23</sup> ipérëna ña do gë ipëla nkaf ña. Sariya ÿa ñewélëhnihna vële ye aki va!
- <sup>24</sup> Vële kwëhnëk YesuKëris va pakëni kërëwa hna fop ikihn vahnë nte ūatik mbahn hna gë fop viňa vidëwu va.
- <sup>25</sup> Age gë lyir Ipacah ña njënëden, maŵënëfu njasaryëndëfu.
- <sup>26</sup> Antë naýënanden soje viýë vile wok kwëhnana nafa! Antë konkëden! Antë iñeŵary nke yëbelan fu!

## Galasi 6

### Idemal

- <sup>1</sup> Vëýënta mën, ge ahnë pëlayik ga ntëntëd, wuhnë vële njasaryëd lyir Wën va bokaryëryina hn'ankaŵ pérén hna; bare tefëka nke gë wanës wanëjäh. Kwëtëryin dus hakili, antë awaŵu yëkëhnahn ña wuhnë fëna.
- <sup>2</sup> Demalëryindën wuhnë fop: do koyëna, maŵëhnëdunsariya|Sariya Këris ÿa.
- <sup>3</sup> Age ahnë ntiyahñëka iñë nke, awa gel iñë, nkaf ntëwu ña dënk tokak!
- <sup>4</sup> Arabi ale-wo-le pëcëta wapacëk gante ntid ka doku ile kwëtehnahnëka Wënu ña. Ge nëjahnëka gë watac, awa tefëka nëjahnna minu fo, hara mëntëndëlehnëna g'ile ntidëni vëýëntaw va.
- <sup>5</sup> Ha, ale-wo-le sah lëwu ÿa rëfëka nti.
- <sup>6</sup> Arabi ale haraŋëde wanës Wënu ña caha ale haraŋëdëha ÿa fop iférén ile kwëhnak ÿa.
- <sup>7</sup> Antë arokayiwu: Wënu ña yafanëdena. Ahn'a ile nadëk ÿa mbarëpëd.
- <sup>8</sup> Ale hnadëk soje natëndan ile hihnëk mbahn dëwu hna, ahnë arac icëm iña mbarëpëd; bare ale hnadëk soje hnatah lyir Ipacah ña, ahnë arac uwám sér ûa mbarëpëd.

<sup>9</sup> Dindënëfu uférën hara cilëtayilënëhna; kabi ge cilëtayilënëhna, mbarëpëden ge wati ūa tékëk.

<sup>10</sup> Awa, hnë wafac wale wokëfu duniÿa li, dokuñenëfu soje uférën vahnë fop, do kas soje vële vankinëk kwëtahn va.

### Wanës watékwa

<sup>11</sup> Tame, yëkëryin virji viker vicankaf, gë wëbák mën ña dënk kerëhnëryidëmu!

<sup>12</sup> Vële forosiñëdëhuaháciwu|Háci va, vahnë vërac ñadëni naÿënahnëndëniháci|Háci hun ūa. Iryampo le ñadëni ūa, umë ye: kehahnëni antë korotehnini soje ikaranj vahnë icëmKëris kërëwa|Këréwa hna.

<sup>13</sup> Vële forosiñëdëhu aháciwu va vëwaŵéhnëna vëhni dënsariya|Sariya Moyis ūa! Naÿënahnëndëni fo ñadëni aháciwu.

<sup>14</sup> Ge ami ye, icëm Ahwëhn fu Yesu Këris kërëwa hna fo hnaÿënahnëdëfu; kabi, rac liko had viÿë vivë duniÿa vi cëmëk soje lëmën, do ami fëna, had cëmëbu soje viÿë vi duniÿa vi.

<sup>15</sup> Háciru kácilihna umë fop kwëhnana nafa! Ihwëhn nafa ūa, umë ye arabi Ŵënu ña ntifu g'ahaŵary.

<sup>16</sup> Soje Isërayel ūa, bulunda Ŵën ūa gë fop vëÿëntaw va, ŵuhnë vële rëfëd iyi siyab va, arabi Ŵënu ña maŵeryanëhnu yam ūa gë kaÿëhnahn dëwu ña.

<sup>17</sup> Tame, antë ahnë mbok njonëhne ryëñah, kabi vandag vante hnuÿabu soje Yesu va yeho mbahn hna.

<sup>18</sup> Vëÿënta mën, arabi ipérëna Ahwëhn fu ūa Yesu Këris nke gë ŵuhnë! Amina.

## Efes

### **Efes 1**

#### **Simpaŷi**

<sup>1</sup> Ami Pol, ale yeafayik|Afayik YesuKēris kabi Ŵënu ña ūak koyëna, keréhnédëmu ŵuhné vëfacah do vële hahnëndahnëka Yesu Kēris:

<sup>2</sup> Arabi Ŵënu ña, Rëm fu ūa g'Ahwéhn a Yesu Kēris ndëwanihu do njédënihu yam ūa!

<sup>3</sup> Cëmbënëfuna ale ye Ŵën gë Rëm Ahwéhn fu ūa Yesu Kēris! G'ibëmënkël fu gë Kēris ūa ndëwak vintawary vidëw fu va gë fop wadëwara wadëwu Wade Watik mbin hna.

<sup>4</sup> Ani gë ntihahnënd duniya ūa Ŵënu ña rëko têhnafu, g'ibank fu gë Kēris, danko nkehahnin vëfacah do vële wok vëhwéhnana dahëse ūeh haryënkwlëwu. Hnë iñahn hna,

<sup>5</sup> rëko têhnafu nkeyin vërahu gë fëre ibank fu gë Yesu Kēris. Rac ye ile ñadëho Ŵënu ña do pëhnako nti

<sup>6</sup> dankocëmbinëhna|lëcëmb soje ipérëna camah dëwu nte njédakëfu aki fo hn'ibëmënkël fu g'Aju aÿahnik a!

<sup>7</sup> Hn'ibëmënkël fu hna gë umë, gë sat lëwu ūa pehëtinékëfu, tavëhninékëfu wameh fu ña. Aki Ŵënu ña tufahnëk had gante naÿek ipérëna dëwu ka.

<sup>8</sup> Njédakëfu dús ipérëna tac do ntok rac gë fop yasery do hakili férén.

<sup>9</sup> Ha, njétëndanékëfu ile ñadëho ūa, ile soñiko ūa, ile pëhnako, hnë pérëna dëwu hna, nti hnë Kēris hna.

<sup>10</sup> Ile pëhnako ūa ntiyehnëd ge wati ūa padëk: rac ye barëp hnë asankaf aryampo fo, Kēris, fop vile yehëhna mbin hna do nkal hna.

<sup>11</sup> Hnë ibëmënkël fu hna gë umë, nuÿabun lëw fu ūa, gante pëhnako Ŵën ka. Rëkëd ntind fop kabi pëhnako do ñak koyëna

<sup>12</sup> danko icëmb ntëwu ña njëwi soje fuhne vële ryënkwëk hwëtahnëka Kēris va.

<sup>13</sup> ŵuhné fëna, ante nkwyerun wanës toña ña, Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën wante fehëtëku ña, kwëtahnërunëha. Hnë ibëmënkël hun hna gë umë, ŵuhné fëna njëdayirun iyavëta ile ntëhnékuno njëdadëhu ūa, iyavëta rac ye lyir Ipacah ña.

<sup>14</sup> Umë ye sah ryënkwëryënkw hnë idëw nte hnapëden hafo nuÿayin fop ile ntehnëko Ŵënu ña njëdadëhëfu. Lyin fop soje icëmb ntëwu ña njëwi ye.

#### **Iyëfa Pol soje vëvë Efes**

<sup>15</sup> Soje rac ye, ami fëna, kobëri ga nkwëryëbu ga nësëde soje ikwëtahn hun ña hnë Ahwëhn fu Yesu do iñahn hun vëfacah fop ña,

<sup>16</sup> camehnëdëfuha kwëlëkwël Ŵënu ña soje hun ÿa. Anahadëmu wayëfa mën hna.

<sup>17</sup> Tëyëdëfuha Ŵën Ahwëhn fu Yesu Këris ÿa, Rëm le hwëhnëkicëmb|lcëmb ña, njëdawu iyir yasery g'itufëhnahn nte yëtëndanëdëhuna Ŵënu ña.

<sup>18</sup> Tëyëdëfuha ntancën wahakili hun ûa gë humpen lyir Ipacah ña, soje ayëtu itama nte njëdaku imac ntëwu ña, g'uvetak icëmb ntëw dëwu ña, antëw nte cahëdëhu gë vëfacah vëÿëntaŵ va,

<sup>19</sup> do gë fanka samah lëwu soje fuhnë vële hwëtahnëk va. Fanka farac ye fale

<sup>20</sup> vokaryika Këris fagant vësëm do ntañënda farëhw lëwu hnë mbin hna,

<sup>21</sup> cëpëk inaŵ ña fop, cancaf, fanka, gë fop uŵëka do fop wamac wale hode maci hnë iyi duniÿa bare fëna duniÿa ile yejék yi.

<sup>22</sup> Ha, Ŵënu ña hwëtëk fop hnë wakwér Këris hna. Umë ale sëpëk fop, Ŵënu ña njëdahnëka nke nkaf Cery Sali ña.

<sup>23</sup> Vële hwëtahnëk va ye mbahn Këris ña, do Këris hnë vëhni ntëdëk; padënëkëhni fop, umë ale fadënëd fop.

## Efes 2

### Uwám ule njëdahnëd Këris

<sup>1</sup> Do ūuhnë, kobëri ña maŵëhnéluhnahna Ŵënu ña, walawary hun ûa cëmëko soje wameh hun

<sup>2</sup> wante yasahnëdunëho kobëri ña. Atëfetalahnëdun vantiyehn vahnë vële ye duniÿa li. Amaŵëhnëdunëhawo asankaf wafanka waŵeh wale ye ambin. Aÿi asankaf ye iyir meh ale ryokuñëd aki hnë vële wok vëwaŵëhnëdilahna Ŵën va.

<sup>3</sup> Fuhnë fop nkeyinëko had vëhni, ankentinëkëfuno gante ñad ikihn vahnë nte ëwatik hnë mbahn ka, antidenëho gante ñad vimbahn fu ka do wahakili walëw fu ka. Soje ile yeyinëko ÿa, akëbënayehnëkëfuno korotin kitij Ŵënu ña had vëÿëntaŵ va.

<sup>4</sup> Bare Ŵënu ña, soje ikaŷëhnahn cancaf ntëwu ña g'iñahn cancaf nte ñahnëkëfu,

<sup>5</sup> fuhnë vële sëmëko gë wadënt wadëw fu ña, njëdakëfu uwám ûa gëKëris ÿa —ipérëna Ŵënu ña fehëtëku.

<sup>6</sup> Hn'ibämënkël fu gë Yesu Këris hna, mbëhnëndehnëkëfu ndampo fo do ntañëndëkëfu mbin hna.

<sup>7</sup> Koyëna ntik danko tuféhni vahnë vëvë cahn va ipérëna camah g'uhnëfak ule kwéhnahnëkëfu hn'ibämënkël fu gë Yesu Këris.

<sup>8</sup> Kabi, g'ipérëna Ŵënu ña pehétirun, gë fere ikwëtahn hun. Rac matina hnë wuhnë, uyëd Ŵënu ña ye.

<sup>9</sup> Rac matina hnë vaniyehn, danko ahnë antë kumanënd.

<sup>10</sup> Ha, umë yahanëkëfu; hn'ibämënkël fu gë Yesu Këris, antikëfu danko ntihahnin vaniyehn vapérën vante këbënanëhnëkëfuno kobëri ña Ŵënu ña, danko njasënden koyëna.

### Fop mbämënkëlinék gë Këris

<sup>11</sup> Soje rac, dënkwëtaryin wanji: kobëri ña, wuhnë vële wok geluhna wasëwif hnagihna; wasëwif ña macëdënihu vële wok «vëhácina|Háci» vëhni mëcadëni vëhácik soje ile ntik vák ahnë mbahn dëŵ hni hna.

<sup>12</sup> Hnë wati rac ñaŵerunëhawoKëris, gentahnilunohna gë bulundalsërayel|Isërayel ña, vëhneh yerunëho hnë vakwëtëla gë Ŵënu ña, nkerunëho duniÿa li gë itamahn këm do gë Ŵën këm.

<sup>13</sup> Bare gaki, soje bëmënkël hun gë Yesu Këris ña, wuhnë vële yeho kobëri ña ñaŵët, sat Këris ña pañendajëku.

<sup>14</sup> Ha, umë dënk ye yám lëŵ fu ña: mbämënkëndëlehnëkëhni wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif. Apérëkanék kece ile fitëndëlehnëkëhniwo ña: kece rac ye iñewël. Gë sadëha mbahn dëŵu ña

<sup>15</sup> sariya|Sariya ña g'ile têyék ña gë vakwëda vantëwu va goryaryëlohma nafa. Antik aki gante kod' ntihahn hnë umë wasëwif ña do vële wok vëyena wasëwif, ahnë hasék aryampo fo, do koyëna nti yám ña,

<sup>16</sup> do konjëndëlehnëhni gë Ŵënu ña vëhni vëhitak hnë mbahn ndampo fo, g'icëm ntëwukëréwa|Këréwa hna do koyëna ndaw ñewël ña.

<sup>17</sup> Anjijék pëyawu yám ña wuhnë vële ÿawëko va gë vële rëhako va per.

<sup>18</sup> Kabi, hnë bëmënkël fu g'umë hna, fuhné fop, wasëwif gë vële wok vëyena wasëwif, kodën pëñayinëhna Rëm ña, hnë Yir ndampo fo.

<sup>19</sup> Aki, goluhna vëhneh ma vële ryëcalëd; bare nkentahnirun hnë bulunda vëfacah hna, wuhnë ye tere Ŵënu ña.

<sup>20</sup> Nkerun cery yëryik dovëfayik|Afayik va gë wakila ña ye sah ryënkwëryëenkwy ña, do Yesu Këris umë dënk takà ndënkwëryëenkwy ye.

<sup>21</sup> Hnë umë cery ña fop njawënađ do matëndad nke cery pacah hnë Ahwëhn.

<sup>22</sup> Hn'ibëmënkël hun hna g'umë, ūuhnë fëna, nkerun ndampo fo cery nte yëryëde soje ayewu ūëwa Yir Ŵënu ña.

## Efes 3

### Doku Pol pab gë vële wok vëyena wasëwif

<sup>1</sup> Soje rac njëfadëfuha Ŵënu ña, ami Pol, ale sëdik kabi doku YesuKëris ūa lidëfu, danko ryemahnu ūuhnë vële wok geluhna wasëwif.

<sup>2</sup> Akwëtahnëbu paryi nkwyerun doku ile kwëtehnahnëko Ŵënu ña liwu, hnë férénak lëwu hna, gante kod ntinéhnahnu ile ñad ūa.

<sup>3</sup> Ha, Ŵënu ña pidëtëko vinkér va soje njëtëndano ile ñad nti soñik ūa, had gante keréhnemu ki gë wanës wante wok yâbëna.

<sup>4</sup> Age karanjërun rac, kodun ahamahnu hafo bi ne njëtëbu ile soñiko do ntok Ŵënu ña Këris hna.

<sup>5</sup> Kobëri ña, Ŵënu ña tufeliwohna vahnë va ijin ile soñiko. Bare gaki antik lyir ña tuféhnivéfayik|Afayik vëfacah vélëwu va do gë wakila wadëwu ña.

<sup>6</sup> Wëli ile pëhnëtanëk viyë vile soñiko va: gë fere Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ña, vële wok vëyena wasëwif va kwéhnani antëw ndampo fo gë wasëwif ūa, nkeni mbahn ndampo fo do nkentahnini ndampo fo hnë ile ntehnëko ntinéhnëdëhëhni hn'ibëmënkël ntëw hni gë Yesu Këris hna.

<sup>7</sup> Ŵënu ña, hnë uférénak lëwu hna, g'antiyehn fanka falëwu fa, njëdako yewu aryokuñehn Wanës Wakasék.

<sup>8</sup> Ami, ale ūak vak hnë fop vëfacah hna, nuŷabu untënah fëyawuhni vële wok vëyena wasëwif va uvetak va Këris le wok pudina

<sup>9</sup> do yëtëndanëwëhni vahnë va fop gante ntiyehnëd Ŵënu ña viyë vile pëhnako nti do soñiko kobëri kantëm hnë umë, ale liko fop vile ye va.

<sup>10</sup> Do ntok rac, danko, gë fere cery sali ña, fop vële hwëhnak cancaf do wëka ambin hna mëk njëtëni usery Ŵën gë fop wasifa walëwu ūa.

<sup>11</sup> Hnë vëyin fop tefék nahen mbë kantëm ntëwu nte ntiyehnëk hnë Yesu Këris Ahwëhn fu ūa.

<sup>12</sup> Hn'ibëmënkël fu gë Këris, gë fere ikwëtahn fu hnë umë, kodën pënyayinëhna Ŵënu ña g'idëkëna fop.

<sup>13</sup> Soje wañi fop, muntadëmu, antë aresaŵu wahorot wale horotëdëfu soje hun; umë yeicëmb|Icëmb hun ña.

### Uyëfa soje vëvë Efes

<sup>14</sup> Soje rac ye andëkwëhnëdëfu haryënkw Ŵën Rëm,

<sup>15</sup> ale yëdahnëk ūac watere wabë g'ambin gë nkal.

<sup>16</sup> Ha, atëyëdëfuhha njawënu gë fanka mbery hun hna gë fere lyir ntëwu ña, had gante naÿek uvetakicëmb|lcëmb ntëwu ña.

<sup>17</sup> Koyëna, Këris ntëdëk hnë wasakahn hun hna gë fere ikwëtahn ña, afelu vënkahhn hun va do ayëru fop uwám hun ña hn'iñahn hna,

<sup>18</sup> akwëhnadun aki fanka aÿeryahnu, gë fop vëfacah va, ile ye iyank, iyáry, iyihñ do itëw iñahn Këris ña.

<sup>19</sup> Ha, ayëtu iñahn Këris ña nte ryëcëtad fop uyët, danko ayewu vëfadah had gante padék Wën ka.

<sup>20</sup> Wënu ña, gë fanka falëwu fale ryokuñëd hnë fuhñë, kod nti ntëbi vile ryëyedenëha va ma vile hnahanđen va,

<sup>21</sup> icëmb ña nke gë umë hnë cery sali do hnë Yesu Këris hna, soje walape ña fop, dol do gë kantëm. Amina.

## Efes 4

### Imac bëmënkël hnë cery sali

<sup>1</sup> Soje fop vëÿin dën, ami, ale sëdik kabi doku Ahwëhn a lidëfu, ankaÿëtadëmu: yasëryin had gante macëku Wën ayasëndu.

<sup>2</sup> Geryin vële wok vëhumadina, vënëñah do vëryuñënak; mënkwëlëryin iñahn hna.

<sup>3</sup> Kamënaryin aworyeru bëmënkël nte ñatik Yir hna gë fere yam ÿa.

<sup>4</sup> Mbahn ndampo fo do gë Yir ndampo fo yehëhna, do fëna Wënu ña macëku ahwëhnawu tama ndampo fo;

<sup>5</sup> Ahwëhn aryampo fo, ikwëtahn ndampo fo, yaryi ryampo fo;

<sup>6</sup> Wën hu dampo fo do Rëm fop, ale sëpëk fop, fagant fop do hnë fop.

<sup>7</sup> Ale-wo-ale nuÿak ipérëna Wënu ña had gante yëdahnëk Këris ka.

<sup>8</sup> Soje umë ye ntehnik Vikerëh hna: «Kayëk yañ, anjokëhni vëfëlayik, njëdakëhni wayëd vahnë va.»

<sup>9</sup> «Kayëk», ye pëhnëtanëk, ge gena cëlik fëna hafo gëd nkal li?

<sup>10</sup> Ale sëlik ÿa, ye ale hayëk cëmët fop vambin vi, danko pëbënahnh fop.

<sup>11</sup> Do wayëd wale njëdakëhni vahnë va ye:vëfayík|Afayík, wakila, vëfeyahn Wanës Wakasëk, vëharaj do vële herydëhëhni vële hwëtahnëk,

<sup>12</sup> danko këbënahnninëhni vëfacah va gante ntihahnëdëni doku soje njawënahnnëni mbahn Këris ña,

<sup>13</sup> hafo mëkin tükënin bëmënkël kwëtahn hna fop ndampo fo do hnë uyët Ajë Wënu|Aju Wën ña, untaf hn'ikwëtahn, do inaÿ padah Këris.

<sup>14</sup> Aki godenéhna had vutah, vunte mpaloyëd wavonkëlo ūenka do vile keryed sël fop wasifa karëja, vunte tokani vahnë va soje cêvehnënihëhni hn'idënt.

<sup>15</sup> Bare, ge nesëbun toña ūa g'itufahn ñahnél ña, anayëden hnë fop danko mëntelahnin gë Këris, ale ye nkaf cery sali nte ye mbahn dëwu.

<sup>16</sup> Hnë umë, mbahn ña fop kahnék do mbëmënkelék dus g'uryema wasokël wale njëdayik. Aki ge cape-wo-cape nke gante tefëka ka, mbahn iña fop naÿed do njaŵenađ hnë iñahn hna.

### Uwám hasék hnë Këris

<sup>17</sup> Wëlin doliyi ile lehnemu do muntamu gë fanka ūac Ahwëhn: antë avok ayasu had gante njasëdëni vële wok vëyena wasëwif: vinahan vidëw hni va kwëhnana nafa.

<sup>18</sup> Vinahan umëhwëryah kwëhnani, do vëhneh nkeni hnë uwám ūen hna, kabi wahakili walëw hni ūa pidak do kambékëhni vankaf.

<sup>19</sup> Vintaŵary vidëw hni va nke had wëbák wadëndah, ndakëdëni gë ale-wo-ale do njëdëhnani sifa fop vantiehn vameh.

<sup>20</sup> Bare ūuhnë, gena aki ñëjarun ayëtunaKëris,

<sup>21</sup> ge paryi nke nkwyerun ga nesëde wadëwu, do karanjirun ikarañ nte rëfélék gë toña nte ye hnë Yesu:

<sup>22</sup> ha, kobéri ña, pëbekuno viña toka nte férékahnëdëhu, bare, ile yerunëho kobéri ūa, tefëka asudëtawu had viyi visér.

<sup>23</sup> Afo wahakili hun ūa gë wasakahn hun ūa nkwyecëta,

<sup>24</sup> do ayewu vahnë vëhasék had gante cuðarun viyi vihasék ki. Ahnë ahasék arac ūenu ña ñahanëka mëntelëni g'umë hn'usatah gë hn'ufacah ule ūatik toña hna.

<sup>25</sup> Soje rac, cuðetaryin wamér ña: ale-wo-ale nesëhnënda toña ūa ayëntaw ūa, kabi mbahn ndampo fo yentahninékëfu.

<sup>26</sup> Ntavëku bi? Antë aliwu wameh; ntavah hun ña tefëka njam ani gë njohan lav ūa

<sup>27</sup> soje antë ayëdawunaSintani|Sintaniya fere fale mëkahnëdëhu.

<sup>28</sup> Arabi ale ūa antë mbok nte; dokunyed gë wëbák wadëwu ña dënk soje nuýahn ile njëdadëha ale ye hnë uval hna.

<sup>29</sup> Antë cahn hnë ūes hun wanës wameh, nesëryin wante ryemadëhëhni vëýentaw wëbal wadëw hni hna, soje ntihahn uférén hnë vële hnëpadëhu va.

<sup>30</sup> Antë ayëwëhnehnuna lyir Ipacah nte njëdaku ūenu ña had yavëta ile rufahnëd pehëtëderun Fac Fehëta hna.

<sup>31</sup> Antë ahwëtawu hnë wasakahn hun wameh wante liyirun ḥa. Antë ntavëndu, njabu sakahn, ayeŵëndu; vëÿin fop tefëka asudëtawu, gë fop wasifa wayap.

<sup>32</sup> Tuféhnaryin vëyivah ale-wo-ale gë aŷëntaŵ, kwéhnaryin ntaŵary pérën; tavéhnéleryindën, had gante tavéhnëku Ŵën hnë Këris.

## Efes 5

### Umëhwëry do Humpen

<sup>1</sup> Ha, tefétalahnëryina Ŵënu ḥa, kabi vutah vunte ŷahnik yerun;

<sup>2</sup> yasëryin g'injahn had gante ḥahnékëfuKëris ka do umë dënk njëdëhnak soje fu, had uyëd do sadëha ile hwëhnak icëv nte nënëdëha Ŵënu ḥa.

<sup>3</sup> Ŵënu ḥa hwëhnëku, tefélahna dënk nkwëryi ga nësëde viÿë vëryampo fagant hun: ndakëntal meh ḥa, fop ile wok pacëna, uval dëcët.

<sup>4</sup> Tefélahna fëna nkwëryi wanës wante sëfëhnayehnëdëhu, wanës wanënk wah, ma wanës watonkah. Wanji fop kwéhnana ŷëwa ŷal hun hna. Bare tefëka awéryéhniwu icamehn Ŵën.

<sup>5</sup> Nkwëryëryin dñus: vële lid ndakëntal meh va, ma vële lid vironkah va, ma vële mbalék dëcët va —vëhni, ḥahnënihëhniwamén|Wamén wamér wamér—vëhni vëhnuýantëdena ntëw Inaŵ Këris do Ŵënu ḥa.

<sup>6</sup> Ahnë antë tokawu gë wanës wante wok kwéhnana nafa: watac ye wante yojëd ntavah Ŵënu ḥa hnë vële wok vëwaŵëhnëdilahna va.

<sup>7</sup> Antë ayentahniwu gë vëhni.

<sup>8</sup> Kobëri ḥa umëhwëry yerunëho; tame hn'ibëmënkel hun gë Ahwëhn humpen yerun. Yasëryin had vutah humpen;

<sup>9</sup> do vantëwel humpen ha ye: uférën, usatah, gë toña.

<sup>10</sup> Kamënyaryin ayetu ile hnënjëdëha Ahwëhn a.

<sup>11</sup> Vantëwel umëhwëry kwéhnana nafa; antë ayentahniwu; tufahnëryin.

<sup>12</sup> Wante ntidëni coŵaryëdëni ḥji ceféhnék nësi;

<sup>13</sup> bare fop vile rufahnik gë humpen ha coŵëtak,

<sup>14</sup> kabi fop vile soŵëtik va humpen ye. Soje umë ye ntehnik: «Nëgary, wëjë ale ryakék, matëry fagant vësëm, do Këris ntancënëdëhi.»

<sup>15</sup> Yasëryin wajira gë vankeya hun va; antë ayewu vële wok vëseryëna bare geryin vëseryah;

<sup>16</sup> Balëtahnëryin mpëd nte njëdaku Ŵënu ḥa, kabi wafac wale yehahninék wi mek.

<sup>17</sup> Awa, antë ayewu vèle hnambék hakili, bare kaménaryin ayëtu dus ile ñaryaryédéhëfu Ahwéhn a.

<sup>18</sup> Antë aryëwu, umë yodëhu ayehahnu vëyeyar, bare geryin vèle pëbék lyir Ipacah ña.

<sup>19</sup> Kamënaÿehnéleryin gë wahnëw wale wärik hnë Vikerëh hna, wahnëw sali wasëvah, wahnëw wale njëdaku lyir iña; yëwëhnëryina do cëmbëryina Ahwéhn a gë fop ntañary hun ña.

<sup>20</sup> Camehnëryina Wënu ña Rëm ÿa wati-wo-wati do soñe ile-wo-ile gë wac Ahwéhn fu Yesu Këris.

### Nkwëryëla mbë tere

<sup>21</sup> Maŵëhnéleryin ale-wo-ale, wuhné vèle lënënëkaKëris va.

<sup>22</sup> Vësëval, maŵëhnëryinéhni vësan hun had gante maŵëhnërunëha Ahwéhn ka.

<sup>23</sup> Ha, asan a ye asankaf asëval a, had gante nke Këris asankaf cery sali, umë ale fehëtëd cery sali nte ye mbahn ntëwu.

<sup>24</sup> Had gante cery sali ña maŵëhnëdëha Këris ka, vësëval va fëna maŵëhnëdënihëhni vësan hni va hnë fop.

<sup>25</sup> Vësan, ñahnëryinéhni vësëval hun va had gante ñahnëk Këris cery sali ka do njëdëhnak umë dënk soñe lëwu;

<sup>26</sup> aňak aki pacëna gë wënka do gë wanës nkehahn afacah;

<sup>27</sup> aňak aki njoj cery sali ña haryënk w lëwu hnë igwam dëwu hna fop: nte wok kwëhnana dahëse ūeh, nte wok kwëýana, nte wok kwëhnana ile wëntëlëk gë virac. Aňak cery sali ña pac hara kwëhnana ile keyande.

<sup>28</sup> Asan a aki tefëka ñahna asëvalu ÿa, had gante ñahnëk mbahn ntëwu ña dënk. Ale ÿahnëka asëvalu ÿa, ñéhnak umë dënk.

<sup>29</sup> Ahnë gena ale yewëk mbahn ntëwu ña, bare ndavëdëha, do pëladëha, had gante ntid Këris cery sali ka

<sup>30</sup> kabi mbahn ntëwu yentahninékfëfu.

<sup>31</sup> «Soñe umë ye, asan a tavëdëhëhni rëmu gë hnëmu nkeni g'asëvalu fo, do vëhni vëhi tak aryampo fo nkedëni.»

<sup>32</sup> Hnë wanës watac coŵak toña sankaf: ntehnëbu wanji nësëd soñe Këris do gë cery sali ña.

<sup>33</sup> Gante-wo ka, ale-wo-ale hnë wuhné ñahna asëvalu had umë dënk, do asëval a ntënëna asanu.

## Efes 6

### Vutah gë warëm hni do gë wahnëm hni

<sup>1</sup> Vutah, maŵehnëryinëhni warëmun gë wahnëmun hn'ibëmënökél g'Ahwëhn, kabi watac saték.

<sup>2-3</sup> «Dënënëryihni rëmuh gë hnëmuh gante nuŷandu uhnatah do wafac waŷaryah nkal li.» Rac ye akwëda ndënkwëryënkw nte lehnëkëfu ale ūaŵehnëk nuŷad uférën.

<sup>4</sup> ŵuhné, warëm, antë alavëbehnuni vutah hun, bare kwëdëryinëhni hn'usatah do hn'uhnira le ūatik hnë Ahwëhn hna.

### Vëramp gë vële hwëhnëkëhni

<sup>5</sup> Vëramp, maŵehnëryinëhni vële hwëhnëku nkal li g'untënah do g'ibal, gë ntaŵary pacah, hadKëris ryokuñëhnëdun;

<sup>6</sup> Dokunjëryin, hara gena had vële yëkëlehñëd vahnë va nëñëhni gë vëhni ma kabi njëkaderun, bare had vëramp Këris, vële liñ gë vintaŵary vidëw hni ile ñad ŵënu ña.

<sup>7</sup> Dokunjëhnëryinëhni gë ntaŵary pérën, had Ahwëhn a dënк ryokuñëhnëdun, gena vahnë.

<sup>8</sup> Njëtërun ale-wo-ale lik uférën, Ahwëhn a mbësadëha, nke aramp ma gena aramp.

<sup>9</sup> Do ūuhné, vëhwëhn hni, diryënëhni koyëna vële ryokuñëhnëdëhu va. Tavëryin dakëna: njëtërun, ale hwëhnëku ūa, ūuhné gë vëhni, mbin hna nke do dëbëndëlehnëlihna vahnë va.

### Ŵët Ikwëtahn

<sup>10</sup> Soje fuhnahnu, yëkëlehñëryin fanka hun fa hnë fanka ūawah Ahwëhn hna.

<sup>11</sup> Cudaryin viŵéta ŵënu ña soje aholu ayaŵenawu hnë warëndSintani|Sintani hna.

<sup>12</sup> Kabi gena vahnë ūetaryëden, bare wafanka wayir waŵeh hnë mbin hna, gë vësankaf, gë wafanka do gë vële hwëhnëk duniÿa ūehwëryah.

<sup>13</sup> Soje umë ye, tëfëka asudaŵu viŵéta ŵënu va fop, danko aŵékawu hnë fac ile njihahnid ūeh hna do, age puhnarun rac, awowu ahahnëndawu.

<sup>14</sup> Kahnëndaryin, ñëbaryin toña ūa had ryil sah li, cudaryin usatah ūa had cuð möta ūet nte huvëd sakahn;

<sup>15</sup> do përyaryin had wapary iňa afeyahnuWanës Wakasék|Wanës Wakasék ūen yam ūa.

<sup>16</sup> Nufëryin kwëlëkwël kaka ikwëtahn ña, umë ryemadëhu aryipehnu fop wëca wante pëdëk Sintani.

<sup>17</sup> Nuŷaryin ipeh Ÿwënu ña nte ye had apënkw ryëhwëra do wanës Ÿwënu ña had sëlame le njëdahnëk lyir Ipacah iña.

<sup>18</sup> Tëyëryina Ÿwënu ña hnë wayëfa hun hna. Ha, yëfaryindën wati-wo-wati, gë uryema lyir iña. Antë ahnamawu do kahnëndaryin kwëlëkwël. Yëfaryin soje bulunda Ÿwënu ña fop,

<sup>19</sup> soje ami fënnali: arabi wanës ña nke hnë wës mën soje fëyahnu hara dakëlohnna hn'ile soñik hnë Wanës Wakasëk hna.

<sup>20</sup> Acëdibù kabi ale fëyahndë Wanës Wakasëk Ÿwënu yebu. Yëfaryin danko wëku fëyahnu Wanës Wakasëk ña, hara dakëlohnna, gante tëfëka ka.

### Simpañi rëkwa

<sup>21</sup> Ñadëfu ayëtu wuhne fëna, ile fabiko ÿa do ile lidëfu ÿa; Tisik, aÿënta fu ale ÿahnik, aryokuñéhn Ahwëhn a ale hahnëndak, njëtëndanëdëhu fop.

<sup>22</sup> Soje umë fayëryidëfuha pëyawu bi hak nkobun do mbosëvosehnu.

<sup>23</sup> Arabi Ÿwënu ña Rëm fu ÿa do Ahwëhn fu YesuKëris njëdanihëhni fop vëÿënta fu va ýam ÿa do g'injahn, gë kwëtahn ña.

<sup>24</sup> Arabi Ÿwënu ña ndëwahni fop vële ÿahnëka Ahwëhn fu Yesu Këris va g'injahn nte wok cëmëdina!

## Filip

### Filip 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Ami Pol, gë Timote, väryokuŋéhn YesuKëris, herëhnéryidéhu, ūuhnë fop väfacah Yesu Këris vèle ye hnë nkol nte ūacik Filip ḥja, vävë haryénkw hnë cery sali do gë väyohal va:

<sup>2</sup> Arabi Ŵënu ḥja, Rëm fu ūa g'Ahwëhn a Yesu Këris ndëwanihu do njëdënihu ūam ūa!

#### Iyëfa Pol soje vävë Filip

<sup>3</sup> Camehnëdëfuha Ŵënu ḥja nte-wo-nte nahadëmu ḥja.

<sup>4</sup> Fop wawati wale yëfanëhnëdëmu ūa ūuhnë fop, ntidëfu kwëlëkwël g'uhnatah,

<sup>5</sup> kabi ndënkwëtadëfu cape nte hnuférur ḥja hnë pëyahñ Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën hna kobëri fac ryënkwëryënk hna hafo iyi wat;

<sup>6</sup> apacahnëko dënk, ale fëgwëk hnë ūuhnë anji ntiyen nëfak tëfalëd gante padënëd fac ile njihahnid YesuKëris ūa.

<sup>7</sup> Catanëko gante kwëhnahnëbu vinahan vitac soje hun ki, kabi kwëtamunaŵary mën li. Ūuhnë fop nkentahnirun hnë uférën Ŵën hna g'ami dënk lakënde yewu kasu hna ma lëkwanduwëhni vèle ūeŵëd Wanës Wakasék ḥja, tufëdëfuhëhni wanji wanës toña ye.

<sup>8</sup> Ha, Ŵënu ḥja ye sede mën: ḥahnëmu dus ūuhnë fop g'iñahn nte ūatik hnë Yesu Këris ḥja.

<sup>9</sup> Wëlin uyëfa mën ūa: Arabi iñahn hun ḥja naŷ gë haŵary pëba uyët do gë hakili,

<sup>10</sup> gante kodun ahëncëtëlehnhnu ile fecek ūa. Aki pacëdun do kwëhnadiluhna ile heyanderun soje fac ile njihahnid Këris ūa,

<sup>11</sup> do pëbu vantëwel usatah ule ūatik hnë Yesu Këris, sojeicëmb|lcëmb do wahnëw Ŵënu ḥja.

#### Pol kasu hna do iyi haryénkw Wanës Wakasék

<sup>12</sup> Vëyënta mën, ñadëfu ayëtu ile rëkiko ūa ḥajëtëna iyi haryénkw Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën ḥja bare ankwënëk.

<sup>13</sup> Koyëna fop vèle yëkadëho hnë tere asankaf hna, do hn'ile-wo-le hna, njëtëni acëdibu soje ile ryokuŋéhnëdëfuhaKëris ūa.

<sup>14</sup> Vëyabah fagant vëÿenta fu va, gante nudëniho kaso ka, nuÿani tama hnë Ahwëhn hna: tac nkwënakëhni kamëna soje pëyahnëhni wanës Ÿënu ña hara dakëlëlihna.

<sup>15</sup> Toña ye vëryampo fagant lëw hni pëyahnëdëniha Këris ÿa g'iñewary do gë dobël, bare vëryampo pëyahnëdëniha Këris ÿa gë nahana pérén.

<sup>16</sup> Vëhni, ile ntidëni ÿa, hn'iñahn hna matid, njëtëni nkebu ani soje rufahnu Wanës Wakasék ña toña ye,

<sup>17</sup> vëÿentañ va pëyahnëdëniha Këris ÿa gë hakili dobël, vinahan vindëw hni va pacëna; nahadëni nkwënëhnëniho idën vankënca mën va.

<sup>18</sup> Mena! Vinahan vidëw hni va kod cat ma tumpa, gante-wo ka Këris ÿa pëyahnik, do natëko. Nkod natëndo fëna,

<sup>19</sup> kabi njëtëbu wapuyalahna pehëdëfu, gë wayëfa hun ûa do gë uryema lyir mba Yesu Këris ña.

<sup>20</sup> Napëdëfu dûs do pacahnëko ñoñ cëfëhnëdilohna, bare g'itama fop, dol had kwëlékwël, uwám mën hna ma cëm mën hna tufahnëdëfu inaÿ Këris ña mbahn mën hna.

<sup>21</sup> Soje mën a, uwám ûa Këris ye do cëm hna nuÿadëfu ntëbi.

<sup>22</sup> Bare ge nkobu duniÿa li kodëfu liwu doku ile yëdanëd vantëwel vapérén. Yëtëla ile rëhnadëfu.

<sup>23</sup> Andoÿibu vacape vaki: ñadëfu hërënaûu iÿi uwám soje yefu gë Këris, do rac fecekëndëho dûs;

<sup>24</sup> bare soje hun ÿa, apecek woûu mbahn hna.

<sup>25</sup> Kabi apacahnëko rac, njëtëbu nkodëfu. Nkontëdebu gë ûuhnë fop ayihahnu haryënkw do ahwëtahnu g'uhnatah.

<sup>26</sup> Aki boka mën ña fagant hun lid nënu g'ahaûary gë Yesu Këris soje mën.

<sup>27</sup> Gante-wo nke ka, yasëryin gante têyek Wanës Wakasék woba Këris ka. Koyëna, age njiryibü yëkiwu ma ge yiryila wëryu nkorun ahahnëndawu hnë iyir ndampo fo, do mëtaryëdun ndampo fo gë ntaûary tac fo soje ikwëtahn nte ûatik hnë Wanës Wakasék.

<sup>28</sup> Antë aravu vëwëtary hun ntakënanihu hnë ñoñ: nkehnëhnëdëhëhni dahëse ile rufahnëd mbëvëdëni, g'ile rufahnëd ûuhnë pehëtëderun; do watac matid hnë Ÿënn hna.

<sup>29</sup> Soje Këris ÿa, njëdaku ûuhnë gena bi ahwëtahnuna fo bare fëna ahorotu soje lëw.

<sup>30</sup> Ha, dolëma, had gante njëtërun ki, nkentahnirun uŵët rac ule hnurunëho ûetaryëdëfuho kobëri ña do wobu ûetahnëndu wi.

## Filip 2

### Geryin had Yesu

<sup>1</sup> Ibëmënökél hun gëKëris ḥa kamënaÿehnëdëhu bi? Ijahn dëwu ḥa njaŵënëdëhu bi? Nkentahnirun bi g'lyir Ipacah ḥa? Kwëhnarun bi wasakahn waférén do kayehnahnëdëhu bi gë vëýëntaŵ va?

<sup>2</sup> Ge paryi nke, awa padënëryin uhnatah mën ūa: kwëhnaryin nkwyeryëla pérén, kwëhnaryin ijahn ndampo fo, ntaŵary ndampo fo, nahen ndampo fo.

<sup>3</sup> Antë aliwu iñé gë hakili dobël ma gë bëntary; bare diryin gë bana, pëlaryinéhni vëýënta hun va had vële lëbëku.

<sup>4</sup> Ale-wo-ale antë njëka umë fo bare njékëhni vëýëntaŵ va fëna.

<sup>5</sup> Kwëhnaryin nahen fagant hun gë mba Yesu Këris ka:

<sup>6</sup> Ile nke Ŵënu ḥa Yesu Këris rac nke, yékëlehnenä nko këñélahnëni gë Ŵënu ḥa.

<sup>7</sup> Bare, akoÿahnëk umë dënk hnë fop vële kwëhnako va do nufék ankeya aryokuŋ. Antiyak ahnë, njavëtik had ahnë;

<sup>8</sup> umë dënk vanak, maŵëhnëka Ŵënu ḥa hafo cëm, cëmkérëwa|Kérëwa hna.

<sup>9</sup> Soje umë ye Ŵënu ḥa kayëndëka yañ yëŵa yihnah dus do njëdahna uŵac ule lëbëk fop wamac

<sup>10</sup> danko, gë ūac Yesu ÿa, fop waho ūa ndékwëhn, mbin hna, nkal li do gë gëd nkal li,

<sup>11</sup> do fop waryëŵ ūa nës Yesu Këris ye Ahwëhn a; koyëncëmbëde|lcëmb Ŵënu ḥa Rëm ÿa.

### Dancëryin had humpen duniÿa li

<sup>12</sup> Aki, vëýahnik mën, ūuhné vële ūawëhnëk kwëlëkwël tase mën, gwënëryin hamëhni mën; dokunëryin g'untakah do g'untënah soje ayasaryu g'aférén ipeh hun ḥa.

<sup>13</sup> Ha, Ŵënu ḥa lid hnë ūuhné mbalu do aliwu ile nënjëdëha ÿa.

<sup>14</sup> Diryin fop hara ñakëñakëlühna, hara gwajëlélühna,

<sup>15</sup> soje antë ahwëhnawu ile heyanderun do antë ayentahniŵu hnë wameh, vutah Ŵën vunte wok vëhwëhnana dahëse ūeh fagant bulunda vëwen do vërumpak. Antancërun fagant lëŵ hni had wahayalin humpen hnë duniÿa li,

<sup>16</sup> ūuhné vële hwëhnak Wanës uwám va. Ge koyëna ntirun, toña hwëhnadëfu sëkwawu hnë fac ile mbokahni|Këris, kabi dokunëla do korotëla aki fo.

<sup>17</sup> Do lakënde sat mën ÿa tëfëka ndehëti ntapëhnahn ikwëtahn hun ḥa had sadëha ile sënandunëha Ŵënu ḥa, umë ye doku ikwëtahn hun ḥa, natëko do nkod natëndo ndampo fo gë ūuhné.

<sup>18</sup> Koyëna fëna ūuhné, nënjëriwu do natëriwu ndampo fo g'ami.

### Timote gë Epafërodi

- <sup>19</sup> Atamabu hnë Ahwëhn fu Yesu, payëryidëfuhha biyëdina Timote, gante kamënaÿehnahnëdëho ami fëna wakasék wante wëryëdëfu soje hun ña.
- <sup>20</sup> Umë fo ye ale yebun nahan ndampo do ale ryëñék paryi soje hun.
- <sup>21</sup> Vëýëntaŵ va fop wadëŵ hni fo nudëni, gena wëba YesuKëris ña.
- <sup>22</sup> Bare umë, njëtërun tuféhnak ahahnëndak: andokuñék g'ami had fatah darelë remu soje Wanës Wakasék|Wanës Wakasék ŵën ña.
- <sup>23</sup> Awa, umë hnahanbu fayëryiwa ge nubu wapacék.
- <sup>24</sup> Pacahnëko Ahwëhn hna ami fëna njiryidëfuhha biyëdina ūal hun hna.
- <sup>25</sup> Bare ntìyahñëko tefëka fayëgëryiwa Epafërodi aÿënta mën, arëfélënta mën hnë doku do hnë ūet, ale fayirun ūa soje ndokuñëhnëndo kabi hnë uval hna nkebu.
- <sup>26</sup> Pérëka mbok hnuŵu ūuhnë fop do ndëñëko kabi njëtarun ures lëwu ūa.
- <sup>27</sup> Toña ye atesëko, do pënjako g'icëm; bare ŵënu ña kaÿehnahnëka g'umë, do gena g'umë fo, bare gë ami fëna, soje antë nkwënavo ūiŵëhnah.
- <sup>28</sup> Awa payëryidëfuhha g'uñakahnah yabah soje natahnu ge nurunëha do ñaÿëtawo ūiŵëhnah ūa.
- <sup>29</sup> Yotoyenëryina hnë Ahwëhn hna g'uhnatah padah; dënënëryinëhni iÿi sifa vahnë,
- <sup>30</sup> kabi soje doku Këris ūa ñadëho cëmahn; këbëhnako njëdahn uwám lëwu ūa soje nëmpëtu hnë doku ile worun kodiluhna alinëhnuno ūuhnë dënk.

### Filip 3

#### Usatah paryi va ŵën

- <sup>1</sup> Fuhnahnu, vëýënta mën, natëriywuh soje bëmënkél hun gë Ahwëhn a. Memadilohna vok herëhnëryiwu ile rëkëbu herëhnu ūa, soje hun ūa umë fecek kabi keryëdëhu.
- <sup>2</sup> Keharyinëhni vële lid wameh ña, wañi wabe, vële férëkahndë mbahn va gë háci!
- <sup>3</sup> Ha, fuhnë yeyinëkvëhácik|Háci paryi, fuhnë vële sëmbëdëha ŵënu ña g'uryema lyir ntëwu ña, ambetaden soje YesuKëris do kwëtilënëhna tama ntëw fu ña hnë vantiyehn mbahn.
- <sup>4</sup> Paryi nke, ami, kwëhnabu toña ramahnu hnë vantiyehn mbahn mën hna fëna; ge ahnë haŵary ntìyanëka kod tama hnë vantiyehn mbahn hna, ami, kwëhnabu toña lëbëwa:

<sup>5</sup> kácibu hnë fac hwëhn mbëd gë warar hna, avë hnënklsërayell|lsërayel yebu, avë ncëma Besame yebu, Ebëre yebu, nagëniho Waebëre; sariya|Sariya hna, Farise|Farise yebuho;

<sup>6</sup> kahnënda cancaf mën hna, ale vërehnëdëho cery sali yebuho; hnë uwám usatah ule rëkatëde sariya hna, ale wok kwëhnana ile keyande yebuho.

<sup>7</sup> Antiyahnékowo nuýabu, bare gaki, soje Këris ÿa, tëkatëbu inamb ye.

<sup>8</sup> Ntëbi rac, tëkatëbu fop had inamb dårël ile ſak nëfak, rac ye iyët Yesu Këris ña, Ahwëhn mën a. Soje lëwu ÿa, mañëbu nambu fop do tëkatëbu fop had ronk, danko hnuýaŵuwa Këris ÿa

<sup>9</sup> do rëkatiwu hnë ibäménkél gë Këris. Usatah ule hwëhnabu karyéñkw Ñën hna matina hnë ile libuho ami dënk kabi ntënénëbu sariya ÿa, bare hn'ikwëtahn Këris hna matik. Usatah urac Ñën hna matik gë fere ikwëtahn ña.

<sup>10</sup> Ha, fop ile ſadëfu ÿa, yëtëwa Këris ÿa ye, gë fanka ibëhn dëwu ña, gë gentahn hnë wahorot walëwu hna, do yewu had umë hnë cëm ntëwu hna,

<sup>11</sup> aki kodëfu ramahnu nkentëdebu fagant vëvëhn.

### Igaryëhn ile rëfëka tëkënин

<sup>12</sup> Dehnëla tëkënëbu iÿin fop ma padëbu, bare atëfëlehndëfu fëlaŵu irac, kabi soje rac ye YesuKëris pëlako ami dënk. Age Yesu Këris pëlako, soje rëfëlehnhahnu hafo fëlaŵu ami dënk ile fadëk.

<sup>13</sup> Vëyënta mën, nahala tëkënëbu. Bare ryampo fo ye ile lidëfu ÿa: ndenkwdëfu ile ye kamëhni ÿa do hamënawu rëkënu ile ye haryéñkw mën ÿa,

<sup>14</sup> do nkaryëdëfu cape g'ile yëkëlehndëfu ka soje hnuýahnu cos nte macaryëdëhëfu Ñënu ña hnë Yesu Këris tebayin yanj.

<sup>15</sup> Age nkeyinék vahnë vëlafah kwëtahn hna, inji nahan rëfëka kwëhnayin; do ge vëryampo hnë ūuhnë nahadun minëmin, Ñënu ña pacënëhnëdëhu fëna soje rac.

<sup>16</sup> Gante-wo ka, hnë yëb ile tëkinék hna, yfasënëfu hnë nkeya tac fo.

<sup>17</sup> Vëyënta mën, tëfëtalahnëryino, ūuhnë fop. Pëcëtaryinëhni vële rëfëtalahnék nkeya ntëw fu ña.

<sup>18</sup> Anësëhnëdëmu kantëm, bare gaki mbokëdëfu hnësu gë wako: nkeni vëyabah vële liyad vëýewkérëwa|Kérëwa Këris g'ile pëhnëtanék ÿa.

<sup>19</sup> Wapuyala wadëw hni ña, ibëv inji ye, ñën hudëw hni ha donk dëw hni ña ye, mbëntaryëdëni ile rëfëka cëfëhnayehnëhni ÿa, vëhni vële hwëhnak hnë vintaŵary vidëw hni hna viýë vëvë nkal.

**20** Bare, vëvë naŵ ambin yeyinék, do napëdenéha afehët avë hnam, Ahwëhn a Yesu Kérис.

**21** Umë vacëd vimbahn vikaŷéhnah vidëw fu soje mëntëndëlehnahn gë mbahncëmbik|lcëmb ntëwu ḥa. Antid rac gë fere fanka fale ūkëdahnëdëha fëna kwët fop hnë cancaf ntëwu hna.

## Filip 4

**1** Vëýënta mën, ūuhnë vële ūahnëbu dus, ñadëfu vok hnuŵu! Uhnatah mën ūa do ipénkw imék mën ḥa yerun! Vëýahnik mën, koyëna tefëka ahahnëndawu hn'ibëmënkel hun gë Ahwëhn a.

### Wanira watékwa

**2** Këladëfuhu Evodi, do këladëfuhu Sintik nkwëryélëni dus hn'ibëmënkel dëw hni gë Ahwëhn a.

**3** Do wëjë, arëfélënta paryi, teyëdëmi, yij aryemahni nkwëryélëni vëyi vësëval, kabi gë ami ndokuñelahnëbun soje Wanës Wakasék|Wanës Wakasék ŵen ḥa, ndampo fo gë Këlema do fop vëryokuñëntal mën va, vële herik ūac hnë kayëte uwám hna.

**4** Natëryiŵu hn'ibëmënkel hun g'Ahwëhn a wati-wo-wati; ndivëtadëfu, natëryiŵu.

**5** Arabi vahnë va fop njavëtëni iguk sakahn hun ḥa. Ahwëhn a pënjajék.

**6** Antë pëmpëhnahnu ñoñ; bare, gante-wo ka, gë wayëfa ūa, g'ikëla ḥa do gë camehn ŵenu ḥa, yëtëndanëryina fop ŵenu ḥa.

**7** Do yam ŵenu ḥa, nte lëbék fop ile kod njët hakili, keryehnëd vintaŵary hun do vinahan hun hn'ibëmënkel hun gë YesuKérис.

**8** Ile wojék ūa, vëýënta mën, wëlin ile rëfëka afabëndahnu ūa: fop ile ye toña ūa, fop ile rëfëka ntënëni ūa, ile saték ūa, ile facék ūa, ile rëfëka ḥahni ūa, ile rëfëka cëmbi ūa. Ha, ge nke iñë ile hnëfak do ge nke iñë ile rëfëka cëkwëni vahnë naharyin rac.

**9** Ndiriyin fop ile ūenjarun ūal mën hna, hnuŷarun ūal mën hna, wëryërun ūal mën hna, hnurun ūal mën hna, do ŵen le yëdadëhu yam ūa nkod gë ūuhnë.

### Icamehn Pol vëvë nkol Filip

**10** Anuŷabu uhnatah cancaf hn'ibëmënkel mën gë Ahwëhn a kabi tame mbokërun afabuno. Ha, ñadunëho afabuno bare kwëhnalunohna fere arufuno.

**11** Gena uval hnësendëho; hali, ñëŋabu ūeŵu uhnatah hna hwëhnabu ma kwëhnala.

**12** Njëtëbu gante nkodëfu hnë uval hna ma ūab hna. Hnë fop do gante-wo-gante, ñëŋabu yewu afihnah ma ale njok inte, yewu ale njabék ma ale mbalék.

<sup>13</sup> Mëkëdëfu fop hn'ibëmënkel mën gë Këris umë ale yëdadëho fanka falëwu fa.

<sup>14</sup> Bare cañéndanerun ayentahniwu cape uhorot mën ūi.

<sup>15</sup> Ůuhnë vëvë nkol Filip, njëterun, ante kérénabu Masedëwan hna, hnë mpëd nte pëgwëbu fëyahnënduWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ůën ña, cery sali-wo demalohna gë wayëd, ge gena ūhnë fo,

<sup>16</sup> Ůhnë vële yëdanahnikowo, ntëb hwënta ryampo, ile valëkowo ūa wati nte nkebuho Tesalonik hna dënk.

<sup>17</sup> Gena bi wayëd yëkëlehnëdëfu hnuŷawu; bare njëkëlehnëdëfu Ůënu ña ndëwawu g'ahaŵary soje uyëd hun ūa.

<sup>18</sup> Yëtëryin nuŷabu fop vële yëdanahnëryirunëho va do hnë ūab hna nkebu; apëbëko, kobëri ga tebabu uyëd ule yëdajërunëha Epafërodi ūa, sadëha ile maŵëk Ůënu ña do nëjëdëha ūa, had datikola ile nëjëka rehërya.

<sup>19</sup> Ůën mën ña kwëhnak uvetak samah. Hnë YesuKëris hna ntihëtëd wabal hun ña.

<sup>20</sup> Cëmbënëfuna|Icëmb Ůënu ña Rëm fu ūa dol do gë kantëm! Amina.

### Simpaŷi rëkwa

<sup>21</sup> Gaŷëryinëhni vëfacah hnë YesuKëris va. Vëŷënta fu vële ye g'ami va gaŷënihu.

<sup>22</sup> Fop vëfacah va gaŷënihu, kas vëvë tereSesar va.

<sup>23</sup> Arabi ipérëna Ahwëhn fu Yesu Këris ña nke gë vintaŵary hun va!

## Kolos

### Kolos 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Ami Pol, ale yeafayik|Afayik YesuKēris ſa kabi Ŧēnu ja ſak koyēna, do gē Timote, aÿēnta fu, herēhnēdēhu,

<sup>2</sup> Ŧuhnē vēyēnta fu vēvē Kolos va, vēfacah do vēhahnēndak hn'ibēmēnkēl fu gē Kēris hna: Arabi Ŧēnu ja Rēm fu ſa ndēwawu do njēdaŵu yam ſa.

#### Iyēfa Pol ſoŋe vēvē Kolos

<sup>3</sup> Acamehnēdenēha kwēlēkwēl Ŧēnu ja, Rēm Ahwēhn fu YesuKēris ſa, hnē wayēfa fu ſoŋe hun ſa,

<sup>4</sup> kabi nkwyryēbun ga nēsēde ikwētahn hun Yesu Kēris ja do g'iñahn hun fop vēfacah va.

<sup>5-6</sup> Ante tēkēk ſal hun wanēs toña, Wanēs Wakasēk|Wanēs Wakasēk Ŧēn, wati ryēnkwēryēnk ſa, njētarun Ŧēnu ja kwētēk hn'ambin hna ile ramahnērun ſa; ikwētahn hun ja do iñahn hun ja hn'itama tac matik. Ha, hnē duniÿa li fop wañi Wanēs Wakasēk kwēhnak wadēŵel do wok sampēd. Koyēna ntid fagant hun kobēri fac le wēryērun do yēterun ipērēna Ŧēnu ja gē toña lēŵu ſa fop.

<sup>7</sup> Epafēras, lawo lēŵ fu do aryokuñéntal aÿahnik fu, umē ale haraŋēku, andokuñéhnēdēhu had aryokuñéhn Kēris ahahnēndak.

<sup>8</sup> Njētēndanēkēfu iñahn nte njēdaku lyir Ipacah iñā.

<sup>9</sup> Wēlin ſoŋe ye, cape lēŵ fu ſa, kobēri fac le wēryēbun pañare hun ſa, tavēlēfuhna iyēfan hun ja. Tēyēdēfunēha Ŧēnu ja danko pēbahnu uyēt ile ñad ſa gē fere fop useryah ūa do gē hakili nte njēdaku lyir ntēŵu ja.

<sup>10</sup> Koyēna kodun ayasu had gante tēfēka njasēnd aryokuñéhn Ahwēhn ka do aliwu fop vēle hnēnēdēha va. Alēŵu fop wasifa vaniyehn vapērēn had atēh nte lēŵēd vantēŵel vapērēn do njētēdunēha Ŧēnu ja gē haŵary.

<sup>11</sup> Tēyēdēfunēha kwēlēkwēl njawēnu hnē fop gē fanka samah falēŵu fa danko aŵēkawu fop gē duñēna.

<sup>12</sup> Camehnēryina g'uuhnatah Ŧēnu ja Rēm ſa, ale lik aholu ahnuŷawu sah hnnapul va vēfacah hn'ile kwētēhnēku humpen hna.

<sup>13</sup> Ankēcēkēfu hnē fanka imēhwēry hna do pakētēfu hnē naŵ Ajē aÿahnik alēŵu;

<sup>14</sup> hnē umē apehētinēkēfu, wameh fu ja tavēhninēkēfu.

#### Ahnē gē antiyehn Kēris

<sup>15</sup> Aju ale nuđe ſa ye aŵëntélënta Ŵën hunte woyik nuđena, ale ryënkwék hnagik hnë fop vile liyik va.

<sup>16</sup> Ha, g'umë Ŵënu ḥa ntik fop, hnë mbin hna do hnë nkal li, vile hnude gë vile woyik nuđena: wafanka wale ye mbin hna, vësankaf vële lañak tinki unaŵ ntë̄w hni, do vëvë haryënk gë vële hwëhnak ucankaf. Umë liyehnëk fop do soje lë̄wu,

<sup>17</sup> do umë ye haryënk fop; fop pëlalëk hnë umë

<sup>18</sup> do umë ye ankaf cery sali, nte ye mbahn ntë̄wu. Umë ye wapëgwala, aryënk nagi fagant vësëm, danko nkehahn avë haryënk hnë fop,

<sup>19</sup> kabi nënjeka Ŵënu ḥa ile nke ſa fop ntë̄d hnë Aju hna.

<sup>20</sup> Gë fere Aju ſa, Ŵënu ḥa ñak konjëndëlehn fop g'umë hnë nkal li do hnë mbin hna. Antik yam ſa gë sat Aju ſa hnëkérëwa|Kérëwa hna.

<sup>21</sup> Ŵuhnë, kobëri ḥa gelunohna gë Ŵënu ḥa, vëyēw vëlë̄wu yerunëho soje fop wameh wante hnahađunëho do lidunëho ḥa.

<sup>22</sup> Bare gaki, Ŵënu ḥa gë umë gë icëm Aju ḥa, ale sëmëk hnë mbahn ntë̄wu ahnë hna danko mëk tufahnu vëfacah konjëndëlehnëku fo haryënk lë̄wu dën̄k, ale wok kwëhnana dahëse ūeh, do ile keyande këm.

<sup>23</sup> Bare tefëka awōwu vë̄yawah hnë ikwëtahn hna, soje antë aŷaŵëtaŵu hnë tamaWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën hna wante ūeryërun, wante pëyayini vahnë vëvë duniÿa vi fop do, ami Pol, yehahnëbu aryokuñëhn.

### Uŵët afayik Pol

<sup>24</sup> Tame natëko ile horotëdëfu soje hun ſi, kabi padënëdëfu aki mbahn mën hna ile wojëk hnë wahorotKéris hna, soje cery sali nte ye mbahn ntë̄wu.

<sup>25</sup> Ŵënu ḥa ntiko aryokunkëhn cery sali. Ha, akwëtehnahnëko iŷi doku soje hun: tefëka fëyawu Wanës Ŵënu ḥa fop.

<sup>26</sup> Waŋi Wanës yabahnëd vile coŵiniho kobëri ḥa fop vanjeh, bare tame tufékëhni vëfacah vëlë̄wu va.

<sup>27</sup> Añak njétëndanëhni gante naŷek ka uvetak viŷë vile soŵik, vile ye hnë ile pëhwëtanëhnëkëhni vële wok vëyena wasëwif: Kéris hnë ūuhnë. Hnë umë nke tama hun ḥa ayentahniwu Naŵ Ŵën hna.

<sup>28</sup> Awa, Kéris fëyadëfunëhëhni vahnë va fop. Niradëfunëhëhni do karanjëdëfunëhëhni gë fop yasery, danko nkehahnëni vëhnaŷah hnë ibëmënkel dë̄w hni gë Kéris.

<sup>29</sup> Soje idi iŷin fop ſa lidëfu doku hambah dus do ūëtëdëfu gë fanka samah ile ūatik hnë Kéris do hn'ami dokunjëd.

## Kolos 2

<sup>1</sup> Ņadëfu ayëtu gante kambék ka iyi ūet ile ūetëdëfu soje hun, soje vëvë Lawodise, do soje vëhaŵary, ūuhnë fop vële wok nulunohna muk gë vinkér vidëw hni va.

<sup>2</sup> Ntidëfu aki danko kamënaŷehnahni wasakahn walëw hni hna, mbëmënkelahnëni hn'iñahn hna. Do koyëna, pëbahnëhni g'itama nte njëdahnëd hakili paryi, hnë uvetak lëwu hna fop, do koyëna njëtahnëni ile nkoko maŵeryalohna Ůen kobéri ña njëti: ile soŵiko, rac ye Këris.

<sup>3</sup> Hnë umë coŵik fop hnäpul yasery gë uyët.

<sup>4</sup> Nësëdëfu waŋi soje ahnë antë tokawu gë wanës wanëŋah.

<sup>5</sup> Lakënde gentila gë ūuhnë, ntawary mën a gë ūuhnë nkok. Anatëko gë ūuhnë gante mënkwërun g'aférén ndampo fo do nkorun aŷawu hnë kwëtahn hun Këris hna.

### Uwám paryi hnë ibëmënkel gë Këris

<sup>6</sup> Aki, kabi maŵarunëha YesuKëris had Ahwëhn, yaseryin ndampo fo gë umë.

<sup>7</sup> Pëleryin vënkahn hun va hnë umë do yërëryin fop uwám hun ūa hnë umë. Goryin ayaŵëntiwu g'ahaŵary hn'ikwëtahn gante űajëndirun ka do asamehnënduna kantëm Ůenu ña.

<sup>8</sup> Kwëtëryin hakili ahnë antë pëlayahnu hnë warënd wanës wante rokad do wok kwëhnana nafa do hwëhnak yasery ahnë fo: wante ūatik hnë wënamu vahnë, wante ūatik hnë wafanka wavë duniya, do wok matina hnë Këris.

<sup>9</sup> Fop ile ye hnë Ůen hna ntëdëk mbahn Këris hna

<sup>10</sup> do hnë ibëmënkel hun gë Këris hna padëku fop, umë ale ye ankaf ucankaf do fop wafanka.

<sup>11</sup> Akácirun|Háci hnë ibëmënkel hun gë umë, háci ile wok diyina gë vák ahnë bare háci ile ūatik hnë Këris ña ye ile lihëtëdëhu ikihn vahnë nte ūatik mbahn hna.

<sup>12</sup> Ha, gë yary ña, ambañirunëho gë Këris, do fëna gë umë, amatëntirunëho hnë icëm hna kabi akwëtahnërun hnë fanka Ůenu fa fale watëndëka Këris cëm hna.

<sup>13</sup> Do ūuhnë, vële yeho vësëm soje wameh hun ña do ile worun káciluhna mbahn hna ma hnë Këris hna, Ůenu ña njëdaku uwám ndampo fo gë Këris. Atavëhnëkëfu wameh wadëw fu ña fop,

<sup>14</sup> apëhwëcëk kayëte hn'ile kerik wahnav fu do yiryeryëkëfu gë sariya. Antihëtëk wati nte pakëk kayëte wahnav fu hnëkérëwa|Kérëwa Këris.

<sup>15</sup> Ntihëtëk ucankaf wayir do gë wafanka wayir waŵeh, acëfëhnaŷehnëkëhni tase vahnë fop, aakahëkëhni had vëfëlayik hnë ambënt soje imék Aju.

<sup>16</sup> Aki, antë aŵawū ahnë kitiju soñe vile rokëdun ma sedun, soñe vambënt sali, soñe ulepera hasék mafac ntaŵëla|Fac ntaŵëla.

<sup>17</sup> Iÿin fop ye cën ile rëfëka tëki, bare ile ye toña ſa ſwatid gë Këris.

<sup>18</sup> Antë aŵawū vahnë vèle ſahnëk bana dëcët, do icëmb wamëleka, vahnë vèle hwëtëk dus hakili hnë huđakery hudëw hni, ntehnënihu ntëntërun. Vahnë vërac naÿenadëni gë vinahan ahnë fo.

<sup>19</sup> Vëhni, vëwona mbëmënkelëni gë Këris, ale ye ankaf cery sali, nte ryavëd do vëmënkeléhnëk fop mbahn gë wasokël do g'ile sokëndëlehnëk waÿec, do Ÿënu ña hnaÿenëd mbahn tac.

### Uwám hasék gë Këris

<sup>20</sup> Kabi cëmërun gëKëris, pitëlërun gë wafanka wavë duniÿa. Bare, antidun had uwám hun ſa nkok hnë wafanka wavë duniÿa. Soñe ye ſa wëhñerun waÿi wasariya:

<sup>21</sup> «Antë ahnuf iÿin! Antë aryah iÿin! Antë aÿak iÿin!»?

<sup>22</sup> Vëÿin fop apud g'ibalëtahn: vëÿin dënk ye vakwëda do akarëña vahnë!

<sup>23</sup> Toña ye, waÿi wasariya mëntëlëk gë yasery: cëmbinëhna Ÿënu ña gante ñaden ka, mbanayin do koroteyehnnin mbahn. Bare, waÿi wasariya gena iñë, soñe natëndan ikihn vahnë nte ſatik mbahn hna fo ye.

## Kolos 3

<sup>1</sup> Mbëhnëntirun gë Këris, awa yëkëlehnëryin viÿë vëvë mbin va, hn'ile nke Këris hna, ntañak farëhw Ÿënu hna;

<sup>2</sup> naharyin viÿë vile ye ambin va hara gena vëvë nkal vi.

<sup>3</sup> Ha, acëmërun, do uwám hun ſa coŵik gë Këris hnë Ÿënu hna:

<sup>4</sup> fac le cahnahnid Këris ſa, umë ale ye uwám hun ſa, tac ſuhñë fëna, cahnëntëderun gë umë hnëcëmb|lcëmb ntëwu hna.

<sup>5</sup> Daŵehnëryin vile ye hnë ſuhñë kwëhnëk nkal ñi: ndakëntal meh, ile wok pacëna, iña nte sëfëhnëk, viña vimëh mbahn do ibal dëcët ña, ile ye icëmbwamën wamér.

<sup>6</sup> Wëlin vëÿin ryojëd untavah Ÿënu ña,

<sup>7</sup> wëli hak njasëdunëho kobëri ña, watì nte nkerunëho koyëna ña.

<sup>8</sup> Bare dol ſi, tavëtaryin vëÿin fop: untavah, ſab sakahn, wasifa wayap, wayew, wanës wacamah wante sahnid hnë ſës hun.

<sup>9</sup> Antë aŵerëhnélëndu, kabi acudëtarunëha ahnë asër a, gë vantiyehn vantëwu va,

<sup>10</sup> do cudarunëha ahnë ahasëk a. Ŵënu ḥa, ale ñahanëk a, kwëlëkwël nëmpëtëdëha mëntëlëni, gante njëtandëha paryi.

<sup>11</sup> Gaki, vëwonawasëwif|Sëwif ma vële wok vëyena wasëwif, vëlehácik|Háci do vële woyik vëhácina, vëhneh, vële wok vëhnégana, vëramp, vële ye afaya, bare Këris ye fop do hnë fop.

<sup>12</sup> Awa, ūuhnë, vahnë vële tëhnak, pacënëk, ḥahnëk Ŵënu ḥa, cùdaryin vintaŵary vipëbah kaŷéhnahn do iguk, ibana, ipérëna do g'íduñëna;

<sup>13</sup> mëkéhnéleryin do, ge ahnë kwéhnanëka aŷëntaŵ vile curandëha, tavéhnéleryin; had gante tavéhnëku Ahwëhn ki, ūuhnë fëna, diryin koyëna.

<sup>14</sup> Do kas, ḥahnéleryin: iñahn ḥa ye ile vëmënklehnëd paryi.

<sup>15</sup> Arabi yám va Këris ūa naŵ hnë vintaŵary hun hna; Ŵënu ḥa macëku hnë mbahn ndampo fo soje iÿi yám. Camehnéryindëna kwëlëkwël.

<sup>16</sup> Arabi unës Këris ūa ntëd fagant hun hnë fop uvetak lëŵu ūa: karanjéleryin do niraleryin gë vëýënta hun va g'ufëbah usery; yëwéhnéryina Ŵënu ḥa, gë fop sakahn hun ha, icamehn hun gë wahnëŵ wale ūatik hnë Vikerëh hna, gë wahnëŵ sali wasëvah, do gë wahnëŵ wale njëdaku lyir iña; yëwéhnéryina do cëmbéryina Ŵënu ḥa gë fop ntaŵary hun ḥa.

<sup>17</sup> Fop vile hodun ahnësu ma aliwu, diryin g'uŵac Ahwëhn a Yesu, asamehnatënduna Ŵënu ḥa Rëm ūa gë fere Yesu.

### Vankeya soje watere

<sup>18</sup> Vësëval, maŵéhnéryinéhni vësan hun, had gante tëfëka ka hn'ibëmënkel hun gë Ahwëhn hna.

<sup>19</sup> Vësan, ḥahnéryinéhni vësëval hun do antë ayapënanéhnuni.

<sup>20</sup> Vutah, maŵéhnéryinéhni hnë fop warëmun gë wahnëmun, wëli ile hnëjëdëha Ahwëhn a.

<sup>21</sup> Warëm, antë alavëndanuni vutah hun, g'antë tesani.

<sup>22</sup> Vëramp, maŵéhnéryinéhni hnë fop vële hwëhnëku va nkäl li. Dokunjéhnéryindënhni, hara gena had vële yékëlehnëd vahnë va nëjëhni gë vëhni ma kabi njékaderun, bare dokunjéhnéryindënhni gë vintaŵary vipacah kabi ntënënërunëha Ahwëhn a.

<sup>23</sup> Gante-wo nke doku hun ka, diryin g'intaŵary përen, had soje Ahwëhn a, hara gena soje vahnë,

<sup>24</sup> ayëtatu nuýadun Ahwëhn hna, had cos, intëŵ nte kwëtëhnékëhni bulunda Ŵën. Ale hwëhnékëfu ūa, Këris ye; umë ryokuñéhnëdun.

<sup>25</sup> Ale ruféhnak catëna ūa,acosahnëd soje rumpak lëŵu ūa, Ŵënu ḥa dëbëndëlehnëdilinhna vahnë va.

## Kolos 4

**1** Ŧuhnë, vēhwēhn vēramp, pēlaryinēhni vēramp hun va gante caték ka do gante cañék ka. Dēnkwtaryin ūhnë fēna kwēhnarunēha ale hwēhnēku ambin hna.

### Wanira

**2** Kahnëndaryin uyëfa hna; kwētëryin hakili hnë uyëfa hna do camehnëryina Ŧënu ña.

**3** Ndampo fo, yēfaryin fēna soje fu gante pidëtēhnahnëdëhëfu Ŧënu ña rënka ÿa danko fëyahñëfu viÿe vile soñik vëvaKëris va, soje ile sëdahnibù ÿi.

**4** Yēfaryin fëyahnu wapacék had gante tēfëka hnësu ka.

**5** Yasëryin gë yasery cape gë vële wok vëhwëtahnëlahna Këris; balëtahnëryin mpëd nte njëdaku Ŧënu ña.

**6** Arabi wanës hun ña ntapëhnaÿi kwëlëkwël g'uférën, nëj had ūanjiry liyik, do aholu idékwa ale-wo-le gante tēfëka ka.

### Simpaÿi rëkwa

**7** Tisik, aÿënta fu ale ÿahnik, aryokuñëhn do aramp Ahwëhn a ale hahnëndak, njëtëndanëdëhu fop soje mën a.

**8** Soje umë fayëryidëfuhu pëyawu bi hak nkobun do mbosëvosehnu.

**9** Onesim, aÿënta fu ahahnëndak do aÿahnik fu, lapëhnaryidëha; avë ÿal hun ye. Anjëtëndaÿehnëdënihu fop wante ryëcëtað ani ña.

**10** Arisëtarëk, ale sëdëlahnibüñ ÿa, nkaÿëryidëhu, tac gë Marëk, alintëra Barënabas. Tëkërun ahnuÿawu wayab soje Marëk: ge njirik ÿal hun hna, kacaryina g'aférën.

**11** Yesu, ale ūacëde Yusëtis, nkaÿëryiku fēna. Fagant vële ryokuñëd g'ami va sojelnaÿ Ŧënu|Inaÿ Ŧënu ña ña, vëhni fo ye wasëwif; vëhni mbosëvosehnëniho dus.

**12** Epafëras avë ÿalënta hun ÿa nkaÿëryiku; aÿi ayohal YesuKëris tavëdina uŵët uyëfa soje hun ÿa, danko awoñu vëÿawah, vële lafëk hn'ikwëtahn, vële ramahnëd paryi fop vile ñad Ŧën va.

**13** Ambësadëfuhu unji cedeya, dokuñëhnëdëhu dus, soje vële hwëtahnëk vëvë Lawodise do soje vëvë Iyerapolis.

**14** Lik, lawo fu ayen, do gë Demas nkaÿënihi.

**15** Gaÿëryinëhni vëÿënta fu vëvë Lawodise va do gë Nimëfa do bulunda ile varëpëlëd cery ntëñu hna soje iyëfa.

<sup>16</sup> Ge karanjérung aŋi kayëte, diryin fere karanj fëna hnë cery sali mbë Lawodise. Karanjëgëryin, ſyal hun hna, kayëte nte herëhnëbuhëhni vëvë Lawodise va.

<sup>17</sup> Pëyaryina Arësip kwët hakili hnë doku ile nuŷak hnë Ahwëhn hna, danko padënahn g'aférën.

<sup>18</sup> Ami, Pol, kerëhnëdëmu gë vák mën iŷi simpaŷi: Dënkwëtaryin vankënca mën va. Arabi Ÿënu ḥa ndëwaŵu.

## 1 Tesalonik

### 1 Tesalonik 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Ami Pol gë Silas do gë Timote herëhnéryidéhu, ūuhné vëvë cery sali vë Tesalonik le kwéhnék Ÿën Rëm ūa do gë Ahwéhn a YesuKéris : Arabi ipérëna gë ūam ūa nke gë ūuhné.

#### Ikwétahn vëvë Tesalonik

<sup>2</sup> Kwélékwl camehnédéfunéha Ÿënu ña soje hun fop ūa do njéfanéderun nte-wo-nte njéfadéfun ña.

<sup>3</sup> Ndénkwétadéfun kwélékwl haryénkw Ÿënu Rëm fu hna vaniyehn vante ūatik hn'ikwétahn hna, wadoku wante ūatik hn'iñahn hna do gë iduñéna nte ūatik hn'itamahn hun pab g'Ahwéhn fu YesuKéris.

<sup>4</sup> Vëýenta mën, vële ñahnék Ÿën, njétinék Ÿënu ña rëhnaku

<sup>5</sup> kabiWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën ña pëyayiluhna gë wanës ñi fo, bare gë fanka fa, g'lyir Ipacah ña do g'ikwétahn ipadah ña. Njétérur gante nkeho vankeya fu va fagant hun hna; soje uférén hun yeho.

<sup>6</sup> Ūuhné vërëfétalahn fu yerun do gë vërëfétalahn Ahwéhn a yerun; nuýarun wanës ña hnë wati horot hna, gë uhnatah ule ūatik hn'lyir Ipacah hna.

<sup>7</sup> Koyëna nkerun vële tefétalahnédéni vahnë vële hwétahnéka Kéris va Masedéwan hna gë Akayi hna.

<sup>8</sup> Ÿal hun hna wanës Ahwéhn a campik gena Masedéwan hna gë Akayi hna fo, bare ikwétahn hun Ÿënu ña njétik gante-wo-gante. Awa, balélëfuhna hnësëfu watac.

<sup>9</sup> Vahnë va fop tefétadéni gante kacarunéhëfuno ka ante njiryibuného Ÿal hun hna do gante tavérurého waravahn aryokunjéhnénduna umë ale ye Ÿën paryi,

<sup>10</sup> do ahnapénduna Aju ale ūatid g'ambin ūa. Ajë arac, umë ye, Yesu nte mbéhnéndanék Ÿën hnë vësém hna, do fehëtékëfu hn'ikitij Ÿën nte yejék ñi.

### 1 Tesalonik 2

#### Doku Pol Tesalonik hna

<sup>1</sup> Vëýenta mën, njétérur, ūuhné dën, ante njiryibuného Ÿal hun hna gelohna uhñefak këm!

<sup>2</sup> Njétérur, Filip hna korotehnibuného ten do njewédebuného rëkahnindéfu Ÿal hun hna. Bare Ÿënu ña njawénékëfuno wasakahn wa soje ahnéséhnahniwuWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën ña mama mëtaryandebuného dus.

<sup>3</sup> Ŧac ule ūacēbunēhēni vahnë va matina hn'idēnt, ma hnë vinahan vide wok pacēna, do yēkēlehñēdilēfuhna rokafuna ahnë!

<sup>4</sup> Hali! Gante ñad Ŧën ka nēsēdēfun. Ŧënu ḥa catahnëka gē fuhnë, umē hwētehnahnékëfu fēyahnëfu Wanës Wakasék ḥa. Yēkēlehñelēfuhna vahnë nējahnëhni gē fuhnë, Ŧënu ḥa nēja gē fuhnë ūadēfun, umē ale fēcētad walaŵary fu ūa.

<sup>5</sup> Njētērun kobëri dehnēlēfuhna wanës wapérén ahnēñēnahniŵu, do iñahn fu ḥa gelohna soje hnuŷahnëfu hnapul, Ŧënu ḥa sede ye.

<sup>6</sup> Yēkēlehñelēfuhna icēkwary ahnë, icēkwary hun ma icēkwary vēyēntaw.

<sup>7</sup> Kokēndēbuného arufiŵu ucankaf fu ḥa, fuhnë vēfayikKēris va, bare nējēnabuného fagant hun, had hnëm nte fabékëhni vutah vuntëŵu.

<sup>8</sup> Soje iñahn nte hwēhnabun ūal hun hna, kahnëndabuného, gena ayēdayiwu Wanës Wakasék Ŧënu ḥa fo, ayēdayiwu fëna vintaŵary fu va. Ha, iñahn dëw fu soje hun ḥa nkwenako dus!

<sup>9</sup> Vēyēnta mën, ndenkwtadun doku ūakah fu ūa gē ambér fu ḥa. Ndokunjēdēfuného g'umēd gē g'anent, soje antë yefu warib hun ga karanjēderuného Wanës Wakasék Ŧënu ḥa.

<sup>10</sup> Nkeya catah do caňah hwēhnabuného hnë ūuhnë vēle hwētahnék hna. Ñoñ gena ile hodebun hnirayifu, wasede warac yerun do Ŧënu ḥa fëna sede ye.

<sup>11</sup> Njētērun fëna, (ale-wo-le hnë ūuhnë) ntiyiruného ndampo fo gante nked rēm gē vutah vuntëŵu ka.

<sup>12</sup> Kamënaŷehnirun do njawënaŷehnirun, tēyirun gē fanka ayewu gante ñad Ŧën ka umē ale ūacēdēhu hn'lñaŵ dëŵu do gē hnëicëmb|lcëmb dëŵu hna.

<sup>13</sup> Do fëna, soje rac samehnēdēfunéha Ŧënu ḥa kwëlékwël soje iyin: ante karanjideruného wanës Ŧënu ḥa, nēpaduného do had wanës Ŧën mawëruného; mawélunohna had wanës vahnë. Ha, paryi nke Ŧën hna matik do ndokunjēd hnë ūuhnë, vēle hwētahnék vi.

<sup>14</sup> Ha, vēyēnta mën, tēfētalahnërunēhēni vēvē vacery sali Yuđe va, vēle kwēhnék Ŧën hwētahnék Yesu Kēris va. Vahnë vēvē nkal hun va korotehnënihi, had gante korotehnënihëhniwasëwif|Sëwif ūa vēvē vacery sali vatac.

<sup>15</sup> Wasëwif ūi ryawëka Ahwëhn a Yesu gëwakila|Kila ḥa, do fuhnë korotehnënihëfu. Vēlidina ile hnënjēdēha Ŧënu ḥa do vēyēw vahnë va fop nkeni,

<sup>16</sup> kabi memaŷehnēdēnihëfu antë hnësëhnëfuni vēle wok vēyena wasëwif va wante fehëtëdëhëhni ḥa. Koyëna padënëja padënëdëni wameh wante ntidëniho kobëri ḥa. Bare ntavah Ŧënu ḥa tēk njohahnëhni.

## Iña Pol mbok nuhni vëvë Tesalonik

<sup>17</sup> Vëýenta mën, ge fuhnë ye, tefékawo aravëtayiwu fampëd; paryi nke goyilénéhna nulénden, bare wasakahn fu hna tavélilénéhna! Pérékëfu dús gë ūhnë do ntibun fop soje avok ahnuhahniwu.

<sup>18</sup> Awa pëhnabuného yiryifu ayékijiwu, do ami dënk Pol, pëhnabuho wahwënta wayabah, bare Sintani|Sintanimemaýehnökëfu.

<sup>19</sup> Ye ye itamahn fu ña, uhnatah fu ūa, dahëse imék idëw fu ña ge gena ūhnë? Do soje hun ÿa cëkwadëfun haryénkw Ahwëhn fu Yesu ge mbokajék.

<sup>20</sup> Ha, ūhnë yeicëmb|lcëmb fu ña g'uhnatah fu ūa.

### 1 Tesalonik 3

<sup>1</sup> Soje rac ye, kabi cilëtabuného napi ña, umë cañahnökëfu wofu fuhnë fo Aten hna,

<sup>2</sup> do cañeteryibunéha Timote, aÿënta fu ÿa do ye aryokuñënta Ÿën hn'ikaran vahnë Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën Këris ña. Payëryibunéha soje njaŵënaýehnu do kamënaýehnu hn'ikwëtahn hun hna,

<sup>3</sup> soje antë ahnë cilëta horot ile liderun ÿa. Njëtérerun ūhnë dënk, iÿi sifa horot tefékä nkefu.

<sup>4</sup> Ante nkebuného ÿal hun ña pëyayiruného nuýaden wahorot wasankaf, do umë yehu, njëtérerun dús.

<sup>5</sup> Soje rac fayëryibuha Timote, kabi cilëtabuho nap iña, njiryi pëcëtaj soje ikwëtahn hun ña. Ntakëkoôwo Sintani njékéhnahnu do doku sankaf fu ÿa fop nke nafa këm.

<sup>6</sup> Tame Timote mbokajék, tefétanékëfuwanës wakasék|Wanës Wakasék Ÿënwanéñah soje ikwëtahn hun ña g'injahn hun ña. Ntehnökëfu wapérën ryenkwtadunéhëfu do pérëku gë fuhnë had gante pérékëfu gë ūhnë ka.

<sup>7</sup> Soje rac ye, vëýënta fu, hnë uryëñah fu hna fop gë horot fu ūa, ikwëtahn hun ña kamënaýehnökëfu.

<sup>8</sup> Tame tisékëfu kabi nkorun ahambënatu Ahwëhn hna.

<sup>9</sup> Hak ga tefékëfu samehnëfuna Ÿënu ña, soje uhnatah sankaf ule yëdadunéhëfu haryénkw lëwu ÿi?

<sup>10</sup> G'umëd gë g'anent njëfadëfunéha gë idëñan soje maŵeryanëfu mbok nulin do fadënëfu ile wojék hn'ikwëtahn hun hna.

<sup>11</sup> Arabi Ÿënu ña umë dënk, Rëm fu ÿa, gë Ahwëhn fu Yesu pidëtëhnënihëfu nkañ ña pañ gë ÿal hun!

<sup>12</sup> Arabi Ahwëhn a nkwënëndu injahnél hun ña hafo kob do g'injahn vahnë fop ña, gante nke injahn nte hwëhnabun soje hun ña.

<sup>13</sup> Arabi njaŵën koyëna wasakahn hun ūa hnë icat nte wok kwëhnana ile hniraderun haryénkw Ÿën Rëm fu ÿa, hnë fac le mbokahnid Ahwëhn fu ÿa Yesu gë fop vëlëwu va!

## 1 Tesalonik 4

### Ankeya nte ñad Ŵën

<sup>1</sup> Awa koyëna, vëýënta fu, ñëñarun hnë fuhnë ankeya nte rëfëka ahwëhnawu nëñahna Ŵënu ña gë ūuhnë. Do tac dënk hwëhnarun. Bare tëyëderun do nkabëderun, g'uŵac Ahwëhn a Yesu, yíryin haryënkw fo!

<sup>2</sup> Kabi njëterun siyab ule yabirun Ahwëhn Yesu hna matik.

<sup>3</sup> Ile ñad Ŵën ÿa, rac ye: ayehahnu vëfacah do ahehawu fop ndakëntal meh ña.

<sup>4</sup> Ale-wo-le hnë ūuhnë njët mënkw mbahn dëŵu ña hn'ufacah, do hn'untënah.

<sup>5</sup> Ant'aŵawu iña meh ña mëku, had vële wok vëytëlahna Ŵën vi.

<sup>6</sup> Hnë waŋi, ahnë tefelahna nti ile ūenëdëha aÿëntaŵu ale hwëtahnëka Ŵën, ma tokahna. Tékëbun ahnësëhniwu do pëyayirun g'aférén: Ahwëhn a korotehnëdëhëhni vële lid rac va.

<sup>7</sup> Ŵënu ña macëlefuhna soje ndëkarënden g'ale-wo-ale, bare soje nkeyin vëfacah macëkëfu.

<sup>8</sup> Soje rac ye, ale ūëýëk iŋi gab ña, gena ahnë ñwëýëhnëk, Ŵënu ña ñwëýëhnëk, umë ale yëdadëhu lýir Ipacah ña.

<sup>9</sup> Soje iñahnél ña vëýënta mën, baléluhna aherëhniwu, kabi Ŵënu ña ñanjëndëku gante ñahnélëdun ka.

<sup>10</sup> Ha, iñahn tac ye nte rufahnëdun hnë vëvë Masedëwan va fop, vële hwëtahnëka Ŵën. Bare vëýënta fu, kamënaÿehnëderun aliwu ntëbi koyëna.

<sup>11</sup> Yëkëlehñeryindën ayewu yam, pabëryin wadëwun fo do arokëndu ñacëñac hun ña fo, had gante ntehnirunëho ka.

<sup>12</sup> Koyëna vële wok vëhwëtahnëlahna Ŵën va ntënënëdëni nkeya hun ña, do kat antë aramahnuni vëýënta hun.

### Ibëhn vësëm gë fac Ahwëhn a

<sup>13</sup> Vëýënta fu, ñadëfun ayëtu toña ÿa soje vële sëmëk va, soje antë ahwëhnawu yiŵëhnah gë vëýëntaŵ ki vële wok vëramahnëna vi.

<sup>14</sup> Age kwëtahnëbun Yesu cëmëko do mbëhn, kwëtahnëbun fëna Ŵënu ña mbarëdëhëhni gë Yesu fop vële hwëtahnëdëha do cëmatëni va.

<sup>15</sup> Wëlin wante fëyaderun ye wanës wante karanjëkëhniwo Ahwëhn ña vahnë va: vële yeyinëk vi wod vësëmëna mbokahnind Ahwëhn a, vëryënkwëhnëdilëhnhina vële sëmëk va.

<sup>16</sup> Fac rac, cëlid Ahwëhn a umë ndënkw g'ambin, gë kopa le ūacëd, gë kopa asankaf wamëleka, do gë kopa lënkw Ůen ūa. Vële sëmëk g'ikwëtahnKëris va ryënkwëd mbëhnëni.

<sup>17</sup> Tac fuhnë vële woyinëk cëmilënëhna wati rac va, nufëdenëhëfu gë vëhni hnë vëñjar njiyin pankëlin g'Ahwëhn a g'ambin, do koyëna g'Ahwëhn a nkeden kwëlëkwël.

<sup>18</sup> Awa ale-wo-le kamënaÿehna aÿëntawu ūa gë wanji wanës.

## 1 Tesalonik 5

### Ikwët hakili hn'inap Ahwëhn hna

<sup>1</sup> Vëÿenta fu, soje yamani ūa gë wati ūa, baléluhna aherëhniwu.

<sup>2</sup> Njëtërun wapacëk ūuhnë dënк fac Ahwëhn a tëkid had gante tëkid ale ūa g'umëd.

<sup>3</sup> Ge vahnë va ntéhnëdëni: «Fop yam fo ye, ntakah gena!» Awa hnë wati rac ile vëvehnëdëhëhni ūa nañëtëdëhëhni had lav donk hnag asëval, do la aryampo kodina peh.

<sup>4</sup> Bare ūuhnë, vëÿenta mën, geluhna hn'umëhwëry hna, do iÿi fac kodina nañëtu had ale.

<sup>5</sup> Ūuhnë fop vutah humpen yerun, vutah fac. Gena umëd hwëhnëkëfu, ma umëhwëry.

<sup>6</sup> Awa antë ndakin wakwëd had gë vëÿentaŵ ki, bare ñesënëfu do kwëtin hakili.

<sup>7</sup> Vële ryakëd wakwëd va, g'umëd ga ndakëdëni do vële ryëwëd va, g'umëd ga ndëwëdëni.

<sup>8</sup> Bare fuhnë, vëvë g'anent vi, kwëtënëfu hakili: cudanëfu g'ikwëtahn ña do g'ïñahn ña had gë viÿi viwëta, do g'apënkw mëta nte ye itamahn ipeh iña.

<sup>9</sup> Ůenu ña tëhnalëfuhna nuÿayin ntavah ntëwu ña, bare nuÿayin ipeh iña gë Ahwëhn fu ūa YesuKëris.

<sup>10</sup> Soje fu ūa cëmëk Këris nkehahnin gë umë, sëminëk cëmilënëhna.

<sup>11</sup> Awa, kamënaÿehnëlëryindën do yáwënlëryin hn'ikwëtahn hna, had gante rëkërun alindu ki dënк.

### Siyab rëkwa gë simpaÿi

<sup>12</sup> Vëÿenta fu, tëyëderun wanji: dënënëryinëhni vële ryokunjëd, vële vërad dus soje hun, vële yekadëhu do yabëdëhu hn'ibëmënkël hun g'Ahwëhn.

<sup>13</sup> Dënënëryinëhni dus do aÿanduni dus soje doku le ntidëni ūa. Geryin yam yëbëlan hun.

<sup>14</sup> Vëÿënta fu, mbokëderun aŵuntayiwu iÿin: niraryindënëhni vële hëmak va. Kamënaÿehnëryindënëhni vële yamëk va, ðemaryindënëhni vële nkok yâbëna fanka hn'ikwëtahn va, dûñënanëhnëryindënëhni vahnë va fop.

<sup>15</sup> Kwëtëryin hakili, antë ahnë nkwcaga ale lika uweh! Yëkëlehñëryindën kwëlëkwël alindu férén, yëbëlan hun do gë vahnë va fop.

<sup>16</sup> Geryin kwëlëkwël hn'uhnatah hna.

<sup>17</sup> Yëfaryindëna Wënu ña kwëlëkwël.

<sup>18</sup> Camehnëryindëna fale-wo-fale fa. Rac ye le napëd hnë wuhñë vële vëmënkëlëk hnë YesuKëris va.

<sup>19</sup> Ant'aŵemaÿehnuna lyir Ipacah doku lëwu hna;

<sup>20</sup> ant'ayafu wanës wakila ña.

<sup>21</sup> Pëcëtaryin fop watac do kwëtaryin ile férénak ÿa;

<sup>22</sup> keharyin wëh-wo-wëh.

<sup>23</sup> Arabi Wënu hwëhn ýam ýa nti ayewu vële padëk ufakah; arabi hakili hun ýa gë ntawary hun ña do gë vimbahn hun va nko pad, hara kwëhnana ile nirande hafo hnë fac le njijëd Ahwëhn fu Yesu Këris hna.

<sup>24</sup> Wëen le wacëku ýa kahnëndak: ntid rac.

<sup>25</sup> Vëÿënta fu, wuhñë fëna yëfanëhnëryindënëfu.

<sup>26</sup> Gaÿëryinëhni vële hwëtahnëka Yesu va g'iñahn nte rufande vëÿënta hna.

<sup>27</sup> Tëyëdëmu g'uŵac Ahwëhn a, arabi anji kayëte karanjëhnini fop vëÿënta fu va.

<sup>28</sup> Arabi ipérëna Ahwëhn fu Yesu Këris ña nke gë wuhñë!

## 2 Tesalonik

### **2 Tesalonik 1**

#### **Simpaŷi**

<sup>1</sup> Ami Pol gë Silëve do gë Timote herëhnëryidëhu, ūuhnë vëvë cery sali vë Tesalonik le kwëhnëk Ŵën Rëm fu ūa do gë Ahwëhn a YesuKëris.

<sup>2</sup> Arabi Ŵënu ḥa Rëm fu ūa do gë Ahwëhn a Yesu Këris njëdënihu ipérëna gë ūam ūa!

#### **Ahwëhn a njijëd kitij duniŷa ūi**

<sup>3</sup> Vëýënta fu, tefékëfu samehnëndëfuna kwëlékwël Ŵënu ḥa soje hun. Umë sajah ye, kabi ikwëtahn hun ḥa nayıja nayëd, do iñahnél nte hwëhnarun ḥa gwëna ḥa nkwenad.

<sup>4</sup> Soje rac, cëkwaryëderun hnë vacery sali vakaŵary vëmba Ŵën hna. Ha, njaŵenërun do kwëtarun ikwëtahn hun ḥa la gante korotehnëderun ki do duñenadun hnë vambër vasiyamah.

<sup>5</sup> Vëyin fop fëhnëtanëd kiti Ŵënu ḥa satah ye, gante nuhanderun had vële teféklnaŵ Ŵënu|lnaŵ Ŵënu ḥa ḥa, soje rac horotahnëdun.

<sup>6</sup> Paryi nke, Ŵënu ḥa caték: horot cosëdëhëhni vële horotehnëdëhu va

<sup>7</sup> do njinëgehnëdëhu ūuhnë vële horotëd vi, do fuhnë fëna. Watac nked ge Ahwëhn a Yesu matini g'ambin gë wamëleka wadëŵu wakwëhn fanka ḥa;

<sup>8</sup> hnë fagant hwëdëh hucankaf njijëd, do pinijëdëhëhni vële wok vëyetëdilahna Ŵën va do wok vëŵawëhnëdinaWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën Ahwëhn fu Yesu ḥa.

<sup>9</sup> Ibëv kwëlékwël ḥa yed icos dëŵ hni ḥa gë ḥawëta Ahwëhn ḥa do gë ḥawëtaicëmb|lcëmb fanka falëŵu fa,

<sup>10</sup> ge njijëk hnë fac rac soje cëmbëniha do naŷenëniha vële kwëhnëk do hwëtahnëka umë va. Ūuhnë dënк gë vëhni nkentëderun, kabi kwëtahnërun wante rëfëtanëhnirun ḥa.

<sup>11</sup> Soje rac ye, yinëgadilëfuhna iyëfan hun ḥa. Njëfadëfunëha Ŵën fu ḥa gante ntihandëhu vële tefék uŵac lëŵu ūwa ile macëku. Njëfadëfunëha arabi, gë fanka falëŵu fa, ndemawu aliwu fop iña përen ḥa gë fop ntiyehn nte ūatik hn'ikwëtahn hna.

<sup>12</sup> Koyëna, uŵac Ahwëhn fu ūa Yesu ntënënëde soje hun ūa do ūuhnë ntënënëderun soje lëŵu ūa gante nke ipérëna Ŵën fu gë Ahwëhn a YesuKëris.

### **2 Tesalonik 2**

#### **Ile ryenkwëhnidëha iboka Ahwëhn a**

<sup>1</sup> Awa, vëÿënta fu, soje iboka Ahwëhn fu ÿa YesuKëris, g'ibarël fu darel lëwu, muntaderun:

<sup>2</sup> ge ahnë ntehnëku fac Ahwëhn a tækik, nt'aŵawu ahnë mpaÿëmpaÿehn wahakili hun ūa ma ntakënawu gë wante ūatik hn'iýir ma hnë wanës ma hnë kayëte, lakënde ntehnëhni ÿal fu matik.

<sup>3</sup> Antë aŵawu ahnë tokawu gë sifa wamér-wo; kabi ani gë têkahnind ÿa afo iyahëta cancaf Ŵënu ña nke ten do Ayapah a tufëhnad, Ajë ibëv ña,

<sup>4</sup> ale humad ntehn umë lëbék fop ile ūacik ūen ÿa ma sëmbëde ÿa. Ndékënad dënk umë ntaña hnëAcery Ŵën Cankaf|Cery Ŵën Cankaf hna mëca ntehn umë ye Ŵënu ña.

<sup>5</sup> Dënkwtadiluhna bi nësëhnëmuno wañi ante nkobuho hnë ūuhnë ña?

<sup>6</sup> Do tame njëterun dus ile ūemaÿehnëka gante nkod tufëhnana hafo ge tékëk wati le hahnëndik ÿa.

<sup>7</sup> Fanka Ayapah le soŵak ÿa doku ÿa nkehahnëk; bare ale ūemaÿehnëka ÿa nkod memaÿehn hafo ge cähëtik.

<sup>8</sup> Awa, Ayapah a tufëhnad, umë ale ndawëd Ahwëhn a Yesu gë sël ūës lëwu ÿa, g'icëmb nte lapéhnajëka iték dë̄wu ña.

<sup>9</sup> FankaSintani|Sintani fa yiyeñnidëha Ayapah a Mbëvehnëdëha; tufahnëd vantiya vante-wo-vante vakwëhn fanka, viýë vifëmpëhnahnah gë wëdahëse soje tokahnëhni vahnë va.

<sup>10</sup> Gë sifa vankeya vameh va fop, tokadëhëhni vële sëvëd va. Cëvëdëni kabi vëhacana iñahn toña le fehëtakëndëhëhni ÿa.

<sup>11</sup> Soje rac, Ŵënu ña njëdanahnikëhni fanka fale rokad, umë feñëdëhëhni kwëtahnëni wamér ña.

<sup>12</sup> Awa, fop vële wok vëhwëtahnëna toña va, bare ÿad wameh va, kitinjëdeni menëni.

### Iyaw hn'ikwëtahn

<sup>13</sup> Vëÿënta fu, ge fuhnë ye, tefékëfu samehnëndëfuna kwëlëkwël Ŵënu ña soje hun ÿa, ūuhnë vële ñahnëk Ahwëhn. Ŵënu ña têhnaku ayewu vëryënkwëryënkw vële fehëtëde gë Iyir nte facënëd do gë ikwëtahn hnë toña hna.

<sup>14</sup> Ŵënu ña macëku hn'iñi peh gëWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵënwante harañirun ña; soje ahnuÿahnuicëmb|Icëmb Ahwëhn fu YesuKëris.

<sup>15</sup> Awa, vëÿënta fu, yawañaryin do kwëtaryin ikarañ nte harañirun gë wanës ña ma gë wante herëhnirun ña.

<sup>16</sup> Arabi Ahwéhn fu ſa Yesu Kéris umë dënk do gë Ŧënu ña Rëm fu ſa ale ſahnékéfu do yéðakéfu g'ipérëna dëñu ña, ikamënaÿehn nte wok pudina do g'itamahn gwamah ſoje ile pérénak,

<sup>17</sup> njawénayehn wasakahn wa do njédawu fanka aholahnu alindu do ahnéséndu kwélékwl ile nëfak.

## 2 Tesalonik 3

### Pol tèyéed wayëfa

<sup>1</sup> Awa vëýënta fu, watékwala ña, yéfanéhnëryindënëfu, ſoje wanës Ahwéhn ña camp ñap do nténëni, had gante nkeho hnë ūhnë ki.

<sup>2</sup> Yéfaryindëna fëna Ŧënu ña pehëtëfu gë vahnë vëwëh do gë viyapah va, kabi gena vahnë va fop ūwëd kwétahnëni.

<sup>3</sup> Bare Ahwéhn a kahnëndak. Njawénédëhu do keryédéhuna Aweh.

<sup>4</sup> Wëlin itamahn nte hwéhnabun hn'Ahwéhn hna ſoje ūhnë: ntidun le lehnirun ſa do nkorun alindu.

<sup>5</sup> Arabi Ahwéhn a pabary wasakahn hun wa g'injahn Ŧënu ña do g'iduñëna nte njédahnëdKéris ña.

### Imac dokuña had Pol

<sup>6</sup> Vëýënta fu, ntehnëderun, g'uŵac Ahwéhn fu ſa YesuKéris, njawéttaryinëhni fop vëýënta fu vële hëmak va do hwéhnak nkeya nte wok tefélëna gë ikaran nte haranëbunëhëhni ña.

<sup>7</sup> Ūhnë njétérun dus gante teféku aréftalahnunëfu ka: këmalëfunohna ante nkebunëho gë ūhnë ña;

<sup>8</sup> ahnë-wo muntalëfunawohna ile rokëdëfun, bare hnë horot hna do gë hn'ambér hna, g'umëd gë g'anent, ndokunjëbun ſoje antë yefu idib ahnë hnë ūhnë.

<sup>9</sup> Age ntibun wañi, gena kabi tefélëfuhna aryemawunëfu, bare ntibun koyëna aharanahniwu nkeya nte rëfëku aréftalahnëndu.

<sup>10</sup> Ha, ante nkebunëho ſal hun ña, ntehnirunëho: «Ale wok ñadina ndokuñ ſa tefélahna tok fëna.»

<sup>11</sup> Ntehnëdëfun wañi kabi nkwydyedëfun ga nësëde, nkeni hnë ūhnë vëhëmak, ñoñ vëlidina ge gena le wok gena wadëw hni.

<sup>12</sup> Vële ye koyëna va, ntehnëdëfunëhëhni do kamënaÿendëfunëhëhni g'uŵac Ahwéhn Yesu Kéris: teféka ndokuñëndëni yam do tokëndëni ñacënjac ntëw hni ña.

<sup>13</sup> Bare ūhnë, vëýënta mën, antë njambu uli uférën wa.

<sup>14</sup> Age ahnë ñwëÿék wante herëbun hn'anji kayëte ña, kamahnëryina do aÿaŵëtawuna, soñe cëfëhnahna.

<sup>15</sup> Antë aliwuna aÿeŵ, bare ahnirawuna had aÿënta hun.

### Iyëfa gë simpaŷi

<sup>16</sup> Arabi Ahwëhn yam ſa, njëdëndu umë dënк kerëhnëryidëmu iÿi simpaŷi. Aki kerëdëfu ſac mën ge puhnabu vëkayëte mën va fop do aki nke kerëh mën.

<sup>17</sup> Ami Pol, gë wëbák mën ña dënк kerëhnëryidëmu iÿi simpaŷi. Aki kerëdëfu ſac mën ge puhnabu vëkayëte mën va fop do aki nke kerëh mën.

<sup>18</sup> Arabi ipérëna Ahwëhn fu ſa YesuKëris nke gë ſuahnë fop!

## 1 Timote

### 1 Timote 1

**1-2** Timote, ami Pol heréhneryidéhi. Wënu ḥa Afehët fu ūa gë Yesu Kérис itamahn dëw fu ḥa vëhni lehnëko yewuafayik|Afayik Yesu Kérис ūa do wëjë ye fatah mën paryi hnë ikwëtahn hna. Arabi Wën Rëm ūa gë Yesu Kérис Ahwëhn fu ūa njëdënihi ipérëna, ikaÿehnahn gë yám ūa!

**Kwëtëryin hakili gë vële haranjëdëhëhni vahnë wamér va**

**3** Gory Efes hna, had gante ntehnëmino ani gë yihahneryindu gë Masedëwan ka, kabi nkeni hnam vële haranjëdëhëhni vahnë wamér ḥa; dehneryihni tavëni.

**4** Dehneryihni tavëni itëfëta wëhnantul wahwëhn nafa këm g'idëkw vimbaÿ vacërakélo vële wok vëfudina. Umë gwajëtél fo njojëd, yíryeryëdina gë ikaranj Wën ile liyad hn'ikwëtahn hna.

**5** Ge ntehnëmi ali koyëna soje naÿeni iña nte wëatik hnë sakahn facah hna gë inahan ipérën do g'ikwëtahn paryi ye.

**6** Vëryampo tavëni nkaŵ tac do tëfëni vankwajëla vakwëhn nafa këm.

**7** Vëharanj sariya Wën ñadëni nkeni, bare vëyetëna ile nësëdëni ūa, vëyetëna fëna iñë ile njawënëni paryi ūi.

**8** Ha, njëtëbunsariya|Sariya ūa pérénak, ge ntiyinék gante tëfëka ka.

**9** Tëfëka njëti iýin: sariya ūa gena vësatah linëhnik. Soje vële wok vëwawëhnëdina gë vële wok vëlénénëdina sariya ūa, vële wok vëhwëhnana ikwëtahn gë vële wënenëd va, vële wok vëlénénëdilahna Wën gë vile facëk va, vële ryaŵëdëhëhni warëm hni ma wahnëm hni, vëryaw vahnë vëhaŵary fëna, **10** vële lid ndakéntal nte ñewëk Wën gë vësan vële ryakëd gë vësanëntahni, vële wafëdëhëhni vëramp, vële wëred, vële ye wasede hnë wamér do gë fop vële hwëhnak nkeya meh, vile hnëmpélék gë ikaranj catah ḥa linëhnik.

**11** Ikaranj tac tefélék gë Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën wante hwëtehninanibu, wante wëatik hnë Wën hunte lënënik, hunte sëmbik.

**Icamehn soje ipérëna Wën**

**12** Camehnëbuha YesuKéris Ahwëhn fu ūa, umë ale yëdako fanka fa: ha, Ahwëhn a nuko kahnëndabu, umë tèhnako liwu doku lëwü ūa,

**13** mama nkehahnëbuho kobëri ḥa aÿeŵ alëwü, ahorotehn do ayaph. Bare kaÿehnahnëkawo g'ami, kabi kwëtahnélëwawohna do yëtélëwohna ile lidëfuho ūa.

**14** Ha, ipérëna Ahwëhn fu ḥa njabékowo, nuÿabuho ikwëtahn ḥa do gë iñahn nte hwëhnayinék, vankinék gë Yesu Kéris.

**15** Wëlin wanës toña wante rëfëka kacahnini vahnë fop: Yesu Kéris njijék duniýa li soje pehëtëhni vëwen. Do ami aŵen asankaf yebu.

**16** Bare wëli soje ile kaÿehnahnëka g'ami: Yesu Kéris waŵëk tufahn hn'ami, aŵen asankaf a, iduñëna ipadah idëwü ḥa. Koyëna dahëse iduñëna dëwü yebu soje vële hwëtahnëdëha va, gante nuÿahnëdëni uwám usér wa.

<sup>17</sup> Arabi untënah gëicëmb|lcëmb nke g'ahnaŵ avë kantëm, gë Ŵën hunte wok cëmëdina, hunte wok nudena, hunte wok mëntëlëntina, dol gë kantëm! Amina.

<sup>18</sup> Timote, ajë mën, ntehnëmi ali fop wanës watac wante hwëtehnahnëmi, rëfélék gë wanës wante fëyahniko kobëri ḥa soje lëw hu ū. Wanji wanës njaŵenëdëhi do kodu aŵët uŵët férën ū;

<sup>19</sup> kwëtary ikwëtahn hu ḥa do g'inahan ipérën hu ḥa. Vëryampo tavëni watac do koyëna pérékanëni ikwëtahn dëw hni ḥa.

<sup>20</sup> Hnë vahnë vërac nkentiniho Imene gë Alekësandër; vëhni njëdahnëbuhëhni gëSintani|Sintani. Koyëna, ñëñadëni antë mbok njeŵeniha Ŵënu ḥa.

## 1 Timote 2

### Ikaraj soje iyëfa

<sup>1</sup> Awa ryenkwyeryènkw ū ten, ntehnëmu aŵuntanduna Ŵënu ḥa, ayëfanduna, ahëlanduna soje vëýënta hun va do asamehnënduna soje vahnë va fop.

<sup>2</sup> Tëfëka ayëfanëhnënduni vële hnaŵék gë fop vësankaf va gante nkohahnëden ūam, tana këm, kahnëndahnin hnë Ŵën gë njasa ntënah.

<sup>3</sup> Irac ye ile férénak do hnënjëdëha Ŵënu ḥa, Afehët fu,

<sup>4</sup> ale ūad vahnë va fop pehëtini do njëtëntini toña ū.

<sup>5</sup> Ha, Ŵën hudampo fo ye, do fëna aryampo fo ye yëbëlan Ŵënu ḥa gë vahnë va: asan ye, YesuKëris,

<sup>6</sup> umë ale yëdahnëk ntaŵary dëwu had icos soje pehëtëhni vahnë va fop. Rac ye ucedeya nte liyiko wati le pëhnayiko hna

<sup>7</sup> do soje rac, Ŵënu ḥa hahnëndëko had afeyahn gëafayik|Afayik haranjëndëwuhni, vële wok vëyena wasëwif, ikwëtahn ḥa gë toña ū. Toña ūa nësëdëfu, mëräda.

<sup>8</sup> Awa ñadëfu vësan va fop njëfandëni gante-wo-gante, njelëndëni wëbák wapacah g'ambin, ntavah këm gë sonko këm.

### Ikaraj soje vësëval hnë cery sali

<sup>9</sup> Koyëna soje vësëval va fëna, ñadëfu cudandëni gante canjëk ka, hara vëryëcëtahnëna, tefélahna ntiyandëni viyi soje tuféhnahnëndëni. Antë ndaŷëndeni vandaŷa vantakah, do antë kayëtandëni gë sanu, ma wanjere, ma viyi vile hambëka ntaŵ.

<sup>10</sup> Bare tefëka tufahnëndëni iyiv dëw hni ḥa hnë vaniyehn vapërën gante canjëkëhni vësëval vële lehnëd Ŵën tefalëdëni.

<sup>11</sup> Asëval a tefëka ñëñand ūam fo do gë imawëhn padah.

<sup>12</sup> Maŵeryanélëwahna asëval karanja, ma mëka asan; tefëka ñëw ūam.

<sup>13</sup> Kabi Adam ryënkwiko ñahani, tac Ev.

<sup>14</sup> Do fëna gena Adam tokako Sintani, bare asëval a yeho, afo nti ile mbañëko Ÿënu ña.

<sup>15</sup> Bare pehëtëde hn'uhnag hna, ge njawënëk ikwëtahn ña, gë iña ña, g'ufacah ña, ge ntid' g'useryah.

## 1 Timote 3

### Vësankaf cery sali

<sup>1</sup> Wëlin wanës toña: ge ahnë njékëlehnëd nke avë karyënkw cery sali, doku férën ye ile njékëlehnëd ÿi.

<sup>2</sup> Awa umë tefëka nke ahnë asatah, nke asan asëval aryampo fo, ale félak nkaf ntëwu do seryëk, ale lënënëde, holëk kaca vahnë do hod karanjëhni vahnë.

<sup>3</sup> Tefëlahna nke aryëw ma ale wëtëntëde bare tefëka nke ale nkukëk sakahn do wok yékëlehnëdina sonko; antë ñahn dëcët koryi.

<sup>4</sup> Tefëka nke ale holëk mënkw tere lëwu ÿa do mënkwëhni vutah vuntëwu hn'imawëhn, g'untënah fop.

<sup>5</sup> Age ahnë a kodina mënkw tere lëwu ÿa dënk, hak kod pab cery sali Ÿënu ña?

<sup>6</sup> Tefëlahna nke ale hwëtahnëk takan, soje antë pëba inaÿëna do njo hn'ikitin tac fo gëSintani|Sintani.

<sup>7</sup> Tefëka kwëhna untënah gë vële wok vëyentina cery sali soje antë njafini do antë njoni hnë warënd Sintani hna.

### Vëyohal cery sali

<sup>8</sup> Vëyohal hnë cery sali va fëna tefékëhni nkeni vësan vële lënënik do wok vëhwëhnana wanës waki. Tefëlehnhna dëcëtandëni uñen ña ma njékëlehnëndëni koryi gë wafere wañeh ña fop.

<sup>9</sup> Tefékëhni vahnë vërac kwëtani, gë hakili facah, toña le yëtëndanik hn'ikwëtahn hna.

<sup>10</sup> Tefëka pëcëtayi fëna wapacëk soje njëtahni bi vëhwëhnana ile nirandeni, tac kodëni nkeni vëyohal cery sali.

<sup>11</sup> Vësëval va fëna tefékëhni nkeni vële lënënik do tefëlahna nëwëndënihëhni viÿëntahni, vële yëtëk nkaf ntëw hni do hahnëndak hn'ile-wo-le hna.

<sup>12</sup> Vëyohal cery sali va tefékëhni ale-wo-le nke asan asëval aryampo fo do tefékëhni nkeni vële holëk mënkw vutah vuntëw hni va gë tere lëw hni ÿa.

<sup>13</sup> Vële lid g'aférén doku lëw hni hnë cery sali hna ntënënëdeni do nuýadëni itama cancaf hn'ikwétahn nte ye hnë YesuKëris.

### Gante naýék ikwétahn ka

<sup>14</sup> Kerëndidëmi wañi, mama nahandëbu yiryiwu yékiyi hara biýëna.

<sup>15</sup> Koyëna, ge yínkaryila, njëtëdu gante teféka nke njasa hu ña hnë tere Ŵën hna. Iýi tere, cery sali mba Ŵën paryi ye nte hagëtëd do famëtëd toña ÿä.

<sup>16</sup> Ha, pacëk, ufëmpëhnah ile yëtik hn'ikwétahn hna naýék: Tufëhnako hn'imbahn, tufëhnako asatah g'lyir, nuniha wamëleka ña, pëyahniko hnë vële wok vëyena wasëwif, kwétahniko duniÿa li, do kayëndiko ÿan geicëmb|lcëmb.

## 1 Timote 4

### Vëharan wamër

<sup>1</sup> Iyir ña nësék wapacék: hnë vampëd vatékwa hna, vëryampo tavëdëni ikwétahn ña.Wayne|Yine wade rokadëhëhni tefëdëni gë ikaran nte wåtik hnë Sintani.

<sup>2</sup> Vahnë vële hurubak, vëwër, vële yëtëdu vintaŵary vidëw hni va gona këncëtëlehnënd yivah gë weh, wenehnëdëhëhni gë wanës wadëw hni ña.

<sup>3</sup> Mbañëndënihëhni vahnë va antë ñélélëndëni, do antë tokëndëni viÿë viryampo. Bare Ŵënu ña ye ale lik a vëÿin fop soñe vële hwétahnëk, yëtëk toña va, tokëdëni camehnatëndëniha Ŵënu ña.

<sup>4</sup> Ha, fop ile ntik Ŵën ÿä përenak do ñoñ gena ile sanëde ge tebaden camehnatëndenëhna.

<sup>5</sup> Wanës Ŵënu ña gë wayëfa ña pacënëd vëÿin fop.

### Ayohal aférén

<sup>6</sup> Karanjëryindëhni wañi fop vële hwétahnëk va. Koyëna nkedu ayohal aférén ava YesuKëris ale ryavik gë wanës ikwétahn do gë ikaran catastah nte rëfëru gë ikahnënda.

<sup>7</sup> Bare cañëtary wëhnantul wakwëhn toña këm, wale hnëmpëlëk g'ikwétahn. Ñëñary awo ale hahnëndak hn'ikwétahn Ŵën hna.

<sup>8</sup> Yakën imbahn nëfak bare gena hnë vile-wo-vile; bare ikahnënda hn'ikwétahn Ŵënu ña nëfak soñe fop. Kabi hnam nke ile ntehnëk Ŵën ntinëndëhëfu ÿä hnë iýi duniÿa gë ile yejëk per.

<sup>9</sup> Wëlin wanës toña wante rëfëka kacani vahnë fop:

<sup>10</sup> Ndokuñëden dus do mëtëden, kabi ale ye Ŵënu paryi ña ramahninëk, umë ale ye Afehët vahnë fop ÿä, do kas vële hwétahnëka va.

<sup>11</sup> Iýin ye ile rëfëka aharanëndëhni do alehnëhni vahnë va ntindëni.

<sup>12</sup> Ahnë tefelahnna njafi kabi fatah woru; bare wëjë gery ale tefetalandëni vële hwëtahnëk, gë wanës hu ña, gë nkeya hu ña, gë iñahn hu ña, gë ikwëtahn hu ña do gë ufacah hu ña.

<sup>13</sup> Rëkahñeryindu ÿa, pabëry ikarañ Wanës Wënu ña hnë bulunda hna, ahamënaÿehnëndëhni do aharanjëndëhni.

<sup>14</sup> Antë aryenkwa avalëtahn uyëd va lyir Ipacah le ye hnë wëjë hna. Nuýaruho rac ante nësëniho wakila do tindënihino vicér wëbák ña.

<sup>15</sup> Yañënëry iÿin fop, pabëry gë fanka hu fa fop iÿi doku gante kodëni vahnë va fop nuni unji karyenkwa fop hu ña.

<sup>16</sup> Keryëry nkaf hu do g'ile haranjëduhëhni vahnë ÿa. Kahnëndary hnë vëyin fop. Ge koyëna ntiru, pehëtadu wëjë dënkgë vële hnëpadëhi per.

## 1 Timote 5

<sup>1</sup> Antë ahnirahna g'iñjañëna acér. Gabëryinda had rëmuh, vëjar va had vëhery hu,

<sup>2</sup> vanëm va had wahnëmuh, vucëval va fëna had vëhery hu, g'ipacëna padah.

### Vësëval vële cëmaryëk vësan

<sup>3</sup> Pabëryihni g'untënah vële cëmaryëk vësan, vële ye paryi vëhni fo va.

<sup>4</sup> Ge ale cëmaryëk asan a kwëhnakëhni vutah ma vutah vunte nagëni vërahu, tefékëhni vutah vutac ñëñjani gante tufahnëdëni ten ikwëtahn dëw hni ña hnë watere wadëw hni hna, cosënihëhni vële hnagékëhni va, kabi umë ye ile hnëjëdëha Wënu ña.

<sup>5</sup> Ale cëmaryëk asan a, ale ye minu fo ÿa, Wën hna kwëtëk itama dëwu ña fop; hnë iyëfa gë ikëla hna nked, g'umëd gë g'anent.

<sup>6</sup> Bare ale cëmaryëk asan a ale yékélend ile hnëjëdëha fo asëm ale wok yasëd ye.

<sup>7</sup> Wanji fëna tefëka aharanjëndëhni soje ahnë antë kwëhna ile niradëhëhni.

<sup>8</sup> Age ahnë pabëlënhnihna hnënk lëwu ÿa, do kas vëvë tere lëwu va, njahëtak ikwëtahn ña. Ahnë arac mek ntëbi dënkgë wok kwëtahnëna.

<sup>9</sup> Mañëry ahera asëval ale cëmaryëk asan a hnë kayëte vësay hna ge tékëka wabëhn wafëhw imbëd gë ryañ (60) do ÿëliko hwënta ryampo fo.

<sup>10</sup> Tefëka njëtëhni viférén vile ntid va: kwëda pérén nte kwëdékëhniwo vutah vuntëwu, kaca ntënah nte kacadéhëhniwo vëhneh, igwiyët wakwér wante nkwiyyëtëdëhëhniwo vële hwëtahnëk, idema nte ndemadëhëhniwo vële yiñëhnëk do lidëho gë uyoh fop vantiyehn vapérén va.

<sup>11</sup> Bare antë aheréhni vësëval vële cëmaryék vësan, vële wok vëryag fo va; kabi ge iña dëw hni ḥa kumpëtékéhni g'ile kwëtélëntiniho gëKëris, rëkëdëni ñandëni ñélini.

<sup>12</sup> Awa koyëna kitijëdeni menëni, kabi vëyaŵënëna wante ntehnënihawo Këris ḥa.

<sup>13</sup> Do kat, ñëjadëni nkeni vëhëmak, njasëdëni tere gë tere. Gena vëhëmak fo nkeni bare nësënkëni do pabëdëni ile wok gena wadëw hni; vëhodina pëlani waŵës walëw hni.

<sup>14</sup> Soje rac ñadëfu mbok ñélini vësay vëryag va, nagënihëhni vutah, pabëni watere wadëw hni ḥa soje vëyeŵ fu va antë nuŷani wameh wante ntehnëdënihëfu.

<sup>15</sup> Kabi vësay vëryampo tavëni nkaŵ catah tëfënihaSintani|Sintani.

<sup>16</sup> Age asëval ale hwëtahnék kwëhnakéhni vële cëmaryék vësan tere lëwu hna, tëfëka ndemandëhni antë nkeni díb cery sali ḥa. Koyëna cery sali ḥa kod ndemandëhni vële ye paryi minëhni va.

### Vële ye haryënkw cery sali

<sup>17</sup> Vële ye haryënkw cery sali do ūenkwd g'aférén doku lëw hni ūa, tëfékéhni wasos wahi, do kas vële hwëhnak wadoku wadënah hn'ipëyahn wanës gë ikaraŋ vëýënta hni.

<sup>18</sup> Kabi Vikerëh va më lehnëk: «Ge yihni ūa ndokunjëd ant'arëmpuna ūës ūa soje antë tokënd roka ūa.» Do kat: «Aryokuŋ a tëfëka cosi.»

<sup>19</sup> Antë aŵawëhn ahnë nësënd wameh soje ale ye ankaf cery sali, ge vëhi ma vërar vëyena wasede soje watac.

<sup>20</sup> Niraryehna tase vahnë fop ale ūenëd a soje vëýëntaŵ va ntakahnëhni antë ntigëni koyëna.

<sup>21</sup> Wëlin ile ūuntadëmi ūa haryënkw ŵën hna gë YesuKëris do gë haryënkw wamëleka ŵënu ḥa: maŵëhnëry wanji fop, diriyhni fop ndampo fo hara dëbëndëlendilihënhina vahnë va.

<sup>22</sup> Antë ñankahni arinda ahnë wëbák ḥa, alihna avë haryënkw cery sali. Antë ayentahni wameh vëýëntaŵ ḥa. Gory afacah.

<sup>23</sup> Tavëry ice ūenka fo bare ceryind fëna uñen toyé soje lav donk hu ūi do gë itesënk hu ḥi.

<sup>24</sup> Wameh vëryampo nude wapacék ani gë kitijahnëndeni ūa dënk; wëba vëýëntaŵ ḥa nude ge kitijini.

<sup>25</sup> Do fëna, vaniyehn vapërën va nude wapacék, do vante wok nuyina tarj va kodina nko coŵa.

## 1 Timote 6

### Vëramp

<sup>1</sup> Vële ye hn'utamp va, tefékéhni njédanihéhni nténah padah vële hwéhnékéhni va, soje antë ahnë njeŵ uŵac Ŵënu ña g'ile haranjédenéhëhni vahnë ÿa.

<sup>2</sup> Vële hwéhnakéhni vësankaf vële kwëtahnëka Ŵënu ña, vahnë vërac teféléhnhna njaféni cancaf ntéw hni ña kabi vëýenta hni ye. Bare tefékéhni ndokunjéhnéndénihéhni ntébi kabi vële hnuýad uférén ûa hnë doku lëw hni vële hwëtahnék ye do vëýahnik Ŵënu ña. Watac rëfëka aharanjéndéhni vahnë va do alehnéndéhni ntindëni.

<sup>3</sup> Age ahnë karanjédéhëhni vahnë wakawary, ge maŵëna wanës wapacah wëba Ahwéhn fu YesuKëris ña do ge maŵëna ikarañ nte rëfélék gë ikwëtahn ña,

<sup>4</sup> ahnë arac inaýëna ña fëbëka, ñoñ yëtëna. Iña ña kobëka gwajëtël gë sonko soje wanës. Hnam matidëha iñewary gë wasonko do gë nës wameh soje vëýëntaw, vikamahna vimeh,

<sup>5</sup> wasonko wale wok pudina yëbëlan vahnë vële tumpak wahakili, wok vëyëtëna toña. Ntiyahnekéhni ikwëtahn Ŵënu ña fere fale hnuýahnëde hnapul ye.

<sup>6</sup> Paryi nke, ikwëtahn Ŵënu ña hnapul sankaf ye ge nënjkëfu g'ile hwéhnayinék ÿa.

<sup>7</sup> Ñoñ yojilénéhna hnë iÿi duniÿa, do fëna ñoñ kodelénéhna njoyin.

<sup>8</sup> Awa ge kwéhnayinék ile rokëden gë viÿi vile liyaden, umë gwër nkedéhëfu.

<sup>9</sup> Vële yëkélend uvetak va njékéhnahnëdeni, warënd ûa pëladéhëhni, viña wanénkwah do wadakëmak ntabëdéhëhni vahnë gë ibëv do janáma hna.

<sup>10</sup> Ha, ankahn wameh wayabah, iña dëcët koryi ña ye. Vëryampo njékélehñeni rac dëcët, soje rac ñawëtani ikwëtahn ña do njoyajëni vëhni dënk wahorot wayabah.

### Uŵët férën

<sup>11</sup> Awa, wëjë ale kwéhnék Ŵën, garyëry vëýin fop. Yëkélehñery usatah, ikahnënda gë Ŵënu ña, ikwëtahn ña, iñahn ña, iduñëna ña, do gë iguk sakahn.

<sup>12</sup> Mëtëry uŵët férën ikwëtahn ña. Pëlary uwám usér ule ūcahniru ûa, ule yavëtëru hale ntiru ipëyahn pérën ikwëtahn hu ña tase wasede wayabah.

<sup>13</sup> Tase Ŵën ale yëdahnëd uwám hnë fop do gë tase YesuKëris ale rufahnëko ucedeya g'ipëyahn pérën haryënkw PosPilat|Pilat, kwëtehnahnëdëmi:

<sup>14</sup> Yawenëry akwëda, nte hnuýaru ña, g'ufacah, idënt këm, hafo mbokaj Ahwëhn fu Yesu Këris.

<sup>15</sup> Mbokajëd hnë wati le kahnëndëk Wën hna, ale lënënik, ale wëkëk fop, Ahnañ vëhnañ ÿa do Ahwëhn vëhwëhn ÿa.

<sup>16</sup> Umë fo ye ale wok cëmëdina ÿa. Hnë humpen hunte woyinëk tékënëdelënëhna ntëdëk. Ahnë nulahna do ahnë kodina nuhna. G'umë nke ntënah ña gë fanka fa kantëm! Amina.

### Ile nkabini vävetak

<sup>17</sup> Awa wëba vävetak hnë duniÿa li, dehnëryihni antë naÿenandëni do antë kwëtëni itamahn dëw hni ña hnë wavetak le fud, bare hnë Wën hna, umë ale vetëndayehnëdëhëfu hnë ile-wo-le ÿa, soñe natahnëfu.

<sup>18</sup> Kwëtehnahnëryihni ntindëni vaniyehn vapëren le yed hnapul lëw hni, kwëhnani nëf, cahëlëndëni gë väÿënta hni ile kwëhnani ÿa.

<sup>19</sup> Koyëna kwëtadëni hnapul férén le viÿed soñe acahn lëw hni gante kodëni kwëhnani uwám paryi ña.

### Simpaÿi rëkwa

<sup>20</sup> Awa, wëjë Timote, yawenëry dus ile hwëtehnahniru ÿa. Kehary fop wanës wakwëhn nafa këm do wok tefélëna g'ikwëtahn ña do gë wasonko wanënk wah wale ñatik hn'ile macëdëni väryaw «Uyët».

<sup>21</sup> Vële hnähak kwëhnani uyët rac, tavëni nkañ ikwëtahn ña. Arabi ipérëna Wënu ña nke gë ñuhnë.

## 2 Timote

### 2 Timote 1

#### Simpaŷi

**1** Ami Pol, ale yeafayik|Afayik YesuKëris kabi Ÿënu ña ſak koyëna, ſoje pëyahn uwám ule ntehnëko Ÿën njëdadëhëhni vahnë vële hwëtahnëka Yesu Këris va,

**2** kerëhnëryidëmi Timote, fatah mën fante Ÿahnëbu hn'ikwëtahn. Arabi Ÿën Rëm ÿa do gë Yesu Këris Ahwëhn fu ÿa njëdënihi ipérëna gë ikaÿehnahn do gë ÿam.

#### Ikamënaÿehn hnë kahnënda

**3** Camehnëdëfuha Ÿën hunte ryokunjëhnëdëfu g'inahan pacah, had vacérakëlo mën, nahadëmi g'umëd gë g'anent nte-wo-nte njëfadëfu ña.

**4** Ndënkwëtadëfu wankwën hu ña, do ñankahnëko dus vok hnuÿi pëbahno uhnatah ña.

**5** Ndënkwëtadëfu ikwëtahn hu paryi nte kwëhnaniho ten vëhni hnëmuh sankaf Lowis gë hnëmuh Ŋnis ña.

**6** Soje rac ryénkwëtehnahnëdëmi wañi: yáwënëry dus uyëd Ÿën le hnuÿaru ante tindëmino wëbák ña.

**7** Kabi lyir ante njëdakëfu Ÿënu ña nambëna fanka, lyir nte yabënëdëhëfu fanka ye gë iñahn do gë iyët vankaf fu.

**8** Awa antë cëfëhni soje aye sede Ahwëhn fu ÿa, ma ami ale sëdik soje lëwu ÿi. Bare korotëntëryi g'ami soje Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën ña alihahnënd fanka fale njëdaki Ÿënu ña,

**9** umë ale fehëtëkëfu do wacékëfu nkeyin vëfacah. Gena soje iférën ile liden ÿa, bare ipéhna dëwu ña dënk ye gë ipérëna dëwu ña. Ipérëna tac, nte yëdayinëkëfuno hnë YesuKëris kobëri wapëgwa hna,

**10** tame tufahniko g'icahn Afehët fu ña, Yesu Këris. Umë rëkwehnëk fanka icëm fa do, gë Wanës Wakasék ña, njëtëndanëk uwám paryi g'uwm usër.

**11** Do soje iÿi doku Wanës Wakasék tëhnako Ÿën yewu afeyahn,afayik|Afayik do aharaŋ,

**12** do soje rac horotahnëdëfu aki. Bare cëfëhnëlohma, kabi njëtëbu hnë ale kwëtëbu ikwëtahn mën ña do pacëko kwëhnak fanka njawën ile kwëtehnahnëko ÿa hafo hnë Fac Kiti hna.

**13** Yáwënëry dus wanës toña wante wëryëru hnë ýal mën ñi, hnë ikwëtahn do gë hn'iñahn nte ye hn'ibëmënkël gë Yesu Këris hna.

<sup>14</sup> Keryëry dús, gë idema lyir Ipacah nte ye hnë fuhné ña, wapérén wante hwétehnahniru ñi.

<sup>15</sup> Njéturu vëvë Asi va fop tavéniho, hnë vërac nkentiniho Fijel gë Erëmojen.

<sup>16</sup> Arabi Ahwéhn a kaÿéhnahna gë tere Onesifor ÿa, kabi umë njawénehnédéhowo wati-wo-wati, do cëfëhnélawohna g'ami ale sëdiko ÿa;

<sup>17</sup> bare ante njijékoRom ña, njékélehnékowo gante-wo-gante hafo nuwo.

<sup>18</sup> Arabi Ahwéhn a ndemahna nuÿa ikaÿéhnahn Wënu ña hnë Fac Kiti hna. Njéturu alébëhni vahnë va fop gante ndemako ka hnë nkol Efes hna.

## 2 Timote 2

### Sodade Këris

<sup>1</sup> Awa wëjë, ajë mën hn'ikwétahn, njékélehnéryind ayaŵenand g'ipérëna nte ye hn'ibémenkél gë YesuKëris.

<sup>2</sup> Do wante haranëmi tase wasede wayabah, kwétehnahnéryihni vahnë vële hahnëndak, vële seryék do hod vëhni dënk karanjénihëhni vëhaŵary.

<sup>3</sup> Korotëntëryi g'ami had sodade férén va Yesu Këris.

<sup>4</sup> Sodade le ye hnë doku, ge ñad nuÿa icamehn asankaf aléwu ÿa, kwétahnédina nëf viÿë vivë duniÿa vi.

<sup>5</sup> Ale lobéléd kodina nuÿa ge dënënëna sariya dobél ña.

<sup>6</sup> Ayam ale horoték doku ña rëfëka tok ten le njamék hna.

<sup>7</sup> Nahary dús wante hnéséhnëmi ñi, do Ahwéhn a ntid awëry fop.

<sup>8</sup> Dénkwétaryehna Yesu Këris avë hnénk AhnaŵDavid, ale vëhnëndaniko hnë vësém, had gante karanjédwanës Wakasék|wanës Wakasék Wën wante fëyahndéfu ñi.

<sup>9</sup> Soje wanji Wanës Wakasék horotédéfu do ñabibu dënk gë vankënca had aŵen. Bare wanës Wënu ña ñabina!

<sup>10</sup> Soje rac ryuñénahndéfu fop, nuÿahnëni vële têhnak Wën va fëna ipeh nte ye hnë ibémenkél fu gë Yesu Këris ña gëicëmb|lcëmb nte wok pudina ña.

<sup>11</sup> Wëlin wanës toña ña: «Age cémëntinékëfu hn'ikwétahn Këris hna, kwéhnantëdenéhëfu fëna uwám ûa g'umë.

<sup>12</sup> Ge nduñénayinék, naŵëntëdenéhëfu g'umë. Ge njahëtayinëka umë fëna njahëtadéhëfu.

<sup>13</sup> Ge fuhné kahnëndayilënëhna, umë nkod kahnënda kabi kodina njahëta umë dënk.»

### Ayohal aférén

<sup>14</sup> Dënkwëtehnëryindëhni vahnë va wanji fop do gabëryihni gë fanka haryënkw Ÿën hna antë conkëndëni soje wanës. Wasonko warac kwëhnana nafa, ge gena mbëvehnëhni vële hnëpad va.

<sup>15</sup> Kamënary aye ahnë ale lid férén do cëkwa Ÿënu ña, ale wok cëfëhnëdilahna gë doku lëwu ÿa do fëyahnëd g'usatah toña wanës Ÿënu ña.

<sup>16</sup> Kehary fop wanës wakwëhn nafa këm do wok tëfélëna g'ikwëtahn ña, kabi vële yehahnëk watac ña ñawëtadëniha g'ahaŵary Ÿënu ña.

<sup>17</sup> Wanës wadëw hni ña had hajëhn hacér nked. Hnë vahnë vërac nkentini lmene gë Filet.

<sup>18</sup> Daŵétani toña ÿa. Vëhni lehnëd Ÿënu ña ték mbëhnëndanëfu vësäm hna do koyëna, tavëtehnëdënihëhni vëryampo ikwëtahn dëw hni ña.

<sup>19</sup> Bare Ÿënu ña njawënökëhni vahnë vëlëwu va had sah ryënkwëryënkw cery nte njeryëk. Wanji wanës herik hnë rac: «Ahwëhn a njëtökëhni vëlëwu va», do kat: «Ale-wo-le fëyahnëk Ahwëhn a hwëhnëka, tëfëka tav wameh ña.»

<sup>20</sup> Hn'acery nkamah hna, gena viliyara vante ryëhwarik gë sanu ma gë koryi fo ye hnam, nke fëna vante fërik wadëhwa ma ÿahanik g'intil. Vëndampo soje vële lënënik va ye, vëÿëntaw soje vële wok vëlënënina va ye.

<sup>21</sup> Awa ge ahn'a pacënak gë fop wameh ña, gë viliyara vële lënënik mëntëndëlehnëdeni. Apacënik, nëfa soje Ahwëhn a, pëhwëtik nti fop doku férén.

### Ayohal Ahwëhn

<sup>22</sup> Garyëry fop iña meh nte ye hn'ujar hna; yëkëlehnëryind usatah ûa gë ikwëtahn ña gë ijahn ña do gë ÿam ÿa, aye gë fop vële wëcadëha Ahwëhn g'intaŵary pacah va.

<sup>23</sup> Bare kehary vankwajëla vante wok kwëhnana nafa va. Njëteru sonko fo nagëd.

<sup>24</sup> Ayohal Ahwëhn a tëfélahna nke ale sonkëntëde, tëfëka nke ale ÿahnökëhni vahnë va fop, do kwëhna uyëd ikarañ vahnë do nke ale ryuñënad wameh wante ntéhnëde ña.

<sup>25</sup> Tëfëka karañëndëhni wajira vële wajëtendëha va, mpëd Ÿënu ña gwëcëtëd wahakili walëw hni ûa soje njëtahnëni toña ÿa.

<sup>26</sup> Koyëna wahakili walëw hni ûa mbokad cat do cahnëdëni hnë urëndSintani|Sintani nte likëhni vëram, ntihahnëni iña dëwu.

## 2 Timote 3

### Wafac warëkwa

- <sup>1</sup> Yëtëry wanji: hnë wapuya duniÿa hna, nked uhorot usankaf.
- <sup>2</sup> Vahnë va vankaf vantëw hni fo ñadëni, ñandëni koryi, mbëntandëni, naÿenandëni do njewëndëniha Ŵënu ña, vëwawëhnëdilëlihna vële hnagékëhni va, vësamehnëdilëhnihna, vëlénënëdilahna Ŵënu ña.
- <sup>3</sup> Njapëdëni, vëhwëhnadina kaÿehnahn, nësëndëni wameh vahnë, vëwëkëdina wankaf vantëw hni, mbahnëdëhëhni walaŵary do ñewëdëni uférën ÿa.
- <sup>4</sup> Nkedëni vëroka vëýënta hni, rëkëdëni ntiyarëndëni ile-wo-le do naÿëna ña kwëyëndanëdëhëhni. Uhnatah lëw hni fo rëkëdëni ñandëni gena Ŵënu ña.
- <sup>5</sup> Ntiyehnadëni had vële hahnëndak soje Ŵënu ña, bare njahëtadëni fanka ikwëtahn fa. Daŵetaryihni vële ye koyëna va.
- <sup>6</sup> Vëryampo hnë vëhni ntidëni fere hafo tënkëni hnë watere do maŵehnëdënihëhni vësëval vële pëbëk wameh do wasifa iña meh fop hahëdëhëhni.
- <sup>7</sup> Kwëlékwël njékëlehnëdëni ñëñjani bare vëhodina tükënëni muk uyët toña ñwa.
- <sup>8</sup> Had gante nkwajëtehnënhawo Moyis, Sanes gë Sambëres, koyëna vëyi vahnë nkwajëtehnëni toña ÿa. Vahnë vëhwëhn hakili rumpak ye do ikwëtahn dëw hni ña yáwëna.
- <sup>9</sup> Bare vëyidina ñaŵët, kabi vahnë va fop kamahnëdëni hnamb hakili lëw hni ñwa, had gante nkeho soje vëhni Sanes gë Sambëres ka.
- <sup>10</sup> Bare wëjë, njëtëru dus ikaraŋ mën ña, njasa mën ña, vile fëhnabu va, ikwëtahn mën ña, iduñëna mën ña, iñahn mën ña, ikahnënda mën ña.
- <sup>11</sup> Njëtëru dus gante mbërehnibu ka do gante korotëbu ka Antiyos hna gë Ikoniyum hna do gë Lisëtér hna. Ha, paryi nke mbërehnibu dus, bare Ahwëhn a pehëtëko hnë wanji fop.
- <sup>12</sup> Fop vële ÿad tëfalëndëniha YesuKëris va korotëndëni.
- <sup>13</sup> Bare vahnë vëwëh va gë vëshna va nkodëni tëwadëni kwëlékwël hnë wameh hna. Tokadënihëhni viÿëntaw va do tokadeni vëhni fëna.
- <sup>14</sup> Awa wëjë, yáwënëry dus ile ÿëñjatu ÿa gë ile ñwawëru g'ipacahn. Njëtëruha ale ÿanjëndëki ÿa.
- <sup>15</sup> Ha, njëtëru Vikerëh Vipacah va kobëri hn'utah hu hna; kod njëdaïi yasery le yodëhi g'ipeh g'ikwëtahn hnë Yesu Këris.
- <sup>16</sup> Ŵënu ña lik hafo fop Vikerëh va nke wanës wadëwu. Nëfak soje karanahnini vahnë va, nirahnini, catënahnnini do kwëdahnini hn'usatah.

<sup>17</sup> Koyëna vahnë vëva Ÿën va kwëhnadëni wëka fadah soje ntihahnëni fop vanziyehn vapërën.

## 2 Timote 4

### Pëyahn Wanës Ÿën

<sup>1</sup> Tëyëdëmi gë fanka fa, haryënkw Ÿën hna do haryënkw YesuKëris ale hitinjëdëhëhni vële wok vesémëna gë vële sëmëk per, ge mbokajék kahnënd inaŵ dëwu ña:

<sup>2</sup> pëyahnëry wanës Ÿënu ña, pëyahnëry lakënde gena watì ile tefëka hna; ninaryind, ñañenaryind, kamënaÿehnëryind do karanjëryindëhni g'idoñëna cancaf.

<sup>3</sup> Watì rëkid, vahnë va vëwodina ñandëni nëpa karaŋ pacah ña. Iña dëw hni ña fo pabëdëni. Mëcadënihëhni kore vëharaj vële rëkëd nësëndëni wante hnëjëdëhëhni fo.

<sup>4</sup> Ciŋadëni vanëf va soje antë nkwëryëni toña ÿa do ciŋétani nkwëryahnëni wamér ña.

<sup>5</sup> Bare wëjë, kwëtëry hakili hnë vile-wo-vile hna. Duñënary horot ūa, diry doku afeyahn Wanës Wakasék ña, padënëry dús doku le njëdaki Ÿënu ña.

<sup>6</sup> Kabi ami yëdahnëja yebu ntaŵary mën ña had sadëha do biyëdina cëmëdëfu.

<sup>7</sup> Mëtëbu uŵët férën ūa, puhnabu idobël iña, njawënëbu kwëtahn ña.

<sup>8</sup> Tame buña imëk iña napëdëho: apënkw imëk nte njëdadëho Ahwëhn hnë Fac Kitij hna ye do gena ami fo, bare soje fop vële ÿahnëd iboka dëwu ña ye.

### Wanira watékwa

<sup>9</sup> Diry fere ayij ñap arékato.

<sup>10</sup> Demas tavëko, kabi iyi duniÿa tefék; Tesalonik njik. Këresen umë Galasi njik do Tit Dalëmasi njik.

<sup>11</sup> Lik fo wolahnëbun. Yoja Marék, kabi kod ndemawo hnë doku Ÿën hna.

<sup>12</sup> Tisik, umë Efes sañëtëbuha.

<sup>13</sup> Ge njijëdu yonëhne cuđ kwëhn huji nte ravëhëbuho Tërowas hna vëhni Karëpus hna; yoryaj fëna vëkayëte va, do dënk vante herik hnë wayand va.

<sup>14</sup> Alekësandér aryëhwar a ntikowö ntavah yabah. Bare Ahwëhn a cosëdëha doku vanziyehn vantëwu va.

<sup>15</sup> Keharyehna wëjë fëna umë! Kabi nkwajëdëho dús wanës fu ña.

<sup>16</sup> Ahnë ðemalowohna ante nësadëfuhō hnë kitinja hna, fop tavënihowo. Arabi Ŧënu ña antë cosëhni ðoku vantiyehn vantëw hni va!

<sup>17</sup> Bare Ahwëhn a ryemakoŵo do njëdakoŵo fanka falëwū fa. Awa koyëna kolëbuho fëyahnëndu Wanës Wakasék ña gë fanka, do fop vële wok vëyena wasëwif va nkwyryëdëni. Do Ahwëhn a pehëtëko hnë ūës vësëhn hna.

<sup>18</sup> Ahwëhn a fehëtëko hnë wameh hna fop do pehëtëdëho ndëno hn'inañ dëwū ibë g'ambin hna;cëmbëndënëfuna|lcëmb kwëlëkwël! Amina.

### Simpaŷi rëkwa

<sup>19</sup> Gaŷehëhni Përisëka gë Akilas do gë tere Onesifor ŷa.

<sup>20</sup> Erasët Korent hna nkok. Do tavëbuha Tërofim Mile hna kabi tesëko.

<sup>21</sup> Yij ñap ani gë tëkahnind wati weh ŷa. Ebül gë Puden gë Linus gë Këlodiya do gë fop vëÿënta fu va nkayëryidënihi.

<sup>22</sup> Arabi Ahwëhn a nkenti gë wëjë! Arabi ipérëna dëwū ña nke gë ūuhnë fop! Amina.

## Tit

### **Tit 1**

#### **Pol Tit keréhnéd**

<sup>1</sup> Ami Pol, ayohal Ŵën doafayik|Afayik YesuKëris herëd anji kayëte. Ŵënu ña hwétehnahnëko yojéwéhni hnë kwëtahn hna vële tëhnak va do yëtëndanëwéhni toña le rëfélék gë ankeÿa nte nënjëdëha.

<sup>2</sup> Toña rac njëtëndanëdëhëhni nuÿani uwám usér. Ŵënu ña, ale wok mérëdina, ntehnék njëdadëhëfu uwi wám usér kobëri wapëgwa hna.

<sup>3</sup> Ŵën Afehët alëw fu gë wanës wadëwu ña njëtëndanëk, hnë watì le tëfékawo hna, hnë wafay wale hwétehnahnibuhu ūa pëyahnëbuho gante ntehnëkowo ka.

<sup>4</sup> Tit, wëjë herëhnëryidëfu, ajë mën paryi hnë ikwëtahn nte varëlehñekëfu hna: Arabi Ŵënu ña Rëm ÿa gë Yesu Këris Afehët fu ÿa ndëwanihi do njëdënihi yám ÿa.

#### **Doku Tit Tinti Këret hna**

<sup>5</sup> Tavëmi Këret hna soje afadën doku le wojék ÿa. Hnë cery sali-wo, kwëtëryihni vicér had gante ntehnëmino ka.

<sup>6</sup> Avë haryënkwa teféka cat do ñëla asëval aryampo fo, vutahu va tefékëhni nkeni vële hwëtahnëk, do tefélahna njëtahnini had vële hwëhnak nkeya meh, ma ñwëýehnëndënihëhni vële hnagékëhni va.

<sup>7</sup> Kabi ale ye ankaf hnë cery sali hna, umë hwétehnahnik viÿë Ŵën va, tefélahna kwëhna ile niradë, tefélahna njaféhni vëýëntaw va, antë njanca ntawah, antë nke aryëw, antë njap, antë njékëlehñënd hnapul gë rumpak.

<sup>8</sup> Teféka kol kaca vëhneh ña do ñand ile yivék ÿa, kwëhna hakili, cat, do pac, njët nkaf ntëwu ña.

<sup>9</sup> Teféka njawën dus wanës wacatah ikwëtahn ña, wante rëfélék gë wante karanjëdeni vahnë ña. Koyëna kod kamënaýehnëndëhni vëýëntaw va gë ikarañ pacah nte karanjëdëhëhni ña do tuféhni vële wajëdëha va idënt dëw hni ña.

#### **Vëharan vëwér**

<sup>10</sup> Ha, vahnë vëyabah vëlénënëdina, do dënk hnë wasëwif vëryaw vële hwëtahnëka Këris va. Tokadënihëhni vahnë va gë wanës wadëw hni wakwëhn nafa këm ña.

<sup>11</sup> Afo aryeméhnayehnëhni, kabi fop cëvëd ikwëtahn dëw hni hnë watere wadaaw. Ille wok cañëna ÿa karanjëdënihëhni soje nuÿahnëni hnapul le wok pacëna.

<sup>12</sup> Aryampo hnë vëhni, kila lëw hni, lehnëk: «Vëvë Këret va vëwër kwëlëkwël ye, wulaŵ wuyapah, vëhëmak vële hnahađ roka fo ye.»

<sup>13</sup> Do fop ile nësëd ſa toña ye. Soje umë ye niraryihni g'iňaňenahn, kwëhnahnëni ikwëtahn catah,

<sup>14</sup> soje antë nko tëfëni wëhnantul wasëwif wale wok gena toña do gë vakwëda vahnë vële ravëk toña.

<sup>15</sup> Ge walaŵary hni ūa gë vinahan hni va pacëk ile-wo-le ntidëni ſa ifacah yed; bare ſoñ pacëna hnë vële wok vëfacëna va do wok vëhwëtahnëna va. Wahakili walëw hni ūa gë vinahan vidëw va ni va përekak.

<sup>16</sup> Ntehnëdëni njëtëniha Ÿënu ña, bare gante ntidëni ki gwajëtehnëdëniha. Vahnë vëweh ye do vële Ÿëyëndëha do kodina ntini iñë fëren.

## **Tit 2**

### **Ikaran̄ anceh-wo-nceh hnë cery sali**

<sup>1</sup> Bare wëjë, karanjëryind g'ile rëfélék gë ikaran̄ catah ña.

<sup>2</sup> Dehnëryihni vicër va njëtëni vankaf vantëw hni va, nkeni vële lënënik, vële seryëk, vële yaŵék hn'ikwëtahn hna, hn'injahn hna do hn'iduňëna hna.

<sup>3</sup> Vanëm va fëna, dehnëryihni kwëhnani vankeya vahnë vëfacah. Tëfélënhnihna nëwëndëni do antë dëcëtandëni uñen ña. Tëfekëhni njëdahnëndëni siyab fëren;

<sup>4</sup> tëfekëhni ñanjëndënihëhni vësëval va ñahnënihëhni vësan hni gë vutah hni,

<sup>5</sup> nkeni vële seryëk do facëk, pabëni watere wadëw hni ña; nkeni vële fërenak do mawëhnënihëhni vësan hni, soje antë ahnë kol njëw wanës Ÿënu ña.

<sup>6</sup> Vëjar va fëna gabëryihni gante nkehandëni vëseryah.

<sup>7</sup> Hnë ile-wo-le, gery wëjë dënк ale rëfëtalahnëde gë viÿë vifëren vile lidu va. Afo nke ikaran̄ toña do iceryah,

<sup>8</sup> wanës hu ña nke wacatah wante wok kodena nkaji, soje cëfëhnahnëhni vële wajëtehnëdëhi va kabi vëhnuýana wëla uŵeh ule nësëdëni soje lëw fu.

<sup>9</sup> Vëramp va tëfekëhni mawëhnënihëhni vële rampëkëhni va hnë ile-wo-le hna, njëkëlehñëni ntindëni vile hnënjëdëhëhni. Tëfélënhnihna nkajëtehnëndënihëhni

<sup>10</sup> ma ntehnënihëhni. Afo tufahnëndëni kwëlëkwël ikahnënda padah, gante ntënënahñëdëni fop ikaran̄ Ÿën Afehët fu ſa.

<sup>11</sup> Ha, Ÿënu ña tufahnëk ipérëna dëwü, hn'ile matik ufeh soje vahnë fop.

<sup>12</sup> Inji pérëna karanjëdëhëfu tavin ile wok dënënëdina Ÿwén do iña viÿë vëwëh duniÿa, më hodën njasënden, hnë wati vë gaki ÿi, uwám hwëhn toña, g'usatah, do hahnëndak haryënkw Ÿwén hna,

<sup>13</sup> napatënden g'itama fac le ryëwayik, do cahnahnifuicëmb|lcëmb Ÿwén sankaf fu, Afehët fu, YesuKëris.

<sup>14</sup> Njëdahnëk ntaÿary dëwu ña soje fu, pehëtahnëfu hnë fop wameh hna. Ñadëho ntifu bulunda facah, bulunda le kwëhnëk umë, le hahnëndad kwëlëkwël soje idi viÿë viférën.

<sup>15</sup> Watac ye wante rëfëka aharañëhni vahnë va, soje ayabëhni ma ahnirahni g'untënah hu ña fop. Wëla aryampo antë njafanji.

## Tit 3

### Ankeya vële hwëtahnëk

<sup>1</sup> Dënkwëtehnëryihni vahnë vële hwëtahnëk va fop tefékëhni maŵëhnënihëhni vëvë haryënkw va do gë vësankaf nkal va. Tefékëhni maŵëhnënihëhni do këbënani ntindëni fop vile ye viférën va.

<sup>2</sup> Antë njeŵëndëni do kehani antë conkëndëni, bare pérënani do tufahnëndëni kwëlëkwël sakahn hagukah gë cape vëÿënta hni fop.

<sup>3</sup> Fuhné fëna, kobëri ña wadéhn yeyinëko, maŵëhnëdelënaŵohna Ÿwenu ña, hn'idënt hna nkeyinëko do vëramp iña meh ña fop. Nkeyinëko hn'ankeya meh do hnë uñeŵary. Vahnë va ñeŵënihëfu do ñeŵëlinëko fuhnë dën.

<sup>4</sup> Bare, ante tuféhnako ipérëna g'injahn Ÿwén Afehët fu ÿa,

<sup>5</sup> pehëtékëfuno, gena soje viférën visatah vile liyinëko va, bare soje kaÿéhnahn dëwu ña ye. Pehëtékëfu gë yarya hnagi hasék ÿa do g'lýir Ipacah nte yëdakëfu ankeya kasék ña.

<sup>6</sup> Ÿwenu ña, gë uhwëhna nëf lëwu ûa, njëdékëfuna inji Yir Pacah gë fere YesuKëris Afehët fu ÿa;

<sup>7</sup> koyëna, catënékëfuno gë ipérëna dëwu ña danko nuÿayin uwám usér ule hnnapëden ûa had idëw.

<sup>8</sup> Wanji wanës toña ye do ñadëfu ayaŵën dus më kahnëndadëni fop vële hwëtahnëka Ÿwén va hnë vantiyehn vapérën hna. Umë ye ile férënak do hwëhnak nafa ÿa soje vahnë fop.

<sup>9</sup> Bare kehary vankwajëla vanënkwah gë idëkw vacérakëlo gë wasonko do gë vankwajëla sojesariya|Sariya, kabi watac wanësar fo ye do kwëhnana nafa.

<sup>10</sup> Ale fitëndëlehnëdëhëhni vahnë ÿa, yëdaryehna uhnira ryënkwëryënkw, ge maŵëna, niraryehna higëna, ge ñwëÿék, daryehna.

<sup>11</sup> Njëtëru, iÿi sifa ahnë arumpak ye do ge nkok menënd, tufand umë dënк  
wénad.

<sup>12</sup> Wati nte payendidëmina Arëtemas ma Tisik, yij ñap arékato Nikopolis hna,  
kabi hnam pëhnabu liwu aryaf a.

<sup>13</sup> Pëhwëtanëhnëryihni dus uyas ûa vëhni Senas ahitij a gë Apolos, soje  
antë nkojëhni iñë.

<sup>14</sup> Tëfëka vëlëw fu va fëna kahnëndani hnë uli férën ûa, soje pabëni wëbal  
wante nëfahnëdëhëhni vahnë va do koyëna vëyodina uwám uheyah.

<sup>15</sup> Fop vële yebun g'ami va nkaÿëryidënihi. Gaÿëhëhni vële ÿadëhëfu  
hn'ikwëtahn hna. Arabi ipérëna Ÿënu ña nke hnë ûuhnë fop.

## Filemon

### **Filemon 1**

#### **Pol keréhnëka Filemon**

**1** Ami Pol heréhnëdëhi wëjë Filemon. Cëdibù kabi doku YesuKëris lidëfu. Gë aÿënta fu Timote nkebun. Nkaÿëderu wëjë, lawo fu aÿahnik do aryokënëntal fu,

**2** gë aÿënta fu, asëval ale ūacik Apiya, gë Arësip arëfélënta fu wët hna, do gë cery sali nte varëpélëd hnë tere hu hna.

**3** Arabi Ŵënu ña, Rëm fu ÿa g'Ahwëhn a Yesu Këris ndëwanihu do njëdënihu yám ÿa!

**4** Age nahami, Filemon, wayëfa mën hna, camehnëdëfuha kwëlëkwël Ŵën mën ña,

**5** kabi nkwäryëdëfu ga nësëde soje iñahn hu ña do soje ikwëtahn nte hwëhnaru pab gë Ahwëhn Yesu do pab gë fop vëfacah.

**6** Njëfadëfuha Ŵënu ña nti ikwëtahn hu, nte vankëntiru gë fuhné ña, kwëhna vantëwel vapérén danko ayëtëntahni viÿë viférén vile hwëhnayinëk hnë uwám fu hna gë Këris.

**7** Aÿënta mën, iñahn hu ña njëdako uhnatah yabar do kamënaÿehn, kabi mbosëvosehnëru wasakahn vëfacah.

#### **Uryëy Pol soje Onesim**

**8-9** Soje iñahn tac, mama kwëhnahnëbu, hnëKëris, fop afaya lehni ile rëfëka ali, pecehnëko rëyí rac g'untënah. Had gante nkebu ki, ami Pol, acër, do kas gaki fëna asëdik kabi doku Yesu Këris lidëfu,

**10** muntadëmi soje ajë mën, ale hnagëbu hnë kasoo hna, Onesim.

**11** Umë ale woko yohëna kobëri ña, njohalëkëfu gaki, wëjë g'ami.

**12** Mbokaryëryidëfuha, umë ale ye had ntawary mën dënk.

**13** Ami, ñakëndëbu hwëtaŵa darël mën, soje ndemando gë ūac hu hnë kasoo hn'ile nkebu soje Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën.

**14** Bare ñoñ ñala liwu hara maŵëlihna, danko uférén hu ūa pab g'ami antë mëntël g'ile forosinjik, bare nke afaya fo.

**15** Mpëd Onesim fëna gontilohna gë wëjë soje watì ryampo danko avësahnihna soje kantëm,

**16** bokëdeliya avësayihna had aramp, bare pecehnëa aramp, had aÿënta aÿahnik. Añahnëbuha dus, bare wëjë, tefëka aÿahna ntëbi: aÿahna had ahnë do aÿahna had ale hwëtahnëka Këris!

- <sup>17</sup> Awa, age pëlaruho had aÿënta hu hn'ikwëtahn hna, kacaryehna had ami ye.
- <sup>18</sup> Do ge ntëntahnëki ma ge nkonëhnahnëki iñë, kwëtëry ñac mën.
- <sup>19</sup> Ami, Pol, akerëbu gë vák mën dënk: ambësadëmi ami dënk; ñadña ryenkwëntehni wëjë fëna nkonëhnahnëruho iñë do wëjë dënk ye iñë rac!
- <sup>20</sup> Ha, aÿënta mën, dinëhnërye iÿin hnë Ahwëhn hna; bosëvosehnëry ntañary mën hnë ibëmënökél fu gë Këris!
- <sup>21</sup> Apacahnëko ntidu ile rëyëmi ÿa hnë inji kayëte, anjetëbu ntidu ntëbi rac.
- <sup>22</sup> Gë wanji, pëhwëtanëhnërye ÿëwa, kabi tamabu, soje wayëfa hun ña, mbësahnëdebu.
- <sup>23</sup> Epafëras, ale sëdëlahnibun soje doku Yesu Këris ÿa, nkaÿëki.
- <sup>24</sup> Marëk, Arisëtarëk, Demas do Lik, vëryokunjëntal mën fëna, nkaÿënihi.
- <sup>25</sup> Arabi Ahwëhn fu ÿa Yesu Këris ndëwawu.

## Kayëte soñe vö-ebëre

### Kayëte soñe vö-ebëre 1

#### Wënu ña nèséhnékëfu pab g'Aju

<sup>1</sup> Kobëri ña, Wënu ña nèséhnékëhniwo wahwënta wayabah gë sifa gë wasifa vacërakëlo va pab gëwakila|Kila ña.

<sup>2</sup> Bare gaki, hnë wafac warékwa li, gë fere Aju nèséhnékëfu. Gë fere umë Wënu ña ntik duniÿa ÿi, do umë tèhnak Wënu ña kwéhn viÿë vi fop.

<sup>3</sup> Aÿi Ajë ye idanccëmb|lcëmb Wënu ña do hnë fop viÿë hna tufahnëd paryi ile nke Wënu ña. Pëlad duniÿa ÿi dús gë fanka uhnës lëwu ûa. Ante ntinënékëhni vahnë va sadëha soñe tavéhnahnini wameh ña, ntañak mbin hna farëhw Wën hwéhn fanka hna.

#### Aju ÿa cëpëkëhni wamëleka

<sup>4</sup> Koyëna Wënu ña ntik Aju cëpëhni wamëleka ña, had ûac le njëdaka ÿa cëpëk walëw hni ûa.

<sup>5</sup> Gena bi Wënu ña dehnëlahna la mëleka ryampo: «Ajë mën yeru. Pëgw dol Rëm hu yebu.» Dehnëlahna fëna la mëleka ryampo: «Rëm yenëhnëdëfuhu do Ajë yenëhnëdëho.»

<sup>6</sup> Bare nte payïka Wënu ña duniÿa li aryënkwik nagi ÿa, ntehnëk: «Fop wamëleka Wënu ña tëfëka cëmbëniha.»

<sup>7</sup> Soñe wamëleka ña Wënu ña ntehnëk: «Ntidëfuhëhni wamëleka ña sëla, ha, wale ryokuñéhnëdëho ûa humpen hwëdëh.»

<sup>8</sup> Bare soñe Aju ÿa ntehnëk: «Wënu, ucankaf hu ña mbiyëd kwëlëkwël. Anañéhnëduhëhni bulunda hu ÿa g'ucatah,

<sup>9</sup> añahnëru ile satëk ÿa, añewëru ûeh ûa. Soñe umë ye Wënu ña, Wën hu ha, tèhnaki do natëndanëki ante turëki wagu ña nkaf li. Pecehnëka gë wëjë gë vërfal hu va.»

<sup>10</sup> Wënu ña ntehnëk fëna: «Wapëgwalahna, wëjë, Ahwëhn, ÿahanëk nkal ña, wëbák hu ña lik mbin ña.

<sup>11</sup> Vëÿin fop mbëvëd, bare wëjë, nkontëderu kwëlëkwël. Ambin ña g'inkal ina pérëkad had viÿi vësér,

<sup>12</sup> apiÿëduhëhni had cuñt cancaf; ha, ankwëcëtëdeni had vëÿi. Bare wëjë, nkontëderu kwëlëkwël arac fo, do uwám hu ûa pudina.»

<sup>13</sup> Wënu ña dehnëlahna la mëleka ryampo: «Yij alaña g'irëhw mën, hafo hale këfëdëfuhëhni vële ÿewëki va haryënkhu.»

<sup>14</sup> Wamëleka ña wayena bi fop wayir wale yohalëdëha Wënu ña? Wënu ña fayëkëhni ndemanihëhni vële rëfëka nuÿani ipeh ña had ntëw.

### Kayëte soñe vö-ebëre 2

#### Wanës wante hod pehëtëfu

<sup>1</sup> Soje umë ye teféka kwétin hakili gë haŵary hnë wanës wante weryinék ña danko antë kérénanden toyé toyé.

<sup>2</sup> Wanës wante njédahnik Ÿwënu ña pab gë waméleka ña tuféhnak toña. Vèle wok vélénénëna do wok vëwaŵéhnëna va nuýadëni ile rëfékéhni ÿa fop.

<sup>3</sup> Awa, fuhnë, hak teféka kehaÿin iÿi horot age ñwéyinék iji peh cankaf? Inji peh, Ahwéhn a ryéñkwék pëyahñ. Tac vèle wéryék ga nésëde va tufénihéfu paryi toña ye.

<sup>4</sup> Ÿwënu ña nkwenék cedeya ntëw hni ña gë wédaheße, fop wasifa vifémpéhnahnah, do gë wayëd lyir Ipacah wante cahédéhëhni vahnë had gante ñad ka.

### Ale yiryeryéðéhëfu g'ipeh

<sup>5</sup> Soje duniÿa le yejék ÿi hnësëdëfun. Gena waméleka njédak Ÿwënu ña ucankaf hnë duniÿa rac.

<sup>6</sup> Sëñ ryampo hnë Vikerëh hna ahnë yéðahnék uji cedeya: «Ye nke ahn'a soje aryéñkwëtahna? Ma ajë ahn'a soje afabahna?

<sup>7</sup> Kwëtëruha gëd waméleka hna wati ryoy ryampo, cankëruhaicëmb|lcëmb g'untënah,

<sup>8</sup> kwëtëru fop gëd wakwer wadëwu hna.» Gante kwëtëd fop Ÿwënu ña gëd ucankaf ahnë hna, rac fëhnëtanék ñoñ tavëna ile wok gena gëd ucankaf ntëw hna. Bare fuhnë nuyinéhna ten fop maŵéhnëka.

<sup>9</sup> Bare kamahnëbun wañi: Yesu kwëtiko gëd waméleka hna wati ryoy/ryampo, bare gaki, acankik icëmb g'untënah kabi koroték hafo cëm. Aki pab g'ipérëna Ÿwënu ña, cëmëk soje vahnë va fop.

<sup>10</sup> Ÿwënu ña lik duniÿa ÿi, do fop umë hwéhnék. Ñak vërahu vëyabah nkentahnini hnë icëmb ntëw hna. Cañahnëka padëna pab gë uhorot ûa, umë rëfëka pidëtëhnëhni vutah vuntëwu va nkaŵ ipeh ña.

<sup>11</sup> Yesu facënëdëhëhni vahnë va wameh wadëw hni hna do vèle facëhnik va fop Rëm ryampo nkeni g'umë. Soje umë ye Yesu cëfëhnëlahna macëhni vëheryu gë vicëru.

<sup>12</sup> Ntehnék: «Pëyadëfuhëhni vëhery mën va ûac hu ûa; fagant vèle hwëtahnék hna cëmbëdëmi.»

<sup>13</sup> Do fëna: «Kwëtëdëfu tama mën ña hnë Ÿwënu ña.» Do kat: «Bëlihëfu, ami gë vutah vunte njédakowëhni Ÿwënu ña.»

<sup>14</sup> Kabi vutah vutac iÿin kwéhnani ndampo fo —mbahn gë sat— Yesu, umë fëna, ntiyak ahnë had vëhni. Koyëna, g'icëm dëwu ña, mëk pérékahñ fankaSintani|Sintani fa, umë ale wénkwék fanka icëm ña,

<sup>15</sup> do mëk pehëtëhni vèle yehovëramp|Aramp hnë uwám lëw hni hna fop kabi ntakékéhniwo g'icëm ña.

<sup>16</sup> Ha, pacëk gena wamëleka ndemad, bare vutah Abëraham gë vërah hni.

<sup>17</sup> Soje rac ye tefékawo mëntélënti gë vëheryu va hnë fop, danko nkehahnasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf ale pëbëk kaÿéhnahn do hahnëndak doku Ÿën hna, do kod njëdahn sadëha le tavëhnahnëdeni bulunda ÿa wameh wadëw hni.

<sup>18</sup> Ha, kabi Yesu korotëk umë dënk yëkëhnahn hna, kod ndemahni vële yëkëhnahnik va.

## Kayëte soje vë-ebëre 3

### Yesu ntëbëka Moyis

<sup>1</sup> Awa, vëÿënta mën vëfacah, yëkëryina Yesu, ūuhnë vële macëk Ÿën. Umë ye ale payik Ÿën do yeasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankafhn'ikwëtahn nte fëyahnëden.

<sup>2</sup> Ÿënu ña tèhnaka soje iïj doku do kahnëndako, had gante nkeho Moyis hnë cery Ÿën hna fop.

<sup>3</sup> Ale yëryëk cery ntënenëk ntëbi cery ña dën. Aki Yesu rëfëka nuÿa untënah ntëba Moyis.

<sup>4</sup> Cery-wo-cery ahnë yëryëk, bare Ÿënu ña ye ale yëryëk fop ÿa.

<sup>5</sup> Moyis, cape ntëwu ña, kahnëndako hnë fop cery Ÿën hna, gante nkeho aryokun ale hwëtehnahnik cedeyahn ile ntehnëd Ÿënu ña hnë watì le yejëk.

<sup>6</sup> BareKëris, cape ntëwu ña, kahnëndak hnë cery Ÿën hna, gante nke Ajë ale hwëtik nkaf. Do cery ntëwu ña yeyinëk, ge kwëtayinëk idëkëna dëw fu ña do mbëntaryin itama fu ña.

### Ÿënu ña njinëgehnëd bulunda lëwu

<sup>7</sup> Soje umë ye, had gante ntehnëk lyir Ipacah ka: «Dol, ge nkwyerërun kopa Ÿënu ña,

<sup>8</sup> antë afidu sakahn hun ha, had kobëri ka ante ntancëntirunëho ña, watì rac, wula hna, njëkëhnahnërunëhawo.»

<sup>9</sup> Do Ÿënu ña nkok ntehnënd: «Hnam njëkëhnahnëniho vacérakëlo hun va do nuni ile libuho ÿa

<sup>10</sup> hnë wabëhn wafëhw wanah hna (40). Soje rac ntavëko gë vëhni do ntehnëbu: “Ntaŵary ntëw hni ña pitad g'ami kwëlëkwël. Vëyetëna nkaŵ mën ña.”

<sup>11</sup> Hnë ntavah mën hna, akwëryëbu: “Vëyetëdina muk yinëga mën ña!” »

<sup>12</sup> Vëÿënta mën, kwëtëryin hakili fagant hun ahnë ntë kwëhna ntaŵary meh nte wok kwëtahn hna, nte liyehnëdëha tav a Ÿën hunte wok cëmëdina.

<sup>13</sup> Bare, fac-wo-fac, kamënaÿehnëleryin wati le nkok mbiÿed ile macëk Vikerëh vi «dol», danko ahnë-wo-ahnë antë pid sakahn lëwu kabi tavëk wameh ña tokahna.

<sup>14</sup> Ha, vërëfalkëris yeyinék ge kwëtayinék paryi hafo wapuyala hna tama nte hwëhnayinéko wapégwalahna.

<sup>15</sup> Had gante ntehnik ki: «Dol, ge nkwëryërun kopa Ÿënu ña, antë afidu sakahn hun ha, had kobéri ka ante ndáncëntiruného ña.»

<sup>16</sup> Mo Ÿëryëk do ryáncëntik? Vële canéko Moyis Esipët va ye.

<sup>17</sup> Mo lavëndanëka Ÿënu ña wabëhn wafëhw wanah (40)? Vële Ÿenék va do sémék hnë wula hna ye.

<sup>18</sup> Ÿënu ña nkwëryëk: «Vëyëtëdina muk yinëga ntëwu ña.» Vëhni mo kwëryëhnëk? Vële ñwëÿehnëkawo va ye.

<sup>19</sup> Tac kamahnëbun vëÿin: vëwëkëna njëtëni yinëga Ÿënu ña kabi vëhwëtahnëna.

## Kayëte soje vë-ebëre 4

<sup>1</sup> Awa, kwëtëryin hakili, hnë wati le kodën njëtin yinëga nte njëdëdëhëfu Ÿënu ña, ahnë antë tak!

<sup>2</sup> Pëyayinékëfu uwi hnës hasék yinëga nte pëhwëtanëhnëkëfu Ÿënu ña, had gante pëyayiniho vacérakëlo fu va. Bare uhnës ule nkwëryëni ûa nëfalihna kabi vëvëmënkëlëna hn'ikwëtahn gë vële hnëpak va.

<sup>3</sup> Fuhné vële hwëtahninék va njëtëden yinëga ña, had gante ntehnék Ÿën ka: «Kwëryëbu hnë ntavah mën hna: «Vëyëtëdina muk yinëga mën ña!»» Aki nësëk Ÿënu ña ayékat puhnako doku lewu ÿa kobéri wapégwala duniÿa hna,

<sup>4</sup> kabi nësik hnë Vikerëh hna soje fac hwëhn mbëd gë wahi ÿa: «Awa hnë fac hwëhn mbëd gë wahi hna Ÿënu ña tiwako.»

<sup>5</sup> Do ani fëna nësëk kat: «Vëyëtëdina muk yinëga mën ña.»

<sup>6</sup> Awa, nkoyik maŵëryanini vëryampo njëtëni yinëga ña do vële ryënkwëk hnuÿakWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën ûa vëyëtëna yinëga ña kabi vëwaŵëhnëna.

<sup>7</sup> Soje umë ye Ÿënu ña mbok kwëtëhnëhi fac, do macëka «Dol». Gë mbiyék dëus, nësëk rac gë wësDavid ÿa, had gante rëk kerik ki: «Dol, ge nkwëryërun kopa Ÿënu ña, antë afidu sakahn hun ha.»

<sup>8</sup> Paryi, ge Yosuwe njokëndëhëhniwo bulunda ÿa hnë iji yinëga, Ÿënu ña nësakëndilohna soje fac haŵary kamëhni rac.

<sup>9</sup> Awa, umë fëhnëtanék tiwa bulunda Ÿënu ña nkok.

<sup>10</sup> Ale yëték yinëga nte pëhwëtanëhnëkëfu Ŵënu ḥa, njinëgak umë fëna doku lëwu hna had gante njinëgak Ŵënu ka hnë doku lëwu.

<sup>11</sup> Kamënänëfu njëtin yinëga tac danko ahnë antë njo soje iñwëý maŵëhn had vacérakëlo fu ka.

<sup>12</sup> Ha, Wanës Ŵënu ḥa kwëhnak uwám ña do pëbëka fanka fa. Ntëpëtëd ntëbi sëlame hwëhn wanjëkan wahi. Tënkëdëhëfu hafo pitëndëlehn ntaŵary ḥa gë yir iña, wasokël ña gë sevul waŷec ña. Kitijëd vinahan gë viña wasakahn fu ña.

<sup>13</sup> Ŵënu ḥa nuđ fop. Fop vile ntik va coŵëtak haryënkw lëwu, umë rëfëka pëyayin fop ile liyinék ÿa.

### Yesu, Asëna Wasadëha Asankaf

<sup>14</sup> Koyëna, kabi kwëhnayinëkaasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf ale ryëcëtak vambin va, Yesu,Aju Ŵënu|Aju Ŵën ḥa, yawënënëfu ile hwëtahnënik ÿa.

<sup>15</sup> Asëna wasadëha asankaf ale hwëhnayinék a njëték dus kihñ dëw fu ḥa. Njékëhnahnik had fuhnë, hnë fop viýë vi, bare umë menëna.

<sup>16</sup> Pëjanëfu g'ídëkëna tinki Ŵën hn'ile nke ipérëna ḥa danko nuýahnni kohnëcan do tëkatin ipérëna nte ryemadëhëfu watì nte mbalëdëhëfu ḥa.

### Kayëte soje vë-ebëre 5

<sup>1</sup> Asëna wasadëha asankaf-wo tëhnayik fagant vahnë va, akwëtehnahnik nëmpëtëhni vahnë va haryënkw Ŵënu ḥa. Njëdahnëd wayëd walëw hni ña gë wasadëha walew hni ña soje wameh ḥa.

<sup>2</sup> Kabi kihñek umë dënк kod tufëhni iguk sakahn vële wok vëyetëna ñoñ do sëvëd.

<sup>3</sup> Soje ikihn tac, tefëka cëna wasadëha soje wameh wadëwu ḥa ndampo fo gë wameh bulunda ḥa.

<sup>4</sup> Ahnë kodina njëdëhna untënah nke asëna wasadëha asankaf. Ŵënu ḥa ñacëd soje rac, had gante macëkaAron|Aron.

<sup>5</sup> Ndampo fo nke sojeKëris ÿa. Gena umë yëdëhnak untënah nke asëna wasadëha asankaf. Nuýak gë Ŵënu ḥa ale lehnëk: «Ajë mën yeru. Pëgw dol Rëmuh yebu.»

<sup>6</sup> Ntehnëk señ ryaŵ: «Asëna wasadëha yeru soje kantëm, had Melékisedek.»

<sup>7</sup> Hnë watì nte nkeho nkál li, gë kopa sankaf do gë wankwën Yesu njëdaka ale hod pehëta icëm ḥa wayëfa do waŵunta. Ŵënu ḥa nkwerëhnëka soje maŵëhn ntëwu ḥa.

<sup>8</sup> Ajë Ÿënu ḥa ye, toña ye, bare hnë wahorot walë̄wu hna fop mëkëk njët maŵëhn ḥa.

<sup>9</sup> Do aki, ante tékëk fadah hna nkenëhnëkëhni vële Ÿwaŵëhnëka va hayalin ipeh kantëm.

<sup>10</sup> Ha, Ÿënu ḥa Ÿacëka nke asëna wasadëha asankaf had Melëkisedek.

### Kehanëfu antë tavin ikwëtahn fu ḥa

<sup>11</sup> Kwëhnayinëk yabar ile hnësëden soje rac, bare ntakëk nkabahni, kabi nkwyëdiluhna ñap.

<sup>12</sup> Wati ūya gwérénkehuno ile yehahnakëndunëho vëharan! Bare doliyi, mbaléku aharanju g'ahaŵary karëja ndënkwëryënkwan Wanës Ÿënu ḥa. Kodiluhna aroku roka yaŵah, wambël valéku.

<sup>13</sup> Ale wok sed wambël fo nke had fanul. Yëtëna ten ile satëk hn'uwm hna.

<sup>14</sup> Vicér va roka yaŵah tokëdëni, njëtëni këncëtëlehn ile yivëk g'ile Ÿwek kabi ntidëni rac kwélèkwël.

## Kayëte soje vë-ebëre 6

<sup>1-2</sup> Aki, antë nkohahnin karëja nte ryënkwihnëk źëñayinëk sojeKëris : rac ye ikwëtahn Ÿënu ḥa do itav nkeya nte yod g'icëm; karëja wayaryi gë tind wëbák ḥa; ibéhn vësëm gë kiti Ÿën le wok pudina. Ha, antë mbokahnin inji karëja ndënkwëryënkwan, bare yinëfu cape g'ikarëja nte rëfëka acër.

<sup>3</sup> Wëlin ile liden ūya, age Ÿënu ḥa maŵëryanëkëfu.

<sup>4-6</sup> Gena bi kodena mbok njoyini g'igwécët higëna nkeya ntëw hni, vële hnuŷak fac ryampo humpen Ÿën ha, do ryahék uyëd ambin, hnuŷak sah hnë lyir Ipacah, rëkatëk gante njivëk Wanës Ÿën do yëtëk fëna fanka duniya le yejëk ūyi, bare mbokanëni nkeya cér ntëw hni ḥa? Nke had, soje lëw hni dënkg, mbokaryëdënihaAjë Ÿënu|Aju Ÿën ḥa kérëwa hna do cëfëhnaÿehnëniha bulunda hna.

<sup>7</sup> Ante cek nkal inji wënska rëv le rëk rëvëdëha ūya do pëhnëndan wanëda wante nëfadëhëhni vëyam va, nuŷad dëwara Ÿënu ḥa.

<sup>8</sup> Bare ge pëhnëndanëk wadëmpëhn do dël meh, kitinjik kwëhnana nafa, këbënanik dëwara Ÿweh, do patand gë hwëdëh.

<sup>9</sup> Bare wuhne, vëyahnik mën, age nësëbun aki, apacahnëkëfu gë cape përen nkerun, rac ye ipeh ḥa.

<sup>10</sup> Ÿënu ḥa catëk; dënkwëdina vantiehn hun va do injahn nte rufahnërun cape Ÿac lëwu ga ndokuñehnëdunëhëhniwo kobëri ḥa vëfacah va, do iyi watifëna.

<sup>11</sup> Ñadëfun paryi ale-wo-le tufahn ikamëna tac fo hafo pu dëanko fop itamahn hun ḥa ntiya.

<sup>12</sup> Ñadilëfuna ayewu vëhëmak, bare tefetalahnëryinëhni vële hnuŷad, g'ikwëtahn do g'idoñëna, had ntëw ile ntehnëk Ÿën njëdadëhëhni ūya.

### Ile ntehnëk Ŵënu ḥa njëdadëhëhni vahnë va tokadilëhnhina

<sup>13</sup> Ante ntehnëko Ŵënu ḥa iñë ntinëhnëdëha Abërahama, kwëhnalaŵohna ahnë ale ūak naŷek ale kwëryahnëd, awa, më kwëryahnëk umë dënk

<sup>14</sup> ntehn: «Ha, pëbënëdëmi idëwara do njabënëdëmi.»

<sup>15</sup> Abërahama nduñenako nap do nuŷako ile ntehnëkawo Ŵënu ḥa.

<sup>16</sup> Vahnë va kwëryahnëdëni ūac ale lëbekëhni vëhni dënk. Kwëry ḥa tékwenëd gwajëtël ḥa fop.

<sup>17</sup> Fëna Ŵënu ḥa, pacënëhnëkëhni g'ikwëry vële lëwëd ile ntehnëkëhniwo ūa; ūak tufëhni ipëhna tac gwëcëtadina muk.

<sup>18</sup> Aki, gë vantiyehn vaki vatac vante wok gwëcëtadina nkok kodina mër Ŵënu ḥa, njonëhnikëfu kamënaŷehn camah, fuhne vële rënkayinëka va, soje pëlahnin dus tamahn nte ye haryënk fu.

<sup>19</sup> Tamahn tac nkenëhnëkëfu had nkahn uwám lëw fu; njaŵek dus, kodena nkëci, do tamahn tac ndëcëk pand dëndah mbë rënka ḥa hafo hn'ile cëvak hna,

<sup>20</sup> hn'ile ndënkwëhnëkëfu Yesu hna, umë ale ye gakiasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf soje kantëm had Melékisedek.

### Kayëte soje vë-ebëre 7

#### Melékisedek, Ahnaŵ do Asëna Wasadëha

<sup>1</sup> Aŷi Melékisedek, ahnaŵ avë nkol Salem do asëna wasadëha Ŵën Huntë Sëpëk Fop ūa ye. Njik pankëlëni gë Abërahama, nte mëncidëho gë ūet le mbëvehnëkëhniwo vënaŵ, do Melékisedek ndëwaka.

<sup>2</sup> Do fëna, Abërahama më njëdaka ryampo hnë pëhw fop ile nuŷako ūet hna. Melékisedek fëhnëtanëk «ahnaŵ usatah», do fëna ahnaŵ Salem yeho, umë fëhnëtanëk «ahnaŵ ūam».

<sup>3</sup> Kwëhnana rëm, kwëhnana hnëm, kwëhnana hnën, kwëhnana wapëgwala soje wafac walëwu, kwëhnana puyala soje uwám lëwu. HadAju Ŵënu|Aju Ŵën ḥa, nkod asëna wasadëha soje kantëm.

<sup>4</sup> Yëkëryin inaŷ Melékisedek ḥa! Lakënde Abërahama acérakëlo alëw fu ūa, njëdaka ryampo hnë ipëhw ile nuŷako ūet hna.

<sup>5</sup> Sariya|Sariya Moyis ūa ntehnëkëhni vële ye vësëna wasadëha vahnënk Levi|Levi hna tebani ryampo hnë ipëhw vile nuŷadëni vëýënta hni va, vële yentahnik hnën Abërahama hna fëna.

<sup>6</sup> Bare Melékisedek, ale wok gentahnina hnë hnën Levi hna, nuŷak vák Abërahama hna ryampo hn'ipëhw ile nuŷak ūa do ndëwaka Abërahama, ale ntehnëko Ŵën njëdad iñë.

<sup>7</sup> Do nkajëla këm, ale hnaŷek a ryëwadëha ale vak a.

<sup>8</sup> Cape ndampo, vutah Levi vële hnuŷad ryampo hn'ipëhw viŷë va, vële sémëd ye; cape ñëntaŵ ḥa, Melékisedek, ale hnuŷak sah rac ūa, cëmëna, had gante cedeyahnik ki.

<sup>9-10</sup> Gena biLevi|Levi mbahn Abëraham hna nkoko, wati nte pankëlëniho Abëraham gë Melékisedek ḥa? Awa, kode nësi, lakënde Levi, ale hnuŷad ryampo hn'ipëhw hna, njëdaka Melékisedek ryampo hn'ipëhw hna.

### Yesu had Melékisedek

<sup>11</sup> Sariya le njëdayik bulunda ūa pélalék gë doku sadëha mba hnënkLevi|Leviŷa. Age ufadah ūa ntikënde gë doku hnënk Levi ūa, iÿihne uval yekënd fëna ntiyi asëna wasadëha ahaŵary hnë hnënk Melékisedek hna, hara gena hnënkAron|Aron ūa?

<sup>12</sup> Do ge sifa ile nke asëna wasadëha ūa nkwëcëtaksariya|Sariya ūa fëna tefëka nkwëcëti.

<sup>13</sup> Kabi Ahwëhn fu ūa, ale hnësahnik wañi ḥa, hnënk haŵary nkentahnik, do ahnë hnë hnënk rac dokuñëna muk had asëna wasadëha.

<sup>14</sup> Njëtinëk fuhné fop, Ahwëhn fu ūa hnënk Yuða matik, do muk Moysis dehnëna asëna wasadëha nked hnë iÿi hnënk.

<sup>15</sup> Wëlin ile facënëk wante rëk hnësahnëk ḥi: asëna wasadëha ale yijëk ūi mëntëlëni gë Melékisedek.

<sup>16</sup> Gena asëna wasadëha had gante ntehnëk sariya ūa soñe vutah Levi bare kabi kwëhnak fanka uwám ule wok koðena mbëvehni.

<sup>17</sup> Uñi cedeya mbësayik: «Nkeru asëna wasadëha soñe kantëm, had Melékisedek.»

<sup>18</sup> Cape ndampo, sariya sér ūa ntihëtik kabi kwëhnalohna fanka do kodilohna ntinënëfu ile valëkëfu

<sup>19</sup> kabi sariya ūa ñoñ yona hnë ufadah hna. Gë cape ñëntaŵ, tufinëkëfu tamahn nte fecehnëka ñëntaŵ, nte fëjahnëdenëha Ŵënu ḥa.

<sup>20</sup> Ntëbi umë, nkehëhna ikwëry. Vëyëntaŵ va nkeni vësëna wasadëha ikwëry këm.

<sup>21</sup> Bare ale hnësahnëden ūa ye asëna wasadëha g'ikwëry kabi Ŵënu ḥa ntehnëka: «Ahwëhn a Ŵënu ḥa nkwëryëk, do gwëcëtëdina nahen ntëwu ḥa: “Nkeru asëna wasadëha soñe kantëm.”»

<sup>22</sup> Soñe rac, Yesu ye ale lik kwëtëla nte ye fagant Ŵënu ḥa gë fuhné; tac fecek gë ñëntaŵ.

<sup>23</sup> Njabëniho vësëna wasadëha va kabi cëm iña memaÿehnëkëhni nkohahnëni doku lëw hni hna;

**24** bare Yesu, kabi nkod soje kantäm, nke asëna wasadëha avë kantäm.

**25** Soje umë ye kod pehëtëhni dol gë kantäm vële fënadjëha Ŵënu ña pab g'umë. Kabi uwám leŵu ña pudina, nkod soje kantäm njëfanëhni.

**26** Aki Yesu ye asëna wasadëha ale rëfëkëfu ūa: afacah, dënt këm, ale wok menëna, ale fitik gë vëwen va, ale hayëndik ūa cëp ambin.

**27** Balélahna njëdahn fac-wo-fac wasadëha, had vësankaf vësëna wasadëha vëýëntaw ka, ten soje wameh wadëwù, tac soje wameh bulunda ūa ntik rac hwënta ryampo fo gë yëdëhna dëwù ña dënk do rac gwër nke soje kantäm.

**28** Sariya ūa têhnakëhni vësankaf vësëna wasadëha fagant vahnë vële hihnek; bare ale ntik Ŵënasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf g'ikwëry nte rëfidëha sariya ūa, Aju ūa dënk ye, apadënik soje kantäm.

## Kayëte soje vë-ebëre 8

### Yesu, asankaf vësëna wasadëha fu

**1** Wëlin ile ūak nëfak ūa hn'ile ūadëfun hnësëfu ūa: iïji sifaasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf hwëhnayinek. Ntañak mbin hna, farëhw tinki Ŵën hwëhn fanka hna.

**2** Ntid doku lëwù ūa hn'ile cëvak hna, hn'usank paryi nte kahnëndëk Ahwëhn a, gena gë wëbák vahnë.

**3** Asëna wasadëha asankaf-wo têhnayik soje njëdahnënd wayëd ña gë wasadëha vahnë; afo alëw fu ūa fëna kwëhna ile njëdahnëd.

**4** Age Këris nkal hna nkokënd, gekëndina asëna wasadëha, kabi nkeni vësëna vële yëdahnëd wayëd had gante tëyëksariya|Sariya Moyis ka.

**5** Usank le ndokunjëhnëdëni ūa iñwëntélënta do cën usank vë ambin ūa ye. Ante ñadëho Moyis pëgw yëry sank ña, Ŵënu ña pëyaka: «Yëkëry, ntidu fop had gante nke sifa vile rufiru kuñ vi.»

**6** Bare gaki, doku le nuÿak Yesu ūa cëpëk doku lëw hni ūa, kabi umë ye arékëtëlehn kwëtëla nte lëbék dñus ñëntaw ña, nte hahnëndik hnë ile ntëhnëkëhniwo Ŵën ntid ūa kabi rac lëbék fop. Bare gaki, ile ntëhnëk Ŵën ntid ūa fecek. Rac lik doku asëna wasadëha le nuÿak Këris ūa cëpëk fop waÿëntaw ña had gante nke ikwëtëla, le nke Këris arékëtëlehn hna, nte lëbék ndënkwëryënkw ña.

**7** Agekwëtëla|Kwëtëla ndënkwëryënkw ña kwëhnakëndina ile keyande, balakëndilëfuhna nëmpëti gë haŵary.

**8** Bare soje walënt bulunda lëwù ūa keyahnëdëhëhni Ŵënu ña do ntéhn: «Ami Ahwëhn a ntéhnëbu: «Wafac ña nkejék hn'ile ntidëfu kwëtëla kasék gë bulundalsërayel||Isërayel ūa do gë bulunda Yuða ūa.

<sup>9</sup> Gedīna had kwëtëla nte libuho ḥa gë warëm hni fac le hnufibuhëhniwo ūyā yiryeryëwëhni ḥawët nkal mbë Esipët ḥa. Kabi vëlënëna kwëtëla mën ḥa, ami fëna tavëbuhëhni.»

<sup>10</sup> Ahwëhn a nkwenëk: «Wëlin kwëtëla nte hwëtélahnëdëfun gë bulunda Isérayel ūyā ga ndëcëk wafac warac; kwëtëdëfu sariya mën ūyā hnë vinahan vidëw hni hna do kerëdëfu hnë vintaŵary vidëw hni hna. Nkedëfu Ŵën hudëw hni, do nkedëni bulunda mën.

<sup>11</sup> Ahnë bokëdina karaŋ a avë yalëntaŵ ma aŷëntaŵu, ntehn: “Yëtëryehna Ahwëhn a!” kabi fop njëtëdëniho, pëgw vutoy hafo vëhnaŷah.

<sup>12</sup> Tavëhnëdëfuhëhni ile ntidëni wok catëna ūyā do bokëda ryënkwëtaŵ wameh wadëw hni ḥa.»

<sup>13</sup> Ante macëd Ŵënu ḥa iŋi kwëtëla «kasék», ntok ndenkwyëenkwa ḥa goryeryëna nafa. Do ile sërëk ūyā do wok goryeryëna nafa ūyā, godina.

## Kayëte soŋe vë-ebëre 9

### Kwëtëla cër gë kasék

<sup>1</sup> Kwëtëla|Kwëtëla ndenkwyëenkwa ḥa kwéhnako wasariya gante tefëka njëfaniha Ŵënu ḥa do kwéhnako fëna hn'ile ñak cëvak nkal li.

<sup>2</sup> Usank ūa pëhwëtiko bambery; cape ndenkwyëenkwa ḥa ūacik Ŷëwa Sëvah, hn'ile nkeho iyul walampu, tabali ūyā gë vamburu hwëhn sadëha ūyā per.

<sup>3</sup> Tac, hamëhni ipand dëndah kigëna hna nke cape higëna nte ūacëde Ŷëwa le Ŷak Sëvak,

<sup>4</sup> ile hwëhnakotabali hn'ile pëdëde idud|Idud iŋa iŋa do ipér iŋa sanu fo yehawo gë kwëni kwëtëla nte yehawo ipér iŋa sanu ḥa; hnë umë peyä sanu nte hwëtahnik mburu nte ūacikman|Man, gë ryokoAron|Aron nte hnëpëdëho ḥa do wéraka hn'ile kerik kwëtëla ḥa.

<sup>5</sup> Yaŋ kwëni hna nkeniho wamëleka wante ūacik waseruben wante rufahnëd Ŵënu ḥa hnam nke. Kuvëniho g'icën vampaŵ vantëw hni va hn'ile tavëhnëdëho wameh hna. Bare geni gaki tefëka nkabahni.

<sup>6</sup> Ga pëhwëtik fop, vësëna wasadëha va tënkedëniho kwëlëkwël hnë cape ndenkwyëenkwa hna soŋe padënahñëni doku lëw hni ūyā.

<sup>7</sup> Bare, hnë cape higëna hna, asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf a fo rënkëd hnam hwënta ryampo fo bëhn hna. Afo njo sat ntaw cënahñë sadëha soŋe wadënt wadëwu ḥa gë wadënt bulunda ūyā wante ntini hara vëyetëna.

<sup>8</sup> Iyir Ipacah ḥa tufahnëk aki nkaŵ nte rënkahnëdewaŷëwa wasëvah|Cery Ŵën Cankaf hna tufahnina, watì le nkok dihëtina usank ryënkwyëenkwa ūa.

<sup>9</sup> Virac rufahnëd ile ryécëtad gaki ūy. Wayëd gë wasadëha wale njëdadëniha Ŵën kodina pacën hakili vële yijëd cëmbëniha koyëna va.

<sup>10</sup> Wasariya soje mbahn fo ye: virokëtok, visece, do igwiyëta wëbák ge wakwer. Vëÿin fop nkod hafo Ÿënu ña nkwcët.

### Sadëha Këris ſa

<sup>11</sup> BareKëris njijék hadasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankafviyivah vile rëk yijék vi. Njijék pab g'usank ile ſak fadëk do lëbëka nafa ſéntaŵ ña do le nkok dina vák ahnë. Umë fëhnëtanëk kwëhnëna duniÿa le liyik ſi.

<sup>12</sup> Gena gë sat va wahotohn gë vuñihni, bare gë sat lëwu ūa dënk ténkahnek hwënta ryampo fo hnë waÿëwa wasëvah hna, do nuÿahnëkëfu ipoh soje kantëm.

<sup>13</sup> Kabi ge sat wahotohn ūa, wëdahni ña nte cëlëvini vahnë va ma ibëhn yank nte pihini vële ronkëk va pacënëdëhëhni vimbahn va,

<sup>14</sup> wahwënta wayëhw ga sat Këris ſa ntëbëk rac! Këris, pab g'lyir kwëhn kantëm ña, njëdëhnak umë dënk gë Ÿën had sadëha le wok kwëhnana dahëse ūeh, pacënëd hakili lëw fu ſa danko vantiyehn fu antë njofu g'icëm soje njohalahninëhna Ÿën hunte wok cëmedina.

<sup>15</sup> Wëlin ile nkehahnëk Këris, umë fo, arékëtëlehn fagant fu gëkwëtëla|Kwëtélakasëk ña, danko vële macëk Ÿën va nuÿani ntëw vë kantëm nte ntehnëk njëdadëhëhni vëlëwu va. Icëm ile valëkëfu ſa ntiyak. Icëm ntëw ña pehëtékëhni vahnë va wameh wante ntini watì kwëtëla ndënkwëryënk ña.

<sup>16</sup> Hn'ile-wo-le nke wanës watékwa hna tëfëka tufahni ale liyehnëk a cëmëk.

<sup>17</sup> Wanës watékwa ña mañik-wo hara icëm liyak; kwëhnana fanka age ahwëhnu ſa cëmëna.

<sup>18</sup> Tac fëna akwëtëla ndënkwëryënk ña dënk cëbilohna bi hara turina gë sat.

<sup>19</sup> Moyis pëyakëhniwo ten fop bulunda ſa vakwëda va fop hnësariya|Sariya hna. Tac nufëk sat vuni va gë wahotohn ūa, gë ūenka, gë fani atëh nte ūacik isop, gë ūnahn ife wante vëntënik. Cëlëvëk kayëte sariya ña do fop bulunda ſa

<sup>20</sup> do ntehnatënd: «Iÿin ye sat kwëtëla nte ntehnëku Ÿënu ña alënënu.»

<sup>21</sup> Moyis cëlëvëko fëna gë sat sank ūa do fop viÿë vile valëtahnik soje wasadëha gë wayëfa vahnë.

<sup>22</sup> Gante nke sariya ka, viÿë viyabah gë sat pacënëde, do wameh ña tavëhnëde afo ge sat rurayik.

<sup>23</sup> Koyëna tëfëka pacëni viwëntëlënta vile ye ambin va gë wasadëha bare tëfëka vile ye ambin va dënk pacëni gë wasadëha wale ſak fecek.

### Itënk Këris g'ambin

<sup>24</sup> Kēris tēnkēna hnë waŷëwa wasëvah wale ntini vahnë, wale ye ūntélënta wavë paryi ū. Hnë mbin hna dënk tēnkék, hn'ile tuféhnak gaki haryënkw Ÿënu ḥa soje lëw fu.

<sup>25</sup> Do tēnkēna njédëhna umë dënk wahwënta wayabah, hadasëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf ale rënked bëhn-wo-bëhn hnë Ÿëwa le Ŧak Cëvak hna gë sat le wok gena lëwu.

<sup>26</sup> Ge gena umë, tefakëndëha korot wahwënta wayabah kobëri wapégwala duniÿa hna. Toña ſa, gaki karyëtajék hwënta ryampo fo, wapuya watì hna, soje tékwehn wameh ḥa gë yëdëhna dëwu ḥa had sadëha.

<sup>27</sup> Fop vahnë vi tefékëhni cémëni hwënta ryampo fo, do kitinëhni Ÿënu ḥa.

<sup>28</sup> Koyëna fëna, Kēris ſa njédahnik sadëha hwënta ryampo fo soje ntihët wameh vahnë. Mbokëd karyëtaj higëna, gena mbok ntihët wameh, bare pehëtëhni vële hnapëdëha g'iduñëna këm.

## Kayëte soje vë-ebëre 10

### Sadëha ryamboli le fehëtëd

<sup>1</sup> Sariya|Sariya Moyis ſa cën viférén vile yejék vi fo ye; gena paryi viÿë virac. Soje rac wasadëha wale yëdahnëde bëhn-wo-bëhn ū, wale ye kwëlëkwël warac fo ū, mëkëdina padën ipacën vële fëjadëha Ÿën va.

<sup>2</sup> Age vële yëdadëha iïji sifa wasadëha Ÿënu ḥa pacënakëndeni soje kantëm wameh wadëw hni ḥa, vëvokakëndina ndëñëni soje wameh wadëw hni ḥa, do vëvokakëndina cënani sadëha soje wameh ḥa.

<sup>3</sup> Bare bëhn-wo-bëhn, waÿi wasadëha ryënkwëtehnëdëhëhni vahnë va wameh wadëw hni ḥa,

<sup>4</sup> kabi sat wëdahni ḥa gë wahotohn ū kodina ntihët wameh ḥa.

<sup>5</sup> Soje rac, ante tēnkék Kēris duniÿa hna, ntehnëk: «Ñalihna wasadëha do wayëd, bare ntinëhnëruho mbahn.

<sup>6</sup> Nëjahnëlihna sadëha wulaŵ wale fëdik cëna sadëha hna do wasadëha soje wameh ḥa.

<sup>7</sup> Tac ntehnëbu: “Wëli, Ÿën mën, njijëbu ami dënk, soje liwu iña hu ḥa, gante kerik ka pañare mën ſa hnë Kayëte Pacah hna.” »

<sup>8</sup> Më ntehnëk ten: «Ñalihna do nëjahnëlihna wasadëha, la wayëd, la wulaŵ wale fëdik cëna sadëha hna, la sadëha soje wameh ḥa.» Bare waÿi wasadëha cënayik gante ntehnëk sariya ka.

<sup>9</sup> Do mbok nkwën: «Wëli, Ÿën mën, njijëbu ami dënk, liwu ile ſadu ſa.» Ntihëtëk ryënkwëryënkw ſa soje kahnëndahn higëna ſa.

<sup>10</sup> YesuKēris ntik iña Ÿënu ḥa; njédahnëk mbahn dëwu ḥa hwënta ryampo soje fop, do aki pacëninëkëfu wameh ḥa.

<sup>11</sup> Asëna wasadëha-wo kahnëd fac-wo-fac soje doku lë̄wu ya; njëdahnëd kwëlëkwël wasadëha warac fo, wante wok kodina ntihët muk wameh ña.

<sup>12</sup> Bare Këris njëdahnëk sadëha ryampo fo soje wameh ña, do rac soje kantëm, tac ntañak farëhw Ÿën hna.

<sup>13</sup> Kobëri wati rac, napëd Ÿënu ña këfëhni vë̄yew vëlë̄wu va haryënk wë̄lu.

<sup>14</sup> Gë sadëha ryampo ntik nkeni vahnë vëfadah soje kantëm vële ye nkaw pacën.

<sup>15</sup> Rac ye ile cedeyahnëdëhëfu lyir Ipacah ña, umë fëna. Ntehnëk ten:

<sup>16</sup> «Ahwëhn a pëyahnëk: “Wëlin akwëtëla nte hwëtëlahnëdëfun gë vëhni hnë wafac wale yejëk, kwëtëdëfu wasariya mën hnë wasakahn walë̄w hni hna do kerëdëfu vinahan vidë̄w hni hna.”»

<sup>17</sup> Nkwënëk fëna: «Bokëda ryënkwtawu wameh wadë̄w hni ña g'ile nkoni vëlénénëna sariya ÿa.»

<sup>18</sup> Age itavëhn wameh ña nkehëhna bokëdena ntiyi sadëha soje wameh.

### Pëjanëfuna Ÿënu ña

<sup>19</sup> Vë̄yënta mën, aki, gë sat Yesu ÿa kodën tënkin g'idëkëna hnë waŷëwa wasëvah hna.

<sup>20</sup> Piðetëhnëkëfu nkaw kasëk nte yiryeryëd g'uwm pab g'ipand dëndah nte ye rënka hna, rac ye mbahn ntë̄wu ña dënk.

<sup>21</sup> Kwëhnayinëka asëna wasadëha asankaf ale hwëtik nkaf cery Ÿën hna.

<sup>22</sup> Awa, pëjanëfuna Ÿënu ña gë ntañary catah do g'ikwëtahn padah, g'idëñ soje wameh wadë̄w fu ña pacënik do g'imbahn nte yaryik gë Ÿënka wapakah.

<sup>23</sup> Njawënénëfu dus tama nte sedeyanden ña, kabi Ÿënu ña nkok kahnënda hnë ile ntehnëkëfu hna.

<sup>24</sup> Yëkënëfu dus hak tefëka kamënaÿehnëlin danko tufahnin iñahn do ntiyin uférën.

<sup>25</sup> Antë tavin vambara vantë̄w fu va had gante tëk ntindëni vëryampo. Hali! Kamënaÿehnëlenëfu do fëna gë hañary ante nudun pënjajëd Fac Ahwëhn a.

<sup>26</sup> Ge nkoyihñëk menënden wakwëhna mpér njëtaten toña ÿa, sadëha ile hod ntihët wameh watac godina.

<sup>27</sup> Ile wojëdëhëfu ÿa napin g'untakah kiti Ÿënu ña do hwëdëh hucankaf hunte vëvend vë̄yew vëlë̄wu va.

<sup>28</sup> Ale wok mañëhnënasariya|Sariya Moyis ÿa ndañik kayëhnahn këm ge nkeni vëhi ma vërar vële sedeyahnëk idënt ntë̄wu ña.

<sup>29</sup> Ale yafëkaAju Ÿwënu|Aju Ÿwën ña tefëka uhorot ule hambék ntëbi ryenkweryenkwy yi, umë ale yafëk sat kwëtëla nte pacënahnik ña, do yeŵek lyir nte ye hayalin ipérëna.

<sup>30</sup> Anjëtinëka ale lehnëk a: «Ami hwéhnék igwëcan ña! Ami sosëd», do lehnëk kat: «Ahwéhn a hitinjëd bulunda lëwu ſa».

<sup>31</sup> Age Ÿwën hukantëm ña pélaka ahnë, antakëmak dús!

<sup>32</sup> Dënkwtaryin wafac waryenkweryenkwy wa, nte nuýaruného humpen Ÿwën hunte fehnékuno ha: akorotérurého dús, mëkaruného wët hambah.

<sup>33</sup> Mpëd ampëd njeŵëderuného do ntiyiruného këm fo tase bulunda fop, mpëd ampëd ankentahnirun uhorot ale liyiko koyëna ſa.

<sup>34</sup> Korotëntirun had cëdarirun Ÿuhne fëna do, wati nte tebirun viýë hun va maŵerun gë hnatah, kabi njëterun kwéhnarun hnapul le fecek do vëýëd kwëlékwël.

<sup>35</sup> Awa, antë aravu itama hun ña: kwéhnak buña sankaf.

<sup>36</sup> Iduñëna valëku danko alihahnu ile ñad Ÿwënu ña tac nuýadun ile ntehnëku ſa.

<sup>37</sup> Ha, akerik hnë Vikerëh hna: «Hnë wati ryoy, ale yijëd ſa ani nked, biýëdina.

<sup>38</sup> Ale satëk g'ikwétahn nkod kwëlékwël, bare ge mbokak kamëhni, nënjëdilohna g'umë.»

<sup>39</sup> Geýilénéhna vèle vokad hamëhni do vëvehnëde. Vèle hwétahnék yeiyhnék, do pehëtëdenéhëfu.

## Kayëte soñe vë-ebëre 11

### Antiýehn Ikwétahn

<sup>1</sup> Ye ga ye ikwétahn ña? Umë fëhnétanëd tamarun nuýadun ile hnapëdun ſa, tamahnërun paryi ile worun nudiluhna.

<sup>2</sup> Soñe ikwétahn vacérakëlo va, Ÿwënu ña nësék wapérën pañare lëw hni.

<sup>3</sup> G'ikwétahn ña, njëtinék Ÿwënu ña, gë wanës wadëwu ña, ntik duniýa yi, aki vile hnuden vi Ÿatik hnë vile woyik nudena.

<sup>4</sup> G'ikwétahn ña, Abel cénaka Ÿwënu ña sadëha férën ile lëbék va Kaÿe ſa. Soñe rac, nuýak ucedeya nte lehnëk acatëk, do Ÿwënu ña nësék wapérën pañare uyëd lëwu wa. G'ikwétahn ña, Abel nkok nësënd lakënde gante cémëk ki.

<sup>5</sup> G'ikwétahn ña, Enok nufik antë njët cém ija do bokina nuyi, kabi Ÿwënu ña nufëka; ani gë nufahnënda ſa, nuýako ucedeya Ÿwënu ña nëjahnëka g'umë.

<sup>6</sup> Do ahnë kodina nënjahna gë Ũënu ña ge kwëhnana ikwëtahn. Ale fënjadëha Ũënu ña tefëka kwëtahn ijin: Ũënu ña nke do mbuñadëhëhni vële yékëlehnëdëha va.

<sup>7</sup> G'ikwëtahn ña, Nowe ntik sisikulu ÿa soje pehëtahn tere lëwu ÿa. Ntakékawo gë Ũën ña ante njétëndanëkawo ile woko nuyina ten ÿa. Koyëna Nowe tufahnëk duniÿa ÿa tefëka mbëv do tac umë ye ale lëwëd usatah ule hnuÿade soje ikwëtahn.

<sup>8</sup> G'ikwëtahn ña, Abëraham maŵëhnëk imac iña do njik cape nkal nte rëfëka nuÿa had ntëw ña, do njiko hara yëtëna bi ne njid.

<sup>9</sup> G'ikwëtahn ña, ñëwëko had ahneh hnë nkal nte ntehnëkawo Ũën njëdadëha. Ntëdëniho hnë wasank, umë gë Isak gëSakob|Sakob, vëhni vële ntehnëko Ũën njëdadëhëhni ile njëdadëha Abëraham ÿa.

<sup>10</sup> Kabi Abëraham napëdëho nkol nte yëryik hn'ile njaŵëk dus, nte njeryëk Ũënu ña dënk had gante ñad ka.

<sup>11</sup> G'ikwëtahn ña Abëraham g'asëvalu Sara mëkëniho nuÿaniha fatah, mama ndëcahnëkëhniwo wabëhn ña do Sara mëkëna nag. Apacahnëkawo Ũënu ña ntid ile ntehnëkawo ÿa.

<sup>12</sup> Aki pëgw asan aryampo fo, ale rëk tækëk cëm iña, nagëhni kore wahnënk had wahol hnë ambin, ma had nkérëyal mbë tefary wov.

<sup>13</sup> Hnë ikwëtahn hna, acëmëni vëhni fop, hara vëhnuÿana ile ntehnëkëhniwo Ũënu ña njëdadëhëhni ÿa, bare nuni ñawët do natëkëhniwo, pëyahnëni vëhni dënk vëhneh do vëyas nkeni hnë duniÿa li.

<sup>14</sup> Vële hnësëd koyëna va tufahnëni wapacëk nkal njékëlehnadëni soje lëw hni.

<sup>15</sup> Age rëkakëndëniho nahandëni hn'ile matiniho hna, nuÿakëndëniho wati le mbokahnëdëni hnam.

<sup>16</sup> Bare, nkal nte yak nëfak njékëlehnëdëniho, nkal mbë g'ambin. Soje umë ye Ũënu ña cëfëhnëlahna maci Ũën hudëw hni; akëbënanëkëhni nkol.

<sup>17</sup> G'ikwëtahn ña, Abëraham, këbënako njëdahna aju Isak sadëha nte njékëhnahnëkawo Ũënu ña. Abëraham, ale ntehnëk Ũën njëdañ iñë, këbënako njëdahna aju ryamboli ÿa.

<sup>18</sup> Soje lëwu ÿa ntehnëka Ũënu ña: «Gë Isak nuÿaduhëhni vutah vunte lehnëmi yëdadëmini va.»

<sup>19</sup> Bare nahadëho, lakënde aju cëm, Ũënu ña mëkëd mbëhnëndana; Ũënu ña mbësaka aju ÿa, had ale vëhnik do rac ye dahëse ile yijëd ÿi.

<sup>20</sup> G'ikwëtahn ña, Isak ndëwakëhni Sakob gë Esawu soje ile yijëd ÿa.

<sup>21</sup> G'ikwëtahn ḥa, Sakob, nte ḥadëho cëm ḥa, ndëwakëhni fop vutah Yosef va. Ryoko lëwu ūa ḥayélahnëko do cëmba Ũënu ḥa.

<sup>22</sup> G'ikwëtahn ḥa, Yosef, ga pëŋako g'icëm, nësëko soŋe icahn bulundalsërayel|Isërayel ūa Esipët hna do nkabahn paŋare waŷec walëŵu ūa.

<sup>23</sup> G'ikwëtahn ḥa, rëmu gë hnëmu Moyis coŵenihawo wadepera watar nte nagiko ḥa, kabi nuniho igwam fatah fa do dakëlëliŵohna gë sariya ahnaŵ a.

<sup>24</sup> G'ikwëtahn ḥa, Moyis, ga nayék, koŷahnëko antë nko macënde fatah aryaguFaraŵo|Faraŵo ūa.

<sup>25</sup> Atëhnako korotënti ndampo fo gë bulunda Ũënu ḥa g'ile nked hnë uhnatah wameh ile wok biŷëdina.

<sup>26</sup> Nahadëho ge ḥewik hadKëris, rac fecek gë hnapul Esipët ūa fop, kabi vinkér vidëŵu va ile mbuñade ūa fo nudëho.

<sup>27</sup> G'ikwëtahn ḥa, kërénako Esipët hna hara dakëlana g'intavah ahnaŵ a do nkoko kahnënda had asan ale hnudëha Ũën hunte wok nudëna ūa.

<sup>28</sup> G'ikwëtahn ḥa, ntijehnëkPak|Pak ūa do cëlëven sat ūa warënka vacery hna danko Avëvehn a antë ḥakëhni vutah vucan vundënkwëryënk wëva Isërayel va.

<sup>29</sup> G'ikwëtahn ḥa, bulunda Isërayel ūa ndanëtako wov vëntah ūa had nkal kankah; vëvë Esipët va, nte njëbajëniho ḥa, kohnëkëhniwo ūenka ḥa.

<sup>30</sup> G'ikwëtahn ḥa, wëva Isërayel va nkwayaniho wafac mbëd gë wahi kece Seriko ūa do njoko.

<sup>31</sup> G'ikwëtahn ḥa, Rahab ale wafad a, cëmëntina gë vële ūeyehnëkawo Ũën va, kabi njotoŷehnëkëhniwo ūam fo vëyekëtehna wëva Isërayel va.

<sup>32</sup> Do ye hodëfu hnësu kat? Wati ūa nkojëdëho soŋe hnësahnu woba Sedëŵo gë Barak gë Samëson gë Sefëte gëDavid gë Samiyel do gëwakila|Kilawakaŵary.

<sup>33</sup> G'ikwëtahn ḥa, vëhni mëkëni wahnaŵ ūa, ntijehnëni usatah, nuŷani ile ntehnëko Ũënu ḥa ntid, ḥabëni wawës wabësëhn,

<sup>34</sup> ndipehnëni fanka hwëdëh fa, pehëni yëkan sëlame ūa, kihneniho bare njaŵënini, ntakëmaniho wët hna, ntanihëhni wasodadë wahneh ūa.

<sup>35</sup> G'ikwëtahn ḥa, vësëval va mbësayinihëhni vësëm vëlëŵ hni va pab g'ibëhn ḥa. Vëryampo koroteŷehniniho hafo cëm hna, aŋwëyëni pehët ḥa danko tékëntahnini hnë bëhn nte fecek hna.

<sup>36</sup> Vëryampo fëna mëkani waryas do idaf gë wus, vëyëntaŵ va ḥabiniho do ntonjëni gë kaso.

<sup>37</sup> Andaŵini gë wéraka, acapini gë haha; acéméni gë wataŵ wasélame; njasarédéniho cudaténi vacud wayand wape gë wahnankal, akaÿéhnéniho, koroteyehniniho, ntiyiniho kém fo;

<sup>38</sup> duniÿa ſa tefélana iyi ſifa vahné! Anjasarédéniho gë wula do gë wahuŋ, hnë wakary do vankëd vambë nkal.

<sup>39</sup> Véhni fop, mama nuýani ucedeya pérén ſoje ikwétahn dëw hni ña, véhnuýana ile ntehniniho nuýadéni ſa.

<sup>40</sup> Kabi Ŵënu ña këbénanékéfu ile ſak fecek, tefakilahna padéhnini hamehni fu.

## Kayête ſoje vë-ebëre 12

### Ŵënu ña Rëm fu ſa

<sup>1</sup> Aki, kabi iyi kore wasede wasankaf kwérénihofu, dihétanéfu, fuhnë fëna, fop vile lënëk vi do wameh wante wemaÿehnédéhëfu njihahnin haryéñkw ñi! Kaménanéfu nkaryin igary nte hwétéhninékéfu ña.

<sup>2</sup> Yékéndénéfuna Yesu, umë ale ye hayalin ikwétahn ña do fadénéd rac. Nduñénak korotkéréwa|Kéréwa hna hara yékëna uséfènah ſoje uhnatah ule kwétéhniko ūa, do gaki, ntañak faréhw Ŵënu hna.

<sup>3</sup> Ha, naharyéndëna Yesu danko imbér ña g'iciléta ña antë mëku. Véwen va ñeŵénihawo, bare nduñénak hnë fop.

<sup>4</sup> Hnë imëtary hun wameh hna, cëvehnéluhna ten sat lëw hun.

<sup>5</sup> Ndénkwërun bi uhnira ule njéfaku Ŵënu ña had vutah vuntéwu: «Ajë mën, age Ahwéhn a kwéðéki, kwéþery hakili! antë asiléta age curédéhi!

<sup>6</sup> Kabi Ahwéhn a kwéðéðéha ale ñahnék a, ndaféðéha ale njavéték had aju.»

<sup>7</sup> Soje ahwéðahniwu teféka aryuñénawu hnë wahorot hna. Ŵënu ña pabéðéhu had vijé. Nke bi ajë ale nkok kwéðéðina rëm ſa?

<sup>8</sup> Age kwéðiluhna had gante kwéðini fop vutah vuntéwu va, vutah inca yerun gena vijé paryi.

<sup>9</sup> Nuýayinékéhni warëm nkal li ſoje kwéðéñihëfu, do nténéninékéhni. Teféléfuhna bi maŵéhninéhna g'ahaŵary Rëm wayir ūa nuýahnnin uwám ūa?

<sup>10</sup> Warëm fu ſoje wati kwéðéñihëfu, gante nke vinahan vidéw hni ka. Bare Ŵënu ña, ſoje uhnéfak lëw fu ſa, kwéðéðéhëfu danko nketahnninéfu fuhnë fëna hnë ufacah lëwu hna.

<sup>11</sup> Paryi, wati nte kwéðéðeru ña, nénjéðiluhna, bare njiŵéhnëdu. Bare ge ndécék rac, vèle hnuýad uwi ſifa kwéða do lid gante teféka ka nuýadéni usatah gë yam ſa.

<sup>12</sup> Soṇe rac, njaŵenëryin wëbák hun wante vërak ḥi do waho hun wale valëd wi!

<sup>13</sup> «Soṇe wakwér hun ḥa, ndiryin vankaŵ vacatah,» danko vëreyah va antë teyëni g'ahaŵary bare njérëni.

### Uhnira vële wok vëhwëtahnëna

<sup>14</sup> Yékélehñeryin ayewu yám gë vahnë va fop, do ayewu vëfacah; ufacah këm ahnë nudilahna Ŵënu ḥa.

<sup>15</sup> Kwëtëryin hakili, ahnë antë tak ipérëna Ŵënu ḥa, antë pëhn nkahn gunkah nte waŷëmpaŷehnëd bulunda ūa gë wanto wadëŵu ḥa.

<sup>16</sup> Antë nkeni vële liid ndakëntal meh ma vële yafék ile sëvak ūa, had Esawu, umë ale, soṇe hnëhët ryampo fo, wafék carani ntëŵu ḥa.

<sup>17</sup> Njëtërun dus, ga ndëcëk rac, ante ñadëho nuŷa dëwara le rëfëkawo nuŷa vëhni rëmu hna, acañëtayiko. Nuŷalohna fere nkwcëtahn ile ntiko ūa, lakënde gante njékélehñeko gë wako ki.

<sup>18</sup> Pëñaluhna kuŋ nte hode ñaki had bulunda Isërayel. Nuni hnam, Kun Sinayı, hwëdëh hunte hëvëd, umëhwëry ucamah, viñar vëmëhwëryah, gë sël sankaf.

<sup>19</sup> Nkwëryëni kopa lënkw, do kopa wanës. Bulunda Isërayel le wëryëko iyi kopa ūa muntani antë mbok nësëhnëhni iyi kopa.

<sup>20</sup> Vëwëkana iyi sariya: «Ale ūakék iŋi kuŋ, lakënde nke intaw, ndawëde gë wëraka.»

<sup>21</sup> Ile hnudeho ūa ntakëmako hafo Moyis ntehn: «Antakëko do mbalëdëfu.»

<sup>22</sup> Bare Kun Siyo ḥa fëñarun do gë nkol Ŵën hunte wok cëmëdina, Yerusalem mbë ambin gë mbara wawuli wamëleka wadëŵu wale natëk.

<sup>23</sup> Pëñarun hn'ile mbarëpélëni vutah Ŵën vële ryënkwik hnagik do herik wamac ambin hna. Pëñarunëha Ŵënu ḥa, ale hitijëd duniŷa ūi fop. Pëñarunëhëhni wayir vahnë vësatah vële fadënik.

<sup>24</sup> Pëñarunëha Yesu, ale ye arékëtëlehñ yëbëlan Ŵënu ḥa gë fuhnë soṇe cëbahn kwëtëla kasék, do pëñarun sat le sëlëvik ūa nësëd ile fecek g'iva Abel ūa.

<sup>25</sup> Kwëtëryin hakili soṇe antë aŵëŷu ahnëpaŵuna ale hnësëd a! Nirakëhniŵo bulunda Isërayel ūa, bare ɻwëyëni vëhnëpadilahna, vëfehëlohma uhorot ule rëfëkëhni ūa. Do fuhnë, pehëdelënëhna g'ahaŵary ge niyahnihñëka ale hniradëhëfu ambin hna.

<sup>26</sup> Kobëri ḥa, kopa lëŵu ūa mbalehnëko nkal iŋi. Dol, ntehnëkëfu wanji: «Hwënta ryampo kat mbokëdëfu valehnu gena nkal iŋi fo bare ambin ḥi fëna.»

<sup>27</sup> Wanji wanës «hwënta ryampo kat» fëhnëtanëk viÿë vile ÿahanik vi, hode mbalehni vi godina danko nkohahn viÿë vile wok kodena mbalehni vi.

<sup>28</sup> Koyëna, kabi nuÿaden inaÿ nte wok kodena mbalehni, camehnënëfuna Wënu ña do dokuñëhnënëfuna gante nëñjëdëha ka, g'untënah do g'untakah.

<sup>29</sup> Kabi Wëni fu ha hwëdëh hunte vëvehnëd ye.

## Kayëte soñe vö-ebëre 13

### Nkeya nte nëñjëdëha Wëni

<sup>1</sup> Goryin aÿahnëlu gë vëÿënta hun va.

<sup>2</sup> Antë aryenkwu yotoyehn vëhneh va, kabi vëryampo, ge ntini rac, njotoÿehnënihëhni wamëleka ña hara vëytëna.

<sup>3</sup> Dënkwtaryinëhni vële sëdik va, had wuhñë fëna cëdaryirun gë vëhni, do gë vële horotëntëde va fëna, kabi wuhñë fëna, kwëhnarun mbahn.

<sup>4</sup> Vahnë va fop tefékëhni ntënëni iñél ña do ipad vële yëlëlek va fëna pac. Wënu ña kitijëdëhëhni vële lid ndakëntal meh gë vësan vëyëlah ma vësëval vëyëlik vële yékëlehnëdëhëhni vëhawary.

<sup>5</sup> Antë iñahn koryi ña ndenkvary vanjasa hun va; natëriwü g'ile hwëhnarun ÿa, kabi Wënu ña ntehnëk umë dënk: «Hali, tavëdila, dënkwtëdila!»

<sup>6</sup> Soñe umë ye kodën nësin gë tama: «Ahwëhn a yijëd ndemawo, ñoñ dakëdilohna. Ye kodëni ntiniho vahnë va?»

<sup>7</sup> Dënkwtaryinëhni vële yenëhnëkuno haryenkwa, fëyakuno wanës Wënu ña. Naharyin gante nkeniho ka do vile wäatik hnë uwám lëw hni hna do tefëtalehnëryin ikwëtahn ntëw hni ña.

<sup>8</sup> YesuKëris arac fo ye yëhno gë dol, do nkod koyëna kantëm.

<sup>9</sup> Antë aravu arokayiwu gë fop wasifa vakarëja vanëmpëlah. Njivëk vambery va njawënìnëfu g'ipérëna Wënu ña; bare sariya soñe uryav wa ndemadilinhna vële rëfëdëha va.

<sup>10</sup> Kwëhnaÿihñekhn'ile cënade sadëha, do vësëna vële ryokuñëd sank hna tefëlinhna tokëni ile wäatik hnam ÿa.

<sup>11</sup> Ani, asëna wasadëha asankaf|Asëna Wasadëha Asankaf yojëd sat wulaw hnëwëyëwa wasëvah|Cery Wëni Cankaf hna soñe tavëhn wameh ña, do vimbahn wulaw warac pëdëde kamëhni ryaha hna.

<sup>12</sup> Soñe rac ye Yesu fëna cëmëk kamëhni nkol hna, danko pacënahñ bulunda ÿa gë sat lëwù ÿa dënk.

<sup>13</sup> Awa, cahnënëfu pankëlin g'umë hamëhni ryaha hna, do dïbënëfu usëfënahnh ryampo fo g'umë.

<sup>14</sup> Kabi kwëhnayilënëhna gëd ani nkol nte viÿed kwëlèkwël; nte yijed ña yékélehnëden.

<sup>15</sup> Pab gë Yesu, yëdanëfuna Ÿënu ña kwëlèkwël icëmb had sadëha, umë fëhnëtanëk wanës vèle yavëtëdeha g'Ahwëhn.

<sup>16</sup> Antë aryenkwu idi uférën ûa gë cahël ile hwëhnarun ÿa, wëli sadëha le hnëjëdëha Ÿënu ña.

<sup>17</sup> Maŵëhnëryinëhni vëvë haryënkw hun va do dënënëryinëhni. Njëkadëni vintaŵary hun nketëni vahnë vèle rëfëka tefetanëniha Ÿënu ña doku leŵ hni ÿa. Tac, age maŵëhnërunëhëhni, ntidëni doku lëŵ hni ÿa g'uhnatah, genëhnëdiluhna idib, rac demadiluhna.

<sup>18</sup> Yëfaryindëna Ÿënu ña soje fu. Apacahnékëfu ñoñ kwëhnalëfuhna ile heýandebun. Njëkëlehnëdëfun lifu fop g'aférën.

<sup>19</sup> Ile rëyëdëmu ntëbi ÿa ayëfaŵu danko yiju ñap ÿal hun.

### Iyëfa gë simpaÿi

<sup>20</sup> Ÿënn hwëhn yam ÿa kayëndëka fagant vësëm hna Ahwëhn fu ÿa Yesu Këris, umë ale ye aheryëherya asankaf wape ña. Do sat sadëha lëŵu ÿa nuýanékëfu kwëtëla nte viÿed soje kantëm.

<sup>21</sup> Arabi uji Ÿënn nti mëkin ntiyin fop ile férénak danko padënin iña dëŵu ña! Arabi nti hnë fuhné, pab gë YesuKëris, ile hnëjëdëha ÿa!Cëmb|Icëmb iña nke gë Yesu Këris soje kantëm! Amina!

<sup>22</sup> Vëýënta mën, tëyëdëmu, maŵeryin g'iđuñëna wanji wanës wante hamënaÿehnëd; yabena.

<sup>23</sup> Yëtëryin, aÿënta fu ÿa Timote tavik. Age njijek ñap, njiryidëfun gë ami ayékijiwu.

<sup>24</sup> Gaÿëryinëhni vëvë haryënkw hun va gë vëfacah va fop. Vëýënta fu vëvë Itali va nkaÿënihu.

<sup>25</sup> Arabi ipérëna Ÿënu ña nke gë ūuhné fop!

## Kayëte mba Sak

### Kayëte mba Sak 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Vëÿenta mën, nkaŷedëmu ñus. AmiSak|Sak, aryokuñëhn Wën do gë Ahwëhn a YesuKëris, herëhnëryidëhu, wuhne, bulunda Wën le sampék hnë duniÿa ÿi fop.

#### Yaŵénaryin

<sup>2</sup> Ntehnëdëmu, ge nkedëhu sifa uryëñah ña fop, pëlaryin had uhnatah sankaf;

<sup>3</sup> njëtërun, ge ikwëtahn hun ña njawënad hn'uryëñah le yedëhu hna nkwënëdëhu kamëna ña.

<sup>4</sup> Age kamëna hun ña padék nkedun vësatah ñus, vëhwëhn ñeh këm, do ñoñ gojëdiluhna.

<sup>5</sup> Age ahnë hnë wuhne nkojëka hakili ÿa, tefëka teyä Wënu ña, do umë njëdadëha, kabi njëdadëhëhni vahnë va fop gë uhwëhna nëf hara nahalehnëna.

<sup>6</sup> Bare ahnë arac tefëka teyä g'ikwëtahn Wën hara gwajëlehnana, kabi ale wajëlehnak a gë ibonkëlo wënska wov nte matëndëk sél do peñelehnëd gante-wo-gante mëntëlëni.

<sup>7</sup> Sifa ahnë arac antë mbëra na ha nuÿad iñë Ahwëhn hna.

<sup>8</sup> Ale wajëlehnad ye do kahnëndadina kwëlëkwël hn'ile ntid hna fop.

#### Haÿéhnah g'uvetak

<sup>9</sup> Arabi aÿënta mën ale haÿéhnëk a nata kabi matëndik haryënk Wën hna,

<sup>10</sup> do avetak a nata ge Wënu ña ñoyëka. Ndëcëd gante caŵëd wapëtel ki.

<sup>11</sup> Ulav ña pëhni, yakah lëwu ña hankënëd; ufëtel ña njod do idël iña godina nkwam. Koyëna nked soje avetak a fëna, nambëde fagant doku lëwu hna.

#### Ile ñatik hnë Wën gë ile wok matina hn'umë

<sup>12</sup> Mbetak ale hamënak hn'uryëñah hna, kabi ge mëkak, nuÿad uwám usér ule ntehnëk Wën njëdadëhëhni vële ÿahnëka va.

<sup>13</sup> Ge ahnë njëkëhnahnik, antë ntehn Wënu ña yëkëhnahnëdëha, kabi Wënu ña kodena njëkëhnahni menehni, do umë dënk yëkëhnahnëdëna ahnë.

<sup>14</sup> Ale-wo-le njëkëhnahnik ge mbënakëfu do pëlaÿinëkëfu g'iña fu ña dënk.

<sup>15</sup> Tac iña ña nked had idonk asëval, do ñeh nagëd; do ge ñeh ña naÿëk hafo pad, icëm nagëd.

<sup>16</sup> Vëÿenta mën, vële ÿahnëbu ñus, antë mpaÿëmpaÿawu:

<sup>17</sup> fop uyëd yivah ūa, fop buña wamah ūa g'ambin matik; hnë Ŵënu le ye Rëm Wahumpen hna matik. Umë gwëcëtadina had icën nte pakëtëlehnëd ulav.

<sup>18</sup> Ŵënu ḥa ntik nagingefu g'ahaŵary gë wanës toña wadëwu ḥa, nkehahnin vëryënkwëryënk hnë ile ntik hna fop.

### Idi wanës Ŵën

<sup>19</sup> Vëýënta mën, vële ūahnëbu dñus, tefëku ayëtu iÿin: ale-wo-le tefëka njanc nëpa ḥa, bare antë njanc nës iña do dav iña;

<sup>20</sup> kabi ntawah ahnë nagëdina le satëk haryënkw Ŵën hna.

<sup>21</sup> Soje më ye, tavëryin fop ile ronkënëd ūa do gë fop le ūenëdëha ahnë ūa. Kacaryin g'uhnatah wanës wante taŵék Ŵën hnë ūuhnë ḥa, kabi kwëhnak fanka soje pehët vintaŵary hun va.

<sup>22</sup> Antë nënu nëparji fo, bare diryin le nësëd ūa, ge gena umë ūuhnë dënk rokad vankaf hun va.

<sup>23</sup> Ale hnëpad wanës ḥa do didil ile nkwyëd ūa, nke had ale yëkad hnë njëka:

<sup>24</sup> ge puhnak yëka ḥa, njid do ndënkwëd taŋ gante nke ka.

<sup>25</sup> Bare ale fëcëtad gë yaserysariya|Sariya satah le yëdadëhëfu ipeh ḥa, natëlahna soje nëpa tac ndënkw taŋ, bare ntid le nësëd ūa. Awa, ahnë arac nëfadëha hnë ile ntid hna fop.

<sup>26</sup> Age ahnë ntiyahñëka Ŵënu ḥa nënjëka gë umë do mëkëna pëla ūës lëwu ūa, tokak nkaf ntëwu ḥa dënk: ile liŷahnëka kwëhnana nafa.

<sup>27</sup> Wëlin ile hnëjëdëha dñus Ŵënu ḥa, Rëm ūa: ipab vukëryëm gë vësëval vële cëmaryëk vësan hnë uyiŵëhnah lëw hni hna do kehayi viŷë vivë duniŷa vi antë tonkënëfu.

## Kayëte mba Sak 2

### Idëbëndëlehn vahn

<sup>1</sup> Vëýënta mën, ūuhnë vële hwëtahnëka Ahwëhn fu asëmbik a, YesuKëris, antë alëbëndëlehnënduni vahnë va.

<sup>2</sup> Mëntëk had inji tefëta: asan avetak, ale liyak anënk sanu gë viŷi viwamah, njijëk hn'ile mbarërun hna do ahaŷëhnah ale liyak viŷë viwëh fëna njintëlehniji hnë mbara tac.

<sup>3</sup> Ge kacarunëha ale sudak viŷi viwamah aŷi do alehnuna: «Dañary ani, laña lënah li», do haŷëhnaha ntehnëdunëha: «Wëjë, gory ahahn» ma «Dañary nkal li»,

<sup>4</sup> awa ge koyëna ntidun, ntëbëndëlehnëdunëhëhni vahnë va do g'intaŵary meh kitinjëdunëhëhni.

<sup>5</sup> Nëparyin, vëýënta mën, vële ūahnëbu dús: gena bi Ŵënu ña têhnakéhni vëhaÿéhnah vëvë duniÿa vi soñe mbetahnëni kwëtahn hna do nuÿani sah Inaŵ nte ntehnék njëdadéhëhni vële ūahnëka va.

<sup>6</sup> Bare ūuhnë, mbanëdunéhëhni vëhaÿéhnah va! Gena bi vëvetak va vërehnëdëhu do yodëhu vakiñja hna?

<sup>7</sup> Vëvetak va yeñëd ūac férén le njëdaku Ŵënu ña.

<sup>8</sup> Awa, ntidun le sanjék ge maŵéhnérunsariya|Sariya Inaŵ Ŵënu ña gante kerik ka: «Dahnéryehna aÿënta hu ÿa had wëjë dënk.»

<sup>9</sup> Bare ge ntëbëndëlehnëdunéhëhni vahnë va, uñeh lidun, maŵéhnéluhna iÿi sariya, awa ntavah Ŵënu ña cëlahnidëhu.

<sup>10</sup> Ge ahnë maŵéhnëna akwëda ndampo sariya ÿa, lakënde maŵéhn vañëntaŵ va, ntëntahnék sariya ÿa fop.

<sup>11</sup> Gena bi Ŵënu ña umë lehnék: «ant'ayékélehna asëval ahaŵary.» Ntehnék fëna: «Ant'aryaŵa ahnë.» Awa wëla yëkéluhna asëval ahaŵary, aryawata ahnë, maŵéhnéluhna sariya ÿa.

<sup>12</sup> Awa, ile-wo-le hnësëdun ÿa do lidun ÿa yëtëryin kitijëderun gë sariya ile fehëtëd vële ūaŵéhnëka va.

<sup>13</sup> Hnë fac kiti hna, Ŵënu ña kaÿéhnahnëdilahna gë ale wok kaÿéhnahnëdilahna gë vëýëntaŵ va; kaÿéhnahn ña yaŵëk gë ikiti ÿa.

### Ikwëtahn gë ile lide

<sup>14</sup> Vëýënta mën, ye nëfadëha ahnë ge ntehnék: «Kwéhnabu ikwëtahn», ge tufahnëdina gë ile ntid ÿa? Sifa ikwëtahn tac, kod bi pehëta?

<sup>15</sup> Age ntehnik aÿënta fu aryampo wok kwëhnana viÿi vile ntiyad ma le tokëd wafac ūa fop,

<sup>16</sup> ye hnëfadëha ge ntehnérunëha: «Yiryeyi yam; cudary do tokëry afo afihñ», ge yëdalunahna ile valëka ÿa?

<sup>17</sup> Koyëna nke soñe kwëtahn iña: ge tufahnina g'ile lide ÿa, ikwëtahn cëmah ye.

<sup>18</sup> Ahnë ntehnëd mpëd: «Wëjë, kwéhnaru ikwëtahn, ami viÿë viférén lidëfu». Tufërye bi hak kodu ahwëhna ikwëtahn hara didila férén! Ge ami ye, gë ile lidëfu ÿa tufëdëmi ikwëtahn mën iña.

<sup>19</sup> Kwëtahnëru Ŵën hudampo fo yehëhna? Cañék dús! Wayine|Yine ña fëna kwëtahnëni hafo mbalëndëni.

<sup>20</sup> Wëjë iñi ntëhn! Ñadila bi ayët toña ÿa? Ikwëtahn ña kwéhnadina nafa ge diyina ile rufahnëd!

<sup>21</sup> Ŧënu ḥa hak njavëtëka acérakëlo fu ūa Abëraham catëk? Gena bi sojë ile ntiko ūa ye, ante njëdahnëkawo aju lsakhn'ile cënađe sadëhahna?

<sup>22</sup> Nuru, ikwëtahn dë̄wu ḥa gë ile ntik ūa tefélëni do ile ntid ūa fadëndanëk ikwëtahn dë̄wu ḥa.

<sup>23</sup> Koyëna ntiyako ile nësëko Vikerëh va: «Abëraham kwëtahnëkawo Ŧënu ḥa do sojë rac Ŧënu ḥa pélakawo umë catëk.» Do lawo macëkawo.

<sup>24</sup> Awa nurun, Ŧënu ḥa gë ile ntid ahnë ūa njavëtëdëha ahnë arac catëk, gena g'ikwëtahn iji fo.

<sup>25</sup> Koyëna nkeho sojë Rahab ūa fëna, asëval ale wafëdëho nkaf ntë̄wu ḥa. Ŧënu ḥa njavëtëkawo catëk sojë ile ntiko ūa ante kacakëhniwo vahnë vëva Isërayel vële fayiko va do ndemahni teféni nkaŵ kawary.

<sup>26</sup> Awa, ge ahn'a gona njënënd cëmëk, ndampo fo nke, ikwëtahn nte wok tufëhnadina ḥa cëmëk.

## Kayëte mba Sak 3

### Ipëla ūës

<sup>1</sup> Vëýënta mën, antë ayabu vëharan vahnë, kabi njëtërun fuhnë vële haranëdëhëhni vahnë vi, yapënahnéde kitij hna ntëbini vëýëntaŵ vi.

<sup>2</sup> Fuhnë fop ntëntëdëfun dñus. Age ahnë nësëd hara dëntëdina, ahnë arac catëk, mëkëd pëla nkaf ntë̄wu ḥa hnë le-wo-le hna.

<sup>3</sup> Gena bi karafe lidënëhëhni wafahnac ūa sojë maŵëhnahnëndënihëfu? Koyëna koden njérékëtelehnin vimbahn vidëŵ hni va fop.

<sup>4</sup> Ma kat, naharyin wakulu nj: la naŷ dñus do sël hwëhn fanka peñëndëhni, gë fandëhwëra fatoy njiryeryëde gante ñade ka, do njid hn'ile ñad ale yaryaryëd hna.

<sup>5</sup> Ndampo fo nke sojë ryëŵ ūa fëna; iñë ile vak dñus ye hn'imbahn hna, bare naŷenad do canëd wanës wacankaf. Yëkëryin, fakwëdëh toyë kod pëd fëk sankaf!

<sup>6</sup> Awa, ryëŵ ūa gë hwëdëh mëntëlëni. Duniŷa wameh ye hn'imbahn fu hna, tonkënëd imbahn ḥa fop. Pëdëd duniŷa lëŵ fu ūa fop gë hwëdëh hunte ūatik janáma hna.

<sup>7</sup> Vahnë va kodëni ntini maŵëhnënihëhni wulaŵ ūa gë wusëry ūa gë ile huhad do gë ile ye wov hna.

<sup>8</sup> Bare ryëŵ ūa, ahnë kodina nti maŵëhn! Iñë ūeh le wok ñëwëdina muk yam ye, do pëbëka wanto.

<sup>9</sup> Gë ryëŵ ūa njëwëden icëmb Ahwëhn a, Rëm fu ūa, bare fënalì gë umë ndëwanëdenëhëhni wameh ḥa vahnë vële ntik Ŧënn mëntëlëni gë umë va.

<sup>10</sup> Wanës icëmb do idëwan ñeh sahnëd hnë ñës ryampo fo. Vëýënta mën, tefélahna nke koyëna.

<sup>11</sup> Hayalin hante sanëd ñënka wanëñah gë wañañah gena.

<sup>12</sup> Vëýënta mën, anuý kod bi ntëw wacalav? Acalav fëna kod bi ntëw wanuý? Ndampo fo nke, hayalin ñënka wañañah fëna kodina njalën ñënka wanëñah.

### Soje hakili

<sup>13</sup> Nke bi hnë ñuhnë ale liyahnëka kwëhnak hakili? Arabi tufahnënd hakili lëwu ña gë viýë viférén vile ntid g'ibana va.

<sup>14</sup> Bare ge iñewary gë iña dëb vëýëntaw ña fëbëku wasakahn hun hna, bokawo ahnayénandu, ahnésëndu koyëna ile hnëmpélék gë toña ña.

<sup>15</sup> Ijí sifa hakili cëlidina g'ambin; ibë nkal ye, iba vahnë, gë Sintani dënk.

<sup>16</sup> Toña ye le nke iñewary gë iña dëb vëýëntaw ña, hnam nked fop vankeya vameh va do ñam godina.

<sup>17</sup> Bare ahnë ale hwëhnak hakili vë g'ambin ña ahnë afacah ye ryenkwyenkw ña, tac ñad ñam ña do nënjek nkenti, pëbëka kaÿehnahn gë viýë viférén, dëbëndëlehnëdilëlihnna vahnë va, do tokadilëlihnna.

<sup>18</sup> Vële ñad ñam va, gë ñam ña campehnëdëni usatah ña caharab lëw hni, had uhnëda, do satah ña mbarëpëdëni.

## Kayëte mba Sak 4

### Iña duniýa, iñew Wën

<sup>1</sup> Ne matid wasonko ña gë wamët ña yëbelan hun? Iña nte ñetëd hn'imbahn hun hna matid.

<sup>2</sup> Ñadun iñë, bare kodiluhna ahnuýawu, awa pëhwëtadun aryañuna ahnë; përëku g'iñë ahnë, bare kodiluhna ahwëhnawu, awa afëgwëlehnu sonko do gë uñët. Nuýaluhna ile ñadun ña, kabi muntalunahna Wënu ña.

<sup>3</sup> Do la añuntawu, nuýadiluhna, kabi këm fo muntañun: alihahnu iña hun ña fo rëyëdun.

<sup>4</sup> Tavërunëha Wënu ña! Yëteluhna bi iña viýë iyi duniýa ñi iýew Wën ye? Ale ñad nke lawo duniýa ña aýew Wën ntiyad.

<sup>5</sup> Gena aki fo nësarëd Vikerëh vi: «Wënu ña ñad ñus iýir nte ntk hnë fuhnë ña.»

<sup>6</sup> Tac Wënu ña njivëk ñus hnë fuhnë. Soje umë Vikerëh va më lehnëk: «Wënu ña ñewëkëhni vële hnañënañ va, bare tufëdëhëhni ipérëna dëwu ña vële vanad va.»

<sup>7</sup> Awa, banaryin Wënu hna; ñwëýëhnëryina Sintani|Sintani do nkaryëdëhu.

<sup>8</sup> Tëharyina Ÿënu ḥa do tēhadëhu. Pacënaryin wëbák ḥa, Ÿuhne vëwen vi; pacënaryin vinahan hun va, Ÿuhne vële wajëlehna! vi!

<sup>9</sup> Yahnaryin, geryin hnë wakwëy, do koryin; arabi waryas hun Ÿa mbaca wako, do hnatah hun Ÿa mbaca yiŵëhnah.

<sup>10</sup> Banaryin haryënkw Ahwëhn hna do naŷënëdëhu.

### Soje ikitiŋ aŷëntawu

<sup>11</sup> Vëýënta mën, ant'alehnélëndu wameh. Ale lehnëka wameh aŷëntawu ma hitiŋëka ſa, ahnë aracsariya|Sariya Ÿënu ḥa ntehnék do kitijék. Wati rac, ahitiŋ sariya ſa ntiyak, gena ale Ÿaŵëhnék.

<sup>12</sup> Ÿënu ḥa yëdahnék sariya ſa do umë fo ye ahitiŋ a; umë fo hod pehëta ahnë ma mbëvehna. Awa wëjë ale hitiŋëdëha aŷënta hu ſi, mo liyahñeki yero?

### Soje inaŷëna

<sup>13</sup> Tame, nëparyino, Ÿuhne vële lehnëd: «Dol ma acahn njidëfun hnë iŋi naŵ, bëhn lidëfun hnam, igwaf rëkëdëfun wafëndëfu do nuŷadëfun koryi.»

<sup>14</sup> Ÿuhne, yëtéluhna bi hak nke duniŋa hun ſa acahn! Had fëcahnunt fante sahnëd do ndëcëlehn taŋ nkerun.

<sup>15</sup> Wëlin ile rëfëku ahnësu ſa: «Ge Ahwëhn a maŵëk, cëmëdilëfuhna do ntidëfun iÿin gë ſi.»

<sup>16</sup> Bare hali, Ÿuhne naŷënadun gë wanës wacankaf. Iÿi sifa naŷëna fop yivëna wëla toyé.

<sup>17</sup> Awa ge ahnë njëték gante ntide uférën ka do dil, wameh ntik.

## Kayëte mba Sak 5

### Unira vëvetak

<sup>1</sup> Tame, nëparyino, Ÿuhne vëvetak vi! Koryin do yahnaryindën soje wameh wante ſad njohahnu ḥa!

<sup>2</sup> Paryi nke hnnapul hun ſa nkélëd do viÿi hun va tokëdëni vamaÿ.

<sup>3</sup> Sanu hun ſa gë koryi hun ſa nkal fërëkanëd do nkal tac rëkendëhu; tokëd vimbahn hun va had hwëdëh. Hnë wapuya duniŋa hna mbarëparun hnnapul.

<sup>4</sup> Dwëýërun cosëdilunihna vële ryokuŋjehnëku wëhaÿ hun va. Rumpah sankaf ye! Wadeka vëvarëp roka hun va tékék hafo vanëf Ÿën Ahwëhn Fanka hna.

<sup>5</sup> Hnë uvetak sankaf gë fop ile hnëjëdëhu nkerun nkal li. Konënarun had wusaŵ soje fac ile ndawahnëdeni ſa.

<sup>6</sup> Kitijërunëhëhni vële wok vëlina iňë va do ndawehnërunëhëhni; vëyaŵënanëluhna.

## Duñëna gë iyëfa

<sup>7</sup> Awa, vëÿënta mën, dûñënaryin hafo Ahwëhn a mbokaj. Yëkëryina ayama gante nduñënađ ka napatënd nkal iña njivënëhna uhnëda ña do nuÿa roka yabah le mbarëpëd: njëték tefëka tèv hafo sama ÿa pu.

<sup>8</sup> Duñënaryin ñuhnë fëna; yañënaryin ñus, kabi Ahwëhn a mbokajëd biÿëdîna!

<sup>9</sup> Vëÿënta mën, antë añëhnandu soje Wënu ña antë kitiju. Tëkik, rënka hun hna nke!

<sup>10</sup> Vëÿënta mën, dënkwtaryinëhniwakila|Kila wante hnësëdëho g'uñac Ahwëhn ña: tefëtalahnëryin iduñëna dëw hni hnë horot hna.

<sup>11</sup> Ntehnik nëfakëhni vële yañenak horot hna. Nkwëryerun ga nësëde soje iduñëna yáyah iba Sob ña, do njëterun le njëdaka ÿa Ahwëhn a wapëta hna. Ahwëhn a kaÿëhnahnëdëha ñus do kwëhnak nëf.

<sup>12</sup> Dënkwtaryindën wañi, vëÿënta mën: antë alëkëndu gë ambin ñi ma g'inkal ñi, ma gë sifa ntëka-wo. Ge ha ye, dehnëryin, «Ha» ge hali ye, dehnëryin «Hali» fo, soje antë kitiju Wënu ña.

<sup>13</sup> Nke bi hnë ñuhnë ale horotëd? Arabi muntand. Nke bi ale naték? Arabi njëwënd icëmb Wënu ña.

<sup>14</sup> Nke bi ale resëk hnë ñuhnë? Arabi macëhni vëvë haryënkw cery sali va; vërac njëfanëdëniha turatëndëniha wagu nkaf hna g'uñac Ahwëhn a.

<sup>15</sup> Iÿi sifa njëfa nte liyik g'ikwëtahn ña, pehëtëdëha ares a: Ahwëhn a matëndëdëha, do wameh wante ntiq ña tavëhnëde.

<sup>16</sup> Awa putaryin wameh hun ña yëbëlan hun, do yëfanëhnëlëryindën, soje ayérénahniwu. Iyëfa ahnë asatah a kwëhnak fanka ñus.

<sup>17</sup> Eli ahnë gë fuhnë ki yeho: njëfako g'ikwëtahn soje antë tèv, do tèvëlohma hnë wabëhn watar gë fagant bëhn.

<sup>18</sup> Tac më mbok njëfa kat; awa më tèvëk do sama ÿa më njivëk ñus.

<sup>19</sup> Vëÿënta mën, ge aryampo hnë ñuhnë tavëk nkañ toña ña do ahañary mbokaryeta,

<sup>20</sup> yëtëryin iÿin: ale vokaryika awen hnë nkañ përën hna, pehëtëdëha icëm iña do tavëhnëde wameh wayabah.

## 1 Piyer

### **1 Piyer 1**

#### **Simpaŷi**

<sup>1</sup> AmiPiyer,afayik|Afayik YesuKëris ſa, heréhneryidéhu ſuhne vèle téhnak do ye véhneh sampék hnë wayal Pon gë Galasi gë Kapados gë Asi do gë Bitini vi.

<sup>2</sup> Wënu ḥa Rëm ſa téhnaku had gante njétéko kobéri ka; gë lyir Ipacah ḥa pitirun soje lëwu. Ha, téhnaku danko aŵawéhnahnuna Yesu Këris do pacénahnu g'icélèvahn sat lëwu ſa. Arabi ipérëna ḥa gë yam ſa nkwenawu dus!

#### **Itama nte wok cémédina**

<sup>3</sup> Cembënëfuna ale ye Wën gë Rëm Ahwéhn fu ſa YesuKëris : hnë ikaŷéhnahn cancaf ntëwu hna, anagékéfu g'ahaŵary g'immat Yesu Këris fagant vësém, soje nuŷayin itama nte wok cémédina,

<sup>4</sup> do soje nuŷayin intëw inte wok bëvëdina muk, tonkëdina, do igwam ntëwu ḥa cëvëdina. Irac kwëtëhnéku mbin hna,

<sup>5</sup> ſuhne vèle keryéđ gë fanka falëwu fa, gë fere ikwëtahn soje ipeh nte fëhwëtak tuféhna wati rëkwa hna.

<sup>6</sup> Soje umë pëbëryiŵu uhnatah ūa, lakënde soje wati roy teféka ahoroteyehniŵu gë fop wasifa wayékéhnahn.

<sup>7</sup> Iyi horot tufahnéđ ikwëtahn hun ḥa paryi nke. Sanu ſa kode përekani, bare hwëdëh hna nude bi nkamék. Aki fëna ikwëtahn hun ḥa le ſak hnëfak gë sanu yi njékéhnahnik hnë fop wasifa wahorot hna, soje njétahni njawëk. Tac fac le mbokajéđ Yesu Këris ſa, gë fere ikwëtahn hun ḥa nked idëwan,icemb|lcemb do idënën.

<sup>8</sup> Dahnérunéha hara nulunahna, gaki kwëtahnérunéha hara nulunahna, do uhnatah hun ūa camék hafo le nkoyik kodena tefétiy gë wanës,

<sup>9</sup> kabi tékën ḥa rëkénédun ile njékélehnéđ ikwëtahn hun ḥa: umë ye ipeh walaŵary hun ūa.

<sup>10</sup> Kobéri ḥa,wakila|Kila Wënu ḥa njékélehnëni paryi nuni hak Wënu ḥa pehëtëdëhëhni vahnë va. Apéyahñëniho soje inji peh nte njédadéhu Wën.

<sup>11</sup> Wakila watac njékélehnëni njétëni guve do hak ntiyad irac. Lyir Këris ḥa hnë véhni nkeho, do pëyahñéko kobéri ḥa wahorot wale rëfékawo nuŷa Këris ḥa do g'icemb inte rëfidéha ḥa.

<sup>12</sup> Wënu ḥa njétëndanékéhni waŋi wanës gena soje lëw hni dënk, bare soje hun yéðahnik. Dolijîi vëfëyahñwanës Wakasék|Wanës Wakasék Wën ḥa

nësëhnënihu watac gë lyir Ipacah nte yëdahnijik ambin ña. Do wamëleka ña dënk ñadëni dús njëtëni rac.

### Imac njasa pacah

<sup>13</sup> Soje umë ye, naharyin ile rëfëka aliwu ÿa, nëgaryin do kwëtëryin fop tama hun ña hnë uyëd ipeh nte yëdadérung fac le mbokajëd YesuKërisÿa.

<sup>14</sup> Maŵehnëryina Ÿënu ña had vutah vupérén: Ant'arëfu viña vimeh wabë kobëri ña, wati nte nkorusého yëtéluhna toña ña.

<sup>15</sup> Bare had gante pacék ale Ÿacéku ka, Ÿuhné fëna geryin vëfacah hnë fop vankeya hun hna,

<sup>16</sup> kabi kerik: «Geryin vëfacah, kabi ami pacëbu.»

<sup>17</sup> Hnë wayëfa hun hna, macëdunéha «Apa» ale hitijëd ale-wo-le ile ntik ÿa hara dëbëndëlehnëlihënhna vahnë va. Soje rac ye, geryin vëlénén Ÿënen, wati le yehahnërun nkal li.

<sup>18</sup> Ankeya nte hnuýarun gë vacérakélo hun vi yiryeryédina karyéñkw. Bare njëtërun, Ÿënu ña cosahnék icos cancaf soje pehétahnu hnë anji sifa nkeya. Dinahna gë viýë vile férékad, had sanu ma kori.

<sup>19</sup> Bare pehétiku gë sat férén Këris ÿa, umë ale ye had fape fante wok kwéhnana dahëse Ÿeh do ñoñ nuđena ile wek.

<sup>20</sup> Ÿënu ña tähnakawo ani gë ntihahnënd duniýa ÿi, atufahnëka gaki hnë waýi wawati wale ye warékwa, soje hun.

<sup>21</sup> Ÿuhné, pab gë Këris kwëtahnërunéha Ÿënu ña, umë ale vëhnëndanéka fagant vësém do yëdakaicëmb|lcëmb ; aki kwëtëduñ ikwëtahn hun ña do itama hun ña Ÿënen hna.

<sup>22</sup> Maŵehnërun toña ÿa do koyëna pacënërun vintaŵary hun va, alihahnu injahnél catah vëýënta hun. Ðahnéleryin dús gë vëýënta hun gë ntaŵary hun fop.

<sup>23</sup> Nagirun hnë uwám hasék, ule wok matina hnë uhnëda ule fuđ bare ule ūatik hnë uhnëda ule wok cëmëdina: Wanës Ÿënen wabë kantëm.

<sup>24</sup> Kabi, «Mbahn ñi nke had dël, do fop icëmb dëwu ña had ufëtel dël; dël ña kankëd do ufëtel ulëwu ûa njod;

<sup>25</sup> bare unës Ahwëhn a nkod kantëm.» Uwi nës,Wanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿënen wante fëyayirun ye.

## 1 Piyer 2

<sup>1</sup> Doliýi cañëtaryin fop ile Ÿek; antë arokawuna ahnë, antë ayewu vëhurubak, antë ayewu vëýëwary, antë ahnësu wameh vëýëntaŵu.

<sup>2</sup> Had fanul, baléryiňu wambël wapacah wante ryavëd ntaŵary danko, g'umë, ahnaýëntiňu hn'ipeh hna,

<sup>3</sup> kabi, had gante nësék vikerëh ka: «andahërun gante nënëk Ahwëhn ka.»

### **Itaka nte yënëd gë bulunda le rëhnayik**

<sup>4</sup> Pëharyina Ahwëhn a Yesu. Umë ye itaka inte yënëd. Vahnë va cañétaniha, bare Ŵënu ña tēhnaka, do nkamahnëkawo.

<sup>5</sup> Ŵuhnë fëna, nkerun had wéraka wale yënëd wale yëryahnik cery nte nkehahnëk lyir Ipacah, soje ayehahnu bulunda facah vësëna wasadëha, soje asënahnu wasadëha gante ntehnëku lyir ka, do Ŵënu ña tebad soje YesuKëris.

<sup>6</sup> Ha, ntehnik hnë Vikerëh hna: «Wëli, atéhnabu itaka nte hnëfak do kwëtëbu hn'inaň Siyo hna taka ndenkwyeryenkw. Ale hwëtëk ikwëtahn ntëwu ña hnë ýalu yëtëdinahna muk usëfëhnah.»

<sup>7</sup> Soje ſuhnë vële hwëtahnëk, untënah. Bare soje vële wok vëhwëtahnëna va, «Itaka inte cañétaniho vëvëry vacery ña vacak ye tame inte mbëryahnëk Ŵënu ña cery ntëwu ña fop.»

<sup>8</sup> Do fëna ntehnik: «Taka nte nkëwëdëni vahnë, taka nte hëfëd.» Nkëwëdëni vahnë vërac kabi vëwawëhnëna wanës Ŵënu ña do koyëna nuýadëni ile pëhwëtaniniho ÿ.

<sup>9</sup> Bare ſuhnë, bulunda ile rëhnayik yerun, vësëna wasadëha ahnaň, bulunda facah, vahnë vële kwëhnëk Ŵën. Atéhnaku soje afeyahnu vaniyehn vacamah vante ntik, umë ale ūacëku asahnu mëhwëry hna, arënku humpen hucamah hudëwu.

<sup>10</sup> Kobëri ña, gelunohna bulunda, bare gaki bulunda Ŵën yerun; kobëri ña yëtelunohna ikaýehnahn Ŵën, bare gaki nuýarun ikaýehnahn ntëwu.

<sup>11</sup> Vëýënta mën, ſuhnë vële yahnëbu dus, ſuhnë vële ye vëhneh nkaf li, vële ryëcalëd, nkayëtam, tavëryin viña vimeh mbahn vinte ūetaryëd ntaŵary hun.

<sup>12</sup> Kwëhnaryin njasa përën fagant vële wok vëhwëtahnëlahna Këris; koyëna, lakënde mërahnëndënihu, ntehnëndëni vëwen yerun, afo njavëtëni vaniyehn vapërën hun va do cëmbëdëniha Ŵënu ña fac le njijëd hna.

### **Imaŵëhn vësankaf**

<sup>13</sup> Soje Ahwëhn a, maŵëhnëryina asankaf-wo-asankaf: ahnaň ale ye nkaf vësankaf fop,

<sup>14</sup> do waguverëner vële payëk va soje korotehnëhni vële ūenëd va do cëkwaryënihëhni vële lid uférën va.

<sup>15</sup> Kabi ile ñad Ŵënu ña ye, vaniyehn hun vapërën va remënayehnëkëhni vëhnënk wah vële wok vëyëtëna iñë.

<sup>16</sup> Geryin vahnë vèle ye afaya, bare paya hun ḥa antë coŵ wameh wante lidun ḥa; geryin vēramp Ŵën.

<sup>17</sup> Dēnēnēryinēhni vahnë va fop, ḥahnēryinēhni vēyēnta hun hn'ikwētahn hna, maŵēhnēryina Ŵēnu ḥa, dēnēnēryina ahnaŵ a.

### Imaŵēhn vēryokuŋ

<sup>18</sup> Vēryokuŋ, maŵēhnēryinēhni vahnë vèle ryokuŋehnēdēhu, do dēnēnēryinēhni, gena vèle fērenak do ryuñēnanēdēhu fo, bare gē vèle fērekak per.

<sup>19</sup> Toña ye, ge mēkarun wahorot wale wok tēfēluhnna, do ryuñēnarun soñe idēnēn Ŵën, rac ye nēfak paryi ū.

<sup>20</sup> Iñéhne cēmb yehēhna ge duñēnarun daf soñe ile ūenērun ya? Bare ge duñēnarun wadaf ḥa soñe ufērēn ile lirun ū, nēfak paryi ye haryēnk w Ŵën hna.

<sup>21</sup> Gena bi rac macēku Ŵēnu ḥa? KabiKēris fēna korotēk soñe hun; atufēku nkaŵ ḥa dānko arēfu vacēbētel vantēwu va.

<sup>22</sup> «Umē dina la uŵeh ryampo, wēla hwēnta ryampo tokana ahnē.»

<sup>23</sup> Umē ale ūeŵik, maŵēna njewēg, hnē horot lēwu hna nēsēna ntini ūeh, bare kwētēk tama ntēwu ḥa hnē Ahitiŋ asatah hna;

<sup>24</sup> umē ale, hnē mbahn dēwu hna, ndibēk wameh wadēw fu ḥakērēwa|Kērēwa hna, dānko tavahnin wameh fu ḥa, do nkehahnin hnē uwām satah; umē ye ale sērehnik soñe njērahnnin.

<sup>25</sup> Akwēyērunēho had wape, bare gaki mbokajērun gē cape aheryēherya, ayaŵ walawary hun.

## 1 Piyer 3

### Vēsēval va gē vēsan va

<sup>1</sup> ŵuhnē vēsēval va fēna, tēfēka aŵawēhnēnduni vēsan hun. Ge ntirun koyēna, vēryampo hnē vēhni, lākēnde vēhwētahnēna Wanēs Ŵēnu ḥa, ge njēkēni vankeya hun va, akwētahnēdēni. Do fop iÿin wēla nēsēluhnna,

<sup>2</sup> kabi nudēni gante pacēk vankeya hun ka do tufahnēd untēnah.

<sup>3</sup> Ant'aryēñu igwamēna mbahn, had ryaŷ mul, ma liya wēkayēt sanu, do cuða viÿi vēhambah ntaŵi.

<sup>4</sup> Hali, gwam hun ḥa tēfēka nke mbē bambery ntaŵary hun hna, mbē hakili hnēñah do hwēhn yam. Iÿi sifa gwam pērēkadina muk, do kwēhnak vēhni Ŵēn hna nafa sankaf.

<sup>5</sup> Kobéri ḥa aki kayētadēniho vēsēval vēfacah vèle hwētēko tama dēw hni ḥa Ŵēn hna: ntēnēnēdēnihēhniwo vēsan hni.

<sup>6</sup> Aki nkeho Sara. Nténénékawo Abéraham; macédéhawo Ahwéhnu. Ÿuhné fëna nkedun had Sara ge ntirun uférën hara ñoñ dakéluhna.

<sup>7</sup> Ÿuhné vësan va fëna, pabëryinéhni dús vësëval hun va do geryin ndampo fo, dënkwëtaryindën fanka hun fa këñélahnëna gë fanka falëw hni fa. Dënénéryinéhni, nuÿadëni had Ÿuhné uwám sér le njédand Ÿén. Diryin koyëna danko wayëfa hun Ÿa antë mbok memaÿehni.

### Uhorot lakënde alind uférën

<sup>8</sup> Wëlin uhnës rëkwa lëmën: kwëhnaryin fop nahen ndampo fo, do gwëryéleryin fëna. Dahnéleryin ntéwélëwun had vahnë hun; geryin vahnë vëhnënjah, do banaryin haryënk wëyënta hun va.

<sup>9</sup> Ge ahnë ntiku uweh, antë aliguna uweh; ge ahnë njewëku antë ayewëguna. Dëwanéhnéryindëna kwëlékwël, kabi soje rac macahnëku Ÿenu ña, danko ndéwahnu.

<sup>10</sup> «Ale ÿad ñahn uwám do nuÿa wafac waférën teféka mëk ryëw lëwu hnë inës wameh do wës lëwu gë wanës wante rokad,

<sup>11</sup> ndarënd uweh Ÿa do ntind uférën, njékélehn ýam ýa do tefélehn g'intaŵary ntéwù fop.

<sup>12</sup> Ahwéhn a keryédéhëhni vësatah va, do vanëf vantëwu va hnëpad wayëfa walëw hni Ÿa; bare yëka Ahwéhn a niÿahnékëhni vële lid wëh soje antë nke aÿew alëw hni.»

<sup>13</sup> Mo lidëhu uweh ge kahnëdarun idi uférën Ÿa?

<sup>14</sup> Lakënde ahnuÿawu wahorot kabi uférën lidun, mbetadun. Antë ntaku gë ahnë, do antë pëmpéhnahnu.

<sup>15</sup> Bare nténénéryina hnë wasakahn hun hnaKëris had Ahwéhn a. Ge ahnë teféku, këbënaryin ayabahnu itamahn nte hwëhnarun ña.

<sup>16</sup> Bare diryin wajira fo do g'untënah, g'ikwëhna nahen përen, danko vële hnësëd uweh soje nkeya përen hun gë Këris ña cëfëhnëhni soje ile njewënihu ýa.

<sup>17</sup> Ha, ge Ÿenu ña ñad, apecek ahorot hnë wapérën wante lidu ña g'ile horotëdu hnë wameh wante lidu ña.

<sup>18</sup> Këris umë dënkorotëk hafo cëm hwënta ryampo fo soje wameh ña fop; umë ale wok menëna, acémëk soje vahnë vëwen va. Ntiko koyëna danko njiryeryahnu gë Ÿén. Pab g'imbahn ntéwù ña ndawiko bare pab g'iýir ña mbokaryijik wám hna.

<sup>19</sup> Do njiko had iýir pëyahni imëk ntéwù ña wayir wale sëdiko kaso hna,

<sup>20</sup> vële woko vëwaŵéhnélahna Ÿenu ña kobëri ña, ante tufahnëdëho duñëna ntéwù ña watì nte ntidëho Nowe sisikulu ña. Vahnë vële fehëntiko Ÿénka va vëyabëlohnà, mbëd gë vërar fo nkeniho.

<sup>21</sup> Wanji Ÿwénka yeho had yarya le fehëtëdëhu gaki ſa. Iſi yarya, gena idag ronk mbahn. Hali, dahëse ye le rufahnëd mëta imac Ÿwén g'inahan pérën. Rac fop ntiyad gë fere bëhn Yesu Këris,

<sup>22</sup> umë ale hayék ambin do lañak farëhw Ÿwén hna. Wamëleka ḥa, gë vësankaf va, gë fop vëyi vëýëntawile hwëhnak fanka ambin hna maŵëhnëniha.

## 1 Piyer 4

### Itav wameh

<sup>1</sup> Atac, kabiKëris koroték mbahn ntëwu hna, Ÿuhne fëna, kwëhnaryin nahen ndampo fo gë umë. Gena bi ale horoték mbahn ntëwu hna ravék wameh ḥa

<sup>2</sup> danko, hnë wafac wale wojëka ūa nkal li, uwám lëwu ūa nke gante ñad Ÿwenu ka, do tav wëbal wameh wëba vahnë?

<sup>3</sup> Gwérënkehу wati idi had gante ñadëni ntini vahnë vële wok vëytëlahna Këris va: aki fo nkeyarëdëni, tefëdëni wëbal wameh, andëwëdëni, atokëdëni dëcët do cedëni dëcët uñen bulunda hna, cëmbëdëni waravahn wasëfëhnahnah.

<sup>4</sup> Gaki, kabi goluhna arëfélëndu, gë vële wok vëhwëtahnëna va, hnë vankeya vameh dëcët hna, apëmpëhnahnëkëhni, do anjeŵëdënihi.

<sup>5</sup> Bare afo nkabahnëni haryënkw Ÿwén hna wante ntini ḥa. Akëbënak kitinëhni vële wok gë vële sëmëk per.

<sup>6</sup> Soje umë ye vësëm va fëna pëyayiniWanës Wakasëk|Wanës Wakasëk Ÿwén ḥa. Akitinjini pab g'imbahn ḥa had vahnë va fop, bare gaki kodëni nkeni pab g'lyir ḥa had Ÿwenu ḥa.

### Gante tefëka ndemalëndëni vële hwëtahnëk va

<sup>7</sup> Wapuya duniya ḥa pënjajék! Soje rac, tefëka ayewu vëseryah, do négëtëryin wahakili hun ūa danko aholu ayefahnëndu.

<sup>8</sup> Ille ſak nëfak ſa, ḥahnëlëryin dus, kabi iñahn ḥa tavëhnëd wameh wayabah.

<sup>9</sup> Yotoyehnëlëryin hnë watere hun hna g'uhnatah.

<sup>10</sup> Ÿwenu ḥa njëdaku wafere aryemalëndu gë vëýënta hun va. Geryin had vëryokuŋ vëférën vële hod pabëni wayëd wanëmpëlah Ÿwén.

<sup>11</sup> Age ahnë nësëd, wanës wadëwu ḥa nke wëba Ÿwén; ge ahnë ndemadëha aÿëntawile, uryema lëwu ūa nke gë fop fanka fale njëdaka Ÿwén fa, danko, pab gë YesuKëris, Ÿwenu ḥacëmbijlcëmb hnë fop, umë ale hwëhnëk icëmb do imëk soje kantëm. Nke koyëna!

### Mbetani vële horotëd had Këris

<sup>12</sup> Vëýahnik mën, antë pëmpëhnahnu gante njékëhnahnëderun gë wahorot wahambah ki. Antë ahnahaŵu wanji tefélahna tëki.

<sup>13</sup> Bare natëryiŵu kabi nkentahnirun uhorotKëris hna, danko fac le nuhandëni vahnëicëmb|lcëmb ntëŵu ña natahnu paryi.

<sup>14</sup> Mbetarun ge njewëderun kabi vërfal Këris yerun, kabi lyir icëmb, lyir Ŵënu ña, hnë ſuhñë nke.

<sup>15</sup> Ahnë-wo-ahnë hnë ſuhñë antë korot kabi aryaw vahnë, ale ma awen ye, ma kabi ale yentahnik wëba vëýentaw ye.

<sup>16</sup> Bare ge ahnë korotëd kabi kwëtahnëka Këris, antë cëfëhna; hali, camehna Ŵënu ña fo had gante ntehnëdëni vahnë ka ava Këris ye.

<sup>17</sup> Wati kitij ña tækik, do pëgwëhnahnëkëhni vahnë Ŵën va. Do ge pëgwëhnahnëkëfu, hak puhnadëhëhni vële wëýek vëhwëtahnënaWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ŵën Ŵënu ña?

<sup>18</sup> Had gante nèsék Vikérëh ka: «Ge ipoh vësatah va ntakék, hak nkedëhëhni vëyapah va do vëwen va?»

<sup>19</sup> Koyëna, vële horotëd kabi mawëhnëni iña Ŵënu ña njëdaniha aýahan ahahnëndak a vintaŵary vidëw hni va, do nkod ntindëni uférën ña.

## 1 Piyer 5

### Vicér gë vële hahnëndak

<sup>1</sup> Doliyi vicér vile ye fagant hun va hnësëhnëdëfu. Ami dënk acér yebu had ſuhñë; sede yebu hnë wahorotKëris hna, do nkentahnëdebu hnëicëmb|lcëmbnte rufande. Wëlin wante rëyëdëmu ña:

<sup>2</sup> Keryeryin ntega nte kwëtehnahnëku Ŵënu ña, ayëkanduni hara gena forosima, bare afaya fo, had gante ñad Ŵënu ka, gena soje avetahnu, bare kabi ñadun paryi.

<sup>3</sup> Antë aryëcétahnuni ucankaf hun ña vahnë vële hwëtehnahnirunëhëhni va bare diryin gante tefétalahnëdënihu ntega ka.

<sup>4</sup> Do ge Asankaf vëheryëherya va karyëtajék, njëdadëhu pënkw ahnaŵ, nte wok përekadina, soje imék.

<sup>5</sup> Koyëna fëna, vëjar, dënënëryinëhni vicér va. Do ſuhñë fop, hnë nënëla hun hna, cudaryin ibana, kabi Vikerëh va ntehnëk: «Ŵënu ña ñewëkëhni vële hnaÿenad va, bare tufédëhëhni përeña dëwu ña vële vanad va.»

<sup>6</sup> Awa, banaryin haryënk fanka sankaf Ŵënu ña, danko naÿenahnu hnë watil têhnak hna.

<sup>7</sup> Do tavëryin gë umë fop wafëmpëhnahnah hun ña, kabi pabëku.

<sup>8</sup> Nëgaryin, do kwëtëryin hakili! Kabi aÿew̄ hun a,Sintani|Sintani ÿa, yasëlehnëd had vësëhn ile ryekad, yëkëlehnëd ale tokëd.

<sup>9</sup> Kahnëndaryin, yâwëñaryin hnë ikwëtahn hna, kabi njëterun vële hwëtahnëk nkal li fop va iÿi horot nudëni vëhni fëna.

<sup>10</sup> Wahorot hun ña biÿedîna. Ñën, ale hwëhnëk viférén fop, macëku soje ayentahniwu hn'icëmb ntëwu kantëm hna kabi mbëmënkelerun gë Yesu Këris. Umë dënk matëndëdëhu, njawënenëdëhu, njëdadëhu fanka fale hamëhnaÿehnëdëhu fa do kodeluhna ahëfiwu.

<sup>11</sup> Arabi imék iña nke gë umë soje kantëm! Nke koyëna.

### Simpaÿi rëkwa

<sup>12</sup> Silëve ryemako herëhnëryiwu iñi kayëte. Ge ami ye, aÿënta fu ahahnëndak ye. Kamënaÿehnëmu, do pëyamu rac ye ipërëna paryi Ñënu ña. Yawëñaryin hnë iñi përëna.

<sup>13</sup> Vële hwëtahnëk yeBabilon va nkaÿeryinihu, Ñënu ña tëhnakëhni had ñuhnë. Ajë mën hnë kwëtahn hna Marëk nkaÿeryiku fëna.

<sup>14</sup> Gaÿeryinëhni vële hwëtahnëka Yesu va g'iñahn nte rufande vëÿënta hna. Nuÿaryin ÿam ÿa, ñuhnë vële kwëhnëkKëris va fop!

## 2 Piyer

### 2 Piyer 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Ami, SimoPiyer, aryokunjëhn doafayik|Afayik YesuKëris, herëhnëdëhëhni aki vahnë vèle njëdak Ÿën ikwëtahn nte hëñek gë ntëw fu ña. Usatah Yesu Këris, umë ale ye Ÿën fu do Afehët, yëdaku inji kwëtahn.

<sup>2</sup> Arabi ÿam ÿa g'ipérëna Ÿënu ña nkwenawu dus, gë fere iyët Ÿënu gë Yesu Ahwëhn fu ÿa.

#### Imac do itëhna Ÿën

<sup>3</sup> Gë fanka falëwu fa Ÿënu ña njëdakëfu fop ile valékëfu ÿa soje nkehahnin gante ñad ka. Antik rac gë fere uyët ule hwëhnayinëk soje lëwu, umë ale Ÿacékëfu gëicëmb|lcëmb do g'ipérëna camah ntëwu ña.

<sup>4</sup> G'icëmb do g'ipérëna tac Ÿënu ña anjëdakëfu viÿe vihnëfak gë viférën had gante ntehnëko kobëri ka. Antik gë fere vëÿin, soje afehëtahniwu hnë viña vimeh iÿi duniÿa vile férékahnëdëhëhni vahnë, do ayentahniwu ile nke Ÿënu ña.

<sup>5</sup> Soje umë ye kamënaryin awënu kwëtahn hun hna ipérëna camah; hnë ipérëna camah hna gwënëryin uyët Ÿënu ña;

<sup>6</sup> hnë uyët Ÿënu hna gwënëryin imëk vankaf hun; hnë imëk vankaf hun hna gwënëryin iduñëna; soje iduñëna ña gwënëryin nkeya nte ñad Ÿënu ña;

<sup>7</sup> hnë nkeya nte ñad Ÿënu ña gwënëryin iñahnël hun ña; hnë iñahnël hun hna gwënëryin iñahn Ÿënu ña.

<sup>8</sup> Kabi, ge kwëhnarun vanji vankeya, do ge pélék vénkahn va hnë Ÿuhné, antëwëdun viférën do ndokunjëdun dus do iyët hun Ahwëhn fu YesuKëris nkwenad.

<sup>9</sup> Bare ale wok kwëhnana vanji vankeya va, nke had ale Ÿëpëk; nudina dus. Andenkëwék Ÿënu ña njaryëka wameh wabë kobëri ña.

<sup>10</sup> Soje rac ye, vëÿënta mën, kamënaryin aliwu imac gë itëhna Ÿënu ña njaw g'ahaŵary hnë Ÿuhné. Kabi ge ntirun koyëna, yodiluhna muk hnë wameh hna.

<sup>11</sup> Aki Ÿënu ña kacadëhu g'aférën Naŵ nte wok pudina muk mba Ahwëhn fu do Afehët fu Yesu Këris hna.

#### Vèle hnuk icëmb Këris

<sup>12</sup> Soje rac ye, lakënde ayëtu vëÿin fop, do fëna ahahnëndawu hnë toña le wëryërun ſi, nkodëfu ryënkwëtehnëndu kwëlëkwël.

<sup>13</sup> Catanëko, age cëmëla, andenkëwëtehnëdëmu soje woŵu vëhnëgak.

<sup>14</sup> Kabi njëtëbu biÿëdina cëmëdëfu, had gante tufëko Ahwëhn fu YesuKëris.

<sup>15</sup> Bare ntidëfu fop soje woŵu aryënkwëtahnëndu kwëlëkwël vëÿin age cëmëbu.

<sup>16</sup> Ante pëyaŷirunëho ña Ahwëhn fu ÿa Yesu Këris mbokajëd gë fanka, gena wëhnantul wahnahar nësëhnirunëho. Bare nubun inaÿ ntë̄wu ña gë vinkér vintë̄w fu va.

<sup>17-18</sup> G'umë nkebunëho kuŋ pacah hna, wati nte ntënënëkawo docëmbbehnëkawo|Icëmb Ŵënu ña Rëm ÿa. Wati rac, hnë Icëmb Camah ntë̄wu hna, Ŵënu ña nkwyeryëndanëka kopa lë̄wu ÿa, ntehn: «Aÿi ajë mën ye ale ſahnëbu ðus. Hnë umë natëdëho.» Do kopa rac, fuhnë dën̄k nkwyeryëbun matind ambin.

<sup>19</sup> Do fëna, tamahnëdëfun g'ahaŵary wanëswakila|Kila Ŵënu ña. Anjivënëdun ge kwëtarun vintaŵary hun hna, kabi nke had lampu le fëdik hnë umëhwëry hafo Fac ÿa tëki, do Këris, ikol sampérénkoli ña, pëtën wasakahn hun ŵa.

<sup>20</sup> Ani gë iÿin fop, njëtëryin ðus: wanës wakila hnë Vikerëh hna matina vinahan vidë̄w hni hna dën̄k.

<sup>21</sup> Kabi pëgw kobëri ña, wanës Ŵënu ña matina hnë ahnë. Bare lyir Ipacah ña lidëhëhni vahnë va nësëni wanës wante ŵatik Ŵën hna.

## 2 Piyer 2

### Vëharan wamër

<sup>1</sup> Kobëri ña, hnë bulunda Isërayel hna nkenihowakila wamër|Kila. Aki fëna, vëryampo matëdëni fagant hun, do ntehnëdëni vëharan ye, bare ile karañëdënihëhni vahnë va gena toña. Nësëhnëdënihu wajira fo wamër wante sëvehnëd vahnë, do ñwëÿdëniha Aharañ ale sosahnëk wameh wadëw hni. Soje umë ye icëv ntë̄w hni ña tëkid ñap, do vëhni lik.

<sup>2</sup> Vëyabah tëfëdënihëhni hnë ndakëntal meh, antidënihëhni vahnë va njewëni nkaŵ toña ña.

<sup>3</sup> Do iñahn dëw hni kori ña ntid nësëndëni pañ gë ŵuhnë wëhnantul wale ntini vëhni dën̄k, danko tokanihu. Bare ambiÿék ga cëbik kiti lë̄w hni ÿa, napëdina, do biÿedina bëv dëw hni ña tëkid!

<sup>4</sup> Njëtërun, Ŵënu ña kaÿehnahnëlahna gë wamëleka wante ŵenëk ña, bare ntabëkëhni hnë umëhwëry vë janáma, ñabehnëkëhni gë vankëncä hafo fac kitij ña.

<sup>5</sup> Kaÿehnahnëlahna gë duniÿa sér ÿa, bare atëvehnëko ŵënka wacankaf hafo ūac ña kohnëhni fop vële wok vëlënënëlahna Ŵën va. Nowe, umë ale fëyadëhëhniwo vahnë ile saték, gë vahnë mbëd gë vëhi vëÿentaw fo fehëtiko.

<sup>6</sup> Akitijék fëna vankol, Sodom gë Gomor; apëdëk vankol vatac hafo nko bëhn fo. Iyi dahëse vahnë vële wok vëlënënëlahna Ŵën va ye, soje tufini ile hnnapëdëhëhni ÿa.

<sup>7</sup> Bare pehëtëka Lot, umë ale yeho ahnë asatah. Lot nudëhëhniwo vahnë vëvë vankol vatac vële wok vëlënënëna sariya ūa do lidëho ndakëntal meh, do mbërehnëdëhawo dus hnë ntaŵary ntë̄wu hna.

<sup>8</sup> Ha, aŷi asatah, ale yeho fagant lë̄w hni, nudëhëhniwo do nkwyëydëhëhniwo fac-wo-fac, ntaŵary catah ntë̄wu ña korotëdëho soje vantiyen meh vante nkok ñadina sariya va.

<sup>9</sup> Vëýin rufahnëd Ahwëhn a njëtëk gante pehëtëdëhëhni hnë uhorot vële wawëhnëdëha va, do njëtëk gante tavëdëhëhni vële wok vësatëna va koroteýehnahnini fac kitij hna,

<sup>10</sup> kas vële rëfëd viña vimeh mbahn vinte ronkënëdëhëhni, do ūeŵek ucankaf. Vëhabaraj wamér va tamani dëcët, dakëdilëlihna njeŵenihëhni vële ye ambincëmb|lcëmb hna.

<sup>11</sup> Wëla wamëleka wante lëbékëhni imëk gë fanka fa waryékënalohna njeŵenihëhni haryënkw Ahwëhn a.

<sup>12</sup> Bare vëýi vahnë, had wulaŵ wahnënk wah nkeni, wale hnagik soje pëlaýini do ndawini fo. Njeŵedëni ile nkoni vëyetëna do had wulaŵ, vëhni fëna ndawëdeni;

<sup>13</sup> aki uhorot cosëdeni soje fop ile koroteýehnënhëhni viýënta hni va. Rëk tëkatëndëni uhnatah lë̄w hni g'idi wabal wameh wadëw hni g'anent pir tase vahnë fop; g'uhnatah ntidëni ile rokad ge njini vambënt hun hna; wëdahëse waŵeh nkeni wale ronkënëd.

<sup>14</sup> Fop vinahan vidëw hni va soje vësëval ye. Vëravëdina idi wameh ña, do tokadënhëhni vële wok vëyaŵënëna nkaŵ Këris ña. Vësan vële rëk mbalëd dëcët ye. Vëhni Ŵënu ña ndëwanëhnëkëhni ūeh!

<sup>15</sup> Atavëni nkaŵ catah ña do cëvëni. Nkaŵ Balam, ajë Bosor ūa, tëfëni, umë ale ūadëho cosi soje ntihahn wameh ña.

<sup>16</sup> Bare curiko soje wameh watac: fali fale wok kodina nës nësahnëkawo gë kopa ahnë, soje tavëtehna kila Balam wanji wanënk wah wante ñadëho nti ñi.

<sup>17</sup> Vële haranjëdëhëhni vahnë wamér va, had wahayalin waguhah nkeni; had viñar vinte campehnëk sël ūeh nkeni fëna. Ŵënu ña pëhwëtanëhnëkëhni ūëwa hn'ile mëhwëryëk dus hna.

<sup>18</sup> Nësëdëni wanës wante wok kwëhnana nafa, do mbalëtahnëdëni viña vimeh vimbahn gë ndakëntal meh soje tokanihëhni vële sahnik takan va fagant vële wok lëdëk wameh hna.

<sup>19</sup> Ntehnëdënhëhni kodëni nkeni afaya do vëhni dënk vëramp iña inte vëvehnëdëhëhni nkeni. Kabi ale-wo-ale nke aramp iñë ile ūekëka.

<sup>20</sup> Vahnë va pehëtini hnë viýë vëvë nkal vile ronkënëd vi kabi njëtëniha Afehët a, Ahwëhn fu YesuKëris. Bare, ge viña vimeh vimbahn vambë kobëri va mbok

pēlahni do mēkēhni, wapuyala wadēw hni ḥa med ntēbi gante nkeho wapēgwala ka.

<sup>21</sup> Pecehnakēndēhēhniwo vēhni antē njētēni nkaŵ catah iŋa, g'ile njētēdēni do niyahñēni kwēda pacah nte karañiniho ḥa.

<sup>22</sup> Ile rēkatēkēhni ūi tufahnēk ile nēsēko ūa toña ye: «Ive ūa mbokēd tok ile nkurēk ūa»; do iÿin fēna: «Mpēhēmpēh ḥa ge njaryik mbokēd kērējēta wadab hna.»

## 2 Piyer 3

### Ahwēhn a njijēd

<sup>1</sup> Vēyahnik mēn, wēlin kayēte kigēna nte herēhnēmu ḥa. Hnē vikitak, ndēnkwētehnēdēmu wante haranjurunēho ḥa dānko hnēgēt hnē wahakili hun hna nahan catah.

<sup>2</sup> Dēnkwtaryin wante nēsēni kobēri ḥawakila|Kila wapacah ḥa, gē kwēda Ahwēhn a, Afehēt a inte karañenihuvēfayik|Afayik hun va.

<sup>3</sup> Yētēryin ten waŋi: hnē wafac warēkwa hna, vahnē yijēd ndasēni viÿē vēva Ŵēn va. Viña vimeh vidēw hni va liyehnēdēhēhni rac.

<sup>4</sup> Ndasēdēniu ntehnatēndēni: «Yesu dehnēna bi mbokajēd? Ne lē nkeha? Warēm fu ūa cēmēni, bare ſoñ gwēcētana kobēri ga ntihahnik nkal ḥi!»

<sup>5</sup> Bare nkehēhna ani iñē ile ndēnkwēni wakwēhnampēr: kobēri ḥa, Ŵēnu ḥa g'uhnēs lēwu ntk ambīn ḥa g'inkal iŋa. Pitēndēlehēnēk nkal ḥa gē ūēnka ḥa, do gē fere ūēnka ntk nkal iŋa.

<sup>6</sup> Do fēna gē fere ūēnka watac macēnēk do mbēvehnēk nkal mbē kobēri ḥa.

<sup>7</sup> Uŵi hnēs dēnk va Ŵēn penak ambīn g'inkal mbē gaki ḥi soñe hwēdēh ha njij pēd vēyi vi. Ambīn ḥa g'inkal ḥa kwētik hafo fac kitij ḥa nte mbēvehnēdeni vēyeŵ Ŵēn va.

<sup>8</sup> Bare, ūuhnē, vēyahnik mēn, nke iñē ryampo ile wok tēfēlahna aryēnkwu: soñe Ahwēhn a, fac ryampo nke had wabēhn wuli, do wabēhn wuli nke had fac ryampo.

<sup>9</sup> Vēryampo ntehnēdēni Ahwēhn a ſapēk gē idi ile nēsēk ūa, bare gena rac. Anduñēnanēhnēkēfu, kabi ſadina wēla aryampo mbēv. Hali, ile ſad ūa ale-wo-ale tav wameh wadēwu ḥa.

<sup>10</sup> Fac le mbokahnid Ahwēhn fu ūa nañētēdēhēfu had ale. Fac rac, kopa samah ūeryēde, ambīn ḥa namb ḥa nambēde, do viÿē vile yehēhna hnam va mbēvehnēde. Nkal ḥa gē fop vile yehēhna va kitijēdeni.

<sup>11</sup> Kabi aki mbēvehnēde fop viÿē vi, awa dolioyi yēkeryin dūs hak nked uwām hun ūa! Tēfēka afacu do ahwēhnawu nkeya nte ſad Ŵēnu ḥa,

<sup>12</sup> g'inap fac Ŧënu ña, g'idi fëna fop soñe tëki kobëri fo. Fac rac hwëdëh ha mbëvehnëd ambin ña, do fop viÿë vëvë yañ vi casëd.

<sup>13</sup> Bare Ŧënu ña nësëk mbiÿék antid ambin kasék, nkal kasék, do usatah fo yed hnam. Rac hnapëden.

<sup>14</sup> Awa, vëÿahnik mën, soñe umë ye, kabi fac rac napëdun, diryin fop soñe ayewu haryënkw Ŧën hna vahnë vële wok vëhwëhnana dahëse ûeh, vahnë vële wok vëhwëhnana ile niradeni, vahnë vële hwëhnak yam.

<sup>15</sup> Kwëtaryin iÿin vankaf hun hna: soñe iduñëna Ahwëhn a hoderun afehëtaryiûu, had aÿënta fu Pol, g'usery ule njëdaka Ŧënu ña, nësëhnëku vëkayëte vantëwu hna.

<sup>16</sup> Koyëna nësëk fëna hnë fop vëkayëte vantëwu hna. Nke viÿë vële lakëk gwëry vëkayëte vantëwu hna, do vahnë vële wok vëyëtëna iñë, do ikwëtahn dëw hni ña yawëna, kumpëtëdëhëhni, had gante ntidëni ka hnë Vikerëh viñëntaw ka. Aki mbëvëdëni vëhni dënk.

<sup>17</sup> Vëÿahnik mën, wuhnë dënk, tame njëtërun warji. Awa, soñe umë kwëtëryin hakili, danko antë aynetahniûu hnë idënt vëÿew Ŧënu va do aki do danko antë cëvaryu iyaw ikwëtahn hun ña.

<sup>18</sup> Bare naÿëryin g'ahaŵary hnë ipérëna g'iÿët Ahwëhn a, Afehët fu YesuKëris hna. Arabi kwëhnicëmb|lcëmb ña gaki do gë kantëm! Amina.

## 1 San

### 1 San 1

#### Kayête ndenkwyeryenkwa nte njedahnék San

<sup>1</sup> Keréhneryiderun soje Wanës, wante yedahnéd uwám paryi. Ani nkeho kobéri hnë wapégwa hna. Nkwéryébun do nubun gë vinkér vidéw fu va dénk, njékébun wapacék do ñakébun gë wébák wadéw fu ña.

<sup>2</sup> Ha, uwám rac tuféhnak. Nubun, wasede waléwu ña yebun do pëyáderun uwám usér ule yeho gë Rém ña do ule ruféhnakéfu.

<sup>3</sup> Ille hnubun do wéryébun ña umë ye ile fëyáderun ñi gante koden mbéménkélín hn'ikwétahn hna, ndanko fo; do ibéménkél fu ña ibéménkél gë Rém ña ye do gë Aju YesuKérís.

<sup>4</sup> Keréhneryiderun wañi soje uhnatah fu ña padahn.

#### Wënu ña humpen ye

<sup>5</sup> Wëlin wante pëyahnék Yesu Kérís, wante wéryébun do fëyáderun ña: Wënu ña humpen ye do iŵéheryah gena hnë umë.

<sup>6</sup> Ge ntehnéden gë umë mbéménkélínék do njasaténden hn'uméhwéry hna, méréden do didenéhna gante nke toña ka.

<sup>7</sup> Wënu ña humpen hna nke. Ge fuhné fëna, hnë humpen hna njaséden, awa mbéménkélínék. Do sat Yesu Aju ña pacënédéhëfu wameh ña fop.

<sup>8</sup> Ge ntehnéden kwéhnayilénéhna wameh, vankaf vantéw fu va dénk rokaden do toña ña gena hnë fuhné.

<sup>9</sup> Wënu ña ahahnéndak do asatah ye. Ge putayinék wameh fu ña, koden tamahnina umë: tavéhnédéhëfu wameh fu ña do pacënédéhëfu hnë urumpak hna fop.

<sup>10</sup> Ge ntehnéden menilénéhna, aŵér lidéñéha Wënu ña do wanës wadéwu ña gena hnë fuhné.

### 1 San 2

<sup>1</sup> Vutah mën hn'ikwétahn hna, keréhneryidému wañi soje ahnë antë nti wameh. Bare ge ahnë ntk, kwéhnayinéka ale hnéséhnédéhëfu darél Rém hna: umë ye YesuKérís, asatah a.

<sup>2</sup> Umë ye sadéha soje itavéhn wameh fu ña, gena soje wadéw fu fo bare fëna wéba vëvë duniýa vi fop.

<sup>3</sup> Ge maŵéhninék vakwëda vantéwu va, kod pacëfu njétinéka.

<sup>4</sup> Ge ahnë ntehnék: «Njétébuha», hara dënénédina vakwëda vantéwu va, ahnë arac aŵér ye, toña ña gena hnë umë.

<sup>5</sup> Bare ale ūwāwēk wanēs wadēwū ḥa, iñahn ūwēnu ḥa padēk hnē umē. Koyēna njētēden gē umē nkeyinēk.

<sup>6</sup> Ale hnēsēk gē umē nkeni kwēlēkwēl tēfēka kwēhna ankeya nte kwēhnako umē ḥa.

### Akwēda kasēk

<sup>7</sup> Wuhnē vēle ūahnebu dūs, gena akwēda kasēk herēhnēdēmu, akwēda cēr nte hnuŷarun kobéri ḥa ye. Anj kwēda cēr ye wanēs wante rēkērun awēryu ḥa.

<sup>8</sup> Gē cape ndaŵ, akwēda nte herēhnēdēmu kasēk ye: toña akwēda tac hnuyik hnē Yesu do hnē wuhnē fēna. Ha, umēhwēry ḥa yīja njid do humpen paryi ha tēk pēt.

<sup>9</sup> Ge ahnē ntehnēk: «Humpen hna nkebu», ūewata aŷēntawu ūa ale mbankēni hn'ikwētahn hna, ahnē arac hnē umēhwēry hna nkok.

<sup>10</sup> Ale ūahneka aŷēntawu ūa hnē humpen hna nkok, do ūoñ gena hnē umē ile yojēd wameh.

<sup>11</sup> Bare ale ūewēka aŷēntawu ūa hn'umēhwēry hna nkok; hn'umēhwēry hna njasēd, njētēna hn'ile njid kabi umēhwēry ḥa mēpēndanēka.

<sup>12</sup> Vutah mēn, kerēhnēdēmu wañi, kabi wameh hun ḥa tavēhnirun soñe uŵac lēwū ūwa.

<sup>13</sup> Vicēr, kerēhnēdēmu wañi, kabi njētērunēha ale yeho kobéri wapēgwa hna. Vējar, kerēhnēdēmu wañi kabi kēfērunēha Sintani.

<sup>14</sup> Vutah mēn, kerēhnēdēmu wañi, kabi njētērunēha Rēm ūa. Warēm, kerēhnēdēmu wañi, kabi njētērunēha ale yeho kobéri hnē wapēgwa hna. Vējar, kerēhnēdēmu wañi, kabi njawērun: wanēs ūwēnu ḥa hnē wuhnē ntēdēk do kēfērunēha Sintani.

### Antē aŷahnu duniya ūi

<sup>15</sup> Antē aŷahnu duniya ūi ma ile ye duniya li. Ge ahnē ḥahnēk duniya ūi, iñahn nte ūatik Rēm hna gena hn'umē.

<sup>16</sup> Wēlin ile ye duniya ūa: viña vimeh vimbahn ale-wo-le ḥa, iñahn kwēhn ile hnude ūa, do inaŷēna nte ūatik hnē hnapul hna. Awa iÿin fop matidina Rēm hna, duniya hna matid.

<sup>17</sup> Duniya ūa ndēcēd do gē fop iña meh nte ye hnam ḥa; bare ale lid ile ūad ūwēnu ūa nkod kwēlēkwēl.

### Vēle ūewēka Kēris

<sup>18</sup> Vutah mēn, watí watēkwa duniya ḥa tēhajēk! Nkwēryērun ga nēsēde, aŷew Kēris ūa tēkid; do toña ye, vēyeŵ vēyabah tēkini do koyēna njētinēk wapuya duniya ḥa tēhajēk.

<sup>19</sup> Vëýeŵ Këris vërac, hnë fuhné cahnéni, bare vëyelohna vëlëŵ fu paryi; kabi ge vëlëŵ fu yekënd, gë fuhné nkontakëndeni. Bare cahnénihëfu soñe pacahn wëla aryampo hnë vëhni gelohna alëŵ fu paryi.

<sup>20</sup> Bare ūuhnë, Afacah a rëhnakuno do njëterun toña ſa.

<sup>21</sup> Ge kerëhnëdëmu, gena kabi yëtéluhna toña ſa, kerëhnëryidëmu kabi njëterun do kabi njëterun fëna wëla uŵer matidina gë toña.

<sup>22</sup> Mo ye aŵer? Ale wajék Yesu genaKëris ſa. Ahnë arac ye aÿeŵ Këris ſa: ɻwëýékëhni Rëm ſa gë Aj'a.

<sup>23</sup> Fop vële ɻwëýedëha Ajë va, ɻwëýëniha Rëm ſa fëna. Ale ɻawëka Ajë ſa maŵedëha Rëm ſa fëna.

<sup>24</sup> Soñe hun, kwëtaryin hnë ūuhnë ile wëryërunëho wapëgwa hna. Ge nkorun hnë ile wëryërun wapëgwa hna, nkontëderun kwëlëkwël ūuhnë fëna gë Aj'a do gë Rëm ſa.

<sup>25</sup> Ha, wëli ile ntehnékëfuno Këris ſa njëdadëhëfu: uwám usér.

<sup>26</sup> Watac ſakëndëbu herëhnu soñe vële yëkëlehnëd tokanihu va.

<sup>27</sup> Ūuhnë ɻanti, wagu wante turëkuno Ÿënu ɻa soñe tëhnahnu woryeryërun; awa baléluhna aharañiwu, kabi wagu watac karañëdëhu fop. Toña ſa ye, gena wamër. Soñe rac ye, diryin le karañëdëhu ſa: geryin kwëlëkwël gë umë.

### Vutah Ÿën

<sup>28</sup> Ha, vutah mën, geryin kwëlëkwël gë Këris ſa, pëbahnëfu itama haryënkwlëwu do antë cëfëhnëfu hnë fac le njijëd hna.

<sup>29</sup> Njëterun Këris ſa catëk; awa tëfëka ayëtu fëna ale-wo-le lid ile satëk ſa fatah Ÿën ye.

## 1 San 3

<sup>1</sup> Yëkëryin iñahn cancaf nte ɻahnékëfu Rëm ſa! Iñahn dëwu ɻa ntik hafo macëndenëfu vutah vuntëwu! Do paryi vutah vuntëwu yeyinék. Soñe umë ye duniýa ſi yëtélëfuhna, kabi yëtélahna Ÿënu ɻa.

<sup>2</sup> Ūuhnë vële ſadëfu dus, tame vutah Ÿën yeyinék, bare ile yeden ſa tufëhnana ten wapacék. Bare njëtinék iÿin: ante tufëhnad ɻa, gë umë mëntélëden, kabi nudenëha gante nke ka.

<sup>3</sup> Ale-wo-le hwëhnak ikwëtahn tac hnë umë hna ahnë arac pacënad, had gante pacék umë dën̄k ka.

<sup>4</sup> Ale-wo-le ɻwenëka nkwajék sariya Ÿënu ɻa; ha, wameh ɻa igwaj sariya ſa ye.

<sup>5</sup> Njëterun, umë tufëhnak soñe ntihët wameh ɻa do wameh ɻa gena hnë umë.

<sup>6</sup> Koyëna, ale-wo-le ye kwëlëkwël g'umë bokëdina nti wameh; bare ale-wo-le wok lid nulawohna do yêtélawohna.

<sup>7</sup> Vutah mën, kwëtëryin hakili antë ahnë tokawu! Ale lid ile saték ū, ahnë arac caték, had gante caték umë ka.

<sup>8</sup> Ale wok lid wameh ña ahnë arac Sintani|Sintanihwëhnëka, kabi Sintani awen ye kobëri hnë wapëgwa hna. Aju Wënu|Aju Wën ña tufëhnak soje mbëvehn vantiyehn Sintani va.

<sup>9</sup> Fop vële ye vutah Wën va vëyédëhnadina hnë wameh hna, kabi vëhni ye hnag Wënu ña. Vëhodina mbok ntini wameh, kabi vutah Wën ye.

<sup>10</sup> Wëlin ile hnëmpëndëlehñekéhni vutah Wën gë vutah Sintani va: Ale-wo-le wok didina ile saték, ahnë arac gena fatah Wën had ale wok ñahnëlahna aÿëntawu hnë ikwëtahn hna.

### Dahnëlin gë vëýënta fu hnë ikwëtahn hna

<sup>11</sup> Wëlin wante wëryërunëho kobëri hnë wapëgwa hna: tefëka ñahnëlin.

<sup>12</sup> Antë ntiyin had Kaÿe: umë ale kwëhnëko Sintani do ndawa aheryu. Soje ye ndaŵëkawo? Kabi nkeya Kaÿe ña meko, bare mba aheryu ña catëko.

<sup>13</sup> Vëýënta mën, ge vahnë vëvë duniÿa vi ñeŵënihu antë pëmpëhnahnu.

<sup>14</sup> Fuhnë njëtinëk tavinëk icëm iña tëkin hnë uwám hna kabi ñahnëlinëk. Ale wok ñahnëna vëýëntawu hnë icëm hna nkok.

<sup>15</sup> Ale-wo-le ÿeŵëka aÿëntawu ū, ahnë arac aryaw vahnë ye, do njëterun wëla aryaw vahnë aryampo kwëhnana hnë umë uwám usér.

<sup>16</sup> Wëlin gante njëtinëk tame iñahn ña: Yesu Këris njëdahnëk ntaŵary dëŵu ña soje lëŵ fu. Awa fuhnë fëna tefékëfu njëdahnin walaŵary fu ûa soje vëýënta fu va.

<sup>17</sup> Ge ahnë kwëhnak hnapul yabah nutënda aÿëntawu ū ga kwëhnak uval do ñywëý demadilahna, ahnë arac kođ bi ntehn iñahn Wënu ña hnë umë nke?

<sup>18</sup> Vutah mën, antë kwëhnayin iñahn gë wanës ma gë kaca hnëñah fo, bare gë vantiÿa do gë toña.

<sup>19</sup> Koyëna njëteden hnë toña hna nkeyinëk, do haryënk Wënu hna njamënëden wasakahn fu ûa.

<sup>20</sup> Ge sakahn fu ha ntehnëk meninëk, njëtinëk Wënu ña hnaÿek lëbék wasakahn fu wi do njëtek fop.

<sup>21</sup> Vëýahnik mën, ge wasakahn fu ûa dehnëna meninëk, kwëhnaden itama padah haryënk Wën hna.

<sup>22</sup> Rëkëden nuÿanden fop ile rëyëdenëha ū, kabi maŵëhnëdenëha vakwëda vantëwu va do ntidén ile ñad ū.

<sup>23</sup> Wëlin le têyékëfu ntiyin Ŵënu ña: kwëtahnin wac Aju ūa YesuKëris do ñahnëlin had gante ntehnékëfu Këris ka.

<sup>24</sup> Ale ūawéhnék vakwëda Ŵën va, hnë Ŵën hna nke do Ŵënu ña hnë umë nke. Wëlin gante njëtëden Ŵënu ña hnë fuhné nke: gë lyir nte njëdakëfu ña.

## 1 San 4

### Gante njavëtëde lyir Ŵën

<sup>1</sup> Vëyahnik mën, antë ahwëtahnuna iyir nte-wo-nte, bare yekéhnahnëryinëhni soje afécetahnu bi Ŵën hna matik iyir tac; wakila vëwér|Kila vëyabah campëni duniña li.

<sup>2</sup> Wëlin gante njavëtandunëha lyir Ŵënu ña: iyir nte-wo-nte lehnëd YesuKëris njijëko duniña li nke ahnë, iyir tac Ŵënu hna matik.

<sup>3</sup> Bare iyir nte-wo-nte wëyék njavëta Yesu matina hnë Ŵën hna, iyir tac ayeñ Këris ūa ye. Njëtërunëho ayeñ arac njijëd do tame tük tëki duniña li.

<sup>4</sup> Bare ūuhnë, vutah mën, Ŵënu ña hwéhnëku do mëkérurëhëhni wakila vëwér va; kabi Ale ye hnë ūuhnë ūa lëbëka ale ye hnë vële kwéhnék duniña vi.

<sup>5</sup> Wakila vëwér va, vëhni, duniña ūi hwéhnékëhni. Awa gë anësa duniña ña nësëdëni do duniña ūi hnëpadëhëhni.

<sup>6</sup> Bare fuhné Ŵënu ña hwéhnékëfu. Ale yëtëka Ŵënu ña nëpadëhëfu; ale nkok kwéhnëna Ŵënu ña, ahnë arac nëpadilëfuhna. Koyëna kodën njëtin ile nke lyir toña ūa do ile nke iyir wamér ña.

### Ŵënu ña iñahn ye

<sup>7</sup> Vëyahnik mën, ñahnélénëfu, kabi iñahn ña Ŵën hna matik. Ale-wo-le ñahnëka ayeñtaŵu ūa, ahnë arac fatah Ŵën ye do njëtëka Ŵënu ña.

<sup>8</sup> Ale-wo-le wok ñahnélénihna vëyéntaŵ va, ahnë arac yëtélahna Ŵënu ña, kabi Ŵënu ña iñahn ye.

<sup>9</sup> Wëlin gante tufékëfu Ŵënu ña iñahn dëŵu ka: payika Aju ryamboli lëŵu ūa duniña li, soje nuýahnin uŵám paryi ūa gë umë.

<sup>10</sup> Wëlin ile ye iñahn ña: gena kabi fuhné ñahninëka Ŵënu ña, bare kabi umë ñahnékëfu. Paryi ñahnékëfu, soje rac payahnika Aju duniña li njëdahn ntaŵary dëŵu ña had sadëha soje itavëhn wameh wadëñ fu ña.

<sup>11</sup> Vëyahnik mën, kabi aki ñahnékëfu Ŵënu ña, fuhné fëna tefékëfu ñahnélén.

<sup>12</sup> Ahnë kobëri nulahna Ŵënu ña, bare ge ñahnélénék, Ŵënu ña hnë fuhné nked, do iñahn dëŵu ña padëdëhëfu dus.

<sup>13</sup> Wëlin gante njavëtëden hnë Ŵën hna nkeyinék do umë hnë fuhné nke: njëdakëfu lyir dëŵu ña.

<sup>14</sup> Nuyinék do wasede yeyinék Rëm ūa cañëtika Aju gante nkehand afehët avë duniÿa.

<sup>15</sup> Ge ahnë njavëték Yesu yeAju Ŵënu|Aju Ŵën ña, Ŵënu ña hnë umë nke do umë hnë Ŵën hna nke.

<sup>16</sup> Do fuhnë tëkinék njëtin do kwëtahninék Ŵënu ña ñahnëkëfu. Ŵënu ña ñahn ye; ale ye hn'ïnhahn hna Ŵën hna nke do Ŵënu ña hnë umë nke.

<sup>17</sup> Wëli, gante padék ïnhahn ña hnë fuhnë, gante kodën tamayin hnë fac kiti hna: gante nke umë ka, fuhnë fëna koyëna nkeyinék duniÿa li.

<sup>18</sup> Ntakah gena hnë ïnhahn hna; ïnhahn padah ña ntad ntakah. Ge ahn'a ntakëdëha kabi uhorot hnapëdëha; ale ntakék ūa kwëhnana ïnhahn padah.

<sup>19</sup> Fuhnë ñahninék kabi Ŵënu ña ryënkwëk ūahnëkëfu.

<sup>20</sup> Ge ahnë ntehnék: «ñahnëbuha Ŵënu ña», do hara ñahnëlahna aÿëntawü ūa, ahnë arac aŵér ye. Kabi ale wok ñahnëlahna aÿëntawü ale nud ūa, ahnë arac kodina ñahna Ŵën le nkok nudina.

<sup>21</sup> Do wëli akwëda nte hnuÿaÿinék hnë Ŵën hna: ale ūahnëka Ŵën ña tëfëka ñahna aÿëntawü ūa fëna.

## 1 San 5

### Imék fu hnë duniÿa li

<sup>1</sup> Ale-wo-le hwëtahnék Yesu yeKëris ūa ahnë arac fatah Ŵën ye; do ale-wo-le ūahnëka rëm ūa ñahnëdëhëhni fëna vutah vuntëwu va.

<sup>2</sup> Ile yavëtahnëde ñahninékëhni vutah Ŵën va, umë ye: ñahninëhna Ŵënu ña do maŵëhnin vakwëda vantëwu va.

<sup>3</sup> Iñahn Ŵënu ña, umë ye maŵëhnin vakwëda vantëwu va. Do vakwëda vantëwu va dënëna.

<sup>4</sup> Fop vutah Ŵën va mëkëni duniÿa ūi, do fere fale ūékahnen fa, ikwëtahn fu ña ye.

<sup>5</sup> Mo ye awa, ale ūékék duniÿa ūi? Umë ye, ale hwëtahnék Yesu yeAju Ŵënu|Aju Ŵën ña.

<sup>6</sup> Yesu Këris yijék gë ūénka do gë sat. Yijëna gë ūénka fo bare gë ūénka do gë sat; do lyir ña ye sede watac, kabi lyir ña ye toña ūa.

<sup>7</sup> Wasede warar hnësék soje watac:

<sup>8</sup> Lyir ña, ūénka ña do gë sat ūa, do vërar vërac nkwëryélëni.

<sup>9</sup> Maŵëde ile nësëni vahnë vële ye wasede va, bare ucedeya Ŵënu ña ūak hwëhnak nafa. Ucedeya tac, umë ye wante nësék Ŵënu ña soje Aju ūa.

<sup>10</sup> Ale hwëtahnëka Aju Ÿënu ḥa kwëtahnëk hnë intawary dë̄wu hna cedeya tac. Ale wok kwëtahnélahna Ÿënu ḥa ntika aŵer, kabi kwëtahnëna ucedeya nte ntik Ÿënu ḥa soje Aju źa.

<sup>11</sup> Do wëli ucedeya tac: Ÿënu ḥa njé̄dakëfu uwám usér ūa, do uwám rac hnë Aju hna nke.

<sup>12</sup> Ale Ÿawë̄ka Aj'a nuŷad uwám rac; ale wok maŵélahna Aju Ÿënu ḥa nuŷadina uwám rac.

### Uwám usér

<sup>13</sup> Wanji keréhnemu, ūuhné vële hwëtahnëkaAju Ÿën|Aju Ÿën va, gante njétahnëdun nuŷarun uwám usér ūa.

<sup>14</sup> Wëlin tama nte hwëhnayinék hnë Ÿën hna: ge têyinék iñë gante ñad umë ka, nëpadëhëfu.

<sup>15</sup> Do ge njétinék Ÿënu ḥa nëpad urëy fu ūa, ile-wo-le rëyëdenëha źa, njétinék nuŷayinék iñë rac.

<sup>16</sup> Age ahnë nudëha aŷëntawu hn'ikwëtahn hna ga ntid uweh le wok yodina gë icëm, tëfëka njëfa do Ÿënu ḥa njé̄dëdëha ahnë arac uwám ūa. Umë soje vële lid wameh wante wok njodina g'icëm ḥa lehnëbu njëfande. Nkehëhna wameh wade yod g'icëm. Dehnëla njëfande soje rac.

<sup>17</sup> Ankeŷa meh ḥa fop wameh ye, bare nkehëhna wameh wante wok yodina g'icëm.

<sup>18</sup> Njétinék fop vële ye vutah Ÿën va vëwodina menëndëni; kabi ale nagëk Ÿënu ḥa keryëdëhëhni do Sintani kodina ntihni iñë ūeh.

<sup>19</sup> Njétinék Ÿënu ḥa hwëhnëkëfu, do duniŷa źi fop hn'imék Sintani hna nke.

<sup>20</sup> Njétinék fëna Aju Ÿënu ḥa njijëko do njé̄dakëfu uyët soje njétina, umë ale ye Toña źa. Hnë umë nkeyinék ale ye Toña, YesuKëris, Aju Ÿënu ḥa. Umë ye Ÿën paryi źa, umë ye uwám usér.

<sup>21</sup> Vutah mën keharyinëhniwamën|Wamën wamér wamér.

## 2 San

### 2 San 1

- <sup>1</sup> Ami, acér avë cery sali ſa, keréhnéryidému ſuhne, Aséval, ale téhnak Ŧén, gë vërahu, vèle ſahnébu wapacék. Gena ami fo ſahnéku bare fëna fop vèle yëték toña va ηahnénihi.
- <sup>2</sup> Dahnirun kabi toña ſa gë fuhnë nke do gë fuhnë nkod kwélékwl:
- <sup>3</sup> Arabi ipérëna ḥa do ikaŷéhnahn ḥa gë yam ſa, le ūatik hnë Ŧén Rém ſa gë Yesu Kéris, Aju Rém ſa, nke gë fuhnë hnë toña hna do hnë iñahn hna.
- <sup>4</sup> Nënjkowo dus ante tékatébuhéhniwo vërah hu ga téfëni toña ſa, gante nke akwëda nte hnuŷayinék hnë Rém ḥa.
- <sup>5</sup> Awa tame, kélami, Aséval, gena akwëda kasék ile heréhnéryidémi ſi, bare ante hnuŷayinék kobéri wapégwa ḥa fo ye: téfëka ηahnélin.
- <sup>6</sup> Iñahn ḥa, umë ye imaŵéhn vakwëda Ŧén va. Do akwëda ḥa, had nte wéryerun kobéri wapégwa hna, umë ye ayasahnëndu hnë watac.
- <sup>7</sup> Njétérun dus, vëwér vëyabah campéni duniya li, do vëhni vëwawëna Yesu Kéris njijéko nke ahnë. Sifa ahnë arac ye aŵér do ayeŵ Kéris ſa.
- <sup>8</sup> Awa, kwëtëryin hakili, soje antë pérékahn ntëwel doku lëw fu, bare ahnuŷawu fop ile rëfëka ſa.
- <sup>9</sup> Ale-wo-le wénék iñë hnë ikaran Kéris hna do wok yáwénëna rac, ahnë arac gena Ŧén hna. Ale hahnéndak hnë ikaran tac, ahnë arac gë Rém ſa nkeni do gë Aju per.
- <sup>10</sup> Ge ahnë njijék fagant hun njojat karan kaŵary, antë ahacawuna do wëla simpaŷi antë ayaŷuna.
- <sup>11</sup> Ale hacaka ſa ahnë arac nkentahnik hnë vaniyehn wameh wante ntid ahnë arac ḥa.

### Watékwa

- <sup>12</sup> Kwéhnabu yabah ile heréhnédému, bare pecehnéko antë yëdanahnéryiŵu hnë kayête; bare nahabu yiryiŵu ſal hun hna do hnëséhnu ami dënk soje uhnatah fu ūa padahn.
- <sup>13</sup> Vërah ahery hu Aséval a ale téhnak Ŧénu ḥa nkaŷéryidénihi.

## 3 San

### 3 San 1

- <sup>1</sup> Ami, acér avë cery sali ſa, keréheryidémi wëjë aÿahnik mën Gayiyus, wëjë ale ſahnëbu wapacék.
- <sup>2</sup> Aÿahnik mën, arabi Ŵenu ḥa njédí urisah hnë ile-wo-le hna do ahwéhna mbahn kendej, gante nke intawary hu ki.
- <sup>3</sup> Natéko dús ante tékiniho vëýenta fu hn'ikwétahn hna do néseni soje toña le ye hnë wëjë hna, do gante njasëdu hnë toña ka.
- <sup>4</sup> Uhnatah mën sankaf ūa umë ye, wëryawu vërah mën va hnë toña hna njasëdëni.
- <sup>5</sup> Aÿahnik mën, g'ikahnëda ntinéhnëduhëhni vële hwétahnék va fop, lakënde ntehni vëhneh ye.
- <sup>6</sup> Néseni soje ipérëna hu ḥa hnë cery sali hna. Age kokëndu aryemahni hnë uyas lëw hni hna, uryema nte hnëjëdëha Ŵenu ḥa ye.
- <sup>7</sup> Soje uŵac Ahwéhn njasëdëni, hara ñoñ vëhnuýana hnë vële wok vëhwétahnëna.
- <sup>8</sup> Awa, fuhnë tefékëfu ndemaýenéhni iýi sifa vahnë, nkehahnin gë vëhni vëryokuñehn toña.

### Diyotëref gë Demetériwus

- <sup>9</sup> Keréhnëbuhëhni vëvë cery sali va; bare Diyotëref, ale nëñahnék ge haryénkw maŵëna nténénëfu.
- <sup>10</sup> Soje rac, ge njiryibu pëyahnëdëfu wameh wante ntid ḥa, wanës wanénkwah wante nésed soje lëw fu ḥa. Do watac gelahna gwér! Dwëýëd kacadiléhnihna vële hwétahnék vëýentaw va do vële ūad kacanihëhni va, memaýendëhëhni do ntadëhëhni hnë cery sali hna.
- <sup>11</sup> Aÿahnik mën, antë arëfëtalahu iñeh bare ile yivëk. Ale lid uférën a ahnë arac Ŵenu ḥa hwéhnëka; ale lid wameh ḥa ahnë arac yëtélahna Ŵenu ḥa.
- <sup>12</sup> Vahnë va fop wapérën tefétadëni soje Demetériwus ūa, toña ūa dënk soje lëwu ūa cedeyahnëd. Fuhnë fëna, wasede walëwu yeyinëk, do njëteru ucedeya ntëw fu ḥa toña ye.
- <sup>13</sup> Kwéhnaþu yabah ile rëfëka hnësëhni, bare ñada liwu fop hnë kayëte.

### Watékwa

- <sup>14</sup> Ñadëfu yiriywu wafac ūi, do nésélëde fuhnë vëhi.
- <sup>15</sup> Arabi yam ūa nke gë wëjë. Wélawo ūa fop nkaÿeryidënihi. Gaÿeryihni wélawo ūa, ale-wo-le g'uŵac lëwu ūa.

## Yuđ

### Yuđ 1

#### Simpaŷi

<sup>1</sup> Ami, Yuđ, aryokuñehn YesuKëris, aheryuSak|Sak, herëhnëdëhëhni aki vële macëk Ÿënu ña Rëm ſa. Anahnëku do kwëtirun soje Yesu Këris.

<sup>2</sup> Arabi ipérëna ña, yam ſa, do gë iñahn ña nkwënaŵu.

#### Vëharaŋ wamër va rëk kitinjini

<sup>3</sup> Vëýahnik mën, ñadëfuhu dñus herëhnu soje ipoh inte vankinëk. Bare doliyi tèkatëbu afo herëhnu iñë haŵary soje hamëhnaýehnu uŵët soje ikwëtahn inte njëdakëhni Ÿënu ña soje kantëm fop vële hwëtahnëk va.

<sup>4</sup> Kerëhnëdëmu kabi ankeni vahnë vële wok vëlénénélahna Ÿën, vële yëbaku, hara yëtéluhna. Acahëtëdëni ipérëna Ÿën fu ña soje catënahñeni ndakëntal meh dëw hni. Njahëtaniha asankaf do Ahwëhn fu ryamboli, YesuKëris. Mbiýék ga kerik hnë Vikerëh hna gante kitinjëdëhëhni Ÿën ka.

<sup>5</sup> Andënkwëtehnëdëmu, mama njëtahnërun wante ſadëfu hnësu ñi, Ahwëhn a pehëtékëhni bulunda Isérayel nkal Esipët hna, bare, ge ndëcëk umë, vële Ÿëýék kwëtahnëni va fagant lëw hni, mbëvehnëkëhni.

<sup>6</sup> Dënkqwëtaryinëhni wamëleka wante nkok gena gwër ucankaf nte njëdakëhni Ÿën ña do ravëtak dëd dëw hni ña. Ÿënu ña ñabehnëkëhni gë vankënca soje kantëm, do kwëtëni hnë mëhwëry mbë gëd hafo fac sankaf kitij hna.

<sup>7</sup> Antë aryenklu fëna Sodom gë Gomor gë vankol vante hwërékëhni va vante yëdëhnak had wamëleka watac hnë ndakëntal meh ntëw hni do yëkëlehnëko ndakëni gë vële nëmpëlëntik mbahn. Nkeni had dahëse, vile rufëdëhëfu bi hak nke horot hwëdëh vë kantëm.

<sup>8</sup> Vëharaŋ wamër vële ye ſyal hun vi kwëhnani vankeŷa ndampo fo gë vëhni. Hudakery hudëw hni ha liýehnëdëhëhni vëyin: tonkënadëni vëhni dënk vimbahn vidëw hni, ɻwëýëdëni ucankaf Ahwëhn ña, do njeŵëdënihëhni vële ye ambin cëmb hna.

<sup>9</sup> Wëlakënde Misel, asankaf wamëleka ña, dina rac. Wati le conkëdëniho gëSintani|Sintani ſa soje mbahn Moyis ña, dëkënalohna njeŵa kitinjatënda. Aki fo ntehnëkaŵo: «Tavëlehnëmu gë Ÿënu ña!»

<sup>10</sup> Bare vëyi vahnë njeŵëdëni ile nkoni vëyetëna, do viŷë vile ntidëni had wulaŵ, ile njëtëni kobëri hnagi lëw hni, rac ye ile vëvehnëdëhëhni.

<sup>11</sup> Mekëhni! Nkaŵ Kaŷe tefëni! Njëdëhnani hnë idënt Balam soje nuýahnëni kori. Ambëvëntini kabi ɻwëýëntini had Kore.

<sup>12</sup> Vahnë vërac wëdahëse waŵeh nkeni wante ronkënëd watoka wante vankërun gë vële hwëtahnëk va. Atokëntëdeni gë usëfëhnah këm do soje

véhni fo nahadëni. Nkeni had vëñar vahnénak, bare sël ÿa pitëndëlehnëk vëñar va do tèvëna. Nkeni had vatëh vante wok dëwëdina, wélakënde watilëw hni ÿa tëki, ankécikëhni: wahwënta wahi cémëhni.

<sup>13</sup> Nkeni had wavonkëlo wënka wov, wante ryehëtëd waronk walëw hni, rac ye vantiyehn vantëw hni vacëfëhnah, nkal li. Nkeni had wahol wale yasaryëd pëhwëtanëhnëk Ÿënu ña ÿëwa mëhwëryah dus soje kantëm.

<sup>14</sup> Enok, ale ye ahwëhn mbëd gë vëhi hnë warëm fu hna, pëgw Adam, pëyahnëko kobëri fo wañi soje lëw hni: «Nëparyin! Ahwëhn a njijék gë wawuli wawuli wamëleka wafacah,

<sup>15</sup> soje kitijahn fop nkal inji. Koroteÿehnëdëhëhni fop vahnë vële wok vëlénénëlahna soje vantiyehn vantëw hni vante wok kwëhnahna untënah vante ntini gë untënah këm. Koroteÿehnëdëhëhni vëyi vëwen vële wok vëlénénëlahna kabi njewëniha këm fo. Vële Ÿenëk va korotehnëdeni. Koroteÿehnëdëhëhni vëyi vëwen kabi njewëniha.»

<sup>16</sup> Vëyi vahnë rëkëdëni ñakëñakëndëni; nkeÿëndëni kwëlëkwël; wabal wameh wadëw hni tefëdëni; wanës wakuman fo nësëdëni do cëkwëdënihëhni vahnë soje nuÿahnëni ile ñadëni fo.

### Uhnira vële hwëtahnëk

<sup>17</sup> Vëÿahnik mën, ge Ÿuhñë ye, dënkwtaryin wante ntehnëniho kobëri ñavëfayik|Afayik Ahwëhn fu YesuKëris va.

<sup>18</sup> Ntëhnënihu: «Hnë wafac warëkwa li, nkedëni vahnë vële ryasëd viÿë vëva Ÿënu va, do tefëdëni wëbal wadëw hni wante wok dënënëna Ÿënu.»

<sup>19</sup> Vëhni fitëndëlehnëdëhëhni vële hwëtahnëk va. Vinahan vimb nkal kwëhnani; lyir Ÿënu ña gena hnë vëhni.

<sup>20</sup> Bare Ÿuhñë, vëÿahnik mën, yëryëryin uwám hun ña hnë ikwëtahn hun pacah dus hna. Yëfaryin gë fanka lyir Ipacah ña.

<sup>21</sup> Goryin kwëlëkwël hnë injahn Ÿënu hna, këbënaryin ahnuÿahnu ipérëna Ahwëhn fu ÿa Yesu Këris le yiryeryëdëhëfu g'uwám ule wok pudina.

<sup>22</sup> Kaÿehnahnëryiñu gë vële nkok yáñëna ikwëtahn va;

<sup>23</sup> pehëtëryinëhni vëÿëntaw va gë dabët hnë hwëdëh; soje vëÿëntaw va, kaÿehnanëryiñu gë vëhni, bare diyaryin wajira gë ntakah: ha, hafo ahehawu viÿi vilëw hni va vile tonkënëk wameh wadëw hni ña.

### Dëwara

<sup>24-25</sup> Cëmbënëfunä|Icëmb Ÿënu ryamboli, ale fehëtëdëhëfu gë fere YesuKëris, Ahwëhn fu ÿa! Kod nti antë aÿowu, do antë ahwëhnawu ile nirahnëderun, tufahnu g'uhnatah fëbah, haryënkw lëwu hnë icëmb ntëwu hna. Icëmb ña, icamah ña, inaw ña do ucankaf ña, umë hwëhnëk ani gë wapëgwala, gaki do kantëm! Amina!

## Wapuyala

### **Wapuyala 1**

#### **Uyêtëndan: ile njétëndanëka Ŵënu ña San**

**1** Hn'anji kayëte nke viÿe vile coŵëtëk YesuKëris. Ŵënu ña njëdakawo soje njétëndanëhni väyohal vëlëwu va vile rëfëka tëki hara biÿëna ÿa. Këris ÿa payëkawo mëleka lëwu ÿa ÿal mën, amiSan|San ayohal alëwu, soje njétëndano virac.

**2** Sede yebu hnë fop vile hnubuho: rac ye wanës Ŵën g'ucedeya Yesu Këris ña.

**3** Ndëwayik ale haranjëhnëdëhëhni vahnë wanës wante kerëhnëko Ŵënu ña hn'anji kayëte do ndëwayini vèle wëryëd va do hwëtað wante herik ña! Yëtëryin, wati le hahnëndik soje wanji fop ña tëhajëk.

#### **Simpaÿi le kerëhnini vacery sali Asi**

**4** AmiSan|San herëhnëryidëhu, wuhne vacery sali mbëd gë vaki vambë Asi vi. Arabi ipérëna ña gë ÿam ÿa ahnuÿawu hnë Ŵën hna, umë ale ye, yeho do yijëd, hnë wayir mbëd gë wahi hna wale ye haryënkw hnë tinki nañ ntëwu hna,

**5** do fëna hnë YesuKëris hna, sede hahnëndak ÿa, ale ryënkwik vëhnëndehnik hnë vësëm hna do ye ahnañ vëhnañ ÿa nkal li fop! Umë ale ÿahnëkëfu do fehëtëkëfu hnë wameh fu hna gë sat lëwu ÿa,

**6** ntikëfu inañ vësëna wasadëha soje ndokunjëhnëndenëhna Ŵënu ña, Rëmu. Arabi kwëhnicëmb|lcëmb iña gë fanka fa kwëlëkwël! Amina.

**7** Yëkëryin, vëñjar hna njijëd! Vahnë va fop nudëniha, wëla vèle sëhëka va; do fop wabulunda wabë nkal ñi njahnadëni soje lëwu ÿa. Ha! Amina!

**8** Ahwëhn a Ŵënu ña ntehnëk: «Ami ye Alëfa gë Omega, Aryënkwëryënkw a gë Arëkwa ÿa, ale ye, yeho do yijëd, Ahwëhn Fanka Fop.»

#### **Hudakery San soje Ajë Ahnë**

**9** AmiSan|San, aÿënta hun yebu; mbankinëk had wuhne gë Yesu hnë horot hna, hn'imëk hna do hn'iduñëna hna. Ntayibuho hnë tinti mbë wov le wacik Patëmos hna, kabi pëyahndëfuhu wanës Ŵënu ña do sede yebuho wëba Yesu.

**10** Hnë fac Ahwëhn hna, lyir Ipacah ña tënkkëkowö do hamëhni mën nkwëryëbu kopa sankaf had lënkw,

**11** më lehnëdëho: «Kerëry hnë kayëte ile hnudu ÿa, do yëdanahnëryihni vacery sali mbëd gë vaki vante ye hnë: Efes, Sëmirën, Perëgam, Tiyatir, Sarëdes, Filadelëfi do Lawodise.»

<sup>12</sup> Njëkadëfuhu soje hnuŵuwa ale hnësëndëhōwo ſa. Ga njëkabu, më hnubu wayul wasanu mbëd gë wahi wakwëhn walampu,

<sup>13</sup> do fagant wayul walampu warac, kahnëko ile mëntëlëni g'ahnë. Acud cancaf nte rëkëkaŵo hafo wapary hna cudako do ñëba ryil yankah sanu sakahn lëwu hna.

<sup>14</sup> Njerëkaŵo mul iña had perëkal. Vinkér va had hwëdëh pëtëdëhawo,

<sup>15</sup> wapary ḥa had ryëhwëra vëntëvënt facënik hnë hwëdëh nkehawo do kopa lëwu ſa had uŵac ūenka wov ñënkadëhawo.

<sup>16</sup> Hnë vák rëhw lëwu hna, wahol mbëd gë wahi mënkwëko. Ŵës lëwu hna sëlame ūakënik hwëhn warjëkan waki sahnëdëho, do yëka lëwu ſa ntancëko had ulav g'anent.

<sup>17</sup> Ga nubuha, njobuho haryënk lëwu had cëmëbu. Më tindëko vák rëhw lëwu ſa do ntehno: «Antë ntaki! Ami ye Aryënkwëryënk a gë Arëkwa ſa,

<sup>18</sup> Ale yënëd a. Cëmëbuho, do wëli tame ale yënëd kwëlëkwël yebu. Visëdëta icëm va ūenkëbu do gë viva ūëwa vësëm ſa.

<sup>19</sup> «Awa kerëry vile hnuru va: vile ye gaki va do vile yejëk va.

<sup>20</sup> Wëli ile pëhnëtanëk wahol mbëd gë wahi wale hnuru hnë vák rëhw mën ſi do gë wayul sanu mbëd gë wahi wahwëhn walampu: wahol mbëd gë wahi ūi wamëleka vacery sali mbëd gë vaki vi ye, do gë wayul mbëd gë wahi wahwëhn lampu ūa, vacery sali mbëd gë vaki vi ye.»

## Wapuyala 2

**Soje ile kerëhnëkëhni San vacery sali mbëd gë vaki  
Soje acery sali mbë Efes**

<sup>1</sup> «Kerëhnëryehna mëleka acery sali mbë Efes ḥa: «Wëli wante ntehnëk ḥa ale ūenkëk wahol mbëd gë wahi hnë vák rëhw lëwu do yasëd fagant hnë wayul sanu mbëd gë wahi wahwëhn walampu ūa:

<sup>2</sup> Njëtëbu vantiyehn hun va, ikamëna hun ḥa do gë iduñëna hun ḥa. Njëtëbu kodiluhna aryuñënanëhnuni vële lid ūeh va, njëkëhnahnërunëhëhni vële ūëcadvëfayik|Afayik wok vëyena paryi va do tëkatërun vëwër ye.

<sup>3</sup> Nduñënarun, korotërun soje ūac mën ūa do cilëtaluhna.

<sup>4</sup> «Bare nke ile surëdëmu: goluhna aŷanduno gë kobëri ka.

<sup>5</sup> Awa, dënkwtaryin le njojërun hna, gwëcëtaryin vankeya va do avokanu anjasa ndënkwëryënk hñu ḥa. Ge ɻwëŷerun gwëcëtadiluhna vankeya va, njiryidëfu ūal hun hna do ntihëtëdëfu wayul walampu hun ūa.

<sup>6</sup> Bare nkehëhna ile fërenak hnë ūuhnë: had ami, ñeŵëdun vënjasva vëva Nikolayit va.

<sup>7</sup> Ale hwëhnak vanëf nkwëry wante ntehnëdëhëhni lyir ña vacery sali va. Ale ñwëkék a mañëryanëdëfuha tok atëh uwám nte ye hnë arayen Ŧënu hna.»

### **Soje cery sali mbë Sëmiren**

<sup>8</sup> «Kerëhnëryehna mëleka acery sali mbë Sëmirën ña: «Wëli wante ntehnëk ña ale ye Aryënkwëryënk a do Arëkwa ÿa, ale sëmëko do mbokaj wám li:

<sup>9</sup> Njëtëbu horot hun ÿa do gë haÿëhnah hun ûwa, bare ile ye toña ÿa, mbetarun! Njëtëbu wameh wante nësëdëni vëryampo soje hun ÿa. Vërac ntehnëdëniwasëwif|Sëwif nkeni bare gena toña: calinja mbaSintani|Sintaninken!

<sup>10</sup> Antë ntaku gë horot le ÿad nkeñu ÿa. Wëli,Sintani|Sintaninjëkëhnahnëdëhu ntonjatëhni vëyabah hnë ūuhnë kaso hna, do wafac pëhw horotëdun. Kahnëndaryin hafo hn'icëm hna do njëdadëmu apënkw imëk, uwám sér ûwa.

<sup>11</sup> Ale hwëhnak vanëf nkwëry wante ntehnëdëhëhni lyir ña vacery sali va! Ale ñwëkék a cëmëdina cëm kigëna ña.»

### **Soje cery sali mbë Perëgam**

<sup>12</sup> «Kerëhnëryehna mëleka acery sali mbë Perëgam ña: «Wëli wante ntehnëk ale hwëhnak sëlame ÿakënik hwëhn wañëkan waki ña:

<sup>13</sup> Njëtëbu hn'ile ntëdërun hna, hn'ile nke inaûSintani|Sintani hna nke. Ha, ÿal hun hna ntëdëk Sintani ÿa, bare nkorun ayaûenu uûac mën ûwa, gwajëluhn ikwëtahn hun ña ÿal mën hna wëla fac le ndaûiko Antipas, sede hahnëndak mën a.

<sup>14</sup> «Bare nke vile surëdëmu: kwëhnarunëhëhni hnam vahnë vële rëfëd ikaran Balam ñja; nkabëka Balak tëndëhnëhni urënd vëvalsërayel|Isërayel soje tokehnëhni faýar fale sënahnik sadëha wamën wawër do nkwafandëni.

<sup>15</sup> Ýal hun hna fëna, kwëhnarunëhëhni vahnë vële rëfëd ikaran vëva Nikolayit va.

<sup>16</sup> Awa, gwëcëtëryin vankeya hun va! Ge gwëcëtëluhn vankeya hun va tame njiryidëfu gë ÿal hun, do mëtaryëdëfuhëhni vahnë vi gë sëlame ûwës mën ÿi.

<sup>17</sup> Ale hwëhnak vanëf nkwëry wante ntehnëdëhëhni lyir ña vacery sali va! Ale ñwëkék a njëdadëfuha tokman|Man le soûk ÿa do g'itaka yérah; hnë itaka tac kerik uûac hasék ule nkok yëtëna ahnë, ge gena ale hnuÿad ÿa.»

### **Soje cery sali mbë Tiyatir**

<sup>18</sup> «Kerëhnëryehna mëleka acery sali mbë Tiyatir ña: «Wëli ile ntehnëkAju Ŧënu|Aju Ŧën ña, ale fëtëdëhaûo vinkér vi had hwëdëh do wapary ña had ryëhwëra vëntëvënt facënik hnë hwëdëh nkehawo.

<sup>19</sup> Njëtëbu vantiyehn hun va gë inahn hun ña gë ikwëtahn hun ña g'iyo hñu ña. Iyo hñu nte yabëk ntëbi mbë kobëri ña.

<sup>20</sup> «Bare nke ile surëdëmu: memaÿehnëluwahna asëval a, Yesabel, ale liyak ahnësëhn Ÿën, tokahni vëyohal mën va ñanjëndëdëhëhni nkafandëni do tokëndëni faÿar fale sënahnik sadëha wamën wamër.

<sup>21</sup> Njëdabuha ampëd soje gante kod nkwëcétahn ankeya ntëwu ña, bare ñadina tav igwafa dëwu ña.

<sup>22</sup> Soje rac ntonjëdëfuhäha hn'ipad, umë gë vële gwafalandëni va, hn'ile korotëdëni dñus. Ntidëfu rac ge vëravëna viwëh vile ntidëniho g'asëval arac.

<sup>23</sup> Ndañëdëfuhëhni vële rëfëdëha va. Koyëna fop vacery sali va njëtëdëni ami ye ale yëtëd ile yehëhni vankaf hni hna wasakahn hni hna. Ale-wo-le hnë ñuhnë, ile ntik ÿa, sosëdëfuhäha.

<sup>24</sup> «Bare ñuhnë vëvë acery sali mbë Tiyatir, vële wok vërefëna ikarañ viÿë vahnë, ñuhnë vële wok ñëñjaluhna ile macëdëni watëwah wante coñëkSintani|Sintani, ntehnëdëmu: dibëndëdiluhna idib kañary.

<sup>25</sup> Bare yañenëryin ile hwëhnarun ÿa hafo yiryiwu.

<sup>26</sup> «Vële wod ndokuñëhnëdëniho hafo hn'ile tëkwëk hna, vëhni yed vële ñekëk va. Njëdadëfuhëhni imëk hnë wayal hna.

<sup>27</sup> «Nawëhnëdënihëhni gë ryoko ryëhwëra: nihëdënihëhni had gante nihëde vaseya intil.

<sup>28</sup> Inji mëk ndampo fo nke g'inte hnuÿabu gë Rëm mën ÿa. Njëdadëfuhëhni fëna ikol mbë g'acahnëfëd ña.

<sup>29</sup> Ale hwëhnak vanëf nkwëry wante ntehnëdëhëhni lyir ña vacery sali va!»

## Wapuyala 3

### Soje cery sali mbë Sarëdes

<sup>1</sup> «Kerëhnëryehna mëleka acery sali mbë Sarëdes ña: «Wëli ile ntehnëk ale ñenkëk wayir mbëd gë wahi Ÿënu ña gë wahol mbëd gë wahi ña: “Njëtëbu vantiyehn hun va. Njëtëbu vahnë va ntiyahnekëhni vëférén fo worun, bare cëm ña yerun.

<sup>2</sup> Kwëtëryin hakili do yañenëryin ile wok hnë ñuhnë soje antë cëm kabi kamahnëbu wëla doku hun ryampo padëna haryënk Ÿën mën hna.

<sup>3</sup> Awa dënkwëtaryin wanës Ÿën wante haranjirun do wëryerun ña; yañenëryin do gwëcétaryin vankeya va. Age kwëtéluhna hakili, njiryidëfu had ale; yëtëdiluhna hnë wati le njiryidëfu hñanjetu ÿa.

<sup>4</sup> Bare nkeni vëryampo Sarëdes hna vële wok vëronkënëna viÿi vilëw hni va. Vërac viyerah cuðadëni do tefelëdëfun g'ami, kabi tefahnékëhni rac.

<sup>5</sup> Vële ñekëk va vacud vajerah cuðadëni; pëhwëcëda muk wamac hni hnë kayëte uwám hna. Tase Rëm mën gë wamëleka wadëwu pëyahnëdëfu ami hwëhnékëhni.

**6 Ale hwëhnak vanëf nkwëry wante ntehnëdëhëhni lyir ja vacery sali va.”»**

### **Soje cery sali mbë Filadelëfi**

**7** Kerëhnëryehna mëleka acery sali mbë Filadelëfi ja: «Wëli ile ntehnëk Afacah a, ale ye toña ūa, umë ūenkék sëdëta AhnašDavid ūa, umë fidëtëd do ahnë kodina mbokary pid, umë fidëd do ahnë kodina pidët:

**8** Njëtëbu vantiyehn hun va. Wëli kwëtëhnëmu haryënkw hun rënka fidëtik le nkok kodina pid ahnë. Njëtëbu toyé fo kwëhnarun fanka fa, bare njawënërun wanës mën ja do yahëtalunohna alehnu yëtelunohna.

**9** Wëli, njëdadëmuni vahnë vëvë hnë calija mbaSintani|Sintani, vële lehnëdwasëwif|Sëwif nkeni vi, bare wayena. Ha, ntidëfu njiryini ndëkwëhnëni haryënkw hun, do njavëtëdëni ñahnëmu.

**10** Kabi njawënërun wapacék wanës mën ja, awa ami fëna njawënëdëmu hnë watì horot sankaf le yijëd hnë duniýa li fop soje tëjini vële lëdëk nkal vi.

**11** Biyëdina njiryidëfu. Yañwënëryin ile hwëhnarun ūa, soje antë ahnë nuf apënkw nte fënkirun kabi mëkërun.

**12** Ale ūékék a, ntidëfuha ryoko sank hnë Cery Cankaf Ÿën mën hna do bokëdina cahn muk. Kerëdëfuha uŵac Ÿën mën ūa do uva inaš Ÿën mën ja, Yerusalem hasék, le sëlid g'ambin darël Ÿën mën hna. Kerëdëfuha fëna uŵac hasék mën ūa.

**13 Ale hwëhnak vanëf nkwëry wante ntehnëdëhëhni lyir ja vacery sali va.”»**

### **Soje cery sali mbë Lawodise**

**14** «Kerëhnëryehna mëleka acery sali mbë Lawodise ja: «Wëli wante ntehnëk ale ūacëde Amina ja, sede hahnëndak do ye toña ūa, ale ye sankaf hnë fop vile ntok Ÿënu ja:

**15** “Njëtëbu vantiyehn hun va: yaméluhna yakéluhna. Bare ñakëndëbu ayamu ma ayaku!

**16** Awa, kabi yakéluhna do yaméluhna, fagant fo nkerun, nkurëdëmu.

**17** Ntehnëdun, mbetarun, nuŷarun hnapul yabah do ñoñ gojéluhna. Bare yëteluhna meku, njiwëhnërun, kaÿéhnërun, mëpërun do ñas fo yerun.

**18** Soje rac yabahnëdëmu alawu ūal mën li sanu le facënik hnë hwëdëh ūi, soje avetahnu paryi. Dëwaryin fëna viyi viyerah asudandu, antë mbok cëfëhnu ige ñas fo ja. Dëwaryin kat vëlo soje ayehnahnu vinkër hun vi ahnundu wapacék.

**19** Ami, niradëfuhëhni do catënëdëfuhëhni fop vële yahnëbu va. Awa yohëryin, gwëcëtaryin vankeya hun va!

**20** Wëli, rënka hna kahnëbu do mbankëdëfu. Age ahnë nkwëryék kopa mën ūa do pidët rënka ūa, tënkedëfu ūalu hna do tokëlahnëdëfun.

<sup>21</sup> Ale ūkēk a ntañendēdēfuha darēl mēn hnē tinki naŵ mēn hna, had gante mēkēbu ka, ami fēna, do lañantiwu gē Rēm mēn ūa hnē tinki naŵ lēwu hna.

<sup>22</sup> Ale hwēhnak vanēf nkwēry wante ntehnēdēhēhni lyir ḥa vacery sali va.”»

## Wapuyala 4

### Icēmb ḥa Ambin hna

<sup>1</sup> Ga ndēcēk watac, mē hnubu rēnka le fidētik ambin hna. Kopa ryēnkwēryēnkw le wēryēbuho hnēsēhnēdēhōwo had lēnkw ūa, mē ntehnēko: «Kayi ani, rufi ile rēfēka tēki haryēnkw ūa.»

<sup>2</sup> Lyir Ipacah ḥa tēnkēlehno taŋ. Hnulehnu nkeho tinki ahnaŵ mbin hna, do hnē tinki ahnaŵ tac ahnē lañako.

<sup>3</sup> Ale lañako ūa pētēdēho had wēraka wanēfak, wale ūacik jasēp gē sarēdēwan. Tinki ahnaŵ ūa icar ulaŵ hwērēkaŵo nte fētēdē had itaka nte ūacik emerod.

<sup>4</sup> Caharab hnē tinki ahnaŵ tac, watinki ahnaŵ wafēhw wahi gē wahnah (24) yeho. Hnē watinki ahnaŵ watac, vicēr wafēhw wahi gē vēhnah (24) lañako. Viyi viyah cudaniho, do pēnkwaní vapēnkw sanu ahnaŵ.

<sup>5</sup> Tinki ahnaŵ hna cahnidēho wabilēbil do wakopa do gē waparat. Haryēnkw tinki hna warēh lampu mbēd gē wahi fētēdēho: wayir mbēd gē wahi Ŭēnu ḥa yeho.

<sup>6</sup> Haryēnkw tinki ahnaŵ hna nkeho had wov lancah, le ūēntēlēk gē ancēka. Darēl tinki ahnaŵ hna caharab, nkeniho wulaŵ wahnah wale hwēhnak kore vinkēr haryēnkw gē kamēhni.

<sup>7</sup> Ntaŵ dēnkwēryēnkw ḥa gē vēsēhn mēntēlēniho, kigēna ḥa gē fēndahni mēntēlēniho, tarēna ḥa yēka ahnē kwēhnako do inahēna ḥa gē jaro nte wayēd ūan mēntēlēniho.

<sup>8</sup> Wulaŵ wahnah ūa, ntaŵ-wo-ntaŵ, vampaŵ imbēd g'andaŵ kwēhnako, do kore vinkēr kwēhnaniho ūan gē gēd per. G'anent gē g'umēd njēwēdēniho kwēlēkwēl: «Pacēru! Pacēru! Pacēru! Ahwēhn, Ŭēn Hwēhn Fanka Fop, wējē ale yeho, ye do yijēd!»

<sup>9</sup> Do nte-wo-nte njēwēdēniho wulaŵ wahnah ūaicēmb|Icēmb g'untenah do g'icamehn soŋe ale lañak hnē tinki ahnaŵ ūa, Ale yēnēd avē kantēm a,

<sup>10</sup> vicēr wafēhw wahi gē vēhnah va (24) ndēnkwēhnēdēniho haryēnkw hnē ale lañak tinki ahnaŵ ūa, cēmbēdēnihawo Ale yēnēd avē kantēm a, ntonjēdēniho vapēnkw sanu vantēw hni va, ntehnatēndēni:

<sup>11</sup> «Ahwēhn, Ŭēn fu, tēfēki ahnuŷa icēmb iŋa g'untenah ḥa do gē fanka fa, kabi wējē lik fop, wējē ūadēho nke koyēna rac, nkelehn.»

## Wapuyala 5

### Kayëte ḥa gë Fape fa

- <sup>1</sup> Tac më hnubu hnë vák rëhw ale lañako hnë tinki ahnaŵ hna kayëte nte fëyik, keri bambery gë ipér per do ñamëndëlehni gë wuya wahwënta mbëd gë wahi.
- <sup>2</sup> Tac më hnubuha mëleka hwëhn fanka le rëy gë kopa sankaf: «Mo tefahnék nke aŷamët ile ūamëndëlehnik ūi do pëyët kayëte ḥa?»
- <sup>3</sup> Wëla aryampo gelohna mbin hna, nkal li ma kwëyët nkal li janáma hna, ale holëko pëyët kayëte ḥa, njék ile herik bambery ūa.
- <sup>4</sup> Do rac koyehnëdëho dus kabi ahnë gena ale rëfëkawo nke afëyët kayëte ḥa, njék bambery.
- <sup>5</sup> Awa aryampo hnë vicér hna më ntehnëko: «Boka ho! Yékëryehna, ivëséhn vë hnënk Yuða ūa, ale hnagik hnë hnënk Ahnaŵ aDavid, umë ale wëkék a lihëtëd ile ūamëndëlehnhahnik kayëte ḥa do fëyëtëd.»
- <sup>6</sup> Tac më hnubuha Fape ga kahnék fagant tinki ahnaŵ, kwëratëniha wulaŵ wahnah do gë vicér. Mëntëko had kácik. Wamiry imbëd gë waki kwëhnako gë vinkér mbëd gë viki, vinte ye wayir mbëd gë vaki Ŵën vinte sañëtik hnë nkal hna fop.
- <sup>7</sup> Fape fa pëñako soñe tebahn kayëte hnë vák rëhw ale lañako hnë tinki ahnaŵ hna.
- <sup>8</sup> Ante tebak kayëte ḥa, wulaŵ wahnah ūa gë vicér wafëhw wahi gë vëhnah va (24) njonihon nkal hna haryënk lëwu. Ale-wo-le hnë vëhni itëmp mënkwëko do gë vañërya sanu tëmpahidud|lđud iña, inte yeho wayëfa vëfacah wale hayëndadëho g'ambin.
- <sup>9</sup> Hnëw hasék njëwëdëniho: «Tëfëki ahnuŷa kayëte ūi, ayamët ile ūamëndëlehnik ūa, kabi káciruho, do ntaŵëtëruhëhni soñe Ŵënu ḥa, vahnë hnë wahnënk hna fop gë vanësa hna fop gë wabulunda hna fop do gë wayal hna fop; gë sat hu ūa,
- <sup>10</sup> ntiruhëhni inaŵ vësëna wasadëha Ŵën fu ḥa, do naŵëdëni nkal li.»
- <sup>11</sup> Tac më yékëbu do wëryëbu kopa wamëleka wayabah, wawuli wawuli, kodelohna ndëkwini. Caharab tinki ahnaŵ hna, wulaŵ ūuhnah hna do gë vicér hna kahnëniho.
- <sup>12</sup> Njëwëdëniho gë kopa sankaf: «Fape fante haciko fa, umë ye ale rëfëka nuŷa fanka fa, gë hnapul ūa, g'uyët ūa, g'imék iña, g'untënah ḥa, gëicëmb|lëcëmb ḥa do gë cëkwary ḥa.»
- <sup>13</sup> Do nkwyëydëfuhëhniwo fëna fop vile ntik Ŵën va ambin hna, gë nkal hna, gë kwëyët nkal li janáma hna, gë wov hna do gë fop le yehëhna hnam ūa, ga

ntehnëdëni: «Ale lañak tinki ahnaŵ ūa gë Fape fa nke icékmary, g'idënën, g'icëmb do gë fanka, kwëlékwël!»

<sup>14</sup> Do wulaŵ wahnah ūa ntehnëdëniho: «Amina!» Do vicér va njoniho nkål li soje cëmbahnënihëhni Ale lañak tinki ahnaŵ ūa gë Fape fa.

## Wapuyala 6

### Soje ipëýet kayëte Soje ñamëndëlehn idënkwëryënkw

<sup>1</sup> Awa, nubuha Fape fa ga nihëk ñamëndëlehn dënkwëryënkw hnë mbëd gë wahi hna, wëryëlehnëwa intaŵ dënkwëryënkw hnë wahnah hna ga ndekad had farat, nësatënd: «Yij!»

<sup>2</sup> Hnulehnëwa ipahnac yerah. Ale hayëkawo ūa uñwary mënkwëko. Më njëdayik apënkw vëwëk, ték nke awëk do njilehn mbok mëk kat.

### Kigëna

<sup>3</sup> Ga nihëk ñamëndëlehn kigëna ña, wëryëlehnëwa intaŵ kigëna ña ga ndekad, nësatënd: «Yij!»

<sup>4</sup> Hnulehnëwa pahnac kaŵary bëntah had hwëdëh. Ale hayëkawo ūa hnuŷako imëk soje nthët yam ūa nkål li, soje ndaŵelahnëndëni vahnë. Më njëdayik sélame sankaf, njilehn.

### Tarëna

<sup>5</sup> Ga nihëk ñamëndëlehn tarëna ña, wëryëlehnëwa intaŵ itarëna ña ga ndekad, nësatënd: «Yij!» Hnulehnëwa pahnac bahnah. Ale hayëkawo ūa ile yanjande mënkwëko.

<sup>6</sup> Wëryëlehnu had kopa fagant wulaŵ wahnah hna ga nësëd: «Ile ryokuñahnik fac ryampo ūa, yanjëh vantimp fo ntaŵahnëd, ile ryokuñahnik fac ryampo ūa wayanjëh warar vëmalu fo ntaŵahnëk. Ge wagu ña ye, g'uñen uña, nko koyëna.»

### Nahëna

<sup>7</sup> Ga nihëk ñamëndëlehn nahëna ña, wëryëlehnëwa ntaŵ nahëna ña ga ndekad, nësatënd: «Yij!»

<sup>8</sup> Hnulehnëwa pahnac dñunënkah. Ale hayëkawo ūa, Icëm maciko, do ūëwà vësëm ūa rëfëlehnëdëhawo. Njëdayiniho mëk iña hnë sah ryampo hnë wasah wahnah duniŷa li, soje ndaŵenihëhni vahnë va gë sélame ūa, gë inte ña, gë wates ña do gë wulaŵ wuyapah ūa.

### Bëryëna

<sup>9</sup> Ga nihëk ñamëndëlehn bëryëna ña hnulehnuwëhni, kwëyët le cënađe sadëha hna, walaŵary vële ryaŵiko soje ikahnënda dëw hni ña wanës ŵën do kabi wasede lëwu nkeniho.

<sup>10</sup> Ndekadëniho dūs: «Wëjë, Ahwëhn a, ale ye Afacah a, ale ye toña ūa, hafo guve napëdu ahitiñéhni vahnë vëvë nkal vi awëcagëhni soñe sat fu le ndehëtëni ū?

<sup>11</sup> Awa më njëdayini ale-wo-le acud jerah cancaf, tac ntehnini nduñenani toyë, hafo padëni fop vële ryokunjéhnëdëha Ÿën va, rëfëka ndawini had gë vëhni ka.»

### Kwëhn mbëd gë ryaŵ

<sup>12</sup> Ga nihék ñamëndëlehn ikwëhn mbëd gë ryaŵ ija, inkal ḥa ñenkako dūs gë fanka, hnulehnu ulav ūa mbahnëlehn had waýehn do ulepera ūa mbëntëlehn had wasat.

<sup>13</sup> Wahol ūa njolehni nkal li, had gante njojëd wanuŷ ka ge sël sankaf ūa ñenkëka.

<sup>14</sup> Ambin ḥa më njik had kayëte fëÿëde, do fop wahuŋ ūa gë watinti ḥa kéréniko hn'ile nkeho hna.

<sup>15</sup> Wati rac, vëhnaŵ vëvë nkal vi, gë wakamari ḥa, gë vësankaf wasodade ūa, gë vëvetak va, gë vëhwëhn fanka va, gë vëramp va do gë vahnë vële ye afaya va, fop coñaniho hnë wakary hna do gë hnë wëraka wahuŋ hna.

<sup>16</sup> Ntehnëdënihëhniwo wahuŋ ūa gë wëraka ūa: «Yohahninëfu, do coñeryinëfu ḥawët yëka ale lañak hnë tinki ahnaw aïj do gë antavah Fape ḥa!

<sup>17</sup> Fac sankaf ntavah ntëw hni ḥa tëkik: mo hod mëkanti?»

## Wapuyala 7

### Bulunda gë yavëta Ÿën

<sup>1</sup> Ga ndécëk rac, më hnubuhëhni wamëleka wanah ga kahnëni hnë wahëd wahnah wavë nkal ū. Pélani wasël wahnah wavë nkal ū, soñe sël ū antë mbok cël nkal li, wov hna do fëna wëla hnë atëh ndampo.

<sup>2</sup> Do më hnubuha mëleka haŵary ga kayëd gë cape pëhna lav. Mënkwëko ile lihande iyavëta mba Ÿën paryi. Ndekandëhëhni dūs wamëleka wanah wante yëdayiko imëk mbëvehnëni nkal inji gë wov ū:

<sup>3</sup> «Antë avëvehnu nkal inji, wov ū, vatëh vi, hafo lifuni yavëta wayëka hna vëyohal Ÿën va.»

<sup>4</sup> Tac nkwyryëbu vahnë vële hnuŷak yavëta ūa tëkëni wawuli keme gë wafëhw wahnah gë vënah (144,000). Vëhni wahnënk vijëlsërayel||Isërayel hna fop matiniho:

<sup>5</sup> hnë hnënk Yuða hna: vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000) liyiko yavëta ūa; hnë hnënk Riben hna: vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000); hnë hnënk Gad hna: vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000);

<sup>6</sup> hnë hnënk Aser hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000); hnë hnënk Nefëtali hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000); hnë hnënk Manase hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000);

<sup>7</sup> hnë hnënk Simeyo hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000); hnë hnënk Levi|Levi hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000); hnë hnënk Isakar hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000);

<sup>8</sup> hnë hnënk Sabilon hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000); hnë hnënk Yosef hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi (12,000); hnë hnënk Besame hna, vahnë wawuli pëhw gë vëhi ntiyiniho yavëta (12,000).

### **Wabulunda mbin hna**

<sup>9</sup> Ga ndëcëk rac, më hnubühëhni kore vahnë vële wok kodena ndëkwini. Vahnë vëvë wayal fop yeho gë wahnënk ūa fop gë wabulunda ña fop do gë vanësa va fop. Haryënkw tinki ahnaŵ hna kahnëniho do gë haryënkw Fape fa, viyi viyah ntiyaniho do mënkwëni waryund.

<sup>10</sup> Ndekadëniho ñus: «Ipeh iña hnë Ŵën fu, le lañak hnë tinki ahnaŵ hna, matik do gë Fape hna.»

<sup>11</sup> Wamëleka ña fop caharab tinki ahnaŵ hna kahnëniho, gë vicër va do gë wulaŵ wahnah ūa. Ga nkwyeryëdëniho ile nësëdëniho vahnë ūa, ndëkwëhnëdëniho hafo wayëka ūa ñak nkal ña do cëmbëdënhawo Ŵënu ña.

<sup>12</sup> Ntehnëdëniho: «Amina! Arabi idëwan ña, gëicëmb|lcëmb ña, g'usery ūa, g'icamehn iña, g'untenah ña, g'imëk iña do gë fanka fa kwëhn Ŵën fu ña kantëm! Amina.»

<sup>13</sup> Awa, acër aryampo më tøyëko: «Vële liyak viyi viyah vi, vëhni mo ye do ne matini?»

<sup>14</sup> Më lëkwabuha: «Ahwëhn mën, njëtëru!» Tac më ntehnëko: «Vële ñwatik horot sankaf va ye. Ndagëni viyi vilëw hni va do njerënëni hnë sat Fape hna.

<sup>15</sup> Soje rac nkeni haryënkw tinki Ŵën hna do ndokuñëhnëdëniha g'anent gë g'umëd Cery Cankaf ntëwu hna. Ale lañak hnë tinki ūa keryëdëhëhni.

<sup>16</sup> Bokëdina njohni inte, bokëdina njohni ūenka, do ulav ūa bokëdina njahni, ma yakah haŵary,

<sup>17</sup> kabi Fape fante ye tinki ahnaŵ hna yed ahekery alëw hni ūa, do njiryeryëdëhëhni gë wahayalin ūenka uwám ka. Do Ŵënu ña pëhwëcëdëhëhni fop wankwën ña vinkër vidëw hni hna.»

## **Wapuyala 8**

### **Soje ñamëndëlehn ikwëhn imbëd gë wahi**

<sup>1</sup> Fape fa, ga nihëk ñamëndëlehn kayëte ikwëhn mbëd gë wahi ña, ambin ña ndemëhnalehn mpëd.

### **Soje walënkw mbëd gë wahi**

<sup>2</sup> Tac më hnubuhëhni wamëleka mbëd gë waki hahnëko haryënkw Ÿën hna; walënkw mbëd gë wahi njëdayiniho.

<sup>3</sup> Mëleka haŵary më njijék ñëw haryënkw le cënade sadëha hna; ile fëdande idud|Idud iña mënkwëko, gë sanu ntiyiko. Më njëdayik dud yabah soje pëd hn'ile ntide sadëha hna gante kayahnëd hwëcic ha gë wayëfa vëfacah va fop g'ambin. Hn'ile ntide sadëha hna, gë sanu ntiyiko do haryënkw tinki ahnaw hna nke.

<sup>4</sup> Hwëcic idud ḥa gë wayëfa vëfacah na hnë vák mëleka hna matëko kay hafo Ÿën hna.

<sup>5</sup> Tac mëleka ūa më nufék ile fëdande idud ḥa, pëbënëk hwëdëhhn'ile cënade sadëha hna, ntoq duniya hna. Awa pëgwëlehn taq wakopa waparat, wakopa, wabilëbil, do nkal iña ñenkalehn.

<sup>6</sup> Wamëleka mbëd gë waki wante Ÿenkëko walënkw mbëd gë wahi ḥa pëhwëtalehnëni soje ntënkwëni.

#### **Soje icël lënkw ryënkwëryënkw**

<sup>7</sup> Mëleka ryënkwëryënkw ūa cëlëko lënkw lëwu ūa: Ÿenkwa wagurye gë hwëdëh, hnaŵélék gë sat, ndehëtik duniya hna. Cape ndampo hnë vatar duniya hna ḥagëko, do tëh ndampo hnë vatar vante ye duniya hna fëna ḥagëko do fop idël ḥa ḥagëko.

#### **Soje icël lënkw higëna**

<sup>8</sup> Mëleka higëna ūa cëlëko lënkw lëwu ūa: ile Ÿëntëlëk g'ikuñ icankaf nte ḥagëd lonjik wov hna. Cape ndampo hnë vacape vatar wov hna mbacako wasat,

<sup>9</sup> sah ryampo hnë wasah warar le-wo-le yënëd wov hna mbëvehniko. Do hnë fop wakulu wavë duniya ūi, sah ryampo hnë warar hna mbëvehniko.

#### **Soje icël lënkw rarëna**

<sup>10</sup> Mëleka rarëna ūa cëlëko lënkw ūa: më njojék g'ambin ikol cancaf nte ḥagëdëho had hwëdëh hucankaf. Sah ryampo hnë wasah warar wasën wasankaf hna fop do hnë wahayalin hna fop njojëko kol iña.

<sup>11</sup> Ikol tac, Wunkah maciko. Ÿenkwa wante njohahnëko ḥa mbacako wunkah do vëyabah cëmëniho kabi Ÿenkwa watac ceniho.

#### **Soje icël lënkw nahëna**

<sup>12</sup> Mëleka hnähëna ūa cëlëko lënkw ūa: cape ndampo hnë vacape vatar lav hna ndafiko gë cape ndampo hnë vatar lepera hna do gë kol ndampo hnë wahol warar hna, soje antë nkoryary idanc dëwu ḥa. Koyëna, fac ūa nkoryeryina idanc dëwu ḥa do umëd ḥa fëna.

<sup>13</sup> Awa tac më hnubuha do weryëbuha jaro nte wayëdëho yañ do ryekadëho dus: Kata! Kata! Kata féladéhëhni vèle lëdëk nkal vi soje wamëleka watar wañëntawante fëhwëtað cëlëni walënk walëw hni ña!

## Wapuyala 9

### Soje icël lënk weryëna

<sup>1</sup> Mëleka verryëna ña cëlëko lënk weryëna: më hnubu ikol ga njojëko nkal li mati g'ambin. Ikol ña njëdayik sëdëta hatëh hatëwah.

<sup>2</sup> Ikol ña më pidëtëk rënka vë hnam weryëna do hwëcic cahnëlehni had hwëcic nkula cancaf. Rac huyëndanëk ulav ña g'ambin ña fop.

<sup>3</sup> Do hnë hwëcic hutac cahnëdëniho vëmpul campëndëni nkal li. Njëdayiniho imëk ile wëntëlëk g'imëk wafawëry ña!

<sup>4</sup> Mbañëhniniho antë përëkanëni idël mbë nkal ñi, ma vatëh, ma vatëh rëhël vi. Tëfékëhni tonihëhni vahnë vèle wok vëliyina yavëta Wën fo hnë wayëka walëw hni hna.

<sup>5</sup> Vëwawëryanilohna ndawënihëhni, bare korotehnënihëhni hnë wadepera imbëd. Horot le ntidënihëhniwo weryëna mëntëlëko had gante korotehnëd ito fawëry ka.

<sup>6</sup> Hnë wafac warac vahnë va njékëlehnëdëni icëm ña bare vëhnudina. Pérédëhëhni cëmëni, bare icëm ña ña wëntëdëhëhni.

<sup>7</sup> Vëmpul va gë wafahnac wale fëhwëtak uŵet mëntëlëniho. Iñë le ye had apënk wane sanu ahnañ yehëhniwo vankaf hna, do wayëka walëw hni ña had wëva vahnë nkehëhniwo.

<sup>8</sup> Imul dëw hni ña had iba vësëval nkehëhniwo, do wabeñ wadëw hni ña had wëba wabësëhn nkehëhniwo.

<sup>9</sup> Wasakahn walëw hni ña had wajand waryëhwëra ntiyani nkehëhniwo, do wëñawampaw vantëw hni va had wëñaw saret hwëhn wafahnac wayabah wale yaryëd gë uŵet nkeho.

<sup>10</sup> Wasavët ña had wafawëry nkehëhniwo g'ile tohahnëdëni. Hnë wasavët walëw hni hna nkeho fanka falëw hni fale koroteyehnahnëdënihëhniwo vahnë hnë wadepera mbëd hna.

<sup>11</sup> Ahnañ alëw hni weryëna, mëleka hatëh hatëwah yeho. Uŵac lëwu gë Wa-ebëre ña Abadon yeho, do gë wagërek ña, Apoliyo, umë fëhnëtanëk Avëvehn.

<sup>12</sup> Kata ryënkwëryënk weryëna ña ndëcëk. Wëli, wakata waki vokëd tëki.

### Soje icël lënk hwëhn mbëd gë ryaw

<sup>13</sup> Mëleka hwëhn mbëd gë ryaŵ ūa cëlëko lënkw ūa: më wëryëbu kopa le ñatiko hnë wamiry wahnah wavë tabali sanuhn'ile cënade sadëha hna, ile yeho haryënkw Ŵënu ña.

<sup>14</sup> Ntehnëdëhaño mëleka hwëhn mbëd gë ryaŵ le ñënkëko lënkw ūa: «Pëtëriyhni wamëleka wanah wante ūabik vambëŋ sën sankaf le ñacëde Eférat.»

<sup>15</sup> Awa wamëleka wanah wante fëhwëtako soje watì ūa, gë fac ūa, gë lepera ūa do gë bëhn ūa, pëtiniho soje ndaŵëniha aryampo hnë vërar hna.

<sup>16</sup> Nkwëryëbu ga ntehnëde, wasodade wahwëhn wafahnac ūa, wawuli wuli wakeme waki nkeniho (200,000,000).

<sup>17</sup> Awa nubuhëhniwo wafahnac ūa gë vële hayékëhniwo va: cudaniho wayand waryëhwëra wavëntah had hwëdëh, bulu do yalëwaye. Vankaf wafahnac ūa had vankaf wabësëhn nkeho. Hwëdëh nkusëdëniho gë hwëcic do gë vëd le fëdëd.

<sup>18</sup> Aryampo hnë vahnë vërar hna mbëvëko gë hwëdëh, gë hwëcic do gë ivëd le fëdëd.

<sup>19</sup> Fanka wafahnac ūa hnë waŵës walëŵ hni hna nkeho do gë wasavët walëŵ hni hna; wasavët walëŵ hni ūa gë walën mëntëlëni, kwëhnak vankaf do gë rac mbërehnahnëdëni.

<sup>20</sup> Vahnë vële woko vëvëvëna va, vëravëlohma icëmbwayine|Yine ña gë vile përeni gë wëbák wadëŵ hni:wamën|Wamën wamër wamër sanu, gë koryi, gë waryëhwëra, gë wëraka, do gë wadëhwa; wamën wale wok kodina nu ma nkwëry ma njas.

<sup>21</sup> Fëna vëravëlohma idaŵ vahnë, gë kavëla ntëŵ hni ña, gë ndakëntal meh ntëŵ hni ña do gë ule lëŵ hni ūa.

## Wapuyala 10

### Mëleka ūa gë fëkayëte fapëýik fa

<sup>1</sup> Më hnubuha mëleka haŵary hwëhn fanka sëlidëho g'ambin. Anjar fëryëkawo do car ulaŵ yehawo ūan ncaf ntëŵu hna; yëka lëŵu ūa had ulav nkehaño, do wapary wadëŵu ña had sahnunt hwëdëh nkehaño.

<sup>2</sup> Fëkayëte fante fidëtik mënkwëko. Tindëko fary rëhw lëŵu ūa wov hna do rahahn ūa nkal hna,

<sup>3</sup> tac ndeka gë fanka, had vësëhn ūerélak. Ga ndekak, waparat mbëd gë waki ūemëko.

<sup>4</sup> Ga ñëmëk waparat mbëd gë wahi ūa, ñadëfuho heru, bare kopa wëryëbuho g'ambin ga ntehnëdëho: «Antë aher ile ñëmëk waparat mbëd gë wahi ūi, tavëry coŵa.»

<sup>5</sup> Tac mëleka le hnubuho ga tindëko fary rëhw lëwu wov hna do rahahn ūa nkal hna, më njelëk vák rëhw lëwu ūa g'ambin,

<sup>6</sup> më ntékëk g'uñac ale ye kwëlëkwël ūa, ale lik ambin gë ile ye hnam ūa fop, gë nkal iña gë le ye hnam ūa fop, gë wov ūa gë le ye hnam ūa fop ntehn: «Ñoñ bokëdëna napi:

<sup>7</sup> hale ntënkwëd mëleka hwëhn mbëd gë waki ūa lënkw lëwu ūa, awa Wënu ña padënëd viÿe visiyamah, gante pëyakëhniwo ka vëyohal vëlëñuwakila|Kila ña.»

<sup>8</sup> Do kopa le wëryëbuho ga nësëhniðëho g'ambin ūa mboko nësëhne kat: «Yiry ahnuf kayëte nte fidëtik hnë vák mëleka le rindëk fary ryampo hnë wov do ÿëntaw ūa nkal hna.»

<sup>9</sup> Gë vëhni mëleka njidëfaho rëyëñwa njëdaño fëkayëte fa. Më ntehnëko: «Tebary do tokëry. Nkunkëd ñonk hu hna bare wës hu hna ntëmëd had wadëj.»

<sup>10</sup> Më rebabu fëkayëte fa hnë vák mëleka hna do rokëbu. Wës mën hna ntëmëko had wadëj, bare ga kohnëbu nkunkëko ñonk mën hna.

<sup>11</sup> Tac më lehnibù: «Afo avok afeyahn ile pëhnanëhnëkëhni Wënu ña wabulunda wayabah, gë wayal wayabah, gë vanësa vajabah do gë vëhnañ wëyabah.»

## Wapuyala 11

### Wasede wahi ña

<sup>1</sup> Tac ahnë më njëdako uriry le ÿanjande, do ntehno: «Yiry aÿan Cery Wën Cankaf ñi gëhn'ile cënaðe sadëha hna do dëkwëryihni vële sëmbëdëha Wënu ña hnam.

<sup>2</sup> Bare selele vë pér Cery ūa, tavëry, antë aÿan, kabi vële wok vëyetëlahna Wën va mañëryanëdeni nkëñeni nkol nañ cëvah ña hnë Wadepera wafëhw wahnah gë wahi (42).

<sup>3</sup> Mañëryanëdëfuhëhni wasede wahi mën ña, vële sudak viÿi icëm va, imëk pëyahnëndëni wanës Wënu ña hnë waÿi wafac wuli gë wakeme waki gë wafëhw mbëd gë ryaw (1,260).»

<sup>4</sup> Waÿi wasede wahi ye vatëh oliv vaki va do gë wayul walampu wahi wale ye haryënkw Ahwëhn nkal ña.

<sup>5</sup> Ge ahnë ñad ntihni uñeh, hwëdëh sahnëd wañës walëñ hni hna do mbëvehnëdëhëhni vële ÿewëkëhni va. Ha, ale ÿad ntihni ñeh ña tëfëka ndawi koyëna.

<sup>6</sup> Waÿi wasede wahi kwëhnani imëk soje pidëni ambin, memaÿehnahnëni antë mbok tëv hnë wati le pëyahnëdëni wanës Wën hna fop. Kwëhnani fëna

imēk soje nkwēcētēni ūēnka ḥa nke wasat do cēlēndi nkal li sifa uweh fop, nte-wo-nte ūadēni ḥa.

<sup>7</sup> Ge puhnani wafac ucedeya ntēw hni ḥa, intaw yāpah ḥa ndanid hnē hatēh hatēwah hna mētaryēdēhēhni, mēkēdēhēhni do ndaŵēdēhēhni.

<sup>8</sup> Do waŷas walēw hni ūa hnē ūēwa bulunda nkol cancaf hna nkod, nkol cancaf nte ye had Sodom gē Esipēt, hn'ile pakiko Ahwēhn hni hna dēnk nke.

<sup>9</sup> Vahnē hnē wabulunda hna fop, wahnēnk hna fop gē vanēsa hna fop do gē wayal hna fop njijēdēni njēkēndēni waŷas walēw hni ūa hnē wafac warar gē fagant fac, do vēwāwēlohnna mbañini.

<sup>10</sup> Vēvē duniŷa vi nēnjēdēhēhni soje icēmwakila|Kila waki watac kabi korotehnēnihēhni dus vēle lēdēk nkal vi. Awa natēdēhēhni do nkwēcētēlēdēni wabuña.

<sup>11</sup> Ga ndēcēk wafac warar gē fagant fac ūa, iyēn uwām le ūatik ūēn nijj tēkēhni wakila waki ḥa, matēlehñeni. Awa vēle yēkēdēhēhniwo va mē ntakēkēhni dus.

<sup>12</sup> Tac wakila waki ḥa mē nkwēryēni kopa sankaf le ūatik g'ambin, ga ntehnēdēhēhni: «Kayīn ani!» Kayēlehñeni g'ambin, hn'anjar, tase vēle ūeŵēkēhni va.

<sup>13</sup> Hnē wati rac dēnk, ūenkalehn nkal iha gē fanka, cape ndampo hnē ipēhw naŵ hna njolehn. Vahnē wawuli mbēd gē vēhi cēmēniho hnē iñēnka nkal tac. Vēle woko va ntakēkēhniwo do ntēnēnēdēnihaŵo ūēn hunte ye g'ambin ḥa.

<sup>14</sup> Kata higēna ūa ndēcēk. Wēlin kata rarēna ūa biyēdīna tēkid.

#### **Soje lēnkw hwēhn mbēd gē wahi**

<sup>15</sup> Mēleka hwēhn mbēd gē wahi ūa mē ntēnkwēk lēnkw ūa: wakopa wacankaf ntehnēdēho ambīn hna: «Inaŵ mbē duniŷa ḥi nke gaki hnē wēbák Ahwēhn fu ūa gē Arēhnayik alēwu ūa. Naŵēd kwēlēkwēl!»

<sup>16</sup> Vicēr wafēhw wahi gē vēhnah, vēle lañako hnē watinki ahnaŵ hna haryēnkw ūēn hna, ndēkwēhnēniho wayēka ūa nkal hna do cēmbēdēnihaŵo ūēnu ḥa nēsatēndēni:

<sup>17</sup> «Camehnēderu, Ahwēhn ūēn Hwēhn Fanka Fop, ale ye do ale yeho, kabi fanka fasankaf hu fa rufahnēru ahahnēndahn inaŵ hu ḥa.

<sup>18</sup> Wayal ūa ntavēkēhni, bare tame ntavah ntēw hu ḥa rufēhnak. Wati le hitiñahnēduhēhni vēsēm va tēkēk gē le vuñahnēduhēhni vēyohal hu va,wakila|Kila ḥa, gē vēfacah va do gē fop vēle lēnēnēd ūac hu ūa, vēroy gē vēhnaŷah do gē le vēvehnēduhēhni vēle vēvehnēd nkal va.»

<sup>19</sup> Do Cery ūēn Cankaf g'ambin ḥa pidētalehn, hnulehn kuñiakwētēla|Kwētēla ḥa. Awa nkelehñ wabilēbil, wakopa, waparat, iñēnka nkal do gē rēv wagurye wayabah.

## Wapuyala 12

**Soŋe wədahëse mbëd gë wahì  
Soŋe Asëval a gë fato fa**

- 1** Ga ndëcëk watac, dahëse fëmpëhnahnah sankaf sahnëk ambin hna: asëval yeho ale sudako ulav, ulepera ūa wapary hna nkehawo do pënkwako apënkw ahnaŵ hwëhn wahol pëhw gë vëhi.
- 2** Ndonkëko do ndekadëho ulav ðonk hnag ūa.
- 3** Dahëse haŵary mbok cahnëlehn ambin hna: fato vëntah sankaf yeho le hwëhnako vankaf mbëd gë vaki gë wamiry ipëhw do gë apënkw ahnaŵ hnë nkaf-wo-nkaf.
- 4** Savët lëwū ūa pahëcëko sah ryampo hnë wasah warar wahol wavë g'ambin hna ntonji nkal li. Fato fa më kahnëk haryënkw asëval ale ūad nag ūa, soŋe kohna fatah fa ge rëk nagi.
- 5** Asëval a më nagëka facan, fante hnaŵëndëhëhni do heryëd wayal ūi fop gë ryoko ryëhwëra. Fatah fa njoyiko taŋ darël Ŵën hna do gë darël tinki unaŵ ntëwū hna.
- 6** Awa asëval a nkaryëlehn gë wula, ūewa le pëhwëtëhnëkawō Ŵënu hna, soŋe pabahna hnam hnë wafac wuli gë wakeme waki gë wafëhw mbëd gë ryaŵ (1,260).
- 7** Tac nkelehn uwët ambin hna: Misel gë wamëleka wadëwū ña mëtaryënihaŵo fato fa. Fato fa umë fëna mëtaryëdëhëhniŵo gë wamëleka wadëwū ña,
- 8** bare fato fa ūkiko, do umë gë wamëleka wadëwū ña ntayiniho ambin hna.
- 9** Fato fa ntonjiko gë për; umë ye lën sér ūa, le ūacik Aŷeŵ vahnë maSintani|Sintani, ale rokad duniýa fop. Ntonjiko nkal hna, do gë wamëleka wadëwū ña per.
- 10** Tac më wëryëbu kopa sankaf mbin hna, më lehnëdëho: «Tame ipeh ña do fanka fa dolnaŵ Ŵënu|Inaŵ Ŵënu ña fu ña do gë ucankaf Arëhnayik alëwū ūa tækik! Fato fa, ale hnësëdëho wameh vëýënta fu va haryënkw Ŵën fu g'anent gë g'umëd, ntonjiko ntayiko ambin.
- 11** Do vëýënta fu va mëkëniha gë sat Fape fa do gë wanës Ŵën wante cedeyahnëdëhni ña; vëwëýëryalohna njëdahnëni uwám walëw hni ūa, këbënanaho soŋe cëmëni.
- 12** Soŋe umë ye natëryiŷi, ambin, do gë ūuhnë vële lëdëk hnam va! Kata yehu ūuhnë, nkal gë wov, kabi Sintani cëleryik darël hun. Antavëka dus kabi njëtëk watì le nkoryaryék ūa yabëna.»
- 13** Fato fa, ga kamahnëk ntonjiko g'inkal, më tëfélendëha asëval ale hnagëkawo facan fa.

<sup>14</sup> Bare asëval a më njëdayik vampaŵ jaro cankaf va soje matahn nji gë wula ŷëwa le pëhwëtanëhnik hna, hn'ile pabëdehna wabëhn watar gë fagant bëhn, ñawët lën rac.

<sup>15</sup> Awa lën ūa më nkurék ŷenka wante ye had garyëla hamëhni asëval a, soje ŷenka ña njohna.

<sup>16</sup> Bare nkal ña ndemakawo asëval a; pidëtako do kohn sën le nkurëko fato fa.

<sup>17</sup> Fato fa ntavëkawo dus g'asëval a, do më njik mëtaryëhni vutah vuñëntaw vumba asëval va, vële ŷawëhnëd vakwëda Ŵën do sedeyahnëdëha Yesu va.

<sup>18</sup> Tac më kahnék tefary wov hna.

## Wapuyala 13

### Ntaŵ yápah ndampo nte sahnik wov hna

<sup>1</sup> Awa nubuha ntaŵ yápah ndampo ga cahnid wov hna. Kwëhnako wamiry pëhw gë vankaf mbëd gë vaki. Hnë ŷiry-wo, apénkw ahnaŵ pénkwako do hn'ankaf-wo nkeho uŵac le yeŵedëha Ŵënu ña.

<sup>2</sup> Intaŵ nte hnubuho ña gë gérém mëntélëniho, wakwér wadéwu ña njëwëko do kwëhnako wakarehn wayaryah, do ŷës ūa had va vësëhn. Fato fa më njëdaka fanka falëwu fa, tinki ihnaŵ dëwu ña do g'ucankaf camah.

<sup>3</sup> Ankaf ndampo ntaŵ ntiyako cérék had cëm, bare tame sér lëwu ūa njérék. Awa duniÿa ūi fop pëmpëhnahnëkawo gë watac do tefélehnenëha intaŵ ña.

<sup>4</sup> Vahnë va fato fa cëmbëdëniho kabi intaŵ ña njëdako ucankaf ña do intaŵ ña cëmbëdëniho ntehnëndëni: «Mo këñelahnëni g'intaŵ nji do mo hod mëtarya?»

<sup>5</sup> Intaŵ ña maŵeryaniko soje kol naŷenand do nësënd wante yeŵedëha Ŵënu ña. Njëdayiko imék ntind cankaf ntëwu ña soje wadepera wafëhw wahnah gë waki (42).

<sup>6</sup> Nësëdëho wameh njewënda Ŵënu ña: uŵac Ŵënu ña njewëdëho gë ŷëwa le ntëdahnëk ūa do gë fop vële lëdëk ambin va.

<sup>7</sup> Njëdayiko ucankaf soje kol mëtaryëhni vëfacah va do mëkëhni. Njëdayiko ucankaf ña hnë wahnënk fop gë wabulunda hna fop gë vanësa hna fop do gë wayal hna fop.

<sup>8</sup> Fop vële lëdëko nkal vi, vële woyiko kerina wamac wadéw hni wapëgwa duniÿa hna hnë kayëte uwám Fape fante hácik fa, cëmbëdëniha ntaŵ ña.

<sup>9</sup> Ge ahnë kwëhnak vanëf, nkwëry!

<sup>10</sup> Ge ahnë tefëka nke aramp, aramp yed; ge ahnë tefëka ndawi gë sëlame, gë sëlame ndawi. Wati ūa ye le tefahnëkëhni kwëhnani vëfacah va iduñëna ña do ikwëtahn ña.

### Ntaŵ nte sahnik nkal hna

**11** Tac më vokëbu hnuŵa intaŵ yapah kaŵary ga cahnid nkal hna. Wamiry waki kwëhnako had fape, bare had fato nèsëdëho.

**12** Kwëhnako fop ucankaf ntaŵ nte sahniko wov hna do ucankaf tac ndokunahnëdëho tase ntë̄wu. Intaŵ bë nkal ḥa porosijehnëdëho nkal ḥa gë vële lëdahnëk va njefandëniha intaŵ bë wov ḥa nte yéréniko usér le ryaŵëd.

**13** Intaŵ bë nkal ḥa ntiko viŷe vifëmpëhnahnah dūs afo cëlëndi hwëdëh g'ambin, tase vahnë fop.

**14** Gë vifëmpëhnahnah vile mawëryahniko nti tase intaŵ bë wov ḥa tokakëhniwo vële lëdëk nkal va. Më ntehnëkëhni vële lëdëko nkal va mbëryëni ile wëntëlëk g'intaŵ bë wov nte sërehniko do vokajék uwám hna.

**15** Njëdayiko fëna imék njënëndahn ile liyiko mëntëlëni g'intaŵ bë wov ḥa gante kolahnëd nèsënd do ndaŵehnëndëhni fop vële wok vëyëfadilahna va.

**16** Ntiko fëna hafo vahnë va fop, vutoy gë vëhnaŷah, vëvetak gë vëhaŷëhnah, vële ye afaya gë vëramp, mawëni ntiyini yavëta vák rëhw hna ma yëka hna.

**17** Do ahnë antë kol ntaŵ ma nkaf iñë ge kwëhnana yavëta ŷa, umë ye uŵac intaŵ bë wov ḥa ma idëkw nte rëfélëk gë uŵac rac ŷa.

**18** Wati ikwëhna uyët ŷa ye. Arabi ale hwëhnak hakili ŷa nkwëry ile pëhnëtanëd virji vidëkw intaŵ vi, kabi idëkw tac soje vahnë va ye, do idëkw tac ye wakeme imbëd gë ryaŵ gë wafëhw imbëd gë ryaŵ gë imbëd gë ryaŵ (666).

## Wapuyala 14

### Fape fa gë vële ntawëtëk va

**1** Tac nubuha hnë Ikuŋ Siyo hna Fape fa ga kahnëni gë vahnë wawuli keme gë wafëhw wahnah gë vënah (144,000), vële heriko ŷac lë̄wu gë ŷac Rému hnë wayëka hna.

**2** Do më wëryëbu kopa le ŷatik g'ambin ŷawëdëho had wavonkëlo ŷenka wov, had farat sankaf. Kopa le wëryëdëfuho ŷa mëntëlëniho fëna g'itëmp nte rëmpëde.

**3** Vahnë vërac hnëw̄ hasëk njëwëdëniho haryënkw tinki ahnaŵ hna gë haryënkw wulaŵ wahnah hna do gë vicér hna. Ahnë kodilohna ñëja hnëw̄ rac ge gena vahnë wawuli keme gë wafëhw wahnah gë vënah (144,000), vëhni vële lawëtiko nkal va.

**4** Vële wok vëronkënana gë vësëval va ye, vëyëtëna vësëval. Fape fa têfëlehñëdëni fop le njid hna. Ntaŵëtini hnë vahnë hna soje nkeni vëryënkwëryënkw vële sënayik had sadëha ŷënu ḥa gë Fape fa.

**5** Kobëri vëwërëna; vëhwëhnana ile niradeni.

### Ipéyahni kiti

<sup>6</sup> Tac më hnubuha mëleka haŵary nkwayëdëho yañ. GëWanës Wakasék|Wanës Wakasék Ÿën wante wok dëcëdina, wante rëfëkawo pëyahni vële lëdëk nkal va, njijëk: vahnë hnë wayal hna fop gë wahnënk hna fop gë vanësa hna fop do gë wabulunda hna fop.

<sup>7</sup> Gë kopa sankaf ntehnëk: «Dënënëryina Ÿënu ña docëmbëryina|lcëmb, kabi wati kitij dëwu ña tëkik. Cëmbëryina ale lik ambin gë inkal ñi, gë wov ÿi do gë wahayalin ñi.»

<sup>8</sup> Tac, mëleka higëna më tëfika do ntehn: «Njok!Babilon Samah ÿa njok! Umë ye ale yëdakëhni wayal ſi fop ceni uñen nte liyehnëdëhëhniwo kwëlëkwël le ñeŵëk Ÿënu ña!»

<sup>9</sup> Mëleka rarëna më tëfikëhni waŷëntaŵ ūa do gë kopa sankaf ntehnëk: «Ge ahnë sëmbëdëha intaŵ ña gë ile liyik mëntélëni g'umë ÿa, ge nuŷak yavëta ÿa yëka hna ma vák hna,

<sup>10</sup> ced umë fëna uñen antavah Ÿënu ña, unte hotayik hara cutina gë Ÿënka hnë nkélëwa tëmpah ntavah ntëwu hna. Sifa vahnë vërac korotëdëni dus hwëdëh hna do gë hn'ivëd le fëdëd hna haryënk wapacah hna do gë Fape hna.

<sup>11</sup> Hwëcic hwëdëh hunte horoteyehnëdëhëhni vële sëmbëdëha intaŵ gë ile liyik mëntélëni ÿa, vële hwëhnak yavëta uŵac lëwu va, cëhnëd kwëlëkwël do vëhwëhnadïna iyinëga g'anent g'umëd.»

<sup>12</sup> Wati ÿa ye le tëfahnëkëhni kwëhnani vëfacah va iduñëna ña, maŵëhnëni vakwëda vantëwu va do nko kahnëndani hnë Yesu.

<sup>13</sup> Tac më wëryëbu kopa ga ntehniđëho g'ambin: «Kerëry aki: Mbetani vële ye g'Ahwëhn a hafo cëm hna!» Iyir Ipacah ña ntehnëk, «Ha, njinëgadëni wadoku wadëw hni ña, kabi ile ntini ÿa tëfëlehnëdëhëhni.»

### Soje ikitiña tëkwa

<sup>14</sup> Ante njekëdëfuho ña, nubuho anjar jah, do hnë ñar tac ale Ÿëntélëk g'ahnë lañako. Apenkwa sanu ahnaŵ pënkwako do mënkw ikáca ñakah.

<sup>15</sup> Tac mëleka haŵary më cahnik Cery Ÿën Cankaf hna do ndekahna ale yeho hn'anjar hna: «Dokunjhahnëry ikáca hu ñi ahácahn, kabi uhác vë nkal ūa mbëntëk.»

<sup>16</sup> Awa, ale yeho hn'anjar ÿa më nkwësirëk káca ña nkal hna, do uhác vë nkal ūa fop káciko.

<sup>17</sup> Tac mëleka haŵary më cahnëgik hnë cery Ÿën cancaf mbë g'ambin hna; umë fëna ikáca ñakah mënkwëko.

<sup>18</sup> Tac mëleka haŵary kat, le hwëhnako imék hnë hwëdëh ña, më cahnégikhn'ile cënade sadëha hna do ndekahna ale ūenkëko ikáca ñakah ña: «Nuféry ikáca hu ñi alépétahn wadéwelatéh resen nkal ñi, kabi mbënték.»

<sup>19</sup> Mëleka ÿa më nkwsirék ikáca dëwu ña nkal li. Më mbarépék waresen wavë nkal ñi, do ntoj ile mbarépëko ÿa hnë tank camah ntavah Ŵën hna le ñwëyehnëde.

<sup>20</sup> Më ñwëyehnik wadéwel ña hnë tank camah le ye haméhni nkol hna; wasat më cahnék hnë tank camah hna njí had uŵac hafo ték waŵës wafahnac hna do campëko hnë wakilometér wakeme watar (300).

## Wapuyala 15

### Soje vahnë vèle nkok mëkëna ntaŵ ña

<sup>1</sup> Ga ndécék rac, më vokëbu hnuwu ambin hna dahëse haŵary samah do vénak: wamëleka mbëd gë waki ūenkëk wékata wacankaf mbëd gë waki. Wanji ye watékwa ña kabi gë vëhni padënëd ntavah Ŵënu ña.

<sup>2</sup> Më hnubu ile ye had wov lancah ile hnaŵélék gë hwëdëh, do vèle wok vësëmbélahna ntaŵ ña g'ile fériko mëntélëni ÿa, gë vèle ūëyék yavéta lëwu ÿa, ðarël hnë wov lancah rac kahnëniho. Warëmp wale njédakéhniwo Ŵënu ña mënkwëniho.

<sup>3</sup> Njéwëdëniho hnëw Fape fa gë Moyis, ayohal Ŵënu ña: «Ahwëhn Ŵën Hwëhn Fanka Fop, Vantiyehn hu va camék do mbénak! Ahnaŵ wayal, Vankaw hu va caték do toña ye!

<sup>4</sup> Mo wok dënénëdilihna, Ahwëhn? Mo wok cëmbëdina uŵac hu ña? Wëjë fo ye afacah. Fop wayal ñi njijëdëni do cëmbëdëhnihi, kabi nuni kitija hu ña.»

<sup>5</sup> Tac nubu ambin Acery Ŵën Cankaf, rac ye usank ule ryënkwëtehnëdëho kwëtëla ña, ga pidëtak,

<sup>6</sup> do wamëleka mbëd gë waki ña wante ūenkëko wakata mbëd gë waki cahnahnëni hnam. Vacud vacankaf vapacah vanjerah vante fëtëd vante rëkëdëhëhniwo hafo wapary hna cudaniho do ñëbani waryil sanu wayankah wasakahn walëw hni hna.

<sup>7</sup> Ryampo hnë wëlaw wahnah hna njédakéhniwo wamëleka mbëd gë waki ñi ñërya sanu nte rëmpéhnik untavah Ŵën ale wok kantëm.

<sup>8</sup> Idanc Ŵënu ña do gë fanka falëwu fa pëbënëko Cery ñi gë hwëcic. Ahnë kodilohna tënki hnam hafo pad wakata mbëd gë waki mba wamëleka mbëd gë waki ñi.

## Wapuyala 16

### Soje wakata mbëd gë waki ña

<sup>1</sup> Ga ndëcëk watac, nkwëryëbu kopa sankaf hnë Cery Ÿën, le lehnëdëhëhniwo wamëleka mbëd gë waki nj: «Yiryin do campehnëryin fop nkal li vañërya mbëd gë waki ntavah mba Ÿën.»

### Kata ryënkwëryënkw

<sup>2</sup> Aryënkwëryënkw a njik campehn ñërya ntëwu ña nkal hna: wahajën wañeh do walavah ryafékëhniwo vahnë vële hwëhnako dahëse ntañ yaphah do sëmbëdëho ile liyiko mëntëlëni g'umë ÿ.

### Kata higëna

<sup>3</sup> Ahigëna ÿa campehnëk ñërya ntëwu ña wov hna: wënka ña mbacalehn had sat asëm, do fop vile yehëhna wov hna hwëhnak sël uwám ûa cëmëni.

### Kata rarëna

<sup>4</sup> Ararëna ÿa campehnëk ñërya ntëwu ña hnë garyëla hna do wahayalin hna: wënka mbacalehn sat.

<sup>5</sup> Do nkwëryëbuha mëleka le hwëhnako imëk hnë wënka ga ntehnëd: «Catëru, wëjë ale ye do yeho, kabi wakiti wante liru ña acatëk;

<sup>6</sup> Vahnë va campehnëni sat vëfacah dowakila|Kila, sat ye fëna ile yëdaruhëhni ceni. Rac sanjékëhn!»

<sup>7</sup> Do nkwëryëbu kopa le ûatikhn'ile cënade sadëha hna ga ntëkwad: «Ha, Ahwëhn Ÿën Hwëhn Fanka Fop, wakiti wadëw hu ña pëbëka toña do usatah.»

### Kata hnähëna

<sup>8</sup> Ahnahëna ÿa campehnëk ñërya ntëwu ña lav hna, do mañëryanik pëdëni vahnë va gë hwëdëh lëwu ûa.

<sup>9</sup> Vahnë va pëdëlehnnini gë uyakah samah; njewëdëni uñac Ÿënu ña ale hwëhnak uñëka hnë wañi wakata, bare vëwëcëtana vankeya vantëw hni soñecëmbahnëniha|lcëmb.

### Kata vëryëna

<sup>10</sup> Avëryëna ÿa campehnëk ñërya ntëwu ña hn'itinki nañ ntañ yaphah hna: inañ ntëwu ña pëbëlehna umëhwëry. Vahnë va ñeradëniho ryëw ÿa kabi korotëdëniho dñus;

<sup>11</sup> njewëdëniha Ÿën mbë ambin ña soñe wahorot walëw hni wi do soñe vanjag vantëw hni vi, bare vëwëcëtana vankeya vantëw hni vi.

### Kata hwëhn mbëd g'iryaw

<sup>12</sup> Ahwëhn mbëd gë aryañ a campehnëk ñërya ntëwu ña hnë sën sankaf le ûacik Eférat: wënka ña më nkuhënik pëhwëtani nkaw vëhnañ vële ûatid ipëhna lav.

<sup>13</sup> Tac, hnë ûës fato, hnë ûës ntañ yaphah do hnë ûëskila wamër|Kila, nubu ga canëd wahakili warar wañeh had wafor wasanjink.

<sup>14</sup> Vëÿin ye wahakili Sintani, wale lid wafëmpëhnahnah. Njidëni cap vëhnaŵ vëvë nkal fop, ndanko mbarëpélahnëni soje ūt fac sankaf Ŵën Hwëhn Fanka Fop.

<sup>15</sup> Ahwëhn a ntehnëk: «Wëlin nkeryibù had ale. Mbetak ale heryëk do woryerik viyi vilëwu va, g'antë nji wëtata fo soje antë tav nuyi usëfëhnah lëwu ûwa.»

<sup>16</sup> Wahakili Sintani ûa mbarëpënihëhni vëhnaŵ va hn'ile macik gë Wa-ebëre ña Arëmagedon.

### Kata hwëhn mbëd gë wahi

<sup>17</sup> Ahwëhn mbëd gë vëhi ûa campehnëk ñërya ntëwu ña sël hna do cahnëk hnë Cery Ŵën hna kopa sankaf le ûatik tinki ahnaŵ hna ntehn: «Antiyak!»

<sup>18</sup> Tac pëgwëlehn tañ mbiliñëtënd, wakopa, wakopa waparat, do nkal iña ñënkalehn ðus g'ante nkok diyahna kobëri ga nkehahnëk ahnë nkal li.

<sup>19</sup> Nkol cancaf ña capëko warar do vankol wayal ûa fop mbëvëko. Ŵënu ña ndënkwtajëko nkol cancaf nte ûacëdeBabilon njëdahna ñërya ñen ntavah cancaf ntëwu.

<sup>20</sup> Fop watinti ña nambiko do wahuñ ûa njoko.

<sup>21</sup> Wagurye wante rëkëhnëd wakilo wafëhw wahnah g'imbëd (45) g'ambin njohahnidëhëhniwo vahnë va do vahnë va njewëdënihawo Ŵënu ña soje kata wagurye kabi iÿi kata nkeho ulakëmak.

## Wapuyala 17

### Intaw Ýapah g'ale wafad

<sup>1</sup> Tac, aryampo hnë wamëleka mbëd gë waki hna wante ûenkëk vañërya mbëd gë vaki va njijëk ntehno: «Yij, tufëdëmi kitija asëval ale yëtahnik igwafa cancaf, umë yeBabilon, ale lañak tëfary wasën hna.

<sup>2</sup> Vëhnaŵ vëvë nkal va g'umë nkwoffadëni do vële ye nkal va ndëwëni uñen nte nkwoffandëni.»

<sup>3</sup> Tac lyir Ipacah njihahniko do mëleka ûa njoko hnë wula hna. Hnam nubuha asëval kayëka ntañ bëntëvëntak nte herik fop mbahn ntëwu hna ûac wayëw Ŵënu do hwëhnak vankaf mbëd gë waki do wamiry pëhw.

<sup>4</sup> Asëval a cudak viyi vële ye had bulu gë vëntëvënt, kayëtak sanu, wéraka waférén do wanjere. Mënkwëk vák hna ñërya sanu, nte fëbëka ûeh do ronk nkwoffa ntëwu.

<sup>5</sup> Yëka lëwu hna keriko ûac ile hwëhnak ufëhnëtahn soñik: «Babilon Cankaf, hnëm vële wafad do vankeya vakayah vante ye nkal vi.»

<sup>6</sup> Do nubuha asëval a ndëwëk sat vëfacah, rac ye sat wasede vële sëmëk soje Yesu. Ga nubuha apëmpëhnahnëkowo.

<sup>7</sup> Tac mëleka ūa ntehnëko: «Soje ye pëmpëhnahnëki? Apëyadëmi ile pëhnëtahnëk asëval a do ntaŵ nte ryibëka nj nte hwëhnak vankaf mbëd gë vaki do wamiry pëhw.

<sup>8</sup> Ntaŵ tac nte nuru nj nkeho, bare gona. Cahnid hatëh hatëwah hna do njid gante mbëvëd. Do vëvë nkal va, vële wok vëherihna ūac kobëri wapégwala duniya hna, hnë kayëte uwám, vahnë vërac pëmpëhnahnëdëhëhni ge nuniha intaŵ iña, umë ale yeho, wok gona, do vokajëd.

<sup>9</sup> «Wati ūa ye le rëfëka kwëhnahnin wasery gë hakili facah nkwyerahnin wanji: vankaf mbëd gë vaki vi ye wahuŋ mbëd gë wahi le ndahëk asëval hna. Vërac ye fëna vëhnaŵ mbëd gë vëhi.

<sup>10</sup> Imbëd fagant lëw hni njoni, ahwëhn mbëd g'aryaŵ ūa nkok naŵ, ahwëhn mbëd gë vëhi ūa wok tékina ten, bare ante tékid ña biyédina.

<sup>11</sup> Ntaŵ ante yeho nj do wok gona, nke umë dënк ahnaŵ ahwëhn mbëd gë vërar. Umë ye fëna aryampo hnë mbëd gë vëhi hna do njid gante mbëvëd ka.

<sup>12</sup> «Wamiry pëhw wante hnuru nj ye vëhnaŵ pëhw vële wok vëhnaŵëna ten, bare watí ryampo, vëhni gë ntaŵ ña nuýadëni uŵëka ahnaŵ.

<sup>13</sup> Vëhni fop nkwyeryëla ndampo fo kwëhnani: njédaniha ntaŵ ña fanka do uŵëka lëw hni.

<sup>14</sup> Vëhni ūetarëdëha Fape fa, do Fape fa mëkëdëhëhni, kabi umë ye Ahwëhn vëhwëhn, do Ahnaŵ vëhnaŵ, do g'umë vële ūacik va, vërehnayik va, vële hahnëndak va, mëkëdënihëhni.»

<sup>15</sup> Tac mëleka ūa mbok ntehno: «Wasën wale hnuru ūi, wale ntañahnëk asëval ale wafad ūi, vëhni ye wabulunda, wakore wayabah, wayal do vanësa va.

<sup>16</sup> Wamiry pëhw wante hnuru nj do ntaŵ nj ñewëdëniha asëval ale wafad, atebëdëniha fop do tavëdëniha wëtata fo; tokëdëni mbahn ntëwu do mbëvendëniha gë hwëdëh.

<sup>17</sup> Ha, ūenu ña kwëtëk hnë ntaŵary ntëw hni ntihahnëni vile pëhnak nti va: njédadëniha unaŵ ntëw hni ña ntaŵ nj, hafo pad wanës ūenu ña.

<sup>18</sup> Awa, asëval ale hnuru ūi, ankol cancaf nj ye nte hnaŵëhnëkëhni vëhnaŵ vëvë nkal vi.»

## Wapuyala 18

### Iyo Babilon

<sup>1</sup> Ga ndëcëk watac, nubuha mëleka hawary ga cëlid g'ambin. Kwëhnako uŵëka sankaf do humpen hudëwu ha pëtehnëko nkal ña.

<sup>2</sup> Ndekako gë kopa sankaf: «Njok!Babilon Samah ūa njok! Ambacak ryahawayine]Yine, ryaha wahakili waŵeh, ryaha wasëry waŵeh do waŷeŵik.

<sup>3</sup> Ha, fop wayal ūa ceni uñen ntë̄wu nte liyehnëdëhëhniwo kwëlëkwël le ñewëk Ŵën: vëhnaŵ vëvë nkal va nkafani g'umë, do vëwaf vëvë nkal va mbetani soje hnapul sankaf lë̄wu.»

<sup>4</sup> Do fëna nkwyeryëbu kopa haŵary le ̄watik ambin hna ga ntehnëd: «Cahnëryin anj nkol, bulunda mën, danko antë ayentahniwu wameh wadë̄wu, do antë ahnuŷantiwu wakata wante rëfëka nj.

<sup>5</sup> Wameh wadë̄wu ja ndivëlék hafo g'ambin do Ŵënu ja ndenkwtajék vaniyehn vameh vambë iji nkol.

<sup>6</sup> Diryina had gante ntikëhni vëýëntaw ka, bësaryina wahwënta wahi ile ntik ūa. Hnë ñerya uñen nte nkwyentëlehnëhnahnëkëhni vëýëntaw va, nkwyentélöhnehnëryin uñen nte yaŵek wahwënta wahi.

<sup>7</sup> Dahnëk dñus icemb gë hnapul. Nësëd ntaŵary ntë̄wu hna: “Ami, ahnaŵ, ntañahnëbu tinki ahnaŵ. Gela asëval ale cëmaryék asan a do nuða muk ucay.” Soje rac, bësaryina uhorot do uÿëwëhnah sankaf!

<sup>8</sup> Soje watac, fac ryampo fo njohahnëdëha wanji wakata: icém, ucay, inte. Do mbëvëd gë hwëdëh. Njaŵek Ahwëhn a Ŵën hunte hitijëdëha.

<sup>9</sup> «Fop vëhnaŵ vëvë nkal vële wafak g'umë do ÿahëlék hnapul lë̄wu ūa, akodëni do njahnadëni soje lë̄wu ūa, ge nuni hwëcic hwëdëh hunte mbëvand ja.

<sup>10</sup> Añëwëdëni jaŵët soje ntakah iji horot do ntehnëdëni: «“Kata! Kata! Babilon, nkol camah! Nkol yaŵah! Wati ryampo fo njijék kitija hu ja!”

<sup>11</sup> «Do vëwaf vëvë nkal va kodëni do njahnadëni soje lë̄wu ūa, kabi ahnë bokëdina ntaŵ viýë vilë̄h hni va:

<sup>12</sup> viýë sanu, kori, wéraka walakëlah, wanjere, wafand wahihnah gë wavëntah, wadëhwa wadakëlah do fop vile fërik gë beñ iñi, gë wadëhwa wapëren, ile vudik, gë ryëhwëra do gë wéraka wawamah,

<sup>13</sup> upih nte hnëñenëd rokëtok, wadatikola do gëidud|ldud iña, uñen, wagu, pih do watoka, wuhni gë wape, wafahnac gë wasaret, vëramp gë vële fëlayik.

<sup>14</sup> «Wadëwel wabëntah wante valëkino ja jaŵëtaki, fop vële wamahnëki vi do fëtëd vi cëvaryiki do bokëdena nuyi.

<sup>15</sup> Vëwaf vële mbetëndanëk va jaŵëtiniho, soje ntakah uhorot lë̄wu ūa; kodëni do njahnadëni.

<sup>16</sup> Ntehnëdëni: «“Kata! Kata! Nkol camah ja cudak wafand wahihnah fo do gë pand bulu gë mbëntah nte hambëka ntaŵ do kayëtak sanu gë wéraka walakëlah gë wanjere!

<sup>17</sup> Wati ryampo fo përékanik iji hnapul fop!” «Do vëyaryary Sisikulu va fop, fop vëryokuñ hnë ūenka va, añëwëni jaŵët.

<sup>18</sup> Ante nuhni hwëcic hwëdëh hunte mbëvahnëd ja ndekaniho: “Añëhne nkol ga këñélahnëni anj nkol cancaf!”

<sup>19</sup> Pihani vëd hnë vankaf vantëw hni, koni, do njahnani: «“Kata! Kata, nkol camah ante vetëndanëkëhni fop vële hwëhnak wasisikulu hnë wov hna! Wati ryampo fo përëkanik fop!”»

<sup>20</sup> Kopa ūa më mbok ntehnëk: «Ambin, natëryi ūi soje ile përëkanik nkol nj! Natëryiñu, ūuhnë fëna, vëfacah,vëfayik|Afayik dowakila|Kila, kabi Ÿënu ña kitinjëka soje ūeh ile ntiku ūa.»

<sup>21</sup> Awa mëleka hwëhn fanka ryampo nufëk taka dënah, më ntojëk wov hna ntehnatënd: «Koyëna, gë fanka përëkanëde Babilon nkol camah do mbokëdena nuyi.

<sup>22</sup> Do mbokëdena nkwëry ūal hu kopa nkañ vërémp tëmp, vësël takëralu do vëlénkw, fëna wëla aseryah aryampo gedina ūal hu hna. Do fëna kopa tank gë hont bokëdena nkwëry ūal hu hna.

<sup>23</sup> Humpen lampu ūa bokëdina pët ūal hu hna. Kopa aÿelah ahasëk gë asëvalu bokëdena nkwëry ūal hu hna. Vëjin fop koyëna nked kabi vëwaf vëlëw hu va yeho vëhnaÿah vëvë nkal va, do kavëla hu ña tokakëhni fop wayamani ña.

<sup>24</sup> Mbëvehnëderu kabi ūal hu hna tëkatik sat wakila gë vëfacah fop, vële ryañik nkal li.»

## Wapuyala 19

### Hnëwë wëka ambin

<sup>1</sup> Ga ndëcëk watac, nkwëryëbu had kopa bulunda samah mbin hna le ryekadëho: «Aleluya! Ipeh ña,icëmb|lcëmb iña do gë fanka fa vëhni Ÿën fu hna nke.

<sup>2</sup> Vakitija vantëwu va catëk do toña ye. Kitinjëka asëval ale yëtanik gwafa ntëwu, ale ronkënëdëho nkal gë gwafa ntëwu, koroteyehnëhni soje sat vëryokuñ vëlëwu va.»

<sup>3</sup> Mbok nësëni kat: «Aleluya! Hwëcic hwëdëh hunte mbëvahnëd Babilon Samah ña kayëndad dol do gë kantëm!»

<sup>4</sup> Tac vacérakëlo wafëhw wahi gë vëhnah (24) do wulañ wahnah (4) ña ndëkwëhnëniho, cëmbëniha Ÿënu ña ga ntañak tinki ahnañ hna nësatëndëni: «Nke koyëna! Aleluya!»

<sup>5</sup> Tac cahnik kopa mbë tinki ahnañ hna ntehn: «Cëmbëryina Ÿën fu ña, ūuhnë fop vëryokuñ lëwu, ūuhnë, vëhihnah gë vëryindah, vële ntakëd g'umë!»

<sup>6</sup> Do nkwëryëbu had kopa bulunda yabah, had kopa wavyonkëlo ñënka wacankaf, do had wakopa waparat, nësatëndëni: «Aleluya! Ahwëhn Ÿën fu ña Ahwëhn Fanka Fop ūa tufahnëk inañ ntëwu ña.

<sup>7</sup> Natëfu, nënjefu, cëmbënëfuna kabi ambënt ñël Fape fa tëkik, do ale tëhnak a këbënak.

<sup>8</sup> Mañëryahnik cuda viyi vihihnah vëfëtëpët do vëfacah, viyi vihihnah vi ye vanziyehn vacatah mba vëfacah.»

<sup>9</sup> Mëleka ūa më ntehnëko: «Kerëry: Mbetani vële ūacik hnë mbënt Fape fa!» Më mbok ntehnëko: «Waŋi ye wanës paryi ŵënu ḥa.»

<sup>10</sup> Tac ndëkwëhnëbu hnë wapary mëleka hna sëmbahnëwa, bare umë ntehnëko: «Kehary antë ali waŋi! Ami ye arëfélënta hun ūa doku hna, wëjë gë vëýënta hu, vële ye wasede Yesu. Ha, fop wante pëyahnëdëni wakila ḥa, wëba Yesu ye had gante tufékëhni lyir ŵën ka. Awa cëmbëryehna ŵënu ḥa fo!»

### **Soŋe viýë mbëd gë wahi vile ryëcëtađ**

#### **1. Soŋe ale hayëka pahnac yah**

<sup>11</sup> Tac nubu ambin ḥa pidëtak do wëlinëha pahnac yah. Ale hayëka ūa ūacëde Ahahnëndak do Toňa. Kitijëd do mëtaryëd g'usatah.

<sup>12</sup> Vinkér vidëwu va nkeho had humpen hwëdëh; pënkwako vapënkwa ahnaŵ; akwëhnako ūac ile herik hnë mbahn dëwu hna do wok yëtina afo umë.

<sup>13</sup> Acudako cuđ nte hoyik hnë sat. ŵacik: «Wanës ŵën».

<sup>14</sup> Wasodade wavë ambin tëfalëdënihaŵo hnë wafahnac wayah, vëhni fop viýë vëyah do vëfacah cuđaniho.

<sup>15</sup> Hnë ūës lëwu hna canëdëho sëlame ūakah soŋe ndafahnëhni wayal ūa. Keryëdëhëhni gë ryoko ryëhwëra, ɻwëýehnëd waresen hnë tank camah ntavah mba ŵën Hwëhn Fanka Fop.

<sup>16</sup> Hnë cuđ ntëwu hna do hnë mbuf ntëwu hna kerik ūac: «Ahnaŵ vëhnaŵ do Ahwëhn vëhwëhn».

#### **2. Ambënt ŵën soŋe wasëry**

<sup>17</sup> Tac nubuha mëleka ryampo ga kahnëk lav hna. Ndekahnëkëhni gë kopa sankaf fop wasëry wale watëd cëmët ambin hna: «Yijën, barëpëlin soŋe ambënt cancaf mba ŵën,

<sup>18</sup> soŋe aroku mbahn vëhnaŵ, mbahn vësankaf wasodade, mbahn vëhwëhn fanka, mbahn wafahnac do gë vële hayëkëhni va, mbahn fop vële ye vëramp gë vële wok vëyena vëramp, vëhihnah gë vëryëndah.»

#### **3. Soŋe ntaŵ ḥa gë kila wamër**

<sup>19</sup> Do nubuha ntaŵ ḥa, vëhnaŵ vëvë nkal va gë wasodade walëw hni. Mbarëpëleni mëtaryëniha ale hayëka pahnac yah ḥa gë wasodade walëwu ūa.

<sup>20</sup> Pëlaniha ntaŵ ḥa gë kila lëwu ūa vële liko haryënkwa lëwu vifëmpëhnahnah wante tokahnëkëhniwo vële hwëhnak yavëta ntaŵ ḥa do sëmbëdëho ūëntëlënta lëwu. Fop vëhni vëhi tak ntonjini vëférén fo hnë lant hwëdëh hn'ile njagëd uvëd.

<sup>21</sup> Vëyëntaŵ va fop mbëvëni gë sëlame le sanidëho hnë ūës ale hayëka pahnac ḥa, do fop wasëry ūa pihnëniho vimbahn vidëw hni va.

## Wapuyala 20

### Wabëhn wuli 4. Soje pëla Sintani

<sup>1</sup> Tac, nubuha mëleka ryampo ga cëlid g'ambin. Amënkwëko hnë vák lëwu hna sëdëta hatëh hatëwah gë vankënca vantënah.

<sup>2</sup> Më pëlaka fato fa, lën sér ile ye yine doSintani|Sintani, do ñaba soje wabëhn wuli.

<sup>3</sup> Më ntabëka hnë hatëh hatëwah, pidëk gë sëdëta hatëh ha, g'antë mbok tokahni wayal ña, hafo pad wabëhn wuli ña. Ge ndëcëk watac, tëfëka tavi soje toyë fo.

<sup>4</sup> Do nubu watinki vëhnañ. Vële yijëd ntañani va, njëdayini fanka kitinahnëni. Nubu fëna wayiry vële lëpëtik vankaf va soje ucedeya ntëw hni wëba Yesu do wanës Wën, do fop vële wok vësëmbëlahna ntañ. Ña g'ile wëntëlëk g'umë do wok vëhwëhnana yavëta lëwu yëka lëw hni hna ma vák lëw hni hna. Mbokajëniho hnë uwám hna do nañëniho gëKëris ña hafo wabëhn wuli.

<sup>5</sup> Umë ye ibëhn ndënkwëryënkwa ña. Vësëm vëýentaw va vëvokajëna hnë uwám hna ani gë padahn wabëhn wuli ña.

<sup>6</sup> Mbetani do vëýahnik Wën nkeni vële yentahnik hn'ibëhn ndënkwëryënkwa hna. Hnë vëhni icëm kigëna ña kwëhnana fanka; vëhni yed vësëna vëva Wën do gë Këris ña, do nañëdëni g'umë wati wabëhn wuli ñi.

### 5. Soje itav Sintani

<sup>7</sup> Watì nte padëd wabëhn wuli ña, Sintani|Sintani ña tavëde gë kaso lëwu,

<sup>8</sup> do njid tokahni wayal, wale ñacik Gog gë Magog, hnë vacape vanah hnë duniña li. Umë varëpëdëhëhni soje wët: iýab ntëw hni ña nke had nkërëyàl mbë wov.

<sup>9</sup> Më campëni duniña li fop do kwërelehñëni sary vëfacah, nkol nte ñahnëk dus Wënu ña. Bare cëliko ambin hna hwëdëh mbëvehnëlehñëhni fop.

<sup>10</sup> DoSintani|Sintani ile rokadëhëhniwo ña, ntabiko hnë lant hwëdëh gë vëd le fëdëd, ñarël ntañ. Ña gëkila wamër|Kila. Korotëdëni dus g'anent gë g'umëd soje kantëm.

### 6. Soje ikitinj

<sup>11</sup> Tac nubu tinki yah sankaf ahnañ a do ale lañak. Haryënkwa lëwu nkal ña gë ambin ña nkaryëni hara vëravëna dahëse,

<sup>12</sup> do nubuhëhni vësëm va, vëryëndah gë vëhihnah, kahnëni haryënkwa tinki hna, do vakayëte va pidëtiko. Kayëte kañary fëna pidëtiko: kayëte uwám ña, do vësëm va kitinjihno gante ntiniho ka, gante kerik hnë kayëte ka.

<sup>13</sup> Wov ſa mbësahnékéhni vësëm vëlëwu va, icëm ḥa gë ſyéwa vësëm ſa mbësahnékéhni vësëm vëlëwu va, do ale-wo-ale kitiniko gante ntiko ka.

<sup>14</sup> Tac icëm ḥa do ſyéwa vësëm ſa ntonjiko hnë lant hwëdëh hna. Lant hwëdëh ye icëm kigëna ḥa!

<sup>15</sup> Do ale-wo-le woko kerina hnë kayëte uwám hna ntonjiko hnë lant hwëdëh hna.

## Wapuyala 21

### 7. Soje ambin kasék gë nkal kasék

<sup>1</sup> Tac nubu ambin kasék do gë nkal kasék. Ambin ndënkwëryënkw ḥa do g'inkal ndënkwëryënkw ḥa nambiko, do wov ſa golohna.

<sup>2</sup> Do nubu ga cëlëd hnë ambin hna, ðarël Ŧën hna, nkol pacah, Yerusalem kasék, had asëval ale hëbënak soje asanu fac ñël hna.

<sup>3</sup> Do nkwyëryëbu kopa sankaf le ūatik tinki ahnaŵ ntehnatënd: «Yëkery: idëd Ŧënu ḥa gë vahnë va nke. Antëdëd gë vëhni, ankedëni bulunda lëwu. Umë dënk gë vëhni nked, Ŧën hudëw hni yed.

<sup>4</sup> Apëhwécédéhëhni fop wagwën vinkér vidëw hni hna. Cëm ḥa godina, ma usay, ma wako, ma horot; duniÿa sér ſa nambik.»

<sup>5</sup> Ale lañak tinki ahnaŵ hna ntehnék: «Wëlin g'antidëfu fop viÿë vëhasék.» Do mbok ntehn: «Kerery: Wanji wanës ye wante hode kwëtahni do ye toña.»

<sup>6</sup> Do mbok ntehno: «Antiyak. Ami ye Alëfa gë Omega, Wapégwala do gë Wapuyala. Ale njok ūenka njëdadëfuhu aki fo hayalin ūenka uwám.

<sup>7</sup> Ale ūékék a nuÿad intëw, nkedëfu Ŧën hudëwu do umë yed fatah mën.

<sup>8</sup> Bare soje vëhëmak va, vële wok vëhahnëndana va, vëwëh va, vëryaw vahnë va, vële wafad va, vëhav va, vële yëfad wasank va, do fop vëwër va, sah lëw hni ſa hnë lant le hëvëd hwëdëh nke; umë ye icëm kigëna ḥa.»

### Soje Yerusalem hasék

<sup>9</sup> Tac aryampo hnë wamëleka mbëd gë vëhi hna ale ūenkëko vañërya mbëd gë vaki va tëmpah wékata mbëd gë waki ḥa njijék do ntehnëko: «Yij, tufëdëmina ale hwëhnik a, ale ñëlëd Fape fa.»

<sup>10</sup> Awa, Iyir Ipacah ḥa njijék hnë ſyal mën do njoko ſyan hnë kuñ cancaf, do tufëko Yerusalem, nkol pacah ḥa, nte sëlid ambin ðarël Ŧën hna.

<sup>11</sup> Pëtëdëho gëicëmb|Icëmb Ŧënu ḥa. Mpen ntëwu ḥa mëntélëko gë taka dakëlah, had taka nte ravëd nuyi kamëhni lëwu ſa.

<sup>12</sup> Akwëhnako kece ryindah do hnayah. Kwëhnako warënka pëhw gë wahi (12) do haryënk rënka-wo nkeho mëleka ryampo do hnë rënka-wo keriko uñac: uñac wahnénk pëhw gë wahi (12) vutahlsërayell|lsërayel va.

<sup>13</sup> Nkeho gë pëhna lav warënka warar, gë farëhw warënka warar, gë farahahn warënka warar, gë njoya lav warënka warar.

<sup>14</sup> Kece vankol ūa njeryiko hnë wéraka pëhw gë wahi (12) do hnë itaka-wo keriko uŵacvëfayík|Afayík pëhw gë wahi (12) Fape fa.

<sup>15</sup> Mëleka le hnëséhnédëho ūa mënkwëko ūëja sanu soje ñaŋahn nkol ḥa, warënka ūa do gë kece lëwu ūa.

<sup>16</sup> Nkol ḥa këñélahnëko vacape vi fop: yary ḥa këñélahnëko gë yank ḥa. Añaŋjëko gë ūëja ile mënkwëko ūa, ndékwék waŷëja wawuli pëhw gë wahi (12,000). Yary ḥa, yank ḥa do gë yihñ ḥa këñélahnëko.

<sup>17</sup> Ñaŋjék kece ūa, ndékwék waŷëja keme gë wafëhw wahnah gë wahnah (144), ūëja vahnë mbalëtahnédëho.

<sup>18</sup> Kece nkol ḥa njeryiko gë wéraka walakëlah waryunënkah do nkol ḥa nkeho sanu facah fo ile ūëntélék gë sëleku facah.

<sup>19</sup> Hnë wéraka wale njeryahniko kece vë nkol ūa nkeho fop wasifa wéraka walakëlah. Taka dakëlah ndénkwëryënkw ḥa yasëp yeho, kigëna ḥa safir, tarëna ḥa nkeho kalësedëwan, nahëna ḥa emërod,

<sup>20</sup> bëryëna ḥa sarëdëwan, kwëhn mbëd g'iryaw ḥa wakorënalin, kwëhn mbëd gë wahi ḥa wakërisolit, kwëhn mbëd gë warar ḥa waberil, kwëhn mbëd gë wahnah ḥa watopas, kwëhn pëhw ḥa kërisopëras, kwëhn pëhw gë ryampo ḥa iyasent, kwëhn pëhw gë wahi ḥa ametisët.

<sup>21</sup> Warënka pëhw gë wahi (12) ūa yeho wanjere pëhw gë wahi (12). Rënka-wo uyere ryampo fo ye. Do ankaŵ hnëm mbë nkol ḥa nkeho sanu facah had sëleku lancah ile ravëd nuyi hamëhni lëwu.

<sup>22</sup> Bare Cery Ŵën Cankaf gelohna hnë nkol tac kabi Ahwëhn a Ŵën Hwëhn Fanka Fop fa ye Cery tac, ndampo fo gë Fape fa.

<sup>23</sup> Nkol ḥa balëlahna lav ma lepera soje penënda, kabi idanc Ŵënu ḥa penëka, do Fape fa humpen hudëwu ha ye.

<sup>24</sup> Wabulunda njasëdëni hnë mpen ntëwu hna, do vëhnaŵ vëvë nkal va njojëdëni wahnapul walëw hni ūa.

<sup>25</sup> Warënka walëwu ūa bokëdina pidä kabi umëd ḥa bokëdina nke.

<sup>26</sup> Njojëde hnapul gë untënah wabulunda ḥa.

<sup>27</sup> Ñoñ ile wok pacëna bokëdina tënk hnë nkol tac, lakënde vële lid ile wok catëna ūa do vëwér va; vële herik ūac hnë kayëte uwám mba Fape fa fo rënked.

## Wapuyala 22

- <sup>1</sup> Tac, mëleka ūa tufëko garyëla sankaf ūenka uwám ūa ile yalidëho hnë tinki ūen hna do Fape hna, pëtatënd had sëleku.
- <sup>2</sup> Fagant ūewa vë nkol ūa do cant garyëla hna nke atëh uwám nte lëwëd wahwënta pëhw gë wahi (12) bëhn hna. Lepera-wo-lepera antëwëd, do yaryef lëwu ūa njehnahnëdëniho wabulunda ña.
- <sup>3</sup> Ntavah ūenu ña njamënik, kata godina. Tinki ūenu ña do gë Fape fa yed nkol hna, do vëryokuñëhn ūen va ndokunjëhnëdëniha g'icëmb.
- <sup>4</sup> Anudëni yëka lëwu ūa do ūac lëwu ūa nked hnë ūew lëw hni hna.
- <sup>5</sup> Bokëdina nke umëd, vahnë va vëvokëdina mbalëhni humpen lampu, ma humpen lav, kabi Ahwëhn ūenu ña campehnëhnëdëhëhni humpen hudëwu ha, do naŵëdëni kantëm.
- <sup>6</sup> Tac mëleka mbok ntehno: «Wañi wanës ye wante hode kwëtahni do ye toña. Ahwëhn a, ūen wahakiliwakila|Kila, payika mëleka lëwu ūa tufëhni vëryokuñ vëlëwu va ile rëfëka tëki biÿëdina.»
- <sup>7</sup> Yesu më ntehnëk: «Njijëdëfu biÿëdina. Mbetak ale ūawëhnëk wanës ūenu ña wante ye kayëte li.»
- <sup>8</sup> Ami, San|San, nkwëryëbu do nubu watac. Ante nkwëryëbuho do nubuho ña, ndëkwëhnëbuho wapary mëleka le rufahnëdëho watac ña, sëmbahnëwa.
- <sup>9</sup> Bare ntehnëko: «Antë ali wañi! Arëfélenta hu doku hna yebu, gë wëjë do gë vëÿënta hu wakila ña, do gë vële hwëtad wanës Wade herik kayëte hna. ūenu ña fo rëfëka asëmbënd.»
- <sup>10</sup> Mbok ntehno: «Antë asoŵëhni vahnë va wanës wante ye kayëte li, kabi watì le hahnëndik soje vëÿin va tëhajëk.
- <sup>11</sup> Ale rumpak a nko ntind watumpak, ale wok pacëna ūa nkonti hnë ronkah hna, bare asatah a nko ntind usatah do afacah a pacëna kat.»
- <sup>12</sup> «Wëli, njijëdëfu biÿëdina. Njonëhnëdëfuha ami dënëk ale-wo-le ile rëfëka nuŷa ūa, vësaŵa gante ntik ka.
- <sup>13</sup> Ami ye Alëfa gë Omega, Aryënkwëryëenk a gë Arëkwa ūa, Wapëgwala gë Apuyala ña.
- <sup>14</sup> «Mbetani vële ryagëd vacud vantëw hni: tënkedëni gë warënka vë nkol ūa do tokëdëni atëh uwám ūa.
- <sup>15</sup> G'ipér nkeni wabe ña do gë vëhav va, vile wafad do vëryaw, vële sëmbëdwamën|Wamën wamër wamër, ale-wo-le ūahnëk ma lid wamër!
- <sup>16</sup> «Ami, Yesu, payëbuha mëleka mën ūa njonëhnïwu iñi cedeya soje vacery sali. Ami ye hnënkDavid, ikol nte fëtëd nkëhnëfacëd a.»
- <sup>17</sup> Iyir ña gë aÿëlik a nësëni: «Yij!» Ale-wo-le ūeryëk ūa nës: «Yij!» Ale-wo-le njok ūenka ña njij. Ale-wo-le ūad ūenka uwám ña, njij centi aki fo.
- <sup>18</sup> Ale-wo-le ūeryëk wanës wante kerehnëko ūenu ña hn'anji kayëte, paryi pëyadëmu: ge ahnë nkwëñek iñë, ūenu ña nkwëñehnëdëha wakata wante herik hnë kayëte tac.
- <sup>19</sup> Do ge ahnë ñayëtëk wanës iñi kayëte, ūenu ña ñwanjëdëha sah lëwu ūa hnë atëh uwám do hnë nkol pacah hna.

<sup>20</sup> Yesu pëyahnëk wañi fop toña ye do ntehn: «Ha, njijëdëfu biŷëdîna.» Nke koyëna. Yij, Ahwëhn Yesu!

<sup>21</sup> Arabi ipérëna Ahwëhn a Yesu nke gë ūuhné fop!

## Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira  
2021, Vitória/ES - Brasil